Editat cu sprijinul Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică

ISBN: 978-973-1744-42-1

ION VINEA

O P E R E

v m

PUBLICISTICA

Ediție critică, note și comentarii
de
ELENA ZAHARIA-FILIPAȘ

ACADEMIA ROMÂNA
FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
București • 2008

Redactor: Tiberiu AVRAMESCU
Tehnoredactare: Vasile CIUCĂ

NOTĂ ASUPRA VOLUMULUI VIII

Volumul VIII din seria de *Opere* de Ion Vinea continuă editarea publicisticii. Sunt reproduse, în ordinea cronologică a apariției din ziare sau reviste, articolele din anii 1929-1931, perioadă decupată convențional, din motive exclusiv editoriale. Este al cincilea volum din publicistica lui Vinea, după volumele: IV (1913-1919), V (1920-1924), VI (1925-1927), VII (1927-1928).

în 1929 Vinea își menține colaborarea la ziarele lui Pamfil Șeicaru, întâi la *Cuvântul* și apoi la *Curentul.*

Același an marchează reapariția revistei *Contimporanul,* a cărei editare fusese întreruptă întreg anul 1928. In paginile *Contimporanului* Vinea semnează o serie de articole pe teme culturale și artistice, unele dintre acestea nefiind inedite, ci reluări - identice sau cu modificări, inclusiv de titlu - ale unor texte scrise și publicate în anul anterior. Le menționăm aici, ca variante, semnalând prima apariție, precum și locul unde pot fi găsite în volumul VH al ediției noastre:

- *Interiorul nou;* titlul inițial: *Interiorul modern,* p 559
-*Idealul extern (Fantezie diplomatică);* titlul inițial: *Harta Europei (Fantezie diplomatică),* p. 275
-*Despre amor,* p.331
- *Note de provincie,* p.554
- *Spovedania unuia,* p.292
- *Pamflet și pamfletari;* publicat anterior de două ori, întâi cu acest titlu, apoi cu titlul *Diatriba,* p.497
-*Atentatorul,* p.361
- *Sinucigașii în viața publică,* titlul inițial: *Apel către sinucigași*

La începutul anului 1930, Ion Vinea cumpără de la N. D. Cocea *Facla,* pe care o va susține și conduce timp de un deceniu. Vom menționa în notele de la sfârșitul volumului „avatarurile" *Faclei* în primul an de didectorat al lui Vinea: modificările de profil și de format, schimbarea periodicității apariției, erorile de numerotare etc.

Pe lângă numeroase articole, Vinea scrie la *Facla* şi o serie de editoriale - semnate „Facla" sau „F", foarte rar nesemnate - pe care le-am inclus în ediția noastră.

în cazul acelor articole - foarte puține - care nu aveau titlu, le-am atribuit convențional un titlu, pe care l-am pus între paranteze drepte.

Pe măsură ce avansăm în editarea publicisticii lui Vinea, sporesc dificultățile în depistarea variantelor unor articole, reluate după mulți ani şi uneori sub alt titlu. Aceste variante au fost menționate la aparatul de note.

în stabilirea textelor am urmat normele filologice consacrate de practica editorială, adică am menținut formele morfologice şi fonetice care indică o realitate lingvistică diferită de cea a limbii actuale. De asemenea, am păstrat grafia unor neologisme neadaptate la data aceea la sistemul ortografic românesc: *biurocrat, complect, comptabil, cincuenal* şi *quinquenal, delincvent, equestru, hermetic, histeric, hipothesă, hipocrizie, humor, krah, quintesenfă, quadruplu, obsequios, stylo, secfestru, sportsman, şampionat, technic.*

Am păstrat unele caracteristici ale stilului lui Vinea recurente în textele sale: acordul prin atracție, articolul posesiv *a* şi adjectivul de întărire *însăşi* generalizate, forma de pronume relativ *cari.*

în privința punctuației, am respectat voința autorului, intervenind numai în omogenizarea utilizării virgulelor şi corectând tacit greşelile de tipar.

Menționăm mai jos pseudonimele şi inițialele cu care au fost semnate articolele cuprinse în volumul de față: I.Vinea, LV., V., Dr. Calligari, D-rul Calligari, Dr. C, Aladin, C.Aladin.

E. Z.-F.

PUBLICISTICA

fi929-1931^

1929

' • •••'V.. i;<:j * >•

TINEREȚE

în remarcabilul său discurs la Mesaj, d. Iorga a exprimat dezideratul vechi al majorităților cari deleagă guverne: era un apel la majoritățile de azi şi un apel la guvernul actual, să-şi înțeleagă, deopotrivă, menirea. Glasul vibrant al oratorului n-a trezit, în acest sensibil punct al cuvântării sale, cuvenitul ecou. Câteva răzlețe aplauze ne-au atras privirile spre figura ironică şi subversivă a deputatului Măcărăscu. Ii denunțăm curajul aci: e o trăsătură de caracter. (Se apropie timpurile în cari cei chemați se vor deosebi de cei aleşi).

D. Iorga, deci, a desluşit rosturile majorităților actuale. Tăcerea lor, o bănuim, provizorie. Deputații guvernamentali sunt în expectativă. Se orientează. Dar nu există temei să ne îndoim de elanul şi energia lor. Privită aşa cum se prezintă astăzi, majoritatea compactă şi tăcută se distinge, totuşi, de parlamentele predecesoare printr-o evidentă şi izbitoare tinerețe. Parlamentarii național-țărănişti sunt, în cea mai mare parte, bărbați tineri.

Dacă n-ar exista şi altele, amănuntul acesta dominant, al tinereții actualului Parlament, rămâne totuşi un semn, incontestabil, de reînnoire. Tinerețea în conducerea unei țări a fost, întotdeauna în istorie, întovărăşită de izbândă. A fost întotdeauna combătută în numele competenței, a experienței şi a rutinei: veşnic argument al podagrei şi al arteriosclerozei ierarhizate înspre mormânt pe un drum semănat de expectorațiuni şi dejecțiuni senile. România de după 1918 a

fost victima ramolocrației bancare, a priceperei buchisite în câte trei sferturi de veac de tâmpenie individuală.

Tinerețea în conducere e o condiție de succes. Epocile mari au avut în culmea lor oameni tineri. Alexandru cel Mare a murit la 33 de ani în mijlocul unui Stat Major de generali zdraveni. Să mai pomenim pe cei ce au întrunit în ei înşişi tinerețe şi biruință stând în fruntea popoarelor? Alcibiade, Pompei şi Hannibal... Jeana DArc, cu Charles VII, cu Dunois şi cu Barbă-Albastră ... Dar Convențiunea? Napoleon şi eroii săi tineri? Isus? Ce făcea competența bătrânului Melas în fața ofensivelor nepricepute ale lui Bonaparte? Dar dialectica fariseilor în fața răspunsurilor unui proroc de doisprezece ani?

Tinerețea, în vremurile noastre parlamentare, a dat pe Mussolini. Tinerețea Parlamentului d-lui Maniu poate să dea guvernării sale ritm şi avânt şi bravură. Poate să dea guvernului tineretă şi să i-o impună în acele câteva locuri în care mai întârzie trecutul şi bronşita.

JOCURI ŞI JUCĂRII

Sezonul jocului şi al jucăriilor culminează zgomotos înspre Bobotează. Sunt rugăciuni, în aceste exagerate nopți, pentru geruri de diamant şi zăpezi de legendă. Elanul sufletelor năzuieşte înspre un paradis polar încremenit în geometria imaculată a tăcutului ianuarie, străbătut de îngeri în tricou, cu țuguiuri de lână, pe şine de lemn prinse de glezne, zburând. Pentru minunile iernii muntele şi-a oferit paginile de gheață. Basmul a pogorât dintr-un cer care înlesneşte nevoia de supranatural şi de evaziune a omului. îl înzestrează cu răsputeri la cari de veacuri râvneşte, îi îngăduie o întrecere cu pasărea şi căprioara. îi pune la îndemână zborul şi viteza, fără

maşini, fără motoare, şi îi supune, în clipe vertiginoase, legile fizice, în virtutea emoției suverane care transformă robia în plăcere. Astfel se apropie pământeanul de acele făpturi plăsmuite de reveria lui răzvrătită pe arcanele lumei... Cu îngerii descătuşați de timp şi greutate, stăpâni pe spațiu şi pe mişcare, plini de biruință în toate, ca de o melodie, dezbărați de amintiri şi de iubire, clari, tremurători şi reci ca izvorul şi lumina, se simte omul asemuit, în avântul lui îndelung pe clina muntelui, peste râpi albastre, cu cerul aproape, ca o pleoapă. Tranziția e o operă fulgurantă a unui semnal, transfigurația se îndeplineşte în secunda culminantă a primejdiei. A fost la început locuitorul matinal dintr-un *palace* cuibărit pe o stâncă şi se grăbea sub sarcina plăpândă a sculelor lui de lemn. A fost, poate, un grup întreg de femei şi bărbați, voioşi şi banali, prin aerul tare. Şi fiecare şi-a realizat visul de iluminare şi supranatural, prin viclenia depăşită a sportului. Fiecare îşi joacă, până la contopire, îngerul aprig şi lăuntric, sau îşi îmbracă, îşi plimbă şi îşi desfată, în propriu-i salt şi răsuflu, îngeru-i păzitor. Sport de iarnă, sărbătoarea propriei înălțări, darul de libertate şi victorie purtat inofensiv în sine.

Comemorarea instinctelor şi forțelor uitate, urnite din somnul lor întunecat şi rezolvite într-un glorios avânt. Sunt în acele căderi fără gând - transformate în ascensiune - întețite momente, neverosimile suveniruri de sosiri pe lume, cucerite senzații şi anticipări ale morții şi himerice făgăduinți de renaştere. Smuls din ritmu-i rotund şi cotidian, sângele e o fântână vie care şi-a însuflețit statuia. în iarnă, ritmul singur domneşte, sunetul e mort. Chiotul şi hohotul sunt accentele verii de foc şi a toamnei cu raza rară. Paradisul rigid şi solemn al iernii refuză sunetul. Geometria stelară a singurătății cheamă tăcerea şi saltul în plin vis. Glasul se izbeşte zadarnic de pereții ei de cristal încleştat. Numai dezghețul urneşte simfoniile tumultului, numai căldura

îngăduie vorba factice şi florile vegetale. Ce frază ar cuteza să plutească printre crinii lapidari ai gerului, sau să se înscrie pe frontispiciile lui fantastice? Un singur sunet s-a împrietenit cu peisajul polar prin care numai soarele, luceferii, vulturii, sportsmanii şi vânătorii au drept de trecere: e zvonul' de dincolo de domeniul fizic, al clopoţeilor, acompaniament ireal al ninsorilor, semn imperceptibil al unei prezenţe bănuite şi fugitive... Dar dacă iarna pune vameşi aspri călătorilor veniţi din lumea sunetului, ea interzice cu străşnicie acele fantome pe cari nu le simţim decât cu nările şi cari ne cotropesc în serile de mai şi de august: miresmele. Cu atât mai vârtos se afirmă, redusă numai la zvâcnirile-i esenţiale de voinţă şi mişcare. Viaţa, dezlănţuită, îngereşte, vitejeşte în iarnă. Dârză, sălbatică, singură: hep-heep - la o parte: trec fulgerător săniile, pogoară în linii lungi skiorii.

Sezonul acestor jocuri este şi al altor jucării. Din vitrină, ale copiilor. Oamenii mari le-au părăsit, dacă a fugit din ei copilăria. Oamenii mari se dedau numai jocului care îi realizează pe ei… Sportul le asmute forţele şi îi ridică peste sine. Imaginaţia lor nu mai are puterea de a părăsi preocuparea propriei lor fiinţe şi de a construi în afară din ea. Copiii însă au toate virtuţile cari pe cei mari i-au părăsit. Astfel, închipuirea lor a păstrat darul de a însufleţi lucrurile, de a popula locul. Jucăriile îi ispitesc, fiindcă sunt semnele cu al căror ajutor creează lumea. Jocul lor e constructiv, şi materialul lui e variat la infinit faţă de egotismul redus al adulţilor în haine de joacă.

Arar, aceştia, se mai apropie de vasta operă a copilăriei, pentru care lumea e o curte întinsă împodobită cu pomişori de Crăciun. E numai atunci când ei continuă această operă de minuni şi de absurdităţi, fiindcă au păstrat intactă putinţa de a crea. Poeţii însă sunt atât de rari, că foarte puţini sunt copiii cari îşi amintesc de asemenea tovarăşi de jocuri.

DUPĂ NOUĂZECI DE ZILE

Nu s-au împlinit trei luni de la instalarea guvernului nou, şi liberalii îl trag la răspundere: el ar fi trebuit în acest fulgerător scurt răstimp să repare toate avariile pricinuite, într-un deceniu întreg, de către o dictatură coruptă şi dezorientată. Desigur, nimeni nu poate pretinde unui guvern, în 90 de zile, rezultate.

Dl. Iuliu Maniu, în declaraţii făcute presei străine, a prezintat, totuşi, un surprinzător şi precoce bilanţ. Roadele unei guvernări nu se manifestă numai în ordinea materială. Cu atât mai mult când timpul redus n-a putut îngădui dezvoltarea unei opere abia începute. Din declaraţiile primului ministru se desprinde limpede ideea că d-sa consideră însă ca o izbândă esenţială şi durabilă, şi de îndelungi repercusiuni, a regimului naţional-ţărănesc, simpla reintegrare în legalitate.

Pare, la întâiul examen, o măsură la îndemâna orişicui, acea ridicare a stării de asediu şi a cenzurii care a marcat debutul guvernării noi. Poate că simplitatea lapidară a gestului nu dovedeşte decât că uzurpaţiunea şi dictatura oligarhică se adăposteau într-o citadelă de carton. E însă un fapt că, zece ani, nimeni nu s-a încumetat să se atingă de zidurile ei fragile.

Să fie un argument în defavoarea revoluţiei naţional-ţărăniste că, după zece ani de asediu, inexpugnabila fortăreaţă s-a năruit la întâiul şi singurul bobârnac?

D. Iuliu Maniu evidenţiază, fără intenţie, scrupulul de legalitate de care guvernul d-sale a fost condus, din capul locului. Alegerile s-au efectuat, spune d-sa, „rămânând în funcţiunile lor cele mai de căpetenie funcţionarii regimului liberal" şi alături de această trăsătură de legalism neobişnuit la noi, adaogă: „adversarul n-a putut obţine decât treisprezece locuri, numai cu ajutorul legei electorale meşteşugeşte

alcătuită de el în acest scop". Legea electorală care favorizează partidele slabe atât la putere cât şi în opoziţie: faimoasa primă de 30 la sută care s-ar fi cuvenit partidului cu patruzeci de procente din totalul voturilor, reducându-se numai la 3 la sută pentru un partid care a obţinut, de la urnă, o majoritate de trei pătrimi. Legiferând amănuntele de calcul electoral, d. Iuliu Maniu accentuează înţelesul rezultatelor: zdrobirea reacţiunii şi excluderea din viaţa publică a curentelor extremiste. Antisemitismul şi comunismul au fost reduse la valoarea lor de poliţieneşti legende.

Nici împreună, nici separat, ele n-au întrunit procentul de 2 la sută pe ţară.

Era de relevat, apoi, că minorităţile şi o parte din populaţia maghiară a votat listele guvernului. Cu aceasta, ultima consultare a corpului electoral capătă o valoare de plebiscit. El afirmă unitatea statului român, prin glasul tuturor cetăţenilor, în faţa campaniilor Rothermiste şi sovietice. în sfârşit, un guvern, sprijinit pe majorităţi liber-alese, îşi asumă răspunderea şi îşi îngăduie luxul unor măsuri impopulare, dictate de necesitatea de a remedia prompt rănile trecutului. Reiese din declaraţiile d-lui Maniu, că guvernul a trebuit mai înainte de toate să asigure şi să garanteze, prin biruri directe, deficienţele d-lui Vintilă Brătianu. „Cu toate acestea, spune primul ministru, pentru a pune la o parte orice îndoială şi *a da o îndoită siguranţă acţiunii de stabilizare a monetei noastre,* Parlamentul a consimţit să pună în sarcina contribuabililor noi sarcini de aproape 2 miliarde, în vederea hotărârii clare a poporului românesc de a pune ordine definitivă în gospodăria statului şi de a pune naţiunea română în situaţia de a satisface, în orice împrejurări şi cu orice sacrificii, obligaţiunile ce le are faţă de împrumutătorii din străinătate şi de creditorii interni." Asemenea măsuri şi asemenea condiţii le-ar fi putut, veţi zice, accepta şi liberalii. Ei nu aveau însă autoritatea de a o face. Le-a spus-o jurământul şi blestemul, care i-a ajuns, de la Alba-Iulia. Fiindcă sacrificiile impuse

naţiunii nu trebuie să-i folosească decât ei. Cu legea în mână şi cu firea sa leală, d. Iuliu Maniu e o garanţie, cel puţin în sensul acesta.

MOARTEA DUCELUI

Nu e, ferească sfântul, vorba de Benitto Mussolini, solomonitul duce al fascismului, nevătămat erou al unei serii, fără punct, de atentate şi autoproorocul propriei sale morţi de moarte bună, moarte burgheză, între crucifix, rude, prietini şi saltea. Ci Marele Duce Nicolae Nicolaevici ispiteşte astăzi peana noastă mult prea cotidiană, autenticul duce în îndoitul sens de nobleţă ereditară şi conducător de oşti, decedat de sărbătorile Crăciunului, în vila sa dintr-un ţinut în care iarna nu e decât un grăbit element decorativ, şi asta numai la rari răstimpuri. Marele Duce, mort contrar regulilor moscovite şi ducale, cari prescriu acestor granzi de Rusia moarte zgomotoasă şi violentă, în plină stradă, la lumina stridentă a unei maşini infernale sau a unui obuz sfârticător ori moartea mută şi sinistră, între cutele pologului, fie cu pumnalul în buba inimii, fie cu vinetele *empreinte* digitale ale asasinului în jurul grumazului inutil încordat. Marele Duce Neculai a derogat de la tradiţie şi n-a purces în cerul pravoslavnic ca o împroşcătură de cărnuri, de sânge şi de oase, printre semnalele gardiştilor şi zăpăceala indescriptibilă şi cavalină a escortei călcând pe cristalele faţadelor sparte, nici ca o victimă nocturnă a unei taine de palat.

Ar mai fi avut, Marele Duce, două ieşiri, din banalitatea unui deces cu oxigen, camfor şi cafeina, a unui asemenea trist' deces ştiinţific-medical. Moartea călare, în 1914, în fruntea unui milion de cazaci (exagerarea e necesară), a unui uragan de forţe şi de ritmuri animale, şarjând, pe întinderea planetară a iernii, pădurea scundă a coifurilor cu ţepuş, germanice.

Moartea pe şa, în galop! Sau sfârşitul palid şi dispreţuitor în faţa a douăsprezece puşti sovietice, plutonul de execuţie. Destinele au vrut altfel. Clipa supremă a încheiat un exil trist.

Totuşi, existenţa Marelui Duce a fost bogată în aventuri şi în isprăvi. Nouă, numele lui, nu ne e străin. A luptat la '77 alături de domnitorul Carol. Poate că a văzut şi faimoasa telegramă a venerabilului său unchi: „treci Dunărea pe unde voieşti"... (pe care toţi am învăţat-o şi nimeni n-a văzut-o). în războiul european, acest fiu şi nepot de împărat a salvat Franţa prin ofensivele lui nesăbuite. Demiterea lui de pe frontul european a fost, poate, cauza dezastrului rus şi a prelungirii războiului. în Caucaz, unde a fost trimis, a dat urgente dovezi de talent ostăşesc şi de imperial prestigiu. Umbra lui, dincolo, nu poate rătăci decât printre celelalte umbre ale eroilor.

ANTIBRĂTIENISM

Clopotele cari vesteau moartea marelui şi captivului Rege Ferdinand n-au legănat numai un glas funebru peste ţară. Au dat semnalul ofensivei contra brătienismului. Defunctul Rege a însemnat o glorioasă domnie. Dar numai prin faptele de arme şi prin urmările lor. Trecând dintre cei vii, între umbrele ilustre şi voievodale ale trecutului, el a făcut poporului, căruia îi îngăduise atâtea izbânzi şi atâtea culminante realizări, supremul serviciu. Cu săvârşirea lui din viaţă, talentul de bărbat de stat al lui Ionel Brătianu intră, deodată, în declin. Dictatura lui plină de siguranţă s-a transformat într-o tiranie spasmodică, brutală şi dezorientată. Amurgul legendelor. Sfetnicul muri într-o atmosferă de agitaţie pe care n-o mai putuse stăpâni. Sfârşitul lui puse în lumină, dezvăluindu-i deplinul ridicol, figura grotescă a lui

Vintilă Brătianu, cealaltă legendă a epocii. Şi povestea priceperii financiare a vistiernicului s-a spulberat şi ea, în câteva luni de greşeli şi de nenorociri economice, provocate parcă dinadins de o reputaţie în toane de sinucidere. Publicul (ca să nu spunem naţiunea) ar fi tolerat furturi şi ghiftuiri unui ministru venal, dar capabil. Cât poate să fure un bun vistiernic? Socotim că n-ar fi prea scump dacă, înlesnindu-i o prelevare regulată de cinci sute de milioane din bogăţia noastră anuală, ar organiza totuşi gospodăria obştească şi ar pune repede, în valoare, comorile de sub pământ. Brătienismul însă nu este decât un jaf neruşinat în folosul câtorva spurcate şi lacome guri, rumegând printre fraze patriotice hrana lor de păcură, cărbune şi tărâţe de aur.

Nu e nevoie să recapitulăm sistemul graţie căruia se menţinea regimul de tâlhărie, de digestie copioasă, peste mizeria, paralizia şi descurajarea unanimă. Guvernul actual a lovit drept, răsturnând temeliile acestei hâde şi ciudate realităţi, când a redat mulţimilor dreptul lor cetăţenesc. Dar au rămas în picioare prosperităţile indecente create în anii de nesupărat banditism şi dimpreună cu ele a rămas şi o largă posibilitate de revenire în situaţia faţă de care ziua de azi poate fi numai o pauză. Răul trebuie stârpit în amănunt ca un cancer urmărit în toate ramificaţiile şi trimiterile lui, după ce cuţitul atacă punctul lui de creştere şi de pornire.

Această sarcină revine, fireşte, d-lui Virgil Madgearu, principalul persecutor, agresivul şi perseverentul denunţător al exproprierilor de tot felul, practicate de integralul patriot şi profitor Vintilă Brătianu, oribila întrupare a modestiei intransigente. Planul e simplu şi ştiut, toate planurile eficace sunt simple şi adevărurile mari, banale. Ne întoarcem la elementele economiei când proiectăm intensificarea producţiei şi ieftinirea traiului. Nu e o noutate să proclami necesitatea stabilizării, dar să ne reamintim că d-lui Vintilă i-au trebuit zece ani ca să nu o mai combată, când principiul acesta era vehement preconizat de actualul ministru al Industriei. De

asemenea, reorganizarea transporturilor e o veche şi zilnic stridentă nevoie a vieţii noastre economice. Dar d. Vintilă Brătianu, în materie de transporturi, s-a îndărătnicit să le saboteze, şi peste cimitirul parcului de C. F. R. a suspendat epitaful lui „prin noi înşine", ca nimic să nu iasă din cercul de interese al tinichigeriilor de reparaţiuni cu varii tarifuri de protecţie şi al tarăbilor de păcură şi cărbune cu preţ forţat, însemnările acestea nu pretind să tălmăcească, necum să analizeze, programul expus de d. Madgearu.

Preocuparea e: asistăm, oare, la un început sau, cel puţin, la o făgăduială de început, al unei totale răsturnări de sistem? Vom cunoaşte peste câteva zile legea comercializărilor şi ni se va răspunde astfel, cel puţin în parte. Până atunci cele ce ne spune ministrul de Industrie cu privire la procedeul evaluărilor sunt mai mult decât concludente. Vom cunoaşte, apoi, tariful vamal, care - e vădit - va realiza o speranţă şi va ţine totdeodată seama de temerile contimporanilor alarmaţi de un „ţărănism" idilic, deci exagerat. D. Madgearu tempereaza termenul „protecţionism" prin acela de „raţionalizare".

In sfârşit, cheia de boltă a noului edificiu economic şi financiar în devenire e îndelung aşteptata lege a minelor, revizuirea odiosului regim conceput de d. Vintilă Brătianu. Acea pravilă a furtului, acel text al xenofobiei şi al avidităţii dezgustătoare, acea cauză de căpetenie a tratamentului sălbatec, dar îndreptăţit la care ne-a supus *capitalul străin,* atunci când, chiar prin mâna ignobilă a răufăcătorului, ne-am permis cinismul sau candoarea să-1 solicităm, va fi prăvălit în desuetudine şi uitare. Va fi, noua lege, opera capitală a regimului. Autorului - onoare.

Preceptele inaugurale ale antibrătienismului au fost, în fine, rostite.

Sunt ele, oare, şi depline? Grija specialiştilor să ne lămurească. Şi fi-vor ele traduse urgent şi energic în faptă?

E nevoie, pentru asta, de hotărâre, de stăruinţă şi de bravură.

f

LĂCUSTELE ALBASTRE

D. D.R. Ioaniţescu îşi. leagă numele de reforma jandarmeriei. E un avantaj periculos. Vrând-nevrând, d. D. R. Ioaniţescu se alege cu un spor de popularitate. Nu e mult de când ocupase, literalmente, Bucureştii, cu ţăranii săi de la Dunăre. Ce nevoie mai avea de o exagerare de bun renume şi de simpatie? Căci o reformă a jandarmeriei îi aduce de pretutindeni un surplus de amor. Se vede că asta i-a fost ursita. Dar să vedem reforma!

D. D.R. Ioaniţescu şi-a propus, cu îndrăzneală, să facă din jandarmi nişte făpturi simpatice. E greu, după ce poeţii i-au numit „lăcuste albastre", după ce satele i-au poreclit „găinari" iar oraşele „colivari". E greu, mai ales după ce liberalii, din interes şi din perversitate, i-au preschimbat în zbirii şi călăii poporului. Există însă un leac suveran: desfiinţarea lor. A propus-o d-rul Lupu, înainte de a se cuminţi. E drept, era cea mai bună măsură. Dar asta ar fi o dispoziţie bolşevică, şi oamenii noştri politici se tem încă de acuzarea de bolşevism, săltată de pe limba de câlţi a d-lui Vintilă Brătianu.

D. D.R. Ioaniţescu a recurs la remedii mai puţin eroice, şi totuşi sigure. A redus numărul jandarmilor la jumătate. Din 30.000, întreţinuţi de liberali, i-a împuţinat la 15.000. (Vorbim în cifre rotunde.) Sunt încă prea mulţi? Mai e un mijloc: reducerea posturilor. în loc de 6.000 de posturi vor fi numai 2.000. *Prezenţa permanentă şi apăsătoare a jandarmului e redusă, deci, la o treime.*

Aceasta e reforma numărului; d. D.R. Ioaniţescu vrea însă (şi asta e esenţial) reforma calităţii. Jandarmii se recrutau înainte din reangajaţi, în mică parte, şi din tineri ce-şi făceau stagiul de-a dreptul în jandarmerie, în cea mai mare parte. Pe viitor, cei 15.000 de jandarmi se vor recruta *numai din reangajaţi.* Fără amestec în politică. Fără atribuţiuni fiscale şi judecătoreşti. Iar tinerii recruţi, scăpaţi de şcoala spionajului

şi a abuzului, sunt restituiţi armatei de linie. Reforma prevede şcoli de educaţie. Treptat, se va putea cere reangajaţilor 4 clase gimnaziale. Se ţine seama, în ceea ce priveşte proporţia numerică, pregătirea, mentalitatea, de pilda Occidentului. Şi se realizează, totuşi, economii!

D. D.R. Ioaniţescu schimbă şi nomenclatura unităţilor în: *legiuni, grup de legiuni* şi *regiuni.* Ar fi fost mai potrivit: *centurii, cohorte* şi *legiuni.* Facem această sugestie.

Reforma d-lui Ioaniţescu e în linia directă a preocupărilor guvernului: legalitate şi civilizaţie.

PE MARGINEA LEGII JAFULUI...

Să goneşti pe liberali de la putere nu e suficient: chiar dacă-i scoţi din viaţa publică. Ci trebuie redus la justa lui proporţie barocul edificiu bancar şi economic care le înlesneşte un permanent control şi o aspră asuprire a vieţii româneşti. Trebuie revizuită opera legislativă care a îngăduit acapararea bogăţiei publice şi alcătuirea unei aşa-numite „burghezii" naţionale, constând în câteva duzini de bande de consilii administrative. E un întreg sistem de întărituri şi cuiburi de rezistenţă în mijlocul cărora se ridică Banca Naţională ca o Bastilie. Nu ştim încă ce consensuri şi garanţii o scutesc de târnăcopul legiuitorului dezinteresat şi nou. Să ne mulţumim, la umbra zidurilor ei cruţate, cu acţiunea de nivelare şi de curăţire începută de antrepriza de demolaţiuni şi construcţii de la Ministerul Industriei. Drumul mare de legătură între Europa şi România era obstruat de zidul chinezesc, ridicat în faţa capitalului străin, de legea minelor.

într-un expozeu, d. Virgil Madgearu anunţă şi precizează reforma acestei legi. Un ministru e constrâns, totdeauna, la o terminologie oficială şi inexpresivă. Iată de ce ministrul

Industriei ne declară astăzi că Legea din 1924 a fost o „greşeală", pe când în opoziţie, termenul acesta era înlocuit printr-unul mai potrivit: o neruşinare. Legea d-lui Vintilă Brătianu, sună expozeul, a fost concepută într-un spirit de naţionalism economic „agresiv". Fireşte, dacă agresiv înseamnă tâlhărirea bogăţiei miniere a statului, complicată cu tentativa puerilă de a atrage capitalul străin într-o capcană. Legea minelor, ni se afirmă, n-a izbutit să creeze trustul petrolului naţional. Ca şi cum d. Vintilă Brătianu ar fi avut altă preocupare dincolo de constituirea urgentă şi brigandarea fulgerătoare a celor cinci sute de hectare terenuri petrolifere, cu ajutorul parlamentelor sale frauduloase şi a petroliştilor săi improvizaţi. (Romanul societăţilor petrolifere liberale ticluite şi prosperate sub auspiciile legii cinice care se revizuieşte astăzi, detaliile condiţiunilor de conlucrare între aceste societăţi înzestrate cu perimetri şi capitalul străin şi munca certă a specialiştilor, ce tipic exemplu de modern brigandaj săvârşit cu texte, timbre şi contracte!)

Un asemenea regim nu se explică decât prin ticăloşia şi abrutizarea unanimă. Ceea ce surprinde, în aceste condiţii, este relativa cumpătare a profitorilor şi a hoţilor. Se va întocmi de urgenţă un cadastru minier, făgăduieşte d. Virgil Madgearu. Iată un suspin de uşurare. A mai rămas, totuşi, ceva nejefuit. La minister se lucrează, în sfârşit, pe capete, la reconstituirea titlurilor de proprietate ale statului. Atenţiune! Atenţiune! Poalele Carpaţilor alunecau ca un trotuar rulant.

„Greşeli de concepţii, lipsă de claritate, confuziune", iată caracteristica legii vechi, a legii pentru înlesnirea furtului sub formă de concesiuni legale. Dar cine oare avea, sub liberali, vreun interes ca legea să fie astfel redactată încât să zădărnicească interpretările? Şi apoi, limba şi sintaxa lui Vintilă şi a comparşilor săi! Toate amănuntele reclamă şi pledează pentru o fixare a ideilor conducătoare, cu o rezolvire a tuturor contradicţiilor şi incertitudinilor, cu o dărăcire insistentă a unui text încâlcit şi a unei elaborări vinovate şi pripite.

Regimul minelor va fi revizuit şi răsturnat total. în primul rând, prin egalizarea condiţiunilor de conlucrare a diverselor capitaluri. Xenofobia unui fanatic, care nu avea nici scuza dezinteresării, e înlăturată. Măsuri de pază se iau pentru apărarea bogăţiei statului, atât faţă de jefuitorii legali cât şi faţă de frauduloşii cari, pe alocuri, bântuie încă.

Chestiunea perceperii redevenţelor (unde statul e sistematic păgubit prin faimoasele „analize" şi prin modul de percepere - e păgubit, deci, şi la calitate şi la cantităţi) aduce în discuţie cuvântul „revizuire". El nu va putea fi aplicat - vai! - societăţilor perimetrale. Ce-a fost dat, se pare că dat rămâne. Ale lui Vintilă dintru ale lui Vintilă!

PASTILE ECONOMIC

în audienţă la Patriarh şi la Mitropolitul Pimen al Moldovei, d. ministru Mirto a avut de controversat asupra calendarului, în legătură cu decizia sinodală de a serba Pastile la 31 martie. Diversă şi minunată e fantezia întâmplărilor, cari-l pun pe spiritualul subsecretar de la Interne în priză cu bisericeştile probleme şi feţe. Dar d. Mirto - bănuim - venea înaintea puterii spirituale înarmat cu date şi fapte. Satele sunt nemulţumite şi frământate din pricina mutării sfinţilor şi a prăznuirilor. Pastile la 31 martie, în special Pastile acesta ciudat peste care va trece încă suflul rece al iernii, stârneşte rezistenţa specială a poporului. Din punct de vedere canonic, este sigur că, în punctul acesta, poporul are dreptate. Şi probabil că dreptate i se va face. Pastile va fi amânat în sezonul liliacului şi al iezilor noi. Discuţia însă, în general, nu mai interesează numai pe curioşi, pe teologi şi pe păzitorii sufletelor şi ai ordinei. De data asta, însuşi ministrul Industriei e chemat să-şi spună cuvântul. Bizar, dar adevărat. Şi pricinile sunt simple.

Sunt nemulţumiţi, şi din ce în ce mai greu încercaţi, şi negustorii din Moldova şi Basarabia, unde oamenii se afirmă mai pravoslavnici. Calendarul schimbat a turburat conştiinţele, şi poate şi spiritul de disciplină. Locuitorii au ţinut să împace şi Biserica, şi Jandarmeria, sau poate au ţinut numai să fie de acord, pentru orice eventualitate, şi cu sfinţii vechi şi cu cei noi, aci pe pământ şi în vecii vecilor. Sărbătorile, deci, au fost dublate. Avem în Moldova şi în Basarabia două rânduri de Crăciun, de Sf. Vasile, de Bobotează şi de Sf. Ioan. Se şomează în regulă, în numele Domnului, peste Şiret, în această iarnă. Faptul păgubeşte, fireşte, întreprinderile industriale şi negustoreşti, şi producţia se resimte. Iar în ceea ce priveşte Pastile în martie, el nu e numai un inconvenient religios şi climateric. Populaţia se înnoieşte de Paşti, pentru vară. în martie, ea nu-şi va mai realiza furnitura estivală. Şi, odată trecut acest termen obligatoriu, e probabil, că în mare măsură, va renunţa la această sforţare. Rezultatul? Pagubă imensă pentru industria textilă, pentru a pielăritului, pentru negustorimea respectivă. Fiscul se va resimţi şi el, la cifra de afaceri, la toate taxele şi impozitele curente...

Şi iată de ce ministrul de Industrie e nevoit să examineze de-aproape problemele şi practicile noastre religioase.

ÎN CONSILIILE DE ADMINISTRAŢIE

Meseria de om politic e ameninţată cu desfiinţarea. D. inginer Mihăescu, deputat majoritar, om întreprinzător şi vioi, a luat iniţiativa unui proiect de lege care va fi propus, de un grup de parlamentari, Camerelor. Proiectul stabileşte incompatibilitate între situaţia de parlamentar şi ocupaţiunea, stranie şi confortabilă, de membru într-un consiliu de administraţie. în asemenea condiţiuni, e de prevăzut că mulţi

dintre conducătorii pasionați ai treburilor publice se vor lăsa de politică. Intrarea într-un serios consiliu de administrație era, pentru patrioții și bărbații noștri de stat, ținta finală a opintirilor lor dezinteresate. Pentru politicianul vechi și nou, consiliul de administrație va fi fost un fel de retragere copioasă și plină de prestigiu, o consacrare și o liniștire, ceva care ține de Academie și de azil, totdeodată. Consiliul de administrație, din această pricină, oferă spectacolul, adorabil, al reconcilierii vrajbelor de partid sub auspiciile nu știu căror misterioase interese superioare. E un templu capitonat în care preoții vajnici și combativi ai politicii noastre se închină în comun vițelului de aur. într-o divină armonie, într-un consiliu de administrație se văd înscăunați, cot la cot, adversarii cei mai ireductibili din for și din parlamente. Și ascultă deopotrivă porunca, subliniată cu jetoane, tantieme și subvenții fabuloase, a bancherului, cuviincios și ironic, și a industriașului, sceptic și scârbit. Consiliul de administrație este și un fel de școală de îmblânzit taurii tineri ai popularității, un fel de studio în care elementele noi și impetuoase sunt dresate să întrebuințeze surdina, când vor să clameze, și să-și stăpânească elanul, când el ar tinde să depășească limitele permise de Finanța Suverană, inutilei învălmășeli din arenă. în acest sens, consiliul de administrație este și un organ al ordinei, al cărui mijloc de constrângere e corupția solemnă, oficială, elegantă și nerușinată, într-adevăr, cunoașteți oare exemplu mai agresiv de nerușinare și de fățărnicie decât aceste adunări de foști și viitori miniștri care-și freacă frenetic și amical manșetele, pe postavul verde al mesei de ședință, după ce s-au arătat cu degetul, de pe tribuna Daciei și a Parlamentului? Ce riguroasă și izbutită selecțiune de șantagiști, farsori, trântori și pezevenghi, plastronând mai cu demnitate, ghiftuindu-se mai cu nevinovăție, - ce altă totalizare de veacuri sustrase penitenciarelor cunoașteți, mai obraznice și mai trândave, decât aceste pașnice și mute taifasuri de eunuci ministeriali și parlamentari, pe cari și le îngăduie fantezia și interesul oamenilor de afaceri?

Proiectul de incompatibilitate, pe care inginerul Mihăescu va avea, desigur, curajul să-1 ducă la îndeplinire, ar fi cea dintâi și mai grea lovitură dată cupidității politicienilor și confuziei voite dintre misiunea de om public și samsar al întreprinderilor de bancă și de industrie.

*LE CRI DES PEUPLES**

Apare, sub acest titlu, la Paris, o revistă dedicată libertății popoarelor, - un organ al minorităților naționale de pretutindeni. Directorul, d. Bernard Lecache, are, se vede bine, o largă inimă încăpătoare și generoasă. E preocupat până la insomnie de soarta ucrainienilor din Polonia, de a „basarabenilor" (?), bulgarilor, ungurilor, germanilor, evreilor din România, de a macedonenilor din Bulgaria, de a croaților și muntenegrenilor din Igoslavia, de a slavilor și a tirolezilor din Italia... Credeam că timpul prorocilor a trecut. Și, iată, un jurnalist francez care ne face dovada uitării de sine și a grijii care vibrează pentru o întreagă omenire. în neliniștile obsedante ale d-lui Bernard Lecache, România ocupă, dacă se poate spune, locul de onoare. *Le Cri des Peuples* se arată cu deosebire inițiat în amănuntele și meschinăriile vieții noastre politice, și această informație întrece prin precizie chiar pe aceea care privește situația minorităților din lăuntrul hotarelor românești. în acest punct, cea mai vădită rea-credință înlocuiește exactitatea diferitelor asertiuni. Pentru a ieși dintr-o asemenea postură, d. Berbard Lecache ar trebui să știe că, până la 1 decembrie 1928, cel mai oprimat popor din România a fost, din grația guvernelor oligarhice, însuși poporul dominant și, dragă-Doamne, asupritor. El a umplut,

' Strigătul popoarelor (franc.)

cu predilecție, pușcăriile și cazematele, el a plătit, cu sânge, dreptul de a se apropia, în diversele alegeri, de urne. Presa, care a fost cea mai măcelărită de foarfecele cenzurii, a fost presa românească. Maghiarii și germanii s-au bucurat, dimpotrivă, pe deplin, de libertatea alegerilor și a cuvântului.

" Revoluția română, în fine, a izbutit, în principiu și în fapt, și desfășurarea ei o va îndeplini în amănunt. Printr-însa, masele românești au ajuns de-abia pe picior de egalitate cu minoritățile conlocuitoare. Revendicările acestora sunt în funcție de stabilirea și triumful deplin al principiului de legalitate, care este al guvernului Maniu. Poate fi, o asemenea izbândă, opera spontană a unei guvernări de trei luni?

D. Bernard Lecache, organizator de *meeting-uri* vide și antreprenor de fraze totdeauna mediocre și adesea suspecte, comite, de altfel, o mitocănie când intervine cu exigențe în chestia raporturilor statului român cu Sovietele. Și o imprudență, dacă vrea să rămână strict în rolul „inspectorului de umanitate". D. B. Lecache denaturează, pur și simplu, când afirmă că în România s-au confiscat Bibliile ungurești ale Societății Britanice. Adevărul e că s-a confiscat un transport de Biblii în care au fost intercalate manifeste iredentiste maghiare, printre textele sacre. Iar despre gradul de teroare din România își poate face o idee pe faptul că revista d-sale circulă, nesupărată, pe tot întinsul țării.

SENTIMENTALISM

Nu se poate încă afirma că guvernul actual are preocupări culturale. Stă, în această privință, pe aceeași treaptă cu Vintilă Brătianu, una dintre cele mai analfabete excelențe de pe continent. Totuși, în ministerul național-țărănesc sunt câteva personalități de înaltă cultură. Nu vrem

să intrăm în amănunte. Am fi nevoiți să relevăm anumite incongruențe pe cari sperăm să le vedem înlăturate la cea dintâi remaniere.

Guvernul, știm, e copleșit de o moștenire infamă. A venit să astupe deficite, să reorganizeze fisc, finanțe, administrație, să iscălească, ducându-1 la bun sfârșit, un împrumut de înjosire și de specul, să determine, în mijlocul unei întețiri de mizerie generală, un curent de încredere și un avânt de refacere morală. Cu același aparat, aproape cu aceiași oameni, să încerci o asemenea anevoioasă operă! Guvernul apelează, însă, la sprijinul lui Hercul. Poate că forța, dezordonată și imensă, a poporului va mătura gunoaiele unui întreg deceniu.

Și, totuși, așa cum se înfățișează guvernul, inatent, adică, la orice problemă culturală („nu ne trebuie nouă, popor sărac, d-alde astea" - zicea într-un prilej public d. Vintilă Brătianu: „astea" însemnau artele, literile și știința...), guvernul activează, totuși, ca toate guvernele predecesoare, sub o puternică influență gazetărească, și mai ales literară. Toate realizările ultimelor decenii poartă pecetea literaturii contimporane. Ea a inspirat, și deci a precedat, pe oamenii politici.

De aceea, când politicienii își dau ifose de proteguitori ai oamenilor de condei, sunt pur și simplu inconștienți și obraznici. De aceea, ideea d-lui Octavian Goga de a se porni o mișcare a intelectualilor, pentru a conduce efectiv viața politică, e o dreaptă și fecundă idee. Cu singura condiție ca să nu-i târască pe intelectuali în lagărul averescanismului.

La început a fost cuvântul, la început a fost literatura, și dimpreună cu ea o doză puternică de absurd și de neverosimil. Adevărul acesta se verifică până în cele dintâi semne de renaștere națională. Heliade, Bălcescu, agitatul și pasionatul Bălcescu, Lazăr, Alecsandri au creat o conștiință, un stat, o aspirație care a înseninat, rând pe rând, unirea, independența, regatul, apoi, continuând prin Coșbuc, Eminescu, Slavici, Vlahuță, Goga, Iorga, idealul național și reformele sociale.

Oameni aceştia n-au fost singuri. Faţă de ei şi faţă de toţi cei de aceeaşi irascibilă gintă, se cuvine ca politicianul să stea smerit. Creatorul şi apostolul nu pot sta pe acelaşi plan cu profitorul. Chiar când acesta serveşte cu onestitate ideile pogorâte din paginile înalte ale literaturii timpului în creierul său înțelegător.

Literatura însă, ca să convingă, a trebuit să fie expresivă. Şi a trebuit să insiste şi să exagereze. Emanciparea ţăranului a fost o luptă grea care s-a dus cu texte. Politicienii, de orice culoare, s-au supus acestor texte. Preocuparea lor a mers către ţăran. Guvernul de astăzi, cu programul său, reprezintă culminaţia unei idei fixe, unei salutare idei fixe. Liberatorii au determinat pe conducători să facă exproprierea. Era cea dintâi reformă profundă, realizată cu superficialitate. Această superficialitate s-a tradus ani de zile printr-o grabă şi o precădere platonică de a satisface pe ţăran în toate mărunţişurile nevoilor lui, altfel acute. După expropriere, s-a continuat cu acelaşi spirit de suprafaţă. Frazeologia ţărănismului ţinută deopotrivă de toate guvernele, a creat ţăranului o situaţie de sfânt suferind, în ajutorul căruia nu se venea decât printr-un fel de protecţie fiscală, în ceea ce priveşte birurile directe. Atât, şi mai mult nimic.

Guvernul d-lui Iuliu Maniu reprezintă o înteţire a acestui sentimentalism, nu numai în vorbă, ci şi în faptă. Vom vedea că vorbele pot fi primejdioase, că literatura, luată *ă la lettre,* poate face rău. Deocamdată să ne bucurăm că d. Mihalache se gândeşte serios la ridicarea ţărănimii, nu numai prin şcoli şi prin privilegii fiscale, cum s-a făcut până azi, şi nu numai prin daruri pe seama pădurilor şi pământurilor statului: toate acestea sunt paliative. Ci prin furnizarea, prin mijloacele pe cari le va socoti mai potrivite, a unui inventar agricol şi a posibilităţilor de a găsi bani ieftini pentru necesităţile de muncă.

Paralel, însă, cu aceste pragmatice sforţări (cari cer timp îndelung) constatăm pe alocuri o hipertrofie a sentimentalismului agrarian, o denaturare a lui într-un sens ostil celorlalte activităţi productive. Expresia stereotipă şi primară că „România este o ţară eminamente agricolă" ameninţă cu ravagii. Şi aci ne oprim din nou. E drept, suntem „eminamente" agricoli, suntem georgici şi pastorali ca în Theocrit, ca în Virgiliu. Un imens bine va rezulta pentru toţi din dezvoltarea, printr-o operă de ajutorare reală, a ţărănimii. Dar cu o condiţie: să nu rămânem atât de excesiv de „eminamente" agricoli.

Afirmăm chiar, cu riscul de a comite un sacrilegiu, că avem nevoie de o realizare industrială, întemeiată pe nucleul actual de industrii de tot felul. Ceea ce s-a clădit cu preţul chiar al unui protecţionism excesiv, trebuie, neapărat, menţinut. De bine de rău, cu tot ţigănismul lor antipatic, în România există, pe lângă sate, şi câteva oraşe. Cu drept la viaţă.

Formulele literare sunt excelente când corespund unei realităţi şi dezlănţuie o acţiune constructivă. S-a făcut. Dar atitudinea sentimentală care ţine de această activitate începută nu trebuie să strice comerţului şi industriei existente. Sunt semne, în acest sens, neliniştitoare. Guvernul, desigur, va interveni cu lămuriri.

ÎNTREBĂRI PENTRU D. VAIDA

Un val de caritate a izbucnit şi s-a prelins pe piaţa publică. De cele mai multe ori, izvorul e în nobile inimi de cucoane mizericordioase, e însăşi lacrima lor abundentă, clară şi benefică. Sunt, pesemne, temperamente feminine, mişcate de o asemenea secreţie salină, până la neastâmpăr, până la acţiune. Când această revărsare delicată şi acest adorabil surplus de afectivitate interesează pe aproapele, dimpreună cu complexul lui de dureri, atunci fenomenul merită de-a binelea denumirea de filantropie, - al cărei sens poate fi, de altfel,

mai elastic şi mai larg. Curgerea vremurilor a schimbat lucruri multe. Surorile noastre, femeile, au devenit, cu vremea, din ce în ce mai puţin individualiste şi din ce în ce mai filantropice. Omenirea nu le mai interesează în infinitatea ei de cazuri izolate, nici chiar în marea despărţire, pe care unii originali au început să o socotească arbitrară, în două sexe. Omenirea le interesează ca un fenomen colectiv de suferinţă, faţă de care doamnele îşi exercită generozitatea, cu o stăruinţă dusă până la frenezie... Căci nu le-a obosit nici o rezistenţă şi nu le-a deviat nici un îndemn. Asistăm la o complectare a organismului uman? Filantropia, într-adevăr, capătă, la câteva cucoane, importanţa şi rolul unei funcţiuni organice. Ea se îndeplineşte, cu orice preţ.

Ca medic, pe d. Vaida-Voievod, faptul putea să-1 intereseze. Dar *ca ministru* avea datoria să reziste... Bântuie loteriile filantropice în ţară. Iar ruleta automată pe care a autorizat-o a făcut cea mai abjectă impresiune. Ce nevoie mai aveau doamnele filantrope de un asemenea aparat, de stors sărăcimea şi copiii, în folosul altor nenorociri?

Cum e cu putinţă să se admită instalarea, în toată ţara, a acelor aparate - jocuri de noroc, sub firma I.O.V.*-ului? Să fi sucombat d-1 Vaida, care e un bărbat impozant, acelei lacrime pure, acelei secreţiuni saline, care premerge şi condiţionează filantropia?

UN UOMO FINITO

Criză de şefie: liberalii, prevăzuţi cu rudiment cerebral, îşi dau seama că batjocura şi năpasta pe care au atras-o asupra ţării încercările de a guverna, ale ineptului lor preşedinte, îi dau acesteia dreptul şi o irezistibilă (şi veche) poftă de a

*** Organizaţie pentru ajutorarea invalizilor, văduvelor şi orfanilor de război.**

scoate această clică de samsari şi de profitori, din viaţa publică, - definitiv.

Până mai ieri, liberalii au socotit cu lipsa de memorie a colectivităţilor. Retragerea în opoziţie era, pentru ei, un răstimp de destindere. Şi pe când succesorii la putere se luptau cu dificultăţile acumulate de obişnuiţii ani de tâlhărie liberală, cinstea şi prestigiul lor se refăceau, întocmai ca virginitatea răscusută a unei domnişoare *black boton.*

Iată, însă, că noua perioadă de repaos nu mai poate fi de folos himenului peticit al reputaţiei liberale. Pe urma lor, ţara e ca un trup ulcerat şi acoperit de pustule. Nici o îndoială nu mai rămâne asupra scârnavelor moravuri ale fostului guvern. Niciodată demoralizarea şi vrajba între liberali n-a fost mai adâncă. Greşelilor enorme ale ultimei guvernări li se dă o singură explicaţie: dictatura în partid a familiei Brătianu, prin cel mai uscat vlăstar al ei - Vintilă. E pentru liberali neîndoios lucru că „bolnavul de la Royat", cum i se zice, e departe de a întruni, în fiinţa sa vlăguită şi săracă, însuşirile necesare unui şef. Se comentează, în adunări alarmante şi anxioase, toate şovăielile, toate încăpăţânările, toate ieşirile cu oiştea în gard şi cu nuca în perete ale d-lui Vintilă Brătianu. întreg lagărul e consternat: ne-a nenorocit!

Evident, au dreptate. Dar sărmanul Vintilă a fost susţinut şi încurajat în încăpăţânările sale de cei cari voiau, cu perfidie, să-i scoată în relief nepriceperea şi impotenţa. Speculându-i slăbiciunile şi nulitatea, partizanii conspirativi şi prietenii feloni ai d-lui Brătianu au izbutit să-1 arate partidului aşa cum e: un biet om în grea şi disproporţionată luptă cu exigenţele şefiei.

Iar Partidul Liberal, trântit ruşinos în opoziţie, caută, cu disperarea triburilor rătăcitoare, şeful care să aleagă, cu pricepere şi autoritate, căile mântuirii. îl va găsi? în tot cazul, cel cu arterele calcaroase insuficient spălate, în fiecare vară, de apele de la Royat, este, cel puţin politiceşte, un om sfârşit, *un uomo finito.*

CE-AR TREBUI SĂ DEVINĂ BUCUREŞTII...

D. Argetoianu se pregăteşte să facă o aprigă concurenţă d-lui Ion Costinescu. în acest scop, utilizează răgazul fecund pe care i-l acordă opoziţia. Să reuşească, ar fi, credem, primejdios. Pe d. Argetoianu îl reclamă naţiunea întreagă în fruntea destinelor ei. Un bărbat de stat nu trebuie să împingă sacrificiul până la renunţare. O populaţie de câteva sute de mii de bucureşteni s-ar resimţi prin ricoşeu de această deviere, în folosul ei îngust şi exclusiv, a unei mari energii conducătoare. Pentru bucureşteni, activitatea specializată a d-lui Costinescu n-a fost lipsită de rodnicie. Trebuie să facem această mărturisire, trecând peste amănuntul că fostul primar face parte, prin ereditate, din tagma odioasă a liberalilor. D. Costinescu a dat drumul văzduhului prin urbea îmbâcsită a Bucureştilor, tăind în ea câteva largi bulevarde. Mizeria, în felul acesta, s-a mai spaţiat. Ar trebui să se continuie, pur şi simplu, sistemul lărgirii străzilor şi liberării de adânci perspective. Până să se ridice, pe laturile lor geometrice, clădiri de câte cinci etaje, străjuind în fund priveliştea unui monument sau unui edificiu, soarele singur, asfinţitul, cerul şi orizontul vor avea grija acestui efect decorativ.

D. Argetoianu înalţă, într-o conferinţă, castele în Spania Bucureştilor. Am prefera o mai amănunţită şi chiar mai meschină atenţie gospodărească: maturatul şi asfaltarea străzilor. (In definitiv, nu vi se pare suspect asfaltul zdrenţuit şi mereu în reparaţie, al Capitalei? Pariem că, dacă s-ar cerceta în acest sens, o vastă, veche şi durabilă panama ar ieşi la iveală...). D. Argetoianu face câteva eforturi de imaginaţie, păstrându-şi, totuşi, scepticismul. Indică un nou traseu de căi ferate care să lege Bucureştii de munţi, de Dunăre şi de mare. Ne-am mulţumi cu o dezvoltare, posibilă, înspre Argeşul apropiat: umbră, verdeaţă şi răcoare, pe un parcurs de vile disimulate în grădini. In cele din urmă, starea frustă şi

ţigănească a Capitalei oferă, ea însăşi, putinţa unui remediu. Bucureştii s-ar putea transforma în oraş-grădină, prin chiar răspândirea şi parcelarea lor excesivă. Nimic mai puţin modern şi mai odios decât sistemul turnurilor cu sute de apartamente, preconizat de conferenţiar. Preferăm, în locul mizeriei comprimate în Babeluri monstre, procedeul clădirilor în serie, prin grupe de câte două locuinţe, fiecare cu grădina ei. Totul, îndreptat înspre Argeş. Şi totuşi, Capitala se îndreaptă, prin praf, cu ajutorul câtorva salcâmi, înspre Ploieşti.

Rămân, în centru, cuiburile de sărăcie din Victoriei, din Gabroveni şi din Rahovei. Vremea, singură, le va stârpi! Iar în privinţa tuturor celorlalte visuri şi modele, cel mai bun leac e aşteptarea. Bucureştii nu vor deveni, niciodată, cetatea visată. Numai când avioanele vor ajunge un mijloc practic de locomoţie particulară, bucureştenii se vor avânta, călări, de pe balcoanele lor, pe câte o umbrelă zburătoare, să facă o raită la Sinaia, la Cheia, sau deasupra Dunării şi a roiurilor ei de ţânţari.

LECŢIA ÎMPRUMUTULUI

•

Zvonurile, ştirile alternează, se succed, ceas cu ceas. Fiecare zi e ultima şi decisiva zi a tratativelor. împrumutul se încheie, împrumutul a fost semnat: ca pe vremea Brătienilor, totul e isprăvit şi definitiv, afară de mici puncte, încă neprecise, şi anume cele esenţiale. Nu există, desigur, nebun în ţara noastră, să arunce asupra guvernului actual, dificultăţile cumplite şi umilitoare pe cari le întâmpină peste hotare. Până şi Partidul Liberal, cel puţin în Parlament şi în manifestările lui oficiale, s-a văzut constrâns la o atitudine decentă. (Sau - cum ar spune orice *leader* - patriotică). Răspunderea imensei ruşini pe care o închipuie spectacolul tergiversărilor de la Paris cade întreagă asupra oamenilor trecutei guvernări. Ei

sunt cei ce au mers atât de departe pe calea capitulaţiunilor anticipate, încât au creat necesitatea încheierii unui împrumut în orice condiţii. Alături de revalorizările d-lui Vintilă Brătianu, timpul, de care acest „n-aude, n-a vede" nu ţinea seama decât ca de un element de tărăgăniri turceşti, timpul lucra împotriva intereselor României. Cu fiece semnătură nouă, pe o convenţie privind rente vechi, cu fiece săptămână pierdută pentru minciuni interne şi pentru genuflexiuni penibile peste graniţă, împrumutul derizoriu şi cămătăresc, odiosul împrumut, stors cu cleştele de samsarii naţionali şi internaţionali, devenea un ideal imperativ, o inexorabilă trebuinţă. Acest meschin şi, încă în această oră, virtual împrumut, pregătit de mediocritatea păguboasă a financiarilor liberali, costă cu anticipaţie ţara un miliard pe an, dedus dintr-un buget nesigur, de împilare a mizeriei unanime. Putea oare noul guvern să-şi asume această povară şi să schimbe cursul şi sensul unor discuţiuni cari păreau aproape de o concluzie, să-i zicem, favorabilă? D. Vintilă Brătianu, însă, nu jertfise sforţărilor şi intereselor sale numai veniturile viitoare ale României. Pe lângă suma revalorizărilor forţate, pierduse şi optsprezece luni din rezervele de răbdare ale naţiunii sărăcite, şi din posibilităţile de echilibristică financiară ale unui stat falit. In decembrie, aceste rezerve păreau sleite. Numai încrederea poporului într-un regim de libertate şi sobrietate putea prelungi rezistenţa şi aşteptarea în restrişte. Fără îndoială, ar fi fost eroic şi demn, şi salutar, ca guvernul d-lui Iuliu Maniu, urmând părerea celui mai combativ şi mai priceput financiar din lumea noastră politică, să refuze continuarea unor convorbiri înjositoare şi să se adreseze Societăţii Naţiunilor. Dar ar fi însemnat, acest demers, o nouă serie de discuţiuni, o nouă aşteptare de şase-şapte luni, - oricât de favorabilă ne-ar fi fost Societatea Naţiunilor. Şi, în condiţiunile vieţii de azi, în halul, adică, în care ne-au adus guvernele liberale, fiece zi pierdută apropie şi agravează dezastrul iminent. Pe câtă vreme, în decembrie, se părea - cel

puţin după asigurările specialiştilor şi pertractorilor liberali - că deplina încheiere a împrumutului Vintilă e chestie de cel mult câteva săptămâni... Acesta pare a fi fost principalul argument care a împins România cu guvernul alegerilor libere, pe calea continuităţii. Dar şi alte motive i-au interzis drumul Genevei: nu le scrutăm aici.

Astfel, împrumutul României se realizează, nu se poate să nu se realizeze. Va fi o izbândă a disperării şi a umilirii. Şi în umbra acestei costisitoare pomeni, d. Vintilă Brătianu râde în pumnii săi sclerotici, se bucură, dar şi reflectează. Mintea sa înceată a făcut, între timp, o mare descoperire şi, ca un copil, se minunează de o vedenie nouă, de o stare neobişnuită. Povara guvernării şi a opoziţiei îl obligă pe fostul dictator să bâjbâie, cu nasul şi ochelarii, realitatea. Şi ea îl învaţă că există, dincolo de noi, o lume întreagă, de care depindem. Un proces tardiv, de creştere, se desăvârşeşte în d. Brătianu. Am fost şi suntem, cu toţii, victimele infantilismului său fără pereche. Deşteptarea a început acum câteva luni, când a trebuit să recunoască şi să stea de vorbă cu o ţară învinsă. Amintiri confuze, din primele cărţi de istorie, îi arătase state şi popoare desfiinţate pe veacuri pe urma câte unui tratat de pace dezastruos. In asemenea materie, fostul dictator, trăia cu mintea în vremile de invazie a turcilor. După Tratatul de la Versailles, Germania fusese prefăcută într-un fel de paşalâc francez. De aceea, ani de-a rândul, d. Brătianu refuzase să discute: între România biruitoare şi Germania învinsă nu puteau exista raporturi economice, necum litigii. Vă amintiţi trufaşul şi imbecilul său refuz de a discuta, din 1922. Acolo e obârşia răului. Mai mult încă: în opoziţie fiind, d-sa îşi teroriza urmaşii, nu cumva să trateze şi să discute cu Berlinul. Târziu, deunăzi, am plătit cu toţii preţul nepriceperii şi neroziei d-lui Brătianu. Stabilizarea, lipsită de sprijinul activ al finanţei germane, atât de strâns angrenată în interesele britanice, îşi pierde mult din sorţii ei de reuşită. Se poate, deci, să mai avem de răscumpărat, încă şi încă, stagiul de

*Kindergarten** al specialistului Vintilă: dictatorul a urmat, în străinătate, un curs de geografie economico-financiară şi altul de istorie. Nu cunoştea decât o singură expresie: „prin noi înşine". Când a învăţat să îngâne denumirile marilor puteri financiare, a fost prea târziu. Vedem, astăzi, cât de scumpă a fost lecţia.

E drept, privită din ţară, finanţa străină apare singular de aspră cu noi, de hrăpăreaţă şi duşmănoasă. E adevărat. Un singur om a fost în stare să atragă asupră-ne atâta dispreţ şi atâta hulă. E verificarea povestei prostului care aruncă în lac o piatră.

PURIFICAREA CAMERELOR DE COMERŢ

In şedinţa de vineri a Senatului, d. Virgil Madgearu a rostit un masiv, şi totuşi alegru şi plin de mişcare, discurs. Ministrul de Industrie şi Comerţ acaparează actualitatea. Acţiunea lui de legiuitor osteneşte sforţarea noastră atentă de comentatori. Metoda lui de muncă (şi a lui Ernest Ene, principalul său colaborator) ne lămureşte că într-adevăr timpul e divizibil la nesfârşit, cum au susţinut, cei dintâi, eleaţii...

Până acum câteva luni, Departamentul Industriei şi al Comerţului făcea parte din ministerele lâncede cari se atribuiau, ca o consolare, personalităţilor politice de umplutură. O atmosferă de „s-a stins viaţa falnicei Veneţii" plutea între zidurile de prost-gust ale palatului Vernescu. Astăzi o trepidaţie de uzină parcă zdruncină greoaiele temelii... Ascultaţi confesiunile directorilor de servicii... Sau consultaţi rezultatele... Legea comercializărilor, veritabilă constituţie a bunurilor obşteşti, dimpreună cu prima statistică a acestor mistere. (Iar în penumbră se lucrează pe capete la refacerea şi strângerea titlurilor de proprietate ale statului).

*** Grădiniţă de copii (germ.).**

Legea minelor, legea împăcării chinezismului nostru brătienist cu străinătatea (Legea porţilor deschise - i-am mai zice...). Şi până să ne dezmeticim, iată legea de reorganizare a Camerelor de Comerţ şi de Industrie... De unde ţâşneşte ritmul acesta? E taina limpede a unor energii revoluţionare sprijinite de o îndelungată pregătire. Fiindcă nici una din aceste lucrări nu are caracterul unei improvizaţii. Totul a fost elaborat şi pus la punct de mai-nainte.

Legea votată vineri la Senat e o uriaşă şi zdravănă trăsătură de târn. Dintru început, politicianismul e măturat din Camerele de Comerţ în propriul său praf. (Nu mai există membri numiţi; s-au tuns degetele membrilor de drept; s-a spălat ruşinea oraşelor declarate „minoritare"). Apoi, o tragere de storuri, o invazie de lumină şi de aer prin ferestre: gestiunea consiliilor devine controlabilă, iar statul îşi introduce, în catastifele foste la discreţia d-lor Niculeşti, nasul său curios şi redutabil... Şi pentru că sub vechea alcătuire industriaşii erau literalmente asfixiaţi de numărul mare al colaboratorilor din comerţ, se introduce corectivul majorităţii de două treimi... Dar să nu alunecăm în amănunte. E destul să ştim că un instrument politicianist de opresiune şi de spionaj al vieţii economice a fost transformat într-un organ de apărare profesională a intereselor industriale şi negustoreşti. Fiindcă legea d-lui Madgearu şi comisiunile interimare instituite nu înseamnă: scoală tu, să şed eu...

Punct. Căci mi-e teamă că, în răstimpul aşternerii acestor rânduri, d. Madgearu şi Ene au şi întocmit un nou proiect de lege. Timpul e divizibil şi relativ.

SISTEMUL **D. R.**

Grupările opoziţioniste au anunţat campania de răsturnare. Strigăte de război, şi alt nimic. Generalul Averescu, e drept, a atacat în Senat, pe ingrata chestie a demisiilor în alb. Dar

între timp averescanii s-au împrăştiat la patru vânturi. în Cameră, opoziţia liberală se bizuie pe un singur lider. Lupta, deci, se va muta în sălile de întruniri, în presă şi pe uliţi. Grupările de opoziţie au şi anunţat un stol de gazete pentru pregătirea „opiniei". Lupta, deci, se va da mai târziu. Fiindcă guvernul se bucură încă de încrederea maselor...

Dar guvernarea absoarbe şi izolează regimurile, cu uşieri, sentinele şi papetărie. în felul acesta, se pregăteşte popularitatea celorlalţi. Sunt, printre opoziţionişti, oameni politici cari se şi prepară să devină mitul de mâine. Transmutaţiunile acestea, sentimentale, se operează cu o dezamăgitoare rapiditate. Ca mâine, guvernul revoluţionar de astăzi poate deveni guvernul greşit şi abuziv, guvernul tragerii pe sfoară şi al păcălelii. Masele strigă uşor: trădare. Şi atunci pedeapsa nu întârzie. E cazul, cunoscut, al generalului Averescu.

Guvernul, ca să-şi împlinească misiunea şi să se menţină, trebuie să nu-şi uite originile şi caracterul său revoluţionar. Iar în acest scop este ţinut să menţină, cu orice chip, contactul cu mulţimile pe cari le-a mobilizat vreme de zece ani. între popor, deputaţi şi miniştri, schimbul viu de vederi, legăturile reale şi continui cari au creat popularitatea naţional-ţărănistă trebuie menţinute cu preţul oricăror sforţări. Nu există, în această privinţă, argumentul: n-am timp. Cel care-l întrebuinţează dovedeşte că e lipsit de vitalitatea necesară pentru a guverna.

D. D.R. Ioaniţescu a înţeles acest lucru când a dedicat două zile pe săptămână ascultării ţăranilor din Vlaşca şi din Ilfov. E un exemplu pentru toţi miniştrii şi parlamentarii unui regim care n-ar vrea să-şi piardă popularitatea într-un răstimp de guvernare. E o acţiune cinstită şi recunoscătoare şi a cărei valoare practică nu este numai preventivă. Ci e de imediată şi constantă eficacitate: în faţa unui guvern în permanent contact cu naţiunea, opoziţia legală sau nelegală, uzurpatorii şi conjuraţii „de sus şi până jos",, acţiunea subversivă a

diferitelor forţe rămâne neputincioasă. Altfel? Urmează decepţia, nepăsarea şi antipatia, în scurt timp. Urmează ispăşirea nerecunoştinţii.

ÎNTRE FICTIVI ŞI EFECTIVI

Conflict între Ministerul Şcolilor şi Ministerul Artelor. Ca liberal, d. Kiriţescu, iată, se poate felicita. Fiindcă nimic n-ar putea explica tardiva d-sale criză de pudoare, supusă, în timpul de un an jumătate al directoratului d-lui Corneliu Moldovanu, exact aceloraşi ofense cărora, sub actuala direcţie a Teatrului Naţional, a sucombat.

S-a spus, în justificarea d-sale, că un raport la fel de ofuscat ar fi înaintat scandalizatul mandarin de la Instrucţie şi ex-ministrul cărămidar C. Anghelescu. Lucrurile, însă, n-au transpirat - cum se spune - în public, fiindcă exista pe atunci preocuparea de coeziune şi de armonie între elementele diferite ale unei guvernări. Politicianismul abil şi încercat al d-lui Anghelescu ştia să impună o ţinută de care d. Kiriţescu ţinea, cu sfinţenie, seama. Vremurile, însă, s-au schimbat. Cumsecadele ministru Costăchescu nu s-a dumirit decât prea târziu de renghiul care i se joacă. Şi astfel a apărut în ziare acel incalificabil comunicat al moralităţii funcţionarului de la Instrucţie, sprijinit de o rezoluţie expresă şi agravantă a bonomului candid din fruntea departamentului. întrebarea e inevitabilă: dacă îi este îngăduit unui ministru de partid să fie până într-atât de dincolo de bine şi de rău ca fericitul domn Costăchescu. Mai ales că, odată căzut în catalepsia unei atitudini, ministrul se simte obligat, prin jocul firesc al deşertăciunii, să apară, înţepenit în această sfidare, şi la tribuna Camerei, în faţa indulgentului surâs făţarnic al figurilor liberale. Evident, Ministerul Artelor era obligat să

răspundă, respingând această oarbă incursiune în atribuțiile sale. Demnitatea ofensată nu poate să mai observe considerente de partid.

Omul scuipat în obraz e îndreptățit să replice pe loc, cu o pereche de palme, minimum.

' Adresa Ministerului Artelor către Ministerul Instrucțiunii Publice corespunde în această încăierare unei asemenea replici, ameliorată cu mănuşi de lână.

Spectacolul e interesant, dar penibil foarte! Şi iată că lucrurile nu se opresc aci. Fiindcă d. ministru Costăchescu n-a priceput, totuşi, nimic. E cu neputință să desluşim criteriul d-sale de apreciere. Priveşte, pesemne, întâmplările de la mari înălțimi. Fațada olimpică a arhitecturii d-sale craniene nu e, se vede, o simplă aparență. D. ministru al Instrucțiunii Publice se consideră nedreptățit. Probabil, dintr-un sentiment de infailibilitate. De aceea s-a plâns preşedintelui de guvern împotriva adresei necuviincioase a d-lui Aurel Vlad, ministrul Artelor.

Ministrul Costăchescu a fost jignit de ministrul Vlad. D. Iuliu Maniu se află în situația de judecător. D. Kirițescu nu e în cauză. E acoperit cu desăvârşire de ministrul său care şi-a asumat, cu frenezie, întreg conflictul şi luptă să-1 amplifice, din răsputeri.

Să nu luăm apărarea d-lui Vlad, de două ori victimă față de d. Costăchescu, de două ori agresor (chestiunea Departamentului Artelor merită un alt examen). E de ştiut însă, dacă d. Iuliu Maniu va tolera, în primul rând, acest pugilat ridicol de pe urma căruia guvernul întreg va avea de suferit. E de ştiut însă, dacă d. Iuliu Maniu nu va găsi nimerit să spele injuria adusă Teatrului Național, una din puținele noastre instituții europene. E de ştiut mai cu seamă dacă d. Iuliu Maniu va obliga pe unii din colaboratorii săi să descindă din sferele ideologiei şi să ia contact cu realitățile complexe cari nu pot fi rezolvite cu atitudini sublime şi divagații interioare, de etică şi politică în sensul platonician al cuvântului. Căci în

momentul în care un regim e încleştat în lupta cu adversarii adversitățile şi când se desfăşoară un vast proces de transformare şi de creație, e un lux primejdios să menții în primele rânduri pe indiferenții şi pe daltoniştii actualității, pe absenteiştii amănuntelor constrângătoare, pe acei fixați în ipostaze de „n-aude, n-a vede" fată de primejdiile momentului.

TOTUŞI, ÎMPRUMUTUL...

...s-a încheiat. în condițiuni mai grele decât au obținut bulgarii, grecii, polonezii - popoare vecine sau apropiate şi tovarăşe nedezmințite de mizerie economică, în condițiuni mai grele nu numai în ce priveşte cuantumul, modalitatea, cursul de emisiune, procentul şi comisionul... La toate acestea trebuie să adăugăm capitulațiunile anticipate iscălite de Vintilă Brătianu, în penibilul său pelerinaj de ispăşire. Miliardul, adică, înscris de acum înainte în vreo treizeci de bugete viitoare, pentru acoperirea revalorizărilor şi despăgubirilor diverse, consimțite de fiscalul Vintilă, când finanța internațională i-a pus la beregată cuțitul ei de aur cu prăsele de diamant. în condițiuni mai grele, fiindcă trebuie să ținem seama şi de timpul pierdut cu tratativele căznite şi peltuite vreme de un an şi jumătate în mijlocul unui tărăboi internațional de samsari şi de şantajişti de mare anvergură. Şi socoteala se agravează insuportabil, fiindcă nu se pot omite umilirile crunte pe cari acest împrumut le-a prilejuit statului, pus în situația falitului care bate la toate ghişeurile şi imploră, cu deznădejde, ajutor. Fiindcă împrumutul acesta nu e o înlesnire pe care marea finanța mondială o va face unui popor prieten. Ci, grație conducătorilor netrebnici ai trecutului guvern, împrumutul are întreg aspectul unei opere de salvare, aspectul unui act de indulgență şi de caritate internațională.

Lucrurile acestea, mai mult sau mai puţin, se ştiu. Dar trebuie repetate pentru ca nimeni să nu piardă din vedere pe vinovaţii cari au sacrificat prilejurile cele mai potrivite şi interesele generale, numai pentru salvarea organizaţiei lor economice de partid.

împrumutul acesta, care soseşte în supremul moment pentru a ne evita bancruta, înseamnă răzbunarea generoasă a străinătăţii faţă de xenofobia d-lui Vintilă Brătianu. Este împrumutul iertării, acordat ispăşirii tardive. Plătim, în detaliile lui oneroase, netrebnicia de a fi suportat, cu resemnare, un deceniu de dictatură liberală. Plătim apoi, laşitatea de a nu ne fi atins de statutul Băncii Naţionale, păzită şi într-altfel, de pestriţul ei consiliu de administraţie şi de bizara împestriţătură a detentorilor ei de acţiuni.

ALARMA

în sfârşit, micile grupări opoziţioniste - liberalii şi averescanii - şi-au precizat tema campaniei de răsturnare. Nu e cine ştie ce invenţiune, nici noutate. E vorba de veşnicul pericol comunist. Patria lui pare a fi Basarabia. Mijloacele de acţiune: libertatea presei şi a întrunirilor. Planul opoziţiei liberalo-averescane e simplu şi turbure: să creeze, în opinia publică, o stare de nelinişte, într-o atmosferă, generală, de panică. Nici metoda aceasta nu e nouă. E a celor puţini şi slabi, când tind să dea puterii lor un fals prestigiu cu ajutorul tumultului artificial.

în acest scop, fiece eveniment e folosit spre exagerare. O mică întrunire muncitorească de suburbie, capătă, în comentariile interesate, proporţiile unui *meeting* popular. Un manifest şapirografiat sau o fiţuică plăpândă rivalizează în tiraj cu marile cotidiane. Un conciliabul între doi-trei

camarazi de atelier devine, negreşit, o conspiraţie. Iar o patrulă de jandarmi, postată, dintr-un spirit de elementară precauţie (ca la orice întrunire, bal sau spectacol), se transformă, după regulile prea evidente ale creatorilor de panică, în desfăşurare de forţe militare.

In calculele opoziţiei subversive, sistemul trebuie să dea un rezultat şi anume:

sau starea de perpetuă alarmă izbuteşte să intimideze guvernul şi să-1 determine la măsuri drastice - şi avem atunci din nou starea de asediu, cenzura, deci călcarea făgăduielilor şi principiilor cari au determinat schimbarea de regim;

sau această alarmă determină într-adevăr un curent revoluţionar de stânga, prin chiar publicitatea şi interesul pe care-1 iscă în jurul ideilor agitate de câţiva răzleţi, inadaptabili sau rătăciţi, încurajaţi de o asemenea gratuită reclamă. Şi în acest caz, guvernul ar fi silit să intervie sau să treacă puterea represorilor de meserie.

Socoteala va da greş, fiindcă guvernul naţional-ţărănesc îşi trage, din adâncul maselor cari îl asistă, calmul de a stăpâni, cu o rece siguranţă, tempestele de maculatură şi de oratorie, fără adevăr, deci fără ecou.

Mişcarea comunistă, ca şi mişcarea antisemită, s-au obârşit, în cea mai mare parte, în birourile de minister şi de poliţie ale trecutelor guverne, iar trupa de stradă, adesea identică, se recruta din agenţii provocatori plătiţi cu ziua.

Mişcarea comunistă, în ceea ce priveşte pe cei câţiva fanatici şi energumeni obscuri, e cunoscută, repetată şi încadrată perfect în supravegherea poliţiei care, la orice încercare a acestor oameni de a nesocoti legile, îi poate lua „ca din oală".

Legile civile sunt suficient de subtile şi de riguroase pentru a păzi statul şi a readuce în ascultare pe rebeli, atât pe cei de dreapta cât şi pe cei de stânga.

Avem motive să credem că acesta e felul de a vedea al regimului.

TREI LUNI...

Guvernul național-țărănist s-a ținut de cuvânt. N-a împlinit bine trei luni şi, asemenea Făt-Frumosului din basme, a crescut şi a căpătat puteri şi minte ca alții în treizeci de ani. Povestea vieții lui a început cu minuni. Din primele zile, în leagăn fiind, a sugrumat cu mâinile lui noi cei doi năprasnici şerpi ai stării de asediu şi ai cenzurii. Din primele săptămâni, a delegat şi a risipit, de pe cuprinsul țării, blestemul minciunii şi al crimei care apăsa, cu întuneric, un popor întreg. Şi am avut, după un deceniu de neruşinare şi tâlhărie, alegeri libere, aşa cum s-a făgăduit. Din această clipă, în care şi-a împrospătat atingerea lui cu pământul, faima şi vânjoşia guvernului nu mai cunoscu oprire. Ultima ispravă a fost aducerea din străinătate a unei comori pe care zadarnic o târcolise, cu boscorodeli şi ispite, ani de zile, netrebnicul vistiernic Brătianu Vintilă. (Ceea ce îi pricinui, acestui piază-rea, grea boală de pizmă şi neputință. încât nevoit va fi să plece în țările calde să-şi odihnească bătrânele ciolane şi vinele îngroşate şi inima cât un purice înăbuşit).

Dar, între timp, în lăuntrul țării, vrăjmaşii - opriți în reaua lor îndeletnicire - îşi realcătuiesc rândurile şi caută, în râvna de a pune mâna pe putere, un avânt nou. Ei înțeleg şi izbutesc să se folosească de însăşi înfrângerile pe cari le-au îndurat, împotriva celor cari i-au biruit. Fiindcă cenzura şi starea de asediu, desființate, le îngăduie o deplină libertate şi uşurință în uneltire. Armele ruginite ale asupririi s-ar fi întors împotriva lor, dacă n-ar fi fost nimicite. Armele acestea, odată îngropate în pământ, lasă loc liber tuturor încumetărilor.

Desigur, s-au creat, prin măsurile guvernului, astfel de condițiuni, încât lumina se împrăştie nesupărată, pretutindeni, zădărnicind calomnia, minciuna, instigația şi alarma. Acestea sunt singurele mijloace cari au mai rămas la îndemâna duşmanilor, puțini la număr, ai regimului. Căci ajutor nu le mai poate veni de nicăieri. Libertatea şi încrederea stăpânesc

între hotare. Numai greşelile, eventuale, ale conducerii, pot folosi opoziției. Numai o panică subită poate isca o reîntoarcere în haosul de odinioară. E unica speranță a pâlcului liberal. E marea lui nerăbdare. De aceea, agită pe tema pericolului comunist şi a stării de spirit din Basarabia. De aceea, ar dori să vadă dezvoltându-se propaganda comunistă, favorizată şi amplificată de țipetele lor de fățarnică alarmă. De aceea, ar privi cu un surâs ascuns de diabolică satisfacție, o mişcare națională a minorității rutene de peste Prut şi ar împrumuta megafonul presei lor din Capitală oricărui scheunat separatist sau plebiscitar.

Mai mult, deci, pentru a ridica orice pretext, opoziției interesate, de a crea o stare de alarmă, decât pentru a preveni realitatea unui pericol inexistent, guvernul s-a văzut nevoit la măsuri de riguroasă supraveghere a curentelor subversive. Nu e vorba însă, de restricții. Ci de simple precauții pentru a evita surprize fără urmări, şi frământări fără adâncime. Un ordin emanat de la d. D.R. Ioanițescu interzice manifestațiile de stradă şi întrunirile neautorizate. Astfel că autoritățile sunt înlesnite a lua din vreme măsurile de prevenire a scandalurilor şi a provocărilor, fără ca prin aceasta să se aducă vreo atingere dreptului de întrunire, în sine.

Ordinea şi liniştita guvernare cu sprijinul maselor naționale ar fi astfel asigurate, dacă totul nu ar depinde decât de o calmă şi neobosită supraveghere a curentelor. O ştire din Chişinău arată însă, că primejdia nu constă în diversele propagande, ci în sărăcia şi foametea care se întețeşte în țară şi în special în Basarabia.

Opoziția reclamă legea de război pentru această provincie. Să fie socotită ea ca un ținut în care bântuie războiul. Ar fi un punct de vedere potrivit dacă s-ar adopta numai în ceea ce priveşte aprovizionarea. Foametea s-a întins până în Chişinău, spun ştirile. Atunci toate sforțările să fie îndreptate pentru a înlesni comunicația şi transporturile de proviziuni spre Basarabia.

Să considerăm populația de peste Prut ca o oaste primejduită şi asaltată de un duşman invizibil: foametea. Şi toată energia guvernului şi toată încordarea națiunii să lupte pentru a-i da un ajutor. E intolerabil ca o parte din populația unei țări să fie lăsată în grija unei simple comisiuni de ravitaliare, fie şi asistată de un complex financiar. Terenul adevăratei şi profundei dezordini îl alcătuieşte mizeria şi foamea, favorizate de dezorganizarea transporturilor. Legile civile şi marțiale nu mai servesc, aci, întru nimic. O simplă şi amplă sforțare de atenție, de voință, de sacrificiu: Basarabia, la urma urmii, nu e aşa de departe.

De bună seamă că în ultimă analiză ravitalierea*, cât de îmbelşugată, a unui ținut, nu rezolvă - *ă la longue* - nimic. Dar ne ocupăm aci de cauzele imediate ale răului, de simptomele cele mai alarmante şi de leacurile cele mai grabnice.

Mizeria economică şi şomajul cer un alt examen, alte mijloace şi alt timp de remediere. Un guvern de trei luni, un guvern năzdrăvan, nu poate îndrepta totul. Trebuie să mai îmbătrânească şi, din faptă în faptă, va ajunge şi la dezlegarea problemei acesteia.

*** *Ravitailler* (franc.) = a (se) aproviziona.**

VALUL DE PUDOARE

Problema răsuflată a moralității în artă amenință, cu un ridicol formidabil, activitatea, spornică altfel, a regimului (guvern şi Parlament) actual. In clipa când se votează stabilizarea, când se încheie împrumutul, când se transformă întreg sistemul economic, când bântuie foametea în Basarabia, când se iscăleşte un fel de stare de pace cu Rusia, oamenii de acțiune, de gândire, şi bărbații serioşi (o, cât de aproximativi devin termenii) ai Ungro-Vlahiei se arată absorbiți de amănuntele repertoriului Teatrului Național din București... Țara se dezbină în două tabere cari susțin, una criteriul estetic, cealaltă criteriul moral - mai mult încă, moralizator -, în determinarea acelui repertoriu. Cu pasiune, amanții tribunei debitează banalități desuete şi, cu ajutorul înflăcărat al d-lui ministru Costăchescu, o serie întreagă de măsuri vor înăspri cenzura dramaturgiei indigene care aspiră la găzduirea scenei noastre cea dintâi. Şi nu există scandal mai mare decât siguranța naivă a acestui ministru (care îşi trădează penuria de idei tocmai în momentul când tema discursului său îi pretinde o mai abundentă şi mai convingătoare desfăşurare de argumente), siguranța şi pretenția de a emite norme estetice pentru reglementarea inspirației româneşti. Un val sufocant de pudicitate se abate iscat de suflări obosite odată cu acest „criteriu şcolar" cu care se terorizează activitatea directorilor de teatru, a comitetelor de lectură şi a autorilor dramatici. D. ministru Costăchescu a avut chiar cutezanța necugetată şi orbul orgoliu de a critica de pe banca ministerială subiectul pieselor cari l-au ofuscat, ceea ce, din punct de vedere intelectual, este o faptă rea, este un abuz şi o ofensă adusă unora dintre cei mai vioi scriitori de teatru contimporani. Nu mai accentuăm şi penibila impresie pe care o face, în fața publicului inteligent, spectacolul unui ministru satisfăcut de locuri comune şi de proasta valoare a unui succes comandat de însăşi mediocritatea sentimentelor puse la încercare.

în asemenea împrejurări, e foarte îndreptățită temerea unora că valului de pudoare îi va urma un vânt de imbecilitate, un curent sterilizator, asemenea celui de care se plângea Blasco Ibanez în Spania. O literatură de bibliotecă „rose" şi un repertoriu fad, supus aprobării congregațiunilor religioase, o frazeologie de castitate masturbantă, din care cuvântul iubire este exclus şi pomenirea sărutării strict prohibită, iată viitorul pregătit de năvala pudicității didactice şi a oficialității militante, în artă. Nimic, într-adevăr, nu poate

stăvili ofensiva punctului de vedere sexagenar pentru protejarea pubertăţii: în curând expoziţiile de pictură şi sculptură, paginilor revistelor şi ale cărţilor, filmurile, moda însăşi, vor suporta cenzura mimozelor etico-oficiale, care, în definitiv, nu-şi apără moralitatea, ci slăbiciunea.

ANTIVINTILĂ

După toate probabilităţile, acest nume de botez nu figurează în calendarul ortodox. Va trece însă, în istoria politică şi economică a României şi va fi pseudonimul d-lui Virgil Madgearu, dacă antrepriza sa de demoliţiuni e dusă la bun sfârşit, dacă sistemul său de ventilaţiuni - reforme şi legi - găseşte o curajoasă, o promptă şi deplină aplicare.

Terenul e pregătit, porţile sunt deschise. D. Virgil Madgearu şi-a dus mâinile, în chip de *porte-voix,* la gură şi, aplecat peste hotarul ţării, a lansat, străinătăţii, o invitaţie sonoră. E *interview-vX* transmis presei mondiale prin *Wolfbureau.* E comunicatul de sfârşit de luptă şi de izbândă. E vestirea timpului nou. Iată ce află lumea, după trei luni de guvernare naţional-ţărănistă: complexul vechi, de prohibiţiuni şi beţe în roate, a fost desfiinţat. Moneda e stabilită şi circulaţia capitalurilor se poate face în voie. Cad restricţiunile cari sabotau schimbul - vă amintiţi absurdele staţiuni de la inchiziţia de devize. S-au sfărâmat capcanele legii minelor şi barierele ei, prin stârpirea articolelor (32, 33, 180) referitoare la regimul concesiunilor. „în locul lor - spune d. Virgil Madgearu - se va institui un regim normal pentru activitatea societăţilor anonime. Şi, în acelaşi spirit, va fi întocmită legea energiei".

Duhul cârtiţei care păstra sub pământ comorile ţării, pentru păduchii şi pentru puii ei nesăţioşi, a fost izgonit din legislaţia economică a ţării. Nerozia care aştepta proşti să-i aducă mijloacele de exploatare, în condiţiunile de teroare şi

specula ale vintilismului, a fost înlăturată. D. Madgearu pofteşte banul şi priceperea şi puterea de muncă a străinului, la o colaborare prietenească şi egală, pentru dezmorţirea bogăţiilor stătătoare. Harpagon îşi păstra avutul sub saltea şi moşiile în părăginire, frecându-şi mâinile: „sunt bogat!" şi crăpa de foame. Harpagon a fost luat la goană şi din averile lui imense şi inerte s-a făcut un inventar, fiindcă în lăcomia şi zgârcenia lui superstiţioasă s-a ferit să numere şi să claseze. Legea comercializărilor e o expunere sistematică a generoaselor şi oropsitelor daruri ale României. Ca fata de împărat din poveşti, ea se pregăteşte să arunce mărul de aur mirelui celui mai vrednic. Dar condiţiunile sunt înscrise, clar, în cartea ei de zestre.

Dacă opera lui Antivintilă se va înfăptui, atunci, în câţiva ani, paragina în care trăim se va schimba într-o minunată grădină, geometrică şi surprinzătoare. Şi însuşi duşmanul acestei prosperităţi, ursuzul şi zgârcitul Vintilă, privind prin ochelari minunea, se va dumiri şi se va pocăi. Dar, în aşteptare, tuşea sa otrăvită, mai trece, ca un fior rău, ca un ecou de moarte, peste vegetaţia crudă şi nouă a epocei de-abia deschise.

î

ÎNCREDERE

Desigur, ca întotdeauna, opoziţia e grăbită să reia puterea. Faptele de guvern petrecute în cele dintâi trei luni de conducere naţional-ţărănistă sunt de natură să descurajeze orice speranţă. Nu le rămâne alt de făcut, opozanţilor, decât să aplaude. Adversarul i-a bătut onest şi crunt, la puncte. Singurul mijloc de a-l diminua ar fi să i se exagereze succesul. Fiindcă, smulgând mâinilor debile ale d-lui Brătianu cârma statului, Partidul Naţional-Ţărănesc s-a temut, poate, de un singur lucru: de starea sufletească înfrigurată a naţiunii,

care aştepta, ca într-o singură noapte să se îndrepte relele toate, să se împlinească toate lipsurile unui deceniu de asuprire, de batjocură, de confuzie, de conrupţie.

Avea de partea sa adeziunea maselor fanatizate. Avea, împotriva sa, aşteptarea lor nerăbdătoare. Ar fi trebuit, atunci, un glas mare să răsune şi să încredinţeze mulţimile că toate făgăduinţele se vor împlini, nu însă în felul în care se înfăptuiesc minunile. Ci ridicarea statului se va opera pe încetul, printr-o dârză şi neîntreruptă luptă şi muncă.

Programul realist al guvernului actual pretinde poporului altceva decât o asistare mistică. Totuşi, puterea de realizare a unui guvern nou pare a fi fost însutită de această nerăbdare plină de o poruncă aspră şi tăcută. In trei luni de sforţări continuie, guvernul a săvârşit opera de liberare a statului, a cetăţenilor, a forţelor de producţie. Alegeri libere au risipit legenda pericolului minoritar, a pericolului comunist şi antisemit, aşezându-se politica internă a ţării pe o bază de realităţi.

Paralel cu acestea, s-a început o adevărată ofensivă economică prin legile de reorganizare a averii statului: comercializările şi legea minelor, ceea ce însemna nu numai o posibilitate de valorificare, ci şi împăcarea cu capitalul străin, expulzat din ţară de regimul de prohibiţiuni şi de condiţii oneroase instituit de d. Vintilă Brătianu. Din chiar felul în care s-au desfăşurat convorbirile reiese că România a apărut în faţa finanţei străine cu un cu totul alt prestigiu decât în tristul trecut al liberalilor şi s-a bucurat de un tratament cu totul altul decât în zilele când în numele ei vorbea un guvern interesat şi xenofob.

In câteva săptămâni de negocieri demne, România a izbutit să încheie împrumutul pe care l-a urmărit în van d. Vintilă Brătianu, constrâns în mod inutil şi păgubitor la capitulaţiuni ruşinoase. în sfârşit, relaţiile internaţionale nu au întârziat să se amelioreze, punând România într-o lumină nouă, de siguranţă şi pace.

Astfel, unul din capetele de acuzaţie ale duşmanilor din afară împotriva României era situaţia incertă, starea de alarmă, pericolul de război pe Nistru. Şi, cu toate că în presa sovietică apăruse adesea declaraţii că V. R. I. S. nu urmăreşte rezolvirea pretinselor ei litigii pe calea armelor, totuşi lipsa de caracter oficial şi solemn a acestor declaraţii era abil şi duşmănos speculată împotriva noastră în marile centre şi în marile momente internaţionale. Protocolul Litvinov prin care pactul Kellog intră în vigoare faţă de România şi Rusia zădărniceşte, pe viitor, campania intermitentă de zvonuri alarmante, campanie care s-a dovedit atât de dăunătoare economiei ţării şi intereselor ei politice.

Desigur, un fapt ca acesta, al negării de comun acord, al pericolului şi posibilităţii de conflict armat între România şi Rusia, merită, prin problemele pe cari le atrage, un studiu mai atent. încă unul din marile neajunsuri create de un deceniu de conducere insuficientă, a fost, de curând, înlăturat. Se clarifică situaţia externă a României.

Cadrul trainic al desfăşurărilor viitoare este fixat.

Şi unui guvern care a dovedit, până aci, un ochi atât de limpede şi o mână atât de sigură, naţiunea îi poate spune cu încredere: - Continuaţi!

ELOGIUL INFORMAŢIEI

Nu s-a remarcat încă valoarea literară a informaţiei. Nu s-au remarcat mai ales posibilităţile sale încă inedite de gen independent, neînscris în nici o istorie de artă, dar existând în virtutea unei estetici ce îi aparţine exclusiv. Informaţia care nu informează propriu-zis, ci comunică numai sesizant o clipă adevărată, savoarea faptului mărunt, al scenei de estradă, al culiselor planului al şaptelea. E un soi de mic reportaj, care nu îşi impune exigenta „ultimei ore" *Qionny soit...* etc),

acceptând în schimb ajutorul adevăratei actualităţi. Sunt întâmplări care de la întâiul moment al ivirii lor au privilegiul de a fi desuete.

Şi sunt altele care îşi poartă semnul actualului şi al interesului imediat ca pe un steag perpetuu şi inalterabil. în căutarea acestui argint viu ascuns în clişeul momentelor de fiecare zi şi în monotonia vorbelor, pentru cultivarea diversităţii lui agreabile, scriu sub un titlu care va îngădui contrazicerea faptului cotidian, nu însă şi inconsecvenţa proprie, opoziţia şi bravarea prostiei autentice, nu însă şi îngăduirea ei docilă.

Zilele vieţii pot oferi şi alt material decât acela propriu unui volum de versuri publicabile la Casa Şcoalelor şi premiate de o Academie sau alta. Sunt mici *pointe** care depăşesc versuri mari. Şi sunt lapidări scurte ce pot egala campanii organizate. Miniaturalul poate să reducă proporţiile plane ale unui lucru, fără să-i schimbe întru nimic adâncimea. Deosebirea esenţială a gloanţelor de puşcă nu stă, în definitiv, în calibru, ci în ascuţime.

în preţuirea hazului şi stârpirea banalului organizat în trust trebuiesc reabilitate câteva abjective şi repuse în circulaţie câteva invective, cărora uitarea le-a redat poate între timp vigoarea lor nouă.

Scrisorile anonime şi denunţurile sunt aşteptate şi se pot expedia pe adresa redacţiei. Calitatea informaţiei este probabilul. Singura ei etică, hazul.

SALUTUL DIN EXIL...

Pentru cei ce se mai întreabă dacă dezastrul fraudulos al d-lui Vintilă înseamnă începutul unor vremuri noi, demersul românilor din America e cel mai lămurit răspuns: trei sute de

*** *Pointe* (franc.) = poantă, vorbă de duh.**

mii de emigranţi cer voia şi înlesnirea să se întoarcă în patrie. Sunt două săptămâni de când primul ministru, solicitat de un trimis al pribegiei lor trudnice, şi fructuoase, a dat o făgăduinţă oficială, cuprinzătoare şi, momentan, neprecisă. Desigur, nimeni nu se îndoieşte, aci şi dincolo de ocean, de frăţeasca solicitudine a d-lui Maniu. Dar nerăbdarea expatriaţilor reclamă celui pe care-l privesc, pe drept, ca pe un liberator, o protecţiune, atentă, de pe acum, la amănunte. Fenomenul acesta, al reîntoarcerii în masă, a unui norod întreg care începuse să-şi aibă, în ţara găzduitoare, aşezările lui noi, merită, apoi, toată grija şi tot entuziasmul. Sunt oameni cari au plecat, înainte şi după război, izgoniţi de
1 mizerie şi de urgie. Au fugit de unguri şi au fugit, deopotrivă, de administraţia brătienistă. Aceasta, de altfel, s-a priceput să înlesnească şi să exploateze această fugă. Scandalul e prea recent ca să mai fie amintit. Pricini, deci, economice şi pricini politice i-au silit să-şi caute, dincolo de toate zările închipuite, un alt cer şi un alt pământ, unde, parte din ei, au găsit şi o altă limbă, o altă slovă şi alte obiceiuri. Istoria ne vorbeşte de asemenea nenorociri încete şi profunde cari au depopulat Irlanda şi Polonia, cu singura deosebire că, în ceea ce ne priveşte, perversitatea evenimentelor a vrut ca ruşinea să continuie şi să se accentueze chiar după 1918, anul Unirii şi al liberării. Şi iată că o schimbare de guvern, întoarce pe toţi aceşti bejeniţi cu faţa spre hotarul părăsit. Şi vom asista, poate, la înapoierea lor în ţară. Cum s-au întors, în Polonia reînviată, polonezii alungaţi de sărăcie şi de knut. Cum se întorc, cu miile, fugiţii din Irlanda. Cum s-au înapoiat, la prăbuşirea ţarului, revoluţionarii ruşi. Cum s-ar întoarce, la căderea Sovietelor, emigranţii burghezi. începem, astfel, să ne dumirim. Am trecut, pesemne, printr-o nenorocire mare, fără să ne dăm seama, şi care a luat sfârşit. Am trăit un vis urât, într-un somn de brute. Fiindcă, pentru trei sute de mii de români, cari ne priveau şi ne ascultau prin atmosfera străvezie şi curată a oceanului, ca printr-un minunat ochean,

liberarea noastră începe de-abia în anul acesta. De-abia acum, oamenii deprinşi cu libertatea şi sârguinţa unei mari civilizaţii ne socot demni de vizita şi de revederea lor. Am străbătut un capăt de întunecată istorie şi de iarnă blestemată. Şi astăzi se ivesc cocorii, vestire albastră şi indubitabilă a luminii.

E un suprem omagiu, pentru d. Iuliu Maniu, cererea emigranţilor. E confirmarea că izbânda sa a răpus nu un guvern, ci o uzurpare şi o tiranie. Fiindcă, totdeauna, în cartea popoarelor, întoarcerea emigranţilor această semnificaţie a avut-o.

Cei trei sute de mii de români aduc cu ei o avere imensă, în capitaluri acumulate, în experienţă, în civilizaţie, în învăţătură. Li se cuvine o primire frumoasă şi o garantare împotriva formalităţilor lente şi a lăcustelor noastre vamale şi administrative. Venirea şi reaşezarea lor, în Ardeal, sporeşte incalculabil puterile românismului în raport cu minorităţile, şi nu numai din punct de vedere numeric. Am vorbit de capitalurile lor, de disciplina şi deprinderile lor nouă, în toate ramurile de activitate. Hotărârea lor e mai mult decât o victorie, e mai mult decât cucerirea unei provincii. Regimul e dator să ia cele mai riguroase şi mai urgente, şi cele mai amănunţite măsuri, pentru o repatriere grabnică şi o adăpostire provizorie comodă: pentru a-i scuti de speculă şi de şicane. O declaraţie a primului ministru, privind toate aceste puncte, ar fi pentru românii-americani o adevărată bună-vestire.

UN LUPTĂTOR

...Comemorat de foştii săi colaboratori şi prieteni, cu prilejul dezvelirii unui portret din holul *Adevărului.* Se vede bine: Miile a lăsat o trainică amintire. încercarea de a reînvia

- în paginile de doliu şi de evocare dedicate de ziarele pe cari le-a condus şi le-a mărit, a unuia din textele sale zilnice şi nenumărate ca ostile lui Xerxes - a dat totuşi greş. Ne temem că nici o filă, din cele pe cari le acoperea Miile, cu slovele lui mărunte şi inextricabile, n-a rezistat timpului scurs de la moartea sa. E o constatare care adaogă un semn de întrebare la cele multe, din jurul îndeletnicirii de gazetar. Fiindcă Miile a fost, în toate privinţele, un foarte mare ziarist. Articolele lui, fără verb, fără nerv, fără vervă, au iscat totdeauna ecouri şi credinţe în inima cetitorilor. Pasiunea lui, care nu-şi putea însufleţi cuvintele, se realiza în cele din urmă în campanii susţinute, printr-o repeţire îndărătnică. în felul acesta, voinţa şi convingerea înlocuiau talentul, iar fraza lui Miile, mereu aceeaşi, molatecă, netedă, tară accente, fără neprevăzut, căpăta virtuţi de propagandă şi îndeplinea meniri de apostolat. Taina biruinţei lui interioare şi a succeselor lui încete, dar certe, sta în darul fiinţei întregi, închinată marilor idealuri.

Miile simţea că în viaţa publică omul care luptă numai pentru sineşi nu izbândeşte. El a luptat pentru cauza celor mulţi şi, purtând crucea grea a tuturora, şi-a făcut până la capăt penibila ascensiune. S-ar părea poate că utilizăm vorbele mari ale unei împrejurări pioase... Realităţile însă ne confirmă. Toate reformele ultimului deceniu au fost impuse partidelor, şi propovăduite zeci de ani, de neobosită activitate gazetărească a lui Miile. Votul universal, exproprierea, emanciparea cetăţenilor de rit străin şi-au găsit la noi prima expresiune în violentele polemici ale *Adevărului.* Stăpân, mai târziu, pe două răspândite ziare, Miile a putut influenţa ideologia partidelor şi atitudinea şefilor. Libertatea desăvârşită a presei îi îngăduia dreapta suveranitate a conducătorului de opinie. Omul de condei, într-o ierarhie justă, trece înaintea omului de tribună. Aşa vor timpurile. Miile a cunoscut toate satisfacţiile profesiunii lui, şi dintre cari n-a lipsit calomnia neputincioasă şi ridiculă. Dacă ar mai fi trăit puţin, ar fi avut

mulțumirea să contemple în toate sensurile succesul atâtor sforțări, cu acel surâs sceptic şi plictisit cu care primea, impasibil, şi bucuriile, şi loviturile.

LEGILE CONTRA JAFULUI

Bătălia politică pare a se desfăşura cu sinceritate şi fără reticențe. Nu de mult, partidele se războiau sportiv, ca în jocurile de seniori, cu grija ca loviturile să nu răzbească, prin armură, greu, cu preocuparea de a strânge, de pe câmpuri, prizonieri scumpi pentru despăgubire sau schimb. Clipa de față ne procură, însă, spectacolul unei crunte încercări, a unei vrăjmăşii dezlănțuite, din fericire, cu întreg canibalismul necesar regenerării năravurilor. O pauză de fanatism a întrerupt tradiționala continuitate de toleranță orientală, de scepticism şi complicitate reciprocă, de surâs, pe sub mustață, augural, de clipire din ochi, neruşinată. Fără clamori inutile, noul regim procedează în adâncime, cu gesturi aproape chirurgicale. Asistăm minunați şi fără să ne putem înăbuşi îndoiala: nu va interveni vreun armistițiu neaşteptat? Pentru moment, în ciuda zgomotoaselor aparențe, guvernul are inițiativa operațiunilor, iar zbuciumul agresiv al opoziției nu e decât o apărare de insectă palustră cu trup subțire şi plăpând, zbătându-se să înțepe. A fost înşfăcată rapid, în cleştele disproporționat a două degete țărăneşti sau a două surcele. A fost surprinsă, opoziția, în cea mai dezastruoasă postură de discredit şi impopularitate, după două scurte guvernări succesive şi hulite. Nici averescanii, necum liberalii, n-au avut răgazul de uitare şi de refacere, care, grație dispozițiunilor spre amnezie a mulțimilor, îngăduia perpetuarea cunoscutelor farse. Aproape în linişte, guvernul a purces la vivisecție. Victima, vinovată, e țintuită, prin propria ei slăbiciune, pe planşetă. în Parlament, convulsiunile ei minuscule nu servesc

î decât să agraveze muşcătura bisturiului. în public, țipătul ei 'derizoriu şi suspect nu trezeşte nici un ecou. Deunăzi, la Legea comercializărilor, capitolul cointeresărilor liberale, când se dezvăluiau amănuntele, ni s-a dus, fără voie, gândul la faimoasa „lecție de anatomie" a lui Rembrandt. D-lui Virgil Madgearu îi lipsea doar costumul de secol, pentru ca, pe când scormonea cu doctorală siguranță în despicătura cu măruntaie, să dea impresiei noastre o acuitate de halucinație. Atmosfera de încordată atenție a Camerei era aproape ştiințifică şi studențească. Se dezvăluiau doar tainele naturii liberale, tehnica organismului ei devorant.

Deci, a fost atacat în plin sistemul care a permis aservirea țării, prin politică, prin bancă, prin marea industrie de cointeresări, pe seama sfatului, liberale. Fiindcă s-a întocmit o Constituție a bogăției publice prin care s-au luat măsuri ca jaful să înceteze şi să fie zădărnicit. Plutocrația improvizată, plutocrația parazitară şi tiranică a liberalilor, a fost ajunsă de zile de oprire şi restrişte. Se va îngădui dezvoltarea forțelor de producție reale, crearea unei clase independente de întreprinzători, opusă elicei de pseudobancheri şi de pseudoindustriali cari au jefuit şi au guvernat concomitent. Şi această ispravă e posibilă, prin simpla instituire a unor norme de exploatare şi control, în locul arbitrarului ministerial de până acum. Tot ceea ce îi interesează şi îi deprimă, însă, este introducerea unor reguli conducătoare şi a unor delimitări precise, în domeniul confuz al avuției publice. Lapidara intervenție a legalismului național-țărănesc, în aceste probleme, echivalează cu o revoluție şi o epocă. D. Virgil Madgearu a avut sadismul de a răsuci cuțitul şi de a ilustra sistemul răpus, cu exemple. A descoperit, deci, cuibarele infecțiunii care a istovit statul, a străpuns pungile de puroi în care foia streptococia brătienistă. Povestea petrolului, a metanului, a cărbunelui, cu descrierea procedeului şi indicarea meşterilor militanți, merită, cu alt prilej, o mai amplă dezvoltare. Ministerul de Industrie şi-a

exprimat speranța că toate aceste înjghebări se vor converti Ia credințe economice mai moderne.

E o făgăduială şi o amenințare. Regimul colonial nu trebuie zădărnicit numai pe viitor. îi aşteptăm revizuirea în aplicațiunile lui de până acum. Amploarea luptei începute se poate", de altfel, măsura, după statistica sumară întocmită de d. Madgearu, a bogățiilor statului. Când îți dai seama de imensitatea comorilor pe care şi le rezervase aptitudinea cointeresată a d-lui Brătrianu, te străbate un fior de primejdie evitată. Evitată?

Fața de gruparea decorfită [?] a averescanilor, guvernul nu procedează cu legi şi reforme. Ci trimite Parchetului dosarul seringilor. într-un comision de trei sute de milioane, spunea un fost ministru, încap şi resturile tribului... Dar tactica neaşteptată a d-lui Lupaş atrage Regența, ca arbitră, în afacerea pur penală deschisă. Apelând la Patriarhie, părintele Lupaş pune la încercare, afinitățile de sfințenie cu înaltul Regent şi Frate în Hristos. E o manevră pe care, desigur, o vor sprijini toate grupările de opoziție, alarmate de caracterul extremist al conflictului. E un strigăt de deznădejde către factorul constituțional să tempereze rigorile dezlănțuite, să nu admită stârpirea iremediabilă a vechilor alcătuiri politice. Căci de pe urma unei asemenea intervențiuni marii profitori ar fi, în cele din urmă, tot liberalii... Fiindcă nu e vorba numai de mântuirea unei duzini de înalți samsari importatori de forcepsuri.

Şi rezultatul luptei începute depinde în întregime de limitele pe cari Regența înțelege să le impună, singură, înaltului ei rol de arbitru.

FLORI DE GER

în cele din urmă te revoltă nestatornicia naturii. Frigul ține prea mult. Iarna iese din basm, iese din legendă şi se instalează în zilele noastre, certe şi numărate. Ne obişnuisem

puțin cu gândul că nu e decât un fenomen decorativ, speculat în ilustrații, în poveşti şi în vitrinele cu vată şi naftalină. O săptămână pe an de ger şi ninsoare devenise un divertisment şi un prilej de constatări poetice. Peisajul urban se transforma prin puterea unui descântec liniştit care se aşternea cu petale albe, din tărie. Farmecul suprima, în primul rând, zgomotele. Cetatea din blocuri imaculate amuțea feeric. Glasurile, zvonurile, roțile, paşii, tropotele tăceau morfinate. Fiece viață, mers sau zbor se izola în misterul ei propriu. în schimb, căpătau o realitate fantastică lucrurile neînsuflețite sau numai nemişcate. Turma dură a copacilor se accentua, cu taină întunecată, în liniştea polară. Ruguri negre, purtând suferințe crispate, în diamantul pur al spațiului. Apoi, depărtarea, cuvânt care într-altfel nu se simte decât cu închipuirea, devenea şi ea un adevăr simțit cu ochii şi auzul. Depărtarea de la stelele de sub paşi până la stelele de pe arcul de triumf al unei nopți de iarnă se poate aprecia cu o singură luciditate. Mai ales când intervin notele de argint pe cari o mână nevăzută le scutură, cu diapazonul, de pe aştri. Distanța se precizează la câteva sute de ani de vis. Fiindcă în iarnă totul e continuu şi lesne. Simbolul ei este sania, care nu merge, ci alunecă. Mersul e strădanie discontinuă, alunecarea e privilegiu şi miracol.

Viforul e un fantastic arhitect. Dar opera lui trebuie contemplată din adăpostul conacului de la Mirceşti. Şi toate acestea sunt bune şi reconfortante cu singura condiție să fie trecătoare. Altfel, iarna devine o sfidare cumplită şi o umilire aspră. Zgribuleşte inima şi îngheață săruturile. Alterează aerul şi apa, veştejeşte lumina, redusă la o valoare numai vizuală. Ucide miresmele, ucide până şi parfumul de violete, singurul care-i mai rezista. Iarna cizelează numai flori fără mireasmă, de la crinii de pe ferestre până la ghioceii apoşi şi la *edelweiss-wile* de piele brumată.

Şi omul suferă, laolaltă cu lupul şi ursul. Vitalitatea lui e redusă la o combustiune precară. Orgoliul lui e înlocuit cu un sentiment larg de solidaritate animală. Dar muştele, de pildă,

eludează iarna cu o dibăcie organică, iar berzele o lasă în urmă cu o bătaie de aripi. Rămânem în rând cu animalele stângace, grele şi terestre. Visăm la o republică planetară, socialistă, care, la venirea frigului şi-ar transporta toţi cetăţenii, toată omenirea, în furgoane urgentate de tehnica suverană spre ecuator, pe plajele Nigerului şi ale Congoului. Marea migraţiune a panaristocraţiei mondiale!

PERICOLUL SERINGEI

Că afacerea înzestrării spitalelor a ajuns la Parchet, târând după sine corifei fanatici, averescani- şi în curând liberali, e foarte îmbucurător. Nu numai pentru că morala va fi în sfârşit satisfăcută... în această privinţă, opinia publică şi, în general, societatea noastră, manifestă o toleranţă care nu denotă decât setea ei de realizări: procopsească-se conducătorii cât de mult şi cât de prompt, - gândeşte cetăţeanul deprimat; dar facă şi ceva ispravă. în afacerea seringelor, însă, ceea ce îl indignează este că s-a trecut cu dezinvoltură peste aceste ultime limite ale îngăduinţei. Ar fi suportat cu un scepticism care a trecut şi prin alte încercări, preţuri cât de dospite, cât de regeşti comisioane, cu singura condiţie a unei reale înzestrări a spitalelor cu material sanitar. Ci în graba lor febrilă şi în apetitul lor grandios, samsarii oficiali ai feluritelor furnituri şi-au bătut pur şi simplu joc de pretextul care le înlesnea îmbogăţirea.

Şi logica cea mai profană susţine, totuşi, că s-ar fi putut satisface necesităţile amândouă: că recompensa samsarilor nu excludea o raţională echipare a spitalelor. Aşa că publicul nu cere pedepsirea păcatelor, ci a desfrâului. Fiindcă se spune, pe drept cuvânt, că politicianii au făcut-o, de data asta, prea „de oaie". Poate că tocmai pregătirea lor ştiinţifică şi calitatea lor intelectuală le-a dat curajul să opereze atât dincolo de bine şi de rău, atât de integral, cu o atât de rece şi radicală siguranţă... în sfârşit... Judele de Instrucţie are prilejul să filosofeze, întocmai ca Andreev, asupra îndrăznelilor monstruoase de care e capabilă „gândirea" când se îndeletniceşte împotriva legii. Ajunşi în acest punct, culpabilii nu au decât o singură scuză şi mântuire: să nu fie prinşi. îi vom vedea la luptă.

Iată, însă, că afacerea penală se împleteşte cu una politică şi, ceea ce e mai grav, cu una economică. Nu fiindcă din desfăşurarea anchetei şi a procesului ar putea rezulta definitiva lichidare a averescanismului sau retragerea de pe trotuarul politic a prostituatei Inculeţ. Ci pentru că apelul la Regenţă al părintelui Lupaş ameninţă să amestece Coroana în raporturile dintre partide, în momentul când procesul dezlănţuit e de natură pur penală. Intervenţia Regenţei, determinând schimbarea căilor unei acţiuni judiciare, ar avea foarte nefericite semnificaţii şi urmări politice. Incontestabil că, din acest punct de vedere, manevra d-lui Lupaş punând faţă în faţă guvernul şi Regenţa e de o desăvârşită abilitate. S-a complicat, ceea ce părea simplu, cu o chestiune de prestigiu pentru guvern şi de imparţialitate pentru Coroană. Dar fiindcă lucrurile acestea se petrec între noi, consecinţele, sperăm, nu pot fi grave. într-altă parte, pericolul seringei se iveşte. Căci în ancheta deschisă sunt implicate renumele şi interesele unor mari industrii străine. S-a comis grava greşeală de a încerca extinderea cercetărilor în Germania. Şi aceasta la câteva zile numai după încheierea unui împrumut extern, şi la câteva săptămâni după semnarea unui acord special, cu Berlinul. S-a acreditat, apoi, pe toate căile, zvonul că s-ar putea chiar anula contractul - oneros pentru statul român - cu furnizorii străini, ceea ce e de o stângăcie fără pereche. însuşi d. Vintilă Brătianu, în împrejurarea oarecum analoagă a fraudelor petrolifere, n-a fost în stare de o asemenea poznă. Grija sa cea dintâi fu să anunţe consorţiul străin achizitor că, oricare ar fi rezultatul

anchetei, statul va respecta drepturile câştigate. în momentul în care România are nevoie de concursul îndeosebi al Germaniei, pentru refacerea căilor ferate şi înzestrarea agriculturii, este nesocotită imprudenţa să confirmi prin demersuri exagerate şi ameninţări, *de altfel irealizabile,* legenda instabilităţii contractelor şi tranzacţiilor de la noi. Procedeul liberal nu trebuie imitat. Străinii nu pot fi făcuţi responsabili de virtuţile politicianilor noştri. Creditul ţării nu poate trage consecinţele ce decurg din surprizele pe cari ni le rezervă ulterior încheierile, faptele şi apucăturile celor ce ne conduc. Istoria diverselor contracte scandaloase arată cât de scump am plătit tentativa ineptă de a implica finanţa mondială în năravurile noastre politicieneşti.

Momentul, mai cu seamă, e cât se poate de rău ales, pentru a deschide un fel de proces marei industrii germane. Acţiunea trebuie precis limitată la urmărirea delicvenţilor noştri: samsarii indigeni veroşi şi dregătorii complici sau neglijenţi. Atât. Dar nu putem face din bancherii şi industrialii străini paznicii moralei noastre publice în suferinţă. Acesta este pericolul seringei.

PEDEPSE ŞI MESERII

De bună seamă, toate meseriile sunt grele. Un delincvent, întrebat nu demult că de ce nu munceşte, a răspuns, rânjind cu înţelepciune: - „Da' ce-s prost?..." Şi era, totuşi, mai prost decât ultimul dintre milioanele de nerozi cari se trudesc din zori până-n noapte, pentru o pâine precară. Fiindcă meseria de tâlhar, de hoţ, escroc, borfaş sau cavaler de industrie este cel puţin tot atât de anevoioasă ca toate celelalte îndeletniciri recunoscute oneste şi cari deopotrivă servă la crearea şi circulaţia avuţiilor. Nu e delicat, desigur,

să insistăm în acest punct. Am descoperi atunci că morala, faţă de meserii, e foarte nuanţată, - fenomen, de altfel, destul de general. Unicul deosebitor criteriu este aci reuşita, şi numai de ea depinde soarta diverşilor meşteri, şefi de bandă, şefi de şcoală, şefi de partid. Oricum, a fi delincvent pe faţă şi delincvent de unul singur comportă o sumă de emoţii, de osteneli şi de riscuri ce nu pot fi compensate de răgazurile dese şi satisfacţiile bruşte, etern ignorate în carierele onorabile.

Numai cel ce ştie să-şi asocieze o impunătoare mulţime de contimporani e îndreptăţit să sfideze pravila. Delictul trebuie să fie, întrucâtva, colectiv. Altfel, te paşte munca silnică, la birou, sau într-altă parte. Nu importă santinela, fiindcă omul în stare de libertate penală a inventat resemnarea.

Şi cavaleria de industrie, această stare crepusculară între corectitudine şi contrariul ei, e o meserie mai grea decât meseriile grele. Cavalerul de industrie rumegă în camera de hotel, zece ore pe zi, lovitura din a unsprezecea oră. Situaţia lui nu-i permite specializarea. Dacă vrea să se menţină, cavalerul de industrie trebuie să-şi renoveze neîncetat procedeele şi „marginea de meserie" pe care lucrează. E un lunatec în marş pe streaşină unei categorii sociale. Dar, de vreme ce e obligat să o schimbe, nu i-ar fi oare mai comodă o singură şi reală profesiune decât simulacrele unei duzini de specialităţi? Nimic mai istovitor şi mai derizoriu decât această osândă la un pluridiletantism interesat.

O meserie sigură, matematică, a fost cerşitul. Dar au stricat-o filantropii.

Iar dintre toate, hotărât, cea mai revoltătoare meserie este, fără îndoială, aceea pe care ţi-ai ales-o sau pe care destinul, călău, ţi-a impus-o. Şi, totdeauna, vei găsi cele mai autentice argumente să dovedeşti că cercul tău de infern e absolut cel mai infernal cu putinţă. Nouă, bunăoară, nimic nu ni se pare ispăşire mai grozavă decât osânda de scrib cotidian.

Să furnizăm, fiindcă veni vorba, şi micul nostru elegiac argument: e singura profesiune în harţă incontinuă cu neprevăzutul.

Şi, când neprevăzutul întârzie, eşti ţinut să-1 descoperi şi chiar să-1 creezi: faptă, idee, interpretare, sentiment sau simplă potrivire de cuvinte. Odihna întru automatismul binecuvântat al gesturilor profesionale ţi-e interzisă. Pe poarta chinurilor tale stă scris: *nula dies sine Unea**.

Iar în umbra ta, pas din pasul tău, se desprinde ca o remuşcare: „domnul care-ţi cere articole". Un domn veşnic care scoate, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, un ziar ocazional, un album, sau o revistă. Şi care nu găseşte nimic mai nimerit şi mai firesc decât să te onoreze cu invitaţia de a colabora la realizarea toanelor sale. Cum ar cere unui biet suflet căznit de mii de draci să se scufunde încă o dată în cazanul cu smoală clocotindă, al gheenei. Uita aşa: ca să fii amabil!

POLITICIANISM UNIVERSITAR

Nu vi se pare ciudat? La alegerile pentru Rectoratul Universităţii din Bucureşti concurează trei liste. în faţa corpului electoral, compus din vreo sută de învăţaţi şi de doctori mari, candidaţii se prezintă ca la universalul vot al prostimei rurale: liberali, naţional-ţărănişti şi independenţi. Şi, fără să fie, cel puţin, vorba de o alegere cu probabile repercusiuni politice, cum au fost cele de la Senatul universitar. Pentru a te consacra, printr-un vot al doctului corp, rector al culturii româneşti, te pavoazezi cu semnul cercului sau al liniei drepte, roata sau băţul. Altfel, depozitarii cu cele mai multe patalamale şi peceţi, ai ştiinţei de la noi, nu sunt în măsură să fie de acord şi să se pronunţe asupra

*** Nici o zi fără un rând scris (lat.).**

personalităţii care îi reprezintă mai cu prestigiu şi cu strălucire. Cluburile şi-au anexat, astfel, cancelariile academice, ca nimeni să nu se mai mire că sălile de întrunire s-au prelungit, ades, până în sălile de cursuri.

Cel mai recent exemplu l-au dat alegerile cari au făcut din splendidul membru al Baroului Internaţional de la Geneva, d. Titulescu, un senator al celei mai înalte şcoli din Regat. Multă lume nădăjduise că eleganţa sufletească a d-lui Titulescu va respinge această nepotrivită onoare. Uimitorul retor, într-adevăr, tăiase mai de mult legăturile sale cu Universitatea. Prestigiul său se exercita pe un plan, altul decât cel cultural. Influenţa sa asupra tinerimei era nulă. Au biruit totuşi politica şi vanitatea. D. Titulescu înregistra, cu o satisfacţie zadarnică, o victorie de scrutin asupra d-lui Neculai Iorga. Ademenit astăzi de aceleaşi veşnice ispite cosmopolite, senatorul Universităţii din Bucureşti se ocupă, la Londra, de împrumuturile României. Iar deputatul unui oarecare judeţ, d. Neculai Iorga, apără, la răstimpuri, interesele culturii româneşti, pe dealul Patriarhiei. Cu facilitatea de a uita pe care numai un temperament generos o posedă, deputatul Iorga drege greşelile şi suplineşte lipsurile Senatului universitar.

Câţiva profesori conştienţi au propus, pentru astăzi, alegerea d-lui Iorga (care a acceptat să candideze) ca Rector al Universităţii din Bucureşti. Erudiţii alegători de anul trecut au deci prilejul să se reabiliteze. în faţa studenţimei universitare, şi în faţa opiniei publice, ei datorează o asemenea reparaţie propriei lor reputaţiuni, şi un exemplu de izbândă asupra invidiei personale şi a intereselor de partid. Mai e nevoie să recapitulăm meritele şi titlurile, nenumărate, ale d-lui N. Iorga, la recunoştinţa şi închinarea tuturor cărturarilor români? Sau să proclamăm drepturile imperioase ale talentului şi dreptul de esenţă divină al geniului şi să argumentăm că Neculai Iorga le are cu prisosinţă şi cu graţie?

Şi, totuşi, până astăzi, miercuri dimineaţa, inconştienţa politicianistă nu şi-a retras încă listele, nici n-a pus căluş propagandei, nici n-a terminat cu „pointajul".

SALVAREA COOPERAȚIEI

Un specialist, căruia un profan îi cerea o definiție cuprinzătoare şi precisă asupra cooperației la noi, îi răspundea: nu mă mai pricep; .. .ştiu însă, în mod vag, că e un gen de escrocherie *ruralăl*

Rolul nostru nu e să producem o definiție mai științifică. Nici să delimităm exagerarea de realitățile cuprinse în butada specialistului mucalit. Se ştie, însă, de către toți forestierii, de pildă, din țară, că cel mai legal şi mai practic mijloc de a obține de la minister o pădure spre exploatare este de a o exige în numele unei cooperative săteşti. Legea şi sentimentalismul de stat curent conferă unor asemenea operațiuni un particular caracter de onestitate şi naționalism. Forestierul nostru, care se pricepe de minune cum să taie şi să desfacă o pădure, pentru care preț scump oferă, s-a deprins, silit de pravila fățarnică şi sentimentală, să o obțină, pe mai ieftin, prin mijlocirea unei cooperative, fie preexistente, fie create ad-hoc.

Diferența de preț ia drumul înfundat al buzunărilor conducătorilor de cooperativă, cum e, de altfel, firesc. Pentru că oamenii au fost scoşi de la treburile lor şi constituiți în cooperativă sătească: au fost purtați deci câteva zile pe drumuri, pentru desăvârşirea formelor legale. Iar oalele sparte, le plăteşte, în cele din urmă, publicul consumator, când e vorba de lemne de foc şi de construcție; sau le plăteşte însuşi statul, când îşi recumpără pădurea sub formă de traverse pentru căile ferate. Regimul durează de la 1903. S-a întâmplat (şi ne menținem în acelaşi forestier domeniu) ca o pădure să rămână neexploatată, după două-trei licitații zadarnice şi după infructuoase pertractări cu cea mai proximă cooperativă. Asta însemna că „afacerea" n-a fost socotită destul de excelentă ca să acopere laolaltă atât câştigul negustorilor sau al societăților forestiere, cât şi bacşişul cuvenit sfântului mujic înjghebat economiceşte după regulile

cooperației. Atunci, pădurea se acorda, prin bună învoială, particularului destul de îndrăzneț şi de generos ca să se aventureze. Plana, însă, asupra sa, în tot timpul exploatării, o neprecisă acuzație de a fi uzurpat un drept, de a fi smuls un privilegiu. Căci sanctificarea tuturor întreprinderilor în legătură cu avuțiile statului nu se realizează decât prin implicarea, oficial s-ar spune, prin mijlocirea şi participarea cooperativei săteşti. Ei, şi numai ei, i se cuvine, în rândul întâi, valorificarea comorilor statului, în condițiuni de favoare. Exemplul acesta luminează, credem, toate cazurile *et ab uno* - cum zicea tata Aeneas, - *disce omnes**...

Venirea național-țărăniştilor la putere trebuia, după unii, să întețească până la exasperare acest sistem. Ar fi fost, de altfel, în continuarea firească a demagogiei care i se reproşează: traducerea ei în fapt. Iată, însă, că d. I.Răducanu, teoreticianul cooperației, a pregătit un proiect de lege prin care se re-creează întregul nostru sistem cooperatist. Nu e un proiect politic, sau demagogic, ci unul ştiințific. Atât de sincer şi aprofundat încât (ca şi Legea comercializărilor a d-lui Madgearu), liberalii şi-au dat obişnuitul strigăt de alarmă: se distruge cooperația!

Şi nu se distruge nimic. Se zădărnicesc numai posibilitățile de camuflaj. Se urmăreşte crearea unui sistem de cooperare, efectivă şi reală. Cooperativele nu vor mai fi paravane sau panopticumuri de după cari să opereze marii antreprenori în complicitate cu mandarinii vremii. D. Răducanu, într-un *interview* dat ziarului *Dreptatea,* explică în ce constă reforma cooperației. Aceasta nu intră în cadrul unui articol fugitiv. Ceea ce este sigur însă e că nimic nu e mai nefundat decât obiecțiunea opoziției că se aduce un proiect improvizat. Competința indiscutabilă a d-lui Răducanu (minte, de altfel, împodobită cu darurile filosofiei şi al literaturii) prezintă, în chestiunea cooperației, fructul unor studii atente de zece ani.

* *Ab uno disce omnes* **(lat.) = După unul îi cunoşti pe toți. - cuvinte rostite de Aeneas, eroul lui Vergiliu.**

Precizarea şi redresarea cooperaţiei, cu garanţiile de competenţă şi de posibilităţi de acţiune, e menită apoi să risipească neliniştile capitalului străin. Cu exagerările inerente depărtării, acesta vedea trecând averi fabuloase în mâinile inculte sau venale ale cooperativelor, aşa cum le instalaseră, în plină nebuloză, liberalii.

„ÎNCREDERE"

D. Mihai Popovici, noul argonaut, a cărui mână fericită ne-a readus lâna de aur, de astă dată din Occident, a pronunţat un optimist discurs, plin de bune preziceri ştiinţifice. Leul s-a precizat la sincera lui valoare-aur. Leul a fost, în fine, smuls, influenţelor bursei interesate şi fluctuaţiunilor psihologice. Fiindcă un financiar modern nu dispreţuieşte factorul acesta sufletesc în compoziţia rigidă a unei monede. în măsura în care are talent, financiarul e un artist, ca şi literatul. De aceea, cu mintea foind de cifre, ca de o vermină, d. Vintilă Brătianu a fost totuşi un mai puţin decât mediocru om de bani. De aceea, din cutele sale cerebrale, cotropite de socoteli şi de statistici, fostul preşedinte n-a izbutit să extragă o singură idee înţeleaptă... în lumea noastră stăpânită, în primul rând, de sentimente, eşti ţinut să capeţi, mai presus de toate celelalte, încrederea ei. Conducătorul care gândeşte şi calculează într-altfel e, pur şi simplu, un criminal tâmpit. Bineînţeles, această încredere nu se captează numai prin atitudini efective, prin cochetări pederaste sau printr-o propagandă pur verbală către suratele latine. Cu toate că, întocmai ca un Don Juan, poporul trebuie la tot pasul să dea impresia vigorii sale fizice, generozităţii sale de temperament şi a elanului său de gândire. Dar când în fruntea sa, proţăpit să-1 reprezinte, se arată un chip de buhă udă şi al cărei cântec

de ademenire nu e decât un bocet tuberculos, cum vreţi ca omenirea să nu-şi întoarcă privirile, să nu-şi astupe, oripilată, urechile? Pe vremuri, triburile îşi alegeau şefii după muşchi, după statură şi vitejie. Credeţi că astăzi, şeful-sinteză, a dispărut? Nu e oare Mussolini reprezentantul autentic al Italiei şi Hindenburg dârza imagine a rezistenţei teutone? Şi când s-ar înlocui unul din aceştia cu o arătare, de pildă, de fiscal colbăit sau de diplomat podagros, n-ar protesta toată opinia mondială în contra mistificării acesteia, în contra acestui conducător din bronz caduc? Simplul contrast dintre tinereţea poporului românesc şi slăbănogul politic cocoţat în cârcă-i, a fost, socotim, suficient să determine un sentiment complex, de unanimă neîncredere. Astăzi, însă, prin restabilirea realităţii, adică a justelor corespondenţe dintre adâncul maselor populare şi coroanele trimise sus în văzduhul liber, încrederea naţiunilor s-a reîntors către statul român. Dovada stă în prompta reuşită a împrumutului, acoperit pe pieţele mondiale, după cum a arătat-o d. Mihai Popovici, de câteva ori. Şi aceasta cu toate că reaua situaţie moştenită n-a putut fi, bineînţeles, modificată. Dar mijloacele de sabotare cari i se refuzau d-lui Vintilă Brătianu, cu prisosinţă s-au oferit reprezentantului regimul actual. Reţetele erau aceleaşi: împrumut, stabilizare, capital străin. Oamenii însă, erau alţii. Aşa precum doctorii întrebuinţează aceeaşi chinină, tanin, iod şi mercur. Sunt, totuşi, doctori şi doctori.

Opinia îi cunoaşte şi îi deosibeşte.

Situaţia e răsturnată, astfel, total. Ţara e scoasă din izolarea chinezească în care o instalase, cu forţa, d. Vintilă Brătinau. Cu drept cuvânt, ministrul de finanţe, comentând febrilul succes al subscrierilor, în Olanda, în Germania, în Suedia, în Elveţia, a vorbit de un plebiscit al lumii întregi.

Aceasta este tainica bază pe care se va dezvolta activitatea şi victoria din vreme de pace, victoria zădărnicită în zece ani de ineptă dictatură, a libertăţii României. Desigur, diversele

investițiuni din împrumut, şi de cari vorbeşte d. Mihai Popovici, îşi vor da modestele şi bunele lor roade. Dar nu cu 35 de milioane de dolari se vor reface căile noastre ferate. Nici nevoile agriculturii nu vor fi pe deplin satisfăcute din disponibilul împrumutului actual. In schimb, e de o mare însemnătate pentru resurecția producției plata urgentă, făgăduită de d. Mihai Popovici, a datoriei interne de stat. încă una din cele mai catastrofale greşeli ale d-lui Brătianu, aceea de a fi ucis industria şi de a fi înăbuşit producția, va fi, în sfârşit, reparată. Fundamentul însă al întregei refaceri rămâne încrederea unanimă ce ni se arată. Această încredere a creat un început serios de comunitate de interese între poporul nostru şi cele mai depărtate națiuni. Aceeaşi încredere, bizuită pe siguranța pe care primele înfăptuiri o oferă (stabilizarea, noul regim al minelor, al avuției publice şi al cooperației) determină, pe curând, fluxul capitalului străin în țară, vasta noastră colaborare, pe comorile româneşti, cu tehnica şi mijloacele de valorificare mondială. De aci rezultă şi ridicarea economică a națiunii şi asigurarea hotarelor unui stat, în lăuntrul căruia sunt angajate sforțările lumii întregi. Căci până astăzi, bogățiile obşteşti au zăcut adânc în pământ, păzite parcă de vraja şi puterea piticilor răi şi zgârciți din mitologiile populare. Acum Statu-Palmă-Barbă-Cot a fost alungat şi poiana fermecată s-a redeschis plugurilor şi luminii. Credem că străduința tuturora trebuie să tindă la stăvilirea relelor intenții cari pândesc încă, din întuneric. E în joc sănătatea şi puterea, care altfel se atrofiază, a poporului indus în trudă obscură şi în mizerie. Atâta vlagă zădărnicită şi care nu aşteaptă decât prilejul de a izbucni şi de a crea în siguranța nouă adusă de actele guvernului. Fiindcă restriştile trecutului şi toate întrebările, cari poartă absurde denumiri pseudoştiințifice, se vor risipi într-un hohot de râs biruitor, în clipa când milioanele de brațe descătuşate se apleacă vânjos deasupra comorilor.

1
I

EFORTUL MUNCITORESC

într-un fel de salon scund şi decăzut din str. Sf. Apostoli se adună, pentru conferințe şi lecturi, muncitorii socialişti. Intri din stradă de-a dreptul în tristul local. Taverna e ticsită şi aerul infam. Polițiştii şi entuziaştii se înfrățesc într-o ascultare cot la cot. Aci se complotează contra siguranței statului. Se pregăteşte proclamarea Republicii Moldoveneşti Socialiste dintre Prut şi Nistru. Şi, mai ales, se împart inepuizabilele fonduri de la Moscova. Pentru că ziarele reacționare nu admit deosebire între social-democrați şi comunişti. Liberalii, de pildă, i-ar aduna laolaltă şi le-ar da foc împreună - ca Țepeş la praznicul calicilor -, dacă n-ar avea nevoie, o atât de inexorabilă nevoie, de ei.

Privim într-altfel micul fenomen din str. Sf. Apostoli.

După un deceniu de luptă, au rămas față în față, de o parte țăranii, de alta bancherii, forțe cari, politiceşte, nu se pot ciocni, cum nu se pot război păsările cu vietățile din fundul oceanelor. Rătăcirea şi confuzia s-ar perpetua, spre bucuria profitorilor publici. Intervenția muncitorimii, prin refacerea ei într-un partid efectiv, arată calea clarificărilor posibile. Câmpul şi elementele în luptă se modifică. Mecanica politică se lămureşte şi îşi recapătă preciziunea ca prin miracolul unei teorii matematice noi. în antagonismul dintre țărănime şi oligarhii de tot felul (burghezi autentici sau simpli aventurieri) sosesc mulțimile uitate ale cetăților. în felul acesta, vidul izolator dintre cartierele uitate ale oraşelor şi satele risipite ca stelele se umple cu avangarda (căreia i se pierduse urma), a foburgurilor. Contactul, eludat până azi cu dibăcie, devine inevitabil. Piept la piept. Marea, prin lagunele ei sporite de forțai-i imensă, invadează stătutele canaluri dintre palate. Aceasta e situația pe care o poate crea resurecția mişcării socialiste, ralierea, din nou, a muncitorimii, în jurul unui steag roşu-pal. Liberalii au simțit primejdia. Campania lor delirantă, revărsările lor calomnioase pe tema pericolului

comunist şi a acordului naţional-ţărănesc-muncitoresc stau dovadă. Socialiştii tind să redevină o greutate, în falsul echilibru dintre cele două tabere. în 1920 partidul lor înrola o sută şaizeci de mii de muncitori pe toată ţara. în vremea când partidele vechi şi noi nu însemnau alt decât fracţiuni regionale, muncitorii alcătuise primul partid unitar al României întregite. în culmea gloriei şi a popularităţii, generalul Averescu a conspirat cu acest partid. Doctorul Lupu, ministru de Interne, apărea în faţa mulţimilor revendicatoare, înflăcărat de reflexul flamurei sângeroase pe care o purta în pumn...

Fanatismul împins până la inconştienţă al conducătorilor socialişti, amestecul nerod şi duşmănos al Internaţionalei, sceleratețea fostului complice Argetoianu au spulberat această forţă care menţinea pe politicieni în strictă realitate, în justă proporţie. De atunci, prigonirile poliţieneşti, îndelunga şi speciala scoatere a muncitorimii în afară de lege, au învigorat resortul indignării ei, ruginit. Şomajul, organizat de Vintilă Brătianu, în Banat, apoi pe Valea Jiului şi a Prahovei până în Bucureşti, readuce acel curaj şi acel accent al deznădejdei şi al foamei, în protesturile uvriere. Contestă cineva că muncitorimea e o „stare" în drept să aibă glas în politica ţării? Rămânem la părerea, oarecum cinică, la părerea că un bun *meeting* muncitoresc e calmantul cel mai eficace al comploturilor politicianiste şi al alarmelor tendenţioase.

Dar Partidul Socialist pe cale de reconstituire rămâne expus aceloraşi primejdii nimicitoare ca în trecut. In primul rând, vanitatea şi nepregătirea conducătorilor. Nu a tuturora. Ura, pe urmă, împotriva elementului intelectual, pornită de semidocţii broşurilor de popularizare, de fascinaţii cuvântului tipărit şi ai rezumatelor de economie politică. Ură organizată şi de câţiva autentici cărturari decişi să cruţe hegemoniei lor orice concurenţă. Un exemplu viu al acestor norme, introduse de d. Racovski, l-a dat prietenul Crainic, în articolul său despre ţărănismul basarabean: pe d. Stere, înconjurat numai de „valori rurale" reprezentante ale celei mai întunecate din Basarabii. Aceeaşi mentalitate cu aceleaşi metode. Aceeaşi

Grupările de opoziţie complotează. Alegerile libere şi reintrarea în legalitate le-au surprins şi le-au dezorientat, ca o trâmbă de luxură purtând panica într-o forfoteală de libărci şi de cloporţi. Toată sforţarea opoziţiei acesteia, redusă, prin adevărul şi sinceritatea noii situaţiuni, la justa şi derizoria lor valoare, tinde la readucerea stărilor de luptă prielnice micilor grupări subversive, de dreapta sau de stânga. în această privinţă, dorinţele liberale sau averescane merg mână în mână cu cele comuniste. Vremelnic numai, comuniştii au interesul ca legea marţială şi cenzura să fie înlăturate. Atât cât să poată desfăşura o intensă propagandă de raliere a elementelor buimăcite de teroarea trecută. încolo, ei nu vor întârzia să suspine în secret şi la nevoie să provoace reinstalarea dictaturii. Numai aşa, inutilitatea efortului lor va putea fi tăinuită. Starea de asediu şi cenzura împrumută tuturor partidelor mici (liberali, averescani şi comunişti) un fals prestigiu de primejdie. Opresiunea creează o sensibilitate colectivă specială, o tensiune plină de tresăriri exagerate. E visul câtorva sute de neconsolaţi politici, constituiţi în cor antic de prezicători de dezastre. între guvern şi opoziţie nu mai e o chestiune de forţă numerică, ci de rezistenţă nervoasă. Avem cuvinte să nu ne îndoim că izbânda va fi de partea d-lui Iuliu Maniu, comandantul exasperantului asediu care a izbutit în zece ani de lovituri treptate şi administrate cu vigoarea calmă a unui pădurar să prăbuşească oligarhia.

Dar opinia publică, solicitată, cu atâta isterică pasiune, să se emoționeze și să intervie, nu se poate opri de a reflecta că tot zbuciumul și patriotica deznădejde a acestor domni sunt pricinuite de simpla reintegrare a locuitorilor țării în drepturile lor legiuite. Un număr de ambițioși și de ariviști nu se pot împăca la gândul că cetățeanul e scos de sub bunul plac al administrației, al poliției și al jandarmeriei, iar patria întreagă este în pericol, fiindcă dregătorii țării nu mai aplică populației un regim colonial!...

PESTE PRUT

Vin vești de foamete. Fățarnic cel care se mărturisește surprins. De ani de zile, foametea dă târcoale Basarabiei. Pesemne, din pricina afinităților rusești ale provinciei. De ani de zile, țăranii de peste Prut bat drumurile orașelor, cu averea lor de scoarțe și chilimuri. Ani de zile, țara lor a fost străbătută în lung și în lat de samsarii achizitori, de icoane, samovaruri și covoare. Mizeria și foametea de acolo s-au răsfățat și ne-au surâs, în expozițiile multicolore de țesături naționale, pe cheiul Dâmboviței. Apoi, nu de mult s-au perindat altfel de aspecte. Am avut vizita la București a delegațiilor sătești basarabene, o autentică solie a mizeriei, în căutare de ajutoare și măsuri. Erau liberalii la putere. Camera de Comerț din Chișinău le-a trimis, concomitent, un memoriu, să-i informeze, în ciuda rapoartelor oficiale, de lamentabila și primejdioasa stare a provinciei, de conrupția, anarhia și descurajarea obștească. Amănunt care exprima, rezumând, totul: în unele județe, în ultima toamnă, hrana plugarilor sta în pâine de orz și ciorbă de foi de salcâm. în Dolj, sătenii isprăviseră resturile recoltei vechi. Pâinea lor, amestec de făină de grâu, de orz și de porumb. Și-au vândut, pe nimic, păsările, porcii și vitele, să cumpere merinde. începuse, în

provincie, exodul la oraș. Țăranii și-au lăsat nevestele să strângă pomana câmpurilor avare, să meargă la dijmuit și cutreierau să-și vândă brațele, prin gări, uzine și rafinării.

Ce făcea (sunt, de atunci, numai câteva luni) guvernul liberal? își pusese speranțe în recolta de fasole și în aceea, mai abundentă, de cartofi. Foametea, pentru el, s-ar fi înlănțuit în această feculă apoasă, hrana mizeriei statornice, minciuna de toate zilele a nefericitei Irlande. Pentru liberali, câtă vreme mai rămânea o rădăcină, o ciupercă și un lichen neconsumat, primejdia cea mare părea depărtată. Singura lor preocupare: menținerea regimului lor atrofiat.

Astăzi, din nenorocirea pe care au pregătit-o, pe îndelete, în Basarabia, și-au făcut tema campaniei de răsturnare. Deși au răspuns cei dintâi, ca Menenius Agrippa în fața plebei: „foametea e de la zei, nu de la Senat". Dar acest răspuns se dă numai de la putere. în clipa de față, ar vrea să vadă trimițându-se dumicați de plumb în pântecele țărănimei basarabene. De aceea reclamă restaurarea stării de asediu.

Guvernul actual, care desigur nu e cel mai bun guvern cu putință, dar cel mai civilizat și cinstit și activ din câte guverne am avut de la război încoace, a luat măsuri eficace pentru înlăturarea flagelului. Cu toată criza transporturilor, primejdia a fost pretutindeni conjurată. Acesta e remediul momentan. Celălalt remediu va fi utilizarea creditului de 2 miliarde pentru șosele și lucrări publice peste Prut. Basarabia va fi legată de țară cu drumuri tari, cu poduri și căi ferate. E pilda și metoda Romei de la care s-au abătut, zece ani, epigonii.

UN SOL ȘI UN ECOU

D. Mironescu, ministrul de Externe, a relatat presei călătoria sa la Varșovia. De altfel, nu avea de făcut destăinuiri. Manifestațiile de simpatie al căror obiect a fost

din partea publicului, a ziarelor şi a oficialităţii polone trec dincolo de protocol, dincolo de circumstanţe şi de cuvinte. O intimă satisfacţie, de altfel, te încearcă la gândul că acest cărunt şi înalt sol al României, care se întoarce urmărit de un insistent ecou de prieteneşti elogii, a fost menit să ne reprezinte faţă de un popor de gentilomi, atât de sensibil argumentului de estetică, de claritate şi de curtoazie. Relatările d-lui Mironescu se rezumă într-o singură expresie, uzată de ipocrizia secolelor diplomatice, dar care îşi recapătă, în cazul nostru, întregul înţeles: cel mai perfect acord caracterizează relaţiile româno-polone. E dezolant pentru moravurile vechei diplomaţii. Nici o posibilitate de intrigă, nici o speranţă de maşinaţii tenebroase, încoronată de vreo savantă încercuire şi culminând în vreun crâncen şi savuros conflict! Dimpotrivă, alianţa polono-română se prezintă, în materie de legături între popoare, în Europa actuală, ca alianţă model. Mai întâi, fiindcă n-a ieşit din combinaţiile conducătorilor, aşa cum nici petrolul nu rezultă din investigaţiile geologilor. Această alianţă, preexistentă, n-a fost nici chiar descoperită. Ea s-a impus din adâncurile trecutului şi din instinctul maselor păstrătoare ale unei întregi tradiţii de lupte comune. S-a relevat, de jos în sus, şi clasele conducătoare n-au avut decât să-şi aducă aminte de neîntreruptele veacuri de schimb cultural şi de găzduire reciprocă. Alianţa româno-polonă are, în trăinicia şi firescul ei, şi un amănunt paradoxal... Problema întreagă a păcii constă, de pildă, în concilierea vecinilor. Dacă vecinii nu s-ar fi certat de când e lumea, poate astăzi n-am fi avut nevoie de o Societate a Naţiunilor, de pacturi Kellogg şi conferinţe pentru dezarmare. Simplă şi inextricabilă soluţie a vecinătăţii. Polonia şi România sunt, iată, două ţări vecine între cari n-a existat şi nu există litigiu. Iar deosebirea de origină şi de limbă (alt factor stimulator al eternelor vrajbe) nu joacă, în relaţiile polono-române, nici un rol. Poporul slav al polonezilor nu participă la marele pericol slav din jurul nostru. Catolicismului îi datorim acest însemnat corectiv.

Alianţa româno-polonă nu este dictată nici de prietenii şi nici de temeri comune. Ea ar fi existat şi fără ameninţarea rusă. Rusia nu face, cu veşnica ei tendinţă cotropitoare, decât să o actualizeze. Şi de atunci e reconfortant gândul că cel două teritorii, în perfectă continuitate geografică, au o populaţie de peste patruzeci şi cinci de milioane de locuitori şi alcătuiesc, numericeşte, a treia mare putere continentală, cu a doua armată din Europa. Te gândeşti, desigur, la lucrurile acestea, în ciuda pactului Kellogg…

D. Mironescu a fost un purtător de bune veşti presimţite şi ştiute. Sentimentele poloneze au găsit în aparatul său sufletesc un înregistrator de primă sensibilitate, şi dimpreună cu domnia-sa a vibrat poporul românesc, întreg.

OAMENI ÎN CEASUL DIN URMĂ

Un elogiu timid şi postum, aproape o lacrimă, a smuls gazetarilor francezi banditul Gambier, de nouăsprezece ani, decapitat deunăzi la Amiens, după sentinţă judecătorească.

Osânditul, spun ziarele, a fost trezit în zori, la 5 şi 20. Tenebroase şi glaciale zori de iarnă aspră. Gambier dormea somn greu de om tânăr. Se zice că a părut, mai întâi, surprins. Dar îşi veni, foarte repede, în fire şi din această clipă nu încetă „să dea dovadă de un mare curaj şi de o desăvârşită resemnare".

După cererea lui, fu lăsat singur cu apărătorul său - continuă recea dare de seamă a unei gazete - şi stătu de vorbă şi cu duhovnicul său, abatele Garet, care îl spovedise în ajun. Gambier luă parte la sfânta slujbă, se împărtăşi... (nu vi se pare feroce complicitatea bisericii cu cruzimea şi îngâmfarea oamenilor cari judecă şi osândesc la pierderea vieţii? Poate că legiuitorii ar fi renunţat mai demult la pedeapsa cu moartea,

dacă biserica şi-ar fi refuzat asistenţa)... bău apoi o cafea şi fuma câteva ţigări scriind două scrisori: una către bunică-sa şi alta unei fete tinere - fiorosul Gambier avea o bunică şi o iubită şi câte un suprem gând pentru fiecare... Apoi, după toaleta reglementară, se îndreptă cu pasul sigur către ieşirea din temniţă. Ghilotina era ridicată drept în faţa intrării. I-a fost mascată până în ultimul moment. înduioşătoare duioşie de călăi şi oameni... Gambier, care fuma încă, scuipă ţigara şi strigă cu putere: „Adio d-nilor!" şi căzu pe basculă. Se făcuse 6 şi 22, şi ziuă de-a binelea. Peste trei mii de spectatori asistaseră la execuţia acestui asasin de 19 ani, uimiţi şi impresionaţi de sângele lui rece.

V-aţi pus vreodată în sinistra şi revoltătoarea ipoteză că sunteţi victimele unui asemenea supliciu? Dacă da, aţi primit, desigur, din adâncul fiinţei răspunsul şi certitudinea că puteţi face faţă încercării şi oferi cască-gurilor un spectacol demn. Condamnaţii la moarte, aproape toţi, au făcut, cum se spune, o bună figură, până în ultimul moment. Vanitatea e prezentă în noi şi ne susţine până în pânzele albe. Cabotinismul ne salvează ţinuta şi amintirea.

Iată, de pildă: pe un platou din marginea Iaşilor, în 1917. Aşteptăm. Suntem gard viu de trupuri şi săbii în careu. Aerul de sticlă, câmpul şi dealurile cărunte. în mijloc, un stâlp lat, anume pregătit. Ni-1 arătăm: potoul. Şi condamnatul întârzie... Uruit de roţi. Două trăsuri. Coboară din cea dintâi câţiva ofiţeri. Din a doua un preot şi ajutoare. Pe deal, în spate, se strânsese o mică gloată. De ger, careul dănţuia scurt, bătând pământul. Alte roţi: o dubă. Nici nu s-a oprit bine, şi a sărit din ea un tânăr zvelt, într-un veston verde. E păzit de două santinele. E cu capul gol. Palid, are păr negru, ondulat şi trăsături fine. Comandantul, un fel de maestru de ceremonie, îi spune ceva. Condamnatul ia o poziţie de ascultare, cu o mână dusă peste piept, cu degetele între nasturii vestonului, într-o poză vag napoleoniană. Ascultă cetirea sentinţei. Din

pricină că nu se aude nimic scena pare un film mut, fără vorbe, fără orchestră.

Ochii noştri oglindesc amănuntele.

Condamnatul îşi trage inelele din deget şi le împarte, amabil, celor de faţă. îşi goleşte buzunarele azvârlind monede cu un gest romantic, în vânt. Scrie, apoi, servindu-se de spinarea unui soldat drept pupitru, câteva dedicaţii, trase cu o mână sigură pe fotografii, şi le distribuie preotului, comandantului, cu graţie. Scrie şi nevestei sale o epistolă, care nu va ajunge la destinaţie decât peste un an şi poate nu prin cel ce s-a însărcinat să ducă această misivă, departe, în teritoriul cotropit.

Pe urmă, se îndreaptă lent, urmat de un grup oficial, spre potoul de la câteva zeci de paşi. Se îndreaptă, în convorbire atentă, cu gesturi de om de lume, preocupat să-şi intereseze interlocutorul. Acesta, un ofiţer cu experienţă, îi trece discret mâna pe după mijloc: fiindcă s-au apropiat de potou... E clipa când condamnaţii şovăie şi, unii, leşină. Dar acesta a observat intenţia însoţitorului şi, cu o mişcare de afectată surprindere, se degajează poftind, la rându-i, pe binevoitor, să avanseze. Avea un surâs de ironie politicoasă şi recunoscătoare. Gardul viu de săbii străjuia clipele.

Dintr-o săritură, condamnatul Leonte Istrati se rezimă pe potou. Făcea gesturi largi, explicite, ca să fie înţeles de spectatorii cari n-auzeau cuvintele. Gesturile spuneau: legaţi-mă strâns... Lăsaţi-mi liberă mâna dreaptă... Aşa... Domnule comandant, vreau să spun „auditoriului" câteva cuvinte patriotice...

în această clipă, cineva, pe la spate, îi lega cu o batistă ochii. Osânditul lasă să treacă o clipă de efect... Şi-o smulse, cu mâna liberă, teatral, şi zvârli legătura la câţiva paşi. îşi dădu capul palid pe spate, scuturându-şi buclele. Apoi, cu o voce fermă, sonoră, care se izbea de dealurile înconjurătoare, pe tema „români, nu sunt vinovat" rosti un scurt *speech.*

Canalia, de pe o înălţime, umplu cu huiduieli tăcerea lugubră care se lăsase.

(O comandă.) Face semne plutonului, arată cu mâna la frunte: „ochiţi aci".

Freamăt metalic de arme descărcate: trupul se zbuciumă scurt, mâna liberă tresare îngrozitor, trupul se lasă greu în legături, capul cade pălind până la galben, şi atârnă de un gât subţire şi lung spre pământ.

A doua salvă a repetat zbuciumul trupului, tresărirea mâinii, acum ţepene, iar capul a revenit pe spate, livid, inert, ca floarea-soarelui. A treia salvă. Apoi, un comisar regal a luat, ca Salomeea sau ca Mathilde de la Mole, tâmplele reci între degete, a constatat decesul şi a renunţat la lovituri de graţie. Comedia, evident, se sfârşise. Dar când te identifici cu rolul până într-atât...

EŞAFODUL DIN CARPAŢI

Cu o perfidă bucurie, opoziţia la pândă prooroceşte: naţional-ţărănismul e un simplu curent, cum au mai fost la noi averescanismul şi socialismul. Va trece cu atât mai curând, cu cât actualul guvern a trebuit să aducă impuneri noi, să se măsoare cu speranţe disproporţionate, să înfrunte mari necesităţi şi să nemulţumească în masă, milioanele de credincioşi izbiţi de neputinţa lui de a le satisface necesităţile locale. Pieirea guvernului va fi pricinuită de însuşi legalismul său, ucigător de popularitate. Nu credem orbeşte în truismul că istoria se repetă. Cei ce-şi bizuie speranţa pe asemenea gratuităţi uită că aceste legi precare se aplică, în cazul cel mai bun pentru ei, Vechiului Regat. Poate că populaţia Munteniei şi a Moldovei să aibă gustul şi curiozitatea experienţelor. - „Să încercăm şi cu ăştia" e expresia rezumativă a experienţei votului universal, aci. Ardealul însă n-a fost nici socialist, nici averescan, nici ţărănist, în cei zece ani de probe şi contraprobe politice. Ardealul a avut o singură atitudine, şi acum, după izbândă, adică după dezamăgire, persistă, totuşi, într-însa. Cum a persistat zece, o sută şi o mie de ani. Există pentru Ardeal o năzuinţă şi un crez cu care un conducător trebuie să se confunde. Poporul de peste munţi îl are în instinct şi, în legătură cu acesta, intuiţia lui e infailibilă: cunoaşte şi deosibeşte, fără argumente, pe cel drept de cel rău, aşa cum cunosc unii argintul după pipăit, sunet şi greutate, aşa cum gustă alţii şi preţuiesc la justa lui valoare vinul vechi de vinul fals.

Iar cine a investigat, de curând, în Ardeal, a fost izbit, din nou, de popularitatea fără seamăn a d-lui Iuliu Maniu. E un sentiment de o profunzime şi de o putere mistică. Nici o dezamăgire nu-l clinteşte, nici o defăimare nu-l alterează, nici o propagandă n-ar fi în stare să ridice, în mijlocul mulţimilor ardelene, un sfânt politic nou.

Nu ne aflăm însă, în faşa unui fenomen absurd şi, totuşi, în marile frământări, obişnuit. Explicaţia lui nu stă în fondul idolatru al maselor, ci în conştiinţa lor luptătoare.

Insistăm.

Limpede şi simplu, secretul d-lui Maniu trebuie căutat în darul deplin pe care l-a făcut, din fiinţa sa, nevoilor şi suferinţelor populare. In solidarizarea sa, fără rezerve, cu locuitorii Ardealului, din sate şi oraşe. într-o fuziune sufletească pe care numai educaţia specială şi de veacuri, a transilvănenilor, o înlesneşte.

De aceea, zece ani de sforţări liberale de a trece munţii au izbutit să instaleze doar firmele - fără semnificaţie - ale unor cluburi pustii. Zece ani de ispite şi încercări de corupţie n-au ademenit decât pe izgoniţii şi renegaţii, puţini la număr, printre cari, înainte vreme, îşi recruta şi guvernul maghiar agenţii. Fiindcă provincia întreagă şi-a păstrat caracterul istoric. A fost, totdeauna, cu marginile ei înalte, şi cuiburile ei stâncoase, o citadelă naţională.

Cu ochiul lui îndrăzneţ şi lucid, Mihai Viteazul a murit zbătându-se să-şi găsească, între piscurile Transilvaniei, statornicia şi siguranţa. A devenit, în sfârşit, citadela *cetăţenească* a românismului de azi. După cum scăparea şi reazimul României, în faţa unei invazii străine, ar fi în frontul rotund al Carpaţilor, tot în lăuntrul lor s-a retranşat, faţă de ofensiva corupţiei şi a teroarei, rezistenţa morală a maselor. Şi, după cum poporul ardelean a fost cel care a salvat tradiţia latinităţii şi năzuinţa către o cultură naţională, pogorâtă din munţi ca o faclă de brad în bezna turco-slavonă a Principatelor, tot el s-a ridicat păstrător al însuşirilor curate, ale ţărănimii în luptă cu politicianismul. Marele rol al Ardealului în istoria românilor e, sub ochii noştri, în plină desfăşurare. Şi, dacă Regatul în grelele lui jertfe a realizat unitatea politică, Transilvania, astăzi ca şi în trecut, lucrează pentru o unitate spirituală şi civică.

Ţărănismul din Regat a solidarizat, împotriva politicianismului, clasele producătoare: plugarii şi muncitorimea. Partidul Naţional, singur, a strâns la luptă o ţară întreagă. Meritul, însă, al acestei ralieri, care s-a afirmat în opoziţie şi continuă astăzi de la putere, nu revine numai şefilor. Izbucnirea de conştiinţă într-o unică şi războinică flacără se datoreşte câtorva mii de tineri, dăruiţi cu aceeaşi chemare şi spirit de jertfa ca şi Iuliu Maniu. Un trup îşi creează, prin mii de vieţi succesive prin milenii, armele să se apere şi să dăinuiască. Un neam îşi înalţă, pe lângă un grai şi o rugăciune, tinerimea care să i-o strige şi să i-o poarte în priviri, ca în nişte steaguri. „Chemăriştii" din Cluj continuă să fie organul de propagandă şi de ofensivă al Ardealului.

Ritmul lent, cerbicia masivă a milioanelor de plugari, răbdarea lor comprimată, s-au dezlănţuit în acest tineret magnific cu o forţă sălbatecă. El e fulgerul care naşte din cremenea mută, când e izbită. Ne gândim la elanul care doarme necunoscut, într-un explozibil.

Sunt, la Universitatea din Cluj, fiinţe în cari se frământă energia ca o suferinţă. Măşti chinuite de succesiunea emoţiilor de-a lungul trăsăturilor sensibile, pe sub aspra faţă bronzată. Ochi ageri, de idealuri agresive şi de hotărâre latentă. Au, unii din ei, în tot momentul, expresia, tensiunea celor cari de-abia s-au oprit după un *match* de viteză. Gesturile lor au precizia şi categoricul descărcărilor. Curaj, înfruntare, dispreţ de moarte, izvorăsc în ei dintr-o forţă adâncă, ce-i umple, fără nici un adaos inutil, de raţiune.

Nu-i caracterizează inteligenţa, ci inspiraţia. La un semn al comandantului lor, care nu e decât punctul extrem şi sensibil al unei unanime şi compacte voinţe, ei vor cutreiera din nou şi vor răscoli adâncurile neamului, cu o promptitudine de fluid purtător de puteri pretutindeni.

S-a văzut ce poate acest tineret, anul trecut, la Alba-Iulia. Ardealul era o masă electrizată pe care uzurpatorii au cetit: „Nu atingeţi! Pericol de moarte!"

Şi ei au astăzi inconştienţa să calculeze politiceşte, să proorocească schimbări, răsturnări, reîntoarceri, ignorând Ardealul: care singur e în stare să zădărnicească orice reacţiune, orice complot şi atentat contra naţiunii - oricine ar fi criminalii şi complicii. Fiindcă unica realitate politică e astăzi Ardealul, şi al lui va fi ultimul cuvânt, tăios şi prompt, ca un cuţit de ghilotină.

EPIDEMII
(Consultaţie medicală)

Consiliul sanitar proclamă că gripa este o boală declarabilă. Pacienţii, foarte numeroşi în momentul de faţă; rudele şi prietenii lor şi-au dat seama de aceasta mai demult. La noi, numai gândirea era declarabilă, adică suspectă de contagiune. Cu siguranţă, guvernele nu s-au măgulit niciodată că prin măsurile lor se stinge reaua deprindere de a cugeta.

Pentru ele, însă, cugetarea nu e primejdioasă decât când devine colectivă şi conştientă ca atare: când milioanele de Stan Păpuşă se dumiresc că simt şi cugetă la fel. Rolul presei e subversiv fiindcă înlesneşte această dumerire şi o condensează în lozinci şi formule. Un guvern despotic dar înțelept nu mai urmăreşte ideea în sine, nici căpățâna elaborantă. Ci împiedică ideea de a deveni actuală, obsedantă şi obştească, deci activă şi militantă. De îndată ce a fost pusă în lazarete, ideea se investeşte cu prestigiul primejdiei. La fel cu orişicare molimă, la fel cu gripa acestui scremut debut de primăvară. De îndată ce serviciul sanitar intervine, orice epidemie ia proporții de flagel. Pe loc mortalitatea se întețeşte, ca şi cum timidele încercări administrative de a circumscrie restriştea au jignit maiestatea unor divinități misterioase. Cei vechi procedau mult mai cuminte, când consultau oracolul, când aduceau jertfe - păsări, vite, oameni -, începând, când era vorba de oameni, cu robii şi sfârşind cu fiicele de rege. Ciudată predilecție a divinităților pentru victimele aristocratice, când trebuia răscumpărat un păcat şi o suferință colectivă. Ciuma şi holera nu se mulțumeau niciodată fără cadavre de calitate. Aberațiile de astăzi ale profilaxiei moderne au complicat lucrurile cu rigori inutile, cu privațiuni zadarnice, cu rezistențe cari nu izbutesc decât să înzecească forța de înaintare a răului. După câteva săptămâni, luni, ani sau chiar decenii de amânări anevoioase, maladia irumpe triumfătoare peste fluviile de formol; garnizoana de infirmieri majori, de moaşe comunale şi savanți cu microscoape e frântă şi cetatea cotropită. Te gândeşti la Sofocle şi la Tucidide: străzi pustii, palate deşarte, morții părăsiți sub ciori pe trepte, mulțimea dezmetică şi buimacă la răspântii, strigăte lugubre sub cerul inocent. Cu neputință ca tentativele de cenzurare ale răului să ferească de această soartă. Cel mult, ele o întărâtă şi o sporesc. Cine nu crede să se întrebe: poate fi înăbuşită o gripă într-o batistă? Simpla experiență personală e suficientă pentru cel mai ştiințific răspuns. Mai întâi, un gâdilici, pe dinăuntru, sub rădăcina

nasului, apoi un strănut ca un ecleror, ca un salut de izbândă. Sosesc îndată, al doilea, al treilea, al patrulea strănut, ca jockeii, în galop, la potou. Repede, nasul dospeşte şi se colorează, pleoapele se tivesc cu roşu, fața devine explozivă, gura se întrecască, pieptul clocotă ca un samovar. Clorofomat, creierul ia totuşi măsuri dictatoriale, contra inamicului invizibil, şi nu-şi dă seama, idiotul, că nu combate decât semnele şi manifestările lui. Duzini de batiste alcătuiesc legiunea de sacrificiu. O salată de porcării farmaceutice, abătute asupra stomacului, aruncă disperarea în bronhii şi în rinichi, şi organismul zăpăcit nu mai ştie cui să facă față. Se găsesc bolnavi cărora li se năzare, din vanitate, să ducă boala pe picioare. Sunt pedepsiți cu vârf şi îndesat, ca nişte Prometei neresemnați, cari *au* luat-o razna, cu o maimuță, în loc de vultur, în cârca lor. în fiecare an, gripa a atacat altfel: plămânul, inima, ochiul, rinichiul a fost izbit de acest boxeur teribil şi care nu cunoaşte reguli. Napoleon şi-a părăsit victoria de la Borodino, abătut de un guturai. Ştiința inteligentă dezarmează cu modestie şi lasă locul de onoare leacurilor băbeşti. Le recomandăm tuturora. Pe acestea şi aşteptarea resemnată. Ceea ce trebuie să se întâmple se va întâmpla. Medicii moliereşti cari preconizează izolarea sunt ca politicienii desueți cari reclamă reinstituirea cenzurii. în zadar! în zadar!

PENTRU LOCUINȚE ŞI GRĂDINI

D. Gr. Iunian, ministru de Justiție, pregăteşte o lege de prelungire pe un an a vechilor contracte de locațiune. Aceeaşi lege va suspenda, pe un acelaşi timp, executarea sentințelor de evacuare. Dreapta măsură va fi luată tară tărăboiul şi tocmeala din anii trecuți. Fiindcă ministrul de Justiție n-are interese de apărat, nici personale, nici de clasă, nici de partid.

D. Iunian poate să examineze problema, cu gândul neturburat. D-sa ştie că sunt în Bucureşti aproape două sute de mii de oameni cari îşi plătesc cu greu chiar redusa chirie a regimului excepţional. Că ei ar putea, cu atât mai anevoie, satisface exigenţele proprietarului sub un regim de liberă tranzacţie. Mai ştie, desigur, că la Bucureşti se plătesc cele mai sălbatice chirii din Europa şi că, dintre capitalele continentului, Bucureştiul oferă şi cele mai infame, cu putinţă, adăposturi. N-a pierdut, apoi, din vedere, că la Bucureşti populaţia de baştină a fost dislocată de la centru şi aruncată la periferii de năvala profitorilor, a neochiaburilor şi a străinilor, cari au ocupat cartierele salubre şi luxoase şi au înlocuit, în parte, elementul autohton cu unul suspect cosmopolit.

Departe de noi gândul de a zădărnici aşezarea nou-veniţilor şi a străinilor creatori de industrii şi de întreprinderi, în capitala ţării. Ştim că sunt năvăliri pacifice cari fecundează viaţa unui oraş mare. Dar vizitele acestea, în masă, nu trebuie să se transforme în cotropiri. Trebuie să păstrăm unei cetăţi pe vechii ei cetăţeni. Şi bucureştenii, mulţi la număr, din pricina felului făţarnic şi strâmb în care a fost tratată la noi problema chiriilor s-au înghesuit în suburbie, s-au mutat în provincie sau la ţară. Am fost cel mai încercat oraş de criza locuinţelor. Cu toate acestea, pe când la Viena, la Berlin, la Paris, se luau măsuri pentru ocrotirea mulţimilor de chiriaşi, la noi guvernările liberale şi averescane îi osândeau, prin legi, pline de trape, de curse şi ascunzişuri, să-şi piardă şi adăpostul şi cerul cunoscut. In sfârşit, argument peremptoriu al timpului nostru: chiriaşii sunt 200.000, proprietarii 5.000. Pe cine sacrificăm? Admitem că se găsesc, printre proprietari, adevărate victime, iar printre chiriaşi, câţiva oameni de ocară... Cum legiferezi?

Regimul chiriilor se prelungeşte. Toată lumea stă pe loc. Bravo... Dar problema nu e rezolvată. Se vorbeşte de o ofertă

olandeză, de alta anglo-americană. Am dori ca şi această chestiune să depindă de d. Iunian. Căci d-sa ar respinge, cu siguranţă, planurile monstruoaselor Babeluri, a turnurilor de mizerie pe cari le îmbie arhitectura democratică. Şi ar impune, dimpotrivă, clădiri în serie, spaţiate cu grădini, cari ar da Bucureştilor aspectul salubru şi surâzător al cetăţilor-parcuri, din cartoanele arhitecţilor-artişti...

ASEPSIA GUVERNĂRII

Este de ajuns să simţim ceea ce se întâmplă şi se unelteşte astăzi în jurul Pascaliei, ca să ne dăm seama cât de îndelungată a fost trecuta guvernare liberală. Pestilenta rămasă este îndestulătoare ca să sufoce întreaga ţară. Stropiţi-vă, cetăţeni, cu clor batistele, umblaţi toţi cu nasul astupat. Prin cimitirul sulfuros al politicii interne circulă încă în libertate cadavre în concediu, hoituri vii.

D. Iuliu Maniu care - dacă informaţiunile noastre sunt exacte- a mai avut de curând prilejul să respingă unele solicitări, şi-a dat, ca şi acum câteva luni seama că nu se poate pactiza cu spectrii unui trecut stăruitor şi mucegăit. Cu atât mai mult cu cât strigoii aceştia se arată intransigenţi, - şi din cavouri tot mai clămpăne putreda lor pretenţie la supremaţie. Vor fi îngropaţi, drept pedeapsă, de două ori, potrivit ceremonialului eretic cuvenit acestor răposaţi rebeli în faţa legilor inflexibile ale naturii.

Deci, lanţ ruginit le va fereca ţurloaiele, cruce de fier îi va pironi în coşul pieptului, de fundul raclei, sare şi cenuşă le va stârpi iarba de printre melcii pământului, pe care se aşterne o uitare îngrozită şi un scârbit blestem.

Cu sentimentul neputinţei lor de astăzi, liberalii cunosc imensitatea prăbuşirii lor din noiembrie. Şeful care, în faţa

plebei, executa tururi de forță și de salvare din neant, pe bara puterii, a murit de tot. La jocul de-a răsturnarea, de-a uzurpația și de-a dictatura, debilii supraviețuitori ai fostului său ansamblu (ales cu dinadinsul mediocru) își vor plesni musculatura de cauciuc. Aveau - după subitul lor dezastru - putința unei retrageri pe poziții ce se puteau menține. împins de acea prudență, care la săracii cu duhul ține loc de înțelepciune, d. Vintilă Brătianu bâjbâie după o strângere de mână cu adversarii.

Să fie o revenire la realitate?

Nimeni nu ar refuza liberalilor un ajutor pentru a-i descinde, nestâlciți, de pe streașină pretențiunilor lor somnambulice. Liberalii mai au încă un rost în treburile țării, cu industriile, cu băncile, cu petrolurile și chiar cu samsarii lor.

Cu condiția, însă, să se resemneze la atitudinea și rangul ce le va impune programul noilor legi ale comercializării și a minelor. „Vistiernicul" a rămas, însă, cu memoria priponită de acele faimoase oferte de participație cari înveseleau, o dată sau de două ori pe an, pe financiarii străini. Și le transpune, ca de obicei, pe planul politic atunci când încearcă o apropiere de guvern și de Partidul Național-Țărănist.

Oferă, deci, partidului de la putere un prizonierat de Zece Mai - o cursă cu zăbrele aurite -, în vreme ce majoritatea partizanilor și a conducătorilor, istovită de înfrângeri, reclamă un cât mai îndelungat repaus în opoziție. Iar d. Vintilă Brătianu - răpus - vociferează de unul singur: „Ia-1 de pe mine că-1 omor!"

în îndărătnicia lui, a rămas tot la credința că problemele mari se decid în cabinet, și nu încă în piața publică.

Cu toate dificultățile pe cari izbutesc încă să le iște în calea normalizării, soarta lor este însă hotărâtă. Vor sucomba, excluși din for de imensa ură a țării, care, asemenea oceanului, elimină fără eforturi epavele și impuritățile de pe întinsul ei.

Pentru truda aceasta, vreme a fost destulă.

Procesul este pe sfârșite.

Agonia liberală, ca într-o cetate în care s-au dat lupte de stradă, se târăște prin toate ungherele. Dar tocmai de aceea să ia bine seama biruitorii la muribunzii cari întârzie și infectează pretutindeni. în această privință, nu se poate spune că guvernul a procedat cu rigoarea și preciziunea celor ce iubesc situațiunile netezi și terenul curat.

Din primele săptămâni de guvernare, cabinetul Maniu a simțit cu preciziune că o parte din administrația superioară a statului îl sabotează sistematic.

Aceasta în ministere și în consilii.

La sate, pretorii, fiscalii și jandarmii nu au pregetat să speculeze cele dintâi dezamăgiri și nerăbdarea de mai bine a guvernului. Au speculat cu succes până și legalismul guvernului, care n-a vrut să procedeze la dizolvarea consiliilor comunale și județene. în slujba surdă și subversivă împotriva guvernului popular, Banca Națională ar fi fost, firește, în primele linii, dacă reușita împrumutului nu ar fi creat acolo o situațiune specială, prin acreditarea unui expert străin.

în acest război de uzură, sprijinul maselor și autoritatea conferită de votul universal nu sunt de un prea eficace sprijin. Trebuiau studiate și pregătite din vreme măsurile guvernamentale de zădărnicire a acțiunii politice a instituțiunilor liberale. Este o pură întâmplare că au fost prevenite tentativele Băncii Naționale de a face politică liberală în momentrul ales.

Dar identificarea creaturilor vintiliste din ministere, din administrație, din întreprinderi, din jandarmerie, din poliție, s-a făcut ea oare cu meticulozitatea necesară?

Personalul, care să le înlocuiască, a fost el oare pregătit și la timp desemnat?

Pentru o moștenire trainică și salubră, se impune dezinfectarea localurilor, stârpirea germenilor de putrefacție și a ptomainelor de pretutindeni.

Altfel, totul va fi inutil.

GUVERNUL ŞI D. DIAMANDI

Avem o guvernare de ideologi, în sensul pur al cuvântului. Foarte bine intenţionaţi, foarte bine pregătiţi şi aproape toţi foarte precişi în privinţa scopului urmărit în comun. Ne gândim, fireşte, la cei patru-cinci miniştri cari reprezintă sufletul acestui minister. Uităm de figurile istorice, pentru cari departamentul înseamnă o recompensă naţională. Un nespecialist, d. Sever Dan, de pildă, inteligenţă remarcabilă, se poate, la urma urmii, adapta Ministerului Sănătăţii, cu toată nedumerirea lui Pamfil Şeicaru. D. Sever Dan posedă, ca noi toţi de altfel, o cultură medicală suficientă pentru un avocat şi ministru. A cetit şi d-sa, ca noi toţi de altfel, prospectele Urodonalului, ale glicerofosfatului şi ale tabletelor tiroidiene, ori ale preparatelor antiblenoragice, ca să-şi dea seama de orientările ştiinţei moderne, cu prisosinţă.

Situaţia însă este astfel că tremurăm pentru liniştita şi normala continuare a acestei guvernări. Ea urmăreşte, cu tenacitate, instaurarea unui regim de legalitate, aşa cum a definit-o d. Maniu, pentru izbânda căreia e nevoie de cel puţin patru ani. Este, însă, pentru asigurarea duratei de guvernare, necesară consolidarea noilor deprinderi de legalitate, trebuiesc luate, în primul rând, măsuri de pază.

Paza internă, am arătat-o. E vânarea şi stârpirea şvabilor şi libărcilor reacţionare, ambuscate în locurile de comandă, în punctele delicate ale aparatului administrativ. Urmărirea însă, a spionilor şi a uneltelor liberale nu se face cu destulă vioiciune şi vigoare. Legalismul impune cruţări primejdioase.

Vine, apoi, paza în afară. Aproape toate legaţiunile noastre sunt oficine liberale. îndeosebi, Legaţia de la Paris este un centru de spionaj şi de propagandă liberală. Campania de zvonuri alarmante, cu privire, de pildă, la activitatea comunistă în ţară, s-a alimentat prin felul perfid în care înţeleg conducătorii acestei legaţii să-şi îndeplinească

misiunea. Spaţiul ne refuză detaliile. Dar dacă amintim că voluptuosul domn Diamandi e încă tolerat în fruntea legaţiei noastre pariziene, am spus, credem, îndeajuns. Vom insista. Credem că diplomaţia noastră, în Franţa, trebuie să revină pe căile normale. Guvernul dă dovadă de o stranie perversitate îngăduind acestui liberal să ne mai reprezinte, cu faţa spre Occident şi cu fesele spre ţară.

SE ÎMPART BANI!...

A avut d. Mihai Popovici, zilele acestea, o foarte neplăcută surpriză. Să sperăm că e cea dintâi de la încheierea împrumutului şi că, mulţumită ingeniozităţii d-sale vigilente, va fi şi cea din urmă. Ministrul de Finanţe, iată, avea de gând să înceapă, din aurul de împrumut, plata datoriilor interne. Era una din utilizările cele mai inexorabil utile şi cele mai urgente, ale banului străin. Fiindcă de zece ani statul român face comenzi şi cumpără fără să plătească. E una din aspectele cu deosebire fantastice ale dictaturii delirante a d-lui Vintilă Brătianu. Un deceniu întreg industria şi comerţul românesc au fost supuse, din partea statului vintilist, acestui patriotic tratament care ducea furnizorii la deznădejde şi ruină. Procedeu de cavaler de industrie, de cocotă fără subvenţie, de şnapan fără alte resurse decât expedientul şi promisiunea. Statul român, păcălindu-şi ca un mic escroc, cu amânări la calende, cu subterfugii de pezevenghi, datornicii, era pus, graţie d^-lui Vintilă Brătianu, într-o unică pe lume şi bizară postură. între timp, fireşte, se prăbuşeau în faliment întreprinderile reduse la plata, cu târâita, din partea marelui lor client bancrutar. Parte din ele, pentru a se bucura de un regim de favoare, în lăuntrul unor raporturi în cari nu-şi reclamau decât cea mai sfântă a lor dreptate, erau nevoite să

se liberalizeze, în capitalul lor şi în consiliul lor de administraţie. Şi aci, ca şi în toate celelalte, nevoia, favorizată prin măsuri criminale, şi mizeria, pregătită cu sânge rece, au fost credincioase aliate ale d-lui Brătianu. întreprinderile furnizoare cari nu se liberalizau nu primeau din partea statului-neruşinat, dreapta lor plată. Era procedeul vechi al turcilor şi al maurilor cu prizonierii ghiauri. Dar d. Brătianu, pe lângă schimbarea credinţei, obţinea şi bunurile certe ale oamenilor.

Noua guvernare trebuia să pună capăt banditismului, achitând datoriile interne, în primul rând către furnizori, şi dând, astfel, vieţii economice posibilitatea unei tardive dezmorţiri. Socotelile au dat greş. Se credea că patru miliarde vor fi suficiente pentru satisfacerea creditorilor statului. Cifrele au dovedit că trebuiesc se peste cinci! Perplexitate, la Ministerul de Finanţe. Cu fiece scrutare şi adâncire a celor zece ani vintilişti se descoperă, deci, noi dezastre. Limitele haosului se retrag, în necunoscut.

Ce va hotărî d. Mihail Popovici? Plata, numai în parte, a datoriilor interne? Atunci, problema rămâne nerezolvată... Plata totală, din cuantumul împrumutului? Trebuie consimţământul inflexibilului d. Rist. - Soluţia?

- Sunt unele averi cari ar trebui confiscate.

MĂCIUCA

E noua lege a minelor pe care dl. Virgil Madgearu o aduce Camerelor. După votarea şi aplicarea ei se va putea spune, fără teamă de exagerare şi ridicol, că ruptura cu trecutul s-a îndeplinit şi epoca cea nouă, în sfârşit, începe. Vorbele mari ale opoziţiei revoluţionare, şi cari iscau sarcasmul sfruntat al găunoşilor dictatori de până ieri, se

înfăptuiesc. Din această clipă socotim că datoria fiecăruia ar fi să vegheze pentru menţinerea unui regim care ne asigură reintrarea în concertul popoarelor şi reeducaţia naţiunii, în sensul legalismului şi al libertăţii. Rostim aci cuvinte grave pe cari o perioadă întreagă de batjocură şi o stare sufletească de unanimă deprimare le-au degradat până la ironie şi ruşine. Până într-atât s-a pierdut simţul demnităţii şi spiritul de ordine care, cât de cât, stăpânea în România Regelui Carol. Sunt, deci, necesari patru ani de sanatoriu, patru ani de reeducare a caracterului cetăţenesc destrămat. Avem credinţa că, după ce se va deprinde din nou cu legile şi cu realitatea drepturilor cetăţeneşti, opinia publică va fi în măsură să reziste oricăror noi tentative de uzurpare şi dictatură. Credem, de asemenea, că după un astfel de răstimp de ordine veritabilă, sărmana îndrăzneală a câtorva politicieni, cu veleităţi de tiranie, va fi hotărâtor cuminţită.

Legile d-lui Virgil Madgearu, legile regimului nou, sunt menite să înlesnească naţiunii starea economică şi condiţiunile - complexe - de existenţă care să-i îngăduie mai multă bravură şi un cu totul alt moral în luptele ei politice. Se sfărâmă zăgazurile dincolo de cari stagna mizeria obştească şi clocea politicianismul insectele lui palustre, ca singure vietăţi fericite, planând peste întunericul insalubru. Un şuvoi limpede va înviora mocirla stătătoare a sărăciei organizate, va risipi miasmele acumulate. Un adaos de energie occidentală, un ajutor de aur străin, va scoate, din profunzimi, comorile osândite de Brătianu la zăcere, va trezi energiile paralizate de porunca lui ineptă şi avară.

Când capitalul străin -liberat de condiţiunile stupide pe cari i le punea Statu-Palmă-Barbă-Cot- va intra în ţară, precedat de specialiştii şi oamenii lui de ştiinţă şi întreprindere, politicianismul -samsarii şi pseudobancherii liberali- va fi legat cobză şi stârpit.

Când societăţile liberale petrolifere vor fi silite să retrocedeze ceea ce au hoţit, statul va câştiga miliarde.

Când poporul românesc va fi, astfel, atras într-o uriaşă muncă de ridicare a ţării, nici o putere din lăuntru şi din afară nu se va încumeta împotriva braţelor lui descătuşate.

POLITICIANISM

Gazetele anunţă că d. Vintilă Brătianu „iese din expectativă". într-un club, undeva, a proclamat mobilizarea politicianismului. E contingentul zădărniciei, alcătuit din câţiva domni, cărora li se spune foşti miniştri, şi al câtorva sute de *claqueur**-\, cărora li se spune foşti deputaţi. Sunt, cetitorule, conducătorii tăi de totdeauna. Ceea ce te dezolează cu deosebire, mai mult chiar decât inutilitatea lor manifestă, e certitudinea inexistenţii lor intelectuale; apoi, dovada, mereu reînnoită, a micimii lor de caracter, de-abia modificată de câte o nuanţă de josnicie în plus, şi de ridicul, faţă de toate celelalte strânsuri politice de mai nainte. Nu se crispează oare cetitorul, la gândul că, în toată acea gloată care îşi propune să uzurpe şi să-1 guverneze, nu discerne nici un om de seamă la care să privească, sufleteşte, de jos în sus? Nevoia sa de îngeri şi de idoli să fie mereu osândită de a rătăci din decepţie în decepţie, prin templul public cotropit de negustori şi de măscărici? Mediocritatea şi cinismul să fie oare însuşiri obligatorii pentru individul-ministru, după cum slugărnicia şi complicitatea să fie inerente individului-deputat? Ani după ani, pe o culme de deal s-au adunat toţi cei ce s-au deosebit, prin acţiune, prin agerime şi cugetare, şi din întrecerea lor măiestrită, la tribună, să nu se aleagă nici o faptă şi nici un gând?

A crescut colecţia *Monitorului oficial* cât Caraimanul şi un incendiu al ei ar da căldură şi lumină deopotrivă cu

***Claqueur* (franc, fam.) = aplaudac.**

Biblioteca din Alexandria. Şi, iată, cel care ar turbura pulberile atâtor vorbe împietrite în semne n-ar învia din sunetul lor, de care s-au înfiorat vremurile, nici un înţeles, şi adevăruri nici unul.

Şi toată această succesiune de inanităţi sonore, n-a fost posibilă decât prin iluzia, iscusit întreţinută, a unei eficacităţi mereu dezminţite, şi printr-o stăruinţă de vită, într-o încredere şi într-o speranţă batjocorită mereu... Astăzi încă, aceeaşi iluzie şi aceeaşi speranţă îşi caută, în noi orientări, pretextele trecătoare, şi gazetarul, vechi amestec de cronicar, de mistificator şi profet (care purcede, de obicei, prin a se mistifica întâi pe sine) confecţionează, în pripă, din cuvinte, eroi neîncepuţi.

Spectacol ciudat, politica, asemenea unui ospiciu, în care pacienţii ar fi pe jumătate vindecaţi. Actorii toţi îşi dau seama că trăiesc pe o scenă oarecare, ceea ce nu-i împiedică să se identifice, până la credinţă, cu rolul asumat. Aventurieri şi farsori îşi apără, fără însă a pierde cu desăvârşire conştiinţa abjecţiunii lor proprii, demnitatea şi misiunea cu care un destin ironic i-a investit. Foşti parlamentari şi secretari de stat, patroni şi clientelă, se arată şi se comportă plini de convingerea înaltei lor utilităţi. Au pentru persoana lor, prin autosugestie, un respect cu desăvârşire sacru. Ipocrizia e o mască atât de aderentă, încât deviază trăsăturile şi alterează culorile. Şi momentele de introspecţiune sunt atât de rare şi rezultatul lor atât de demoralizant, încât cea mai bună higiena prescrie uitarea şi părăsirea unui obicei care te înconvoaie, ca pe un căţel needucat, cu nasul în propriile dejecţiuni sufleteşti.

Altă bizarerie este, apoi, atitudinea opiniei publice care opune, în faţa tuturor acestor frământări obsedante, un interes de spectator. îşi dă, de pildă, socoteală că nerozia, cupiditatea şi insuficienţa conducătorilor-profesionişti se răsfrânge asupra bunei ei stări şi linişti. Are putinţa să evalueze incapacitatea şi ignoranţa politicianismului în perindare

periodică la cârma statului, şi asistă, totuşi, cu braţele încrucişate la comploturile şi instigaţiile lui actuale. Crede, poate, că mântuirea nu e decât în aşteptare? Aşteaptă, poate, ca rasa răufăcătorilor să se stingă ca Pieile Roşii. Tiparele cereşti ale unor asemenea specimene se vor sparge şi ele, odată şi odată. Iar la răstimpuri, intervine şi accidentul fericit. Un streptococ, de pildă, a scos din viaţă pe un tiran. Iar urmaşul său, descăunat, marchează astăzi maximum la tensiometru. E ca un cazan de locomotivă sub presiune. Ţevile arteriale vor ceda. Şi aşa, rând pe rând, până la epurarea definitivă prin etuva vremurilor. Asta ar însemna că opinia publică posedă simţul timpului istoric, peste opoziţii şi guverne. Dar nu există oare şi contimporani irascibili cari să nu suporte neruşinarea exortaţiunilor şi hidoşenia zbuciumului dezlănţuit? Căci trăim cu toţii, sub guvernarea Maniu, o experienţă pe care am chemat-o, şi care până azi a izbândit, şi tocmai de aceea vrem să o trăim până la capăt.

„RECRUDESCENŢA BENIGNĂ"

Dovada urmărită de guvernul actual s-a făcut: legea civilă cuprinde tot atâtea posibilităţi de represiune ca şi legea marţială. Se ţin lanţ descinderile şi arestările. Ziarele muncitoreşti clamează în contra „teroarei" ca în cele mai autentice vremuri brătieniste. Aresturile Siguranţelor din ţară, precum şi cele două faimoase Bastilii de la Jilava şi Doftana sunt tot atât de înţesate cu proletari, sub acest regim al libertăţilor publice, ca în abolitul trecut al stării de asediu. O deosebire totuşi, în bine, se observă. Ziarele, cât frunza de viţă, ale propagandei revoluţionare, apar făţiş, pe când, sub dictatura d-lui Gută Tătărăscu, se tipăreau clandestin, întrunirile comuniste sunt, de astă dată, libere. Asistă la ele,

ca întotdeauna, şi un număr impozant de detectivi. Au dispărut însă, agenţii provocatori puşi, la răstimpuri, să justifice înteţirea măsurilor de represiune. Jandarmii, ca întotdeauna, împrejmuiesc cu gingăşie incendiarele localuri. Păstrează însă, mai multă distanţă de templele în cari se oficiază întru Marx, iar patul puştii lor nu mai intră, obligatoriu şi ritual, în funcţiune. Pumnul democraţiei are aceeaşi strânsură de minghinea prin mănuşa de piele de căprioară a corectitudinii.

Şi, iată că, deşi întrunirile sunt libere, deşi presa comunistă apare când şi cum vrea, fără cenzură, fără confiscări, propaganda comunistă n-a izbutit să sporească numărul celor câteva sute de uvrieri din vechile „sindicate unitare" cu care se războiau comisarii regali de mai deunăzi, în Basarabia, e drept, se constată o uşoară intensificare de campanie de presă rusească. Desigur, nu fondurile sovietice o alimentează. Ci un foarte firesc şi local naţionalism ruso-ucrainian în dezmorţire. Pentru aceasta, egalitatea şi înfrăţirea internaţională sunt o mască pe care, în multe momente, nici nu o simte. *L 'âme russe* are asemenea virtuţi de autosugestie.

Sub guvernul de teroare marţială al liberalilor, sindicatele unitare şi blocul muncitoresc izbutise, un răstimp, să întreţină, ca vai de lume, două gazete cotidiane - cu sincope şi totuşi cotidiane - în format normal şi cu tiraj de zece-douăsprezece mii de foi.

Sub regimul de supraveghere civilă al naţional-ţărăniştilor, recrudescenţa comunistă - cum a numit-o d. Duca - nu reuşeşte să asigure apariţia regulată a câtorva fiţuici minuscule de formatul savuroaselor „Bilete de papagal" ale lui Arghezi, dar, bineînţeles, nerod scrise.

Concluzia banală şi necesară: sub teroare, pericolul comunist reacţionează mai eficace şi efortul revoluţionar e mai continuu.

Situaţia, astăzi, e cu desăvârşire netă, şi-ar fi de dorit o bravă şi deplină revenire la legalitate şi la realitate, pentru a

se răpi acestei mişcări derizorii misterul, atracţia şi prestigiul mistificator al pseudonimelor: căci blocul muncitoresc şi ţărănesc poate fi, în cele din urmă, fără nici o primejdie, numit pe nume. Şi ridicolul ar fi de partea sa.

CEL CARE NE A CONDUS

D. Vintilă Brătianu, dictatorul dezafectat, în plină reeducaţie politică şi economică, e constrâns să se deprindă cu două lucruri noi: comercializările şi legea minelor. Dresajul acestea întâmpină o vie rezistenţă. Fostului prim-ministru îi trebuiesc ani întregi de grele încercări pentru a-şi da seama de ceea ce o minte normală înţelege mai prompt, încet şi anevoios, d-sa izbuteşte cerebral ceea ce la alţii se petrece fulgerător. Băbeşte, socotind pe cele douăzeci de degete ale sale, ajutându-se şi cu un număr egal (ceea ce se poate verifica prin juxtapunere) de boabe de linte, d-sa parvine să rezolve, în planul politic, operaţiuni simple de adunare şi scădere, după ce, bineînţeles, a dat greş de câteva ori şi a luat-o, răbdător, de la cap. Bineînţeles, cu o asemenea constituţie, d. Vintilă Brătianu e nevoit să urmeze întotdeauna o singură linie de preocupări, îndrumat cu îndârjire către un singur ţel mintal, orb la tot ceea ce se mai petrece la dreapta şi la stânga, surd la toate accidentele, întreruperile, obligaţiunile, întruparea, într-un cuvânt, a lui „n-aude-n-a-vede" din poveste. Privit din acest mitologic punct de vedere, d. Vintilă Brătianu capătă proporţii de flagel.

Alt neajuns al necesităţii în care se află d-sa, de a verifica cele mai simple şi mai certe axiome printr-o experienţă proprie sau printr-o revizuire lentă, e acela că regulat şi fatal elementele îl depăşesc. Când a ajuns, după un marş penibil de gasteropod la capătul râvnit, pe tot parcursul

îmbăiat de trecerea d-sale, peisajul, iată, s-a primenit. E izbit atunci de mirarea uriaşului din poveste, care după un somn secular se trezeşte idiot, cu arături, codri şi sate crescute pe coapse, pe stern şi pe buric. Smuls uneori dintr-o asemenea călătorie în problemele obsedante ale zilei, concediatul vistiernic apare cu ochii împăienjeniţi, cu clei şi mucegai la urechi, cu bureţi la nas, perplexă arătare dintr-o lume perimată. Iar problemele, ele, s-au rezolvit şi au trecut.

Desigur, cel mai strigător neajuns e că un asemenea om s-a pomenit, prin moştenire, în situaţia şi putinţa de a impune unui popor ritmul său mintal încetinit, şi, deci, de a atrage asupra acestuia calamităţile pe cari, dacă d. Brătianu ar fi simplu arhivar sau mic rentier, le-ar suporta de unul singur. Cu d. Brătianu, însă, la o şefie de partid, şi, cum a fost cazul, la o prezidenţie de guvern, ne comportăm cu toţii ca un unic organism microcefal. Ne izbim capul nucă, de toţi pereţii, apucăm cu mâinile sticla de lampă, încinsă, călcăm convinşi în străchini, clătim în gură prundiş până îl înghiţim. Iar de binefacerile unei asemene a stări de nevinovăţie, n-avem, în schimb, parte. Fericirea candidă, animalică, a guşatului ne e interzisă. Fiindcă nu toate corespund şi se transmit de la individ la colectivitate prin această identificare a întâmplătorului prim-ministru cu naţia. Zece ani, d. Brătianu Vintilă e absorbit în urmărirea vreunui scaloi ideologic, bâzâind pe geamul pe care vânătorul îşi târâie nasul şi limba cu satisfacţie. Zece ani, deci, am participat vrând-nevrând la această îndeletnicire infantilă. Am resimţit, ca guvernaţi, tot supliciul unei asemenea scâlcieri sufleteşti, a unei asemenea comprimări de alură şi atitudine, a unei atât de prodigioase pierderi de timp, de forţe şi de prestigiu, cu împovărările cari au decurs.

Calamitatea sporeşte distrugător prin aceea că aparatul de o simplitate ideală a cugetării d-lui Vintilă Brătianu este, prin chiar alcătuirea lui, înzestrat cu o încăpăţânare ce ţine loc de voinţă, tot aşa cum experienţa scuteşte, prin timp, de

rațiune și inteligență. Orice elasticitate, orice complicație i-ar fi fost fatală.

Când d. Vintilă Brătianu a trecut de la revalorizare la stabilizare, de la programul financiar liberal la cel național-țărănesc, puterile i-au fost sleite de imensul și lentul efort consumat întru acest reviriment. Când și-a dat seama că efectul a fost deplorabil, că spectacolul era rușinos, lumea care înaintează avea preocupări cu totul altele. Dar după ce d-sa căzuse de la putere. Stabilizarea se înfăptuise... Parcă au trecut ani.

Acum d. Vintilă Brătianu e în fața legii minelor și, ca de obicei, nu pricepe nimic. Vrea să se revină la vechea lege a arbitrarului și a părăginirii. Procedeul său în fața bogăției miniere neexploatate ne amintește de Stoicuț, pahidermul cu rât trandafiriu și ochi mici, ironici, din ograda copilăriei. Când nu se mai putea îmbuiba cu boabe, Stoicuț se tolănea peste ele, să nu le ciugulească găinile. Și d. Brătianu pretinde să rămânem la apucăturile acestea.

Dar vine capitalul străin și vremea trece și problemele se precipită ca o cascadă peste un biet șef de partid, insuficient.

UN PLEBISCIT CIUDAT

Că dictatura lui Mussolini a salvat Italia și a făcut din patriile ei, multe și fermecătoare, una singură și puternică, nimeni nu se mai îndoiește. Cu sacrificiul libertății de conștiință și al caracterului rasei, disciplina fascistă a transformat poporul muzical și contemplativ al italienilor într-o națiune de lucrători, polițiști și legionari. Statul se bucură, firește, și prosperă, pe o asemenea alcătuire.

La 24 martie, totuși, au loc în Italia toată alegeri generale. E un plebiscit. Zece milioane de italieni se vor

pronunța printr-un *da* sau *nu,* asupra binefacerii regimului. E o singură listă de candidați în frunte cu Ducele însuși. Ei sunt propuși pentru noua Cameră. Această listă e unică. Nu-i este îngăduit nimănui să prezinte o alta. Candidații sunt, deci, oficiali cu toții și au fost propuși de către Marele Consiliu Fascist, cu agrementul Ducelui, mare elector. Se relatează că un redactor de la *United Presse* a pus lui Mussolini această indiscretă întrebare:

- Dacă italienii sunt obligați să voteze pentru o listă unică, adică a d-voastră, se va putea spune că acest plebiscit e o constrângere și că nu va exprima câtuși de puțin adevărata opinie a majorității corpului electoral.

Mussolini a răspuns:

- Nimic nu împiedică pe alegători să scrie *nu* pe lista de candidați.

- într-adevăr! aprobă ziaristul american,

într-adevăr. Dar, precum se știe, în privința acestui *nu* s-au luat unele precauțiuni: alegătorul nu va avea nici cabină, nici plic care să-i asigure secretul votului. Libertatea, a spus cândva Mussolini, parafrazând tocmai pe Robespierre, e o zeiță putredă. Secretul votului rămâne atunci o sărmană prejudecată democratică. Se adaogă însă că măsurile pentru a asigura biruința nu se limitează aici. Un adversar al fascismului, d. Francesco Ciccoti, afirmă că organizațiile și ziarele fasciste au pus în circulație un cuvânt de ordine: se va merge la urnă cu buletinul deschis și desfășurat pe pălărie. O avalanșă de circulari, de apeluri la disciplină, de instrucțiuni secrete, de lozinci s-au abătut din Roma în provincii. Se pretinde autorităților locale organizarea unanimității la urne și sunt făcute răspunzătoare, personal, de ivirea opozițiilor eventuale. Antifasciștii trag concluzii favorabile cauzei lor. Starea de spirit înfrigurată a oficialității trădează, după ei, pe lângă o mare temere, și imensitatea primejdiei. Violența și frauda represivă nu mai sunt eficace, spun antifasciștii. Se recurge acum la violență și fraudă preventivă.

Din toată această polemică şi frământare e de reţinut un lucru. Că fascismul victorios şi realizator nu s-a putut dispensa, în Constituţia pe care şi-a dat-o, de consultarea, fie şi de o comedie a consultării, maselor. Iar în preajma alegerilor, el condescinde, de pe piedestalu-i triumfal, până la o propagandă electorală. Ceea ce înseamnă că în secolul nostru de dezbinări violente şi extreme, singurul izvor de suveranitate rămâne, după cum a spus un alt italian, Ferrero, consimţământul naţiunii. Şi poporul trebuie păcălit şi adulat mereu, ca orice suveran de altfel.

CASA MUNCII C. F. R. ŞI AUTORUL EI

Slujbaşii ceferişti, întrunindu-se deunăzi într-o impunătoare adunare cu delegaţi din toată ţara, au discutat chestia urcării chiriilor, la o cotă de zece ori mai mare decât cea actuală, tuturor chiriaşilor cari ocupă în această calitate clădirile construite pentru ei de Casa Muncii CFR, precum şi chestia primelor pentru încurajare la muncă, pe care actuala administraţiune a acestei instituţiuni le-a redus cu 40 la sută, pentru micii slujbaşi, şi le-a urcat cu aceeaşi proporţie pentru funcţionari superiori.

Se zice că binele să-l faci şi să-l arunci, fără a te uita unde cade.

Făuritorul Casei Muncii, omul acestei opere de mare utilitate socială, aruncat într-un colţişor al acestei ţări, unde continuă să-şi dea munca şi dragostea pentru ţară, în funcţiunea şi gradul pe care le-a dobândit prin merite deosebite şi netrâmbiţate a primit, de la cei mulţi şi mici, următoarea telegramă:

„Domnului general Macri, comandantul Diviziei Brăila.

Slujbaşii ceferişti de toate categoriile din întreaga ţară, întruniţi astăzi, 10 martie, în sala Teatrului Marna, pentru a

protesta contra dispoziţiunilor neumane luate de administraţiunea C.F.R., care îi loveşte aşa de greu, prin majorarea până la zece ori chiriile [sic!] ce le plătesc, acum, pentru locuinţele ocupate în clădirile Casei Muncii, aclamă pe întemeietorul Casei Muncii al cărui prim gând a fost de a veni în ajutorul celor mulţi şi nevoiaşi."

Nu cunoaştem impresia pe care această manifestaţiune sinceră şi emoţionantă a făcut-o asupra d-lui general Macri, din partea celor pe care i-a guvernat cu părintească iubire, în calitatea d-sale de Director General al C. F. R. în epoca în care ţara trecea prin cea mai grozavă criză.

Semnalăm însă această mărturisire de devotament şi îmbărbătare din partea acelora, care îşi amintesc cu dragoste - în momente de restrişte - de omul care, din adânc sentiment patriotic, a creat opera destinată să le vie în ajutor.

Câte amintiri şi reflecţiuni evocă în cugetarea noastră citirea telegramei slujbaşilor ceferişti!

Victoria ne adusese realizarea idealului naţional; se înfăptuise Unirea; ţara era secătuită, frământată de mari probleme sociale şi lipsită de producţiune şi venituri. Armata fără întreţinere. Căile Ferate asemenea. Lucrătorii şi personalul ceferist, în agitaţie, constituiau un iminent pericol şi flagelul bolşevic se întrezărea. Pe străzile Capitalei, în atelierele şi depourile C.F.R., flutura drapelul roşu şi se mişca ameninţător banderola roşie a căpeteniilor socialiste.

Un decret-lege înfiinţează Casa Muncii pe lângă Căile Ferate; din prima lună s-au plătit prime şi s-au împărţit alimente şi îmbrăcăminte. Lucrătorii ceferişti au început să lucreze, iar trenurile au început să meargă.

D. general Averescu spumega de ciudă: opera se înfăptuise peste capul său, pe baza raportului şi textului d-lui general Macri, prezentat Regelui Ferdinand, direct, întrucât concepţia ei luase naştere sub auspiciile guvernului Vaida.

La un an după supărarea generalului Averescu, a urmat plecarea generalului Macri de la C. F. R., în urma demisiunei

care a produs senzaţie: refuzase să acopere cu numele său afacerea Brutinel.

Casa Muncii a încăput pe mâni vitrege; în locul liceului, în locul Politehnicii şi în locul hotelului proiectate a se clădi pe terenul din faţa Gării de Nord din Capitală, a apărut ca din basme cartierul palatelor funcţionarilor superiori ai Căilor Ferate. Destinaţiunea donaţiei publice a fost denaturată. Casa Muncii a ajuns ceea ce este.

PENTRU O SCRISOARE DE AMOR

într-un central şi pretenţios liceu de fete din Bucureşti a izbucnit, între domnişoarele eleve şi directoarea, domnişoară şi ea, un surd şi fioros conflict. Sufletele tinere ştiu să deteste, când sunt nedreptăţite. Şi acesta e sentimentul în întregul liceu de zvelte răzvrătite: că drepturile la înţelegere, la discreţie şi respect ale sufletului tânăr şi curat au fost brutalizate. Scurtă întâmplare, cel puţin în aspectul ei şcolar: asupra unei fete „dintr-a şasea" s-a găsit o scrisoare de dragoste - o declaraţie de dragoste - de la un june bacalaureat. Faptul a stârnit senzaţie şi indignare, ca într-o mănăstire de maici. Domnişoara directoare a procedat cu o străşnicie de stareţă. Mai întâi, o severă anchetă. S-a dovedit că trupul delictului a ajuns în mâinile vinovatei prin mijlocirea unei colege serviabile şi indulgente faţă de pasiunea verişorului ei. Un văr încă spân, o verişoară amabilă şi o iubită prietenă cu vara verişorului, - poveşti de acestea, adevărate, îmi închipui că aţi mai auzit. De sute de ani, pe întreg pământul, se repetă, la şaisprezece ani, acest roman cu aceste personagii: vărul, vara şi iubita, într-o variabilă complicaţie sentimentală, fără ca nimic să se dărâme, în ordinea lumească, fără ca pionii - dascălii, directorii şi părinţii să se alarmeze de asemenea prea-fireşti expansiuni. Un surâs discret, sau ironic, sau, la nevoie, o mustrare secretă au izbutit, întotdeauna, să pună unele nerăbdări şi avânturi de acord cu morala care temporizează şi transige. Fiindcă mai mult nu se poate. Pe vremea lui Ludovic al XV-lea, fetele de pension, mai imaginative, fiindcă erau claustrate, plictisindu-se la călugăriţe, au scris Sultanului - *au Grand Turc* - cu rugăminte să le libereze şi să le admită, cadâne fidele, în seraiul său riguros şi fermecat. Maica superioară a interceptat scrisoarea şi a trimis-o Regelui, să se distreze, şi toată Curtea a hohotit şi s-a desfătat. Fără ţipete virtuoase şi fără proporţii de scandal.

în zilele noastre, domnişoara directoare s-a indignat foarte, faţă de un minuscul şi multiplu păcat, şi a osândit solemn pe domnişoarele, păcătoase şi eleve, la eliminarea pe un an. Atâta severitate nu se poate obârşi, desigur, decât din inexperienţa directorialei dudui sau, dimpotrivă, dintr-o defecţiune de memorie în net contrast cu titlul, d-sale, civil.

Căci altfel cum oare a pierdut d-sa din vedere că în această primăvară întârziată delictul epistolar pe care l-a surprins se petrece între cel puţin o sută de mii de românce minore şi o sută de mii de elevi romanţioşi, şi nici patria nu e primejduită, nici aşezările tradiţionale nu sunt alterate? Cum de a neglijat severa directoare amănuntul că în toate primăverile acestui secol se întâmplă, în ordinea sufletească, absolut aceleaşi întâmplări, ca şi în primăverile cari au fost ale secolului expirat şi ale domniei-sale?

PROPAGANDA IMPOZITELOR

O circulară a Ministerului de Finanţe pune în vedere agenţilor fiscului să procedeze la încasarea birurilor energic, dar civilizat. în zona abstracţiunilor, desigur, energia şi

civilizaţia se împacă foarte bine. Se poate chiar dizerta la nesfârşit pe o asemenea temă, afirmând, de pildă, că civilizaţia modernă e rezultatul energiei popoarelor din Occident şi, pe deasupra„ că energia formează caracteristicul civili-zaţiunilor active... în domeniul fiscal, însă, energia şi civilizaţia se exclud ca două bune surori de aceeaşi vârstă şi de aceeaşi frumuseţe. Când în domeniul fiscal energia colaborează cu civilizaţia, faptul se manifestă sub forma unui făcăleţ de lemn bătând în rotocolul de piele de măgar bine întinsă pe doagele unui tambur. De altfel, nu prea vedem cum s-ar împăca ideea de civilizaţie cu o instituţie a cărei înfricoşată emblemă este un tam-tam. Ce poate fi mai primitiv decât o darabană, şi cum poate fi eficace fiscul, şi mai ales energic, fără concursul notelor ei stimulente? Astfel că, în ciuda recomandaţiilor de la centre, agenţii fiscului, în îndeplinirea misiunii lor, au de ales între a fi sau civilizaţi, sau energici. Nu pot, în ruptul capului, evita această disociere. Şi dacă rămân civilizaţi, nu încasează nimic şi sunt daţi din slujbă afară. Iar dacă sunt energici, dacă uzează adică de şantajul neruşinat al darabanei, riscă să fie cotonogiţi de mahalaua suverană. încă o dilemă din care nu pot ieşi.

Totuşi, percepţiile mărginaşe s-au transformat, cu încetul, în expoziţii permanente de boarfe şi vechituri. Am văzut canapele cu hernie, scaune byroniene (adică mai scurte de un picior), fotolii spintecate ca şi cum ar fi participat la o luptă de tauri şi, mai ales, oglinzi şi maşini de cusut cari formau grosul ostatecilor mobili şi cari dovedesc că fiscul e cu deosebire energic faţă de birnicii din Israel, mai civilizaţi decât fraţii lor creştini mai mult energici. Spectacolul arată că afacerile fiscului nu merg bine. O solidaritate se afirmă între victimele tam-tamului, şi oamenii refuză să cumpere obiecte scoase la mezat. Iar miliardele impozitelor directe nu se acoperă cu garderoabe şi cu rame scâlciate. Acestea servesc doar de piese justificative pentru funcţionarii percepţiei.

O soluţie se caută grabnic şi de reuşita ei depinde echilibrul bugetului. Cetăţenii trebuie convinşi să contribuie la uşurarea nevoilor statului, în măsura în care au fost impuşi, în momentul de faţă, desigur, nu există contribuabil care să nu-şi dea seama de valoarea bunăvoinţei lui întru înlăturarea dificultăţilor momentului. Cert e că a fost un timp în care birurile nu trebuiau plătite. Fiindcă banul cetăţenesc întreţinea robirea unanimă. Astăzi însă vremurile s-au schimbat.

Cine însă va face această propagandă? Agenţii fiscului sunt poate cel mai puţin indicaţi, iar circularele ministeriale nu au nici o eficacitate faţă de indiferenţa sau de ostilitatea din totdeauna a birnicilor...

Guvernul e obligat să se multiplice şi să facă faţă tuturor răspunderilor şi tuturor nevoilor, aşa cum se cuvine din partea unui guvern revoluţionar autentic.

MISS HUNGARIA

Singura noastră propagandă în străinătate e prezenţa d-lui N. Titulescu acolo. Tot ce putem opune celei mai frumoase unguroaice este cel mai urât român. Ceea ce n-a împiedicat ca *„l'eternelle question des optants"* să rămână totuşi deschisă. •

Lui Titulescu, desigurj îi rămânem recunoscători. Ca esteţi şi ca valahi. Cuvântările sale precise, învăpăiate şi dure ca diamantele, sunt adevărate biruinţe pentru ţară, chiar când nu rezolvă, definitiv favorabil, procesele. Vă mai amintiţi oare de paradoxalul şi revoltătorul eşec din martie anul trecut la Geneva? Toţi sorţii păreau de partea noastră. începând cu atitudinea cuminte şi leală a României, comparată cu uneltirile neîncetate ale Ungariei, prinsă, cu puţin înainte, în

1

flagrant delict de falsificare de bancnote, apoi în flagrant delict de contrabandă de mitraliere, agravată de ifose şi declaraţiuni războinice, fapte cari o puneau într-o decisivă inferioritate. începând cu dreptatea elementară a cauzei româneşti, exprimată în formulele lapidare şi pasionate ale lui Titulescu, opusă pretenţiilor maghiare, laborios susţinute de retorica profesorală a impresionantului moşneag Apponyi, avocat neîncrezător al unei teze ingrate. Şi, trecând apoi pe terenul altor realităţi, prieteniile noastre, sistemul de alianţe din cari participăm, blocul Micei înţelegeri, frăţia cu Polonia: argument greu în balanţa frauduloasă a justiţiei internaţionale, care se zgâieşte pe furiş prin vălul rar ce-i acoperă pleoapele şirete... Şi, totuşi, a mai trebuit, peste câteva luni, o eroică sforţare din partea d-lui Titulescu; pentru ca tribunalul şovăitor al naţiunilor să revie la ordine... Am amintit toate acestea ca nimeni să nu se mire aflând că afacerile României în străinătate sunt din nou pe punctul de a fi readuse în discuţie.

Fiindcă situaţia externă a României era destul de precară când Titulescu nu dispreţuia să vorbească...

Cum vreţi să fie aceste afaceri, când Titulescu, de la o vreme, *tace?*

Rămân, deasupra acestor importante amănunte, problemele generale. Păţaniile noastre, trecute şi viitoare, nu se datoresc unor împrejurări oculte defavorabile. Ele sunt rezultatul unei inferiorităţi permanente, şi dacă nu intervine o redresare a acţiunii noastre dinăuntru şi în afară, dacă nu se trece, fără zăbavă, de la pasivitatea acestei politici dispusă pururi cu spatele la realitate (în atitudinea predilectă a d-lui Diamandi) la o politică activă, trecătoarele neajunsuri din trecut vor fi urmate de altele, cu mult mai grave. Iar pentru explicarea inerţiei noastre în afară, ar fi de ajuns ca publicul să privească, o singură dată, la chipurile Corpului nostru Diplomatic, să vadă mişcându-se manechinele noastre „de carieră", să le audă, mai ales, apropourile feminine, să le

savureze accentul indescriptibil. Oferim hazului public o pomădată, o sclivisită selecţie de neutri sau de ambigeni, de spasmodici şi de monoclaţi formând ansamblul personalului nostru pentru legaţii şi afaceri străine (cele câteva excepţii nu fac decât să confirme, prin contrast, constatările noastre), un ansamblu ce pare destinat mai mult unui panopticum, unei exibiţii de mizerii şlefuite şi expuse de pana lui Jean Lorraine, sau unui reporter de *grand-guignol,* decât apărării şi propagandei intereselor ţării peste hotare. Cum să facem? Să cerem participarea straniului corp la parada serbărilor Unirii? Să exigem, în schimbul unor taxe de intrare, destinate fondului de propagandă, o expoziţie de diplomaţi în parcul zoologic de la Filaret?

Diplomaţia românească e refugiul pseudoboierimii expropriate, azilul sinecurist al ciocoiului Corydon, incult, gras şi zezeat. Singurul său titlu la această carieră e geometria riguroasă a cărării spre ceafă şi a liniei pantalonului. E racheta de tenis şi cunoaşterea aproximativă a două-trei graiuri: poliglotismul derizoriu al portarilor de hotel. Nu e elita conducătoare visată de Romier şi Ferrero. E o acumulare de oboseli recente: cel mult un veac de acută decadenţă.

Iar între timp, fără preget, se dezvoltă propaganda maghiară, cuceritoare. Ofensiva celor mai ascuţite minţi ale Ungariei e în luptă cu rutina biurocraţiei noastre aţipite. Am încercat să paliem [?] insuficienţei diplomaţiei profesionale, creând ataşaţii de presă. Fără zăbavă, şi instituţia aceasta a fost coruptă prin năvala infuzoriilor, favorizată până şi de actualul guvern.

Şi ultimul capital amănunt: propaganda maghiară costă anual o sută milioane pengo (trei miliarde de lei).

Fondul românesc de propagandă: douăzeci de milioane de lei.

Hotărât, prea multă răspundere pentru farmecele personale ale d-lui Titulescu - miss România.

EXERCIȚII MINISTERIALE

...Vreau să ajung, cu orice preț, ministru. întâmplările m-au împins pe trepte, în sus, şi cu fiece pas sărit îmi dezvăluiau un orizont de ambiții, necunoscut. Astăzi, capătul drumului de viață, începută ca bursier îmbrăcat de primărie cu postav de Azuga şi cu ghiozdanul doldora de cărți căpătate, se înfundă într-un biurou ministerial cu şefi de cabinet şi uşieri în livrea, legați de vârful indexului meu şi de întregul meu sistem nervos, printr-un bumb de sonerie şi o rețea de sârmă izolată. E, poate, ultima înaintare, dincolo de care voi începe a luneca. Simt că, în mijlocul poporului nostru isteț şi echilibrat, o carieră de mare aventură şi de pasiuni disproporționate e cu neputință. Poporul acesta te dezarmează fiindcă nu ia în serios nici propria lui suferință. O intuiție profundă a celor ce se petrec şi, mai ales, se trec i-a înflorit pe față un zâmbet irezistibil. - Vrei să fii deputat? Fii deputat! îți răspunde şi te lasă în pace - Vrei să fii ministru? Fii şi ministru! şi-ți întoarce spatele. - Vrei să fii dictator? Iată, eşti dictator, ce mare lucru! Şi rămâi înfipt în vârful suprem al piramidei, de unde cu palmele tale de echilibrist pipăi îngrozit roza vânturilor. De unde ştie el, poporul, că te vei prăvăli de acolo cu pantalonul sfâşiat şi cu nasul în țărână, fie înfrânt de legea fizică a propriei tale greutăți, fie dislocat de năvala târâtoare a veleităților rivale, fără să fi avut cel puțin prilej de înfrângere glorioasă în tumultul vreunei revoluțiuni? De unde ştie el că nu eşti vultur de înălțime, ci maimuță cățărătoare care, dacă e contrazisă, poate sparge oglinzile şi rupe o perdea-două, pe când, părăsită în voia ei, descinde singură de pe locul pe care s-a cocoțat? Istoria modernă a țării îmi confirmă acest simț uimitor şi această scârbă a norodului față de tot ce e, cum a zis neamțul, voință de putere, precum şi această pornire de ingratitudine anticipată față de eventualele obşteşti servicii pe cari le-ar aduce - eventual - o ambiție de politician victorios. La urma urmelor, îşi spun obscur masele, recompensa stă în izbânda însăşi a individului, călare, un moment, pe situație. Legea sau obiceiul îi asigură, de altfel, funeralii naționale, ca tuturor celorlalți. Eroul, de altfel, nu se realizează istoric şi estetic decât în prăbuşire, în izolare şi în ingratitudine. Nepăsarea finală a nației e fondul care se cuvine statuilor sublime. Altfel, legenda de mai târziu iese falsificată de concluziuni optimiste.

In ceea ce mă priveşte, mă voi mărgini să devin simplu ministru. Mă simt încă destul de cinstit să-mi dau seama că nu sunt croit pentru mai mult şi am, în această modestă prețuire de mine însumi, motive simple. Nu râvnesc să fiu dictator, fiindcă n-am, pur şi simplu, ce dicta. Un dictator trebuie să descopere şi să creeze, şi mărturisesc, în cumințenia mea, că n-am descoperit şi nu sunt în stare să creez absolut nimic. Am o imaginație timidă care se complace în cadrul realităților. Ştiu că un program de guvernare se poate întocmi într-un sfert de oră, şi pentru complectări sunt de ajuns câteva cuvinte despre asanarea moravurilor şi domnia legilor. Dar nu mă ispiteşte o asemenea dictatură, precară şi plată. Am despre puterea discreționară o concepție cu desăvârşire romantică. Biurocratismul epocii nu se împacă defel cu imaginea despre mine, Cezar Tăgârță, dictator.

Rămân la măruntul meu ideal ministerial. Mă satisface pe de-a-ntregul o anticameră de spinări încovoiate. M-ar măguli până la deliciu salutul cotidian al reporterului de la departamentul meu. O fotografie pe zi la gazetă e un izvor de inepuizabile voluptăți, un *interview* săptămânal e o adevărată orgie de amor propriu. Un discurs apărut *in extenso* şi cu belşug de paranteze notând aplauze furtunoase şi îndelung prelungite mi-ar electriza vertebrele până la osul sacru, surâsul matinal al dactilografei m-ar întineri cu circa douăzeci de ani. Am observat, apoi, influența fotoliului ministerial asupra aptitudinilor cerebrale. Nu mă refer la

atotcompetenţa care te cuprinde ca o graţie cerească. Aceasta e ceva prea profesional şi prozaic. Devii însă, dintr-odată, spiritual şi calamburist, căci orele de minister ţi le petreci între douăzeci de măşti rânjite la fiece cuvânt pe care-l rosteşti cu o simulată seriozitate de mucalit.

Mai sunt însă dificultăţi de răpus. O viaţă de câine m-a învăţat să fiu silitor, sobru, expeditiv şi sănătos. Ca ministru, trebuie să mă scol la 11 şi să viu la minister niţel mahmur de grijile guvernării. Trebuie să devin susceptibil de gripe dese pe un fond de neurastenie permanentă. Am nevoie şi de o infirmitate, să jonglez cu toanele ei cum îmi convine: un tub acustic sau ochelari, 13 dioptrii. (Voi reflecta!) Reputaţia de berbant, indispensabilă, se capătă uşor lăsând pe coridorul hotelului, în faţa camerei mele, o pereche de pantofi de damă, Pinet, cu tălpile frecate să nu pară noi. Pot scoate, apoi, din nebăgare de seamă, o pereche de chiloţi feminini din buzunar, să-i trec, ca pe o batistă, pe faţa mea năduşită. Să fie, însă, de faţă, gazetari.

Pentru solicitanţi am un leac suveran: să promit peste ceea ce mi se cere. Această supralicitaţie dezarmează. Desigur, dosarele vor rămâne, în cât mai mare număr, nerezolvate.

Departamentul meu, bineînţeles, are să fie opus specialităţii mele. Aşa e regula.

Şi, cu timpul, voi reuşi să mă comport ca un ministru de drept divin, căruia i se permite orice: până şi gestul de a-şi reconforta, prin buzunări, hainele şi lutul, schimonosite de o îndelungată şedere pe catifeaua fotoliului ministerial, în văzul asistenţei. Supremă libertate a omnipotenţei cucerite.

DISPERARE

Desigur, d. Madgearu a pus degetul pe rană şi continuă să apese, dureros. Punctul nevralgic al liberalilor e tachinat cu

o sadică stăruinţă. El e descoperit şi maltratat prin legea minelor şi poartă numele câtorva mari societăţi petrolifere româneşti, adică liberale. E o cauză delicată şi vitală şi nu poate fi susţinută făţiş. Un rapt nu se apără cu argumente, ci cu forţa. Pe când trăia marele Ionel, liberalii închideau sfruntat orice discuţie. Furturile legale ale vistiernicului Vintilă aveau un apărător încruntat şi leonin. Era un eveniment fioros când se supăra Ion D. Stere, revoluţionarul, evadatul din Siberia, spaima ţarilor şi a zbirilor, căpăta bătăi de inimă. Astăzi, de ţâfnele d-lui Vintilă Brătianu nimeni nu mai ţine seama. Nici partidele, nici opinia, nici factorul constituţional. Şi când parlamentarii liberali pleacă trântind uşile, ecoul e o sonoră cascadă de râs... Le trebuie, deci, liberalilor un pretext, o justificare. Ei nu pot spune: „înţelegem să se respecte drepturile câştigate ale societăţilor noastre!" Asemenea atitudini nu le mai sunt îngăduite. Şi în slăbănogeala care i-a cuprins se refugiază în „teama de capitalul străin". Făţarnică teamă şi ridicul pretext. Nu numai fiindcă noua lege a luat toate măsurile în contra unei acaparări eventuale. Dar fiindcă veritabila teamă, singura ameninţare în ceea ce priveşte capitalul străin este, în ceasul de faţă, nu revărsarea lui copleşitoare şi acaparantă, ci tocmai nevenirea lui. Aceasta e marea întrebare a timpului nostru. Zece ani mojicia lacomă şi ineptă a legiuitorilor liberali a oprit intrarea capitalului străin în ţară. Şi sunt temeri, astăzi, când zidurile chinezeşti s-au prăbuşit, că invitaţia stăruitoare care i se adresează va rămâne, aproape, fără răspuns. Situaţia capitalului şi a pieţei internaţionale îndreptăţeşte aceste sumbre aşteptări. Şi atunci toate sforţările Parlamentului actual de a legifera în concordanţă cu realitatea şi cu civilizaţia vor fi fost, în sensul acesta, inutile. Iată de ce argumentul opoziţiei e rău ales şi rizibil.

Atitudinea liberală e un banal şantaj pentru „respectarea drepturilor câştigate". E un şantaj şi o faptă rea, dar fără consecinţe. Fiindcă nimeni, la noi şi peste notare, nu se mai

interesează de vociferările şi apelurile ultimilor supravieţuitori ai lui Ionel Brătianu.

RECLAMĂ PENTRU REVOLUŢIONARI

Gazetele opoziţiei s-au cramponat de tema primejdiei comuniste. Ea s-a ivit exact în ziua căderii guvernului Vintilă şi de atunci, zi cu zi, de patru luni neîntrerupte, trebuia, conform sumbrelor prorociri ale casandrelor cu simbrie, să culmineze într-o revoluţie care ne-ar fi măturat pe toţi: liberali, averescani, naţional-ţărănişti şi spectatori. Şi nu s-a întâmplat nimic, totuşi! în ciuda libertăţilor restabilite, n-am încercat nici cel puţin un Tatar-Bunar, aşa cum l-a obţinut epoca de fier, ordinea cu cenzură şi stare de asediu, a dictaturii.

Dar nu-i un motiv ca alarmiştii să înceteze de a pregăti cu orice preţ panica. E un mijloc indirect de a propaga comunismul, creându-i cu ţipete şi atitudini înfiorate un prestigiu de pericol. Le trebuie, deasupra ţării, o ameninţare misterioasă, care să determine revenirea la măsuri excepţionale, restaurarea arbitrarului guvernamental, a dezordinei constituţionale şi a confuziei, finale, de atribuţiuni şi de procedee. Refacerea atmosferei de teroare, intrigă şi de lovituri de stat, propice partidelor debile şi grupărilor conspirative. în acest scop, orice manifestare muncitorească e trâmbiţată şi comentată de presa liberală complezentă şi fiecărui amănunt, tipărit cu litere pentru Vatra Luminoasă, i se face o publicitate şi un ecou pe care mijloacele de propagandă pur uvriere nu l-ar obţine cu nici un chip. Astfel, activităţile izolate ale diverselor cluburi comuniste din ţară sunt coordonate de reclama falselor temeri ale reacţiunii. Conştiinţa că sunt o forţă organizată şi o primejdie în marş ia pentru muncitori naştere din chiar textele, bine răspândite, ale presei bancare liberale. E jocul riscat al ucenicului-vrăjitor din balada lui Goethe.

...De curând, mulţumită ***Viitorului,*** cetăţenii au aflat că la înmormântarea ziaristului revoluţionar Vasilescu-Vasia zece mii de muncitori au urmat carul mortuar îmbrăcat în roşu. Sforţările poliţiei, care a dat adevărate asalturi pentru a confisca stămburile de culoare prohibită, au fost zadarnice.

Iată ce se întâmplă sub guvernul anarhic al d-lui Maniu! aclamează opoziţia. Dar iată şi sistemul de reclamă. De aceea să amintim un fapt uitat.

Că acum trei ani, sub umbra dictatorială a lui Ion Brătianu, tot zece mii de muncitori urmau carul mortuar în roşu, în care era dusă la groapă o biată fată. Pe tot parcursul, poliţiştii asmuţiţi au hărţuit cortegiul. La intrarea în cimitir au profitat de momentul în care sicriul era dus pe braţe de muncitori: poliţiştii s-au repezit, cu efort suprem, să smulgă steagul roşu care înfăşură racla şi trupul. Scurtă încăierare. Moarta s-a rostogolit macabru pe alee.

...Un exemplu de ordine şi represiune sub stare de asediu.

ZIGZAG PENTRU ŞEF ŞI MAJORITĂŢI

De curând, la un banchet, d. Iuliu Maniu rostea cuvinte de bărbat de stat. O explicaţie francă a tacticei sale de conducere, sigură, prudentă, sagace şi plină, totuşi, de ameninţări cu realizare lentă, dar fatală. O declaraţie de liniştire a parlamentarilor nerăbdători şi a presei nedumerite: fiindcă întârzierile de până acum şi şovăirile guvernului în a lua cele mai elementare măsuri administrative pentru siguranţa în guvernare apar, cu drept cuvânt, inexplicabile.

Ministerul acesta, sprijinit pe un Parlament adevărat, ieşit din alegeri libere şi sprijinit încă (trebuie să subliniem pe *încă)* de opinia publică şi de naţiunea în aşteptare, procedează, în chestiunile din lăuntru, cu o sfială, vecină cu abulia, sfială de care n-a dat dovadă nici guvernul debil şi legat cu mii de sfori al averescanilor. Deci, lămuririle d-lui Iuliu Maniu erau binevenite. Mai ales că nu se stinsese încă ecoul palmelor răsunătoare, sub cari un parlamentar intempestiv stâlcise un păduche de lemn de biurou, un alb şi lat păduche liberal, într-un minister. Regretabilă faptă, dar trădând exasperarea Parlamentului. Oribil gest, dar meritat şi eficace, şi reconfortant foarte. Fii urgisit, domnule Haţegan, dar pleacă-ţi urechea să te blagoslovesc. Legile şi omenia sunt contra dumitale, dar dreptatea şi oamenii - publicul căruia i se scoate sufletul prin sălile de aşteptare - sunt cu dumneata. Să ştii însă că guvernul trebuie să te apere energic şi pe faţă. Majorităţile să te susţină până în pânzele albe. Altfel va fi rău de dumneata, de guvern şi de majorităţi: mandarinul pe care l-ai plesnit cu dosul palmei prepară o lovitură, prin solidarizarea cu toţi funcţionarii publici. E de văzut dacă micii funcţionari integri şi prost plătiţi se vor solidariza cu directorul bogat şi aspru şi trufaş. Şi toate acestea depind de atitudinea guvernului. Dacă va fi puritan şi sentimental, ideolog până la catalepsie, lucrurile se vor întoarce împotrivă-i...

D. Iuliu Maniu s-a explicat. Nimeni nu se îndoieşte de geniul d-sale de conducător. L-a dovedit în acest fără de seamăn asediu de zece ani când a constrâns, fără zbucium, tară sânge, oligarhia să capituleze. Incomparabil şef, care a înţeles sufletul mulţimii şi mijloacele-i de constrângere.

Dar astăzi, şi prea curând, d-sa e asediatul. Desigur, guvernul are un plan de acţiune, pe care-1 realizează treptat. Ca în opoziţie. Timpul, însă, nu lucrează pentru cei de la putere, niciodată. El e de partea opozanţilor. De aceea, guvernul nu mai poate aştepta. în fiece moment, stă să

atât de simplu lucru, vom reveni.

LA RĂSPÂNTIE

Nu ne mai amintim ce majoritar a propus controlul averii funcţionarilor publici. Proiectul avu aceeaşi soartă ca şi legea care stabilea incompatibilitatea între situaţia de parlamentar şi cea de membru în consiliile de administraţie, în condiţiuni anumite. Aceeaşi soartă, dar nu din aceleaşi cauze. De altfel, dispreţuirea propunerii de control e aproape inexplicabilă, dacă menţinem ipoteza că guvernul şi majorităţile lui nu au pierdut cu desăvârşire, din vedere, scopul urmărit şi menirea lor, care este, înainte de toate: a guverna.

Fără îndoială, nu se poate tăgădui că în patru luni guvernul a realizat o uriaşă operă şi salutară. E incontestabil că s-a lucrat cu intensitate şi peste ruinele insalubre ale dictaturii liberale, prin paragina de nedescris a ţării şi a statului s-au pus aşezările vieţii noi pe care o aşteptăm. Ceea ce s-a făcut e destul pentru a stârni toate aplauzele şi a întări speranţele. Se spune că traiul încă nu s-a îmbunătăţit, dar este cert că atmosfera a redevenit respirabilă. împrumutul e o izbândă reală, stabilizarea o înfăptuire epocală. S-ar putea, însă, obiecta că toate aceste isprăvi nu sunt rezultatele unui

efort proaspăt al guvernării adaptate dificultăților cotidiane, ci mai mult continuarea unui elan al cărui punct de pornire e înapoi, în trecutul apropiat, în zilele de încordare ale opoziției. E adică vorba de îndepliniri de la sine ale unor lozinci repetate până la hipnoză, în zece ani de revendicări îndârjite.

Deci, legalismul, abolirea dictaturii şi a stărilor excepționale, succesul financiar, asanarea monedei s-au săvârşit în chip firesc prin simpla venire la putere a Partidului Național-Țărănesc, după cum cucerirea unui câmp de bătaie implică o recoltă de lauri şi trofee. Acelaşi lucru se poate spune despre legile fundamentale ale regimului şi ale erei pe care o inaugurează. Legea comercializărilor şi legea minelor sunt continuarea logică şi lină a campaniei d-lui Madgearu şi a pregătirii sale ştiințifice'. La fel, legea cooperației nu are pentru d. Răducanu valoarea unei creații recente, ci e doar aplicațiunea unei propagande şi a unui studiu îndelungat. Fireşte, aceste constatări nu diminuează însemnătatea operei, ci dimpotrivă. Dar exemplul dat luminează, credem, ciudata situație a guvernului biruitor: a tradus în lege aproape cea mai mare parte a principiilor şi a deziderатelor sale esențiale. In acest scop, el n-a fost nevoit să desfăşoare un nou curaj, să furnizeze o altă sforțare decât a trebuit ca să răstoarne pe uzurpatori.

Patru luni s-au scurs ca o singură descărcare de voință care a dus, fulgerător, la victorie şi la înfăptuire. Iată considerațiuni ce pot fi luate drept şicane sau subtilități. Realitatea, însă, arată că de abia de acum înainte începe truda grea de aplicare în amănunt a biruințelor principiale. Guvernul a izbutit să anuleze restricțiuni şi să proclame legi. Cazna de a duce biruința până în puzderia detaliilor practice îi cere nu numai o putere de muncă nouă, dar un prestigiu înzecit. Guvernul e susținut de încrederea maselor, dar e absorbit de febrila lui aşteptare. Concursul de entuziasm şi de avânt se obține lesne pentru marile iureşuri cari duc la instaurarea noilor forme de viață: legalitate, libertate. Colaborarea meticuloasă, atentă şi răbdătoare, penibila disciplină a efortului cotidian printre rezistențe şi dezamăgiri, se obține, însă, cu o dificultate inimaginabilă. Aproape că nu se obține deloc. Mulțimile aclamă pe învingători, cred în împrumut, stabilizare, comercializare, capital străin... Cu condiția ca un miracol subit să transforme țarinile pustii în holde de aur şi să deschidă pământul până în fundul doldora de comori...

Dar situația e atât de inexorabilă că guvernului actual i se cere, după atâta promptă izbândă, după acest *veni, vidi, viei* pe care-l poate rosti cu legitim orgoliu d. Iuliu Maniu, şi această minciună de a spune, adică, poporului: trudeşte mai greu ca înainte, fiindcă de data asta nu va fi în zadar.

Din umbră, însă, pândesc duşmanii. Sunt cei interesați ca vremurile să nu se închege în alte norme de viață. Legile să rămână literă moartă, până nu intervine capitalul străin care să opună intereselor liberale mai vaste şi mai puternice interese. Totul trebuie zădărnicit la timp. Şi fiindcă forța guvernului actual stă în popularitate şi prestigiu, duşmanii ordinei şi ai clarității vor ataca însăşi această popularitate şi acest prestigiu. Miniştrii de astăzi şi parlamentarii cari au ținut zece ani contactul cu masele trebuiesc compromişi şi ridiculizați în fața acestor mase. Cum? Făcându-se dovada incapacității lor de a servi. Aceasta este misiunea secretă a marilor funcționari liberali. Excesul de legalism al guvernului le-o înlesneşte. Şi ei şi-o îndeplinesc cu o drăcească satisfacție şi cu o măiastră iscusință. Vom spune, cu alt prilej, toleranța naivă a guvernului care, până astăzi, n-a găsit timpul de a-şi numi, pretutindeni, cel puțin secretarii generali de încredere. Dar ceea ce e cert este că, între timp, travaliul de termite, al acestui furnicar de agenți liberali răspândiți pretutindeni, continuă cu o tăcută înfrigurare. Şi că un singur procedeu poate opri această mişună primejdioasă şi vinovată. Votarea unei legi de control a averii mandarinilor publici. A proprietarilor de palate, vile, păduri, depozite bancare, acțiuni şi automobile din leafa statului.

Căci trebuie să se clarifice, în sfârşit, dacă guvernul d-lui Maniu înţelege să se menţină în zona teoriilor şi în activitatea-i pur legiferantă, sau va pogorî pe terenul realităţilor practice, cu riscul de a stâlci, în ascunzătoarea lor, sobolii şi rândurile de furnici ambuscate în muşuroaie.

VIEŢILE ŞEFILOR

Teancul biografiilor romanţate creşte îngrijitor. Publicul se întoarce şi cere autorilor romanul pur, nealterat de invazia psihologilor. Vrem poveşti adevărate, întâmplări cari s-au întâmplat. Nu ne vom interesa, ca 6 midinetă, de viaţa oricărui fante, a oricărei fecioare sau neveste indusă în păcat. Eroul, în luptă cu toate neajunsurile prea ştiute astăzi ca să ne mai pasioneze, trebuie să fie un om celebru. Romanul se întoarce la Homer şi Plutarh. Cruţă astfel imaginaţia romancierului şi o reduce la sforţarea de reconstituire, înlesnită de arhive. Singura grijă de autor e dinamizarea şi dramatizarea principalelor momente. Simplă chestie de meşteşug. Tipul şi caracterul, două preocupări exagerate ale literaturii din toate timpurile, sunt şi ele date a priori prin chiar personalitatea şi legenda eroului. Mai lesne e să creezi om viu dintr-un nume care înseamnă de mai înainte ceva în amintirea cetitorului. S-a spus că romanul biografic e hibrid. Un compromis între ficţiune şi studiul istoric. începe cu el, s-a mai spus, decadenţa genului. Socotim mai curând că marchează chiar moartea romanului, aşa cum e scris el, în continuarea unui veac şi jumătate, poligrafic. E vremea memoriului şi a documentului. Iar deasupra acestor proze planează poemul care dispreţuieşte conflictul şi anecdota.

Iar în ceea ce priveşte hibriditatea genului, astăzi la modă, viaţa lui depinde caz cu caz de talentul şi reuşita

scriitorului. El singur poate împăca, în carte, istoria cu literatura, în dispreţul decretelor cari proclamă fără temei ce se poate şi ce nu, în opera de artă sau în studiul istoric. Biografia romanţată va duce, poate, la reînnoirea tehnicei romanului, înmormântată cu Balzac şi cu Flaubert. Ne gândim la acestea răsfoind viaţa lui Camille Desmoulins de Raoul Arnaud; o carte neizbutită poate sugera aceleaşi reflecţii şi concluzii ca şi o carte bună. La o documentare abundentă, ce dezastru istoric şi literar! Poate că biografia pură exige sacrificarea istoriei şi a romanului de dragul unui rezultat spălăcit. Dar, în cazul de faţă, autorul a încercat în trei sute de pagini să impună o interpretare personală a faptelor, prin mijloace de pamflet. A vrut să-şi facă din jurnalistul revoluţiei o victimă cu atât mai facilă, cu cât e mută. Stilul biografului contrastează violent şi defavorabil cu al citatelor dinadins rare, din opera victimei. Indirect, verva aprigă şi feroce a lui Desmoulins îi ăspunde şi-1 copleşeşte de dincolo de mormânt.

Fiindcă marele rol jucat de acest ziarist în zilele crâncene din '89 se afirmă, totuşi, din chiar paginile unei opere de postumă defăimare. în acele vremuri în care strada domina Parlamentul şi autorităţile, e desigur suficient să fi fost directorul de opinie, călăuza patimilor acestei străzi ca să te situezi definitiv şi foarte sus în ierarhia celor ce conduc şi decid. Şi, mai cu seamă, e suficient să fi fost în anul de sălbăticie rece, 1793, primul care a clamat cuvântul „clemenţă" ca o protestare împotriva eşafodului şi a temniţelor pline, ca să ţi se ierte păcatele de amănunt, toate. Biografia lui Desmoulins, a lui Arnaud ca şi a lui Rivarol, magnifica evocare a Latzarus, e concludentă pentru a creiona în grabă tipul mai mult sau mai puţin fix, al gazetarului. Tribuna, de pildă, nu l-a ispitit pe Desmoulins. Un mare orator şi un mare scriitor în acelaşi ins anevoie se întâlnesc. Inspiraţia nu-1 vizitează pe scrib decât în faţa paginei albe şi a mesei de scris.

O abundență de imagini în jurul câtorva idei îi interzice simplificarea pe care i-o cere discursul. In fraza vorbită accentul cade pe ton, pe mimică şi pe gest. în fraza scrisă, el reiese din aşezarea sintactică a cuvântului. Fundamental motiv pentru ca, în sinea lor, scriitorii să deteste parlamentele şi tribunalele, trambuline pentru palavragii şi avocați. Iată de ce pe Desmoulins locul de membru al Convențiunii sau al Comitetului nu l-a ademenit. Vitalitatea lui îşi găsea satisfacția într-un articol conceput şi tras în cincizeci de mii de foi. Nevoia de acțiune a ziaristului se împlinea în scris. Scrisul, tiparul şi profunzimea marchează pentru el sfârşitul acțiunii. Dar omul politic urmează traducerea în faptă a unei idei.

Jurnalistul nu caută decât idoli,[1] adică realizatori. A tămâiat succesiv pe Mirabeau, pe Robespierre, pe Danton. Unealtă, exclamă biograful. Şi poate că toți aceşti oameni de acțiune n-au fost "decât vehiculele ideii pamfletarului şi propagandistului. Menire nedesmințită, mereu ziaristul caută şefi pentru mulțimea căreia îi comunică gândul său. Fiindcă îi displace să părăsească liniştea în care îşi elaborează grăbit frazele cotidiane pentru a descinde pe teren, în mijlocul mulțimei. Asta e treabă de politician.

BOCET DE SĂRBĂTORI

E revoltător, fireşte: încă un prilej de revoluție, adică de represiune, a fost pierdut. De la icnită prăbuşire a guvernului Vintilă Brătianu, trăim, totuşi, sub alarmă şi amenințare. Mai întâi comuniştii, scăpați de artritica strânsoare a pumnului vistiernicesc, trebuiau să înalțe stindardul revoltei în Basarabia şi să treacă Prutul încoace, pe urmele tătarilor de odinioară, purtând, pretutindeni, foc şi pârjol. Dar comuniştii,

iată, au fost mai prejos de toate aşteptările. Iar astăzi senzația primejdiei roşii nu mai excită nici nervii viermănoşi, nici verva ofilită a vreunui *leader* nostalgic al reacțiunei. Toată nădejdea, o vreme, ni s-a abătut în foametea declarată, în sfaturile ei rele, în obişnuitele-i izbucniri. Ceea ce n-au izbutit idealul şi căpățâna, vor realiza ramazanul şi stomacul. Atențiune: în decembrie, în ianuarie, în martie, cetele lihnite ale basarabenilor, ale gorjenilor, ale maramureşenilotr, vor porni spre Capitală să ceară mămăligă. Va fi nevoie, atunci, de un guvern tare, care să le dea, în loc de grăunțe, gloanțe, aşa cum s-a mai procedat. Şi în culisele politice s-au ridicat şoapte, s-au produs, în acest sens, oferte, în numele unei experiențe consacrate şi al unui trecut destul de recent. Dar foametea, îngerul tuturor revoluțiilor, s-a lăsat amăgită, sau cumpărată, cu vreo câteva transporturi derizorii, de porumb. Cântecul pisicesc al mistuirilor în pustiu şi-a temperat răzvrătitele-i accente. S-a ivit, din pământ, ceapa şi salata, şi suntem în luna în care pofta se **stampară** şi cu ghiocei. Revoluția stomacală s-a amânat până după recolta viitoare şi e în funcție de acest dar al câmpurilor şi al cerului şi de gospodăria care se va desfăşura. Speranța noastră, însă, într-un dezastru general trăia, în ciuda micilor acestor naufragii. Decepționată de creier şi de pântec, se agăța de suflet şi credea. Credea într-o revoluție iscată de convingerile religioase, controversele ortodoxe, de incertitudinile calendarului bisericesc, de greşelile Sinodului în chestiunea Pascaliei. Revoluția urma să răbufnească, fără greş, în săptămâna luminată, şi să culmineze la 31 martie. în locul lumânărilor de ceară ale deniilor, ar fi strălucit faclele incendiare ale răzmeriții, iar ouăle roşii ale Paştilor s-ar fi aprins în sângele ereziei. Şi ce clopote! Nici un guvern nu poate rezista fanatismului astfel dezlănțuit - şi superstiției, până într-atât, exaltate. Catastrofa, simplu criminal calculată, rezulta fatal din dezbinarea ortodoxă pe o controversă de dată, cu toate că

pasiunea taberelor învrăjbite e de aceeaşi curată esenţă, şi identică. Orice intervenţie a autorităţii, în orice sens - atât de diabolic se înfăţişa dilema -, ar fi precipitat dezastrul. Guvernul s-a abţinut. Pastile, greşit fixate sau nu, au trecut, fără doritele vărsări de sânge cari determină schimbările de regim. Şi aşteptările subversive şi-au acordat un termen suprem: la 5 mai, la Pastile Basarabiei! Spectacolul, într-adevăr ciudat, trebuie folosit politiceşte. Cinci mai! vei trece însă şi tu, fără glorie, fără urmă cruntă în istorie, căci guvernul a găsit secretul toleranţei şi refuză să facă incursiuni în conştiinţa oamenilor. Iar instinctul sigur al poporului nostru e în măsură să deosibească şi să nu încurce problemele religioase cu lumeştile prepcupări ale agitatorilor de profesie. Libertate, în cadrul legilor şi al ordinei: formula d-lui Maniu se verifică nesuferit şi se aplică celor mai subtile dificultăţi şi delicate probleme.

Aşa încât nădejdea noastră în revoluţii şi dictaturi oboseşte.

UNUL

E unu' printre noi, un om pe care nu-1 iubeşte nimeni. E, totuşi, din rarii oameni care se face ascultat, cel puţin cât stai de vorbă cu dânsul. Iar amintirea lui te prigoneşte, apoi, şi-ţi turbură judecata. Fiindcă, în cele din urmă, cine ţi-a dat ţie, semenul lui mai mic şi nerod, dreptul să-1 chemi în faţa sufletului tău, să-1 judeci? Şi cum te încumeţi cu mintea ta de rând şi cu faptele tale mărunte să cuprinzi ceea ce a gândit, odată, mintea lui încăpătoare şi ceea ce a făptuit fapta lui îndrăzneaţă? Omul de care vorbim, are, pasămite, o socoteală de dat, a rămas dator cu un răspuns judecăţii. Peste tot unde şi-a purtat viaţa lui zbuciumată, el a gândit dincolo de cărţi şi

a săvârşit dincolo de legi şi de obiceie. A fost de pretutindeni izgonit, pretutindeni închis şi umilit, şi s-a retras, sub grindina de pietre, de blesteme, de osânde, cu faţa spre mulţimea vrăjmaşilor, cu ochii încruntaţi, cu dinţii rânjiţi, cu coama răvăşită, cum se retrage o jivină mare, în desişuri, ameninţând. Povestea lui e o neîntreruptă protestare, o lungă potrivnicie, o căutare îndârjită a singurătăţii şi a deosebirii. A fost ca un vâslaş care a înfruntat zadarnic mersul apelor şi poema lui Verhaeren, *Le passeur d'eau,* dacă ne-o amintim bine, i se potriveşte. Până ce atâtea milioane de valuri cărora le-a aţinut calea l-au învrăjbit şi l-au bătut, izolat, ca pe o stâncă neagră şi ciuruită. Odată, după una din cele mai înfricoşate şi mai nelegiuite isprăvi, din care se întorcea totuşi cu mâinile şi cu inima plină în mijlocul alor săi, s-au ridicat toate glasurile împotrivă-i: oamenii au primit darurile aduse, iar pe aducător l-au blestemat şi au cerut să fie judecat şi întemniţat, fără zăbavă. El ar fi mers din nou în temniţă, ca într-un loc de izbândă, după ce s-ar fi sărbătorit pe sine, înaintea judecătorilor nevoiţi să asculte cuvântul lui răsunător şi puternic. Dar judecata şi întemniţarea nu s-au întâmplat, căci altfel a socotit viclenia duşmanilor. Omul a fost împiedicat să sufere şi să, ispăşească, a fost, deci, împiedicat să învingă fie prin dezvinovăţire, ca toţi vinovaţii, fie prin durere, ca toţi neînţeleşii. Astfel, din clipa nejudecăţii, a început declinul şi chinul lui, fără de mântuire.

închis în sine, a căpătat şi mai mult prestigiul unei taine, farmecul unei voinţe neînduplecate, miracolul unei lumini fără rivală. Şi cu toate că orgoliul lui îi interzice uşoarele mijloace de seducţiune, i-a rămas pe largul tărâm al ideilor o domnie care nu-1 mulţumeşte. Anii l-au încărunţit şi l-au surprins în aceeaşi încordare, îndărătnică, a vâslaşului. Pentru că n-a ştiut mândria lui să se facă iubită şi nimeni dintre cei fascinaţi de atâta inteligenţă, râvnă, carte şi învăţătură, nu l-a iubit, cu iubire simplă, de ucenici şi de apostoli.

E un semn de sterilitate şi la el şi la ceilalţi. I-a fost ghicit dispreţul ascuns şi s-a răzvrătit gloata idolatră?

...Iar istoria oferă exemple consolatoare, începând cu Aristide, începând cu cei neîndoielnic drepţi, adică.

DOUA TENDINTI

S-a spus că sforţările biruitoare ale naţional'ţărănişîilor tind numai să reîntrone.re sistemul desuet ,j rotativei, cu singura deosebire că ei înşişi ar reprezintă cel. dintâi partid de guvernământ, pe când liberalii ar lua locul, şi mai ales soarta, conservatorilor de altădată. O asemenea opinie reprezintă un punct de vedere meschin. Lupta ce se desfăşoară [...]* mai avem astăzi decât un singur partid de guvernământ: cel de la putere, de o covârşitoare disproporţie faţă de micile grupuri conspirative şi opozante. Nu poate nimeni prevedea cari vor fi formaţiunile viitorului. Ivirea lor nu e nici. măcar anunţată, şi alcătuirea şi afirmarea lor e condiţionată de menţinerea regimului actual de legalitate. Oamenii s-au deprins cu abuzul şi robia. Căci, deşi au trecut aproape şase Iuţii de la abolirea stării de asediu, publicul ar suporta foarte bine, acum, o lovitură de stat şi o nouă desfiinţare a libertăţilor.

Se lucrează, deci, repede, de o parte şi de alta a meterezului. Cei de la guvern şi-au dat seama că nu e suficient să goneşti pe liberali de la putere. Chiar dacă i-ai scoate din viaţa publică. Ci trebuie redus la justa lui proporţie barocul edificiu bancar, care le înlesneşte un permanent control şi o asuprire a vieţii româneşti. Trebuie revizuită opera legislativă care a îngăduit acapararea bogăţiei publice şi alcătuirea unei aşa numite „burghezii" naţionale, constând

* **Probabil o omisiune de tipar.**

din câteva duzini de bande de consilii de administraţie. E un întreg sistem de întărituri şi cuiburi de rezistenţă în mijlocul cărora se ridică Bastilia Băncii Naţionale. Nu ştim încă ce consensuri şi garanţii o scutesc de târnăcopul unui regim dezinteresat şi nou. Să ne mulţumim, la umbra zidurilor ei cruţate, cu acţiunea de nivelare şi curăţire, pornită de antrepriza de demoliţiuni şi construcţii de la Ministerul Industriei. Drumul mare de legătură între Europa şi România era obstruat de zidul chinezesc al vechei legi a minelor. Aci a fost punctul precis al luptei. D. Virgil Madgearu a procedat fulgerător: de mai bine de zece ani pregătise lovitura. Şi deşi momentul politic al legii a trecut fericit, toată duşmănia continuă în jurul acestei chestiuni, ca după o victorie şi după o înfrângere care modifică destine, - şi care nu se uită.

In diferite rânduri, d. Virgil Madgearu a trebuit să-şi apere şi să-şi explice reforma. Un ministru e constrâns, totdeauna, la o terminologie specială şi inexpresivă. Iată de ce d. Madgearu repeta mereu că legea din 1924 a fost o „greşeală", pe când, în opoziţie, înlocuia termenul acesta printr-unul mai potrivit: o neruşinare. Legea d-lui Vintilă Brătianu, sunau expozeurile, a fost concepută într-un spirit de naţionalism economic „agresiv". Fireşte, dacă agresiv înseamnă tâlhărirea bogăţiei miniere a statului, complicată cu tentativa puerilă de a atrage capitalul străin într-o capcană. Legea minelor, se afirma într-o inutilă însuşire de argumente - fiindcă lumea era convinsă de mult - legea minelor n-a izbutit să creeze trustul petrolului naţional. Ca şi cum defunctul d. Vintilă Brătianu ar fi avut altă preocupare dincolo de constituirea urgentă şi brigandarea fulgerătoare a celor cinci sute de hectare terenuri petrolifere, cu ajutorul parlamentelor sale frauduloase şi a petroliştilor săi improvizaţi. (Povestea societăţilor petrolifere liberale, ticluite şi prosperate sub auspiciile regimului cinic care s-a revizuit deunăzi, amănuntele condiţiunilor de conlucrare între aceste societăţi înzestrate cu perimetrii, şi capitalul străin şi munca

certă a specialiştilor, ce tipic exemplu de brigandaj modern, săvârşit cu texte, timbre şi contracte!). De altfel, un asemenea regim nu se explică decât prin ticăloşirea şi abrutizarea unanimă. Ceea ce mai surprindea, în asemenea condiţii, era relativa cumpătare a profitorilor şi a hoţilor. D. Madgearu a făgăduit şi a lucrat un cadastru minier. Suspin de uşurare: va să zică tot a mai rămas ceva nejefuit. La minister se lucrează (şi noua lege comandă) reconstituirea şi revizuirea titlurilor de proprietate ale statului. Fiindcă poalele Carpaţilor alunecau ca un trotuar rulant.

Fazele luptei n-au prea ieşit din regulile parlamentarismului academic. Greşeli de concepţii, confuziune - incriminau majoritarii şi ministrul desfiinţată lege a furtului sub formă de concesiuni oficiale. Dar cine oare avea sub liberali vreun interes ca legea să fie astfel redactată încât să excludă interpretările? Şi apoi, limba şi sintaxa lui Vintilă şi a comparşilor! Regimul minelor a fost revizuit şi răsturnat total. Xenofobia unui obsedat, care nu avea nici scuza dezinteresării, a fost înlăturată. Măsuri de pază s-au luat pentru apărarea bogăţiei statului, atât faţă de jefuitorii legali cât şi faţă de frauduloşii, cari, pe alocuri, bântuie încă.

Toate uneltirile şi intrigile, toate defăimările, dezlănţuite împotriva guvernului Maniu, demonstra vrăjmăşia irefragabilă dintre două partide, cu prea multă uşurinţă acuzate că ar fi căzut de acord pe sistemul, reînviat, al rotativei. Prăpastia care le separă sunt bogăţiile miniere ale ţării, e legea minelor. Fiindcă liberalii au urmărit să-şi constituie, cu zăcămintele preţioase din subsolul României, capitalul imobiliar trebuincios la tiranizarea economică şi politică a cetăţenilor. Iar Partidul Naţional-Ţărănist cheamă, dimpotrivă, în ajutorul acestora, capitalul imobiliar străin, pentru ridicarea nivelului material al populaţiei, pe bază de exploatări miniere şi de muncă. Unui capital de partid vrea, deci, să-i opuie un capital naţional - şi tot zbuciumul clipelor de faţă tinde către realizarea sau zădărnicirea acestui scop.

SEZONURI MEXICANE

Să mărturisim că ne-am aşteptat. Zăpada dintre Pastele eretic şi Duminica Tomii nu ne-a surprins, cu toate că ne-a indignat. De câtiva ani, clima trece prin aceleaşi perturbări ca valuta după suprimarea creditului interaliat. O revoluţie a elementelor a suprimat ordinea stabilită a sezoanelor. Ferferiţit, calendarul zace în noroaiele premature sau în zăpezi, pentru litera lui, nule şi neavenite, şi nimeni nu mai consultă şi nu mai ia în seamă acest pact fundamental dezafectat. După noua neorânduială, anotimpurile cari altădată se perindau sub soare cu o regularitate riguroasă, spre liniştea berzelor, a cocorilor, a rândunelelor şi a umanilor, se înlătură acum de câte trei-patru ori pe zi. Mexicanizarea sezonurilor. Ziua, care mai păstrează, provizoriu desigur, tradiţia celor douăzeci şi patru de ore, e asemenea condensatelor peisaje din Alpi şi din Himalaia. Treci cu piciorul din luna lui Brumar în a lui Cuptor, şi altmintreli, pe neaşteptate, după o perdea de pădure, după o arhitectură de stânci, cu deosebirea agravantă că la noi totul se poate petrece pe acelaşi metru pătrat de cer şi teren. Dacă aştepţi, pe loc, fuga imperceptibilă a unei ore, aceeaşi umbrelă şi acelaşi pled are să te apere, succesiv sau amestecat, de ploaie, arşiţă, ger, moină, ninsoare, ceaţă, răcoare, zăduf. Un scriitor care se laudă cu simţul lui practic, deşi a devenit din nou tată a doi gemeni, a adus şi a pus în vânzare un important stoc de impermeabile cu faţa dublă şi căptuşeala demontabilă de flanelă, ochelari cu două rânduri de sticle în copci, urechelniţe măgăreşti, pantofi â la Peter Schlemihl, lămpi electrice cu evantai, tot arsenalul de luptă împotriva neprevăzutului barometric.

In faţa intemperiilor dezlănţuite brusc, savanţii clatină capete cotropite de superstiţie, ştiinţa se refugiază sub şorţul cotoroanţelor, cari, până şi ele, abdică rolul de tălmăcitoare supreme (deşi anul acesta e vădit că Pascalia e de vină).

Brotăceii înşişi au decedat în masă, istoviţi de gimnastica suedeză între floarea nuferilor şi rădăcina lor, toţi cu artera pleznită de acest du-te-vino pe care li-1 dictează infailibilul lor simţ de ghicire a timpului. Ciorile nu mai ştiu ce să facă şi migratoarele disperate se sinuc'd în *gulfstream*.

Priveliştea continentelor s-a modifiqat. Pe alocuri unde se înşirau radioase palasuri. cu ferestre' şi cu terase de cură ultravioletă, se instalează o toamnă sură, cu burniţă, cu negură, cu gornişti lugubri de vânturi exasperate. Acţionarii s-au neurastenizat, cartoforii şi-au luat lumea în cap, consultând atlasurile nesigure, societăţile de construcţie dau faliment, poeţii înfundă azilurile şi ospiciul. Am văzut o aristocrată, o stea de cinema, cochet tuberculoasă, pipăind pe hartă, cu delicii suspecte, linia dură a ecuatorului. Şi pe alocuri, dimpotrivă, regiuni vădane, pajişti spălăcite, peisagii dezolate s-au înviorat subit: Coasta de Azur şi de aur au înflorit vremelnic pe mări deznădăjduite. Cine însă să se mai încreadă, să pună temelii, în feminitatea timpului?

Iar organismul sâcâit al omului nu mai face faţă. Natura lui nu ştie cum să se mai adapteze mediului dezmetic. Ridică şi scobqară obloanele interioare, schimbă flanela, crepul şi căptuşeala apărărilor lui subtile, dezordonat. Pe vremuri, în martie, îşi părăsea blănuri şi oploşeli lăuntrice» dezmorţea robinete şi supape, libera izvoarele ascunse care-i pregăteau pielea elastica de primăvară. Pe dinafară, astăzi e asemenea profesioniştilor cari se îmbracă şi se schimbă de trei ori pe zi. Lăuntric, e ca o cameră de hotel în ajunul mutatului: ţinuta celor patru sezoane certe şi a celor patru intersezoane netrecute în almanah zace în dezordine pe podele. Inima gâfâie de aritmii, pielea se încrustează, nervii se zbârlesc în *jazz-ul* senzaţiilor, creierul vâjâie. De la jupuitorul de cai morţi până la fabricantul de automobile, de la agentul fiscal până la vistiernic, pe toţi i-a lovit o buimăceală cinematografică: mâna tâmpită a lui Charlot lovit cu leuca, pe la spate, în cap. Dintre- toate, soarta guvernanţilor de

pretutindeni e cea mai tragică. Fiindcă fibrele cele necontenit întinse, atenţiunea fără repaus încordată, mintea veşnic chemată să dea directive cedează, cea dintâi, asaltului anarhic al intemperiilor. împrâncit de precipitarea în vârtelniţă a sezoanelor, creierul nu mai găseşte soluţii. Vremea spasmodică acţionează pe acul sensibilităţii conducătorilor, îl bâţâie şi-1 scutură în toate direcţiile. Statul e ca o moară de vânt pe care o scârţâie toate suflurile. Lumea e un vast ospiciu în care anxietatea bolnavilor, sub dezlănţuirea umbrelor şi a fenomenelor atmosferice, creşte până la un necontenit ţipăt. în astfel de condiţii barbare conştiinţa uneltitorilor se va exaspera. Şi dezordinea sufletească se poate exterioriza, ca în tragediile antice, într-o viaţă de greşeli şi de fărădelegi, de violenţe agravante, de crime cari cer ispăşirea. Lumea dănţuieşte aiurită pe busola şi roza vânturilor în ţăndări.

MIZERIE

Un fapt divers apărut în ziarele de mai ieri arăta alcătuirea şi organizarea vieţii noastre sociale în desăvârşirea ei deplină. E jalnica păţanie a celor doi gunoieri de la margini. îşi isprăviseră colinda lor de o zi monotonă. Opriri la porţile tuturor boierilor, fiindcă faţă de aceşti paria toţi bucureştenii ocupă, în viaţă, o situaţie înaltă. Gunoierii adună, pentru a le duce departe de nasurile şi privirile privilegiate, tot ce înghesuie viaţa şi o infestează. Cutreieră uliţele pe o cotigă înaltă, trasă de un cal împărătesc. Clopotesc cu stăruinţă şi apucă voiniceşte, fără şovăire, lada de gunoaie cu mâinile scorojite şi îi deşartă conţinutul scârnav în cutia lor de fier pusă pe roate. De trei sute, de patru sute de ori pe zi, ceremonia se repetă. Swedenborg are

dreptate, şi Dante nu. Infernul e pe pământ. Şi mai sunt, totuşi, lângă noi făpturi mai prejos de gunoieri - socialmente, fireşte. Nu politicienii. Ci căcănarii. Ei îşi împlinesc pe planetă pedeapsa excremenţială noaptea, la lumina torţelor şi la duhoarea pucioasei, în plin. Au fost poate creaţi pentru consolarea egoistă şi crudă a fraţilor gunoieri. Dar cei doi, de cari ne ocupăm, nu mai încearcă această răzbunare precară asupra existenţei. Şi iată de ce:

Când gunoierii, deunăzi, după imundul turneu au răscolit recolta lor infectă şi pestriţă, au dat peste o pungă cu mălai. Ritul meseriei pretinde această cercetare cari le aduce, uneori, surprize. Căci înainte de a părăsi strânsoarea unei zile de trudă porcilor şi câinilor de pe câmpuri, gunoierii, perspicaci, ştiu să extragă bucurii de preţ, din cel mai abject prisos al gospodăriilor bucureştene. Astfel se scoate şi aurul din zgură şi diamantul din cărbune. Viaţa e o scară de quintesenţe. Gunoierii au scotocit o pungă cu mălai în cotiga cu gunoi, care de obicei nu le furnizează decât coji de pâine, lămâi stoarse, resturi de fructe. Traiul e mai mult decât ieftin pentru aceşti chilipirgii. Au mâncat mămăliga şi au crăpat. Mălaiul conţinea şoricioaică.

Morala? E inutil. Cerem şi iertăciune pentru că am ofensat poate unele susceptibilităţi. Cerem şi cinci lei, de la fiecare bucureştean, pentru gunoierul care-i sună, zilnic, la poartă.

Cât priveşte pe cei doi gunoieri care au râvnit la o mămăligă în toată regula, ei s-au oprit, fără cotigă, la porţile raiului şi au sunat, cu clopotul lor, asurzitor. Sf. Petru a ieşit şi a înţeles. Le-a dat o ladă mare cu gunoi de la sfinţi, de la îngeri şi de la Domnul nostru Isus. Şi când ei au răscolit cu coada biciului înăuntru, au găsit în ladă numai mălai de cel bun, proaspăt şi strălucitor ca aurul.

Şi Sf. Petru, împingând poarta, i-a poftit înăuntru, să şi-l gătească.

PORTRETUL
(Fragment)

...Copilăria mea, începui fără să mă preocup de întunecarea chipurilor din jur şi de acea luare-aminte sub care ghiceşti constrângere şi politeţă, copilăria mea e povestea portretului în ulei al străbunicului. Fără îndoială că aceasta mi-e amintirea de căpetenie, legată de o anumită clipă, când într-o sală deşartă, plină de soare şi de praf, mi-am dat seama, deodată, că intrasem în lunga vacanţă de vară. A! dar asta n-are nici o importanţă pe lângă portretul în ulei al străbunicului meu, căzut din cadrul daurit şi uitat într-un colţ, simplă pânză ţintuită pe patru speteze, subţiri - ce neglijenţă!

Era o pată palidă şi triungiulară - continuai cu un fel de ciudă pe bunăvoinţa resemnată din juru-mi -, pictată pe castaniu-închis, avea priviri reci de un verde coclit şi un guler înalt până peste bărbie, menţinut, după moda timpului, într-o înfăşare de mătasă, din care gâtul se înălţa mai lung.

Pe zidul suvenirului (ah, cât de imperioasă e necesitatea să vorbeşti de tine însuţi) stăpâneşte până azi acel portret, ca într-un fund de biserică un sfânt care transpare de sub cojirea pricinuită de umezeală. Stăpâneşte poate tocmai pentru că ai mei l-au părăsit în chiar ungherul camerei mele de joc.

Acolo, printre paiaţele carne şi urşii de pluş, printre soldaţii de plumb, caii de lemn şi velocipeda cu trei roate, pata lui isoscelă şi gălbuie ca o faclă în noapte, vă daţi seama cât era de severă? Ai casei au încercat să creeze între mine şi El o corespondenţă sentimentală: ia uite cum sameni tabloului, îmi ziceau... ai să fi leit el. Şi spre a mă convinge însuşi tata poza, alăturat, pentru a-mi înlesni verificările pe scara genealogică. Toate acestea nu m-au hotărât să nu mă mai joc, ca până atunci, cu spatele la portret, dintr-un fel de teamă de a-i întâlni privirile reci, intense şi inalterabil dominatoare.

Dar în toate robiile, în cele mai depline, în cele mai consimțite, mocneşte un gând de revoltă. Al meu înfiripă în tăcere, miji, şi se înflăcăra, şi izbucni deodată, incendiar, când sub coiful argintiu şi cuirasa de carton presat, şi cu sabia goală în mână, am dat iureş în portret şi i-am spart ochii.

Fu primul meu gest de independență, şi cine ştie dacă-1 regret chiar azi. Am petrecut atunci o adevărată după-amiază de liberă joacă, o după-amiază frenetică, revoluționară, în care căpătasem un ascendent vertiginos asupra ursului de pluş, al [sic!] soldaților de plumb, al cavaleriei şi al paiațelor sulemenite şi țapăn servile în a mă desfăta. De atunci însă, portretul se răzbună şi persistă în colțul sufletesc din care simt punctarea privirii lui verzi, ca vasul de bronz vechi al fântânii de orişiunde - toate fântânile adevărate au vas pe umeri goi de îngeri, în bronz mucegăit. Iar portretul faimos pe care mi l-a făcut M. I.* în 1922 seamănă straniu cu defunctul chip pictat acum mai bine de un secol, cu toate deosebirile de meşteşug şi de temperament dintre celebrul pictor şi meşterul necunoscut. Din locul lui mă priveşte şi îmi impune o personalitate, de aceea o să-1 înlătur sau am să-1 dărui lui Nicoară , care mi-1 cere. Bine ar fi totuşi să-i pot sparge ochii, gestul m-ar libera de respectul cuvenit operii de artă - ce victorie vreți mai echivalentă cu a săbiei de lemn de demult?... Iar despre viața sărmanului străbunic aflați că a fost romantică, fiindcă a trăit neastâmpărat şi a murit tânăr şi fiindcă a suferit în ultimii săi ani de o boală a măduvii. Desigur, anii cei lungi în fotoliul cu roate şi cochetăria nedezmințită a fularului de mătasă, i-au dat acea paloare şi acea privire de dispreț şi de reținere mândră în fața sorții...

Isprăvisem. In jurul meu stăruia o tăcere penibilă. Puzilanimi***, oamenii nu vroiau să simt că, vorbindu-le astfel, ca din anticamera eternității, îi ofuscam.

Marcel Iancu.
'* N. D. Cocea.
Pusillanime (franc.) = laş, fricos.

STEAGUL ALB

La 15 aprilie - sună o telegramă - încep la Geneva dezbaterile Conferinței pentru dezarmare. Număr senzațional: se vor produce şi delegații Rusiei Sovietice. Altfel ştirea n-ar izbuti să ne mişte. Ne-am obişnuit cu asemenea conferințe. Ne-am obişnuit şi cu idealul păcii. Mai toate idealurile scăpată până la starea de refren de flaşnetă, fără să-şi piardă totuşi maiestatea. Poate numai aşa creşte până la înfăptuire puterea lor de sugestie. Pierzându-şi înțelesul până rămâne o simplă imagine şi numai o valoare sonoră, lucrează de-a dreptul în adâncurile ființei şi ale voinței. Un ideal trebuie vorbit, retorizat şi gornit până la obsesie. Multă vreme va fi asemenea refrenului trist şi ridicol al unui maniac. Cu discuțiile de ieri, de azi şi de mâine de la Geneva suntem încă în faza aceasta. Dezarmarea şi pacea: pentru ele a fost înființată Societatea Națiunilor (Un pas pe loc, a însemnat, cu iluzia unei înaintări, rețeta Kellog). De altfel, pestrița instituțiune amenință în mod paradoxal să se dizolve ori de câte ori i se amintesc, mai insistent, problemele ei esențiale. Nu aşa de mult, Polonia şi Olanda i-au propus câte un sistem de idilă generală. Cuvântul „dezarmare", abia rostit, a stârnit două cereri pentru sporirea oştilor permanente. Vocabula „pace" dă la iveală toate pricinile şi gâlcevile dintre noroade. Şi întreaga lor nădejde de a le rezolva avantajos prin păruială, O linişte satisfăcătoare domneşte la toate frontierele. Dar dacă cineva pretinde să o statornicească prin măsuri efective, sau numai prin declarații solemne, pe dată se împrăştie în atmosferă suspectul miros al salpetrului.

Societatea Națiunilor iese sistematic din încurcătură cu ajutorul cuvintelor. Ele împart idealurile în etape, iar oamenii, în teama lor de acțiune, îşi rezervă spre realizare partea cea mai abstractă. Ideea dezarmării a fost deci recunoscută oficial ca alcătuindu-se din două: dezarmarea morală şi dezarmarea

materială. Cea dintâi, condiționând inexorabil pe cealaltă. Şi Societatea Naţiunilor, veselă că n-a fost silită să confişte guri de foc şi cuirasate şi să închidă uzinele de război, să procedeze, adică, la operaţiunea simplă şi esenţială a dezarmării materiale, şi-a rezervat cu entuziasm sarcina de a milita pe terenul ideologiei, preconizând imediata dezarmare „morală". Pacturi de neagresiune, angajamente Kellog au precizat sensul şi isprava. Să recunoaştem că toate statele, inclusiv Rusia, s-au pretat cu bunăvoinţă acestei comedioare nevinovate.

Omenirea speră mult, fireşte, în imperativul economic al veacului care, din ce în ce, strânge continentul şi planeta în drumuri comerciale şi organizează, pe nesimţite, un sistem tot mai conştient şi mai solid de nevoi şi interese. Cine ştie când se va săvârşi această evoluţie, ce accidente o vor devia, sau ce nevoie va mai avea de ea de Societatea Naţiunilor...

Orice discuţie de pace şi dezarmare nu învederează decât antagonismele şi conflictele cari o zădărnicesc. Antagonism dintre statele învinse şi cele învingătoare. între marile puteri şi micile state. între marile puteri, îndeele. între continente, între Rusia Sovietică şi burghezia intercontinentală. Fără să mai punem la socoteală dezbinările sociale cari se împletesc cu cele economice şi politice.

Delegaţii anuali la Conferinţa dezarmării neglijează dinadins aceste nimicuri. Numai aşa se face treabă de apostoli. Un ideal activ trebuie agitat în dispreţul tuturor dificultăţilor. Adunarea de la Geneva împlineşte, astfel, un rol: acela de a difuza şi a propaga lozincile omenirii întregi. Conştiinţa unei omeniri unitare se întăreşte an cu an, prin opera Societăţii Naţiunilor. Ce importanţă mai are că îşi oferă, la răstimpuri, iluzia că impune pacea, pacea garantată, momentan suficient, de starea de istovire a popoarelor? Poate că până la primejdioasa lor reconfortare, o oarecare forţă de control se va înjgheba din colaborarea unanimă. Oamenii şi-aduc aminte de turnul Babei şi, în definitiv, mai încearcă o dată!

liberali de la consiliul Căilor Ferate au apucat să iasă la timp, pe uşi, sau pe ferestre. Ştim că grozavul nod gordian a fost retezat ca de fulger. Teribila citadelă şi faimoasa garnizoană a fraudei permanente şi legale s-a spulberat ca o fantasmă de cenuşă. Sacrilegiul acesta n-a fost subliniat de nici un fenomen deosebit de mânie cerească sau de furoare liberală. Au primit liberalii lovitura, în plin. Au fost sfidaţi după toate regulile nemeritate ale cavalerismului şi, încolo, n-au făcut alt decât să vadă stele verzi. Nici n-au crezut că se va isprăvi atât de repede cu faimosul consiliu de administratori căptuşiţi cu furnizori, de la Căile Ferate. Banda s-a debandat, panica a înlocuit îngâmfarea, tristul lor curaj şi prestigiu de prestidigitatori în stil mare. Şi unul din ceel mai însemnate izvoare de avuţie şi putere pentru liberali, de istovire şi sabotare pentru instituţia C. F. R.-ului, a secat. S-a pus capăt unei grandioase neruşinări şi organizaţii de jaf, liberale. Unui unic exemplu de cinism şi conrupţie din Europa. A trebuit oare să vie Madgearu şi Legea comercializărilor, pentru ca acei cinci energumeni să-şi dea seama că nu poţi fi simultan şi administratorul unei instituţii şi furnizorul ei.

Secretul succesului e simplu. Ministrul a ştiut să vrea. Şi a trecut la faptă. Linie dreaptă. Fără teamă. Fiindcă sub ostentaţia liberală se ascunde o firească şi sfântă frică.

Au mai rămas câteva gogoriţe. Semnalăm, de pildă, un grup la Casa Pădurilor. E de făcut ceva şi acolo. Haideţi, domnilor miniştri. Cutezaţi! Cutezaţi!

DATORIA GUVERNULUI

Sunt semne că bătălia politică e în clipele culminante. în ciuda aparenţelor, guvernul e acela care conduce acţiunea întreagă, păstrându-şi, cu vigoare şi calmă siguranţă, iniţiativa,

în toate cele ce se desfăşoară. Opoziţia, inexistentă în Parlament, se refugiază în presă, în speranţa că va putea descinde, mai apoi, în stradă. O necesitate bruscă de propagandă şi de asentimentul opiniei publice şi de al intelectualităţii pare a fi cuprins pe cei ce afectau, faţă de tot ce nu încape în salonul unui club, un nobil dispreţ, o aristocratică şi dictatorială nepăsare. Vrăjmaşi ineluctabili ai tiparului şi ai condeiului şi-au descoperit o vocaţie subită pentru scris, o iubire fulgerătoare, ca un har pogorât din regiuni insondabile, şi un respect aproape religios pentru carte, revistă sau gazetă. O veritabilă înflorire tipografică a precedat cu vreo -câteva săptămâni fenomenul multicolor al primăverii. Partidele de culise simt nevoia largurilor, a salutului şi a contactului cu oamenii şi descoperă, iată, în cuvânt, un mijloc de persuasiune. E interesant, apoi, că între aceste texte de pocăinţă şi de promisiune, elucubrate toate într-un unic scop, care este răsturnarea regimului şi revenirea la stările excepţionale, există o contradicţie în ceea ce priveşte oferta şi critica evenimentelor. Unele stăruie într-un jargon desuet şi un sistem răsuflat de rea-credinţă, care constă în exploatarea optică, pe cale tipografică, a tuturor amănuntelor, pentru generalizări naive, pentru alarme cari nu emoţionează, pentru defăimări puerile şi cari nu conving. Formule vide de atitudini demascate şi o stăruinţă de a crea stări sufleteşti anacronice, de a vedea preponderenţa pornirilor devastatoare şi prejudecăţilor cari se formează în epocile de incertitudine şi de nelinişte... în cea mai întârziată cafenea, în cea mai izolată provincie, felul acesta de a judeca nu mai înseamnă nici, cel puţin, o amintire. Cetăţenii nu sunt dispuşi să se spioneze şi să se denunţe, iar noţiunile de libertate, de legalism şi de democraţie nu mai sunt pentru nimeni sinonime cu trădarea şi complotul. Poliţismul şi agresivitatea faţă de celelalte clase, partide şi neamuri tinde să dispară şi e, în tot cazul, foarte energic combătut de cei pe cari nu i-a sufocat

încă dezgustul şi nu i-a răpus cacografia şi necugetarea. Dar opoziţia a dat la iveală şi o presă de cercetare şi analiză. Se caută lozinci, se propun soluţii cari nu privesc de la început soarta naţiunii. în partidele vechi se încearcă o frământare, o nouă raliere. Suntem încă în faza protestaţiunilor verbale. Realizările depind de sinceritatea acestor elanuri. Oricare ar fi însă realitatea, toată această vâlvă înspre lumină, toate aceste braţe întinse înspre mulţime, toate aceste coperte cari invită, aceste afişe cari ţipă trădează deprimarea şi panica unor tabere învinse şi izolate. De aceea formidabilele campanii de presă nu găsesc ascultători şi nu clintesc nici o conştiinţă. Alarma asurzitoare n-a izbutit să oprească un minut, în loc, înaintarea guvernului şi a ţării, pe un drum de înfăptuiri, tras de mai 'nainte printre câteva ruini urâte şi necesare. Cea mai recentă dovadă că opoziţia e dezorientată şi neputincioasă, de a face fie şi numai rău, au dat-o recentele întâmplări comuniste. E adevărat că reclama alarmistă, a presei de ordine a înlesnit comuniştilor să se ralieze şi să se recunoască de-a lungul ţării. S-a spus atât de stăruitor că bolşevicii români constituie o primejdie încât au crezut-o ei înşişi. Din această încredere artificială şi-au puizat* curajul histeric de la Timişoara. Rezultatul? Sigilarea localurilor Sindicatelor Unitare şi paralizarea oricărei posibilităţi de propagandă comunistă, chiar în marginile legalităţii. Doliul mare îl va lua, în primul rând, opoziţia de ordine care pierde un atât de permanent şi facil pretext de agitaţie.

Guvernul, care până azi a câştigat deplin lupta de principii, fiindcă a sfărâmat sistemul de restricţiuni şi de aberaţii a regimului prăbuşit şi a instaurat, în cadrul inexorabil al legalismului, noile norme de viaţă civilizată, şi clară, a început, de câteva zile, războiul de amănunt. Stârpirea cuiburilor ascunse de trecut infecţios şi parazitar. E probabil

*** *Puiser* (franc.) = a alimenta cu apă, a merge la sursă.**

că protestările şi clamorile vor reizbucni cu o stridenţă, care a e a disperării. Am vrea să putem constata că acest tărăboi ameninţător nu va determina nici o ezitare, nu va duce la nici o concesiune. Programul pe care şi l-a propus, făgăduinţele pe cari le-a făcut în zece ani de opoziţie să fie urmate şi înfăptuite în acelaşi ritm ca până acum. Şi mai ales să nu uite că mai primejdioasă şi mai plină de înţelesuri decât vociferarea câtorva sute de politicieni tăvălugiţi este tăcerea milioanelor de ţărani, de muncitori şi de orăşeni, în aşteptare.

CORBUL ALB

Amânarea veşnicei chestiuni a optanţilor ne aduce aminte de d. Titulescu şi de orgolioasa lui izolare la Londra. Nu pentru că d. Titulescu ar refuza să fie în serviciul patriei. Dimpotrivă. Ne gândim numai la permanentul său refuz de a servi prin intermediul partidelor. Ajutorul său pasionat şi eficace, după experienţele din 1922 şi 1927, nu-l mai avem decât pe deasupra bătăliei. A renunţat d. Titulescu la politica internă de partid? Poate că are dreptate. Personalităţile n-au ce căuta în partide. Inchiziţia întrebuinţa „fecioara de fier" în care erau închişi şi mutilaţi prizonierii. Partidele întrebuinţează forma fizică şi sufletească a electorilor săi, în cari se comprimă şi se schingiuiesc caracterele. Cert: legile lăuntrice ale partidului, liberal de pildă, sunt ale mai tuturor formaţiunilor politice, cu interese precise şi precizate pe seama statului, în această penibilă perioadă de burghezie mandibulară. Cei ce conduc ospeţele, trâmbiţate de toasturi despre binele naţional, au nevoie nu de tovarăşi capabili să bruscheze ritmul obştesc al maxilarelor şi să turbure rânduiala bucatelor prin cine ştie ce iniţiative ale firii lor repezite şi vizionare. Conducătorii, apoi, mai au dreptul la o admiraţie sinceră a conduşilor şi cari

să nu fie strict disciplinară. în oamenii cei mai încuiaţi în sicriul lor sufletesc îşi face drum nelinişte a în privinţa hegemoniei lor inteligente, mai ales când stau alături de unii dintre acei neastâmpăraţi şi nerespectuoşi înzestraţi cu darul creaţiei şi al analizei. Totdeauna, şefii de partide caută indivizi cu entuziasmul temperat şi duhul potolit, chipuri posace ale datoriei cotidiane. în felul acesta ia naştere o înţelegere şi o complicitate instinctivă între conducători şi gloată. Ea reacţionează de la sine ori de câte ori vreun corb alb îşi face apariţia în stolul întunecat al tuturora.

Liberalii, mai ales, au perfecţionat, până la bestialitate, felul acesta de stârpire al meritului din mijlocul lor. E drept însă că votul universal, democraţia şi sistemul partidelor şi al taberilor l-au împins pretutindeni. Masa îşi simte coatele, se recunoaşte, îşi strânge rândurile şi înaintează ca un întuneric compact. Trăsătura de lumină nu deosebeşte pe micul avocat incult şi frazeolog, pe şeful burlesc de organizaţie, pe agentul electoral, - cu galonul fruntăşiei.

Cei ce descoperă, cu gândul lor, un sens acestei vaste frământări, cei ce îi travestesc hidoşia şi îi poartă ecourile transformate şi repercusiunile neînchipuite, în conştiinţa lumii, toţi cei ce ordonează şi silesc la fecunditate şi realizare forfota desmetică a politicianismului, sunt jefuiţi, asfixiaţi, sau izgoniţi, în folosul strânsurii lipicioase de agitatori şi retori, din cluburi şi suburbii.

...De ce nu vine, totuşi, d. Titulescu în ţară? Fiindcă vremurile s-au schimbat, cât de cât, şi se schimbă mereu...

GREŞEALA

Guvernul a pierdut în alegerile parţiale două locuri la Senat. Eşec. Fără nici o importanţă politică. Reintrarea în arenă a ireproşabililor Gh. Tătărescu şi Al. Lapedatu nu

modifică situația întru nimic. Nici presa liberală nu pare a fi de altă părere. în comentariile ei exultante s-a ferit s-a revendice puterea în numele celor patru sute de consilieri comunali nedizolvați cari au votat pentru listele liberale.

Dar ce spun oare satele din Roman şi Vaslui? Ce gândesc zecile de mii de săteni cari au luat parte, cu pasiune, la lupta politică din ultimul deceniu, săteni cari au răbdat şi au nădăjduit până ce, după cum li s-a spus, în cele din urmă, au învins - ce vor fi gândind toți aceştia simțind că, în ciuda lui Maniu şi a lui Mihalache, miniştri la Bucureşti, satele sunt totuşi conduse şi umilite de aceiaşi primari, notari şi consilieri liberali, şi, colac peste pupăză, alegători de senatori în plină guvernare național-țărănistă? Cum sa le tălmăceşti excesivul scrupul de legalitate al guvernului? în Roman, de pildă, - şi situația e aceeaşi în toate județele Regatului - în cincizeci şi cinci de comune din cincizeci şi nouă, mulțumită aceste aberații a spiritului de legalitate care a indignat țărănimea, au rămas în funcțiune vechile consilii comunale. Pentru săteni, deci, schimbarea de regim nu s-a produs încă. Săteni nu sunt, din nefericire, nici dialecticieni, nici abstratori de chintesențe, şi pentru ei restaurarea garanțiilor constituționale, Legea comercializărilor, împrumutul, stabilizarea, izgonirea administratorilor din consiliul Căilor Ferate, Legea chiriilor nu reprezintă nici o realitate. Minunea, pentru ei, ar fi fost răsturnarea micilor tirani şi potlogari din satul lor, instalați acolo cu forța şi păziți de jandarmi, al căror număr a rămas simțitor acelaşi. Şi tocmai aci s-a poticnit marea metamorfoză! întreaga mişcare de răsturnare s-a operat, zece ani, în numele mulțimilor săteşti, şi cu sforțarea lor aproape exclusivă. Li s-a vorbit de dezrobire şi de uzurpatori, de alegeri falsificate, de lege şi de libertate. într-o bună zi, sunt chemate din nou să voteze, au toată impresia că sunt stăpâne pe țara pe care o muncesc şi o populează, li se comunică victoriosul rezultat, deputații pleacă să legifereze... Dar de pe prispa primăriei edilii defunctului regim scot limba şi râd în nasul măriei-sale aiurite Poporul. I s-a spus că nu există motive legale de dizolvare. Argument de judecătorie de ocol, logică de avocat, spirit de şicană. Ca şi cum protestarea necontenită a național-țărăniştilor n-ar fi avut o unică şi flagrantă îndreptățire: falsificarea alegerilor de tot felul. Ca şi cum dizolvarea Parlamentului liberal nu s-ar fi obținut, în fond, pe temeiul acesta.

Totuşi, legalismul excesiv al guvernului s-a împăcat cu dizolvarea Parlamentului ilegal şi cu menținerea consiliilor comunale frauduloase. Legalismul acesta ajunge să tolereze falsificarea Senatului. Căci consilierii comunali ilegali aleg astăzi doi senatori, pe cari îi validează, vrând-nevrând, plenul adunării.

Forța îşi îngăduie unele slăbiciuni. Dar e o cochetărie primejdioasă... Nu marchează oare liberalii un spor de opt mii de voturi la Vlaşca?

METODA POMPIERULUI

...Un orăşel de pe Mosella, spune o telegramă, era bântuit de incendii. Vinovatul e descoperit de polițişti. E însuşi pompierul locului. A mărturisit şi a şi dat explicațiuni asupra îndeletnicirii lui ciudate. Nici pofta de răsplată, nici aceea de jaf nu l-au făcut să dea foc târgului, puțin câte puțin. Mobilul crimei lui - cum spun penaliştii - era pur estetic. Pompierul din Croeso îşi oferea prilejul sinistru de a-şi îmbrăca mai des uniforma şi coiful măreț al tulumbagiilor de pretutindeni. Simpla dorință de a se ivi strălucitor şi frumos în fața concetățenilor săi îl împingea să le dea pradă flăcărilor avutul. Această lipsă de scrupule era - veți conveni - aliată cu cea mai nobilă dezinteresare. Pentru câteva aplauze şi pentru platonica admirație a cască-gurilor alarmate, poate şi

pentru două-trei rânduri de laudă în fiţuica locală, pompierul îşi primejduia viaţa cu eroism. E de presupus că necesitatea inexorabilă a succesului îi dicta să intervină, totdeauna, în cel mai oportun moment. Pentru ca apariţia lui să fie demnă de felicitare şi de recunoştinţă, trebuia să se afirme totdeauna şi eficace. De aceea nu putea îngădui flăcărilor să mistuie mai mult decât un acoperiş, de pildă. Pompierul incendiar îşi rezervase cel mai omenesc şi mai aplaudant rol cu putinţă, acela de salvator al tribului, al comunei sau, prin extensiune, al patriei. Salvatorii, de toate mărimile, costă totdeauna scump. Chiar atunci când nu acceptă, în schimbul jertfei lor, nici o plată. Se mulţumesc, de obicei, cu recompensa în natură: celebritatea, care-i face arătaţi cu degetul, şi gratitudinea obştească. Femeile, apoi, le acordă bunăvoinţă cu o apreciabilă reducere de stagiu. Pompierul din Croeso se da în spectacol, noaptea, cu preţul câtorva şipci prefăcute în cenuşă şi pe seama nervilor bieţilor concetăţeni, întinşi între alarmă şi recunoştinţă. Şi ce spectacol! Printre văpăile roşii, prin fumul întunecat, la o ameţitoare înălţime, un singur om, încolţit de primejdia dispreţuită a incendiului, un om în a cărui cuirasă şi chivără de metal se răsfrânge toată oroarea momentului, şi care păşeşte pe streaşină, drept şi ferm ca un arhanghel, către inima focului s-o ucidă cu paloşul fluid al ţâşnirii de apă... Mărturisim, aci, toată frumuseţea şi dramatismul vieţii de pompier. Ce *aqua-forte* înscrisă în memoria contimporanilor cu fiecare localizare de incendiu! Dar felicitările, strângerile de mână, acceptate cu un surâs modest şi istovit, care spune: nu mi-am făcut decât datoria; oricare din voi, în locul meu, ar fi reuşit la fel. Cum să nu strigi hip-hip-ura, de trei ori?

Salvatorul din Croeso are complici necunoscuţi pretutindeni şi mult mai sus decât el: dacă nu pe scara incendiilor, desigur în literatură, în ştiinţă, în politică. Peste tot întâlnim creatori de dificultăţi, care se oferă magnifici să le învingă şi să binemeriteze, în cele din urmă, de la naţiune. Revoluţii şi

războaie aşteaptă la tot momentul să fie iscate şi duse la bun sfârşit, după metoda pompierului din Croeso, de către o puzderie de dictatori şi de eroi, dornici de întoarceri triumfale. Intonaţi, deci, marşul din Aida, în cinstea viitorilor Radameşi.

începeţi.

COTITURA

Fireşte, în politica internă, guvernul actual a învins, fulgerător de iute. De mult vechile partide nu mai erau în stare de o serioasă sforţare de luptă. Pentru a le înfrânge a fost suficientă măsura scoaterii jandarmilor din linia electorală. Restul s-a desăvârşit aproape de la sine. Spectacolul, astăzi, în această parte, e penibil extrem. Din partidul d-lui general Averescu a rămas mai puţin decât o amintire. Afară de Octavian Goga, cari stăruie un nobilul rol al lui Roland, şefii de odinioară, aproape toţi, ai averescanismului, au părăsit lagărul pustiu pentru a-şi căuta o altă soartă, sub alte flamuri. între naţional-ţărănişti a descălecat, proaspăt, d. Mihail Manoilescu, în armură nouă. Socotim că meritele lui sunt prea cunoscute, ca să fie lăsat să lâncezească în cort. Majoritatea avea nevoie de un orator combativ, oratorul Manoilescu avea nevoie de o majoritate hotărâtă şi entuziastă. Nu trebuie împiedicată această joncţiune a două forţe.

Dinspre liberali se arată aceleaşi semne de debandadă. Exasperat şi maladiv, şeful lor a fugit în străinătate şi, în lipsa lui, partizanii cei mai apropiaţi sunt stârpiţi, pe rând, din posturile de observaţie. în Partidul Liberal a fost greu lovit vintilismul. Mai întâi, vintilismul teoretic, înlăturat prin opera legislativă a d-lui Madgearu. Apoi, vintilismul în

aplicaţiunile lui practice şi parazitare, prin expulzarea spionilor şi agenţilor brătienişti din administraţia instituţiunilor de stat şi a diverselor departamente. Pentru această acţiune care reclamă atâta vigoare şi urgenţă, d. Madgearu ar trebui perindat, ca o moaşte, pe la toate ministerele. E nevoie aci de o anumită cruzime de care d-sa singur s-a dovedit în stare. Resturile intacte ale liberalismului păstrează, sub conducerea d-lui Duca, o firească expectativă. între naţional-ţărănişti şi liberali pare a fi intervenit pauza necesară înhumării cadavrelor.

Politiceşte, regimul nu mai are adversari cari să-1 preocupe. De aceasta şi de propria lor neputinţă îşi dau de altfel ei singuri seama.

Astfel că unica speranţă le stă în chiar excesul de forţe de care dispune guvernul. E aproape o lege a naturii ca organismele prea bine înarmate să dispară, într-un apogeu de putere şi de glorie. Această coincidenţă e confirmată şi de ştiinţele naturale şi de istorie. Şopârlele gigantice şi monştri înaripaţi ai epocilor geologice au pierit de o coaliţie a elementelor, aşa cum Gengishan, Timurlenk şi Napoleon au sucombat sub o coaliţie politică. Se aşteaptă o intervenţie a fatalităţii. De mult n-a fost la cârma ţării un guvern susţinut de o popularitate atât de formidabilă. Timpul îi este aliat încă. în curând însă, timpul va lucra în detrimentul acestei forţe pe care astăzi continuă să o crească. E un fenomen de care-şi dă seama orice brutar în faţa cuptorului cu aluat. Peste un anumit volum, moleculele alcătuitoare se dezagregă.

D. Iuliu Maniu e, desigur, bine fixat asupra unei probleme: dacă vrea sau nu ca guvernarea d-sale să fie victima unui proces fizico-chimic atât de cunoscut. Fireşte, guvernul şi Parlamentul şi chiar partidul d-sale participă încă, într-o euritmie aproape desăvârşită, din mişcarea ascendentă a corpurilor izbucnite cu o mare viteză. în asemenea situaţie nu se cere decât să te supui cu ochii închişi unei fatalităţi atât

de prielnice. *Avoir de l'allant.** Şi a nu-ţi pune beţe în propriile tale roate. S-a spus că guvernul a înaintat până acum cu o calculată prudenţă, şi că bine a făcut. Dar acum, după ce au mai fost zdrobite unele obstacole, acum, după ce se va fi votat legea administrativă, mişcarea, de care vorbim, se va accelera de la sine. In asemenea condiţii, orice nouă ezitare, orice scrupul formalist, orice concesiune, orice delicateţă, poate fi o cauză de bruscă prăbuşire. în faţa inexistenţei adversarilor, guvernul naţional-ţărănist e nevoit sau să se realizeze pe deplin, cedând tuturor consecinţelor unei victorii totale, sau să se sinucidă, ameţit de propria-i ascensiune pe care ar căuta să o zădărnicească.

Şi asemenea unui mecanic halucinat, dar ale cărui reflexe bine educate funcţionează necontenit, d. Iuliu Maniu va face, desigur, gesturi regulatorii, pentru a pune de acord acest sistem, acest partid, lansat înspre viitor, într-o goană frenetică. Totul trebuie să fie armonizat şi unitar şi neted, ca o săgeată. Iată, totuşi, un amănunt cari constituie asperităţi şi pericol de aglomeraţii. E cazul acelui ministru, pe jumătate debarcat, şi care agăţat, nehotărât, de scară şi de portieră, bâiguie ceva ce aduce a acuzaţie sau numai a ameninţare, dar care seamănă foarte bine cu un şantaj, dictat probabil de o tardivă pocăinţă şi de o poftă de a redeveni un călător disciplinat... E cazul, apoi, al acelui inoportun bloc regional care se adună să precizeze revendicări împotriva celorlalte regiuni constituind, în treacăt fie zis, majoritatea. Revendicări bizuite, prin nu ştim ce miracol de logică, pe vagi şi contestabile succese locale ale opoziţiei... D. Iuliu Maniu va interveni, cu judecata-i robustă şi marele său prestigiu, va interveni, desigur, în contra acestor perversităţi de atitudine şi de raţionament. Căci nu d-sa va lăsa joc liber accidentului şi absurdului, singurii adversari de temut într-o partidă care poate fi socotită câştigată.

*** A fi vioi, inimos (franc).**

PRESĂ ŞI SACRIFICIU

în Ungaria, ziaristul republican Emerich Walter a fost condamnat pentru propagandă împotriva ordinei monarhice. Câte o asemenea sentinţă, pe ici pe acolo, mai aminteşte, ca un anacronism, de vremurile când gazetăria era un apostolat sau un sacerdoţiu. Astăzi, ea pare a fi o carieră, dacă nu comodă, cel puţin extrem de accesibilă. Aşa fiind, nimeni nu trebuie să se mai mire că, în marea mulţime a plumitivilor*, e foarte greu să mai menţii extrema rigiditate a unui pontificat. De altfel, nu e oare constatat că toate meşteşugurile sunt în decadenţă, pe de o parte, prin simpla diviziune a muncii, pe de alta, prin însuşi fenomenul specializării? Ziariştii, deci, chiar cei mai aureolaţi, au fost pogorâţi din firidele lor şi asimilaţi cu muritorii de rând, cu oamenii de omenie, bineînţeles. Totuşi, aceste personagii de plăpândă umanitate, ca toată specia, nu se pot rupe de ambianţă şi apar fatal supuşi fluctuaţiunilor diverse, ale acelora pe care şi-au menit să-i controleze. Starea de spirit a miniştrilor şi a Camerelor îşi are fireasca sa repercusiune asupra celor însărcinaţi să transmită publicului cuvintele şi faptele boierilor investiţi, în orice grad, cu augustele aparenţe ale puterii. Cei ce aproape zilnic se văd, cei ce se cunosc, cei ce se află în neîntrerupte relaţiuni de schimb de servicii nu sfârşesc oare prin a se ajuta?

Gazeta devine pretutindeni, prin uşurinţa şi prin constrângerea împrejurărilor, o anexă a guvernelor, a parlamentelor, cari nu pot să ajungă la marele public decât prin intermediul ei. în vreme ce, la rându-i, aceeaşi gazetă, pentru a se impune publicului, va căuta bucuros sprijinul unei puteri, care, în orice împrejurare, îi stă aproape. Acestea sunt inconvenientele cari ar putea să deruteze pe cetitorul mai puţin grăbit, sau să provoace o confuzie în partidele unde nu

' *Plumitif(ïxax\c)* - **scrib, „scrietor".**

toţi conducătorii îşi dau cărţile pe faţă. Gazeta, însă, nu s-a schimbat decât pentru că cetitorul însuşi s-a modificat. în tramvai, în autobuz sau în taxi, cititorul se grăbeşte mai mult ca odinioară. Vrea telegrame, ştiri şi reportaje scurte, şi nu ţine decât foarte aproximativ la absoluta lor autenticitate. Să-i înlesnească, în schimb, o vagă apreciere a situaţiei generale, cu probabil răsunet asupra intereselor lui stricte, şi se declară mulţumit. Iar în ceea ce priveşte ideile, e treaba celor ce au timp de pierdut. Cel ce le înlătură din calea sa va constata cu plăcere că ideile nu împacă pe oameni decât după secole întregi de neînţelegere.

Gazeta critică de pe vremuri a evoluat înspre un simplu afiş al faptelor utilizabile în convorbiri cotidiene, cu un minimum de comentariu. Şi încă, hegemonia lor nu e asigurată. Ziua de mâine va găsi că ele ţin un loc prea mare în viaţă. Vom avea placarde vaste la răspântii, sau proiecţiuni cinematice pe cearceaful firmamentului. Şi ne depărtăm astfel, din ce în ce, de presa care putea lua direcţiunea opiniilor, necum a evenimentelor. A fost, în secolul trecut, un moment când cele două prese s-au înfruntat, prin şefii lor, pe teren. Cu armele în mâini. Industriaşul de ziare Girardin a ucis atunci pe marele polemist Armând Carrel. Parcă de atunci încoace jurnalismul lui Girardin a crescut necontenit. Desigur, ziarele de astăzi nu sunt lipsite de merit. Viteza şi precizia în informaţie nu sunt de dispreţuit. Dar nu e mai puţin adevărat că în împrejurările de astăzi, după cucerirea atâtor libertăţi, publicul nu mai vorbeşte de presă cu respectul *quasi-religios* de odinioară. Mulţimea nu mai aşteaptă de la o gazetă marile impulsiuni din trecut. Şi dacă presa e, sub acest raport, diminuată, nu e oare din pricină că îşi oglindeşte prea credincios cetitorii? Să nu fie oare între ziar şi public un schimb de slăbiciuni şi concesii? Şi totul atunci ne îndeamnă lâ indiferenţă şi resemnare?

Să nădăjduim că mai există, totuşi, în marginea marilor curente, o zonă independentă de ritmul, de jocul şi orientarea

unanimă. O zonă rezervată elitelor cercetătoare şi cari determină, irezistibil, de pe acum, ziarul şi publicul viitorului.

ÎNTRE STELE ŞI STRĂCHINI

într-un elan de naivă bună-credinţă, Consiliul de Miniştri anulează contractul, devenit faimos, al ştrandului de la Şosea, iar Ministerul de Domenii revocă, telegrafic, încheierile privitoare la pădurea din Maramureş. Se decide, totdeodată, trimiterea în faţa unui juriu de onoare a celor doi parlamentari ardeleni, cari s-au compromis, pe cale de insistenţă, în favoarea ştrandului, forţând consimţământul şi semnătura ministrului Aurel Dobrescu şi punând la grea caznă şi încercare spiritul juridic al d-lui Potârcă.

A fost de-ajuns. Şi concertul asurzitor al tuturor virtuţilor scandalizate, din tabăra puritanilor liberali, a izbucnit. E o veritabilă erupţie de onestitate, un cor războinic şi religios de candori politice surprinse şi siluite. E ca şi cum Ministerul Domeniilor, unde (ce Dumnezeu!) a tronat, prăbuşit în cercuri de osânză, vastul răposat Constantinescu-Porcu, ar fi fost invadat de samsari şi oameni de afaceri, sub patronajul conştient sau nu al lui Mihalache şi al subsecretarului său.

Mihalache, - şi Constantinescu-Porcu!

După cinci luni de guvernare naţional-ţărănistă, guvernul anulează, forţând vădit motivările, anulează două contracte împotriva cărora s-au formulat obiecţiuni. Guvernul vrea să înlăture orice bănuială din jurul actelor sale, cât de neînsemnate. Acesta e sensul anulărilor de alaltăieri. Iar pentru a se edifica, cetitorul să-şi amintească cele ce se petreceau, acum doi ani, după primele cinci luni de guvernare vintilistă. întreaga ţară dispăruse în samsariceştile buzunări (ape, cărbuni, petrol, păduri, moşii, căi ferate). Şi va putea singur judeca ţipetele, de azi, ale acestui ţarc de vestale.

După cinci luni de guvernare naţional-ţărănistă, doi deputaţi sunt chemaţi în faţa unui juriu de onoare...

După cinci luni de jaf naţional-liberal, un întreg Parlament tremură în faţa temnicerului Stelian Popescu.

D-l Mihalache şi colegii săi au vrut să dea, cu exces, o pildă de bună-credinţă.

Opoziţia se foloseşte de acest scrupul onorabil pentru a încerca să discrediteze o guvernare şi un Parlament.

Concluzii. Miniştrii ideologi de astăzi să pogoare pe terenul politicei noastre interne, populat de politicieni ordinari şi nu de cărturari sentimentali, nici de speculativi *à la russe.* E vremea să nu mai tresărim în faţa slovei tipărite şi să înţelegem, pe urmă, că inacţiunea nu e cel ai bun mijloc de a păstra regulile corectitudinii. ...Dar „frica de dosare şi fuga de răspundere" e altă chestie.

NELINIŞTI ÎN JURUL TARIFULUI VAMAL

Continuă cu intensitate, la ministerul d-lui Madgearu, lucrările în legătură cu tariful vamal cel nou, şi cel real (precum nădăjduim). Să remarcăm însă, în treacăt, că această simplă veste de mai bine pricinuieşte, momentan, în comerţ şi în industrie, pagube şi turburări. Iminenţa unui alt tarif vamal are o paralizantă influenţă asupra tranzacţiilor şi, în mod firesc, şi asupra producţiei. Negustorii nu' mai ştiu cât să cumpere şi de unde să cumpere. Deci, fabricanţii nu mai pot socoti cu o cerere fermă şi constantă. E o pierdere şi o suferinţă cu depărtate repercusiuni, şi pe care d. Madgearu, de acord cu d. Mihail Popovici, ar fi preîntâmpinat-o lesne, fixând, printr-un comunicat, un termen existenţei vechiului

tarif. De bună-seamă, solicitudinea unor miniştri naţional-ţărănişti se îndreaptă cu preferinţă către producţia agricolă. Să nu neglijăm, însă, marea industrie şi să nu dezmierdăm visul idilic şi pueril al unui viitor populat exclusiv de plugari şi de păstori. Simţul de prevedere al celor doi miniştri ar fi putut merge mai departe, furnizând lumii comerciale câteva date inevitabile dimpreună cu orientările regimului vamal revizuit. Timp, pentru o asemenea faptă şi bună şi înţeleaptă, mai este; în ciuda întârzierii de până acum.

Cu atât mai mult când, la noi, în jurul regimului vamal s-au petrecut, şi din nefericire se petrec, unice şi grozave lucruri. Şi, în această privinţă, cuvântul „bătaie de joc" nu credem să fie o exagerare. Un regim vamal, înainte de a fi bun sau rău, adică raţional sau nesocotit, trebuie să fie mai ales stabil. în toate ţările s-a înţeles şi s-a ţinut seama de acest lucru. Pretutindeni, modificarea unui tarif vamal a însemnat un moment istoric. Forţele intelectuale, ştiinţa şi pasiunea unui stat întreg intrau în joc când chestiunea regimului vamal devenea de actualitate. Şi aceasta prin grija şi prudenţa cetăţenească se întâmpla cât mai rar. In Anglia, în Franţa, în Olanda, în America, un tarif şi un regim vamal se instituia pentru o perioadă de cel puţin zece până la cincisprezece ani. In România de după război, acest tarif a fost sucit şi răsucit, de câteva ori în decursul unui singur deceniu. Şi aceasta fără nici o legătură strânsă cu datele producţiunei şi economiei naţionale. Diversele revizuiri nu traduceau un efort armonizator între factorii productivi şi necesităţile noastre permanente. Partidele politice s-au ocupat exclusiv de interesele înjghebărilor economice proprii, de viitorul consiliilor de administraţie, creând restricţiuni sau excepţii după nevoile momentane ale samsarilor naţionali. O revizuire cuminte şi realistă a regimului vamal se impune, astfel, odată pentru multă vreme. Să se evite, însă, perturbările pe cari le atrage anunţarea unui răstimp, fatal şi funest, de instabilitate. înainte de a continua, d. Madgearu şi d. Popovici sunt ţinuţi să liniştească şi să îndrumeze piaţa.

Pe urmă, desigur, noului tarif i se va da o structură conformă cu principala şi permanenta bogăţie a pământului şi cu îndeletnicirea de căpetenie a neamului românesc (Plugari şi păstori ca în tablourile lui Grigorescu). Tariful, deci, va ţine seama şi de noile legi cu caracter agricol, şi de tendinţa acestora: organizarea valorificării şi desfacerii produselor agricole. Necesitatea urgentei industrializări a agriculturii noastre. Pentru că toată ridicarea ţării depinde de reluarea exportului agricol, de revenirea la situaţia de dinainte de război. Cu orice preţ, mica proprietate va fi nevoită să atingă şi să întreacă randamentul abolitelor latifundii. Revizuirea tarifului vamal se va face, neapărat, într-un sens cât mai protecţionist pentru agricultură. Cu riscul unor mici şi trecătoare suferinţe pentru consumatorul intern, noile taxe vor înlesni exportul de cereale şi de vite, întrerupt. Şi tot ce e făcut să stimuleze producţiunea agricolă şi să o îmbie va trebui să beneficieze de protecţionism. Toate industriile cari transformă şi prelucrează produsele solului, fac parte din această categorie. Fiindcă dezvoltarea lor cât mai mare, până la starea de export, determină intensificarea, urmărită, a agriculturii. Industria spirtului, a zahărului şi a postavului, în primul rând. Industria textilă, mai ales. Din pricina multiplelor ei rădăcini în natura ţării noastre. Şi din pricină că reînvie şi raliază mica industrie casnică, a satelor.

în acelaşi sens, e firesc ca toate industriile cari se ocupă de utilarea agriculturii să nu se bucure de un tarif prohibitiv. Importul de unelte şi maşini agricole nu poate suferi întârzieri, nici preţuri urcate. Momentul acestei industrii la noi n-a sosit încă. Nici momentul grelei industrii spoliatrice. Scoborârea taxelor de import pentru metalul lucrat ar fi, de altfel, şi o bună măsură politică. E util, apoi, ca relaţiunile noastre externe să se bizuie pe înţelepte tratate comerciale.

Dar d-nii miniştri ai Finanţelor, ai Industriei şi ai Agriculturii au cuvântul.

CONTROLUL VENERIAN

S-a întrunit deunăzi Consiliul de higiena al Capitalei şi a dezbătut, din nou, străvechea problemă a prostituţiei. Gravă şi doctă şedinţă, la care au participat cărturari şi moralişti, doftoriţe şi profesori, strânşi să examineze flagelul prea-curviei din quadruplul punct de vedere Juridic, medical, profilactic şi educativ". A asistat, din fericire, şi generalul Nicoleanu, pentru a primi lumina, într-o lozincă, din partea extraordinarului consiliu. Spunem „din fericire" fiindcă intervenţia d-sale a temperat fanatismul purificator şi enormităţile aproape mistice ale acestui consiliu al virtuţii... S-a numit, totuşi, o comisiune cu formidabila menire de a reglementa moravurile. Căci prin controlul venerian se ajunge, neapărat, aci...

Consiliul a constatat că prostituţia clandestină e în creştere. Zeci de mii de femei, cu zeci de mii de bărbaţi (fireşte) se întâmpină zilnic, în hoteluri şi în case de întâlnire. Nu e vorba de cocote cu condicuţă. Controlul acestora e aproape asigurat. Ci de doamne „din societate", de neveste de burghezi cumsecade, de funcţionare de minister, de dactilografe, de croitorese, de actriţe... într-un cuvânt, savantissimul şi sapientissimul consiliu a făcut bizara şi nebănuita descoperire că între cele două tabere sexuale de bucureşteni (şi fenomenul ar putea să fie identificat şi în provincie, şi la sate, poate chiar şi peste graniţă) se petrec zilnic, dar în secret, păcate iremisibile... Pe bani sau „pe sentiment", nu importă. De altfel cum ar putea o razie să stabilească dacă delictul e dezinteresat sau ba? Şi ce importanţă are amănuntul acesta, din punct de vedere sanitar? Tocmai de aceea, Consiliul de higiena pare să fi pus amorul tuturor cetăţenilor şi cetăţenelor sub urmărire. Au voie să se culce nederanjaţi numai soţii legitimi sau numai clienţii prostituatelor înscrise. Dragoste la domiciliul conjugal, sau la bordel. Restul, bărbaţi şi femei, sub control. Sunt în Consiliul de higiena al Capitalei apostoli şi savanţi decişi să legifereze predilecţia lor de a explora mucoasele.

Generalul Nicoleanu a demonstrat absurdul şi enormitatea unei asemenea tendinţi, imposibilitatea acestui control, dezastrele unei astfel de indiscreţiuni, şi a consiliat moderaţiunea. Căci, când cineva s-a ostenit să pătrundă realitatea, îi piere pofta de a face pe judecătorul. înţelege foarte anevoie diversitatea faptelor. Şi nu mai cade în ispita de a propune axiome etico-sociale şi de a dezvolta generalităţi...

Dar ce poate un singur general încontra unei comisiuni şwas/'-sacerdotale convinsă că remediază totul, prin dogme şi legi?

PROSTITUŢIA
(Explicaţiuni)

Cetitori de-ai *Curentului* ne fac onoarea să ne comunice că însemnările noastre cu privire la controlul venerian pus la cale de Consiliul de higiena al Capitalie i-au nedumerit. „Nu înţeleg să apăraţi viciul şi cortegiul lui de maladii", ni se spune, categoric, într-o misivă. „Articolul d-voastre atinge pe alocuri cinismul", suntem acuzaţi, într-alta. în rezumat, ni se atrage atenţia că cele constatate de Consiliul de higiena dezvăluie o tristă stare de lucruri. Paralel cu prostituţia reglementată se dezvoltă în proporţii uriaşe prostituţia clandestină. împotriva acesteia Consiliul de higiena încearcă să lupte, introducând controlul medical pentru a împiedica propagarea morbilor infecţioşi ai Venerei... Şi, iată, critica ostilă a unui scrib riscă să paralizeze avântul apostolilor sănătăţi şi ai moralei...

Desigur, prostituția, fățișă sau clandestină, e un foarte trist aspect al vieții. Dar e şi mai trist că de protecția legii şi a autorității nu se poate bucura decât prostituția reglementată (Lăsați-ne, pentru moment, să credem în această protecție şi în înalta omenie a celor de la brigada de moravuri). Cealaltă, însă, ne scapă oricărei solicitudini legale. Fiindcă limitele ei sunt incerte şi flotante, şi în stare să încapă toate amorurile nelegalizate, nici prin condicuțe, nici prin acte de stare civilă, toate aventurile, dacă vreți, din această depravată şi adulteră cetate a lui Bucur. Trist, desigur, fiindcă ar trebui ca domnii şi doamnele de pretutindeni să nu fie în măsură de a se jertfi păgânei zeițe decât sub binecuvântarea preotului creştin. Trist, şi totuşi adevărat, şi pare-mi-se şi natural! O incursiune a Consiliului de higiena, înarmat cu seringi şi alte cauciucuri, în acest domeniu, ar provoca gigantice scandaluri, divorțuri, păruieli şi decadențe, fără nici un rezultat profilactic.

- Să închidem toate casele unde se petrec asemenea blestemății, a propus în consiliu un om de știință!

- Atunci, domnule profesor, mutăm Capitala! a exclamat cunoscătorul situației, generalul Nicoleanu.

Asupra chestiunii în sine s-a spus, de mult, ultimul cuvânt. Ideea de a reglementa prostituția, dincolo de fenomenele ei mărturisite şi flagrante, nu e decât ideea preoțească de a reglementa amorul. „E o idee religioasă", spunea cumintele Gourmont. Talmudul a mers până la a regula şi ora precisă a nevoilor naturale. Dar mai cu seamă „al şaselea simț" a excitat verva legislatorilor (Luther a precizat în versuri: *zwei mall...).* Toată arta moraliştilor s-a concentrat în acest punct: a împiedica întâlnirea celor două jumătăți ale omenirii... Şi după ce arată inanitatea şi a religiei şi a științei în această materie., încheie cam aşa: baza moralei moravurilor trebuie să fie libertatea; şi legislația moravurilor la fel. Un act liber consimțit nu poate fi imputat nimănui. Cine poate fi lezat, când o femeie liberă dispune de corpul ei? în afară de viol şi de adulter (pentru că mariajul e un contract) nu se vede care e relațiunea ce poate fi incriminată şi cui, anume, strică. Statul care închide o femeie galantă e vecin cu barbaria. Se zice că în Italia nu există regulament cu privire la „galanterie". Dar s-a luat precauția înființării spitalelor gratuite în care orice femeie se poate îngriji fără să-şi spună numele. Şi nu tot în Italia ființează acele ospicii în cari orice femeie însărcinată poate intra voalată şi poate rămâne voalată până la ieşirea de acolo?

Organizarea, deci, a unei asistențe discrete şi libere - iată o eficace măsură medico-socială. Restul e vorbărie şi brutalitate.

A.B.C. PENTRU REGIMUL ACTUAL

E cineva de veghe, printre oamenii cari guvernează azi? S-ar părea că, în plină învălmăşeală politică, o asemenea întrebare e inutilă. Totuşi, e ceva greşit în felul în care guvernul se adânceşte în luptă. O mână de miniştri şi cinci sute de parlamentari s-au depărtat prea mult de mulțimile cari le împrumutau forța covârşitoare a greutății lor masive. Ei au rămas, fără îndoială, purtătorii aceloraşi năzuinți unanime. Dar, în izolarea în care se afundă tot mai mult, sunt în principiu să suporte singuri asaltul tuturor duşmăniilor coalizate. în clipa de față, agresorii sunt la pământ, fără îndoială. Dar tocmai de aceea loviturile lor pot fi mai viclene, mai mortale, mai neîngăduite. Şi parcă nu era vorba să se măsoare guvernul şi Parlamentul național-țărănesc cu opoziția din Camere, din cluburi, din stradă şi din culise. E mult mai firesc, mai eficace, mai necesar, ca izbirea să aibă loc între această opoziție şi Partidul (nu numai guvernul, nu numai Parlamentul) Național-Țărănesc el însuşi. Adică între o sută de mii, de o parte, şi douăzeci şi cinci de sute de mii, de alta. între taberile adevărate, aşa cum le-au delimitat alegerile.

Când cunoşti tactica şi planul adversarului, câştigi, dacă nu eşti nevrednic şi nerod, bătălia. Planul opoziţiei nu are nici un secret. Sunt temeri, totuşi, că guvernul procedează ca şi cum l-ar ignora... Ce vrea, anume, opoziţia?

- Să izoleze, mai întâi, guvernul şi parlamentul, de partid.

Să dezbine apoi Parlamentul în ardeleni şi în regăţeni, ceea ce ar determina, fireşte, o dezbinare corespunzătoare în sânul guvernului.

Planul acesta e urmărit cu maximum de neîndemânare şi de grosolănie posibilă. Pare, totuşi, că va izbândi...

Fiindcă guvernul neglijează cu desăvârşire partidul.

Fiindcă vagi animozităţi intraparlamentare arată că sistemul intrigii şi âl aţâţării, cu tot simplismul lui, are mici succese... Şi atunci cari sunt măsurile de apărare?

Desigur, intervenţia miniştrilor cu autoritate pentru calmarea majoritarilor cari mărşăluiesc conform puerilelor instigaţiuni indirecte ale opoziţiei.

Şi reluarea celui mai strâns contact între guvern, parlamentari şi organizaţiunile de partid. Cu riscul unei extenuări. (Comitetul mântuirii publice şi Convenţiunea lucrau câte douăzeci de ceasuri. Dar ce ritm!)

.. .Până peste câteva zile, se va preciza iureşul opoziţiei, pe chestia minorităţilor, pe chestia Stere (altă speranţă de dezbinare), pe chestia legii administrative...

Iar pentru guvern orice şovăire, orice concesiune, orice desolidarizare, înseamnă un pas greşit, o gleznă ruptă.

STEAGURI

Sfinţirea steagurilor chemăriste la Blaj a stârnit nelinişti şi nedumeriri. Presa opoziţiei obscurantiste şi reacţionare scapă un răcnet de alarmă: a început organizarea gărzilor

roşii. Cuprinsă de presimţiri sinistre şi obsedată de cumplite analogii, presa democratică se întreabă şi insinuează: s-au inaugurat oare primele miliţii fasciste? Şi legalismul strict imparţial se înşiră alături de pseudodictatorii de deunăzi, pe acelaşi fior de teamă, exagerată dinadins. E explicabil. Plăcut nu e să devii prizonierul unui regim bizuit pe un partid care s-a organizat milităreşte: oricâtă încredere ai avea în bunele intenţii ale acelui guvern care, în cele din urmă, ajunge el însuşi captivul miliţiilor sale. Legiunile chemăriste sunt însă cu totul alt decât fascii şi decât gărzi verzi sau roşii. E vorba pur şi simplu de tineretul naţional-ţărănist din Ardeal, corespunzător tuturor organizaţiilor tinereşti de partid din Vechiul Regat. Există şi dincoace de munţi un tineret, de pildă naţional-liberal, există şi un tineret socialist, există şi un tineret ţărănist, există şi un tineret antisemit şi, în curând, averescanii vor înjgheba, desigur, un tineret al lor, de la şasezeci de ani în sus. Nimănui nu i-a dat în gând să se înfricoşeze de toate aceste steguleţe.

Deosebirea însă fundamentală şi îngrozitoare dintre tineretul care şi-a sfinţit steagurile la Blaj şi cel pe care-l încape camera de redacţie a unor recente publicaţii neoliberale, bucureştene, e mai întâi de toate numărul. Chemăriştii aceştia sunt înspăimântător de mulţi. I-am văzut. Dar ce sunt ei de vină, dacă mişcarea lor cuprinde neamul românesc tânăr, de peste munţi? Şi de când oare unanimitatea constituie un atentat sau un indiciu de subversiune? Tineretul chemărist e o organizaţie politică pe temeiul programului naţional-ţărănist, adică al unui partid de guvernământ, precum se vede. Că guvernul s-a dus la Blaj e un bun semn că a început să nu-şi neglijeze popularitatea, cel puţin peste munţi. Ar fi de dorit să facă acelaşi lucru şi în Vechiul Regat, unde tineretul ţărănist lâncezeşte, aproape uitat de şeful său pierdut în cartoanele biurocraţiei... Ar fi mai de dorit ca aceste două organizaţii să comunice şi să-şi dea mâna,

suprimând, tinereşte, arbitrara frontieră înscrisă în suflete, într-un deceniu de ineptă teroare.

Şi, în sfârşit, o ultimă deosebire: tineretul chemărist a ştiut ce vrea şi n-a uitat ce a vrut. Dacă această anumită însuşire îl face pe primejdios, nu i se cuvin pentru ea decât felicitări.

DECEPȚIILE D-LUI BRĂTIANU

Clima italiană a fost propice d-lui Vintilă Brătianu. Un sânge ofensiv i se avântă prin arterele mlădiate. Dovada cea mai bună a acestei prosperități fiziologice, a acestei înverziri neaşteptate, o face dispoziția combativă în care se află posomorâtul şi mofluzul şef al Partidului Liberal. E drept că şi spectacolul pe care l-a găsit la întoarcere e de natură să flageleze şi să excite organismul cel mai blazat. Pretutindeni, peste atâtea fortărețe pe cari pacienta şi cointeresările înveteratului vistiernic le-au ridicat brătienismului triumfal, spânzură nori grei de amenințare. Ecluzele cari canalizau toate apele pactolului* românesc spre aceste mori ale berechetului național-liberal sunt sfărâmate. întunecimile artificiale, chibzuit dispuse pe ici pe colo, pentru a favoriza operațiunile mistice şi patrioate, ale samsarilor cu condicuță şi cont curent, sunt străpunse şi cotropite de snopi de indiscretă lumină a unor legi regulatoare. Un regim nou a netezit terenul, pregătindu-1 muncii de valorificare, ocrotindu-1 contra viitoarelor acaparări, punându-1 într-o stare de aşteptări şi de primire. E drept, suntem de-abia în aşteptare. Dar, pentru cel obişnuit să taie şi să spânzure, ce dezastru al năzuințelor şi al planurilor pentru ziua de mâine! Din moment în moment, finanța străină poate să se instaleze

Pactole (franc.) - izvor de bogăție.

aci. Desigur, în condițiunile dictate de naționalismul precaut şi rezonabil al legiuirilor reformatoare. Dar toate acestea pentru d. Vintilă Brătianu înseamnă ruina hegemoniei liberale. Prin ieşirea din sărăcire a țării, prin crearea unei burghezii autentice, prin colaborarea unui capital mobiliar real, prin remedierea şomajului, prin întărirea claselor producătoare, poporul român şi statul român se liberează de tirania calicistă a regizorului mizeriei obşteşti... Zece ani, d. Vintilă Brătianu a ruinat, dacă hu cu premeditare, cel puțin cu interes de sectă, România, pentru a o teroriza şi stăpâni prin lipsă şi secătuire. Şi, dintr-o dată, măsurile prohibitive cari mențineau această stare specială, această stare bicisnică şi unică, sunt înlăturate. Berechetul nu s-a revărsat încă, fireşte. Cei ce credeau că împrumutul, stabilizarea, noul statut al averii publice, aveau să işte, instantaneu, o bogăție miraculoasă, se înşeală amarnic. Anii de liberare sunt şi ani de ispăşire. Refacerea economiei naționale, dacă lucrurile se desfăşoară fără şocuri, fără zigzaguri, e o răbdare şi o trudă de patru-cinci ani. în această privință nici o iluzie nu e permisă. Orice demagogie şi-ar găsi în lunile următoare - mai ales dacă recoltele vor fi rele - o dureroasă dezmințire. Dar s-a creat, indubitabil, posibilitatea de ridicare a gospodăriei unanime, şi tocmai acest lucru îl zguduie pe d. Vintilă Brătianu şi-1 scoate din răbdări. Dar se lucrează cu stăruință în acest sens al defrişării de cioturile, de rădăcinile şi scorburile trecutului, şi în fruntea acestei acțiuni, cu târnăcopul şi securea pionierului în mână, se află însuşi oribilul Virgil Madgearu, neobositul şi îndârjitul, obsesia neagră şi crispanta panică a vistiernicului dezafectat.

Iute, deci, o campanie de răsturnare. Fără preget, un iureş decisiv... Şi în mijlocul partizanilor şi tovarăşilor lui de luptă, d. Vintilă Brătianu, a clamat, se zice, necesitatea revenirii Partidului Liberal la cârma țării, pentru a reînnoda firul întrerupt. „împrumutul s-a făcut. Restul ne priveşte..."

E vădit, d. Vintilă Brătianu a năzuit la rolul Jeanei D'Arc, în moleşită Curte a regelui Carol al VH-lea. Candoarea şi elanul său n-au izbutit însă, să anime curajul cavalerilor de petrol şi industrie, constituiţi în partid politic. Mânia sa n-a mai înduplecat pe nimeni. In vremuri de restrişte se aude uneori, odată cu glasul resemnării, şi glasul bunului său simţ. El ar fi spus:

- Ce înseamnă astăzi o campania de răsturnare? Desigur, o viguroasă acţiune parlamentară, dusă, dacă se poate, până la obstrucţie. Paralel cu aceasta, un susţinut vacarm în presa cotidiană, ceea ce se cheamă *„canarder"* în argot-ul* politic. Apoi, o mare mişcare de întruniri publice şi de *meeting-wn,* pentru mobilizarea- maselor. Totul, cu o agitaţie de discreditare a guvernului în străinătate şi cu demonstraţii menite să impresioneze şi să intimideze Regenţa.

E oare, Partidul Liberal, aşa cum se prezintă azi, în măsură să pornească tot acest asalt, în Parlament, în presă, în stradă, în străinătate, în culise? Liberalii sunt prea conştienţi de actuala lor slăbiciune şi deconfitură, pentru a urma, orbeşte, pe d. Vintilă Brătianu...

îi mai rămân, acestuia, mijloacele de intimidare, bătaia cu pumnul în masă, tapajul, uşile trântite... Dar i s-a lămurit, pare-se, că ceea ce reuşea leoninului Ionel, nu poate izbândi ursuzului Vintilă. E chestie de anvergură, de ritm, de voce, de spectacol. E chestie de prestigiu şi, pe de altă parte, de oameni. Au trecut prea multe luni de la moartea Regelui Ferdinand. Supărările liberale, retragerile din Parlament nu vor mai avea efectul de altădată. Şi nu e momentul apoi de a imita procedeele d-lui Iuliu Maniu. Există apoi o deosebire de semnificaţie, aci: d. Iuliu Maniu se retrăgea cu optzeci de parlamentari autentici din mijlocul a trei sute de mameluci frauduloşi. D. Vintilă Brătianu s-ar retrage cu douăzeci de parlamentari, de data aceasta autentici, din mijlocul unei majorităţi reprezentând cu adevărat masele electorale.

*** *Canarder* (franc, fam.) = a cânta fals.**

S-a renunţat, deci, la orice acţiune pripită. S-a convenit că Partidul Liberal poate câştiga mult din aşteptare, chiar cu riscul de a suporta, între timp, noi şi grele lovituri. Vremea e aliatul tuturor opoziţiilor, şi vrăjmaşul imperceptibil, dar tenace, al guvernelor.

Totuşi, aceasta înseamnă sfârşitul, în orice caz, al hegemoniei liberale. D. Brătianu, din punctul său de vedere, are dreptate...

Cu deosebirea, însă, că această cascadă a început mai de mult. D. Brătianu, trântit de la putere încă de acum şase luni, e în situaţia celui ce se trezeşte în ochiul de apă din mijlocul drumului şi se întreabă: când am ajuns aici? Iar oamenii de realităţi şi tineretul care-l asistă se zice că s-au pronunţat hotărât pentru o normalizare politică, fără hegemonii şi fără apucături acaparante... Cinstit, sănătos, simplu... (Când n-au încotro!...)

PE MARGINEA UNEI ORDONANŢE

Semn de bătrâneţe precoce, sau numai o prevestire a ei?... Citesc în ziare că autorităţile iau măsuri în contra cântăreţilor ambulanţi. Şi-mi explic că de câteva zile n-au mai urcat spre storurile care ocrotesc somnul meu de întârziat notele alterate şi triste ale unei voci femeieşti. Ele îmi pătrundeau, cele dintâi, prin împânzirea moale a dimineţii, în minte, până la punctul unde mocnea conştiinţa. Stridenţa şi asprimea datorită atâtor răguşeli spulbera cenuşa repaosului şi scapără în mine lumina crudă a deşteptării. Altfel, de n-ar fi fost decât acordurile obosit-metalice ale flaşnetei, acel vânt decadent şi armonios m-ar fi adâncit şi mai mult în dimineaţa trândavă pe dulcele ritm care e al tristeţii fără motiv şi redusă la starea de simplă senzaţie.

...Era o femeie peticită, cu o voce falsă şi chinuită, vrăjmaşă romanţelor vechi pe care le purta în lada cu mâner, zugrăvită şi pusă sub paza păsării verzi, pasăre cu brăţara unui lănţug şi cu un jgheab de sticlă şi un mic conovăţ dinainte-i.

Stăpâna acestui echipaj purta hainele mizeriei, care e uniformă în diversitatea ei şi multicoloră. Fâşii împrumutate din toate stofele, de toate culorile, aşa cum poartă numai reginele în baluri şi cerşetoarele care cântă în frig. Pe figură, soarele de mătase veştejită al unei frumuseţi, colective, de rasă, apunea în uitarea cu care o miluise meseria şi mizeria.

Nici un rest de pasiune în cântecul acestei femei palide şi brune - investită, deci, cu semnele exterioare ale pasiunii. Ostilitatea cerului cenuşiu şi stupiditatea câinilor îndârjiţi, contrastul cu romanţele vechi, cu văzduhul plăpând al Italiei, evocat, se revela numai ascultătorului.

Ce zădărnicii bălăcite în literatură...

...Astăzi ordinea o goneşte ca pe un anacronism concurent marei industrii a flaşnetelor radio.

- Pleacă dar, cu lada ta în care stăruie trecutul, ca în nişte măruntaie de metal, ţipând a deznădejde şi a foame, şi peste care papagalul secular se scarpină atât de plictisit. Du-ţi paşii jalnici prin moina României, în care ai apărut ca o demonstraţie a începuturilor rătăcitoare ale artei... Erai ca atare, sfioasă şi discretă şi niciodată nu te-ai ivit, în mahala, mai aproape de amiază. Vecinii toţi se arătau la geam la singurul sunet de ceas deşteptător pe care nu l-ar fi sugrumat.

...M-ai ascultat? Sau, galbenă, aţipeşti şi tu, lângă păsăroiul moţăit?

VANITAS.

Fără-ndoială, generalul Averescu nu mai e interesant, politiceşte. „Cazul" d-sale a fost dezbătut şi clarificat, de

mult. Steaua i-a fost amăgitoare şi falsă. Cariera politică, o serie de încercări şi tentative de reabilitare, neizbutite. Generalii, în politică, nu izbutesc decât călcându-şi jurământul. Glorioşi pe câmpul de bătaie, ei sunt ridiculi în for, dacă acţiunea lor se mărgineşte la o simplă oscilaţie între credinţă şi trădare. Pe mica noastră scenă, generalul Averescu ar fi putut juca un rol de Pompei, Caesar, Sylla sau Marius, de proporţii dunărene şi moderne, cu singura condiţie de a nu rezista împrejurărilor prielnice şi unei ursite, la un moment dat, clare. Asemenea însă lui Aetius a ezitat şi a fost jertfit de stăpânii cărora le-a rămas fidel. Alegem cu dinadinsul aceste pilde depărtate. Pe lângă ele, generalul Averescu nu e măcar o figură melancolică. Ceea ce strică liniei sale civice e lipsa de resemnare. Neastâmpărat, chinuit de remuşcări tardive, urmărit de acel *l'esprit de l'escalier* politic, care nu serveşte la nimic, generalul revine adesea în arenă, ameninţă, creşte şi se spulberă de un hohot voios. Un subversiv care nu a îndrăznit nici, cel puţin, până la o greşeală ireparabilă... Un revoluţionar nerealizat, un dictator neisprăvit.

Astăzi, după eşecurile din 1922 şi din 1926, generalul Averescu încearcă o nouă soartă politică. Fără partid. Dacă e chemat la putere, partidul se reconstituie într-o săptămână. Se vor găsi întotdeauna şaptezeci de cetăţeni doritori de o prefectură, şi alţi cinci sute gata să accepte un mandat. In acest scop, nici nu e nevoie de o tactică nouă. Un acord cu liberalii, pentru un interregn pus sub aspră ocrotire, apoi (istoria se repetă) o conspiraţie pentru a da lovitura liberatoare... La o etate care închide trei sferturi de veac, e drept, această flexibilitate de caracter şi acest romantism conspirativ e şi o încurajare şi un rău exemplu pentru generaţia deprimată care e încă departe de a fi împlinit 35 de ani. Şi numai sub acest raport, activitatea şi frământarea bătrânului general mai interesează. Deunăzi, a ţinut un discurs într-o sală pustie, la Severin. Argumentele sale, îndreptate în contra ţărăniştilor, ricoşează în pielea liberalilor.

Ce dovedeşte generalul, vorbind de scurta prosperitate a ultimei sale guvernări? Că e suficient să îndepărtezi pe liberali de la cârmă, ca ţara uşurată să reia imediat calea refacerii... Dar atunci, de ce se mai agită generalul Averescu? Mai ales, când e vădit că frământările sale, de septuagenar impenitent, cel mult dacă strică medicului Voronov!

TINEREŢE

Acest cuvânt devine sediţios şi cade sub prevederile draconicei legi a blândului Mârzescu. Până nu cuceriseră puterea, fasciştii l-au utilizat ca o sfidare şi ca un strigăt de luptă. Şi, după revoluţionara lor izbândă, au făcut din el un program de guvernământ. Secretul trăiniciei regimului Mussolini stă, pe de-a-ntregul, în tinereţea oamenilor. Vârsta verde ţine cu prisosinţă loc de principii complicate şi de competinţi migăloase. Compensează până şi specialitatea, această exagerare vecină cu superstiţia, a vremurilor noastre. Când Mussolini a măturat câmpii politicii italiene n-avea decât treizeci şi şase de ani. Era însoţit de mulţimea foştilor combatanţi, cari, prin însăşi această calitate, nu puteau fi mai bătrâni decât el. Peste câtăva vreme vom asista, fireşte, la îmbătrânirea şi sclerozarea regimului. Şi de-abia atunci ne vom da seama cât de senile sunt celelalte partide a căror tinereţe se fixează în trecut la o dată mult mai depărtată. Tinereţea unei formaţiuni politice e faza ei de efervescenţă şi de revoluţionarism. Nu e nevoie, deci, să ne gândim la ţepenele artere ale unui şef de partid sau altul pentru a ne da seama că primăvara Partidului Liberal a fost la 1848, maturitatea şi apogeul în timpul războiului de independenţă şi că decrepitudinea i-a început, ca o mare sincopă sau ca o hemoragie cerebrală într-un organism pe sfârşite, la 1907.

Vor obiecta, desigur, unii, că Partidul Liberal a prezidat şi războiul de întregire. A fost însă un mare fenomen pornit din adâncuri, şi pe care liberalii l-au stăpânit cât poate stăpâni un pai valul ce-l poartă pe creastă. Singura destoinicie a unui partid, luat de astfel de evenimente, ar fi fost să le prevadă şi să le pregătească. Nepregătirea şi surprizele sinistrului an 1916, zigzagul şi haosul care a urmat un deceniu confirmă însă impotenţa ce lovise pe conducători. Reformele votate *in extremis,* sub ameninţarea revoluţiei ruse, nu sunt decât semnătura lor testamentară. Un partid viguros nu abdică şi nu renunţă. Aşa-zisele acte de înţelepciune, efuziunile sentimentale de felul celor din celebra noapte de 4 august, nu sunt decât o dovadă de slăbiciune, de o parte, şi de forţă, de cealaltă...

Cealaltă parte, la noi, e fără îndoială ţărănimea împroprietărită. împotriva ei, împotriva deplinei ei tinereţi, d. Vintilă Brătianu încearcă o luptă piezişă şi conspirativă. Când lupţi în opoziţie, eşti nevoit să creezi evenimente. Duşmanul opozantului e acalmia. Vă amintiţi, după Alba-Iulia, cum trâmbiţa guvernul liberal, pretutindeni, acalmia? Covârşită, astăzi, de masiva majoritate populară care susţine încă regimul naţionalist-ţărănist, opoziţia liberală are nevoie de evenimente. Fiece amănunt, fiece incident trebuie sporit până la proporţiile unui simptom plin de gravitate. S-a procedat aşa cu agitaţia comunistă. Şi tam-tamul reclamei organizate în jurul acestei sfielnice primejdii a izbutit să întărâte provocările histerice ale câtorva fanatici. Până ce căluşul şi patul puştii au intervenit. Un cal de bătaie, mai puţin, pentru amatorii de stare de asediu şi de dictatură. (De pseudodictatură, fireşte: fiindcă s-a convins toată lumea că d. Vintilă Brătianu, în afară de cointeresările mănoase, nu are ce dicta.) Şi, iată, prilejul de agitaţie, de alarmă şi de panică, s-a ivit, pe o temă nouă: sfinţirea steagurilor chemăriste ale tineretului ardelean, la Blaj. Fostul prim-ministru a informat Regenţa asupra uneltirilor dictatoriale ale guvernului. O frază din discursul d-lui Vaida-Voievod e luată

V

descoperă o vastă conspirație în toată țara: chemăriștii peste munți, tineretul-țărănist în Regat prepară o noapte a Sfântului Bartolomeu, opoziției. Dictatorii de ieri se arată cuprinși de un dor subit de legalitate. Bineînțeles, toată această groază și deznădejde ascund numai ipocrizie. Chemăriștii sunt tinerii național-țărăniști din Ardeal. Iar tineretul-țărănist este mai mult o organizație de clasă. Din izvoare sigure, știm că între aceste două formațiuni au avut loc tratative de unificare cari au eșuat total. Chemăriștii înțeleg să lucreze în cadrul și în disciplina partidului. Tineretul-țărănist vrea independență. Dezacord. Chemăriștii rămân elementul mobil al propagandei național-țărăniste în Ardeal. Adunarea națională de la Alba-Iulia e, ca număr, opera lor. Rezistența cetățenească efectivă, de peste munți, s-a datorit tot lor. Și-au făcut o misiune din apărarea legalității. De altfel, se știe, sfințirea steagurilor era să aibă loc în iunie trecut, sub liberali...

Să fie această mică furtună un semn că tineretul se decide să pogoare în arenă? Poate că el va împrumuta, regimului și întregii vieți politice, ritmul său repezit, spiritul său de hotărâre și acțiune: chiar dacă problema guvernului de azi rămâne, fatal, o problemă financiară. Repeziciunea și îndrăzneala impun până și aurului și cifrei.

NATALITATE, PACE, DEMOCRAȚIE.

La ordinea zilei, în presa europeană, sunt foarte ciudate discuții. Un ziar francez publică o scrisoare a corespondentului său din Berlin, cu semnificativul titlu: ***Reglementarea natalității.*** E vorba de năstrușnica învinuire pe care un deputat rasist a adus-o, în Reichstag, cancelarului Muller. Acuzatorul afirmă, nici mai mult, nici mai puțin, că există, în pactul de la Locarno, o clauză secretă potrivit căreia guvernul

I

german se obligă să ia măsuri pentru descreșterea natalității în Germania. Firește, inepta învinuire a rămas fără răspuns.

Iată, însă, că un raport al Ministerul de Interne al republicii-imperiu constată un alarmant regres al nașterilor în toate provinciile. Diminuarea natalității e mai accentuată la Berlin și în marile centre. în general, din 1913 până în 1927 natalitatea descrește treptat într-o proporție ce trece de 50 la sută. Numărătoare precisă: 834.000 de unități în 1913... Numai 403.000 în 1927. Și tendința e spre scădere. Alarmă: dacă situația (agravată de unele date și constatări peste cari trecem) nu se schimbă, atunci, până în douăzeci de ani, populația imperiului va diminua primejdios pentru forța germană. Plângerile și îngrijorările cari s-au auzit din Franța, de patru decenii încoace, nu sunau altfel. Dacă apropiem aceste preocupări de neliniștile recent exprimate de un ministru maghiar asupra pericolului despopulării în Ungaria, de știrile și statisticile din Austria și din Rusia sovietică, de starea nefericită pe care o constata Nichifor Crainic în Banatul românesc, Italia mussoliniană rămâne singura țară care se mai poate lăuda (sau plânge) de o creștere vertiginoasă a populației sale. Ceea ce înseamnă că Italia, fascistă, dictatorială, antiegalitară și antidemocratică, e singura țară în situație de război, latent și surd, cu țările vecine. Poporul italian e în plină mișcare, de năvălire, pentru moment pacifică, a teritoriului altor națiuni: sudul Franței, aproape colonizat de italieni, stă dovadă. Italienii sunt singurii cari, deși nu se încap în hotarele înguste ale patriei, continuă să se înmulțească, după porunca biblică. Ceea ce infirmă multe din ipotezele și soluțiile sociologilor și economiștilor despre problema populației. Mizeria nu e o cauză de oprire a natalității, ci mai degrabă dimpotrivă. Civilizația nu e nici ea explicația și cauza ultimă a fenomenului. Nici posibilitățile de muncă și de trai, cu multiplele contradicții, nu lămuresc enigma. Nici înfrângerea și nici victoria nu dictează clar, și într-un sens mereu același, mișcarea populației. Nici chiar forma de

guvernământ nu constituie un determinant constant, cu toate unele coincidențe între democrație, republică și diminuarea natalității. (Ideea de egalitate e socotită ca o pricină a tendinței de a trăi la fel cu cei mai bogați; ceea ce nu se realizează, firește, printr-o înmulțire dezordonată a gurilor cari își cer pâinea de toate zilele)... Iar argumentul vitalității sau vlăguirii unei rase nu pare mai plauzibil. Numai ideile și sentimentele stăpânitoare, într-o epocă, la o națiune, explică mai statornic fenomenul natalităţi. Şi din acest punct de vedere, prolificitatea poporului celui mai fervent și mai bigot din Europa, e suficient tălmăcită. Ceea ce nu înseamnă că trebuie neglijat amănuntul economic.

Poporul francez, cel dintâi, și-a limitat cu voință înmulțirea. Unii l-au lăudat pentru asta. Era un semn de inteligență, de dragoste de confort, de dezgust în fața mizeriei abundente. Wells astăzi merge mai departe și preconizează reglementarea natalității, pe cale de acord diplomatic și de măsuri administrative. Anglia, Germania, Franța și Italia, spune el, trebuie să se înțeleagă în această privință, să stabilească limite, ca să nu mai fie nevoite să se bată. încă un pas, și vom ajunge la soluția muntelui Tayget. Dar asemenea rețete se exclud singure. Fiindcă limitarea natalității înseamnă osândirea popoarelor la îmbătrânire și moarte, în câteva decenii. Socoteala e simplă.

Pentru români, mișcarea populației, cu cele două coloane paralele ale ei, e o chestiune de viață și de moarte. Căci în cele din urmă e mai bine să cotropești decât să fi cotropit.

„FIOR DE CLASĂ"

Umbra plăpândă a unor zori de primăvară, între catifelele vagonului. în tavan - văpaia lămpii, ca o buclă uitată într-o biblie neagră.

Cei doi frați, față în față, mă obsedează. Sunt la fel de mari, în veșminte de stofă străină, încheiate strâns, de călătorie. Și-au atârnat impermeabilele scurte și le văd grumazii ocrotiți în lânuri, pieptarele din păr de cămilă ivindu-se sub mânecile hainei peste încheieturile pumnilor împodobiți cu brățări de piele, pentru cămeșile de aur ale ceasornicelor.

Ghetrele lor înalte sunt tot atât de fine ca pielăria, colorată ca o floare, a valizelor. Două volume legate, puse la îndemână, plăpânde ca niște pleoape dezmierdate de lună într-o țară de sud.

Cei doi frați poartă pe brațul voinic o fâșie de doliu și pe umerii largi un gât strunjit și două chipuri palide și nete. Părul lucios, dat pe spate, precizează perfecțiunea sferă a țestelor mici. Trăsăturile decurg, conform unei geometrii stricte, una dintr-alta, într-o simetrie de tinerețe inexpresivă. Dacă îi scrutez descopăr deosebiri - frații desigur nu sunt gemeni. Dar ceea ce îi confundă și îi amestecă fără cruțare e atonia indescriptibilă a privirii lor care nu privește, e arhitectura fără de viață a efigiei lor de monedă, sau mai curând de manechin. încerc să-mi reprezint figura unuia din ei, îmbătrânit cu douăzeci de ani.

Sânge pe opacul scleroticei, scobituri în tâmple, cuperoză în obraji, o undă de osânză suspendată sub bărbie, o îndestulare scârbită în colțul buzelor. Dar celălalt va fi la fel și el. Vor semăna și atunci.

Călătoresc, fără îndoială, către moșia moștenită pe care o exploatează amândoi. Nu schimbă cuvinte, ca oameni care pornesc la o corvoadă cunoscută, fără incidente și fără surprindere. Nu se uită pe fereastră la priveliștea indiferentă ca apa dintr-un bazin.

Au mișcări contenite și precise de șampioni de biliard. Ah, fraților, să nu fiți meșteri decât în alde astea? Cum leagănă trenul capul vostru prețios ca un potir, și fără grijă...

Superbă e liniştea făpturii voastre bune de prăsilă. Dar puneţi oare patimă cel puţin în asta?

Nimic nu se răsuceşte şi nu roade din mărul viţei, neruşinat?

Vreau pentru arătarea lor şlefuită aspra inconştienţă a vânătorului, vreau dispreţul crud al boierului, pofta de stăpânire şi priapismul leneşului puternic, sau cel puţin setea de bani, darul beţiei, ori un viciu viclean, autoflagelaţia, scatofagismul, necromania, homosexualitatea, orice, în afara gimnasticii saloniere a dansului negru, în afara moţăielii statuare a capetelor păpuşăreşti din tren. îi interpelez mintal: - Fraţilor - şi-mi înfig în ei căutările. - Fraţilor, poate alta e taina vieţii voastre înfăşurată în piei de sobol şi şopârlă, căptuşită cu aur şi platină, stropită cu apă de păr, descântată cu valsuri pe cuvinte... Un cataclism sentimental, de pildă, le-a strivit sub greutatea renunţărilor corola suavă a simţirii, resortul aprig al voinţei, şi numai tinereţea lor supravieţuieşte, ca o faţadă în care s-au stins ferestrele. De aceea privirea lor nu mai visează, nici nu se uită, de aceea stau neclintite firele de păr peste fruntea netedă ca gheaţa. Cei doi fraţi iubeau, negreşit, aceeaşi femeie, şi din dragostea lor au făcut un rug şi o flacără şi au risipit pe urmă cenuşa în vânt. De atunci se întorc mereu în părăginitele grădini strămoşeşti, care le-au turnat în sunete marea lor tăcere şi laolaltă rătăcesc pe năpăditele cărări, drepţi şi mândri încă, pe sub frunzele unde, singur, aiurează cucul...

- Aveţi un chibrit, vă rog?

Surprins îmi caut amnarul, scapăr şi-i aprind corectei figuri ţigara:

- *Mergi...*

Mă cuprinde teama că pierd cel mai bun prilej de a intra în vorbă:

- Aveţi poate o ţigare?
- Mă rog!
- Mulţumesc.

Conversaţia cădea iremediabil. Cu încăpăţânare, reluai:

- Mă iertaţi, domnule, aş vrea să ştiu dacă volumul cu legătura în reliefuri, de lângă d-voastră, nu e cumva un exemplar din *Les Regrets* ediţie unică, numerotată şi intruvabilă, a lui Van Rank, Amsterdam, 1652.

- Vă înşelaţi, domnule, îmi răspunse, e. catalogul ilustrat al unui mare magazin de arme de vânătoare. Londra, apărut în acest an...

Toată fraza gargarisită cu un oribil *r* ...

NELINIŞTI VIENEZE

Viena, în care se înfruntă propagandele şi se pândesc toate birourile lor de informaţii, ascunde în podoaba ei de verdeaţă şi în cel mai permanent şi fermecător concert de mierle, o mare nelinişte. Redacţiile şi legaţiile sunt aţintite asupra culiselor politice prelungite în insondabile adâncuri populare. Fel de fel de aşteptări şi mistere aţâţă veghea diplomaţiilor diverse şi curiozitatea corespondenţilor în ambuscadă. Austria redusă de după război e un pasionant teren de probleme variate şi acute, un rezumat stringent al absolut tuturor preocupărilor Europei noi. Şi nu lipsesc în acest creuzet nici turburătoarele teme ale psihologiei individuale, reprezentate în clipa de faţă de enigmaticul caz al monseniorului Seipel. Atitudinea prelatului cu aptitudini de dictator cheamă atenţia şi a partidelor, şi a tuturor cancelariilor şi opiniilor publice reprezentate aci. în jurul său se pregăteşte lupta, poate decisivă, a celor două tabere învrăjbite, a social-creştinilor şi a social-democraţilor, a burgheziei cu fond sau cu tendinţe clericale şi a proletariatului antireligios. Personalitatea prelatului bărbat de stat e atât de covârşitoare, încât însăşi absenţa lui marchează punctul precis al învălmăşelii. Seipel s-a

retras de la guvern. Seipel a plecat în călătorie. în locul său guvernează un cabinet de conciliere, de eludare şi de tranziţie. Sincera intenţie de eclipsare a monseniorului pare totuşi a nu fi reuşit. Prezenţa sa, ca a lui Ahile retras în cort, se simte chiar din depărtarea în care s-a adâncit. Şi partidele continuă să se înarmeze. în Austria civilă, forul e ocupat de două oştiri adevărate. Heimwehrul burghez şi Schutzbundul social-democrat sunt organizaţiuni echipate, înarmate şi conduse milităreşte. Cu grijă, fiecare îşi ascunde planurile, depozitele, îşi spionează pregătirile, efectivele, posibilităţile. Cele două armate civile sunt supuse unei discipline, unei propagande şi stimulări sistematice. în Parlament şi în presă se păstrează încă formele perfectei ordini şi legalităţi. Pe această cale, social-democraţii continuă asaltul lor încoronat de mici succese locale împotriva a ceea ce numesc ei dictatură social-creştină. Precară dictatură, de altfel, şi iluzorie. Fiindcă minoritatea parlamentară social-democrată reprezintă, pare-mi-se, patruzeci şi trei la sută din totalul locurilor, iar majoritatea guvernamentală a social-creştinilor se completează anevoios cu ajutorul micilor grupuri ale agrarienilor şi ale pangermaniştilor. Şi concursul acestora costă guvernele o suită neîntreruptă de concesiuni. Situaţia, în stradă, pare a fi asigurată social-democraţilor, care, stăpâni pe oraşe, au purces să se organizeze, politiceşte şi milităreşte, în burguri şi în sate. însăşi autosacrificarea monseniorului Seipel e o renunţare tactică în faţa agresiunii lor lente, tenace şi ferm legale. Crearea Heimwehrului e singurul avertisment hotărât dat revendicărilor continui ale proletariatului. Căci pe terenul legal, revendicările acestuia obţin fragmentare satisfacţii care nu duc defel la întărirea bisericii şi a burgheziei. De aceea extremiştii de dreapta proclamă făţiş necesitatea loviturii de stat şi a dictaturii.

Din când în când, taberele demonstrează festiv, pe bulevardele Vienei. Sub privegherea poliţiei vieneze, unităţi din Schutzbund şi din Heimwehr defilează după un itinerar

distinct, cu flamuri şi fanfare, şi cetăţenii aclamă, după preferinţă, aceste prevestiri plastice de războaie intestine; între timp, denunţând stăruitor pericolul de dictatură fascistă şi cu un ştiut ton de eterne victime, social-democraţia îşi urmăreşte planul său de acaparare a autorităţii. Poliţia în Viena e acuzată de social-creştinism. Poliţia, deci, trebuie încredinţată comunei şi în Viena, pentru a deveni imparţială şi populară. Armata sub îngrijirea ministrului de Război Vaugoin, figură energică şi clară, a devenit un instrument de ordine burgheză şi creştină. Vaugoin e deci ţinta asalturilor social-democrate. Burgenlandul e o vastă cetate a marii proprietăţi. Socialiştii cer exproprierea în Burgenland.

Iar, în realitate, ambele tabere se tem. Evită, înarmându-se, lupta decisivă. La un semn, social-democraţia ar putea fi stăpână pe Viena, prin Schutzbunduri şi grevă generală. Dar *Heimwehr-mi\e* sunt sprijinite de armată, de poliţie şi de efectivele din provincie, care pot sosi în câteva ore. (Evident, acestea nu sunt aprecieri personale, ci simple note după natură...)

S-ar putea spune că social-democraţii se tem chiar de o victorie a lor decisivă. Ce ar deveni ei, stăpâni pe putere, în mijlocul Europei burgheze? Preferă, deci, realizarea programului lor prin Parlament şi prin oarecare presiune a străzii...

Social-creştinii, la rându-le, n-ar vedea cu entuziasm un triumf al lor prin mijloace violente. Organizaţiile fasciste ale *Heimwehr-ului* ar trece pe primul plan, şi statul catolic din meditaţiile monseniorului Seipel rămâne un simplu vis în umbra catedralelor seculare. Şi atunci, o soluţie singură se impune. Amânarea, cu riscul a noi concesiuni. Evitarea ciocnirilor, chiar dacă acestea înseamnă evitarea victoriei, evitarea rupturii (pentru a nu da loc la izbânzi electorale proletariene) până la un alt şi propice moment politic. Statul clerical nu poate câştiga dintr-o victorie sau dintr-o înfrângere în momentul de faţă.

Şi până atunci, militanţii ies duminica pe câmpul de exerciţii şi, într-ascuns, acumulează arme.

CHEIA VISELOR

O nenorocire nu vine singură niciodată. Aritmetica nenorocirilor e simplă. E firesc, e fatal să fie aşa. Adaog însă şi susţin că o nenorocire nu vine pe neaşteptate. O mulţime de semne şi de vise o prevestesc, fără folos. Fiindcă nenorocirea nu se preîntâmpină. întrebaţi, dacă nu credeţi, pe oricare acar. Dacă ar fi fost altfel, soarta omenirii s-ar fi clintit demult, într-o ordine mai puţin subtilă şi misterioasă, nu e oare şi educaţia o artă de a prevesti şi ocoli dezastrele şi ameninţările la pândă? Cu toate rafinamentele şi stăruinţele paterne, generaţiile nu au renunţat la experienţa lor proprie. Şi asistăm neputincioşi la greşelile, mereu aceleaşi, ale urmaşilor fără ca vorba, fapta şi suferinţa noastră, generos şi savant oferite, să izbutească a-i preveni. Experienţa şi cuminţenia pe serii şi generaţii se acumulează atât de anevoios, încât o istorie singură, cu paginile ei de veacuri, nu s-a învrednicit să înregistreze un adevăr câştigat. Nu e deci de mirare că un ins izolat, sâcâit de presimţiri şi avertizat de propria lui judecată dincotro îl paşte o rea soartă, nu e, în cele din urmă, în măsură să o evite. Dacă lucrurile s-ar petrece altfel, atunci un progres prea repede ar face dc nerecunoscut viaţa, asemeni unui peisaj străbătut în plină viteză.

Avertismentul (semn, presimţire, vis sau arătare) poate fi un indiciu că muritorul căruia i se întredeschid o clipită porţile misterului se află în graţia vreuneia din forţele necunoscute şi însufleţite din juru-i. Poate fi numai o simplă însuşire a sistemului nervos, o funcţiune obscură şi nelămurită. Aceasta, e, desigur, opinia mioapă şi grosolană a materialiştilor. Oricum, dovada e făcută că prin presentiment putem arunca o

privire în adâncimea timpului, în ceea ce - numim - din pricina modului nostru succesiv de a percepe, viitor, atât de impropriu. E de ajuns pentru a recunoaşte timpului încă o dimensiune, ca o calitate a lui permanentă şi simultană. Să ne mai întrebăm atunci ce mai rămâne din siguranţa simplistă şi sfruntată a materialiştilor sau din dubiul neîncrezătorilor? Socot că toate aceste întrebări, a căror plăpândă aripă de-abia atinge suprafaţa tainelor insondabile, sunt menite să înfioare. Să închidem o minută ochii noştri proşti şi obraznici. Poate ascultând înţelegem mai bine. Fie şi numai dacă vom căpăta bănuiala că toată înţelegerea noastră de astăzi este de-abia în stare de presimţire...

(Daţi-vă seama de orgoliul acestei presupuneri...)

Ceea ce e trist şi umilitor şi admirabil e tocmai meschinăria frecventă prin care toate cele aşa-zis Viitoare se anunţă sensibilităţii şi priceperii noastre. Poeţii s-au revoltat demult împotriva acestei batjocuri. Eroii lor, în tragedie, îşi descifrau soarta într-un somn bântuit de arătări grandioase. Hector apare nu mai ştim cui, sticlos, livid şi constelat de răni, şi glasul lui bărbătesc, care răzbea prin tumultul bătăliilor, e un freamăt de dincolo de lume. Visurile Athaliei sunt brusc înlăturate, ca nişte draperii, de apariţia reginei Jesabel:

C'etaitpendant l'horreur d'uneprofonde nuit
Ma mere Jesabel devant moi s'est montree
Comme au jour de sa mortpompeusementparee...

Şi-i povesteşte de-a fir-a-păr cele ce urmează să urmeze. La curtea prinţului Hamlet, infelicele, spectrul regelui asasinat se perindă, cu o coroană şi un bec electric pe creştet, de-a lungul sumbrelor nopţi shakespeariene. Şi toţi străjerii, cu nervii sbârliţi, tremolează în cor hamleticul refren: oriiibil - oriiibil - oriiibil. Câtă deosebire până la felul cum se petrec lucrurile cu noi, muritorii! Sunt cetăţeni cărora li se zbate pleoapa stângă sau tâmpla, când stă să-i viziteze destinul. Pe

alții îi mănâncă nasul. Unii întâlnesc un popă sau numai o lăptăreasă cu străchinile goale. Altora o pisică albă le taie calea, şi pofta, pe înserate. Pentru toată lumea, cucuvăile cu ochi frumoşi aduc o garanție de înfrângere. Poate că semnele sunt proporționale cu accidentul în devenire. Poate că sunt proporționale pur şi simplu cu importanța noastră în economia universală şi ridicul lor e un îndemn la umilință. O credință eronată mărturiseşte însă revolta omenirii şi trufia ei împotriva mediocrului alfabet al misterelor. Credința în căderea stelelor vestind moartea pământenilor. Pentru fiecare sărac se stinge o luminiță în ceruri. Din nefericire, nu e adevărat, vai, nu e adevărat. Pentru noi nu există decât lacrimile lumânării de seu...

Destăinuirile acestea, unanim cunoscute, trebuiau totuşi clamate în fața falsei fățărnicii şi îngâmfatei ştiințe. Şi însăşi gratuitatea lor e o dovadă de adevăr.

Orice contribuție personală în sensul acesta e un argument suficient şi inutil. Colosala experiență a tuturora validează vechea credință în semne, vise şi presimțiri şi desfide orice interpretare. Lubricul savant de la Viena, Freud, obsedatul sexual, a încercat, în van, să înlocuiască seculara temă cu explicații valabile numai parțial.

In ceea ce ne priveşte (continuă manuscrisul din coş), am fost şi suntem un individ bântuit de restrişti şi nenorociri. Melancolia şi spaima au devenit, din această pricină, starea noastră permanentă. Posedăm o inimă elastică şi minusculă cât un purice. Degetele destinului le simțim mereu pe beregata respirației noastre în derută. Cu ochii stinşi, înaintăm pe calea dezastrelor virtuale. La o vârstă încă fragedă, purtată pe un trup încovoiat, avem sentimentul deplin al bătrâneții noastre precoce. înfrângerea ne-a învestit, deci, cu întregul prestigiu necesar pentru a afirma infailibilitatea anumitor semne. Adevăr zic vouă: să nu visați copii... Nenorocirea urmează fără greş şi e în raport indirect cu vârsta copilului din vis. Un prunc din leagăn sau un sugaci, boală grea

înseamnă. Doi gemeni iviți în somnul tău anunță, cu certitudine, sfârşitul tău sau al cuiva drag şi apropiat.

Am căutat să ne apărăm de politețea soartei care ne obseda cu asemenea apariții. Să ne apărăm, pentru bunul motiv că pe noi, păguboşii, nu ne interesează ceea ce trebuie să se întâmple. Am căutat să ne mitridatizăm împotriva visului, administrându-ne în doze masive viziunea nefastă, în stare de veghe. Cu voință ne-am reprezentat copii de toate vârstele, de toate nevinovățiile, în procesiuni, în idile, în coruri funebre, în leagăne, în orfelinate, în sanatorii, pe plăji... Cercam să creez astfel o explicație, certă şi în trecut, visului care avea să urmeze în timpul somnului. Şi iată: visul se repeta, dar într-o viziune nouă, inedită. Nenorocirea îi succeda, ca un bolovan în cădere. Am anulat atunci prin reprezentări prelungi şi prin straşnice porunci mintale, desigur arbitrare, orice halucinație plastică pe tema temută. Visul atunci ne-o readucea sub formă sonoră: de dincolo de o pajişte, de pildă, răsunau vocile lor argintii, scântecele lor funeste. Sau, pe un zid iluzoriu, litere fatidice scriau acest simplu cuvânt: copii! Sau perversiunea vicleană a prevestirii ne aducea în vis acest fapt nou: visam simpla noțiune, fără imagine, a copilului. Sau mai visam că nu visez copii...

Şi nenorocirea, în curând, urma...

Ce e, deci, de făcut? Să ne luăm lumea în cap. Nu serveşte însă la nimic. Sinuciderea, poate...

PUIU

Zis şi Puiu - Ion Iancovescu şi-a deschis teatrul. (Când vorbeşti de un mascalțon*, fie şi genial, e îngăduit să începi

* *Mascalzone* **(it.) = pungaş, derbedeu.**

cu o piruetă). Cu vestea asta s-a deprins publicul în fiecare toamnă. Şi nu e om în părăginitul Bucureşti pentru care făgăduinţa unei stagiuni Iancovescu să nu fie o răscumpărare pentru cele mai îndărătnice necazuri. Bucureşteanul nu e poet ca tot românul. E din fire cel mai sigur şi neinfluenţabil critic teatral. Ieşind, cândva, din mizeria postbelică, bucureştenii vor alcătui, într-adevăr, un public de elită. Şi atunci, avântul nostru scenic şi actoricesc, atât de tenace şi de paradoxal când îl raportezi la concertul de maţe-fripte şi la procesiunea de trenţe a decrepitudinii noastre economice, va avea suportul care, artifical, îi lipseşte. Coarda trebuie să-şi simtă arcul. Coarda care există şi pe care împrejurările au uscat-o.

Cu simţul său sigur, spectatorul, deci, se înveseleşte. Iancovescu joacă, şi încă în teatrul său propriu, alături de Tantzi Cutava. Se gândeşte însă cineva, la cealaltă parte, de miracol material, pe care ştirea asta de fiecare toamnă o comportă? De ani, minunea, din nimic, se înfiripă şi durează. Pasărea Phoenix a zilei e *Teatrul Fantasio* cu Iancovescu. Acest esenţial artist, care se bucură de privilegiul celui mai mărunt cabotin sau *plumitiv**' - acela de a fi şi zănatec impenitent - se dovedeşte, ca orice făptură de veritabilă rasă, un om complet. Din pământ, din iarbă verde, răsar capitalurile, din piatră seacă ies localurile, decorurile, mobilierul, şi aceasta în mijlocul implacabilei indiferenţe a oficialităţii distribuitoare de fonduri. Nu cumva, cazul Iancovescu înseamnă că subvenţiile sunt numai pentru teatrele fără public, pentru formaţiunile de azil? Aceasta pare să fie punctul de vedere al epitropiei de la Arte faţă de Iancovescu, olteanul cu 36 de măsele de oţel. Structura lui îi îngăduie să ia în gât toate dificultăţile şi să gâfâie, la finele stagiunilor, ca un atlet covârşit. Fiindcă natura oarbă s-a năpustit asupră-i cu toate darurile şi i-a dat tinereţea fără

'* *Plumitif*{**franc.) = scriitor, jurnalist (în sens ironic).**

bătrâneţe, bucuria veşnică, puterea de creaţie, spiritul şi verva iadului inteligenţii. Şi ceea ce nu înghite mediocritatea e tocmai asta, în faţa actorului care, în jocul său, a plasticizat şi a făcut sensibil şi zglobiu, spiritul însuşi.

MUSSOLINI ŞI TRATATELE

Om al loviturilor de stat şi de teatru, agitator de vorbe mari, jonglor de baloane de încercare, d. Mussolini hărăzeşte Europei ascultătoare şi mai ales "glorioase", momente de nemeritată nelinişte. Seninătatea relativă din cerul boltit al politicii europene este, mulţumită Ducelui, străbătută, din timp în timp, de câte o expresie fulgerătoare însoţită de o grimasă de efect. Discursurile recente au toate elementele care au caracterizat până acum personalitatea omului de stat italian. Sunt clare, categorice şi mai ales spuse de la nivelul înalt pe care cele şapte coline ale Cetăţii Eterne îl împrumută vorbitorilor italieni.

Din ele se desprinde o dureroasă morală. Războiul nu a folosit la nimic. Experienţa tragică a anilor de tranşee nu a modificat decât o hartă, dar nu şi concepţia oamenilor de stat. O veche concepţie - care pe vremuri reuşise să revolte întreaga lume şi care părea înmormântată în groapa comună a jertfelor şi deziluziilor - se ridică din nou la orizont, renaşte din cenuşa uitării. Ea nu face altceva acum decât să se mute pe un alt meridian, să se plaseze la o altă latitudine. Dar rămâne aceeaşi concepţie de imperialism cutezător, conştient de cinismul ţelurilor urmărite. Azi d. Mussolini se ridică împotriva tratatelor de pace, dispreţuindu-le, aşa cum odinioară cancelarul imperiului german, Bethman-Hollweg, a făcut-o în ochii aceluiaşi bătrân şi glorios continent. Pentru cancelar, tratatele erau simple petice de hârtie, pe cari le

rupi în dispreţul semnăturii cu care ai întărit-o, le rupi, le azvârli la gunoi sau fabrici corăbii pentru jocul copiilor în bazinurile gradinelor publice. Pentru d. Mussolini, acelaşi lucru. Le rupi, le modifici, după cum crezi, după cum vrei, sau după cum „necesităţile unui popor în creştere" îţi dictează. Aceeaşi necesitate care, după cum spusese Bethman-Hollweg, nu cunoaşte legi - şi care dusese la nerespectarea tratatelor existente în 1914 - va intra în joc atunci când nevoia de expansiune a imperialismului italian o va pretinde. Faţă de această concepţie, la ce mai sunt bune pactele de arbitraj, ce confienţă mai poate prezenta în spiritul poporului o hârtie sigilată şi paragrafată, în aplauze, cu aparat de şedinţe solemne şi defilări militare care [e] scăpată, prin forţa realităţilor ascunse, într-un ridicol de operetă. D. Mussolini, reeditând o sfruntată şi răpusă concepţie politică, nu izbuteşte decât să se semnaleze popoarelor vigilente cari vor improviza, în faţa Italiei, cordonul sanitar al Germaniei şi Rusiei.

*„SALES VALAQUES"**

La început cu sfială, prin aluziuni cu coada între picioare, până când Panfil Şeicaru a rupt tradiţia tăcerii şi presa s-a putut ocupa, făţiş, de pasiunea automobilistică şi pugilantă a principelui Niculae. Faptele se cunosc. Principele cotonogeşte cu o sportivă dezinvoltură pe toţi şofeurii sau conducătorii de automobile, cari au neîndemânarea şi nefericirea să contrazică elanul motoarelor sale de 80 H. P. lansate cu o viteză de contravenţie pe străzile Capitalei. Câte o dată victima se alege cu o uşoară corecţiune, cum s-a întâmplat acelui profesor universitar al cărui sentiment

' Valahi murdari (franc).

dinastic a suportat una pereche palme princiare, cu beatitudine. Alteori, cum e cazul din str. Cameliei, e o întâmplare mai complicată: urmăriri cinematografice, leşinul femeii din trăsura osândită la distrugere, bătaia cu pumnii şi cu cizmele, în uluita prezentă a unui public numeros, Salvarea, Spitalul, Pocăinţa. între aceste două extreme, o întreagă gamă de nuanţe. Şi o mare varietate de comentarii. O parte din presă că se coboară prestigiul regenţei şi al dinastiei, alta că guvernul urmăreşte discreditarea prinţului Niculae: dar acesta e punctul de vedere, etern, al opozantului morţiş. S-au găsit, fireşte, şi republicani cari să reflecteze, în şoapte, că niciodată un prezident de republică nu s-ar apuca să „corecteze" pe cetăţeni cu bastonul, sau cu mâna liberă, în stradă. Ceea ce înseamnă că abuzurile păzitorului monarhiei servesc, indirect, o cauză subversă.

în fond, Alteţa Sa nu se situează cu nimic în afara obiceiului pământului şi nu vedem de ce să fim mai indignaţi noi, profesorii universitari, ca şi noi, şofeurii şi, în general, noi, cetăţenii, dacă suntem bătuţi pe uliţă, în loc să fim stâlciţi la poliţie, dacă ne „giflează"* prinţul regal sau ne trage câteva labe comisarul cartierului, în numele principiului de autoritate, deopotrivă.

Aşa ne-am fost deprins, şi am deprins şi pe alţii.

* *Gifler* **(franc.) = a pălmui.**

1930

ORAŞELE OSÂNDITE

Marele răposat Brătianu a legiferat confuzia şi dezorientarea pe douăzeci de ani. Dibuim, orbeşte, prin negurile amenajate de acest iscusit regizor, care a dispărut luând cu sine cheile noului mecanism constituțional şi sforile tuturor păpuşilor cu care se juca. Ne-am prins ca într-o horă macabră, sub bolta şi pe lespezile acestei situații, unde la tot pasul se deschid trape, se ivesc obstacole, țâşnesc surprinderi, atentate şi farse, într-o încurcătură, într-o buimăceală, în care fiecine se bucură de dificultățile celuilalt, fără să se țină seama că suntem victimele unanime ale aceluiaşi artificiu, neiertător pentru toți, deopotrivă. Guvernul actual, sprijinit de masele rurale, se zbate amarnic să stăpânească sarabanda. Se risipesc admirabile sforțări, se pierde o prețioasă vreme, pentru a garanta doar ceea ce trebuia să fie planul comun şi nemijlocit al noilor avânturi: un ritm, o directivă.

Conducătorii îşi cațără ambiția de câte un nume şi proclamă că scăparea e în aventură, şi izbânda în îndrăzneală şi uzurpare. Fruntaşi cari s-au dovedit cu prisosință incapabili se reîntorc din uitare cu prestigiul refăcut, vechi case politice, de toleranță, adăposturi de veştede figuri viciate, iată-le cu fațada restaurată în templu antic, în care ar sluji vestale.

Şi această funestă incoherență poate dăinui, fiindcă dincolo de artificiul, în cele din urmă, trecător, al lui Brătianu, un dezechilibru mai grav afectează societatea românească. Fiindcă din viața politică, bântuită de cele câteva sute de biurocrați parazitari (din marile consilii de administrație) şi

de cele câteva mii de samsari şi de electori, cari pun la cale mistificările, cari susţin simulacrele pe scena încă vulgară şi întunecată a votului universal, din această viaţă, prin spaima şi viclenia conducătorilor, au fost eliminate oraşele. Au fost izgoniţi toţi cei ce muncesc cu gândul, învăţătorii, profesorii, magistraţii, inginerii, funcţionarii, avocaţii, au fost alungaţi apoi muncitorii din fabrici, din ateliere şi din mine. Pe unii i-au exclus prin foamete şi mizerie, iscusit puse la cale, meşteşugit menţinute, pe ceilalţi, simplu, sălbatec, prin teroare. Şi o raliere se impune acestei categorii, cărora li se cuvine totul, fiindcă ele creează şi întreţin totul, pentru o luptă care să le redea independenţa materială şi hegemonia la care le dă dreptul superioritatea lor morală. Fiindcă numai prin această restabilire a ierarhiei fireşti (mai întâi cugetul şi munca, şi pe urmă parazitul şi intermediarul) şi numai prin această reîntregire a naţiunii politice, se poate ajunge la o biruinţă asupra groaznicelor greutăţi de azi.

PLECAREA D-LUI RIST

în buletinul francez al Băncii Naţionale, raportul d-lui Charles Rist aduce neaşteptata mărturisire, menită să surprindă şi pe cei mai sceptici şi mai pesimişti, şi care spune că: este încă imposibil de precizat ce s-a plătit şi ce nu s-a plătit, ce se datoreşte şi ce nu se datoreşte de către stat... Că adică după douăsprezece luni de trudă fără odihnă, controlorii străini dimpreună cu vreo câteva duzini de comptabili, aplecaţi zi şi noapte peste catastifele d-lui Vintilă Brătianu, s-au pierdut ca într-un labirint de cifre şi n-au izbutit să dea de capătul acelor socoteli cu dinadinsul încâlcite... Toată precisa şi arida ştiinţă a marilor comptabili a fost în zadar. S-au căznit numai şi numai pentru acest simplu şi elementar

amănunt al oricărei gospodării: să ştie anume cât datorim sau cel puţin cât am plătit. Şi n-a fost chip să afle nimic. Pricina, spune d. Rist, ar fi în sistemul defectuos al centralizării plăţilor. Şi, ca o ilustrare a acestei incurii, aminteşte subita descoperire a noului gol de şapte sute de milioane, din ajunul încheierii bugetului pe 1930. Raportul d-lui Rist e o sobră înşiruire aritmetică a cărei elocvenţă e accesibilă şi predilectă doar specialiştilor.

Un simplu şi complex rechizitoriu şi o veşnică osândă în câteva cuvinte dibaci cumpănite... întreaga epocă a d-lui Vintilă Brătianu, cuprinsă în temniţa unei formule [...]* şi definitive.

Acest raport franţuzesc n-a fost, desigur, scris pentru publicul român, ci pentru potentaţii băncilor de emisiune şi ai capitalului străin, în numele cărora d. Rist a venit să cerceteze, să îndrepte şi să refere. Şi d. Rist îşi face datoria. Cu mânuşi, dar şi-o face. Faţă de noi, lucrând pentru stabilizarea leului, luptând ca un Hercul pentru curăţirea vintilescului grajd al finanţelor noastre. Faţă de băncile internaţionale, pe care le previne, în fraze atenuate, dar care îşi păstrează întreg înţelesul, de stările confuze de la noi. D. Rist e un om loial, e dreptul şi meritul d-sale. Dar de ce să ne mai mirăm de abţinerea capitalului mondial de a veni în ţară, când observatorul lui şi tutorele nostru îşi face atât de strict datoria?

Rămâne să ne mai întrebăm şi să ne uimim de tăcerea guvernului care deţine, fireşte, atâtea dovezi de incapacitate gospodărească şi de neglijenţă în scripte, a trecutului regim. Şi nu ia nici o măsură. Ne-am mira, dacă nu ne-am aminti lapidara expresie cu ajutorul căreia, în opoziţie, d. Madgearu caracterizase raporturile dintre părţi de: şantaj şi marşandaj... Expresie ce pare menită a fi de veşnică actualitate, judecând după calculata prudenţă cu care politicienii îşi complectează şi îşi ascund dosarele...

' Aici probabil lipseşte un cuvânt.

FURTUNA DIN ADÂNCURI

Cu pântecul lipit de şira spinării, în postul mare al opoziţiei, oamenii politici conspiră şi ameninţă, făţiş. Nimic nu e cruţat de această furoare a lor, revoluţionară. Guvernul, ca orice guvern, e apostrofat cu o vehemenţă caragialescă. Dar această apucătură a trecut în domeniul vodevilului. Sunt instituţiuni despre care s-a convenit că se află situate într-o zonă religioasă, deasupra învălmăşelii. Politicienii îşi îndreaptă spumele oratorice tocmai asupra acestora. Legile, apoi, sunt prăvălite în noroi şi tablele lor sfărâmate. O pornire devastatoare care bate din picior, pe loc, şi se rezolvă în blesteme. Până la fapte, blestemele îşi au micul lor efect profanator. Prudenţi, răzvrătiţii se satisfac cu aceste rezultate, de ordin, ca să zicem astfel, pur moral. E o luptă de la suflet la suflet, în care cel mai slab de îngeri e învins. E tactica de vânătoare a câinelui care latră la rădăcina copacului până ce, buimăcită, pisica cea cu ochii şi urechile strânse, îşi dă drumul şi cade. Toată înţelepciunea şi toată bravura în împrejurarea politică de astăzi constă în dominarea unui tumult asurzitor şi factice.

Dar dincolo de această zgomotoasă înscenare, în al cărei cadru, târâte de regizorii fără scrupul ai momentului, încap soarta tronului şi viitorului monarhiei, se desfăşoară, cu vuietul surd şi amplu al marilor elemente, frământarea nevăzută şi adevărată a mulţimilor. Stridentă, comedia politică, îţi ia pretutindeni ochii, îţi silueşte auzul. Culorile tari ale steguleţelor, trâmbiţele, sirenele şi jocul artificiilor ţi-ascund posomorâta înfăţişare a oceanului şi grava, neţărmurita lui armonie, ridicată din nelinişti adânci. Oamenii politici, când sunt la cârmă, au uneori noţiunea obscură a realităţii. De aceea ei îngăduie opoziţiei să mânuiască în voie cele sfinte. Să spumege şi să vocifereze orice: să schimbe regii, să răstoarne ordinea cu aşezările ei seculare. Nu iau nici o măsură. Ei între ei, politicienii, se cunosc.

Dar e de ajuns ca un singur nenorocit să ceară o bucată de pâine. E suficient ca un pumn de plugari să ceară un hotar mai drept, ca un pâlc de muncitori să pretindă o soartă mai omenească. Atunci, legea, terfelită de alţii, se ridică din patul ei de prostituată. Atunci, aşezămintele renasc ca nişte sfincşi purtători de pedeapsă. Nici o îngăduinţă, nici un preget în luarea măsurilor de străşnicie.

Desigur, oamenii politici nu sunt orbi. Orbirea lor adevărată stă însă în credinţa că totul poate fi înăbuşit, la nesfârşit. Că jocul va dăinui, ca o partidă de popiei, între grupările adversare, la adăpostul ţarcului de baionete şi al meterezelor de coduri pentru proşti.

GUVERNUL CARE ŞOVĂIE

Dacă într-adevăr cele ce se petrec în ţară sunt opera unui vrăjmaş necruţător şi ascuns, atunci ne putem socoti bătuţi. Populaţia Basarabiei e cuprinsă de panică. E unul din acele fenomene absurde pe cari istoria le-a înregistrat adesea. Un vânt de spaimă bate peste Prut şi vine să ne zbârlească părul pe cap, tocmai aci, pe puturoasele maluri ale Dâmboviţei. E parcă un făcut. In tot trecutul nostru spaimele veneau din părţile Bugeacului. Pe acolo se iveau tătarii din Crimeea şi câteodată şi cazacii. Sunt locurile pe cari prosperează astăzi populaţia pacifică a găgăuţilor. Efectul însă, de-a lungul veacurilor, s-a păstrat. Din zvonuri, din ameninţări, din vedenii şi din exagerări s-a împletit nu ştim ce fior de groază, care pornind din acele deserturi, ne străbate, ne îngheaţă şi întârzie stăruitor în inima vitează a conducătorilor.

Totuşi, nimic de seamă nu s-a întâmplat ca să justifice unanimul tremuriciu care ne scutură. O ruşinoasă alarmă ţipă de-a lungul şi de-a latul ţării, despre un pericol pe care nu-l

Â

vedem, fiindcă acest pericol nu există. Dacă vrăjmaşul intern ar exista în adevăr, el n-ar ezita să profite de această demoralizare. Şi trebuie să credem în demoralizarea aceasta fiindcă mai toate partidele politice o afirmă. Dacă vrăjmaşul extern ar fi atât de pregătit şi de hotărât cum se spune, el n-ar fi întârziat să facă saltul peste o victimă atât de apropiată.

Să nu împingem însă, calmul şi sângele rece până acolo încât să ne socotim garantaţi în contra oricăror surprize. Dimpotrivă, groaza ne cuprinde, la orice atent examen, şi cumpănit, al situaţiei. Fiindcă nu de revoluţia din Basarabia ne temem. Nu cei două-trei sute de comunişti, cu partidul lor inexistent, constituie pericolul cel adevărat. Recunoaştem că libertatea noastră e primejduită, că unitatea naţională poate fi, dintr-un moment într-altul, pusă în joc. Dar nu partidul care n-a obţinut nici unu la sută, în provincia în care s-au desfăşurat cele mai libere alegeri din întreaga ţară, poate răsturna bazele societăţii, oricât ar fi ele de şubrede, nici sufletul integral al neamului, oricât ar fi fost el de necăjit. Adevărata primejdie pentru liniştea naţiunii, pentru siguranţa provinciilor, pentru legile şi libertăţile la cari ţinem, o constituie actualul guvern care nu înţelege să se menţină acolo unde l-a ridicat efortul revoluţionar al mulţimilor în zece ani de rezistenţă faţă de uzurparea cinică şi netrebnică a oligarhiei de ieri. Adevărata primejdie va răsări din dezamăgirea şi dezgustul maselor de a fi fost minţite şi trădate de cei ce-şi asumaseră rolul de conducători de popoare şi de slujitori ai idealurilor ei [sic]. Şi această dezamăgire va proveni nu din nerealizarea unor ameliorări materiale promise. Mulţimile au dovedit că ştiu să rabde îndelung. Ci din spectacolul trist al celor ce n-au căutat să fie la înălţimea unei situaţii, din ruşinea de a fi exaltat nişte biete chipuri şi de a fi crezut în ele, din oroarea de a vedea frica şi dezorientarea zugrăvindu-se pe aceste chipuri, poate ţâşni gestul de revoltă şi de nimicire.

E uimitor cât de prompt se propagă impresiunile de sus în jos, cât de amănunţit se percepe, în masele populare, orice vibraţie din înălţime. Nici o prefăcătorie, nici o minciună nu e cu putinţă. Se ştie, deci, că de optsprezece luni încoace, guvernul a dovedit abilitate, dar nu îndrăzneală. Că din primul moment al guvernării, opoziţia a întreprins să-l scoată din mijlocul naţiunii pentru a-l împinge pe căile abuzului, ale forţei brutale şi a fărădelegei, pe cari până şi cel mai puternic devine vulnerabil, ca un copil. Basarabia a fost tema unei asemenea campanii. Iar comunismul a fost pretextul, la început ridicol. Zi cu zi, guvernul a lunecat pe această pantă. S-a speriat de macabrele înscenări ale înmormântărilor bolşevice, a tresărit cetind literatura banală a manifestelor incendiare, dar mai cu seamă s-a buimăcit de literile de-o şchioapă ale gazetelor de ordine, ale presei liberale, ce prezicea revoluţia peste Prut.

Se află astăzi la un milimetru de prăpastia dictaturii. Starea de asediu, în Basarabia, e de fapt restaurată. E renunţarea oficială la normal şi la legalitate. E refugiul între jandarmi, e recursul la ucazuri, e repudierea conştiinţei, e divorţul de naţiune.

Şi un asemenea guvern e primejdios, panica lui e contagioasă, fiindcă neîncrederea în el însuşi e demoralizatoare pentru toţi, fiindcă supunerea lui dezarmează sufletele şi ne predă, încătuşaţi, dictatorilor microcefali cari pândesc puterea.

TRIUMFUL DE LA GENEVA

La Conferinţa armistiţiului vamal de la Geneva, ţara românească, reprezintată prin trezoriul ei, d. Madgearu, a cunoscut un triumf unic, real. Nu un triumf cu cântec, în felul celui de la Haga. Unde Snorvden, irascibilul scoţian, a afirmat că se dă câştig de cauză ţărilor Micei Antante numai

ca să se încheie pacea cu statele de „pungaşi de buzunare". Ci cu un triumf clar şi hotărât. Era vorba la Geneva să se încheie un armistiţiu vamal general ca să se netezească drumul spre o Europă liberă şi nedezbinată. Principiul era prea abstract; plutea îndepărtat peste interesele economiei naţionale. Ca om al realităţii, d. Madgearu a înţeles că principiul trebuie adoptat necesităţilor ceasului de faţă.

Armistiţiul vamal trebuia adoptat - aceasta era intenţia nemărturisită - ca să proteguiască interesele ţărilor mari industriale: să le ofere debuşeuri în ţările agricole. D. Madgearu a surprins conferinţa: a creat un bloc al ţărilor agricole şi a propus acordurile regionale. Conferinţa a adoptat principiile d-lui Madgearu: neavând încotro.

Iată de ce este un triplu triumf politic: în primul rând, acela de a fi pus pe potentaţii industriei în faţa blocului agricultorilor, în al doilea rând, de a fi obligat pe procuriştii lor să-şi adopte revendicările ţărilor agricole şi în al treilea rând, de a fi indicat conferinţei un punct de vedere practic de înţelegere. Un armistiţiu vamal general însemna un tratat formal care nu se poate aplica: un pact Kellog economic. Acordurile regionale înseamnă însă punţi de înţelegere aruncate între naţiunile vecine, un drum care duce spre normalizare: adevăratul armistiţiu vamal. Şi înseamnă pentru ţara românească menţinerea neştirbită a independenţei ei economice, pe care n-a ştiut s-o apere niciodată d. Vintilă Brătianu.

D. Madgearu a pus totuşi - ca ministru de Finanţe al României - o piatră la temelia viitoarelor State Unite ale Europei.

GREVA BAROULUI

După ameninţarea de grevă a corpului didactic, ameninţarea Baroului din Bucureşti şi din întreaga ţară... E un semn îmbucurător, şi totdeodată trist, al dezmorţirii categoriilor

intelectuale. Avocaţii pretind stăruitor modificarea, în ceea ce îi priveşte, a sistemului fiscal nedrept, a criteriului absurd de apreciere, prin care au fost năpăstuiţi. E inutil să recapitulăm.

Asuprirea fiscală iscă pretutindeni protestare şi rezistenţă. Oamenii acceptă cu resemnare sacrificiul silit. Dar nu suportă nici inchiziţia perceptorului, nici osânda de a li se atribui, din capul locului, o bază de prosperitate iluzorie, asupra căreia toboşarul îşi abate, orbeşte, procentele.

Desigur, guvernul va fi nevoit să intervină, să modifice, să atenueze. Pentru că principiul fiscal aplicat avocaţilor covârşeşte marea mulţime a debutanţilor şi a celor ce se trudesc fără spor pe sălile infamei clădiri a Palatului de Justiţie, pierzând fără greş pe seniorii cu limuzină şi câte zece secretari ai baroului, sau pe acei mari maeştri ai traficului de influenţă pentru cari avocatura e un simplu paravan de afaceri, o cartă de trecere prin cariera politică până în fotoliile de consilii de administraţie ale samsarilor de stat. Modificările necesare nu vor zdruncina, credem, socotelile bugetare, mult mai compromise în cazul unei rezistenţe pasive la ingerinţele fiscului, sau a unei demonstraţii făţişe, cum ar fi această iminentă grevă.

Şi să notăm cu acest prilej că, pentru a doua oară, în raporturile statului cu o categorie de cărturari, se pomeneşte de grevă, cu toate legile cari au interzis-o, cu toată literatura specială care a veştejit-o. Prin forţa împrejurărilor, greva îşi recapătă răpitul prestigiu şi redevine arma paşnică şi redutabilă a mulţimilor, a breslelor şi a profesiunilor. După învăţători şi profesori, avocaţii. După aceştia, desigur, funcţionarii administrativi şi în cele din urmă magistratura: cărturarii toţi vor renunţa la falsa pudoare a pseudoburgheziei lor, la eroarea în care i-a indus amorul lor propriu surtucănesc, pentru a purcede pe calea revendicărilor de breaslă. Şi în mâinile lor iscusite, greva e arma care va fi utilizată cu prudenţă.

Iar guvernului nu-i rămâne decât să se supună, spre propriul lui folos. Nu-i rămâne decât să-şi amintească de

programul său în care afirmă solidaritatea de interese dintre masele ţărăneşti şi mulţimea oraşelor. Fireşte, nu-l învinuim de marea mizerie de astăzi a claselor intelectuale şi uvriere. Ştim că vina întreagă aparţine ineptului dictator care a sărăcit cu premeditare toată ţara, pentru a pricopsi câteva duzini de misiţi. Dar nu de răspunderi poate fi acum vorba, ci de grabnice ajutoare, de înlesniri şi de fapte. Căci suntem, după toate semnele, în ajunul unor profunde frământări sociale orăşeneşti.

GUVERNUL, GREVA ŞI ŞOMAJUL

E desigur regretabil. Dar atitudinea guvernului Maniu, faţă de problemele şi conflictele de muncă, este dintre cele mai nehotărâte şi mai neclare.

Departe de programul strict şi sincer afişat în timpul opoziţiei, se manifestă azi un zig-zag care indispune deopotrivă şi patronatul şi muncitorii.

înţelegem toate scrupulele d-lui Răducanu şi le justificăm.

Guvernul Maniu este prea adâncit în viaţa reacţionară a României şi prea atacat ca să-şi permită o activitate în folosul muncitorimii - o activitate complectă şi fără pauze - cu riscul de a indispune câteva mari societăţi anonime.

Deci, cel mai mare beneficiu pentru clasa uvrieră n-ar cere decât o foarte, foarte minimă indispunere a marei finanţe şi industrii, îndestul de privilegiate prin toate legiuirile vechi şi noi, şi foarte în vază la întreaga administraţie.

Şi nici această sfielnică supărare guvernul Maniu nu se încumetă să o aducă marei finanţe şi industrii!

înţelegem, vai! toate conexiunile dintre viaţa politică şi consiliile de administraţie şi ni-i explicăm pe acei guvernamentali cari sunt deopotrivă membri ai partidelor şi membri ai feluritelor consilii de administraţii, alături de liberali... Dar

de la ministrul Muncii se poate pretinde o dispoziţie accentuat favorabilă muncitorilor. Este singurul apărător oficial la care ei pot apela. Este singurul la care trebuie să apeleze!

Şi întârzierea care s-a pus din totdeauna în rezolvarea conflictelor de muncă, în respectarea legiuirilor sociale votate de Parlament şi cari impun: opt ore de lucru, un minimum de salariu, interzicerea lucrului de noapte, o vârstă minimă pentru admiterea copiilor în uzină şi condiţii speciale pentru proteguirea femeilor - toate aceste normale şi umane condiţii nesocotite - sunt un motiv de pierdere a încrederii muncitorilor în autoritatea şi imparţialitatea Ministerului Muncii şi un îndemn, deci, la lăsarea conflictelor la voia întâmplării. Ceea ce înseamnă agresiuni, greve, sabotaj şi, uneori, vărsare de sânge.

Conflictul de la Lemaître s-a desfăşurat în acest fel.

înaintea lui - Lupenii.

Şi acum - rumoarea din Valea Jiului.

Ministrul Muncii va fi obligat să se smulgă din dulcea balotare* în care se complace.

Trebuie să aleagă între încrederea lucrătorilor şi ocheadele patronilor.

Fiindcă nu este posibil să împace până la urmă şi capra şi varza.

SINCOPELE GUVERNULUI

Aţi cunoscut, fără îndoială, atleţi cu pieptul larg, cu privirea tare şi obrajii roşii, părăginiţi totuşi de o ascunsă boală de cord... E cazul guvernului actual, sprijinit încă de masele populare, dar cu forţele alterate sau inoperante, din mici pricini lăuntrice şi necunoscute. Guvernul acesta, sub care nu s-au săvârşit nici jafuri, nici abuzuri (totul e relativ:

* *Balloter* **(franc.) = a clătina, a legăna.**

ne gândim însă la tâlhăriile din trecutul recent şi ne mulţumim cu atât), guvernul Iuliu Maniu e, totuşi, pe punctul de a da greş. Nu ştim dacă după optsprezece luni se mai poate schimba viteza şi alura. Nu ştim dacă se poate face dintr-un ins nehotărât, un ins energic. Şi dacă nu, atunci guvernarea Maniu va trece în istorie ca o încercare onorabilă de a îndrepta lucrurile, de a salva legile şi de a sălta, întrucâtva, ceea ce se cheamă nivelul moral: o încercare a unor platonici amanţi ai politicii şi ai legii, prea duioşi, prea femenini pentru a trece de la sentimentalism la fapte.

Guvernul însă are tăria de a urma un program şi de-al realiza treptat, cu opriri deconcertante de respiraţie, cu penibile ameţeli şi sincope. Regimul de azi e al sincopelor şi al surprizelor dramatice. Trebuie răbdarea unui Iuliu Maniu şi calmul său formidabil pentru a dezlega nodurile gordiane ale firului constituţional ce-i trece prin mâni. Şi, totdeauna, întrebarea-i de nelinişte este: „Va semna? Nu va semna?" întreaga noastră viaţă politică atârnă de un eventual capriciu al celor de mai sus. Guvernul o ştie şi de aci ia naştere sentimentul lui de nesiguranţă şi păcatul indeciziunii. Stă, deci, sub ameninţarea unei debarcări nevinovate, - permanent.

Să bată cu pumnul în masă? Ar fi eficace, - dar cine îl sprijină? Ţărănimea e prea departe, armata e indiferentă, partidele ostile, iar masele uvriere, funcţionăreşti şi intelectuale, guvernul n-a ştiut să şi le apropie... Şi numai aceste nemulţumiri i-ar da prestigiul şi bravura şi puterea să înlăture, din viaţa-i politică, surprizele şi sincopele.

SOCOTELI ZADARNICE

între liberali şi naţional-ţărănişti a intervenit un pact care nu e secret, cu toate că e tacit. Şi, potrivit pactului acestuia, sensibil în toate manifestările şi simptomele politice, piaţa publică urmează să se împartă, de acum încolo, numai între aceste două partide. Alternarea fără zguduituri de pe vremuri va fi reluată, lin şi simplu, ca un mecanism cu pendulă, reparat şi întors şi urnit din nou. Calculul şi alianţa par îndreptate numai în contra averescanilor, a căror minoritate conspirativă şi agitată încearcă, e drept, toate sforţările de reintrare în lege şi în calm. Ar fi aşa, dacă actualele date politice ar fi sincere, şi dacă termenii problemei ar fi de faţă toţi.

Dar dispariţia, foarte certă şi apropiată, a averescanilor, nu rezolvă nimic. Reluarea mişcării de pendulă, chiar dacă ar fi posibilă, nu va însemna întoarcerea la normal. Fiindcă ceea ce a fost normal înainte de 1914 e un anacronism în zilele ce vin. Şi fiindcă opera naţional-ţărănistă, care a realizat votul universal şi-a atras ţărănimea în politică, trebuie continuată vrând-nevrând. Sensul acestei desfăşurări de fenomene şi fapte, se vede, în trăsături lizibile, şi pentru orbi. Sinuciderile, frământările şi spaima din zilele noastre alcătuiesc o elocventă demonstraţie. Oraşele, clasele muncitoare, funcţionarii, cărturarii se smulg din lâncezeala bolnăvicioasă în care le scufundase spiritul lor de sacrificiu, foametea şi mizeria la care, amăgite, au consimţit. Oraşele noastre n-au inspirat, niciodată, lirismul politic pe care-1 recoltează încă satele. Aşa cum sunt, ele totuşi există şi deţin comanda naţiunei româneşti. în curând, prin muncitori, prin cărturari, îşi vor cere cu vigoare dreptul. Şi-1 vor cuceri.

Viitorul, deci, este şi al acelui partid care va include în lozincile sale aspiraţiile oraşului, şi în rândurile sale, oastea imensă a foburgurilor, încadrată de conducătorii fireşti, de conducătorii designaţi acestui rol de pregătirea lor intelectuală. Ne îndreptăm către o epocă de lipsuri înteţite, care vor da naştere unei crize şi mai grave, şi unor frământări sociale irezistibile. S-a repetat, la nesfârşit, că Partidul Naţional-Ţărănist a moştenit o situaţie grea. Dar moştenirea Partidului Naţional-Ţărănist va fi (şi nu din vina lui)

incomparabil mai dificilă. Atât de dificilă încât Partidul Liberal nu-i va putea succede, singur, la putere. Mişcarea alternă e tot atât de problematică precum mişcarea perpetuă. Ea nu va putea fi măcar schiţată. E o socoteală de-acasă, e o zadarnică socoteală.

PRELUDIU DE VIAŢĂ PARLAMENTARĂ

Un deputat majoritar, d. Vică Georgescu a cutezat să învioreze marasmul parlamentar. A depus un anteproiect - din iniţiativă parlamentară - prin care să se interzică foştilor miniştri de Justiţie să pledeze timp de cinci ani după ce au părăsit fotoliul prestigiului.

Imaginaţii încinse şi otrăvite au vrut să vadă în gestul deputatului oltean o manevră împotriva d-lui Iunian, o răzvrătire pornită din resentimente personale. Actualul ministru de Justiţie are faimă de bărbat prea inteligent ca să se lase derutat de aparenţe. Proiectul apare - evident - în clipa când au ţâşnit furiile şi se ţes intrigile ca îndreptate împotriva unui singur om. Sensul său este însă un act de higiena şi ţinută socială viitoare: este ticluit - dacă înţelegem bine - ca să stăvilească traficul de influenţă. Un ministru de Justiţie care pledează a doua zi după ce a plecat de la putere înseamnă o presiune delicată împotriva magistraţilor care judecă interesul clientului excelenţei. Nu se poate refuza unui fost ministru ceea ce se refuză măcar şi unui avocat cu influenţă. Chestiunea totuşi nu se limitează aici.

Gestul d-lui Vică Georgescu mai are şi altă semnificaţie: înseamnă un preludiu de viaţă parlamentară reală. Deputatul ales care vorbeşte, depune legi întru utilitate obştească şi are, din când în când, alte opinii decât cele ce i se servesc de-a gata de pe banca ministerială.

ALARMISM ŞI DICTATURĂ

De la o vreme, generalul Averescu abuzează de libertatea presei. Există oare o răzbunare a principiilor maltratate? Fostul ministru a căzut cu exces în păcatul scrisului. E drept, nu arare izbuteşte să intereseze. Generalul Averescu, în cariera-i rectilinie, închide totuşi o experienţă aproape aventuroasă şi o cugetare piezişă de revoluţionar nerealizat. Aventurierul din generalul Averescu a fost asfixiat sub laurii gloriei. Căile de fapt i-au fost interzise, obstruate de propria lui statuie.

II mai ispitesc căile de gând şi le mai încearcă, la răstimpuri. De aceea, chiar când ofensează omenescul sentiment de lealitate şi dragostea de o ţinută politică, generalul continuă să intereseze. Fiindcă pătrundem, ca într-un foileton, în intenţiile lui mărturisite, în pornirile lui nerealizate, în veleităţile pe cari, prin disciplină profesională sau prin prudenţă excesivă, le-a reţinut. Omul a întrupat, într-o vreme, avântul revoluţionar şi vindicativ al întregului popor, între mâinile lui febrile a stat puterea absolută, ntre tâmplele lui înguste a fulgerat lozinca timpului nou.

Pentru vremea noastră, generalul Averescu este una din acele decepţii cu care încă nu te împaci, şi le cercetezi adesea, şi le asculţi cu părere de rău, când ridică glasul parcă în adâncuri de conştiinţă. Mai ales că, în scris sau în vorbă, omul a rămas acelaşi revoluţionar virtual, individualist impenitent, conspirator neobosit pe care l-au dezminţit propriile sale fapte politice, adică propriile sale înfrângeri.

Ce să reţinem din lungul său articol *Alarmism,* de ieri? Pericolul ofensivei ruseşti, generalul Averescu îl neagă. II înlocuieşte, e drept, prin pericolul incursiunilor intermitente. Dar nu e de crezut un asemenea pericol. A mai fost pe Nistru o perioadă de hărţuieli. S-a răspuns cu represalii şi focurile au încetat. Europa n-are bani pentru război.

Cât despre comunism, el a existat întotdeauna în proporţia de unu până la doi jumătate la sută din totalul voturilor. Mai mult sub teroare, mai puţin sub libertate. Dar părerile generalului Averescu sunt tot atât de primejdioase pentru ordinea stabilită, ca şi ideile comuniste. Citiţi articolul: un dispreţ total pentru constituţionalism şi pentru legi, un amor declarat pentru sistemul de a guverna după criterii nescrise, după intuiţii mistice şi după vagi aprecieri personale ale situaţiei. Nu e deloc promiţător generalul Averescu. Şi îl cuprinde mirarea că, faţă de astfel de ameninţări, lumea preferă demagogia guvernamentală.

D. VIRGIL MADGEARU ŞI GUVERNUL

D. Madgearu este astăzi în Capitală. Afirmăm, cu deplină siguranţă, că a fost aşteptat, deopotrivă, şi de adversari şi de prieteni. Temeri, aşteptări, sau simplă curiozitate, toate acestea l-au întâmpinat la graniţă. Dar ce aşteaptă lumea de la d. Madgearu?

Fără îndoială, că din fulgerătorul său voiaj la Geneva şi în Italia, Virgil Madgearu se întoarce sporit. Mai mult decât din faimosul său itinerar de astă-toamnă. Ministrul de Finanţe se întoarce cu o consacrare mondială. Sinceritatea sa lapidară, bravura şi limpezimea sa i-au adus un mare succes de prestigiu, la conferinţele armistiţiului vamal. Şi acest prestigiu s-a răsfrânt şi asupra ţării. La Geneva, d. Madgearu a vorbit ca ţăranul de la Dunăre: a surprins, a înduplecat, a condus. Faptele se cunosc. Să aplaudăm, fără reticenţe, o frumoasă carieră internaţională, la începutul ei.

Nu-i vor tihni însă aceşti lauri noi. D. Madgearu găseşte piaţa în plină panică, iar categoriile intelectuale aproape în răzvrătire împotriva fiscului. Ştim că la 4 martie se va sfătui cu bancherii. Să plece însă urechea şi la protestările avocaţilor şi ale medicilor. Inutil să amintim că au dreptate.

Inutil să adăugăm că aceştia, cele câteva mii de cărturari, fac şi desfac popularităţile, judecă şi condamnă fără apel. Popularitatea la ţară e numai un vast ecou. Sunetul real, pleacă de la centre... Suferinţa oraşelor merită o egală solicitudine cu a satelor. Cărturarii, muncitorii şi plugarii alcătuiesc o singură mulţime trudnică şi nevoiaşă. Cel ce nesocoteşte adevărul acesta să-şi amintească de soarta lui Stambuliski.

Virgil Madgearu găseşte, acasă, şi o criză politică. Guvernul se prezintă dezbinat, nehotărât şi aproape ridicul. E franca impresie a tuturora. Se ştie, după prăbuşirea regimului naţional-ţărănesc, vom avea un guvern reacţionar, vom avea deruta, sub starea de asediu. De aceea, până la trezirea şi organizarea adevăratelor forţe cari să asigure legile şi coeziunea naţională, acest regim şovăitor trebuie totuşi menţinut. Aşteptăm lovitura cu pumnul în masă care să ralieze curajurile, să împrăştie făţărnicia, să impună tăcere măruntelor vanităţi, micilor histerii şi ambiţiilor încăpăţânate. Şi repede. Altfel asaltul întreprins de opoziţie, cu ipocritul concurs al complicilor iresponsabili, va izbândi, şi va fi, mai târziu, cu atât mai rău pentru cei ce au păcălit încrederea şi au mistificat entuziasmul mulţimilor.

...Fiindcă, în cele din urmă, istoria ţării nu se va sfârşi odată cu această comedie.

OSPICIU GUVERNAMENTAL

Este vădit că guvernul naţional-ţărănesc nu mai reprezintă partidul în numele căruia guvernează.

Este vădit că actuala criză se datoreşte nu lipsei de coeziune dintre naţionali şi ţărănişti, cum susţine d. Nae

Ionescu, ci gravei insuficiențe sufletești a conducătorilor. Spectacolul ridicol și grotesc al remanierei a dovedit că printre conducătorii actuali sunt unii în neputință de a-și stăpâni nervii, alții în manifestă imposibilitate de a se decide, și mai toți în flagrantă contrazicere cu rolul de șefi, pe care și l-au asumat. în termeni de manual, asta se traduce prin expresia: inferioritate de comandament. în istorie, o asemenea inferioritate a fost totdeauna sancționată. în politică, urmările ei sunt căderea guvernelor. Soluție simplă și limpede dacă astăzi situația s-ar mărgini la atât.

Dar pe când guvernul național-țărănesc se arată incapabil de o ținută și o disciplină, partidul, dimpotrivă, se afirmă, pretutindeni, de o profundă, liniștită și masivă vitalitate, în Regat și în noile provincii. Națiunea, cu o majoritate de optzeci la sută, îi reînnoiește încrederea, îi impune din nou vechea misiune de a asigura legile și opera de refacere. Iar opinia publică, în ciuda sacrificiilor și a privațiunilor momentului, așteaptă cu bunăvoință reacțiunea bunului simț.

Pentru că două milioane de alegători nu s-au grupat în jurul numai al unei doctrine. Ele reprezintă elanul revoluționar al mulțimilor. Până se va produce regruparea forțelor și categoriilor naționale în formațiuni politice reale, regimul actual e menținut *quand meme** ca să asigure o relativă libertate, necesară unanimei dezmeticiri.

E tactica instinctivă a maselor. Histero-neurastenia câtorva miniștri și ministeriabili inconștienți amenință să o compromită. Nehotărârea hamletică a d-lui Maniu încurajează această dezordine de ospiciu.

întrebarea, deci, este dacă Parlamentul și partidul pot readuce pe toți acești superbi, obsedați de soarta lor ministerială, de realitatea de care nu țin seamă, și care își bat joc de acea epilepsie de amor propriu, manifestată în intrigi,

*** Totuși (franc).**

în demersuri, în amenințări, în dizidente, în demisii, care-i cuprinde, când sună, ca în spitale, ceasul pentru plimbat!

întrebarea este dacă Parlamentul și partidul mai pot insufla figurației ministeriale conștiință, energie, bravură, hotărâre, pornire realizatoare, adică ceea ce îi lipsește. Și dacă îi pot impune o infuzie de forțe tinere și curate din rezerva imensă a mulțimei, sau cel puțin din rândurile numeroase ale celor ce, deși încă obscuri, s-au distins prin muncă pricepută și laborioasă în a doua linie.

Fiindcă guvernarea nu mai poate continua așa. Se zice că opoziția nu poate să o înlocuiască: dar nu de opoziție mai poate fi vorba de-acum.

Opoziția de astăzi să fie, ca ieri, tot partidul, tot națiunea, cu același ideal, cu o nouă conducere, înălțată de împrejurări, susținută prin fapte, consacrată prin izbândă, așa, ca în orice revoluție...

STAȚI PE LOC!

De îndată ce un ministru își abandonează departamentul, se observă că treburile merg strună și fără el. Secretarul general nu-și asumă decât surplusul de gravitate, căci răspunderea este aceeași, iar cantitatea de dosare nu variază. De multe ori, nici semnătura nu mai are de escaladat ultima treaptă, ci se oprește ierarhic, aci.

Fiindcă locțiitorul cu titlul de excelență interimară se comportă, în funcțiunile lui provizorii, cu o discreție și o timiditate împinsă la maximum. S-ar zice că, fără să dispară, încearcă totuși să imite, și să o facă simțită, absența celui plecat. Interimarul e un ministru mai provizor decât titularul și e un simulacru menit să demonstre inutilitatea celui autentic.

De obicei, o înțelegere desăvârșită, aproape o asociațiune, există între ministru și secretarul său general. Aproape

întotdeauna în această împerechere se remarcă afinitățile elective şi^ totdeodată echilibrul şi compensația însuşirilor fiecăruia. în general, ministrul e cel cu panaşul, secretarul general e cel cu povara. Ministrul e cu gloria, secretarul general e cu anonimatul. Ministrul e talentul, menit să strălucească şi să exulte, secretarul general e doar modesta putere de muncă, e personajul, opac dar rezistent, de la baza piramidei acrobatice a guvernărilor. Şi ceea ce susținem aci e atât de adevărat încât, când un ministru de talent îşi suflecă mânecile şi se apucă, de-a binelea, să trudească, opinia publică proclamă că nu merită un portofoliu, ci numai un secretariat general. Un bărbat de stat care munceşte efectiv se expune unei urgente decadențe. Un bărbat de stat e făcut pentru recepții, audiențe, combinațiuni, intrigi şi discursuri. Restul e pentru secretarul general.

Restul e şi pentru directorul de minister şi pentru vechiul funcționar de carieră, care pregăteşte, prelucrează şi mişcă totul în sensul unic ce duce de la registratură la parafa ministerială şi, în fine, la ieşire, la realizare. Restul e pentru copişti, pentru domnişoarele dactilografe, pentru telefonişti, pentru mulțimea de rotițe şi şuruburi umane ale maşinii departamentului. Restul e pentru realitate şi pentru viață.

Câtă vreme ministrul se zbate la locul său, şi în direcția singură a întregului convoi, întreține cu destulă vigoare iluzia că totul se urneşte mulțumită lui. De îndată ce se dezintegrează sau se împotriveşte, convoiul trece, nesimțitor, peste dânsul.

Excepții sunt, fireşte, la aceste constatări antiindividualiste. Şi există oameni cari, într-adevăr, posedă singuri, o vreme, cheia mecanismului unanim. Dar sunt oare, printre voi, azi, asemenea meşteri? Vanitatea întreține, în gândul multora, minciuna supraomeniei lor. Dar când soseşte ceasul încercărilor, iată, îi părăsesc şi evenimentele şi cursul lucrurilor, şi oamenii pe care s-au bizuit ca pe nişte creaturi credincioase. Ministrul pleacă şi țara nu se resimte. Nici măcar natura, cu apele, arborii, stelele şi văzduhul: totul se complace într-o nobilă nesimțire.

Şi d. Iuliu Maniu, singur, se impresionează până la inacțiune!

BUCUREŞTII ŞI DOBRESCU!

La Bucureşti, compacte grupuri urmăresc şi comentează polemicile placardate pe ziduri. Cavalerismul d-lui Dobrescu a garantat libertatea de propagandă până la licență, până la anarhie... Afişe triviale şi ofensatoare sunt îngăduite şi puse sub nepărtinitoarea ocrotire a poliției. Electori guvernamentali dau ciudata impresie că ar fi primit ordin să evite, cu orice risc, conflictele. Se iscă, pe alocuri, bătăi, dar agresorii sunt liberalii, şi tot ei victorioşi. Liberalii par stăpânii tribunelor din foburguri, dar forurile din jurul acestora sunt pustii. Fiindcă elocința faptelor este mai convingătoare decât a cuvintelor. Deşi retor, şi încă dintre cei mai iscusiți, d. Dobrescu a redus rolul discursurilor în campania electorală, până la a face din ele o discretă subliniere a realizărilor practice. Dacă nu ne înşelăm, în istoria tragi-comică a alegerilor de la noi, se întâmplă lucrul acesta pentru întâia oară. E o inovație de mare curaj să te dispensezi, în toiul luptei, de ajutorul patetismului demagogic, şi de al frazeologiei tradiționale. Primarul actual a luat calea de declamație a faptelor şi a dat gesturilor sale discursive, retoricii sale de om politic, consistența şi permanenta pietrei şi a fontei utilizată în ultimile sale lucrări edilitare. în loc să-i asculte cuvântările, cetățenii, astăzi, trăiesc în mijlocul lor. E o mare abilitate, fireşte, să oferi, în schimbul votului, cartiere asanate, străzi preschimbate în poduri de asfalt, kilometri întregi de canaluri. S-a lucrat, în acest ultim an, mai mult decât în două întregi guvernări precedente. Cifrele sunt de față şi le poate oricine controla.

Â

Că s-a lucrat enorm de mult, recunosc până şi adversarii, cari adaogă: dar s-a lucrat în vederea alegerilor. Fie! Să ni se permită însă să preferăm obişnuitelor vorbe goale, ce ni se servesc, fără artă, fără gândire şi fără ruşine, în asemenea ocazii, parcurile, grădinile, cartierele, căile, trotuarele şi canalizările, vizibile, palpabile, certe, pe cari ni le-a servit demagogul Dobrescu. Oricât ne-am freca la ochi, oricât am repeta gestul Sfântului Toma, trebuie să recunoaştem că nu suntem victimele unor iluzii. Nici Dobrescu nu e un fachir, nici transformarea Bucureştilor nu e o halucinaţie. Cetăţenii văd, constată, judecă. Şi oricât ar fi de mare şi de omenesc farmecul cuvintelor, vor prefera, fireşte, poeziei electorale, tăcutul şi statornicul poem al înfăptuirilor urbanistice şi edilitare ale d-lui Dem. Dobrescu. Căci tot ce ne promit ceilalţi se proiectează în viitor. Tot ce ne mai promite d. Dobrescu e pe o bază de fapt, dar e şi pe o linie ideologică, pe o concepţie despre metropola modernă, proprie, ce nu poate fi discutată acum.

[ALEGERILE COMUNALE]

De la 1916 încoace, locuitorii oraşelor au avut prea de multe ori sub ochi spectacolul decăderii claselor conducătoare, pentru a se mai încrede în ele. Ceea ce interesează în alegerile de astăzi, cărora luptele de partid le-au dat o semnificaţie politică, este obţinerea unei sentinţe cetăţeneşti, de înlăturare a vechilor politicieni din viaţa publică. Muncitorimea şi cărturarii vor înţelege că, până în ziua când împrejurările le vor îngădui să preia ei înşişi, în mod efectiv, conducerea comunelor şi a statului, singurul mijloc de a se apropia de acest scop este de a preveni orice noi atentate împotriva legilor şi a libertăţilor, combătând, cu bravură, încercările de a mistifica opinia publică şi de a rătăci conştiinţele, zădărnicind

sforţările de reabilitare la cari se dedă partidul uzurpator şi dictatorial al liberalilor.

Cărturarii şi muncitorii nu trebuie să permită ca uitarea, născută din constrângerile aspre ale prezentului, să se aştearnă pe fărădelegile celor zece ani, pregătitori ai dezastrului de astăzi, ai dictaturii fraţilor Brătianu.

Să nu uite, ei înşişi, că această dictatură incapabilă şi interesată a dus, rând pe rând:

la prăvălirea monedei naţionale;

la dezorganizarea finanţelor statului;

la izolarea economică a României;

la compromiterea exproprierii şi la decadenţa agriculturii româneşti;

la crearea industriei artificiale şi parazitare;

la pierderea creditului în străinătate şi, ca urmare, la acceptarea controlului financiar străin;

la scăderea nivelului cultural, prin înfometarea intelectualilor, a funcţionarilor şi a muncitorilor;

la zdruncinarea monarhiei constituţionale şi a dinastiei, în scopul de a-şi asigura puterea până după majoratului Regelui Mihai…

Astăzi, bizuindu-se pe lipsa de memorie şi de discernământ a mulţimilor, Partidul Liberal, denaturând sensul alegerilor comunale, cere alegătorilor un vot politic, care să-i înlesnească revenirea la cârma ţării.

Clasele intelectuale şi uvriere, victimele din totdeauna ale paraziţilor şi ale samsarilor organizaţi în cluburi şi partide, trebuie să zădărnicească această tentativă.

Lozinca zilei este: nici un vot liberalilor!

LOVITURA DE STAT

Suntem sub regimul stărilor excepţionale. Prin votarea legii contra zvonurilor, comentariilor, ştirilor, şoaptelor,

atacurilor şi insinuărilor, guvernul şi Parlamentul au săvârşit o veritabilă lovitură de stat. Caracterul general, cuprinzător şi vag al textului draconic, căruia i s-a dat consacrare legală, aminteşte de faimoasa lege din Prairial, a suspecţilor, adusă în Convenţiunea franceză în 1793. Toate libertăţile sunt suprimate, chiar şi aceea de a gândi. Cetăţeanul poate fi trimis în puşcărie pentru o simplă palavră, fiindcă textul pedepseşte orice afirmaţiune şi manifestare de natură să poată tulbura „liniştea" cetăţenilor. Guvernul s-a străduit, chipurile, să evite proclamarea stării de asediu, cerută de opoziţie, pentru Basarabia. Şi a instituit starea de teroare şi de liberă apreciere guvernamentală, pe toată ţara, siluind nu numai actele, dar până şi conştiinţele, în plină revoltă astăzi, în contra acestei măsuri brutale, şi absurd inchizitoriale. Guvernul şi-a închipuit că zădărniceşte uneltirile şi paralizează loviturile în contra creditului ţării. Şi a determinat, iată, o coaliţie spontană a tuturor voinţelor libere, nevoite să lupte împotriva mistificării fără pereche şi a trădării cinice, la care se dedă guvernul adus să asigure tocmai legile şi garanţiile constituţionale, şi creditul statului, totdeauna în funcţiune de aceste garanţii.

Dacă, cel puţin, această furioasă lege, la care nu s-a gândit, în accesele sale de despotism, nici Ion Brătianu, ar asigura într-adevăr, autoritatea guvernului şi acea scumpă „linişte" a cetăţenilor! Ca şi cum, autoritatea guvernului ar fi fost ruinată de atacurile şi campania alarmistă a opoziţiei, şi nu de dezbinările lui lăuntrice, de propriile lui dibuiri şi şovăieli, sau de penibila operetă vieneză a remanierei...

O lege de teroare, pe mâna unor oameni conştiincioşi şi energici, poate fi, la urma urmei, în cine ştie ce împrejurări, discutabilă. Dar o asemenea armă pe mâini tremurânde şi cari o vor scăpa în curând, pentru a fi ridicată, împotriva lor şi a tuturora, de oricare din partidele reacţionare, înseamnă un pericol naţional, împotriva căruia trebuie să luptăm cu toţii.

O lege de teroare, mânuită în numele maselor muncitoare, de cei cari au pierdut orice contact cu acestea, fiindcă dacă ar fi fost altfel, n-ar fi avut nevoie de o asemene alege, e un atentat împotriva statului şi a naţiunii. Guvernul Maniu se află de acum înainte în stare de război nu cu liberalii şi averescanii, ci cu poporul înşelat. Dacă Partidul Naţional-Ţărănesc mai reprezintă o realitate, ar trebui să se adune, din nou, la Alba-Iulia.

SUB TEROARE!

într-un acces de panică şi unul de servilism, guvernul a dispus confiscarea presei Capitalei, pentru delictul de a fi publicat, gravele declaraţiuni făcute la întrunirea congresului averescan. Deci, a doua zi după votarea legii împotriva alarmei, guvernul se dedă unor acte menite să bage spaima în populaţie... Şi, urmărind înăbuşirea cuvintelor spuse într-un congres, le dă, dintr-o dată, marea difuziune a lucrurilor tăinuite şi un prestigiu de complot şi de primejdie. E destul pentru a dovedi, încă o dată, starea de dezorientare, neastâmpărul nervos şi inconsecvenţa unui minister ce s-a abătut de la ideologia lui proprie şi a luat-o pe calea tuturor guvernărilor oligarhice cari l-au precedat.

Am putea să-i oferim, pentru a excita într-însul atrofiatul simţ al ruşinei, pasagii din cuvântările şi protestele conducătorilor naţional-ţărănişti, ori de câte ori se întâmpla, în trecutul apropiat, o fărădelege ca aceea de ieri. Ar fi un spectacol amuzant, să-i evocăm cum slobozeau fum şi foc pe nări şi-şi ciocăneau pieptul sentimentelor lor civice, cu pumni grei şi patetici. Dar ar fi un prilej de umilinţă pentru noi gazetarii. Noi, cari ne-am înşelat pe noi înşine şi, fără voie, am înşelat şi opinia publică, prezentând aceste biete făpturi omeneşti, aceşti politicieni la fel cu toţi ceilalţi politicieni, ca

pe nişte eroi ai revoltei naţionale, ca pe nişte dezrobitori ai destinelor noastre încătuşate, ca pe nişte cavaleri fără frică, pată şi prihană.

Şi am fi atunci nevoiţi să ne cerem iertare pentru aceste păcate.

...Iar în ceea ce priveşte guvernul, credem că 1-a iertat Dumnezeu.

DOMNUL MANIU JUSTIFICĂ

Guvernul Maniu şi-a justificat ieri în Parlament măsurile de confiscare şi de cenzură a presei.

Cenzura, a afirmat d. Maniu, este interzisă într-atât cât este preventivă. Dar nimeni - a continuat premierul - nu poate opri guvernul să confişte ulterior apariţiei ziarele al căror conţinut atacă ordinea recunoscută.

Şi-n sprijinul acestui argument d. Maniu a invocat o jurisprudenţă a Curţii de Casaţie - jurisprudenţă acordată sub guvernarea liberală.

Nu dorim să discutăm valabilitatea acestei jurisprudenţe. Ne oprim numai la examinarea conţinutului discursului şi logicii d-lui Maniu.

Această jurisprudenţă a fost emisă sub regimul brătienist, de teroare şi ilegalism. A fost un apendice la seria de legiferări ale unui parlament pentru a cărui activitate Partidul Naţional-Ţărănesc a protestat din răsputeri, amarnic de mult. Şi căruia i-a contestat dreptul şi cinstea de a elabora legi sub ameninţarea că le va anula.

Astăzi - sub presiunea timpurilor, schimbăcioase - Partidul Naţional-Ţărănesc invocă, întru legitimarea unor măsuri stupide, legile brătieniste şi jurisprudenţele Casaţiei.

Mai groaznică ironie n-ar fi izbutit soarta să-i rezerve acestui guvern.

Să primim însă, drept bune aceste explicaţii şi să le dorim pornite din sincere îngrijorări pentru buna stare a ţării.

Dar este cazul să fie azi invocate aceste îngrijorări?

Trăieşte, oare, ţara momente de desperare - din cauza presei care înregistrează o stare de fapt, sau colportează zvonurile întregei vieţi politice?

Mizeria economică, financiară şi socială să fie oare reflexul presei?

Nu este oare falsificat raportul?

Oare nu este presa aceea care face un simplu serviciu de înregistrare a unor realităţi?

Şi dacă o face, să fie pedepsită?

Să fie spulberată în ţăndări oglinda care transmite o imagine scabroasă!

Presa a înregistrat declaraţiile domnilor Bucşan şi Anastasescu întocmai cum înregistrează azi declaraţiile în doi peri ale d-lui Maniu sau comparaţiile scatologice ale d-lui Vaida.

Dacă domnii de la congresul averescan sunt „carlişti" şi dacă respectul legilor brătieniste există, să fie dumnealor traşi la răspunderi; să fie generalul Averescu, cel care a prezidat acest congres, chemat la răspundere.

Aci - să-1 vedem procedând curajos şi demn pe domnul Maniu.

Am dori s-o facă grabnic, pentru ca să-i putem înregistra manifestarea.

Şi aşteptăm - pentru a continua atitudinea consecventă - să ne pomenim chemaţi la răspundere în faţa Parchetului şi acuzaţi de imoralitate fiindcă am făcut un simplu oficiu tipărind pentru „posteritate" imaginile şi figurile de stil uzitate de domnul Vaida întru clasificarea presei.

Şedinţa Parlamentului cu declaraţiile miniştrilor n-a lămurit nici una din întrebările deputaţilor cari au interpelat şi nici n-a izbutit să arunce o cât de palidă justificare unor măsuri stupide şi unei legiferări ridicule. A izbutit însă, să coboare demnitatea Parlamentului la nivelul sălii „Dacia" şi

să niveleze personalitatea unui ministru cu aceea a unui simplu orator de periferie.

Să le fie de bine.

O ANIVERSARE

Nu toate aniversările se nimeresc atât de bine ca serbarea de azi: tocmai când oastea şomerilor creşte cu câteva mii de lucrători, concediaţi pe Valea Jiului, Ministerul Muncii (şi încă al ocrotirilor sociale) împlineşte zece ani de existenţă.

Dacă o privire atentă ar parcurge aceşti zece ani de biurocratism inutil, n-ar întâlni în pretinsa activitate a acestui departament decât cele câteva nume de miniştri ce s-au succedat fără a lăsa vreo urmă viabilă.

In deceniul de existenţă încheiat astăzi ministerul poate să amestice steagurile sărbătoreşti cu câteva de doliu: merită uvrierii asasinaţi la răstimpuri, sub veghea ocrotitoare a Ministerului Muncii, atâta pomenire.

într-adevăr, ce s-ar putea aminti din înfăptuirile acestor zece ani? Cele câteva legi de ocrotire a muncii - şi acelea cu dispoziţii palide -, cele câteva căminuri de ucenici improvizate în grabă, cei câţiva inspectori de „muncă" a căror activitate e cel puţin ineficace dacă nu dăunătoare?

Un minister al Muncii putea să organizeze într-adevăr munca în România şi să fixeze condiţiuni civilizate pentru angajarea lucrătorilor, să instituie un regim al muncii conform cu drepturile lucrătorilor, să supravegheze uzinele şi biurourile, să dovedească astfel că există în realitate.

D. Trancu-Iaşi, întâiul ministru al Muncii, a risipit atâta voie bună şi atâta optimism verbal, încât nu i-a mai rămas vreme să realizeze ceva.

D. Chirculescu, alt ministru al Muncii, a înzestrat departamentul cu o clădire la Focşani, întâmplător chiar a d-sale şi tot întâmplător cumpărată cu un preţ exorbitant...

Actualmente funcţionează acolo d. Răducanu. D-sa, ca funcţionar al unei mari bănci din Capitală - care are capitaluri investite în societăţi industriale - se află, firesc, în imposibilitate de a ocroti revendicările salariaţilor acestor societăţi.

La Lupeni au fost împuşcaţi o sută de lucrători, în urma unui conflict ce dura de multă vreme şi de care d. Răducanu avea cunoştinţă. Ministrul Muncii a ajuns în România un domn care ţine discursuri de înmormântare din partea guvernului atunci când lucrătorii sunt asasinaţi.

D. Răducanu stă impasibil în faţa şomajului care creşte, creşte, creşte mereu. O lege pentru exportul de lucrători români nu poate fi o soluţie fericită. Pot fi oricât de ieftine braţe româneşti, dar această marfa săracă nu trebuie trimisă peste frontierele unei ţări care, slavă Domnului, ar putea totuşi să-i hrănească...

La aniversarea de zece ani a departamentului Muncii (şi încă al ocrotirilor sociale) nu putem adăoga decât regretele noastre pentru o existenţă ce s-a dovedit zadarnică.

TRAGEDIANUL

în comedia *Cezar şi Cleopatra,* a lui Bernard Shaw, e un moment când eroul, aşteptat cu înfrigurarea pe care o dau numai clipele de primejdie, lipseşte de pe scenă. Regina îl caută pretutindeni. Un general, în fine, îi explică: Cezar e într-o sală, undeva; mai are de discutat chestia evreiască.

Chestia tuturor timpurilor, chestia fără soluţie, chestia care, dispărând într-un loc, reapare într-altul, s-a depărtat, de-a binelea, de noi. O altă discuţie, infinit mai acută, pare să-i fi

luat locul. E chestia Stere. E adevărat, antisemiţii noştri au şi stabilit legătura între cele două probleme. Asta intră în felul lor de a gândi. Dar pentru majoritatea publicului politic de la noi, ţara e bântuită de o singură chestie: a lui Stere. Când doi români se întâlnesc, convorbirea lor lunecă fatalmente asupra cazului Stere.

Deunăzi, o mare întrunire publică s-a ţinut la Bucureşti. Iniţiatorii nu aparţin cluburilor politice. După exemplul lui Lamartine, ei nu se situează nici la dreapta, nici la centru, nici la stânga, ci în tavan. Cuvântul de ordine a fost: nu se va face politică. (Fie zis în treacăt că un şef de cabinet, mărunţel şi zbârlit, care s-a improvizat păzitor al acestei lozinci s-a ales cu splendida-i podoabă capilară devastată.)

S-au adunat, deci, oamenii să discute despre criza economică, despre scumpirea traiului şi incuria administrativă, fără aluzii la incapacitatea, dovedită, a coteriilor conducătoare. Şi s-au pomenit, după câteva clipe, discutând cu aprindere chestia Stere, vociferând cu virile avânturi: jos Stere! A fost cuvântul de început şi de sfârşit, al *meeting-ulm* dezlănţuit. Criza, scumpetea, incuria, discreditul, dezorganizarea, mizeria, boleşniţa generală s-au rezolvit în acest strigăt.

Repetat, de zece ani, cu litere de o şchioapă, în marile cotidiane, strigătul acesta dă impresia că ar rezuma o întreagă mişcare, pornită să răpună pe purtătorul nefastului nume de Stere. O mişcare susţinută, vădit, de opoziţie, de vreme ce Stere acesta face parte din rândurile guvernamentalilor. Şi care te obligă să gândeşti încă o dată întrebarea pusă şi răspusă, dar veşnic fără răspuns lăsată: oare opoziţia de astăzi n-a fost mai ieri la putere? De ce n-a pus atunci mâna pe „tretru"* să-1 târâie înaintea tribunalelor marţiale? Să fi fost, pe atunci, opoziţia de azi de o altă părere? Imaginea lui Stere să fie supusă oare unor atari variaţiuni, după punctul de vedere din care este privită? Trădător sau nevinovat în faţa

* *Traître* **(franc.) = trădător.**

acelorași politicieni, după cum se află aceştia la putere sau la opoziţie? Pare într-adevăr de nepătruns acest mister, acest secret de stat sau această farsă de panoramă sau această scamatorie vulgară... E cel puţin bizar să vezi cum pasionaţii de astăzi ai unui ideal de justiţie şi morală, concretizat în cazul Stere, au fost pe rând izbiţi de amnezie sau copleşiţi de un spirit de clemenţă, când soarta le-a dat, cândva, în mână uneltele pedepsitoare ale puterii. Spectacolul, apoi, se completează cu detalii respingătoare. Acela, de pildă, al omului cu hârtiuţe şi dosare, al celui ce întocmeşte fişe şi păstrează documente, pe cari le exhibă numai când nevoia sau interesele îi dictează.

Un asemenea specimen de denunţător, care păstrează dreptatea în sertare şi pe care dragostea de adevăr îl apucă numai la răstimpuri, s-a produs şi cu această ocazia, şi se va mai produce, desigur, hăt-colo, în noaptea viitorului...

între acestea, omul Stere, al chestiei Stere, îşi oferă, desigur, satisfacţia satanică de a se vedea unica ţintă a unei mari furii, unanime, dar neputincioase. Exilatul vieţii publice îşi caută, fireşte, consolarea în această proiectare a lui pe un vast şi sumbru fond de tragedie. E atitudinea celui ce poartă un cumplit şi profund secret, în privirile lui grele şi posomorâte. Contimporanii i-au fixat, pentru totdeauna, un rol pe care, să recunoaştem, îl interpretează cu o superioritate neîntrecută. îţi aminteşti de uimitorul vers al lui Gerard de Nerval:

Je suiş le tenebreux, le veuf, l'inconsole...

Şi Stere sporeşte, în proprii săi ochi, şi mai ales al celor din „nefericita Basarabie", din această ură disproporţionată şi din această situaţie de *traditore* nejudecat, prigonit de duşmani şi trădat de prieteni. Căci Partidul Naţional-Ţărănesc va fi nevoit, în cele din urmă, să iasă din echivocul Stere. Să-1 impună categoric tuturora, sau să-1 abandoneze făţiş, şi pentru totdeauna. Şi funestul om s-ar duce atunci pe brazdele lui de trandafiri de la Bucov... Căci e prea târziu să mai apară pe

scena vreunui teatru particular, în Caligula... în Vitelius... (roluri de caracter).

Ce farsă însă ne-ar face acest Stere, dispărând pe neaşteptate? Am rămânea, cei mai mulţi, fără „chestie", fără preocupare, fără soluţie. Ar fi îngrozitor. Ar însemna să ieşim din punctul mort în care ne-a proptit cazul Stere şi să ţâşnim în necunoscut, în aventură. Ar însemna să nu ne mai învârtim pe loc, şi aşa ceva nu se poate.

SLĂBICIUNE

D. Iuliu Maniu s-a specializat în soluţii complicate şi surprinzătoare. E caracteristica lipsei de vitejie şi a nehotărârii în faţa evenimentelor. încercăm, cu o supremă deziluzie, o profundă şi scormonitoare părere de rău, la spectacolul acestui om politic care n-a ştiut să fie şi om de stat. Idolul Ardealului, centrul sufletesc al rezistenţei ardeleneşti împotriva împilării maghiare şi împotriva pretenţiilor dominatoare ale oligarhiei bucureştene, odată adus la guvern, n-a ştiut să conducă. în trei rânduri ţara i-a reînnoit încrederea şi mandatul. Din această manifestare fără precedent în istoria politică, d. Iuliu Maniu şi guvernul naţional-ţărănesc n-a tras nici un îndemn şi nici o îmbărbătare.

Niciodată, un guvern n-a avut împrejurări politice mai favorabile. Mai popular decât chiar guvernul Averescu din 1922. Uşurat de necesitatea de a lupta în culise cu cei cari mânuiau voinţa şovăielnică dar cuvântul hotărâtor al unui rege. Stăpân în aşa chip pe situaţie, încât, într-o mare împrejurare, s-a putut face dintr-o alegere o chestiune de familie. Şi, totuşi, în ciuda câtorva realizări certe, n-a fost în ultima vreme guvern mai buimac, mai sperios, mai bătut de toate valurile artificiale ale unei opoziţii debile dar viclene, şi

mai atent şi sensibil la toate suflurile intrigei, decât actualul grup căţărat la catartul puterii sub conducerea d-lui Iuliu Maniu.

Tot ce a vrut opoziţia, această opoziţie nulă politiceşte, fără răsunet în mulţime, fără vlagă şi fără şefi, a făcut din guvernarea naţional-ţărănistă. Venită să instituie legalitatea, a fost împinsă spre starea de asediu. Şi a săvârşit mai mult decât atât: a desfiinţat, printr-o lege, libertatea de gândire şi de exprimare. Venită să afirme o solidaritate naţională, a dat reprezentaţia penibilă a vanităţilor, a indisciplinei. A afirmat rezistenţe incomprehensibile şi ofensante, pentru a cădea, deodată, în păcatul trădării.

Neputincios să domine şantajul şi ameninţarea: fiindcă nu are încredere în sine.

închipuiţi-vă că în recentul incident care a determinat gestul d-lui Cihovski, prim-ministru al ţării ar fi fost Ionel Brătianu. Această simplă evocare descoperă abisul de puzilanimitate* a guvernării actuale.

...D. Iuliu Maniu a primit demisia generalului Cihovski şi a preluat interimatul Războiului. Energică măsură şi lecţie de iacobin şi de om de legi! Dar imediat atenuată, şi aci se vede lipsa de curaj care merge până la capăt, imediat zădărnicită de excluderea lui Stere din partid.

Nu discutăm cazul Stere. Dar Partidul Naţional şi Ţărănesc s-a servit zece ani de popularitatea acestui om peste Prut, de energia şi de extraordinara lui cultură şi inteligenţă. Pentru a-l părăsi în momentul în care avea mai multă nevoie de el şi când adversarii lui politici erau răpuşi virtualmente. Ce justificare se dă acestei excluderi? Revolta simţului moral? I-au trebuit acestui simţ zece ani de complicitate, pentru a se dezmorţi? Alta e explicaţia. D. Maniu are obiceiul să lupte mai mult cu partizanii incomozi decât cu duşmanii fără forţă.

* *Pusillanimite* **(franc.) = laşitate.**

Dar din această abilitate machiavelică, în care a urmat, vrând-nevrând, ordinele opoziţiei, va rezulta, pentru guvernul în conflict şi cu oastea şi cu partidul, prăbuşirea, în termen scurt.

TUTELA INTELECTUALĂ

Generalul Averescu adresează un manifest cărturarilor din toată ţara. Momentul este cum nu se poate mai potrivit. De zece ani partidele la putere au dus o făţarnică dar hotărâtă luptă împotriva elementului intelectual. D. Vintilă Brătianu, convins că o ţară săracă se guvernează mai uşor, a făcut tot ce i-a stat în putinţă să aducă în sapă de lemn pătura cultă. Salariile de mizerie au sfârşit prin a abate de la orice preocupări intelectuale şi de la orice năzuinţă spre carte, pe funcţionari şi pe muncitori. Regimul organizat al lipsurilor şi al foametei a dezorganizat şi a redus la un simplu simulacru învăţământul de toate gradele. Şcoala a ajuns o ficţiune. Corpul didactic se află deprimat şi istovit. Dacă sistemul continuă, noile generaţii de elevi vor fi, pentru ţară, un motiv de ruşine şi unul de decadenţă.

Intre timp, ierarhia însăşi în viaţa socială şi politică a fost răsturnată, lăsând semidocţilor şi agramaţilor o întâietate susţinută de număr şi de practica votului universal.

O reacţiune pare să se fi produs cu prilejul ultimelor manifestaţiuni ale corpului didactic şi a creerii federalei învăţământului. Dinspre toate partidele politice s-au întins braţe ipocrite către mişcarea cărturarilor pe cari îi ameninţă astăzi o nouă înăbuşire, prin îmbrăţişare. Sunt abia trei ani de când Ionel Brătianu anunţa o mare campanie culturală. Dar primul său gest, venit la putere, a fost să refuze şcoalei creditele necesare. Partidul Naţional-Ţărănesc a continuat pe această cale, care la Brătianu era a dispreţului ciocoiesc, iar la el, al dispreţului intelectual.

Generalul Averescu spune, în esenţă: suntem guvernaţi de doi suverani minori. Regelui nevârstnic i s-a dat o tutelă. Votului universal, celălalt suveran şi celalalt minor, nu i s-a dat nici una. De aici a decurs răul, caracterizat prin ridicarea în misiuni şi funcţii covârşitoare a ignobilului elector. Să-1 înlăturăm din viaţa publică, să-1 reducem la justa lui valoare, dând Poporului-Suveran - Minor o altă tutelă: a cărturarilor. Intelectualii, deci să iasă din apatia lor şi să înceapă lupta pentru stabilirea unui fel de regenţă asupra maselor şi de supraveghere asupra demagogilor.

E de văzut însă, care e calea de selecţionare, de raliere şi de afirmare a intelectualilor, pentru această luptă. Generalul Averescu desfăşoară steagul. Socotim însă că acţiunea cărturarilor trebuie să se întâmple separat, în formaţiuni proprii. Federala Corpului Didactic ar fi nucleul cel mai indicat pentru o complectă organizare a intelectualilor din toate categoriile, într-o Centrală a Muncii şi a Inteligenţii,

Şi însăşi prestigiul generalului Averescu trebuie să se subordoneze şi să sprijine acţiunea unei atari mişcări, pentru binele marei cauze a ridicării ţării şi a stârpirii politicianismului.

BEŞNIŢELE MINISTERIALE
sau
ARTA DE A PRIMI

De pe balustrada de lemn lustruit şi vechi, ca lemnul de vioară, a tribunei publice de la Cameră, un deznădăjduit a lansat, vociferând, două petiţii în incintă. A fost, fireşte, pe dată, înşfăcat, dus şi supus unui interogator. Nici nu vroia mai mult, nefericitul! Asta cerea şi el. Să fie întrebat şi să răspundă. Numai pentru atât s-a clătinat şi a moţăit două nopţi în vagonul de clasa a III-a în care ploşniţele se

rostogolesc ca sâmburii de roşcovă. Numai pentru atât s-a chinuit şi s-a târât şase săptămâni pe sub podurile găzduitoare ale Dâmboviţei şi pe lângă tarăbile brutarilor: ca să fie primit de d. ministru Iuliu Moldovanu. De la 18 martie până la 30 aprilie, omul, gonit din slujbă şi venit de departe, n-a izbutit să-şi spună păsul. Legea descentralizării administrative, se vede lesne, a dat roade. Şi atunci şi-a strigat exasperarea de sus, dintr-o tribună, la Cameră. Cu decenţă totuşi, căci n-a întrerupt nici un orator, n-a turburat nici un ritual. Calicul e decent. A aşteptat ridicarea şedinţei...

Că s-a ales cu cinci sute de lei de la d. Cicio-Pop şi cu una sută (citiţi una sută) de la d. Vaida, n-are importanţă. Important e că d. ministru nu l-a putut primi. Important e că d-nii miniştri, de azi, de ieri şi de totdeauna, nu pot primi. Şi asta e de neiertat. Domnul ministru trebuie să primească. Nu e îngăduit să-l copleşească grijile guvernării. Nu se guvernează nici departamentul, necum ţara, pe hârtie, în dosare, pe petiţii. Excelenţa Sa să-şi facă ore de primire. Să doarmă mai puţin, să mănânce mai repede, să primească în picioare. Napoleon I dormea numai 3 ore pe noapte. Turgot, Vauban, la fel. Chestie de vitalitate? E posibil. Dar nu e obligatoriu să fii ministru. Există şi îndeletniciri mai comode. Am cunoscut pe vremuri o putoare ministerială care venea la minister pe apucate, un ceas pe zi, un ceas la două zile. Am cunoscut alta care-şi potrivea prin buzunar testiculele şi se lăsa voluptuos pe fotoliul ministerial. -„Ah, ce bine e să fii sfetnic al Coroanei!" şi clipea, sfruntat, din ochi. Rânjetul său era o favoare pentru noi. Eram, astfel, admişi în intimitatea ministerială!

Şi dacă nu se poate altfel, propunem un examen medical la depunerea jurământului de ministru. „Bun pentru serviciul ministerial." Putorile şi boşorogii să nu fie admişi la o asemenea corvoadă. Şi nici smintiţii vanităţii care şoptesc tainic Excelenţelor: „Eşti ministru graţie însuşirilor tale excepţionale. Eşti ministru prin predestinare. Eşti ministru de drept divin!"

1908 -1930 [MARINETTI]

Marinetti, poetul acestei ore, nu e un nume, ci o lozincă. Marinetti, poetul Italiei moderne, nu e al unei singure patrii, ci al pământului şi al umanităţii. Marinetti este liberatorul inimilor şi al verbului. Marinetti a întremat sufletele, a zdrobit nevrozele, a spălat privirile obosite ale omenirii, a dezlănţuit ritmurile, a descărcat forţa explozivă a cuvântului pur. Lirismul său a izbucnit în granatele cuvintelor în libertate, frenezia sa urnind pretutindeni bravura, elanul şi energia încătuşată a poeţilor. Marinetti a reintegrat viaţa în poezie şi acţiunea în frumuseţe. Marinetti este săgeata lirică şi indicatoare în sensul viitorului. Fiorul lui, treacă în triumf prin sângele nostru.

CARABINIERII DOMNULUI VAIDA

Un spectacol lamentabil s-a desfăşurat vineri după amiază pe străzile Capitalei. Din ordinul Ministerului de Interne - pe care-l sultăneşte cu atâta pricepere d. Vaida - au fost scoase şi înşirate pe Calea Victoriei mai multe batalioane de jandarmi înarmate până-n dinţi, cu scopul de a împiedica vânzarea foilor liberale confiscate în acea zi. Patru sute de jandarmi au circulat de-a lungul străzii principale a Capitalei timp de mai multe ore, luând cu bravură piept unui grup de zece, douăzeci de ţigănuşi cari, desigur din convingeri adânc liberale, ţineau ca foile să intre în mâinile cetăţeneşti.

Scena s-a petrecut între orele la care strada principală a Capitalei e mai populată şi avea - repet - scopul de a împiedica vânzarea foilor liberale confiscate.

Nu vrem să discutăm aci legalitatea măsurilor de confiscare a ziarelor. Ceea ce e demn de relevat e faptul că un

ziar confiscat, la apariție, s-a putut împrăștia în public până la ora când și-au făcut intrarea în scenă carabinierii d-lui Vaida, și chiar după această oră.

Se pune întrebarea: sau ordinul Ministerului de Interne n-a fost respectat de organele subalterne - și atunci vinovații trebuie să-și primească pedeapsa, sau acestea aceste confiscări sunt făcute numai în chip iluzoriu, pentru niscaiva scopuri pe cari le ignorăm...

Și într-un caz și în celălalt, spectacolul înfățișat publicului alaltăieri pe străzile Capitalei este regretabil.

Mai multă inteligență, domnilor!

CAROL AL II-LEA, NICOLAE ȘI IULIU MANIU

Pentru a pune capăt tangajului guvernamental, confuziei de autoritate și dezordinei întreținută de partide, Principele Carol, care niciodată, din exilul său, n-a încetat să vegheze asupra tronului și a patriei, a luat, în sfârșit, în mâinile sale robuste de bărbat de treizeci și șapte de ani, frânele statului. Un mare semn de raliere a fâlfâit deasupra țării. O chemare la ordine s-a auzit în toate sufletele. Vremea incertitudinilor, vremea ezitărilor bolnave peste abisul anarhiei, a trecut. Reintrăm în rânduiala firească a lucrurilor, pe care ambiția fără scrupule a unui conspirator, ajutată de vanitatea și de lăcomia unui infam și sordid negustor de alcool metilic și de conserve, izbutise să o turbure o clipă. Reintrăm în ritmul tineresc al României noi, în ritmul pe care o bandă de uzurpatori senili îl împiedicase. Reluăm avântul întrerupt al generației care a spart hotarele, și căreia i se răpise, odată cu tânărul ei conducător, putința de a sta, cu forțe libere și întreprinzătoare, în serviciul țării. Tenebroasa conspirație consacrată prin petecul de hârtie de la 4 ianuarie, impusă cu

violența celor ce l-au redus în captivitate pe muribundul Rege Ferdinand, prelungită zadarnic de sforțările lor perverse, de campaniile lor defăimătoare, a fost spulberată la lumina unui zbor de pasăre mecanică și a unei apariții așteptate. Opera de restaurație s-a săvârșit. Opera de reconstrucție, sub privegherea iscusită, energică și înfăptuitoare a celui ce în toate conștiințele, pe deasupra formelor nedrepte și artificiale, a rămas în tot acest timp de restriște Carol al II-lea, - fără preget, va să înceapă. Cu pânzele tuturor speranțelor desfășurate, corabia care și-a regăsit pilotul, și-a reluat drumul albastru al destinelor sale spațioase.

Să însemnăm, apoi, în primele rânduri ale admirației noastre, fapta și priceperea deosebită, stăpânirea de- sine și luciditatea lui Iuliu Maniu, al cărui patriotism a grăbit aceste istorice evenimente, al cărui talent de om politic a trecut cel mai greu examen cu cea mai neșovăitoare și incontinuă siguranță. Delirul, pe care încercăm a-l conținea, al momentului, ne împiedică să lămurim atitudinea și lupta surdă și încordată, pe care primul bărbat de stat al României a dus-o, mai ales în ultimele luni, cu puterile coalizate ale întunericului, cu viclenia infernală a dușmanilor, cu pânda mișelească a trădării, și chiar cu neastâmpărul, care putea fi stricător, al prietenilor. De luni de zile, Iuliu Maniu a fost în situația lui Vlaicu-Vodă, în situația celui iluminat de un scop tăcut, și care pregătește cu încordare, mântuirea.

Și se cuvine entuziasmul acestor clipe fratelui cel mic al lui Carol, principelui Nicolae, emoționant exemplu de abnegație juvenilă, de devotament fratern, de bravură, de sinceritate, de dezinteresare sublimă: principele Nicolae, o revelație de înalt caracter, de clară și pură conștiință, un erou, și cel mai de frunte, al reparațiunii istorice pe care a realizat-o.

IULIU MANIU

Până la război, cei doi Ion Brătianu, şi fiecare cu războiul lui: 1877, 1916... După război, Iuliu Maniu. Nu e deloc cutezătoare această anticipaţie. Adesea istoria se lasă ghicită. Sunt fapte şi semne cari îţi îngăduie să citeşti viitorul şi să-i descifrezi verdictul.

Iuliu Maniu, s-a spus despre el, cu surâsul care nuanţează o astfel de apreciere, că e un modest avocat de provincie. Oamenii şi împrejurările l-au ridicat pe culmi abrupte, într-o prea aprigă zonă pentru respiraţia, pentru privirea şi cumpătul unui avocat de provincie. Ca şi cum ascensiunile acestea, când omul nu este proiectat acolo din ghinturile unei situaţii de familie şi de clasă, privilegiate, ar fi pur întâmplătoare... Ca şi cum omul nostru n-ar fi dovedit, într-o viaţă anevoioasă, că ştie să stăpânească, să aleagă, să aştepte, să realizeze. Căci Iuliu Maniu a trecut, în viaţa lui de conducător, prin cele mai grele examene. Şi nu ne referim decât la luptele lui din România. A reînsufleţit şi a dus la bun sfârşit mişcarea de emancipare a vieţii politice împotriva Partidului Liberal. A răpus o oligarhie, cu preţul unor eforturi şi a unor încordări infinite. Adesea, când calculul său părea mai complicat, tocmai atunci era mai simplu. Adesea, când părea mai nehotărât, tocmai atunci voinţa lui se concentrase în tainiţele conştiinţei şi ale instinctelor, pentru a se destinde, mai târziu, irezistibil, ca un arc. De-a lungul serpentinelor şi zigzagurilor aparente ale acţiunii sale politice, se distinge, întotdeauna, linia conducătoare spre steaua dură a scopului. Steaua care a scuzat, deunăzi, mijloacele.

Forţa implacabilă a lui Iuliu Maniu e această stea, care luminează viaţa lui interioară. Viaţa în care nu iniţiază pe nimeni şi a cărei intrare e interzisă profanilor, ca pragul unui templu hermetic şi pur. D-l Iuliu Maniu, se ştie, nu are

confidenţi. Duhovnicul lui e propria conştiinţă. Micul avocat de provincie e un spirit ecleziast. Dar şi Robespierre a fost un mic avocat de provincie şi un preot al Fiinţei Supreme. Şi totul pare inexplicabil la Iuliu Maniu, dacă nu ţii seama de educaţia şi conştiinţa lui religioasă. Totul se lămureşte cu această cheie simplă. Cine însă o poate mânui? Constantin Stere l-a văzut şi ni l-a arătat pe Maniu, la Blaj, evoluând cu dibăcie şi încântare în mijlocul unei lumi de clerici, complicate, formaliste, obsequioase, în mijlocul unui război crâncen de reverenţe sub care se disimulează voinţi şi ambiţii îndârjite. Şi a exclamat: iată omul! într-adevăr, ar fi elementar din cale afară. Omul care nu crede în nimic, omul bizuit numai pe raţiunea lui suverană, judecând pe omul care crede, pe omul care îşi epuizează lumina din Christos, pe omul care se confruntă în fiece seară cu eternitatea. Stere a văzut numai reverenţa, căci ochilor lui îi scapă rugăciunea. Iuliu Maniu se realizează prin credinţă şi rugăciune. De aci, conştiinţa superiorităţii hotărârilor lui asupra celorlalţi. De aci tenacitatea lui irezistibilă, răbdarea lui care uzează, sentinţa lui care sacrifică. Băgaţi de seamă: actele politice, mari şi mici, ale lui Iuliu Maniu sunt totdeodată şi judecăţi. E mereu în funcţie de ideal şi de dreptate. E în mijlocul unei lumi mărunte de deşertăciune şi de patimi vulgare: glorie facilă, bani şi femei. Pentru Maniu, care în 1918 a fost şef de stat, cu aceeaşi modestie şi simplicitate cu care e azi prim-ministru, nu există deşertăciune.

...Când, deunăzi, Iuliu Maniu refuza să-şi calce jurământul şi-şi interzicea mulţumirea de a-l proclama pe Carol rege, galeria politică a exclamat: ce abilitate! ce jesuitism! ce nărav procedurier de avocat şi de politician calculat. Galeria politică şi-l reprezintă pe Maniu după chipul şi asemănarea ei. Când adevărul e atât de luminos şi de aproape: Iuliu Maniu, credinciosul, refuză să-şi calce jurământul!

...într-adevăr, la noi, e greu de priceput!

CLASE DE MINIŞTRI

Când Regele e un om tânăr, viguros, muncitor, cu experienţă, cu o vastă cultură ştiinţifică şi literară, când îşi cunoaşte bine ţara şi supuşii, când se înfăţişează miniştrilor săi plin de hotărâre^ şi de prestigiu, - de ce se mai gândesc unii la dictatură? în ţările monarhice dictaturile se ivesc tocmai pentru a împlini deficienţele regalităţii. Nici un semn nu ne spune că vom avea nevoie, sub domnia de azi, de clasicii salvatori de patrie, de suplinitorii în haine negre ai monarhului şi ai lefei. Rolul acesta l-au ţinut, zece ani, cei doi fraţi cointeresaţi, cu rezultatul deplorabil al situaţiei actuale.

Şi al inevitabilului, în asemenea împrejurări, 4 ianuarie. Sperăm, astăzi, pe bune temeiuri, în stârpirea rasei de dictatorunculi, de sfetnici abuzivi şi de curteni cavaleri de industrie, politică şi comerţ, intermediari de furnituri şi de guverne.

Contactul Regelui cu realitatea nu mai necesită samsari şi agenţi de legătură. Vitalitatea şi experienţa suveranului exclud pe meşterii îmbroboditori.

Socotim, astfel, că va putea fără greş să constate, totdeauna, raportul de forţe şi să avizeze şi să se facă ascultat fără crâcnire. Politicianul român, în asemenea împrejurări, e o prea mizeră şi inferioară javră, ca să cuteze vreo împotrivire.

Mai sunt însă servi cari aspiră la propria lor mussolinizare, pe baza serviciilor aduse şi a proximităţii cotidiane de piciorul de pluş al tronului. N-avem nici un drept la incursiuni psihologice până nu vedem fapte. Dar în lăuntrul actualului guvern se fac preparativele schimbărilor ce vor să vie. în lăuntrul actualului guvern se încearcă a se stabili o comică şi arbitrară ierarhie. Pe ce bază? Pe a atitudinii avute de fiecare ministru la 6 iunie 1930. Se ajunge astfel la două feluri de miniştri. Ajungem la miniştri de clasa I şi miniştri de clasa Il-a.

Sunt miniştri de clasa I cei cari au fost de părere ca prinţul Carol să fie proclamat, de-a dreptul, rege. Sunt miniştri de clasa Il-a cei cari au opinat ca prinţul Carol să intre, momentan, în regenţă... Şi miniştri de clasa I caută să stabilească un nou şi original raport de forţe. Ei şi-au creat un titlu proaspăt la promovarea înspre dictatură. Se vede bine: vom avea nu numai un regim dictatorial, ci un regim de dictatori. Ne paşte o fără de precedent fericire: se oferă atâtea energii şi patriotismuri să ne guverneze după bunul lor plac, fără control, fără lege, fără nimic care să împiedice exerciţiul geniului lor conducător...

între timp, sfârâie sforile, mişună şoaptele, se fac regrupările...

Nu credem câtuşi de puţin (nu trebuie să credem) în reuşita întreprinderilor neo-ocultismului dictatorial. Dar îl notăm, pentru curiozitatea noastră şi a cititorilor.

MESAJ DE VARĂ

Vacanţa e un suspin al soarelui, care-şi goneşte cercul în jurul lumii, clamând blonde vocale de fericire: a, e, i, o, u, lungi cât o zi de vară. Suntem prizonierii agitaţi ai acestor pauze de chihlimbar. Dumnezeu ne poartă în pietre străvezii la degetele sale albastre şi ne priveşte cu o satisfacţie de bijutier şi de estet: făpturile au fost bine prinse şi întunericul lor mărunt e într-un perfect contrast cu lirismul spaţiului.

...Iată, veţi fi de acord, un nepotrivit debut, pentru o cronică politică. Ne-a fost însă cu neputinţă să ne constrângem atenţiunea şi facultăţile, mult-puţine, de proorocire, pentru a scruta intenţiunile şi destinele probabile ale d-lor Vintilă Brătianu, general Averescu şi Iuliu Maniu, în această radioasă dimineaţă profesională. Norocul e că

suntem, vrând-nevrând, cei mai în notă. Nici cel mai perspicace reporter politic, nici Paul Costin, colegul nostru a cărui epidermă e o vastă retină, nici Scrutător de la *Adevărul* (Scrutător care uneori închide ochii şi se lasă pe aripa imaginaţiei şi a reveriei) nu va contesta că, pentru prima oară, de câţiva ani încoace, vacanţa veritabilă, care nu e vacanţa şcolarului, nici a soldatului, nici a slujbaşului, ci e vacanţa politică, a venit, într-adevăr. Oamenii politici pleacă în concediu. Regele se duce la Sinaia, pentru a relua o tradiţie întreruptă şi a reînsufleţi unul din cele mai frumoase oraşe de munte, din lume. Credem a şti (cum spun gazetele) că Suveranul a interzis să i se vorbească, pe tot timpul concediului său, de politică internă. Până în toamnă, suntem autorizaţi să urmăm pilda greierului din fabulă. Nimic de făcut, până atunci. Situaţia va fi, prin octombrie, foarte gravă, oricât ne-am agita, de pe acum, şi singurul remediu e într-o atitudine de încredere, de cadru şi de sânge rece. Să evităm, mai ales, doftorii şi doftoriile. Să nu recurgem nici la cărturari, nici la babe. Toţi şi-au dat măsura neputinţei, şi ar fi zadarnic să-i încercăm din nou. Dar pentru serbările încoronării să ne pregătim fără reticenţe, fiindcă serbările sunt tonice şi binefăcătoare, în orice împrejurări. La toamnă, o să trăim ceva mai prost. La iarnă, o să ne încălzim ceva mai puţin. Ce înseamnă însă, toate acestea, pe lângă suferinţele anului de groază, 1917? Ca întotdeauna, victoria e a celui ce rezistă un sfert de oră mai mult şi criza oricât, de cumplită, e trecătoare, pentru cine nu-şi pierde capul. Căci istoria e o lungă serie de crize, toate învinse, toate pasagere. Să ne facem, deci, un hamac comod din reţelele solare despletite prin lumea toată. Să ne agăţăm de braţele balanţei economice, pentru o gimnastică de maimuţe fericite, să ne legănam pe tipsiile balanţei comerciale, să ne dăm de-a dura pe echilibrul bugetar, să ne batem joc de alte asemenea unelte şi născociri barbare. Şi să dănţuim pe ochelarii sparţi ai tuturor

economiştilor şi specialiştilor planetei. Fiindcă în parcuri cântă muzicile militare, iar lapte bătut se găseşte din belşug, pentru toate pungile.

DEFUNCTUL

A fost săptămâna d-lui Vintilă Brătianu, acceptat în audienţă, de Rege. întâmplare însemnată, desigur. O gloată pestriţă s-a coagulat pe trotuare într-o tăcere atât de semnificativă, că prefectul poliţiei a crezut nimerit să ascundă un batalion de jandarmi, prin curţi şi prin ganguri. Nu împărtăşim, fireşte, toate bucuriile canaliei. E necruţătoare, şi lipsită de generozitate cu învinşii. Câtă vreme Vintilă Brătianu, cu mâna crispată pe cârma statului, ne ducea, autoritar şi sigur, la dezastru, nu s-a găsit nici un om de rând, nici un om de seamă, să-1 înfrunte făţiş, să-1 stigmatizeze cu un gest, cu o vorbă. în toată această perioadă, micul arhivar n-a fost întâmpinat decât cu denumiri de cea mai perfectă slugărnicie: coane Vintilă, şefule dragă, venerate patroane... Iar disperaţii nu găseau în restriştea lor decât curajul sterp al sinuciderii. Blestemele nu treceau de hotarul dinţilor scrâşniţi şi de al buzelor strânse.

Şi a fost deodată, în ţara întreagă, o izbucnire de civică bravură. A doua zi după sosirea Regelui, pe clubul liberal, mâini necruţătoare au înfipt steagurile veseliei silite şi au impus inscripţii pe cari, în acel moment, conu Vintilă le găsea, încă, subversive: trăiască Regele Carol al II-lea. Clubul, e drept, a corespuns prin prudenţă, tardivei vitejii a mulţimii. D-l Duca, ivit un moment, în stradă, s-a fost adăpostit urgent într-un 80 de cai putere: ca grindina, şuierături torenţiale îi atrăgeau atenţia că e în contradicţie cu sentimentul naţional. Strada se desfăta sălbatic. Era, parcă, danţul în jurul focului, cu victimele legate cobză, pe frigare.

Când d-l Vintilă Brătianu s-a furişat de la Rege, purta un zâmbet crispat de fecioară siluită. Simula o fericire aproape erotică, aproape orgolioasă, de femeie pătrunsă, dar care nu se recunoaşte bătută. - „A fost, vă asigur, cu voia mea: dacă m-a avut el, l-am avut şi eu..." Din discreţie însă şi pudicitate n-a vrut să destăinuiască mai mult. S-a smuls ziariştilor, a lunecat, într-un lamentabil Ford (oh, acest detaliu amintitor al zgârie-brânzeniei zgârciosului şef al echipei noastre de vistiernici) în uliţa ticsită de cască-guri ostile. Şi, deodată, din toate acele minuscule cratere de venin a ţâşnit şuierul urii, a izbucnit în huiduieli, ostilitatea trivială, masivă şi abjectă a lui pierde-vară. Un biet om, un trist omuleţ, învins, strecurându-se grăbit, printre zece mii de piepturi. Spectacolul nu avea nimic cavaleresc, nimic înălţător, fireşte. Un furgon, cu un osândit la moarte în el, trecea împroşcat de plebea răzbunătoare...

Dar înţeles-a, oare, ceva, d. Vintilă Brătianu, din această păţanie, din care, a ieşit, de două ori, cu mândria cumplit pecetluită? A înţeles oare că povestea lui s-a sfârşit, că vremea lui a trecut, că autoritatea i s-a spulberat, că nu mai înseamnă, el, nimic, absolut, iremediabil, nimic? Nimic alt decât un bătrân (şi nu din cei simpatici), un bătrân îndârjit, umilit, târnuit, şi care a suportat supliciul unei înmormântări anticipate?

AD VAIDAM

Să fii ministru de Interne, domnule Vaida, nu e obligatoriu, ci numai facultativ; dacă vrei, adică ţii cu dinadinsul la această demnitate, dacă, altfel, te-ar mustra conştiinţa, şi viaţa, toată, ţi s-ar părea fără scop, atunci şi (vorba poetului) nici măcar atunci, te poţi socoti ţinut la sacrificiul de a te înfunda în fotoliul de mare vornic pentru ca, renunţând la liniştea dumitale, să veghezi la liniştea noastră, a tuturor. E totuşi posibil, după semne destule, că nu o zvârcolită ambiţie personală îţi poartă în proţap voinţa de a fi ministru de Interne, în orice împrejurări, şi cu orice chip. Eşti o figură virilă, e drept, dar, totdeodată, pacifică, placidă şi, adesea, mucalită. Nimic nu arată că ai fi, lăuntric, sfredelit de obsesii, de năzuinţe, de pasiuni egoiste, de râvne personale. Respiri calmul şi satisfacţia de sine, domnule Vaida, şi strângerea dumitale de mână, care devine, de ce nu ţi-am spune-o, de la o vreme, un ritual penibil, pentru oamenii dezamăgiţi, e reconfortantă şi asigurătoare. Gesturile dumitale, privirea, vorba dumitale, într-un cuvânt, ritmul dumitale, fac din făptura-ţi masivă şi domoală un ideal amfitrion pentru cerdacul de moşie de altădată, sau, dacă vrei, de cerdacul de moşie scăpată de expropriere... Te vedem aieve printre cafele, printre amici şi printre albine, pe cari le îndepărtezi cu o mişcare dulce şi un surâs de miere, la un sfârşit târziu de masă, la un început de îndelung taifas.

Fireşte, funcţiunea de ministru de Interne nu pretinde, neapărat, inteligenţa şi însuşirile dumitale. Orice comisar de cartier, fii pe pace, o poate îndeplini cu prisosinţă, dacă i se încredinţează misiunea. E deci o chestie de economie, pentru noi, să nu admitem o asemenea risipă de forţă şi virtute şi să te reclamăm în capul unui alt departament, unde spiritul, fineţea, bonomia, calamburul şi „m'en foutismul" sunt mai la locul lor. Căci turburatu-s-au vremurile şi oamenii s-au înrăit. De-abia dacă le-a mai rămas destulă recunoştinţă să-ţi ridice o statuie pentru luptele pe cari le-ai dus, altădată, în parlamentul unguresc. Nu trebuie să laşi să degenereze totul, în ingratitudine. Nu trebuie să-ţi rişti soclul şi bronzul etern. Eşti de pe acum învinuit de păcatele altora şi sângele de la Timişoara, de pe Valea Jiului, de la Bucureşti, de la Interne începe să-ţi facă o sinistră şi nedreaptă aureolă. Crede-mă, sunt în sentimentul unanim când te sfătuiesc să laşi pe mâini mai puţin boiereşti sarcina brutală şi odioasă de a fi ministru

de Interne. Nu te mai sacrifica. E momentul să devenim interesaţi şi personali până la egocentrism. Sezonul, pe drumuri de praf, înaintează ca o caravană de comori arzătoare. Să plecăm la ţară, la odihnă, la cântecul cucului, să ne temem de saltul bursucului. Şi, cum suntem amatori de poezie adevărată, să ne amintim, la umbră, departe de întruniri, de manifeste şi de atentate, silabele virgiliene:

Tytire, tupatulae, recubans sub tegminafagi...

şi să ne întindem, voluptuos, spre soare apune. Căci: ... A fi ministru de Interne, domnule Vaida, nu e obligatoriu, ci numai facultativ. Dacă vrei, adică dacă ţii cu dinadinsul, atunci, şi nici măcar atunci etc. etc. şi *da capo al fine.*

IMPOTENŢA POLITICIANISTĂ

Aşteptăm de la guverne remediile, ca şi cum guvernele ni le-ar putea oferi. în realitate, tot ceea ce poate un guvern face e să dicteze câteva măsuri, în stare să înlesnească sforţarea spre îndreptare, a tuturor, şi să libereze, înspre acţiune, bunele voinţi. Măsurile acestea au fost, în principiu, luate. Toată prohibiţiunile inepte şi toate piedicile deopotrivă de absurde şi de interesate, instituite de dl. Vintilă Brătianu în calea iniţiativei anonime, au fost înlăturate. Edictele necinstite ale acestui cocârjat suveran al economiei naţionale nu mai au nici o putere. Bineînţeles, nu-l învinuim pe dl. Vintilă Brătianu de necinste, în sensul penal al cuvântului. Dimpotrivă, ştim că fostul vistiernic e, din acest punct de vedere, de o probitate exemplară. Tolerând şi organizând spoliaţiunea cu forme de lege, d-sa n-a urmărit niciodată acapararea pentru sine, ci numai pentru partidul său, transformat în vastă întreprindere de cointeresare. Ceea ce şi-a rezervat sieşi dl. Vintilă Brătianu e numai puterea politică, e numai satisfacerea pasiunei de a conduce şi domina. Căci până şi cei mai slabi şi mai neînzestraţi sunt stăpâniţi şi căzniţi de demonul voinţei de putere. Aşa încât, în ceasul fatal al dezbinărilor, d-l Vintilă Brătianu, care a neglijat să-şi acumuleze o reală forţă financiară, se vede părăsit de partizanii procopsiţi de dânsul. Fiindcă şi-au dat seama cu toţii că dl. Brătianu fără un minister şi fără un parlament de mameluci, fără o regenţă terorizată sau fără un rege docil, d. Brătianu fără putere nu mai înseamnă nimic... Nu mai înseamnă absolut nimic. Şi trecerea sub steagurile lui George, acest Avesalom al familiei, urmează în pas de marş...

... Şi cu toate că opera lui Vintilă a fost desfiinţată, cu toate că tablele legii lui „prin noi înşine" au fost sfărâmate, ameliorarea nu numai că întârzie, dar cele mai explicite semne arată că situaţia se va agrava. Fiindcă măsurile, cele mai multe, au fost luate pe hârtie, şi eludate în practică. Fiindcă cei mai mulţi din oamenii regimului de liberare au căzut sub influenţa marilor carteluri, s-au înfundat prin consilii de administraţie, întocmai ca predecesorii lor. Credeau că în felul acesta lucrează în concordanţă cu interesele superioare ale partidului, cu viitorul acestui partid. In realitate şi-au sabotat opera şi şi-au compromis popularitatea.

Iar mântuirea, e vădit, nu mai poate veni prin formaţiuni politicianiste, prin organisme supuse influenţei, teroarei sau conrupţiei.

DUCĂ-SE...

O veste a cutremurat văzduhul. D-l Vaida pleacă, Surmenat de munca depusă şi extenuat de eforturile intelectuale din ultimul timp, pensionarul sanatoriului din Viena pleacă să-şi regăsească prietenii.

De astă dată însă - după cât se spune - domnul Vaida nu va mai ocupa vagonul ministerial rezervat excelenţelor democrate. Nu. D-l Vaida va fi până peste câteva zile un simplu particular liber să indice - cum o făcea şi altădată - diverse limanuri şi porturi amicilor şi inamicilor să-i turbure odihna.

D-l Vaida se reîntoarce la Viena cu paşaport de simplu muritor. Ştirea lansată aseară a pornit pe undele aerului răspândindu-se cu iuţeala luminei pe tot întinsul plaiurilor ţării. Şi peste tot, pe unde a aterizat, a întâlnit urări de bun plecat, pornite din inimile calde ale partizanilor, şi din sufletele negre ale adversarilor.

- Bine face! spuneau unii.

- Bine că scăpăm de el! oftau uşuraţi alţii.

Dar oamenii sunt răi! Asta s-o ştie d-l Vaida - şi a putut s-o verifice în cei doi ani de vornicie. Ei nu merită oblăduirea unui om politic în stare să mânuiască ordinele secrete cu dexteritatea bisturiului.

- Să piară toţi! a zis d-l Vaida, în ziua în care a luat hotărârea să dispenseze Cabinetul de luminile sale.

Deciziunea marelui vornic a întâlnit alături de aprobarea cetăţenească şi pe aceea a micului hatman al porţilor antisemitismului, Tăslăoanu. Prietenul de zile bune al d-lui Vaida împărtăşeşte întru totul vederile şefului său.

- Are dreptate şeful! Oamenii sunt răi şi nerecunoscători. Nu ne merită contemporanii!

Peste câteva zile, deci, d-l Vaida nu va mai fi al nostru.

Ducă-se...

BAIONETE ŞI CRAVAŞE

Tot românul, fireşte, e împotriva bandelor, adică a partidelor, şi cu desăvârşire devotat personalităţilor cari îi vor

dicta, mâine, gesturile şi drumurile ce spre fericire duc. De zece ani lumea caută şi speră în personalităţi, rând pe rând. De zece ani s-a raliat diverşilor idoli, alcătuindu-i, jur-împrejur, partidul, sub denumiri felurite. Fiindcă cei ce militează în contra partidelor se constituie, de obicei, în câte o ligă sau o uniune sau o federaţie. Ştim tot atât de precis deosebirea din conţinutul acestor cuvinte, dar nuanţele logice rămân în dicţionar. Iar pe terenul politic şi practic, partidele, ligile, uniunile, federaţiile se traduc, invariabil, prin acelaşi vocabul care sună aşa: clică.

Să ne cam ferim de orice formaţiune care ne cere să aderăm la războiul sfânt împotriva partidelor. Iar în ceea ce priveşte personalităţile - Dumnezeule mare, în cercul nostru strâmt, ne cunoaştem. Personalităţile, iată, au fost puse la încercare, pe rând şi fiecare, la timpu-i potrivit, şi-a dat măsura, din păcate, puţină. Acel retor, acel strateg, acel savant, acel elector ne-au arătat ce-au putut şi ce n-au putut face.

Posedăm datele lor antropometrice şi frenologice, şi unghiul lor facial, şi anvergura cinismului, şi adâncimea bunelor lor intenţii. Adesea şi amprentele lor digitale. Suntem sătui deopotrivă şi de fiii statuilor şi de herezii marilor prestigii, oricâtă claritate şi candoare şi sinceră bunăvoinţă i-ar pune în slujba noastră a tuturor, gata să-şi asume puterea supremă, pentru a ne izbăvi. Cerem iertare acestor zeluri care se oferă, unele pentru a doua oară, asemenea fecioarelor cusute pentru o nuntă nouă şi o radioasă recidivă. Dar, repetăm, toate, absolut toate echipele ne sunt cert şi profund cunoscute şi să nu fie cu bănat dacă ne îndoim de performanţa lor refăcută. Ştim şi cine sunt oamenii noi şi îi recapitulăm, cititorule, pe cei vechi. Nu pronunţăm nume, fiindcă ele sunt pe toate buzele. Avem însă cu toţii convingerea că nimeni dintre cei ce agită problema personalităţilor nu este o personalitate. Nicăieri nu s-a ivit încă dictatorul. Nicăieri nu-l veţi identifica, după semne certe,

printre paiaţele ridicule din for... Problema idolilor s-a modificat şi atâta tot. Căutam ieri un idol, căutăm azi o duzină de idoli pentru marea falangă a personalităţilor. Ce belşug de mari bărbaţi ne copleşeşte! Ciupercăria personalităţilor se întinde, prietină cu umbra şi umezeala.

O duzină sau două se agită cu deosebire, solicitând pentru capacitatea lor girul Regelui. Nu credem în această reuşită. Nu credem că Regele Carol va gira, când rolul regal e, mai ales astăzi, atât de frumos şi eficace. Abjecte sunt, desigur, partidele, cu imunda lor gloată de electori şi şperţari. Dar de ce să sacrificăm libertăţile constituţionale pentru a corecta şi tempera partidele? Regele, a dovedit-o, le poate înfrânge şi mânui, le poate impune o activitate, le poate indica o selecţionare de metode şi de indivizi, le poate dicta o ţinută şi mai ales o ierarhie, fără ca bazele noastre legale să fie zdruncinate, fără ca aparatul statului, cu aşezămintele lui toate, să fie încredinţate Aventurii. Căci politicienii pot fi conduşi cu cravaşa. De ce să exagerăm, atunci, cu baioneta?

RESTAURAŢIE

Deşi situaţia Partidului Naţional-Liberal în complexul politic al ţării şi situaţia d-lui Vintilă Brătianu în sânul - odinioară sursă îmbelşugată de lapte dulce, astăzi secat - acestui partid, sunt extrem de precare, încă se poate afirma că Şeful, până ieri necontestat, are noroc.

Virtual debarcat de la şefie, în lipsă, de d-nii Duca, Argetoianu, Inculeţ, de partizanii acestora şi de masa partidului, Vintilă a avut marele noroc ca, la descălecarea d-sale la Bucureşti, să găsească redacţia *Viitorului* pustie.

Om hotărât cum e, a sesizat pe loc avantagiile situaţiei şi, profitând de favorabila împrejurare, a silit, sub ameninţări cu revolverul, pe un biet tipograf să culeagă o faimoasă notă

prin care se dezminte atât de categoric criza de şefie de partid, şi pe paginator, ca să-i facă loc în gazetă.

Adevărată lovitură de stat.

D-l Vintilă Brătianu, care e contra dictaturii altora, dar oftează din rărunchii bojocilor că nu-i mai este îngăduit să exercite pe a d-sale, pe spinarea ţării, şi nici măcar în pofida partidului familiei, s-a mulţumit cu o puerilă lovitură de sabie... în apă.

*„Afute de grives, on se contente de merles."**

Va trăi mulţumit, la moşia d-sale, cele câteva zile cari îl mai despart de trezirea la cruda realitate, cu iluzia că este încă şeful incontestabil al Partidului Naţional-Liberal.

Dar curând, curând, va vedea că, decât aşa restauraţie, mai bine lipsă.

VAI, DA!

- Mai este d-l Vaida ministru al tării româneşti?

- Vai, da!

- Mai este d-l Vaida protectorul lui Michiduţă şi al Gărzilor de Fier?

- Vai, da!

- Mai este d-l Vaida proprietarul râpelor sterpe de la Olpreţ?

- Vai, da!

- Fi-va d-l Vaida proprietarul moşiei arhiduceşti Dohângia, cu şapte sute de jugăre de pământ, moară cu turbină, grădină, la Haida?

- Vai, da!

- Dat-a Ministerul de Domenii, presei, un comunicat care explică de ce s-a expertizat, contra-expertizat, supra-

*** „Când îţi scapă sturzii, te mulţumeşti cu mierlele." (franc).**

expertizat, semnat, contra-semnat, anulat, desfiinţat şi reînfiinţat această afacere, comunicat care explică, lămureşte, tălmăceşte, dar nu reuşeşte să schimbe o moşie urâtă într-una bogată?

- Şi după această afacere urâtă ca frumoasa moşie, continua-va d-l Vaida să fie ministru al ţării româneşti?

- Al ţării româneşti?... Vai, da!

MULŢIMEA, CRIZA ŞI PATRONATUL

Nu există o singură ţară, în lumea capitalistă, care să nu fie, mai mult sau mai puţin grav, încercată de criza economică mondială.

Diferitele imperialisme se sufocă, gâtuite de propria armură politică, în care-şi menţin existenţa.

România nu face excepţie de la această regulă.

Capitalismul român — ca şi suratele-i europene - este în prada unei nelinişti profunde şi - aidoma acestora - se face luntre şi punte ca să se elibereze de criză. Bineînţeles, aruncând asupra maselor populare toate grelele consecinţi.

Neliniştea din uzine, toate încăierările din vastul câmp al muncii, toate forfotelile din satele şi târgurile româneşti - sunt preludii numai, din vastele bătălii sociale la care vom asista, în viitor.

Fără exagerare, afirmăm că toate manevrele capitalismului naţional de a rezolva criza economică actuală, în detrimentul poporului român - toate aceste încercări vor dezlănţui o perioadă de nenorociri sociale.

Patronatul şi consorţiile industriale uită voluntarismul combativ al clasei muncitoare. Din socotelile guvernului lipseşte această preocupare.

De aceea, nimeni dintre plutocraţi nu se gândeşte la sacrificii, nu consimte la îngrădirea vârtejului de cheltuieli inutile, la stânjenirea vieţii luxoase şi la stoparea regimului de furtişag.

Ci, dimpotrivă, hora nebuniei continuă.

In schimb, sunt executate importante reduceri de salarii, sunt prăvăliţi în foamete sute de mii de şomeri şi o concurenţă aspră face sforţări aprige să conserve şi să lărgească debuşeurile.

Patronatul se sprijină, şi la noi, pe generala criză mondială şi pe reducerile de salarii, operate graţie numai trădărilor repetate ale tuturor partidelor politice, care-şi calcă programele, declaraţiile, jurămintele, pentru un blid de linte şi un pumn de arginţi, zvârliţi din casele de fier ale marei finanţe.

Este îmbuibată lumea muncitoare cu versiunea unei participări la greutatea crizei. Teorie. In practică, însă, toată greutatea este lăsată în spinarea celor mulţi şi obijduiţi.

O conciliere a intereselor este dificilă între aceste extreme. Pretenţia de a impune, voluntar, măsuri draconice, patronatului, nu este deplasată.

Dacă n-ar fi decât pentru a fi respinsă acţiunea directă, colectivă, de fiece moment, a mulţimelor, riposte normale la ofensiva provocatoare a capitalului - destinată să impună suportarea tuturor consecinţelor crizei actuale, asupra vulgului - şi încă lupta pentru mărirea salariilor şi contra stupidei raţionalizări, contra represiunei uvriere şi pentru izbăadirea măsurilor legislatorii şi de administraţie socială - această luptă rămâne ţinta, zelul şi rolul nostru.

Altfel - clopotul a sunat!

REŢETA LUI VINTILĂ!

Taifasul liberal s-a încheiat cu un manifest aflat în discuţia organizaţiilor provinciale, încă.

Ideile scuturate dintre rândurile peltoase, ca praful dintr-o scoarţă bătută cu nuiaua, nu sunt novatoare pentru economia românească şi nici o surprindere pentru cei obişnuiţi să asculte flaşneta demagogiei brătieniste.

Din ritmul trepidant al vremurilor, din gândul mulţimelor, din fiorul aspiraţiilor populare, Vintilă Brătianu n-a prins nici un grăunte, n-a germinat vreo idee şi nu pare hotărât, cel puţin, să slujească nevoile muncitorilor de la sate şi oraşe.

Manifestul d-lui Vintilă - trebuie precizat - este o formidabilă farsă politică, o imensă sfidare a ţării româneşti. Manevra grosolană, rămâne, totuşi, explicabilă.

Fiindcă situaţia economică, financiară şi agrară se află, momentan, într-un impas fără ieşire. Ţăranii îndatoraţi sunt în imposibilitate de a-şi vinde recolta, din pricina abundenţei produselor agricole pe piaţa mondială; şi, astfel, nu-şi pot plăti impozitele. Un şomaj catastrofal stăpâneşte industria. Falimentele se precipită, nenumărate, în comerţul urban. Industria - de orice fel - nu cunoaşte zile bune.

Această situaţie, imposibil de remediat, are manifestări sociale de criză politică.

Şomerii, neajutoraţi de stat, oricând pot ocupa uliţa. Arestările, în masă, torturile nemaipomenite, ale regimului poliţienesc, n-au potolit, nicăierea, foamea şi perspectiva, înfricoşătoare, a unei ierni grele.

Mişcarea antisemită, pompată din bunăvoinţele ministrului de Interne Vaida-Voevod, întru crearea unei diversiuni pentru nemulţumirile maselor populare, n-a adus nici un beneficiu, n-a trasat nici o ameliorare. Satele sau cartierele citadine, populate de evrei, incendiate, molestate, de autori cari nu vor fi descoperiţi de autorităţi, au întins neliniştea, mai departe, în jur.

Produsele agricole, cu toate conferinţele din Bucureşti şi Sinaia, cu toată seceta din Statele Unite - pe care guvernul conta - se vând cu un preţ derizoriu pentru micii producători. Producţia petroliferă, înfloritoare în trecut, şi-a redus

extracţia din ordinul marilor trusturi mondiale, **ca să obţină** urcarea preţurilor produselor petrolifere. Rezultatul: **şomajul,** instigator la revolte.

O sărăcie generală străluceşte şi acoperă **trupul. Cuţitul** crizei a pătruns până la os în economia ţării. Fiecare **minută** întârziată contează pentru salvarea României.

Şi, în locul unei colective îngrijorări politice, **în locul** unui sprijin mutual întru ridicarea mulţimei **nevoiaşe,** plutocraţia ţării se gudură la perspectiva unei **reîntronări a** teroarei. Arestările, violenţele, condamnările, **dizolvarea** sindicatelor, bănuirea lucrătorilor, excesele **antisemite, sau** completa apatie a guvernanţilor la gemetele populaţiei **constituie** cel mai solid colector de pericole şi dizolvare socială.

Dictatura instaurată nu poate evita **desfăşurarea** consecinţelor, preparate decenii, de un regim, **care a slujit** beneficiile câtorva, în contra tuturora...

Febrilitatea politicei interioare e depăşită **doar de** pericolul războiului mondial, care bate la uşă.

Unde-i soluţia miraculoasă să picure în **trupul** lumei bolnave şi să întremeze?

Ar echivala cu rezolvarea quadraturei cercului.

VOIEVODUL MAZALIT

Că d. Vaida nu mai e ministru de Interne, ştirea e veche de săptămâni... Că d. Vaida nu va mai fi ministru, asta nu o ştie, poate, tocmai toată lumea. Şi e bine să se afle totul, mai ales în Ardeal. în Ardealul în care d. Vaida continuă să mai fie un idol. în Ardealul în care d. Vaida, pe vremuri, a făcut figură de erou. Fiindcă nimeni nu tăgăduieşte trecutul glorios, trecutul aproape fără pată, al d-lui Vaida. Şi n-ar fi tocmai nimerit, în momentul când schiţăm un necrolog politic, să ne

ocupăm de erorile şi de şovăirile, de cari nu s-a vorbit decât în culise, ale acestui luptător de odinioară...

S-ar putea, totuşi, ca d. Vaida, promovat de mult printre idoli, să tinză încă să joace un rol în zilele noi cari se vestesc. Căci d. Vaida şi unii contimporani uită că până şi idolii se descompun, putrezesc şi put. Şi multă lume şi-a dat seama că în ultimi doi ani, exact de când a fost proţăpit ministru de Interne, idolul Vaida era în plin proces de caseificare.(Termenul acesta medical e utilizat spre deplina înţelegere a medicului de stomac, rinichi şi alte căi urinare care este d. Vaida).

Era, într-adevăr, vădit că marele vornic al ţării dă neîndoielnice semne de decrepitudine. E trist, desigur, e poate brutal să mărturiseşti o asemenea constatare. Dar trebuie spus cu voce tare ceea ce observase şi şoptise toţi prietenii, toţi adversarii, toţi cei ce în ultimul timp venise în contact cu ministrul de Interne. Trebuie, spre propria lui dezvinovăţire, spus: omul nostru a fost atacat cu violenţă şi învinuit. Şi Vaida era, deplin, era, de mult, un nevinovat. E poate motivul pentru care d. Maniu îl menţinea în scaunul ministerial. Când ar fi fost mai caritabil să-i dăruiască un scaun găurit. Cine l-ar putea însă dezbăra pe d. Iuliu Maniu de dragostea lui de nevinovăţie? Pentru d. Iuliu Maniu nu se putea găsi un mai ideal secund, un ministru de Interne mai inocent ca d. Vaida. Era mâna sa dreaptă şi care nu ştia niciodată ce-i făcea stânga. Era dublul său, corpul său astral, somnambulul său în misiune politică. Ţara însă, ţara cu Tz mare, suferea de preferinţa aceasta care eterniza la postul de observaţie şi de veghe de la Interne pe un astrolab învrăjbit cu realităţile mărunte... Fără frică de exagerare, putem astăzi proclama că, de la Unirea Principatelor până astăzi, nu s-a mai ivit în administraţia României un fenomen ministerial ca d. Vaida. De n-ar fi decât istoria voiajului său la Viena şi a întoarcerii sale în rate, pe traiectorii variind ca lungime după mersul abstract şi paralel al unor tratative cu guvernul, şi tot ar fi de

ajuns pentru d. Vaida ca să bată recordul aiurelii pe domeniul absurdului. Veţi zice că această năzdrăvană fantezie de a face din kilometri şi din staţii de cale ferată un langaj al pertractărilor politico-sentimentale, în plină guvernare şi exerciţiu al funcţiunei, n-ar fi chiar cea mai formidabilă poznă a inefabilului sfetnic. Asta l-ar face să treacă cel mult în istorie, ca inventator al langajului distanţelor, fixat cam în felul următor: Bucureşti-Viena, supărare fără de margini, sfântă şi mânioasă indignare. Aşteptare la Viena: spune-mi ce-mi dai să-mi treacă supărarea că m-am mai răcorit. Viena-Budapesta: o înţelegere pe anumite baze n-ar fi totuşi cu neputinţă. Budapesta-Cluj: suntem pe drumul împăcării şi aşteptăm o satisfacţie deplină. Cluj-Braşov: iar mi-a sărit harţagul şi nu vreau nimic, iacă aşa! Braşov-Sinaia fără oprire: dacă insistaţi atâta, iacă viu! Oprire la Chiuia: uite-aşa mi-e pofta, dacă vă place bine, dacă nu... la Bucureşti, poate cădem la tocmeală...

Ce poate oare dovedi pentru oamenii gravi atâta liberă fantezie decât că d. ministru de Interne a fost, faţă de misiunea sa şi faţă de ţară, de o „nepăsare criminală"? Ne vom feri noi de asemenea cuvinte. Ştim că aceiaşi oameni gravi vor deduce că neverosimilul şi absentul ministru de Interne e vinovat de nenorocirea de la Timişoara şi de carnajul de la Lupeni unde a curs cu îmbelşugare sânge muncitoresc. Dar nu sunteţi de părere că sângele a început să nu mai aibă nici sens, nici preţ, nici culoare, nici miros, în zilele d-lui Vaida? Şi turburările antisemite? Ovreii ăştia au ajuns de o sensibilitate intolerabilă. Şi dezordinea din Basarabia? Parcă sub ruşi era mai multă rânduială? Dar în cele din urmă, ce legătură putea fi între toate astea şi titularul Vaida? D-sa nici nu se prea înjosea să descindă la minister. Rarile sale vizite la locul de muncă erau numai în treacăt şi într-un fel cu totul original şi inopinat. De cel mai multe ori (e acesta un mod de a vorbi), d. ministru se întâmpla la Interne pe la orele unu după amiază când plecau funcţionarii

şi când sala de aşteptare, ticsită de vizitatori, se transforma într-un fel de altar al blestemelor celor mai expresive şi mai populare. E drept însă că d. Vaida Voevod a mai fost semnalat la minister şi pe la orele opt seara şi se mai spune, dar asta e o exagerare infamă, că a făcut cunoştinţă în repeţite rânduri cu subsecretarii săi de stat.

O singură dată, pare-se, s-a trezit în d. Vaida interesul de meserie, simţul datoriei, conştiinţa misiunei sale de păstrător al ordinei. A fost în ziua întoarcerii celui aşteptat. D. Vaida era de nerecunoscut. După câteva minute de conciliabul cu d. Maniu, în care cei doi bărbaţi de stat şi-au spus că n-ar fi rău să se asigure de călătorul misterios pentru niscai pertractări ulterioare, d. Vaida a ordonat, mai întâi în termeni vagi, apoi, sub imperiul momentului, din ce în ce mai precişi, oprirea celui întors din exil.

Generalul Nicoleanu, chemat urgent în cabinetul ministerial, fu pus în curent cu evenimentele:

- Aşadar, domnule general, fă-ţi datoria!

Dar simpaticul general era, de data asta, circumspect:

-Ce înţelegeţi prin datorie, în împrejurările de faţă, domnule ministru?

- Dumneata, domnule general, cunoşti legile ţării...

-E pentru prima oară, domnule ministru, când sunt nevoit să vă cer un ordin precis şi scris...

Drept răspuns d. Vaida se ridică şi, după ce rugă pe general să-1 aştepte, merse, în automobil, la prezidenţie să confere cu d. Maniu.

La întoarcere, d. Vaida spuse generalului Nicoleanu:

- Ai să iei măsuri la aerodrom ca nimeni să nu se poată apropia şi comunica cu „dânsul"...

Iată singura ispravă ministerială plănuită şi încercată de d. Vaida.

Mai târziu, tot d. Vaida s-a enervat de oarecari numiri făcute cam peste capul şi asentimentul d-sale... Şi ministrul

de Interne a început să „budeze". Se credea încă în zilele şi sub sceptrul lui Sărăţeanu I!

E, într-altfel, un bărbat spătos, simpatic, cu voce gravă, un cap masiv cu mustăţi lungi, evocând mult prea cornutul şi domesticul plăvan unguresc din zilele noastre. Comparaţia nu are nimic jignitor şi inestetic, dacă ne gândim că Junona cu braţele albe avea ochi frumoşi, de vacă, şi că Homer însuşi a mărturisit-o.

Plecarea d-lui Vaida va diferenţia, poate, în cercurile de aici, guvernarea actuală, de regimurile trecute. D. Vaida făcuse tot posibilul ca să asigure o dulce continuitate de sălbăticie internă.

Menţinem însă că sufleteşte e virginal de nevinovat de toate nenorocirile izbucnite şi repetate sub conducerea şi supravegherea sa zâmbitoare, distrată, indiferentă. Vina e a celor ce l-au smuls din Pantheon pentru a-i da o misiune de actualitate. De-acum înainte d. Vaida are răgaz să se consacre statuei sale equestre pentru care să pozeze, ca să nu se plictisească, aşa cum îi stă mai bine: călare pe băţ.

REAPARIŢIA LUI CONSTANTIN STERE

Cusut într-un sac şi scos din clubul Partidului Naţional-Ţărănesc, noaptea la 12, ora crimelor, pe o scară dosnică, d. Constantin Stere îşi pregăteşte reintrarea quasi-triumfală, ziua nămiaza mare, prin poarta de onoare, pe sub arcul de triumf, al surprinderei generale. Deşi nu e prea interesant ce se mai poate petrece azi în cluburi, fiindcă partidele sunt în decrepitudine şi parlamentele reduse la justul lor rol de simulare, apropiata revanşă a d-lui Stere apare ca un act, izolat, de dreptate, al întâmplărilor politice, de obicei absurde. D. Stere, desigur, e odios aşa-numitei noastre opinii

publice. Debarcarea dumisale a uimit şi a revoltat, totuşi, pe toată lumea. Trădătorul Stere - vorbind aici jargonul sentimentului general amăgit - era, la rândul său, trădat pe neaşteptate şi repudiat de tovarăşii de luptă şi de victorie, în cari glasul onoarei şi al patriotismului întârziase vreo zece ani să se rostească. Şi Stere, întemeietorul Partidului Ţărănesc, teoreticianul, singurul teoretician, al acestui partid, redactorul programului şi al legilor în cari acest program îşi pregătea realizarea practică, se afla dat afară, pur şi simplu, ca un agent electoral sau ca un transfug oarecare, din casa clădită şi lucrată după planurile lui de arhitect.

Nu reluăm aci tema trădării lui Stere. Pentru orice om cu bun-simţ această îndoială nu există. Ea e întreţinută de vechi adversari politici, dimpreună cu heredotachiştii cari au moştenit urile fostului şef şi prieten, şi de câţiva pseudo-publicişti lipsiţi de obiectiv pentru demonstraţiile lor combative, lipsiţi prin forţa servitutilor diverse. Ea mai e întrebuinţată şi de puterea obişnuinţei şi a ideii impuse, şi de tăcerea niciodată întreruptă a acuzatului: sunt, pare-se, chestiuni cari nu pot fi discutate, oricând, în public. Procesul Stere e prea vast, prea recificat şi deci prea primejdios ca să se mai facă azi, după primul război şi în preajma celui de-al doilea.

Dar Stere, paratrăsnetul asupra căruia se descarcă toate necazurile şi tot surplusul de vitalitate al unora, ispăşeşte un mare păcat. Lumea noastră politică nu-i poate ierta incontestabila şi variata lui superioritate. Nu-i iartă, mai întâi, marele lui talent oratoric. Nu-i iartă darurile lui de scriitor şi ziarist cari au dat literaturii noastre pagini de critică şi de istorie. Nici vasta lui cultură, care îmbrăţişează ştiinţa, literatura tuturor limbilor culturale de astăzi şi nu ignoră nici tainele limbilor şi civilizaţiilor moarte, - şi nici tăcerea dispreţuitoare a celui ce ştie şi a văzut mult mai multe, nu sunt făcute să-i atragă simpatia şi solidaritatea politicienilor noştri agramaţi. Fără exaltare şi fără interes, fiindcă d. Stere nu e nici dintre cei ce ispitesc şi nici din cei ce făgăduiesc şi

împart, se poate mărturisi că omul acesta e făcut **pentru** prietenia celor mulţi şi simpli. Ar trebui să fie şi conducătorul firesc al intelectualilor, dacă frontierele acestei categorii **n-ar** fi atât de [...]* încât să îngăduie furişarea tuturor travestirilor şi tuturor arivismelor.

Puneţi în faţa lui Stere, şi în faţa unei probleme totdeodată, pe oricare, accentuăm: pe oricare, din oamenii noştri politici de astăzi. Designaţi-ne un singur politician **care** să nu facă figură de simplu agent electoral sau, în cazul **cel** mai bun, de mediocru student în faţa trădătorului. Şi veţi **avea** explicaţia pizmătăreţei atitudini a tuturor idolilor de **cafenea** şi club, din ţară, şi cheia urii tenace care-l urmăreşte.

Ştim că ne izbim aci de o prejudecată bine statornicită, de o sensibilitate şi de un sentiment îndelung educat şi **că** tentativa de a înlocui imaginea trădătorului prin imaginea victimei e zadarnică şi rău venită. Rândurile astea nu sunt însă dedicate erorilor stabilite, nici disciplinelor de turmă.

De altfel, toate frământările politice cari au dus la soluţiile actuale sunt în bună parte rezultatul polemicei dintre Stere şi foştii săi aliaţi culpabili de felonie.

Am asistat, graţie lui Stere, la un neobişnuit spectacol în zilele noastre, de scadenţă culturală. Spectacolul unui cărturar care, cu simple cuvinte, zdruncină un regim de solidarităţi, cointeresate ca toate regimurile, şi surpă o situaţie, modificând părerea şi încrederea unanimă. Reconfortantă revanşă a ideii şi victorie a talentului, deţinute într-o campanie de câteva articole.

, Reintră Stere în viaţa politică? Formal, fireşte, nu. Inteligenţa sa lucidă şi egoistă i-au dat, în împrejurări dinastice din ultimii ani, prea decisive biruinţi asupra sentimentului şi cavalerismului ce trebuia să prevaleze pentru ca în zilele domniei noi Stere să mai joace un rol politic de faţadă. Dar imperiul său se va afirma tot mai făţiş în domeniul opiniilor.

*** Un cuvânt omis la tipar.**

Osândit să rămână veşnic în penumbră, gândirea lui Stere va străluci prin reflex în sateliţii săi ministeriali. Iar dacă mai vine vorba (cum fără greş vine) de Basarabia, soluţia se va căuta mereu la tenebrosul tragedian care, din acest punct de vedere, dacă n-ar exista, ar trebui creat.

CAPITALIŞTII ROMÂNI CĂUTÂND BANI LA PARIS...

De bună seamă, nu e un secret că nu numai statul caută bani, sub diferite forme, în străinătate. Criza prin care, mulţumită dictaturii d-lui Vintilă Brătianu, trecem astăzi, când s-ar fi cuvenit, şi ar fi fost doribil, să ne regăsim în situaţia înfloritoare din 1915, a pus pe drumuri, paralel cu diverşii miniştrii, pe conducătorii principalelor noastre instituţii de credit şi pe ai marilor întreprinderi industriale în suferinţă. Bancheri şi industriaşi bucureşteni cutreieră Franţa, Elveţia, Olanda, în căutare de împrumuturi sau participaţiuni cari să le consolideze o situaţie mai mult decât ameninţată. Situaţie, din care, fireşte, nimeni nu mai face un mister şi nici nu constituie o ruşine. împrejurările, din ce în ce mai grave, îşi bat joc de sforţările, de priceperea şi de capacitatea oamenilor.

Finanţa străină, în special cea franceză, e însă foarte puţin dispusă să se angajeze pe piaţa românească. Mizerabila noastră organizaţie de propagandă, condusă de ignoranţi şi de profitori, şi inadmisibilele noastre moravuri în materie de răspunderi şi de angajamente, nu facilitează întru nimic apelurile şi demersurile politicienilor sau oamenilor noştri de afaceri în pelerinaj financiar. Parisul e surd, Londra nici nu vrea să discute şi singura speranţă a hagiilor români în căutare de pecunii e să capteze aurul francez sau britanic, din

ramificaţiile lui depărtate: în Ţările-de-Jos sau în Şviţara, pe o dobândă, bineînţeles, urcată, aşa cum cer legile acestei treceri din mână în mână.

Un singur român a realizat turul de forţă de a găsi credit direct pe piaţa Parisului, în condiţiuni despre cari se zice că sunt foarte acceptabile şi în legătură cu solide instituţii financiare şi cu o mare societate textilă, cunoscută în toată Franţa. Este dl. Lazăr Margulies, directorul textilelor Buhuşi, serios încercate şi ele de scăderea consumului corespunzător intern şi de restrângerea comenzilor armatei. O societate franco-română s-a format, în care participă, desigur, şi Banca de Credit a d-lui Kaufman, şi al cărei capital momentan (căci posibilităţile de lărgire a creditului n-au fost excluse) este de nouăzeci de milioane de franci francezi. E o serioasă dovadă de reînceput de încredere pe care finanţa franceză o arată, în ultima vreme, unei industrii naţionale şi pieţei româneşti. Şi, după câte se spune, participarea aceasta n-a fost obţinută cu preţul laborioaselor şi repetatelor solicitări ce fac penibilă lupta pentru existenţă a unor conducători de finanţa cari bat zadarnic la Canossa bancară a Apusului.

Rămâne de studiat, în cazul când aceste sforţări vor fi pretutindeni satisfăcute, în ce măsuri întreprinderile româneşti, intrate astfel sub controlul capitalului străin, rămân industrii naţionale şi, trecând din faza de creditare în aceea de expropriere, în ce mână se mai pot bucura de privilegiile obişnuite.

O CONSACRARE LA PARIS

„Orchestra simfonică a Parisului în al său 105-lea concert" a executat duminică 19 octombrie, în imensa sală Pleyel, trei mii cinci sute de oameni alcătuind auditoriul, în primă audiţie, opera unui compozitor român: M. Mihalovici.

Numele acesta nu e cunoscut cercurilor noastre muzicale, nici cetitorilor *Faclei,* nici publicului apusean. în țară, lui M. Mihalovici, care abia a trecut de 30 de ani, i s-a decernat, mai de mult, premiul național George Enescu.

De curând, la Liege, la Concursul internațional de muzică, *Fantezia simfonică a.* lui M. Mihalovici a fost distinsă dintre sutele de lucrări prezintate din toate părțile lumii şi oferită publicului cosmopolit (sosit să participe la serbările centenarului Belgiei), sub conducerea dirijorului Wladimir Golschman. *Fantezia simfonică* mai fusese condusă, de altfel, şi la Praga. Aceasta în vreme ce *Karagheuz,* balet într-un act datorit tot lui Mihalovici, se prăfuieşte de un an în cartoanele Operei Române, unde incuria şi tâlhăria gospodăresc, la infinit (vom reveni).

Deci pentru a treia oară, M. Mihalovici a fost prezintat unui auditoriu apusean, de un şef de orchestră de puterea şi de inteligența muzicală a lui Wladimir Golschman.

Cortegiul divinităților infernale dat acum la Paris, în sala Pleyel, [e] parte din opera într-un act *L'Intransigeant Pluton* şi care ar trebui să fie înfățişată pe o scenă de la Bucureşti cu un an ceva mai devreme. E, pentru Opera Română, un punct de onoare şi o îndeplinire firească a propriei ei misiuni. *Cortegiul* întruneşte şi relevă succint toată personalitatea şi mijloacele multiple ale autorului. E o desfăşurare de forțe adânci şi monstruoase, de ritmuri sacadate şi întreciocnite, o frescă frământată de iviri schimonosite, de viziuni smulse visului rău care a zămislit poporul de amenințări ce pândesc din înaltul catedralelor, o horă de năzdrăvănii agresive, o invazie de urâciuni expresive şi zgomotoase, stârnite şi purtate din urmă de exploziile imaginației şi de biciul ironiei. Totul într-o singură mişcare de o drăcească intensitate, sprijinită pe o artă orchestrală plină de invenții fericite şi violente, o evocare de sabat, rapidă şi fulgurantă ca o furtună de vară.

Zgâlțâit, publicul a mulțumit cu aplauze şi, a doua zi, toată presa franceză a făcut cor.

RECONSTITUIREA TRIPLEI ALIANȚE

Două săptămâni s-au scurs de când d. Mussolini a pronunțat un nou discurs, sonor şi teribil şi în toate amintitor de faimoasele comunicate de război, înflorite odinioară, la poalele Alpilor, de bravul general Cadorna. Două săptămâni, şi ecourile, în chip de comentarii, se aud încă.

Singură presa națiunii celei mai amenințate nu s-a înfiorat destul, fiindcă în toată Franța se ştie că banul francez, cheltuit cu socoteală, a zbârlit masiva frontieră a Alpilor, cu tunuri şi fortărețe, şi a transformat Bizerta, portul Tunisului, într-o inexpugnabilă citadelă. Acestea toate în decursul ultimilor ani. Fiece discurs al Ducelui a determinat o nouă măsură de apărare, franceză, în tăcere, fără amenințări, fără gesturi. Calmul acesta, galic, nu e lipsit de măreție. Şi nu e un calm nejustificat. Căci oricât de însângerată a ieşit Franța din războiul mondial, ea nu şi-a pierdut, ci de-abia şi-a întărit conştiința că nu e o simplă republică europeană, ci un mare, divers şi coherent imperiu, stăpân cel puțin pe coastele Mediteranei. Franța reprezintă aurul şi sabia unui stat de o sută de milioane de locuitori.

Mussolini şi Fascia nu pot fi, repetăm, o sperietoare pentru Franța, care mai cunoaşte şi mai ştie administra,crizelor războinice, calmantul împrumuturilor pe termen scurt. Finanța italiană, cu respirația astmatică, aşteaptă, din trei în trei luni, avizul de plată şi autorizația de prelungire, care soseşte de la Paris. Dar, dincolo de vastul domeniu, lumea toată s-a înfiorat. Căci Italia e o speranță pentru unii şi e o amenințare pentru alții, după împrejurări, după state. Mussolini a ridicat din sânge şi noroi steagul Triplei Alianțe

dinainte de 1914. Germania, Austro-Ungaria (redusă la forma şi dimensiunile ei actuale) şi Italia au realcătuit defunctul sistem politic din preziua catastrofei. Momentan, Roma deţine comanda. Iar Turcia şi Bulgaria, exact ca odinioară, s-au raliat. Contele Bethlen, după ce a trecut prin Bulgaria, s-a dus la Angora. Blocul turanic alături de Tripla de odinioară.

In asemenea situaţie, e mai mult decât bizară simpatia şi menajamentele de cari se mai bucură d. Mussolini şi fascismul într-o parte a presei noastre. Mai ales când franchețea politicei fasciste ne scuteşte de chinurile îndoielii: Mussolini, fascismul, Italia se află astăzi în tabăra foştilor şi viitorilor inamici. Italia a însufleţit şi, în cele din urmă, a opus oficial chestiunea revizuirii tratatelor, a modificării frontierelor. Iar România este ţara cea mai ameninţată şi care are cel mai mult de suferit după urma politicei revizioniste. Şi această încercare, această suferinţă, să se ştie, este iminentă. Mult mai curând decât se crede, statele învingătoare vor fi chemate la masa sacrificiilor, la masa chirurgicală a revizuirii tratatelor.

întreaga opinie publică şi oficialitatea britanică şi americană, şi, ceea ce este mai grav, însăşi opinia publică franceză de stânga, e deplin câştigată cauzei revizioniste...

Acest sfârşit de an e decisiv pentru pacea Europei. Fiindcă sau tabăra învinşilor, în fruntea cărora s-a împlântat Italia, pusă la cale de Anglia şi sprijinită de opinia americană, îşi va impune punctul de vedere, şi atunci vom asista la o autoamputare a statelor victorioase şi la preliminariile unei pseudo-federaţii europene, şi spectrul războiului va fi alungat dintre vedeniile generaţiei care a participat la marele carnaj...

.. .Sau tratativele revizioniste se vor izbi de refuzul ferm al constelaţiei politice franceze (Franţa, Belgia, Polonia, România, Cehoslovacia, Iugoslavia, Grecia), şi atunci războiul e o chestiune de patru-cinci ani, adică răgazul strict necesar preparativelor militare.

Această expunere e, fireşte, arbitrară, fiindcă se conduce de principalele date ale problemei şi neglijează amănuntele şi

neprevăzutul. Se ştie, de pildă, că în momentul de **faţă** se urmează tratative secrete între Franţa şi Italia, pentru **o nouă** apropiere şi alianţă între cele două ţări. Se ştie că cercurile politice franceze pun speranţe în convorbirile, mai precis **în** tocmelile, în curs, în necesităţile Italiei, în posibilităţile Franţei, în amorul propriu al fascismului, în spiritul conciliant al Republicei...

Dar toate acestea nu fac decât să pună în evidenţă pericolele prin cari trece Europa, bătrână de ură şi orbire, şi, în Europa, mica noastră lume de la Dunăre, mereu inatentă, mereu surprinsă, mereu nepregătită, mereu pe marginea focului şi a râpei.

ION LUGOŞANU

S-a zvonit, în gazete, că d. Ion Lugoşanu va fi trimes ministru al României la Paris în locul actualului coleg de ambasadorie şi plenitpotenţă al lui Titulescu. în locul d-lui Dinu Cezianu chemat în postul de ministru al Palatului, de înaltă încredere. Desigur, lealitatea neîndoielnică şi energia dovedită a d-lui Dinu Cezianu ar fi mult mai potrivită într-un loc unde se îmbulzesc şi mişună, de obicei, spionii, trădătorii şi lingăii, şi toate varietăţile specifice rasei felurite şi milenare a curtenilor. E necesar un om drept şi fără supleţă, tocmai pe terenul unde ciupercăria de ştiri flexibile şi mutre viclene se afirmă mai abundentă. Şi ar fi în acelaşi timp lăudabilă decizia oficială care ar încredinţa legaţia de la Paris conducerii unui om tânăr, infatigabil şi de o vastă pregătire intelectuală, ca d. Ion Lugoşanu.

Foarte puţini cunosc activitatea lui liniştită şi continuă. Adversari gratuiţi, adversari cu orice preţ, l-au denumit „voiajor al regimului", în dorinţa de a asimila pelerinajul neîntrerupt, deplasările bruşte şi la orice oră, ale lui Ion

Lugoşanu, cu voiajurile de plăcere, în misiuni fără de grijă, a profitorilor cu subvenţie. în tot ce s-a obţinut şi mai e pe cale de a se obţine, ca redresare de credit şi de prestigiu, al României, în străinătate, meritul lui Lugoşanu, omul cu valiza mereu pregătită şi cu poarta deschisă zi şi noapte, ca a unui medic în vreme de molimă, şi-a creat un titlu incontestabil. Reclama n-a însoţit niciodată truda lui sobră. Nici un efort personal, de prisos, n-a căutat să puie în evidenţă, şi să amplifice, împlinirea datoriei, săvârşită cu gesturi cuminţi şi vorbă cumpătată. D. Ion Lugoşanu se înfăţişează compact şi masiv, cu o lucire de voinţă adâncă în privirile-i oblice, păzite de pomeţii asiatici. Tinereţea lui nu l-a exclus de la o cultură care pare să fie apanajul unei alte generaţii şi, în tot cazul, al unei alte îndeletniciri. Secretul acestei îmbinări fericite i-l cunosc cei ce au fost într-un pas cu dânsul, sau cei ce îi veneau din urmă, trecând pe sub aceleaşi îngrijiri: Ion Lugoşanu este fiul umanistului Octav Lugoşanu, profesorul câtorva serii de elevi, cărora le-a transmis dragostea şi cunoştinţa lumilor şi limbilor antice, dimpreună cu acest elan înspre învăţătura neîntreruptă, căreia îi trebuia pornirea din adânc.

Şi iată un fost ministru, pentru care un text de Tucidide nu e un hieroglif, iar Cornelius Tacit nu e numai o încântare sonoră şi căruia temeinica posesiune a patru limbi culturale moderne îi deschid sufletul lumei noastre de-a dreptul...

...S-ar putea, totuşi, să fie prea mult pentru un ministru, chiar şi pentru unul bun pentru Paris.

Ion Lugoşanu, - păcătuieşti poate prin exces!

DACĂ AM FI LIBANEZI

Citeam în *Frankfurter zeitung:*

„Statele Siriei şi al Libanului vor contracta, anul viitor, pe piaţa Parisului, sub garanţia guvernului francez, împrumuturi

cari vor servi, între altele, să amelioreze portul Beirut, să se amenajeze un port pentru aviaţia nautică la Tripoli, să se construiască o cale ferată de la Tripoli la Beirut şi de la Beirut la Ras, El Nakura, care, legând reţeaua de drumul de fier a Palestinei şi a Egiptului cu liniile Asiei Mici, să complecteze linia directă din Europa la Cairo prin Constantinopole... O altă linie e prevăzută pentru Hons, pe linia principală prin Palmir, până la Deir Ez Zor pe Eufrat, în regiunea de nord-est a Siriei."

Se va construi, de asemenea, o linie de la Gaboji la Abu-Kemal pe frontiera Siriei şi a Irakului unde va trece deopotrivă şi^ linia pentru evacuarea petrolurilor din Mesopotania. împrumuturile vor fi garantate cu veniturile vămilor Siriei şi ale Libanului.

Sperăm că cetitorul a avut răbdarea să parcurgă rândurile de mai sus. Nu-i vom impune osteneala unui lung comentar. Aurul francez (al doilea din lume) caută plasamente. Cu atât mai mult acum, când o nouă criză ameninţă Franţa, această citadelă a prosperităţii. Când şomajul va bate la porţile ei ferecate, măsurile de apărare vor fi fost, din timp, prevăzute. Trei miliarde de franci se vor investi în colonii, afară de cele cinci sute de milioane ce se acordă Siriei şi Libanului cari nu sunt decât ţări sub mandat. Asta nu înseamnă însă că finanţa franceză nu are încredere decât în ţările în cari statul francez întreţine garnizoane. Grecia, Iugoslavia au obţinut împrumuturi copioase, iar Bulgaria, se zice, e pe cale de a obţine unul,,şi Italia, cu toate dificultăţile şi tărăgănirile, altul.

Toate statele europene şi-au refăcut, după război, creditul şi prin aceasta, fireşte, economia.

După doi ani de foarte penibile sforţări, România e pe cale să stoarcă două sute de milioane de franci prin Banque de l'Union Parisienne, pentru nevoi agricole cari necesită, fără exagerare, două miliarde. E măsura discreditului şi a dezonoarei în care au indus-o politicienii şi acea atitudine pe

care hipocrizia d-lui Vintilă Brătianu, cointeresat la starea de mizerie perpetuă, o numea „a demnităţii naţionale".

Dacă am fi libanezi! - Cum adică? România sub mandat?

Dar ce sunt toate capitulările şi toate milogirile, pentru cel ce nu vrea să-şi bage degetele în ochi, şi toate renunţările la cari sunt gata oricând (fiindcă nu se poate altfel) decât o tăcere deghizată sub mandat, decât o zadarnică ofertă de a depune bilanţul şi de a pofti Parchetul european să binevoiască a ne trimite un secfestru cu ceva parale.

Ofertă inutilă, ofertă tardivă, fiindcă nu s-a făcut la timp şi la loc potrivit: la Geneva, în urma opoziţiei crâncene a cobei noastre naţionale. Şi fiindcă, astăzi, situaţia mondială nu mai îngăduie întreprinderile de salvare.

ANTREPRENORUL DE IDOLI: C. ARGETOIANU

Depărtarea de ţară sporeşte facultatea românului, de uimire. Deschizând gazetele româneşti, imaginea lătăreaţă şi juvenilă a unui Argetoianu de acum un sfert de veac te cotropeşte: aderentă agresiune la cataplasmă. Nu-ţi crezi privirilor, citeşti şi reciteşti şi afli totuşi că e vorba de fericirea, definitivă de data asta, a patriei, printr-un apel la C. Argetoianu. E o urgentă şi supremă necesitate ca bărbatul de stat cu acest nume să-şi pună virtuţile, competenţa, energia, patriotismul, lealitatea şi tot complexul de însuşiri cari i-au alcătuit o solidă autoritate, în serviciul României în pericol. Este, pare-se, probabil, ca să şi fie îmborţoşat (corpolenţa fost - şi - viitorului ministru ne obligă să ne dedăm acestui infam joc de cuvinte) cu prezidarea unui guvern de concentrare. Sunt semne că la ora târzie când vor apare aceste rânduri ca norocul să fie chiar iminent sau poate să ne fi şi podidit de-a binelea. Şi iată toate forţele disponibile şi entuziasmurile în restanţă ale politicianismului, regrupate şi concentrate sub

conducerea creatoare a d-lui C. Argetoianu. Cel puţin, aşa ne îmbie, aşa speră gazetele. E impresia pe care ne-o lasă, într-un impresionant ansamblu, toţi confraţii, toţi colegii pe cari, mărturisim, nu-i mai pricepem.

Dar şi noi îl cunoaştem pe d. C. Argetoianu. Cinismul său, adesea ieftin, scepticismul său, uneori spiritual, se împacă anevoie cu norul de tămâie care-l îmbăta şi-l transfigurează. Argetoianu-Radames, iată mai degrabă un subiect pentru peniţa umoristică a lui Dragoş decât pentru lirismul gata oricând al cotidianelor. Argetoianu, să nu uităm, a fost un iscusit antreprenor de idoli, Argetoianu are prea mult simţul ridicolului şi oroarea riscului ca să se proţăpească el însuşi Idol. Ţine prea mult la voluptatea rânjetului şi a „rigoladei"* ca să şi-o ia în gât şi să iasă pe planul întâi, în văzul tuturora. Prudenţa, timiditatea şi un oarecare satanism de operetă, şi poate şi o doză de ruşine (lucrul nu e atât de exclus pe cât se crede) îl obligă să rămâie îndărătul paiaţelor şi să tragă, cu deliciu, sforile.

Aşa ar fi dacă, în politică, faptele s-ar desfăşura după o oarecare logică. Se afirmă însă că personalitatea mereu constrânsă a d-lui Argetoianu ar fi ajuns la maximum de comprimare şi că supapele voinţei fiind înfrânte, năzuinţele îl slobozesc spre apogeu.

Momentul istoric, al d-lui Argetoianu, a sunat. II reclamă evenimentele, îl imploră dificultăţile. S-a dovedit om tare, în trecut. Este ministrul care a ordonat arestarea muncitorilor şi baterea şefilor revoluţionari, la dos. Fireşte. Omul ştia cu cine are de-a face. Dar nu de nuiele e astăzi vorba, ci de rezolvirea crizei, de stoparea catastrofei. Pasămite, tocmai de aceea e nevoie de competinţa economică şi de posibilităţile financiare, de ticluirile bancare, ale d-lui Argetoianu. Ba d-sa a împins competinţa şi farsa până la a elabora un plan de remediere şi refacere. Tot românul politic

*** *Rigolade* = glumă, distracţie (franc. pop.).**

are astăzi un plan de refacere. Dar pe al d-sale, d. Argetoianu nu consimte să-1 dea în vileag decât dacă i se încredinţează puterea, ca să-1 aplice. Pretinde puterea „în alb". Să ne amintim însă, cu acest prilej, că d. Argetoianu a mai avut puterea în împrejurări mai puţin neprielnice. Era pe vremea când cu măsurile d-sale, ratificate doar de catastrofalul d. Vintilă Brătianu, s-a putut ajunge, la Londra, ca numele de român să devină sinonim cu *pickpocket.* In decursul argetoianicei dictaturi au apărut în băncile londoneze faimoasele pancarte: feriţi-vă de afaceri în România. După asemenea rezultate, o jumătate de secol de onestitate rigidă şi de genuflexiuni în faţa viţelului de aur străin nu e prea mult pentru a-ţi reface un credit poluat până-ntr-atât.

D. Argetoianu e financiarul care a inundat străinătatea cu bonuri de tezaur. Şi astăzi, şi multă vreme încă, le vom plăti, cu anevoinţă. Este reprezentantul autentic, dimpreună cu d. Vintilă Brătianu, al unei epoci în care s-au dictat prăpăstioasele şi neuitatele reţete pregătitoare ale infectului purgatoriu de astăzi. Aduceţi-vă aminte:

1. Blocarea depozitelor străine, de lei.
2. Naţionalizarea, cu japca, a averilor străine.
3. Emiterea uşuratică de bonuri de tezaur.
4. Politica de arbitrar vamal şi a permiselor de import.
5. Moratoriul pentru plăţile externe.

.. .adică tot ceea ce a favorizat ruina şi discreditul actual. Fireşte, d. Vintilă îşi are partea sa copioasă în această vină a incuriei, a orbirei şi a interesului. Dar d. Vintilă, însuşi, ispăşeşte. E expulzat cu vehemenţă de toată economia românească, în vreme ce d. Argetoianu realizează turul de forţă de a se diferenţia de fratele său întru pozne şi de a se prezintă Regelui şi ţării şi chiar capitalului străin ca adversarul cel mai impozant al vintilismului. D. Argetoianu a

* *Pickpocket* = **hoţ de buzunare (engl.).**

devenit peste noapte posesorul formelor şi al procedeelor moderne.

Dar unde îndrăzneala capătă proporţii uluitoare, aspecte de triplu salt mortal, de acrobaţie pură, şi unde forţează admiraţia care poate însoţi uneori şi cele mai inavuabile isprăvi, căci ades amploarea unei imposturi surprinde şi anihilează simţul moral, este acolo unde d. Argetoianu, membru al Partidului Liberal, se diferenţiază încă o dată de d. Vintilă şi de d. Duca, prezentându-se tuturora şi Coroanei ca persoană de încredere, devotatul de totdeauna, al Regelui Carol.

Şi din această poziţie, se şi întoarce către liberali în atitudine de salvator eventual al cluburilor şi al băncilor... E drept, d. C. Argetoianu a avut un rol mai şters în propaganda actului de la 4 ianuarie. Căci fiecare a luptat atunci, în contra prinţului, cu armele naturii sale. Ionel Brătianu, cu violenţa, Vintilă cu încăpăţânarea, d. Duca cu şiretlicul. D. C. Argetoianu, membru virtual al partidului, şi-a asumat partea imaginativă şi pornografică a abjectei campanii întreprinse. Cinismul său vulgar abunda în născociri anecdotice triviale, cărora prestigiul unei uitate patalamale medicastre le împrumuta, în faţa cască-gurilor, o spoială ştiinţifică. D. Argetoianu lupta cu rânjetul. Cei cari l-au auzit delectându-se cu evocări lubrice sunt mulţime. Aceste amintiri nu sunt fireşte inoportune. Naţional-ţărăniştii au crezut [...] să pună şi ei mâna pe unul. S-au înşelat. Dar nici momentul măscăricilor nu trebuie să sune. Chiar când bufoneria îmbracă forme vârstnice şi pântecoase şi pretenţii de sarcasm şi de superioritate brutală. (Vezi faimoasa replică adresată d-lui Virgil Madgearu). Mai ales când bufoneria ascunde veninul şi o înverşunare de ambiţios acrit.

Căci e momentul să mărturisim, cu toată plăcerea pe care i-ar putea-o face d-lui Argetoianu o asemenea declaraţie... Cu toată plus-valuta pe care i-ar putea-o atrage această convingere: d. Argetoianu e un om primejdios. D. Argetoianu

*** O omisiune de tipar.**

e unealta, conştientă, a trecutului. în 1919, când partidele istorice erau la pământ, d. Argetoianu este cel care le-a filtrat în rândurile averescanismului, salvându-le, cu încetul. Pentru a doua oară, astăzi, partidele şi politicianismul trec prin grele momente. Sosirea unui rege robust şi clar le reduce la justa lor valoare şi importanţă. Dar Argetoianu e la pândă. Rolul său de arbitru al zilei este identic cu rolul de revoluţionar pe care l-a jucat în 1919 sub steagurile averescane. Funcţiunea sa va fi aceeaşi: salvarea partidelor, camuflarea trecutului, în arca unui nou regim pe care, noul Noe, d. Argetoianu, va adăposti toate speciile de politicieni, până vor trece apele, până se vor tăvăli şi proaspetele iluzii, în noroaiele răscolite.

DEPARAZITAREA INDUSTRIEI PARAZITARE

S-a repetat de sute de ori. Marea greşeală a pseudo-guvernanţilor noştri, după ce au realizat exproprierea, dintr-un idealism în care intra şi multă frică, şi mult interes sordid, şi spirit de vindictă, marea greşeală a fost că au pierdut din vedere soarta noilor împroprietăriţi şi a latifundiilor ciopârţite. Decretul de expropriere a rostit moartea exportului nostru de cereale şi marşul general spre mizeria unanimă. Dar în timp ce conducătorii, adică liberalii, lichidau, pe de o parte, agricultura, inaugurau, pe de altă parte, sau intensificau campania de industrializare a ţării. Interesele lor de partid burghez îi îndemnau, după distrugerea conservatorilor mari-proprietari, să-şi creeze solide fundaţii economice la oraşe. A luat deci naştere, tot prin decret, sau numai s-a dezvoltat din embrioanele preexistente, aşa-numita industrie parazitară. D. Vintilă Brătianu a decretat şi furnalele au început să fumege. Să fumege pe socoteala noastră a tuturora şi în beneficiul consiliilor de administraţie liberală şi a câtorva sute de acţionari liberali.

împotriva politicei acesteia s-a ridicat, a tunat şi a fulgerat, zeci de ani de-a rândul, opoziţia. Lozinca anticristului Virgil Madgearu a fost: jos industria parazitară, raţionalizaţi agricultura! Ajunşi însă la putere, naţional-ţărăniştii au depus armele. Ce s-a întâmplat? Au nu mai erau industriile fierului, zahărului, textilelor, cimentului, hârtiei, industrii parazitare?

...S-a întâmplat, fireşte, o remaniere profundă a consiliilor de administraţie. Revoluţionarii luau loc, cu stângăcie, la ospăţul tantiemelor. Cei câţiva bancheri şi industriaşi-mari, cari crezuseră în sfârşitul lumii, s-au ales numai cu spaima. Acum surâd şi pregătesc în taină remanierea de mâine, când câteva zeci din proaspeţii cotropitori de astăzi vor fi debarcaţi cu toată politeţea cuvenită, fiindcă, faţă cu vicisitudinea schimbărilor politice, de locuri disponibile, pentru noile mutre utile, e nevoie în tot momentul.

Partidele trec, guvernele se duc, industria - parazitară şi neparazitară - rămâne.

Dar numai necesitatea plasării câtorva zeci de partizani în consiliile de administraţie ale societăţilor nu constituie, nu poate constitui, o explicaţie suficientă. Madgearu n-a desfiinţat industria parazitară, Mihalache n-a raţionalizat agricultura. Primul putea s-o facă printr-o simplă modificare la tariful vamal. Tariful vamal e o poveste complicată, pe care o vom oferi altădată. De ce n-a făcut Madgearu modificarea fulgerătoare, de ce în loc să procedeze cu zacherlinul, a stat de vorbă cu paraziţii?

Fiindcă şi-a dat, neîndoielnic, seama că industria parazitară, deşi nedezvoltată îndeajuns ca să iasă din faza parazitismului, îşi câştigase totuşi, oarecari titluri la viaţă. Existenţa ei se împletise pe organismul jertfit al ţării până la a crea unele funcţiuni comune cu ale acestuia. Se zice că plopul, dezvelit brusc de iedera care îl acoperă de ani de zile, se veştejeşte şi moare. Trunchiul economic al ţării nu mai

putea fi separat, fără primejdii, de industria care se altoise, artificial, pe el. Un artificiu prelungit, o a doua natură! Greşeala, interesată a liberalilor, suferă îndreptări radicale. Mersul spre industrializare nu mai poate fi oprit. Preocuparea de a reduce industria parazitară se va limita, fatalmente, la detalii. De pildă la… deparazitarea industriei parazitare. E tot ce se mai îngăduie, şi e tot ce se impune. în schimbul privilegiilor pe cari e ţinut să le mai acorde industriei parazitare, statul trebuia să nu determine o anumită regie, o ţinută, un preţ şi o calitate. Şi greşeala liberală va fi rectificată, astfel, cu succes. Cu toată mizeria şi dezorganizarea de astăzi, România nu va renunţa la o industrie naţională. Falimentul agricol nu implică, nu comandă distrugeri în industrie. Reconstrucţia e ţinută să respecte ce bruma mai există. Ţărăniştii au fost nevoiţi să altereze programul radical pe care-1 trâmbiţase. Ei n-au realizat raţionalizarea agriculturei, ci măgulirea industriei. Asemenea furnicilor cari dezmiardă păduchii de pe trandafiri - păduchii dătători de lapte, mai marii revoluţionarilor prea curând cuminţiţi, s-au bătut pe burtă cu *bussines-n* tarifurilor protecţioniste.

DIFICULTĂŢILE NOASTRE LA PARIS

Aşadar, căznitul „împrumut agricol" a fost încheiat. Cu o răbdare dentistică, guvernanţii noştri au scos-o la capăt. Modesta reuşită fusese trâmbiţată de astă dată de Virgil Madgearu, care ţinea la reputaţia lui de precizie şi seriozitate. Era însă cât p-aci să rămânem cu mâna-ntinsă...

Banca de Acceptaţiuni, de sub controlul Băncii Uniunii Pariziene, pretinsese, *in extremis,* garantarea de către statul român a împrumutului, în proporţie de 20 la sută. Cu o

mândrie demnă de urmaşii Romei, conducătorii au ezitat să dea o asemenea chezăşie. Nevoia, poate, i-ar fi constrâns să garanteze şi sută în sută. S-au temut însă de surplusul de discredit, pe care un asemenea certificat de nesiguranţă şi penurie, fără greş, îl atrage. Şi rezultatul psihologic este că ingraţii de francezi tot nu ne imploră să acceptăm parale. Un flux uriaş de aur a inundat Franţa, şi din belşugul acesta, anevoie se abat la noi câţiva stropi, câteva *paillete.* Ni s-a pretins, după un examen la microscop al strălucitelor noastre oferte (căci lumea e literalmente bântuită de oferte de participaţie şi concesiuni naţionale), două giruri şi un zălog, - cămătăreşte ca la cămătărie...

Explicaţia stă în aceea că adevărul-adevărat, asupra situaţiei din România, e mult mai bine-cunoscut, aci, decât în propria noastră ţară, unde păstrăm încă iluzia incomparabilelor bogăţii supra şi subpământene, cari nu aşteaptă, fireşte, decât mâna de ajutor străină... Iluzia rentabilităţii fatale a întreprinderilor noastre de stat, asupra cărora de zeci de ani pluteşte ameninţarea de acaparare a Harpagonilor din Occident. (Din fericire însă, cu cerbicie le-am apărat de râvna hrăpăreaţă a capitalului de peste graniţă, mai ales de la război încoace).

Şi iată că, mulţumită acestui adevăr, bancherii nu numai că nu se încaieră pentru acapararea României, cu bogăţiile ei în plină depreciere, cu întreprinderile şi monopolurile ei falimentare, dar s-ar grăbi să se retracteze chiar când, din uşurinţă sau caritate, au apucat să alunece pe calea angajamentelor. E cazul Băncii de Accepţiuni care, aprofundând chestiunea poziţiei noastre agricole, venise cu noi condiţiuni, cu speranţa, nu îndeajuns disimulată, de a se găsi, în sfârşit, în faţa unui refuz liberator. Se şi vorbise, în cercurile financiare, că economia franceză a izbutit să evite o supărătoare aventură. Că faţă de riscurile operaţiunii, dobânda de patru la sută era prea mică. Se invoca argumentul că în ţara românească s-au făcut anul acesta însămânţări cu

douăzeci la sută mai puțin decât în anul trecut, şi criza şi demoralizarea de astăzi nu îndreptățesc nici o nădejde de ameliorare. Controlul, apoi, al împrumutului, nu poate avea mijloace, la dispoziție, eficace. O anumită faimă-rea, persistentă, sugerează o vagă aprehensiune că sumele avansate n-ar ajunge, totalmente, şi pe drumul cel mai scurt, la destinație. într-un cuvânt, lipseşte încrederea: „românii sunt simpatici, sunt încântători, sunt adorabili... Au toată simpatia noastră, dar nu sunt serioşi"... Şi cum, oare, s-ar ajunge la încredere când bancherii văd şi ştiu că banii româneşti disponibili trec granița şi se adăpostesc în tainițele de oțel ale băncilor din Olanda, din Elveția, din Franța?... Când depunătorii aceştia, români, departe de a fi anonimi fără importanță, fac parte din clasa conducătoare, din personalul politic şi administrativ al țării? Ce poate răspunde un ziarist unor asemenea argumente? Atâta doar că exodul acesta de capitaluri româneşti e pricinuit de o altă teamă: legea controlului averilor, iminentă, determină pe politician şi pe înaltul funcționar să-şi apere un peculiu atât de trudnic şi cinstit acumulat... Dar toate astea sunt departe de a ispiti vițelul de aur al Apusului, de a da buzna prin poarta nouă - (proaspăt văpsită de legiferația lui Virgil Madgearu) a pieții româneşti. Impresia francezilor în cazul împrumutului agricol e că au realizat nu o afacere, ci o gentileță.

Momentul, totuşi, e cât se poate de favorabil marilor operațiuni financiare româneşti, pe piața Parisului. Căci nu numai argumentele economice sunt valabile, în prilejul de față, pentru încheierea de împrumuturi şi de concesiuni. Pentru asta însă ar trebui să dispunem de alt echipaj politic şi de un aparat diplomatic cu totul alt. Un aglomerat de electori, de snobi şi de comisionari nu vor izbuti niciodată să ne apere interesele şi să le impună în largul lumii. Cu doi-trei oameni conştienți şi energici, simple excepții cari confirmă jalnica stare generală, nu se poate face, pretutindeni, față. Şi astfel, se pierde singurul moment favorabil de a exploata, pe deasupra situației bancrutare, argumentul politic.

Căci francezii sunt, într-adevăr, neliniştiți *de sprijinul financiar pe care l-au găsit la Londra toate statele intrate în constelația politică italiană.* Turcia, Bulgaria, Grecia, Ungaria, mai ales Ungaria, au cunoscut de curând alinarea lirelor sterline ale Rothschildzilor britanici. Pare din ce în ce mai dovedit că politica travailistă tinde să neutralizeze forța politică şi economică a Franței în Mediterana. Răspunsul Franței răsună tocmai din Iugoslavia, unde aurul francez construieşte, pe lângă altele, şi o linie strategică. Ar veni poate şi rândul României. Ar veni cu toate că, pentru moment, pare primejduită a doua tranşă a împrumutului Blair... Dar bunăvoința Franței este anihilată de stângăcia, cu forme paralizante, şi de nepriceperea, cu aspecte de imbecilitate, a „cancelariei" româneşti. Asta e însă tema unui alt articol.

1931

FAZA FINALĂ

Se zice că „guvernul provizoriu" (expresiune lansată de Agenția telegrafică Sud-Est) a intrat în faza finală, sub ochii întristați ai Parlamentului. Triştii ochi ai neputinței, într-adevăr, ce poate fi mai jalnic, în politica noastră internă, decât spectacolul veşnicelor majorități cari, de la război încoace, n-au izbutit niciodată să impună un ritm şi o ținută guvernelor, necum o alcătuire, necum un program şi o acțiune realizatoare. Sunt, desigur, în masa majoritară, suficiente individualități cari, fără să le exagerăm, fireşte, valoarea şi energia, se pot măsura oricând cu idolii alterați ai băncilor ministeriale.

Cu siguranță că aceste majorități mai pot completa prin delegație un cabinet în dezagregare, ceea ce, de altfel, nu e prea mare ispravă: idolii, de odinioară, s-au uzat şi s-au fleşcăit, unul câte unul. Sub o energică acțiune parlamentară, sub biciul unui control serios şi a unei atitudini virile, chiar guvernul acesta provizor şi-ar mai găsi răsuflul şi echilibrul.

Dar formele vieții noastre politice, cu instituțiile ei, impun, pesemne, legi ce nu se pot înfrânge. Şi cele mai dârze frunți, cele mai legitime nerăbdări sunt forțate să se închine şi să aştepte. Portofoliul ministerial nu va fi, decât prea arare, recompensa meritului şi a priceperii. Portofoliile se împart după importanța contribuțiilor la cheltuielile din opoziție. Portofoliul e expresiunea unui echilibru între şantaj şi sacrificiu.

Guvernarea național-țărănistă şi Parlamentul cel liber ales se vor duce curând pe apele Styxului, ca o ultimă colecție din Monitorul Oficial, fără răsunet şi fără urme. Amintire, pe curând penibilă, a unui partid care, cât a stat la putere, s-a dedat cu predilecție spectacolului luptelor între personalități. Şi ce personalități! Victoria câştigată a fost atât de mare încât cuceritorii puterii au intrigat şi au instigat tot timpul, pentru un minister, pentru un privilegiu.

Prin forța inerției şi a determinismului s-au obținut, fireşte, câteva realizări: stabilizarea, restaurația, nu sunt printre cele mai neînsemnate. Dar astea, repetăm, participă din imperativele misterioase ale istoriei. încolo, corifeii s-au învrăjbit şi se lucrează şi astăzi pe marginea abisului opoziției şi a uitării. Se zice că asupra lor planează amenințarea dictaturii. Se afirmă chiar că, odată în opoziție, temperamentul şi situația lor se va restaura, de la sine: un val de nouă popularitate va ridica, într-un elan comun, pe național-țărănişti şi pe liberali, uniți în lupta pentru apărarea libertăților constituționale.

E o zadarnică speranță, aceasta. Şi o experiență din care țara nu are nimic de câştigat. Fiindcă nu poate nimeni şti dacă după o perioadă dictatorială, se va reveni la sistemul actual, al actualelor partide, cu actualele mutre, fost şi viitor ministeriale, în primele rânduri. E neîndoielnic că o campanie național-țărănistă şi național-liberală poate sabota orice încercare a unui regim personal de a dura şi de a înfăptui. Un asemenea regim nu are nici o şansă de reuşită. Dar poate duce la un singur rezultat: licențierea vechilor clanuri şi formațiuni de interese în folosul unor partide reale şi noi: partide bizuite pe straturi sociale adevărate, cu necesitățile şi ideologiile lor sincere. Parlamentul de azi reprezintă deci ultima gardă a unei stări de lucruri in declin. El apără, în mişcările lui muribunde, cauza comună a politicianismului de toate nuanțele *r*\. dacă instinctul de conservare al acestuia n-ar fi atât de jigărit, am vedea poate pe d-nii Maniu, I. G. Duca şi

Averescu încleştați într-o sforțare frățească întru apărarea provizoratului de astăzi şi întru slăvirea şi multiplicarea paliativelor lui deznădăjduite...

TEXTILELE ROMÂNEŞTI ŞI CREDITUL NOSTRU EXTERN

Pretutindeni, în Europa, industria textilă trece printr-o aspră criză. La noi, un tarif vamal de favoare n-a izbutit să apere fabricile de postav de toate simptomele unui profund şi grav dezechilibru. Nu de mult, la Buhuşi, cereri de sporuri de salar au fost refuzate şi începuturi de grevă brutal înăbuşite.

Dar recenta intervenție a capitalului străin în textilele româneşti e de natură să complice în mod deosebit de grav situația întregului nostru credit în străinătate. Se ştie că d. Lazar Margulies este poate singurul mare-industriaş român care a izbutit să-şi procure credit peste graniță, într-o măsură uimitoare (90 milioane franci), în actuala stare de lucruri. Dar scăderea enormă a consumației interne, constrângând fabricile textile să reducă, în raport, producția, amenință această industrie să nu poată remunera capitalul francez atras într-însa, ba chiar să-i impună pierderi severe. Şi nu e nicidecum momentul să se sporească suspiciunile finanței străine față de România, prin asemenea operațiuni periclitate. Este deci o chestiune de interes general să se vie în ajutorul acestei atât de importante industrii care, mulțumită împrejurărilor, poartă răspunderea creditului pieței noastre. Revenirea la randamentul deplin nu este însă posibilă fără mari comenzi de stat pe care guvernul ar fi dator să le furnizeze fabricilor în restrişte. Mai ales că aceste comenzi sunt de o utilitate urgentă diverselor noastre instituțiuni şi occidentalului aspect al aparatului nostru de stat.

FRANCI FRANCEZI
sau
CE TREBUIE SA ŞTIE UN MINISTRU ROMAN

Echipe vechi şi noi de pelerini financiari români au purces, pe cunoscutul drum al lui Ronsard-Mărăcine, să tocmească, în Franța, împrumuturi. Franța momentului de față este, fără doar şi poate, singura țară, singura piață, în care cumplita şi binemeritata noastră mizerie poate solicita un ajutor. Un mare bancher bucureştean, din fruntea unei vechi instituții financiare (utilizăm toți aceşti termeni cu sentimentul precis al relativității lucrurilor de la noi) a fost, pe câteva săpiămâni, de altă părere. Dintr-o scurtă convorbire la Paris, am aflat convingerea domniei-sale că stăruințele româneşti, aci, se vor istovi zadarnic. Banii, trebuie să mergem să-i căutăm pe alte pieți, mai întreprinzătoare. îi vom găsi, fireşte, mai scump, dar îi vom găsi la sigur: Haga, Berna sau Geneva ne vor deschide porțile lor de aur, pe preț de şapte sau opt, sau chiar şi nouă, la sută...

Un împrumut României comportă, în ochii bancherilor internaționali, atâtea riscuri, încât o asemenea dobândă nu li se pare cămătărească. Chiar atunci când capitalul francez se află în măsură şi în necesitate de a face plasamente pentru procente de unu şi jumătate. Dar capitalul francez, de când cu pățania lui din Rusia, ***c*** scutur... dc o sfântă spaimă de aventură. Preferă, astfel, să se strecoare în depărtări, prin mâinile sigure şi garantate ale asociațiilor şi ale intermediarilor săi din Olanda, sau din Şvițera.

Un foarte activ ministru actual, prieten al d-lui Detterding şi al d-lui Snowden, şi-a azvârlit şi dânsul iluzia, ca un nou Zarathustra, dincolo de continent şi de oameni. D. Madgearu, pentru a cărui putere de muncă şi de organizare păstrez o stimă tenace, a dezmierdat speranța, dulce şi absurdă, că va atrage în întreprinderile şi în bunurile româneşti capitaluri din

Anglia. S-a bizuit, pesemne, pe însăşi dificultățile - enorme - în mijlocul cărora se zbate producția engleză. A speculat, pesemne, însăşi tendințele de evadare ale capitalului englez. Astăzi şi această consolatoare aşteptare trebuie abandonată. A abandonat-o, de altfel, la timp, însuşi d. Virgil Madgearu.

Mai sunt apoi oameni puțin pretențioşi, dar ingenioşi, cari au preconizat, în locul masivelor împrumuturi, micile „tapări" în Italia. Durere însă - cum spun ardelenii -, astăzi nici aceste expediente nu mai sunt posibile.

Rămâne piața Parisului, străbătută astăzi, de primii fiori ai marei crize mondiale. Teama şomajului, de care Franța fusese scutită, determină pe curând, fixarea primelor măsuri împotriva mânii de lucru străine. Aceste măsuri nu se vor putea, pesemne, aplica fără dificultăți politice externe, foarte serioase. E un amănunt cu deosebire important, acesta. Imobilizarea, inerția capitalului francez, terorizat de ultimile krahuri şi lipsit, din motive binecuvântate, de plasamentele comode din Germania şi din Italia, e o altă îngrijorare foarte simțită. Economiile franceze, încremenite în marile bănci sau în casete, au nevoie neapărată de plasamente. Mentalitatea burgheziei franceze nu poate admite capitaluri improductive. D. Tardieu a imaginat campania utilajului național. S-au destinat apoi trei miliarde coloniilor franceze şi cinci sute de miliarde republicilor sub mandat, ale Siriei şi Libanului. Dar faimosul ciorap de lână nu e inepuizabil... Şi fiindcă sub presiunea gazetelor naționaliste francul francez s-a retras, cu durere, din Germania iridentă... Şi fiindcă acelaşi franc nu se poate rostogoli în Italia amenințătoare - căci nimic nu irită mai mult cocoşul galic decât amenințarea... Fiindcă Ungaria e în tabăra vrăjmaşă a blocului turanic din care fac parte Bulgaria, rău notată, Turcia, deocheată, şi fiindcă Grecia e suspectă. Nu rămân, ca plăți posibile, decât țările aliate, Polonia, Iugoslavia şi România. Adică țările cele mai rău-platnice şi mai lipsite de educație financiară... Rău-platnice, dar aliate.

...Krahul Devilder încetineşte, pentru moment, ritmul intervenţiilor financiare franceze în Polonia. Ezitările Iugoslaviei de a revaloriza rentele vechi alterează, vremelnic, buna-dispoziţie a finanţei franceze, deja prezentă în această ţară, realmente bogată şi productivă. (La noi se mai păstrează încă legenda incomparabilităţii bogăţiilor şi rodniciei pământului nostru. E bine să se ştie, în sfârşit, că nu suntem singura ţară, bogată *virtualmente,* şi fertilă, din Europa). România însă, care, în momentul suprem a avut buna inspiraţie de a subscrie revalorizării rentelor şi de a accepta controlul utilizării împrumuturilor - ceea ce atrage un umilitor dar salutar control financiar general - e privită, de la un timp, cu simpatie. E rolul oamenilor noştri politici de a trage maximum de foloase, de pe urma revirimentului acesta de simpatie. E rolul lor să dea o impresie de sobrietate şi de seriozitate (francezii au experienţa nuanţelor) şi, pentru aceasta din urmă, trebuie să facă dovadă nu de impresionism, ci de pricepere şi pregătire. (Dar unde e biuroul de studii franco-român care să fi întocmit dosarele şi totdeodată, contactele?)

...Trebuie, în sfârşit, accentuat şi repetat până la o adâncă implantare a acestui adevăr, în capetele îngâmfate ale conducătorilor: că întreaga activitate a Franţei briandiste şi naţionaliste la un loc e dominată de ideea şi de preocupările viitorului război european ...Că finanţa franceză e de pe acum subordonată grijilor politicei externe a Franţei... Că vor profita de această situaţie statele aliate Franţei - e drept, în măsura isteţimei şi agerimei oamenilor lor politici.

ORA TITULESCU

Rolul principal din *Aida,* rolul Radames, *„salvatore della Patria",* pe cine oare nu-l ispiteşte? Unul după altul, bătrâni debutanţi şi-au frânt gâtul şi cariera, la lumina

rampei politice, în văzul gloatei cinice, în ora mfte -a răspunderii. Astfel, asistarăm, pe vremuri, la ora şi înceitarta lui Ionel Brătianu, o oră care, cu întreruperi, a durat pateu ani: 1914-1918. Veni apoi ora generalului Averescu,*j$ilt&* care s-a ridicat rânjetul de lună plină şi abundent furunculară al d-lui Argetoianu (Aplauze la ridicarea cortinei, fluietfctttri şi huiduieli către sfârşit: spectacol întrerupt, debut zădâmî£H)i A fost şi ora sincopată a d-rului Lupu, a fost şi o?£'& gumilastic a răposatului Vintilă Brătianu, prin 1924, singurul care a izbutit să se menţină pe scenă, spre marea coristerrlare a auditoriului naţional. 'v-

D. Iuliu Maniu s-a înfăţişat şi d-sa pe scena patriei îfi pericol, cu al său de pomină partener Vaida-Voevod, ia^'iri' cele din urmă, ca o surpriză, s-a ivit şi ineditul d. Mironescu, izmenindu-se de atâta cinste a împrejurărilor, între reflectoare.

Toate acestea să nu fi fost oare decât o preparaţie istorică, o gradaţie meşteşugită, pentru apariţia senzaţională a veritabilului număr, a Napoleonului momentan, a extraordinarei vedete, supremă rezervă a culiselor destinului, quinteSenţă şi apogeu al necunoscutului naţional, al exotismului politic, domnul domn Nae Titulescu, adus, pentru o parante2&'de gală, anume de pe ţărmurile Tamisei?

Vom asista oare într-adevăr la o producţie Titulescu, trâmbiţat de impresari abili, ca un fel de Josephină-Baker a momentului? ..

Avea-vom, în sfârşit, îndelung aşteptatul guvern Tituleşeitf

în ciuda tuturor proorocilor de culoar şi anticameră, în ciuda tuturor presiunilor amicale (căci în preajma tuturor idolilor şi gloriilor pe cale de realizare roiesc şi colcăţe.c^ într-un Camembert neîndeajuns de „făcut" prieteni-fermenţi cari se însărcinează cu vehicularea procesului de ascensiune, şi descompunere), afirmăm că d. Titulescu nu va accepta rolul ce i se oferă, partitura ce-i gâdilă coardele vocale în ispită... *„Radames salvatore della Patria"...* -' *';

Şi dacă ne-am înşelat, atunci, pesemne, ne-am înşelat toţi cei ce am crezut în strălucita deşteptăciune a petulentului avocat al României la Londra şi la Geneva. Şi cel dintâi înşelat, cel mai mare şi mai profund păcălit va fi fost însuşi d. N. Titulescu, în evaluarea pe care a făcut-o asupra forţelor şi mijloacelor sale, şi mai ales asupra gravităţii situaţiei noastre economice, în legătură cu haosul mondial şi cu determinismele în plină dezlănţuire...

Nu credem, deci, până nu vom fi văzut isprava cu ochii... Până ce d. Titulescu nu va fi pogorât (cu deplină ştiinţă despre cele ce săvârşeşte) din apoteoza permanentă a situaţiei sale supernaţionale apusene, în focul de paie al unei prezidenţii de cabinet din Calea Victoriei.

NECROLOG TARDIV: VINTILĂ BRATIANU

Un brusc acces de făţărnicie şi de laşitate cuprinde lumea politică la moartea câte unuia din ai săi. Un vechi dicton latin se clăteşte în memorie să susţină cu prestigii de cultură primară această atitudine de spaimă umană şi de falsă decenţă. A murit Vintilă Brătianu... Şi iată, partidele, toţi adversarii, rând pe rând, în câte o cuvântare mortuară, s-au retractat. S-ar zice că numai în faţa mormântului proaspăt, firea şi mintea tuturor acestor conducători, de opinie şi de naţiune, s-a limpezit. Tot ceea ce au gândit şi afirmat în focul acţiunei a fost, pare-se, pripeală şi patimă. Numai când potrivnicul a închis ochii, supravieţuitorii i-au distins marile însuşiri.

Vom mărturisi şi noi, fireşte, că moartea lui Vintilă Brătianu este o pierdere, dar mai ales o pierdere de timp. Nu suntem oare datori, în primul rând, cu adevărul în faţa cetitorilor noştri? Dacă Vintilă Brătianu ar fi fost un simplu particular, săvârşirea lui din viaţă s-ar fi petrecut cu modestia

şi tăcerea unui trist eveniment familial. Din acest punct de vedere moartea omului acesta cu o ireproşabilă viaţă familială (căci d. N. Iorga, în criză de argumente, a introdus acest extraordinar criteriu în examenul istoric al individualităţilor politice) este fără îndoială o pierdere dureroasă şi profund particulară. Dar răposatul Vintilă Brătianu a fost un om public, un cetăţean care s-a îndreptăţit să ne guverneze şi să ne croiască destinele, după anumite proiecţiuni mintale ale sale. Şi de aceea defunctul nu se poate bucura, ca un om de rând, la dispariţia sa, de indulgenţele dictonului latinesc...

Vintilă Brătianu, să nu uităm, a fost o nefastă prezenţă în politica românească. S-a spus despre fratele său, Ion, că privea România ca pe o moşie proprie, peste care l-a pus soarta stăpân. Se poate repeta şi despre succesorul său Vintilă acelaşi lucru, cu deosebirea că pe moşia strămoşească, pe care o administra cu îndârjire, i-au hărăzit ursitoarele rolul de vechil.

Energia şi perseverenţa i-au fost pesemne date, pentru ispăşirea unor vechi păcate unanime. De cincisprezece ani Vintilă Brătianu ne-a impus ignoranţa lui, ne-a impus greşelile lui catastrofice. Au nu el este care a dictat în politica statului, în primii ani după război (ca să ne limităm la această perioadă, adică tocmai în timpul când s-au comis erorile fundamentale de conducere, erorile nici până astăzi îndreptate)? îndărătnicia lui a întârziat cu zece ani procesul de refacere şi de unificare al României. Nimeni nu tăgăduieşte astăzi această realitate şi toţi încearcă să o scuze invocând patriotismul defunctului. Patriotismul însă nu e o scuză, după cum nu e nici o profesiune. Sentimentul acesta, în afară de piepturile câtorva sute de profesionişti în măsură să-l practice şi să-l ţipe la răscruci, mai pâlpâie şi în conştiinţele a vreo cincisprezece milioane de necunoscuţi, fără ca să se pretindă, aceştia, să-l exercite, separat, pe spinarea tuturora. Dar Vintilă Brătianu s-a născut fiu şi frate de prim-ministru. De aceea i-a fost dat să urce trepte peste puterile minţii şi ale trupului său de om

plăpând întru toate. A făcut parte dintr-o plutocraţie şi a beneficiat de norocul acesta, fără să fi primit, cel puţin, darurile şi pregătirea ce însoţesc, de obicei, pe unii privilegiaţi ai soartei. Nimeni, de pildă, nu va tăgădui, că pentru funcţiunile sale, Vintilă Brătianu a fost de o incultură totală, după cum pentru misiunile ce-şi asumase a fost de o lipsă de talent şi de o sterilitate absolută. Ştim, o tristă patalama de inginer e invocată, în apărarea unui om politic totalmente lipsit de cultura veacului şi de acea lumină, de acea inspiraţie, care a distins, totdeauna, pe şefii de popoare. Aci stă însă, toată explicaţia dezastrului paradoxal care s-a abătut asupra unei naţiuni, a doua zi după îndeplinirea idealurilor: că împrejurările au înfipt, în fruntea celui mai puternic partid, pe Vintilă Brătianu, a cărui autoritate, printre partizani, se alegea dintr-o mistică de familie şi o teroare bancară. Pe Vintilă Brătianu, om lipsit de cultura necesară bărbatului de stat, lipsit de inteligenţa şi imaginaţia acestuia, înzestrat numai cu o încăpăţânare care parodiase voinţa şi izbutise să imprime vieţii noastre două legi, ca două blesteme: legea lui "prin noi înşine", generatoarea foametei şi a dezorganizării, şi legea din 4 ianuarie, generatoarea crizei dinastice şi a anarhiei. Soarta a vrut însă, ca acest fanatic al puţinătăţii sale să cunoască, pe toată linia, înfrângerea, încă din viaţă. E o palidă sancţiune a împrejurărilor pe cari le-a nesocotit, a datelor pe cari le-a ignorat şi le-a contrazis cu întunecare. E o uşoară răzbunare a destinelor româneşti pervertite de îndărătnica împotrivire a defunctului vistiernic vreme de peste zece ani: Vintilă Brătianu a cunoscut în ultimul timp asprul supliciu al frământărilor neputinţei, umilirea renegărilor tardive şi zadarnice, muta exasperare de a-şi vedea cu ochii funesta lui operă ştirbită cu târnăcopul şi fundamentul ei politic zvârlit în aer. Evocăm minusculul său zbucium de făptură ţinută în cleştele gigantic al istoriei, în preziua întoarcerii lui Carol al II-lea, la 8 iunie. Ce revărsări lăuntrice de vânăt venin, rotit de zece mii de ori prin sângele

asmuţit în blesteme! Infernul acesta, pe care fiecare, într-un fel sau altul, îl cunoaşte, fie şi din oroarea unei singure clipe, Vintilă Brătinau l-a îndurat în smoala clocotindă a evenimentelor, luni după luni.

Se poate deci vorbi de nedreapta, de absurda şi zadarnica lui pătimire. Se poate spune că pentru răul imens făcut unei societăţi zdrobite şi înfometate de această încarnare a mediocrităţii posomorâte şi agresive, Vintilă Brătianu a plătit cu sănătatea şi viaţa. Pământul ţării pe care a iubit-o dar şi întristat-o acceptă lutul său cu indiferenţă şi iertare. Dar Nemesis, care nu iartă, e de veghe. Ea se va înverşuna, dincolo de cenuşa Brătienilor, pe opera lor şi pe unealta lor de totdeauna. Declinul Partidului Liberal, aşa cum a fost conceput şi simţit de Vintilă Brătianu, se accelerează, după moartea acestuia. Hegemonia politică a liberalilor a luat definitiv sfârşit. Ralierea se face în jurul lui I. G. Duca, acest cunctator care a ştiut să aştepte, acest Hamlet care a ştiut să-şi disciplineze îndoielile. Lui îi incumbă să dogmatizeze resemnările Partidului Liberal. îi trebuie energie şi timp pentru aceasta. Energie are, dar timp îi va lăsa oare elevul George Brătianu, şef de partid la 32 de ani? Fortimbras nu trece, fără folos, prin putreda Danemarcă.

...Inutil să adăogăm că între acestea, pe scena istorică a lumii, se furişează o mască nouă şi zei necunoscuţi îşi exercită inspiraţia inedită, modificând răsuflatele deznodăminte.

ATENTATUL CONTRA LUI SOCOR

Dacă ar fi afirmat cineva, în 1928, la ivirea ţărăniştilor la putere, că sub Vaida-Voievod sau sub Ion Mihalache se vor mai petrece, tolerate de poliţie, excese antisemite, pogromuri şi atentate, lumea l-ar fi luat, desigur, drept nebun. Antisemitismul oficial n-a fost oare, timp de zece ani, tema

de atac a opoziţiei, atât în ţară, cât mai ales în străinătate? N-au utilizat, oare, naţional-ţărăniştii susceptibilităţile filosemite ale finanţei internaţionale, pentru a zădărnici tentativele de împrumut ale liberalilor?

Şi iată că, sub Vaiva-Voievod, excesele şi ultragiile antisemite au reizbucnit şi, după cum se ştie, nu fără asentimentul anturajului fostului ministru de Interne. Şi iată că, sub Ion Mihalache, devastările, brutalităţile şi, în cele din urmă, atentatele continuă, ca şi cum nimic nu s-ar fi schimbat. Timiditatea, ca ministru, a d-lui Ion Mihalache, egalează, dacă nu întrece, curajul său, ca opozant.

Iar în ceea ce-l priveşte pe Emanuel Socor, victima scrisului său, el apare într-o lumină specială, de vendetă corsicană...

Familia d-lui A. C. Cuza nu-i iartă, mai presus de atitudinea de totdeauna a *Adevărului,* broşura prin care Emanuel Socor a pus capăt, pentru vecie, reputaţiei de savant a profesorului.

E, totuşi, deplorabil că la noi câţiva tineri nepregătiţi, sub instigaţia evidentă la crimă, a unui doctrinar posedat, se erijează în justiţiari ai scrisului şi ai cugetării, sub privirile de o culpabilă toleranţă ale politicianismului oficial.

SUB ÎMPRUMUTUL MESCHIN

Un plan cincuenal. Spre o ordine nouă. Totuşi, alegeri...

Specialiştii au, din nou, cuvântul. Au proclamat, deci, în fraze grave şi impregnate de o ştiinţă severă, că suma pe cale de a fi ciupită de hagii noştri financiari, la Paris, e mult prea neînsemnată, de vreme ce nu reprezintă decât de-abia o zecime din bugetul acestei încercate şi mizere ţări.

Ştiinţa lor hermetică şi precisă ne-a dovedit, încă o dată, că în materie de finanţe, mai mult e mai bine decât mai puţin. Un îndemn pentru escaladarea scării astronomice a cifrelor se desprinde din vorbirea lor complicată şi impresionantă, de termeni tehnici.

Mai aflăm, apoi, din această învăţătură de adâncimi insondabile, în care d-nii Argetoianu, Madgearu, Manoilescu şi alţii excelează şi în care accesul profanilor e interzis, că ar fi compromiţător să tapezi o sumuliţă meschină când te pregăteşti tocmai să sângerezi, pe cineva, în stil mare. Prima operaţiune amână, dacă nu chiar zădărniceşte, pe a doua. în sfârşit, s-au străduit unii să se înduplece că decât o asemenea umilire a unui împrumut de cafenea (la cafeneaua Naţiunilor, România îşi face de la o vreme faimă de chibiţ), decât o asemenea nedemnitate, mai bine o atitudine demnă şi alt nimic.

Aci, specialiştii lunecă de pe domeniul ştiinţei lor stricte, pe acela al paradoxului... Căci de revelaţiile de până acum credem că au ţinut seamă, fiindcă vor fi fost iniţiaţi, la timp, şi pertractanţii. Pesemne însă, n-au putut face mai mult, şi tot pesemne, situaţia bugetară şi cea monetară e prea serioasă ca să mai îngăduie vreo izmeneală la porţile de aur ale capitalismului. Este cert că în răstimp Iugoslavia obţine aproape tot ce doreşte, pe aceeaşi piaţă aliată, pe care valorifică, deopotrivă, argumentul politic, pe lângă cel economic. Este ştiut că Grecia, de pildă, obţine la Londra repetate şi importante credite, fără efortul şi tărăboiul multiplilor noştri misionari pe cale de a căpăta neurastenia trenului, după atâtea deplasări subite şi reiterate. Evident, personalul nostru de conducere nu s-a priceput să folosească momentul excepţional de favorabil, momentul financiar şi politic, pentru a contracta un împrumut de investiţiune în Parisul sufocat de aur şi bancnote. Şi suntem, astăzi, singurul stat mare, mijlociu, sau mic, care nu a- obţinut credite. Bani au găsit şi bulgarii, au găsit până şi turcii, în Rusia Sovietică, au găsit şi letonii, livonii, estonii şi finlandezii. Şi dacă laponii de la Polul Nord se vor constitui

în republică, fiţi sigur că în momentul ridicării stindardului lor de argint se vor găsi în faţa unor propuneri de credite mai avantajoase decât cele ce ni se fac nouă... Dar mai ales, feriţi-vă de salvatori: temeţi-vă de oamenii cari vorbesc ca şi cum ar avea tezaurul băncilor străine în buzunar.. Discreditul românesc are cauze mai depărtate şi mai profunde, decât ignoranţa şi incapacitatea diverselor echipaje ale statului... Pentru moment, să luăm banii: creditorul e cointeresat la prosperitatea noastră.

Şi să ne amintim de proverbul evreo-arab care te sfătuieşte să te mulţumeşti, în anume situaţii, de la anume suflete, fie şi cu un fir de păr.

...De acest fir de păr domestic atârnă, pesemne, şi realizarea planului nostru cincuenal... Căci d. Madgearu lucrează la stabilirea unui plan de organizare agricolă şi industrială, după exemplul efortului rusesc. Nu e rău să imităm, câteodată, - dar de ce atât de târziu? A trebuit mai întâi să simţim, printr-o înteţire de mizerie, efectele aplicării planului cincuenal rusesc, ca să ne dăm seama de cele ce se petrec în Rusia? Acum, de-abia, s-a trezit perspicacitatea bărbaţilor noştri de stat, cari lasă, de zece ani, gigantica politică a Sovietelor şi străduinţa lor hiperbolică de a-şi găsi o nouă formă de viaţă, în atenţia incultă a agenţilor de siguranţă? Fiindcă, iată, de zece-cincisprezece ani, conducătorii României, reduc faptele şi împrejurările din colosala şi ameninţătoarea Rusie revoluţionară, la o simplă problemă de poliţie. Şi în ultimul moment, când suntem pe punctul de a fi stâlciţi politiceşte, şi sterilizaţi economiceşte, veşnicii noştri specialişti îşi descleiesc pleoapele pentru elaborarea unui „plan quinquenal", naţional.

...„Plan quinquenal" se numeşte un fel de program care spune: să facem, să dregem, să realizăm, să organizăm, să modernizăm, să raţionalizăm, să intensificăm... Pe hârtie, un asemenea plan izbuteşte întotdeauna, admirabil, deşi dă naştere la o inevitabilă şi crâncenă polemică între specialişti.

(D-nii Manoilescu, Madgearu şi Argetoianu să-şi prepare penele şi glasurile: fiecare îşi are punctul său de vedere). Adăogăm că planul nostru quinquenal, nu va fi quinquenal, ci ţinând seama de avansul, asupra noastră, al Sovietelor, cum şi de necesităţile urgente, va fi probabil un plan trienal - cel puţin în ce priveşte agricultura.

Se tratează concesionarea monopolurilor statului pe cinci sute de miliarde dolari, vărsaţi în cinci rate anuale a peste 16 miliarde şi jumătate de lei, rate cari vor servi la înzestrarea agriculturii şi a industriilor ce se află în graţia neo-fiziocraţilor noştri.

Să sperăm, cu întreaga ardoare de cari suntem capabili, în reuşita acestui plan care depinde în mare parte de nereuşita planului sovietic. în proiectul românesc de organizare se prevede „eliminarea consideraţiunilor politico-biurocratice" din calea planului acesta.

...Poate că legea care va acorda ofiţerilor activi dreptul de a ocupa funcţiuni civile se află în legătură cu această prevedere. Avem un general la Poliţie, altul, foarte destoinic, la C. F. R. Vom avea un militar la P. T. T. Să anticipăm. Pe încetul, vor apărea colonei în fruntea prefecturilor de judeţe şi poate căpitani pretori la administraţia plăşilor. Presupuneţi că guvernul actual sau cel viitor încredinţează principalele ministere câte unui ofiţer-general şi, iată, continuitatea, pentru un număr de ani, asigurată. Veţi zice, însă, închipuindu-vă tabloul, veţi zice: iată o situaţie foarte asemănătoare, dacă nu leit asemănătoare, cu aceea din Iugoslavia.

- Ba, nicidecum. în Iugoslavia fiinţează o dictatură militară adusă prin lovitură de stat, şi prin suprimarea libertăţilor constituţionale. în Iugoslavia a fost război civil şi vărsări de sânge. La noi va fi (subliniem că plutim în plină hipoteză) o continuitate stagiară, prin individualităţi nepolitice, şi instituită printr-un vot legal al primului Parlament liberales al României. Votul acesta nu are nici un caracter excepţional, nici o solemnitate, deosebită. Se votează o

simplă lege ordinară, cu repercusiuni tot atât de incalculabile ca ale oricărui act omenesc. E povestea atomului deplasat de un bobârnac, din căderea lui veşnic verticală. (Vezi Empedocle, Anaximandru etc.) Toate acestea, fără turburări şi orori inutile. Noi nu putem ieşi din tradiţie şi de aceea schimbările nu ne înfioară. E istoria României care continuă. (Tot astfel cum, la cealaltă extremă, revoluţia rusă e istoria Rusiei în continuare: aceleaşi execuţii, comploturi, spânzurători, asasinate, ca sub pravoslavnicii Ţari.) La noi, un complot se face cu ştirea poliţiei, o lovitură cu asentimentul guvernului, o stare excepţională cu votul în regulă al Parlamentului. Şi când e trădare, o ştim şi noi. Paralel, se fac chiar alegeri, deocamdată parţiale.

Evident, succesul e al Partidului Naţional-Ţărănesc. Evident, încă şi încă, Ardealul a respins categoric pe liberali. Dar ce folos? El seamănă din ce în ce mai mult cu acei coloşi hipertrofici, cu acei uriaşi apatici, cu o rea circulaţie, cu guşa mare şi ochii bulbucaţi, cu mâinile şi picioarele reci, şi cari nu au ce face, nu ştiu ce face, cu puterea lor.

ROMÂNIA ŞI SOVIETELE

Presa sovietică se ocupă, cu ocazia Tratatului de Alianţă Româno-Polon, de raporturile româno-ruse. Dintre toate statele limitrofe Rusiei, ţara noastră este singura - se pare - care se menţine de zece ani în stare de ostilitate cu U.R.S.S.

Păgubiţii (credem că nu mai e nevoie să o demonstrăm) suntem noi.

Starea de permanentă alarmă dintre Rusia şi România nu se datoreşte litigiilor existente, ci greşelilor diplomatice şi politice ale clasei noastre conducătoare. într-adevăr, România a respins sau a pierdut toate ocaziile favorabile pentru o

înţelegere cu uriaşul ei vecin. A întreprins apoi o prigoană absurdă asupra muncitorimii. Şi, mai ales, a procedat în aşa fel, încât toţi conducătorii comunişti români, în loc să fie în ţară, au trecut Nistrul în Rusia, unde agită spiritele şi ţin încordată atenţia opiniei Sovietelor asupra situaţiei din România şi a litigiilor dintre noi şi ruşi.

Ar fi totuşi momentul, cu toată alianţa româno-polonă (foarte necesară de altfel, şi nicidecum agresivă), să se încerce o reluare a relaţiilor diplomatice cu U. R. S. S. Politiceşte, actuala ruptură şi reciproca ignorare oficială dintre cele două state e o periculoasă absurditate. Iar economiceşte, reluarea raporturilor cu Rusia e o nevoie imperioasă, mai ales pentru Basarabia, şi mai ales pentru stabilirea unui armistiţiu economic şi poate pentru o temperare a aşa-numitului *dumping*.

România are totul de câştigat de pe urma normalizării relaţiilor ei cu U. R. S. S. Polonia, abia ieşită dintr-un război greu cu Sovietele, a reluat raporturile politice şi comerciale cu acestea. Simulând a fi uitat de existenţa Sovietelor, nu o anulăm, câtuşi de puţin. Vom privi realităţile în faţă, în loc de a ne lega la ochi şi a practica, ridiculi, impotenţi şi cei din urmă, faimoasa politică a cordonului sanitar. Suntem ultimii în această postură pe care au abandonat-o toţi foştii noştri aliaţi.

Bineînţeles la bazele încercării vor sta trei deziderate româneşti:

1) recunoaşterea alipirii Basarabiei;
2) restituirea tezaurului nostru de la Moscova;
3) stabilirea unui acord economic îngăduind refacerea ţării.

Credem că, după modul cum se desfăşoară evenimentele, condiţiile României n-ar mai întâmpina, din partea Rusiei, intransigenţa din anii trecuţi.

SÂNGE ŞI PUROI

O coaliţie a trecutului • Teama de necunoscut

A fost cuprinsă Camera, subit, de o mare dragoste şi compătimire pentru muncitorime. Sub steagul alb al umanitarismului, o adevărată unire sacră s-a realizat, clamată de retorii şi tribunii relativi, ai celor mai diverse partide. Un singur strigăt de la d. Iorga până la Franasovici, trecut prin gurile de aur sau aurite ale d-lui Pompiliu Ioaniţescu, Mirto, Leon şi Mirescu: anchetă parlamentară. Au existat, fireşte, nuanţe şi deosebiri. Deşi revoluţionar, elanul oratorilor era calculat, cu iscusinţă. Revoluţionarii guvernamentali cereau, de pildă, anchetă parlamentară, la fel cu ceilalţi, cu diferenţa însă că o subordonau, în timp, anchetei judecătoreşti şi poliţiste. Revoluţionarii liberali, iorghişti, socialişti şi ţărănişti-lupişti o reclamau fără zăbavă, de-a dreptul, peste capul autorităţilor, cari în definitiv sunt parte în acest proces, şi al Parchetului, al cărui şef suprem nu e decât d. Voicu Niţescu, păstrătorul peceţilor. Socialiştii au prins şi prilejul de a se afirma ca partid muncitoresc.

D. Mirescu, e drept, a vorbit cu bravură şi cu vehemenţă bine susţinută. Reprezentant al Ministerului de Interne, deci şef suprem al detectivilor şi port-cuvântul punctului lor de vedere, Armând Călinescu i-a paralizat, oarecum, avântul proletar, destăinuindu-ne, cu perfidii de intonaţiuni şi de sintaxă, că într-o convorbire discretă, din cabinetul subsecretarului de stat, deputatul socialist a recunoscut că vinovaţii turburărilor au fost agenţii comunişti.

în schimb, d. deputat Leon nu s-a bătut cu pumnii în piept pentru „poporul obscur al uzinelor". A declarat că în primul rând îl interesează consecinţele politice ale jalnicului eveniment şi ale zbuciumatelor dezbateri. Guvernul e vinovatul, guvernul e asasinul, a precizat d. Leon. Singur d. N. Iorga a explicat de ce: fiindcă guvernul nu are autoritate. D. Pompiliu

Ioaniţescu a întărit această acuzaţie când a denunţat că organele poliţieneşti tind să acapareze autoritatea, lucrând ca stat în stat, pe deasupra guvernului. Cuvântarea sa, care ar fi putut fi cea mai importantă, a pierdut prin temperamentele inevitabile, impuse de situaţia în partid, a oratorului.

S-a străduit cu multă abilitate d. Ricard Franasovici să obţină ancheta parlamentară imediată. Era cel puţin stranie poziţia de protestatar a d-lui Franasovici. în chestie de bâte, de gloanţe, de crime, partidul dumisale este ultimul care poate lua cuvântul să protesteze. Totdeauna, sub guvernările liberale, muncitorimea a fost copios stropită cu plumb fierbinte. Totdeauna, sub aceste guvernări, de la Chişinău la Oradea şi de la Cernăuţi [...]*, temniţele au fost bine ticsite cu uvrieri, iar tribunalele excepţionale au avut, intens, de lucru. Sistematic, partidul consiliilor de administraţie, când a fost la putere, a oferit proletariatului, în sentinţe pe care nici Casaţia nu izbutea, regulat, să le confirme, veacuri generoase de puşcărie. Iată de ce strădania d-lui Franasovici, suflet, de altfel, delicat şi absolut incapabil să-şi asume, individual, o răspundere sanguinară, a luat o înfăţişare ce s-ar putea numi cel puţin „tupeu",

Perindarea patetică a oratorilor se petrecea în faţa unor majorităţi zvonitoare, ca o clasă rău stăpânită. Nimic însă din zbuciumul marilor şedinţe, cu toate că tema era cum nu se poate mai abundentă: sânge, armată, popor, poliţie - cu toate că Demostenii se ofereau, din plinul putinţelor lor vocale, pentru efecte supreme.

Fiindcă toată turburarea se îndrepta către un scop, în sine, meschin, în care jignirea şi chinul muncitorimii nu constituia decât un pretext. Ţinta atacurilor nu era nici măcar guvernul, nici chiar poliţia şi Siguranţa, cu tendinţele lor de hegemonie. Ci pur şi simplu d. Marinescu, prefectul poliţiei, era năluca de a cărei existenţă se întărâtau vorbitorii,

*** Probabil o omisiune de tipar.**

d. Marinescu, vinovatul dorit, al tristelor întâmplări. Nu luăm fireşte apărarea prefectului, despre care se zice că ar fi introdus bastoanele de cauciuc şi metodele brutale. Dar credem că acest colonel ar fi fost atacat mai puţin, dacă funcţia de prefect de poliţie i-ar fi fost încredinţată de către unul din cele două sau trei partide de guvernământ. D-sa însă a fost pus acolo unde se află, în împrejurări speciale şi din graţii înalte.

De aceea, compromiterea sa în incidente de stradă sângeroase e urmărită cu un impresionant ansamblu, de către partidele, altădată, dezbinate. Vina sa, dacă există, nu e micşorată, nici dreptatea acuzatorilor, oricare ar fi mobilurile lor politice. Vrem numai să ridicăm puţin masca revoluţionară de ocazie, pe care au afişat-o artiştii tribunei. Să nu se emoţioneze muncitorimea de prăvălirea de sentimentalism cu care o copleşiră cei de guvernământ mai deunăzi. Să nu uite că apărarea cea mai eficace stă în conştiinţa şi în rândurile ei, dacă vor fi strânse şi unite.

Restriştile ei servesc, pentru moment, ralierei celor de dincolo de baricadă... Memorabila şedinţă a fost prima demonstraţie, oligarhică, unitară.

... într-adevăr, o propagandă insistentă, o acţiune înfrigurată se desfăşoară, în ultimele zile, pentru frontul unic al muribunzilor. Zdrobite, partidele se pregătesc pentru o rezistenţă în comun.

Ceea ce importă e să o facă cu propriile lor forţe. Tiradele şefilor nu trebuie să atragă, în lazaretele în cari se organizează rezistenţa lor fricoasă, mulţimea proaspăt salutată cu gloanţe.

Teama de necunoscut, teama de personalităţi, teama de generali, strânge rândurile imunde ale politicianismului. E o alarmă, fără temei. Nimeni nu se gândeşte, o ştim, să atenteze la scumpele lui libertăţi constituţionale, a căror virginitate a poluat-o, singur, şi incestuos, adesea. Ci numai să-i limiteze desfrâul, scoţând câteva din posturile de comandă ale vieţii

noastre de sub influenţa ei vătămătoare şi de sub zigzagurile ei dezorientate. Dar de ce, generali? Pesemne, nu mai e timp să descoperim alte „competinţe".

... Iată însă că Regele organizează (aşa cum principele proceda la aviaţie) un fel de concurs în scris, printre specialiştii partidelor, asupra mijloacelor şi procedeelor de refacere, asupra unui program, mai mult sau mai puţin cincuenal, de reorganizare. Să invocăm muzele economice şi financiare să inspire pe economiştii noştri. Să iasă din circumvoluţiile lor crispate, un plan quinquenal, luminos şi optimist, ca un imn. Un imn e totdeauna preferabil unui marş.

UN CONTRACT DE SALVARE A INDUSTRIEI TEXTILE

Spre intensificarea protecţionismulu • Se organizează scumpirea vieţii • între d-nii Manoilescu, Madgearu şi Mihalache

D. Mihail Manoilescu lucrează. Nimeni nu poate tăgădui aceasta. Laboarea d-sale frenetică se desfăşoară pe linii paralele ce străbat, deopotrivă, tărâmul ideologic şi domeniul realizărilor practice. în abstract, monstrul industriei prepară proiecte de lege: sindicalizările forţate. în practică, monstrul anticipează şi determină contracte. Aşa încât, se poate astăzi afirma că nu există departament la care să se acţioneze cu mai multă înfrigurare şi cu un mai perfect paralelism de realizări intelectuale şi materiale, decât acela al Industriei şi al Comerţului. Dacă ministrul nu se cruţă, sunt de temut, pentru d-sa, urmările surmenajului.

De această activitate, considerată în cadrul programului de guvernare naţional-ţărănesc, ar fi zadarnic să ne ocupăm.

Ce fac miniştrii şi doctrinarii naţional-ţărănişti? S-ar zice că un val de stupoare s-a abătut asupra conducătorilor, paralizaţi de dezinvoltura şi repeziciunea cu care cel de Industrie operează ziua nămiaza mare. D. Manoilescu a pregătit legile prin cari îşi impune teoriile d-sale protecţioniste în dispreţul guvernului şi al partidului şi al Parlamentului din care fac parte. Ceea ce e inexplicabil e tăcerea d-lui Mihalache. E inerţia d-lui Virgil Madgearu... Frică de cel ce trece drept ceea ce nu este? Frică sau, poate, complicitate? în cazul acesta, partidul, dacă mai există, sau Parlamentul, dacă n-a dispărut, au cuvântul.

Dar să coborâm la amănunte.

Am arătat cum, în unele cazuri, probleme urgente se subordonează realizării sindicatelor profesionale. Una dintre acestea este preţul exagerat al fabricatelor textile. Cu toată enorma scădere a materiilor prime şi a mâinii de lucru, ministerul n-a intervenit cum se cuvine pentru a determina scăderea în raport a preţurilor fabricatelor în desfacere. Ministerul s-a lăsat convins, prin argumente pe cari nu le putem ghici, că scăderea preţurilor, în proporţia justă şi necesară, la textile, nu se poate obţine decât prin crearea magazinelor de control şi a centrelor de consumaţie. Sugestiile acestea au fost trecute în anteproiectul legii pentru sindicalizarea industriei. Nobilul principiu al colaborării solidarizează, se vede bine, organele interesate, cu instrumentele de control. Iar momentan, publicul rămâne sub povara aceloraşi preţuri de spoliaţiune. Contract forţat sub imperiul necesităţii. Cetăţeanul şi târgoveţul nostru plăteşte de două ori şi jumătate mai mult preţul corespunzător din străinătate. De-abia după votarea şi aplicarea legii, va beneficia de o derizorie scădere şi asta numai dacă ministerul va accepta (şi le va accepta) noile condiţii ale industriei textile, care are mijloace de a dicta în materie.

Ar fi fost firesc ca, de vreme ce totul se subordonează unei legi care va determina o modificare de condiţii, să se

amâne orice contract de furnitură de stat, cu orice ramură industrială interesată. Este deci cu atât mai surprinzător să aflăm că delegaţia economică a guvernului a decis să acorde textilelor Buhuşi o mare comandă de postav pentru armată. Ceea ce înseamnă, în ultimă analiză, un nou impozit ocazional asupra publicului consumator. Chestiunea marilor furnituri e un întreg roman, de mare senzaţie, şi el nu poate fi povestit în câteva rânduri. Ceea ce trebuie ştiut e dacă s-a ţinut şi dacă se va ţine seama (şi în ce măsură) de faptul că: 1) preţul lânii s-a ieftinit, într-o proporţie dezastruoasă pentru producători; 2) preţul combustibilului a scăzut în aceeaşi proporţie; 3) salariile s-au redus la limita de strictă mizerie.

Rămâne de văzut dacă în preţul de achiziţie al postavului din furnitura aprobată cu atâta grabă de către delegaţia economică, calculele de reducere se fac cu stricteţea şi rigoarea cerută de realităţile costului.

Chestiunea aceasta se complică, în amănunt, cu faimoasa operaţie a lânii regenerate, de care nici unul din economiştii noştri oficiali nu s-a gândit, serios, să se atingă.

E vorba de unul din cele mai triste favoruri acordate cuiva în această ţară, şi în acelaşi timp cea mai flagrantă atingere adusă producţiei naţionale.

Totul însă se plasează în cadrul guvernării actuale, ale cărei faimoase principii joacă tontoroiul după sunetul unei misterioase orhestre. Şi încă o dată atragem atenţiunea d-lor Mihalache şi Madgearu să-şi lămurească punctul de vedere.

TEAMA DE SALVARE

Nimeni nu mai înţelege nimic: spovedania de fiecare zi şi de fiece oră a oamenilor politici. Unii nu înţeleg de ce nu cade guvernul. Alţii nu înţeleg de ce, totuşi, guvernul cade.

Parte, se declară pentru menținerea regimului. Mulți însă reclamă un cabinet de concentrare. O minoritate se pronunță pentru faimoasa formațiune a personalităților. Fiecare vede câte un colac de salvare pe măsura intereselor și a scumpului trup. Şi, în cele din urmă, nu mai înțelege. Totul pare, într-adevăr, de neînțeles.

Trăim, desigur, o mare restriște, și năpasta, fără îndoială, se va înteți. O rea presimțire străbate și își statornicește fiorul, prin orașele înfometate și prin satele urgisite. Vin vremuri cum de mult nu s-au pomenit, și pricinile lor ne depășesc. Conducătorii, din toate taberile, își mărturisesc, cu teamă, ignoranța, neputința și lașitatea. Aci stă explicația lipsei lor de autoritate și de aci penibila impresie de dezorientare și așteptare de catastrofă în care trăim.

Peste mulțimile resemnate se agită o conductorime buimacă. Adevărul, hidos și tragic, se desprinde și se arată respingător. înțelesul simplu al destrămării la care am ajuns stă în nepregătirea și insuficiența clasei conducătoare, în neștiința și mediocritatea tuturor echipelor noastre de politicieni, fără excepție. De cincisprezece ani, conducerea statului e disputată, crâncen, de câteva duzini de interesați și de incapabili. Deficitului lor intelectual, golului lor sufletesc, absenței lor de caracter le datorim, în cea mai mare parte, infamele dificultăți cari ne-au surprins.

In calea ochilor lor miopi, întâmplările au apărut mereu neprevăzute.

Prin ochelarii lor opaci, n-au deslușit nimic din frământările și înnoirile în cari au înaintat orbește. De-a-n boulea s-au fost izbit de toate barierele și s-au poticnit ponciș de toate obstacolele. Le-a stat în față o lume nouă, plină de posibilități inedite, grea de făgăduinți și de amenințări: Europa de după război și revoluție. Au fost avertizați la timp, de toate cărțile, broșurile, manifestele și gazetele ceasului, scrise de cărturarii de dreapta și de stânga, ai națiilor. N-au

cetit și n-au ascultat, căci erau cu urechile pline de propriile lor discursuri și cu sufletul pătruns de puhava lor experiență de club.

Zece ani de după Trianon pierduți cu încercări artificiale de industrializare prin noi înșine. Trei ani, apoi, în cari un alt regim s-a istovit în clevetiri și cancanuri. Aceeași trupă de transformiști, schimbându-și măștile, perucile și costumele, în indescriptibila învălmășeală obișnuită. De ce nu înțelegi că arbitrul ezită să aleagă?

Alarma totuși a răsunat pretutindeni. S-a înțeles că ne amenință ceva mai rău decât ruina. Şi, iată, cioclii situațiilor, profitorii pretențioși și gravi ai sinistrului carnaval politic s-au năpustit să elaboreze programul de salvare,. împărțind timpul și efortul ca pe o colivă. Economiștii noștri au descoperit, în sfârșit, titanicul avânt al Rusiei și zdrobitoarea concurență a Americii. Striviți între aceste banchize își vor insinua minuscula lor activitate, plutitoare pe o piele de focă.

Cerealele, lemnul și petrolul României, despre cari au învățat în cărți că sunt bogății incomparabile, nu vor găsi, ani mulți încă, nici o căutare.

Specialiștii caută în cărți îndreptarea. N-au aflat încă, specialiștii, că toate cărțile au rămas cu mult în urmă?... Planul de refacere înaintează.

Deci, ne pândește un pericol nou. Politicienii elaborează planuri. Se cunosc preludiile. Stipendiații băncilor și ai marilor industrii prepară o serie de măsuri, statuând și sistematizând spolierea populației și aservirea bugetului, în folosul eternului politicianism parazitat, sub formă de consilii de administrație, pe o industrie și o finanța de asemenea parazitară. Sub pretextul exemplului rusesc, se vor legifera, pe ani de-a rândul, dividendul asigurat și scandalosul beneficiu. Planul quiquenal al acționarilor și al spoliatorilor...

Salvatorii patriei s-au pus, pe brânci, pe lucru.

SINDICUL UNUI FALIMENT POLITIC: d. I. G. DUCA

Tineretul liberal şi-a sărbătorit noul şi tânărul şef. Deşi aproape trecut de cincizeci de ani, d. I. G. Duca ş-a declarat tânăr în permanenţă. Spiritul şi trupul şi-au păstrat acea supleţă nervoasă şi uscăţivă şi acel viu neastâmpăr plin de curiozitate mereu trează, semne sigure ale unei toamne primăveratice şi străbătută de seve târzii. D-l Eugen Titeanu i-a intonat un elogiu de o fermă ţinută literară, şi complicat cu vigmoase dar inutile iureşuri pamfletăreşti la adresa „georgiştilor", această neobosită obsesie a serbării.

Nu e lipsită de înţeles sărbătorirea d-lui Duca... Cu d-sa. suntem departe de Brătiai.u: altă minte, altă sensibilitate, altă cultură, alte procedee... Viaţa d-sale. de un discret eroism. îl designează, firesc, admiraţiei tineretului, cu condiţiunea ca tineretul să fie liberal. însuşirile d-sale i-ar fi croit, desigur, o carieră mai puţin strălucita şi comodă, dar mai creatoare, dacă debutantul de odinioară, care a păşit cu dreptul, pe calea onorurilor, n-ar fi fost dădăcit şi încătuşat, de la primele sale gesturi politice. D. I. G. Duca a fost copilul-minune al Partidului Liberal şi al ilustrei dinastii de la Florica. Dar n-a avut puterea să stranguleze, ca Hercul, şerpii ce i s-au adăpostit în leagănul începuturilor sale politice.

Incontestabil, d. Duca a crescut vertiginos, dar a crescut sub un clopot de cristal, sau ca fiii de familie, conformaţi, vrând-nevrând, unui tratat de puericultura. Ne gândim la ienicerii de odinioară, aleşi dintre puii de ghiaur, sau la ostatecii de la curtea Romei imperiale. în d. Duca s-a dezvoltat, de timpuriu, voinţa şi sentimentul realităţilor, dar s-a înfrânt şi s-a atrofiat revolta. Sunt spâni cărora le mijesc mustăţile în făptui vieţii. în d. Ducă, revolta s-a trezit tardiv şi cu atâta preget, încât spiritul său de disciplină a fost, din nefericire, mai puternic. Ca un adolescent, a aşteptat, în culise, primele şovăieli ale protagonistului, tracul fatal,

răguşeala iremediabilă. Dar când a izbucnit pe scenă, în rolul visat, spectacolul era pe sfârşite, spectatorii se precipitau la paltoane...

Momentul d-lui Duca a trecut, d. Duca se află într-o mare, într-o dezastruoasă întârziere de trei ani. Ar fi fost nevoie de gândul său înţelegător, de ochii săi clari, de braţul său nervos şi energic, a doua zi după moartea lui Ionel Brătianu. O apăsare pe cârmă, şi corabia liberală ieşea din apele uzurpaţiunei. Dar d. Duca a întâlnit căutătura posomorâtă a dinastiei herede. Priviri piezişe de şobolani adulmecători, priviri păsăreşti de femei păzitoare de tradiţii. Din cea mai depărtată tinereţe, cunoaşte d. Duca, şi resimte, efectul inhibitiv şi virulent ca un deochi, al acestor întunecate pupile. Automatic i se înţepeniră elanurile, în catalepsia disciplinei de casă. Victoria, deci, nu va fi smulsă, ci va veni singură. Ora cea gravă descinde lent pe minutare. Cariera d-lui Duca s-a săvârşit, aşa cum a început: sigur, treptat şi tutelar... Căci ochiul etern al Brătienilor încă îl pândeşte, şi din viaţă, şi din mormânt. D. Dinu Brătianu i-a zis: eşti copilul nostru, eşti opera noastră; noi te-am crescut, noi te-am îndrumat, noi te-am pregătit: vei funcţiona precum te-am calculat şi te-am gândit din capul locului, noi - Brătienii, noi - creatorii.

Patetică situaţie, între paznici ostili şi între cavouri. Copleşitoare moştenire, să ispăşeşti greşeli la cari nu ai participat decât din prudenţă şi ascultare. I. G. Duca se istoveşte în sforţări de victimă expiatorie. Nimeni azi nu se mai îndoieşte că tabăra pe care o comandă e departe, foarte, de cetate. E mult de când cei aleşi au auzit chemarea şi s-au despărţit, la timp, de surzi şi de îndârjiţi. D. Duca a rămas dincolo de ziduri, partidul său, ca să vorbim precis, s-a situat, solid, în opoziţie. Toate apelurile ulterioare, toate protestaţiunile din ceasul al 13-lea, vor fi rămas inutile. Ştim, d. Duca a dovedit că are geniul răbdării, dus până la resemnare. Dar Partidul Liberal mai este, oare, capabil de rezistenţă? S-a invocat, adesea, solida lui organizare

economică. S-a spus că poate, ani de ani, să pacienteze la ghişee şi în fotoliile consiliilor de administraţie. De acolo, Partidul Liberal îşi poate pregăti biruinţa electorală sau agitaţiile antisemite sau campaniile revoluţionare. Cazematele aurite ale Băncii Româneşti conţin explozibil pentru toate regimurile şi pentru toate rezistenţele... E poate ultima iluzie care ţine, laolaltă, pe liberali. Ispita şi teroarea bancară, tigva de meduză financiară a d-lui Nae Ştefănescu. Dar în taberile duşmane se ştie că fortăreţele economice ale Partidului Liberal se înalţă pe temelii şubrede şi mişcătoare. Banul, dacă nu e utilizat şi nu produce, e o materie inertă şi pieritoare. Toate industriile şi întreprinderile, prin cari se fecundează capitalul mobiliar liberal, grăbesc spre neant în ritmul general al crizei ce ne bântuie. E destul, pentru unele, o uşoară modificare a tarifului vamal, ca să cadă, zgomotos, în ruină. Iar cei din lagărul dimpotrivă, sunt hotărâţi la aceasta. Aşteaptă numai înfiriparea unei alte forţe financiare, care să preia, pe preţ ieftin, toată această paragină. Un bancher cunoscut, şi animat de mari ambiţii, cutreieră străinătatea, în acest scop. Vom face odată povestirea luptei pasionante dintre două bănci.

Intre timp, d. I. G. Duca e chemat să prezideze o asemenea situaţie. O situaţie de bănci în sistare de operaţiuni, de întreprinderi cari reduc producţia, de fabrici a căror prosperitate se bizuie desfacerea internă, asigutată de tariful vamal prohibitiv. O situaţie asupra căreia apasă şi imperativul vremilor şi al geografiei economice, aşa cum va fi impusă de la Geneva. Şi d. Duca ne face impresia unui sindic al destinului, peste o vastă organizaţie în restrişte. Poate că prudenţa care l-a deservit, iniţial, de data asta îl va sfătui. Strânge pânzele, povăţuieşte Nietzsche, când vezi furtuna. Partidul Liberal, sub conducerea d-lui Duca, să strângă flamurile, să-şi adune statura, să coboare tonul. Poate că experienţa şi agerimea d-lui Duca meritau o misiune constructivă. Dar l-au surprins asprele vremuri noi.

}. PARADOXUL BANCAR ŞI IMPOZITUL PE CAPITAL

Colaboratorul nostru, d. profesor Nicolaescu, a demonstrat, cu o netăgăduită competinţa, starea critică în care se află toate instituţiile noastre de credit. In demonstraţiunea d-sale, de o rece cruzime ştiinţifică, a ocolit pe cât era cu putinţă, marele cuvânt care, în dicţionarul bancar, succede, în gravitate, pe acela de moratoriu. A rezumat situaţia într-o constatare dezolantă; că astăzi, spune d-sa, nu mai există bănci sigure, ci, cel mult, bănci serioase si neserioase. A stabilit şi răspunderile - dar, la ce bun? învinuirile nu mai servesc la nimic, la căpătâiul bolnavilor. Trebuie leacuri. E nevoie de îngrijiri.

Situaţia însă, fără să înceteze de a fi gravă, devine, adăogăm noi, şi paradoxală, dacă ne gândim la marile depozite neutilizate zăcând în acele instituţii de credit româneşti şi străine, cari merită denumirea de „serioase". Niciodată, în ultimii ani, băncile nu au dispus de mai mult numerar decât astăzi. Niciodată ele nu au fost mai încurcate şi mai nedumerite în utilizarea numerarului, decât în momentul de faţă. Valul de insolenţă care cotropeşte piaţa, atmosfera de neîncredere şi acea anestezie a simţului de răspundere şi de obligaţiune care a cuprins deopotrivă pe oamenii de afaceri, pe negustori şi pe particulari, paralizează orice iniţiativă bancară. Un capital foarte important aşteaptă astăzi improductiv, în casieria băncilor osândite la lene sau la mizerie, operaţiuni de primitivism financiar.

între acestea, Statul are nevoie de bani. Exemplul Poloniei, al Greciei şi al Cehoslovaciei, când au fost pe pragul moratoriului general, cum suntem noi astăzi, ne-ar duce pe căi salutare dacă ar fi imitat la timp. E impozitul pe capital, e impozitul de 20 la sută. Graţie lui, în vecini s-a ameliorat situaţia. El trebuie aplicat şi la noi, fără preget. Nu diversiuni, nu paliative, repetate şi zadarnice, cum de pildă

cercetarea averilor, ci impozit pe capital, imediat. Nu e admisibil curbă de sacrificiu pentru unii, şi depozite doldora pentru alţii.

Ci măsuri eroice pentru salvarea Statului, şi spirit de solidaritate în jertfe, pentru ansamblul naţiunii. De altfel, o parte din capitalul fericiţilor şi mai-marilor a şi trecut hotarul, purtat de fiorii unor presimţiri diverse... Şi dacă guvernele nu se grăbesc, ele nu vor avea, în curând, altă resursă decât veşnicul şi jigăritul salariu al săracului.

CORIJAREA PARTIDELOR

Mitul unui nou guvern • Ce gândesc miniştrii actuali • Ce-ar ieşi din consultarea ţării • Riscurile situaţiei • Un minister Maniu în perspectivă • Diminuarea politicianismului şi o guvernare pragmatică, singura soluţie la care s-a oprit lumea politică

Guvernarea naţional-ţărănistă a fost înfrântă de împrejurări. Criza uriaşă prin care trecem i-a istovit sforţările. Afară de asta, guvernarea naţional-ţărănistă, după câteva realizări incontestabile, s-a zădărnicit adesea pe sine. Oamenii au fost, ca întotdeauna, mai prejos de misiunea asumată. Intriga, vanitatea, egoismul au bântuit mai rău decât în alte guvernări. Regimul s-a compromis prin indisciplină şi prin lipsă de lealitate în lăuntrul său. Cinstea, până la un punct, a fost salvată. Dacă nu e fată-mare, guvernarea naţional-ţărănistă, nici târfă, ca predecesoarele, nu este. Ea poate fi definită, cu o expresie la modă acum douăzeci de ani: *demivierge*.

Dacă împrumutul nu se va încheia, guvernul cade. Aşa grăiesc oracolele. Dar dacă împrumutul se încheie, guvernul totuşi cade. Aşa vor împrejurările. Nu importă termenul. Şi,

apoi, miniştrii sunt vizibil obosiţi şi descurajaţi. Unii se gândesc la salvarea partidului, printr-o retragere la [.. .]*. Alţii urmăresc pur şi simplu să atragă în cădere pe colegii mai bine înscăunaţi. Rezultatul e că partea cea mai importantă şi mai activă a guvernului actual doreşte opoziţia, „aspiră să pogoare". (Alfred de Vigny: *Moisi...)*

Retragerea însă a regimului naţional-ţărănist ar complica la infinit situaţia politică internă. Fiindcă, în momentul de faţă, nici un partid nu are prestigiul şi popularitatea necesară preluării succesiunii.

Fiindcă Partidul Naţional-Liberal nu poate fi chemat la putere, căci este impopular şi suspect.

Rămân două soluţii: guvernul de concentrare şi guvernul de aşa-zise personalităţi.

Amândouă aceste soluţii prezintă grave inconveniente şi primejdii.

Guvernul de concentrare n-ar face decât să grăbească venirea liberalilor la putere, prin crearea unui firesc curent de opinie în favoarea lor.

Guvernul de personalităţi ar determina, mecanic, o ruptură între naţionali şi ţărănişti, cu o apropiere a ardelenilor de liberali: o coaliţie Duca-Maniu în conflict făţiş cu Coroana... Şi vorbim aci numai de consecinţele interne.

Rămâne de încercat o diversiune: consultarea ţării. Dar fiindcă alegeri silite nu mai sunt tolerabile azi, căci nu le-ar tolera nici Regele, nici ţara, şi fiindcă asemenea alegeri nu ar rezolvi nimic, arbitrul situaţiei s-ar afla în faţa unor Camere alcătuite din fragmente învrăjbite. Diversiunea, deci, trebuie îndepărtată, dacă nu chiar înlăturată.

După toate semnele, după toate zvonurile şi izvoarele de informaţie, regimul actual va fi impus să furnizeze un nou efort, poate chiar sub prezidenţia d-lui Iuliu Maniu, idolul, statornic, al Ardealului.

*** Omisiune de tipar.**

O guvernare care să pregătească ultimele legiuiri şi aplicarea programului de utilaj naţional, la care se lucrează. O guvernare în timpul căreia se va desăvârşi opera întreprinsă întru diminuarea influenţei politicianismului şi a biurocratismului în stat. Operă la care au consimţit şi miniştrii actualului cabinet şi care constituie una din preocupările esenţiale ale programului în gestaţiune. Operă care a şi început prin preluarea punctelor de comandă şi de continuitate, administrative, de către oameni din afară de partide.

Când toate aceste măsuri de continuitate şi de siguranţă în stat şi de apărare împotriva hipertrofiei partidelor vor fi fost luate şi bine întărite, se va proceda la dizolvarea Camerilor şi la consultarea ţării, al cărei cuvânt va fi, atunci, ascultat.

REGELE, CURTENII ŞI PARTIDELE

Deşi personalităţile au avut din primul moment imprudenţa să se demaşte şi nenorocul să se ridiculizeze, alegându-şi singure umoristica lor denumire, acţiunea tainică de pregătire a opiniei, prin aranjamente cu reporterii şi directorii de ziare, continuă cu oarecari nădejdi. Un guvern se pregăteşte şi prin *interwiev-uri,* prin comentarii, prin discuţii, prin polemici şi mai ales prin fotografii... Sistemul a intrat în vigoare sub domnia martirizatului Rege Ferdinand, şi cei ce-l continuă şi astăzi, uită că se află sub domnia lui Carol al II-lea. Nu ignorăm, desigur, marile calităţi intelectuale, profunzimile sufleteşti ale suveranului defunct şi nici nu e în intenţia noastră să intonăm imnuri anticipative monarhului situat la început de regn. După toate semnele însă, Regele Carol e departe de a fi afectat de acele defecţiuni ale voinţei,

de cari a dat dovadă Ferdinand, poate tocmai din pricina excesivei sale delicateţi şi a durerosului său scrupul de a evita discuţii şi conflicte cu indivizii de rând ce-l asfixiau.

Carol nu pare a fi deloc un rege captiv, un rege al camarilei şi al rapoartelor secrete. El sparge inevitabilul cerc al spinărilor flexibile şi descinde în stradă, dincolo chiar de Calea Victoriei. Citeşte zilnic gazetele şi, desigur, surâde parcurgând cronicile politice în care se oglindeşte nu numai mâna care le scrie, dar şi sfoara de legătură şi nu arareori şi preţul, lamentabil de modest adesea. Regele Carol e un rege, mai întâi de toate, informat, şi nu numai prin agenţi, ci prin mijloace directe, dintre cari cel mai important este o curiozitate de psiholog, vioaie şi amuzată. Şi nu e o platitudine să amintim că e un rege pregătit, că această pregătire îmbrăţişează cultura mai multor limbi, şi e universală şi fără reticenţe, fapt care i-a fost reproşat, într-un articol insidios şi celebru, de doamna Eliza Brătianu... Concepţia oligarhică este, desigur, ca suveranul să ignore cât mai multe lucruri... Sfetnicii atunci se oferă să împlinească lipsurile şi neştiinţele stăpânului... întâmplarea face însă ca ştiinţa arbitrului constituţional să întreacă, de la o mare altitudine, zestrea minţii, de tot soiul, a politicienilor îmbulziţi să-l servească. Sunt unii însă cari, părăsind această unealtă, şi-au pus nădejdea în dibăcia lor înnăscută, în resursele lor de pezevenghi orientali, în mişcările firii lor duble, piezişe şi învăluitoare. Dar în câteva luni de zvârcolire şi-au dat, probabil, seama cât de absurdă şi zadarnică le-a fost iluzia. Omul puternic închide în sine o menajerie vie, şi bine disciplinată în cari ascultă, deopotrivă, de poruncă, şi leul, şi vulturul, şi şarpele lui Zarathustra. O luptă surdă s-a dat, în ultimul timp, pe terenul reptilelor, şi reptilele au fost covârşite, pe propriul lor nivel. Destrămarea partidelor, cascada politicienilor din slava factice, în cari se înălţaseră graţie unor condeie servile şi a trivialei retorice de club, e rezultatul acestei lupte, acestei represiuni săvârşite cu o

superioară siguranţă înmănuşată, cu un surâs, desigur, păstrat tot timpul şi ales din dispreţ şi din tristeţe, şi dintr-o desfătare pasionată pentru jocul dezlănţuit.

Cum oare îşi mai face loc într-unii temerea sau iluzia că, de pildă, d. Argetoianu va primi misiunea să falsifice noile alegeri, aşa cum se întâmpla în zilele abolite ale lui Ion Brătianu şi că cinismul d-sale poate fi luat drept capacitate? Cum îşi închipuie cineva că, de pildă, bună-credinţa d-lui Grigore Filipescu poate fi luată, de rege, drept genialitate, sau, bunăoară, agitaţia d-lui Grigore Iunian drept activitate creatoare, sau retorica, admirabilă fireşte, a d-lui Titulescu drept inspiraţie profetică? Irezistibile sunt (incontestabil) farmecele de oacheşe Loreley ale d-lui Manoilescu, dar poate oare un suveran, trecut prin filtrul de lumină al lui Machiavel, să-1 urmeze ca un matelot halucinat?

Repetăm, frământarea de faţă nu este preludiul vreunei lovituri spaniole în Dar nici o reîntoarcere sub semnul abject al ţignalului electoral nu poate să anunţe. Ci opera de diminuare a pseudopartidelor e încă în curs. Punerea lor în cămaşa de forţă a realităţilor naţionale necesită încă smucituri viguroase. Soluţia va veni, apoi, de la sine, prin intrarea în luptă a claselor adevărate cari vor reprezintă partide autentice pe deasupra echipelor actuale, de retori şi de profitori.

LIBERALII ÎN PURGATORIU

Impresii de congres • Guvernul melancoliei

...Dacă am spus, ce-am spus, când am spus, despre Cine am spus - cică a spus d. Costinescu la Congresul Partidului Liberal -, astăzi o regret din toată inima... Bâlbâială asta e langajul pocăinţei ipocrite. Dar nu sinceritatea remuşcărilor are aci vreo importanţă. Ceea ce reţinem din Congresul

Liberal sunt repetatele protestaţiuni, declaraţii şi manifestări de dinasticism, de fidelitate şi amoriu către Regele Carol. în întregime, Partidul Liberal se află în purgatoriu. Catolicismul nu precizează durata unei asemenea penitenţe. Ea este în funcţie de gravitatea greşelilor şi de arsura părerilor de rău. Un întreg congres a fost dedicat acestei demonstraţii de căinţă amară. Toată presa liberală, aceleaşi gazete cari odinioară vorbeau de d. Carol Caraiman sau cel mult de fostul principe Carol, de ex-principele Carol, se întrec astăzi în temenele şi formule de evlavie monarhică: Majestatea Sa Regele Carol, Augustul nostru Suveran. Veţi întâlni această expresie care devine suspectă prin însăşi profunzimea plecăciunii, profunzime care descoperă pumnalul ascuns în mâna de la spate, o veţi întâlni zilnic în singurele trei gazete cari în zilele exilului princiar întrebuinţau particula „ex" cu frenezie. Şi în toată această ortodoxă şi religioasă formulă, remarcaţi, singur cuvântul „nostru" e scris cu literă mică. Dinasticismul majuscular al liberalilor în ţinută imaculată de penitenţă tăgăduieşte astfel singura suveranitate pe care a uzurpat-o ca să-şi justifice uzurpările celelalte. Să recunoaştem, nu se poate merge mai la dreapta. Nici Ludovic al XlV-lea, nici Filip al II-lea, nici marele Frederic n-ar putea să le pretindă, în materie de retractare, mai mult. Pocăinţa însă, se dovedeşte şi prin fapte. Nici o aluzie la broşurile descoperite ici şi colo, anticarliste, şi pe cari şefii liberali din partea locurilor le-au dezminţit cu o nobilă promptitudine, nici la campania de zvonuri absurde, dar a căror concordanţă trădează un spirit conducător... în ceasul acut al conştiinţei, când fruntea se înalţă şi gura se deschide pentru spovedanie, bănuielile trebuie să tacă. Ceea ce e cert e că liberalii vor fi nevoiţi să producă, pe lângă manifestaţiunile teatrale la zidul plângerii opoziţiei, şi dovada, cu deosebire peremptorie, a răbdării şi a tăcerii. E doar la mintea omului că e peste poate să fie chemaţi la putere acum, chiar dacă un val de popularitate i-ar purta spre misiunea supremă.

Şi adevărul e că liberalii sunt departe încă de a-şi reface popularitatea. Adevărul e că popularitatea s-a plictisit de diversele echipe cari au solicitat-o şi cari au avut-o... Liberalii scăpată spre soarta firească a tuturor partidelor liberale din lume, şi sforţarea lor de a deveni partid de mulţime nu poate da rezultate decât artificiale şi vremelnice. Iar celor dintre ei cari nu pot suportă nici infernul nici purgatoriul, le dăm un sfat, evident dezinteresat, căci nu avem nimic, din fericire, comun cu al lor neastâmpăr. Să treacă grabnic la George Brătianu. Fireşte, George Brătianu nu este încă Sfântul Petre şi nu ţine cheile raiului. Dar în infernul dantesc al opoziţiei, d-sa deţine o spirală mai sus. De pe această poziţie se poate zări, hăt-sus, peste vârful tristei piramide, o porţiune de cer albastru, din care cascadează un şipot de aer respirabil. E mai igienic, e reconfortant, sunt speranţe, sunt şanse... Pe când dincolo...

D. Duca a vorbit cu prestigiu şi cu convingere. S-a înălţat peste propria-i elegie. Sunt şefi militari a căror faimă o constituie nu o victorie strălucită, ci câte o retragere dificilă, ordonată şi salutară. In politică, i-a revenit d-lui Duca rolul lui Chanzy în *la retrăite infernale...*

*

Dincolo, în tabăra guvernamentală, osândită să furnizeze formaţiuni ministeriale, figurile fleşcăite ale miniştrilor evidenţiază tristeţea oamenilor frustraţi de repaosul la care pretind că au dreptul. Se plâng de asprimile timpului. Ca şi cum nu pentru a le înfrunta şi învinge au reclamat aceşti bravi, ani de zile, puterea. Acum când o deţin stau cu mâinile încrucişate sau cel mult se pişcă, zdravăn, şi pe furiş, unul pe celălalt, de fesă. De aci şi câte o stranie tresărire bruscând chipul şi ţinuta lor de manechin în prostraţie. Şi până şi Madgearu, hărţuit şi demoralizat, merită să fie boierit cu titlul de cavaler al Tristei-Figuri.

ECONOMIE HIBRIDĂ

Doi specialişti căznesc, de săptămâni, planul faimos de refacere naţională şi, cu tot secretul la care s-au legat, crâmpeie din truda lor au răzbit la lumină, îndeajuns ca să ne fericească. Ministrul de Industrie şi cel de Agricultură au ridicat, în câteva discursuri, vălul care ascunde încă minunea. Şi nedumerirea şi neliniştea sporesc din însăşi confruntarea acestor preludii.

Socotim că mai ales recentul discurs despre viitorul agriculturii, al d-lui Virgil Madgearu, merita mai ample comentarii. Niciodată nu s-au rostit, într-o atmosferă de indiferenţă mai deplină, hotărâri de o mai extremă gravitate. Aproape nimeni nu s-a ostenit să-şi dea seama că schiţa de proiect de refacere agricolă, prezintată de d. Madgearu, trăgea directive de o însemnătate epocală şi, faţă de tradiţiile agricole, de o noutate revoluţionară. Nici o bucurie, cu toate acestea. Discursul ministrului de Domenii proclama, în forme mai mult optimiste şi reformative, recunoaşterea înfrângerii noastre agricole, dimpreună cu măsurile de salvare pe cari le implică abandonarea partidei. Pentru prima oară, în istoria economiei româneşti, se pronunţă, din locul ei de comandă şi control, îndemnul acesta de renunţare la cultura care face, de veacuri, îndeletnicirea dintâi a românului: cultura grâului. Asistăm, deci, la pregătiri de totale prefaceri, grele de incalculabile consecinţe. Fără voie te gândeşti la marile transformări, de pildă, când popoarele pastorale s-au oprit din mers şi au prins rădăcini în ogor sau când, mai târziu, prin hotărârile vreunui reformator pierdut în legendă, schimbau, deodată, podgoriile în lanuri... Astfel, numele modern şi atât de laic, al lui Virgil Madgearu, se asociază, deodată, în imaginaţia noastră, cu al marelui preot Burebista...

Deci, faţă de ameninţarea planului quiquenal şi al *dumping-ului* cerealist al sciţilor de peste Nistru, noi, sciţii de

pe celalt mal, recurgem la tactica străveche, a superstrămoşului comun: abandonul, retragerea... D. Madgearu îşi umflă vinele obrajilor în această sinistră trompetă: înapoi la vite, la răpită, la floarea-soarelui, la mei, la zarzavaturi. Rusia inundă pieţele cu grâul ei produs în mari întreprinderi tractorizate şi colective. Răspunsul nostru e în părăsirea culturii grâului de export şi în refugiul la mica întreprindere individuală patriarhală şi idilică. în locul marilor cooperative de producţie, prea greu de organizat pentru lenea şi laşitatea noastră, soluţia complicată şi himerică a unei gospodării elveţiene, daneze sau nemţeşti care necesită o întreagă educaţie şi un temperament cu totul străin neamului românesc.

Expedient al panicei, al prejudecăţii şi al utopiei, şi care consacră oficial un vast faliment.

Iar dincolo, la oraşe, d. Manoilescu vine cu proiectul sindicalizărilor forţate. Se instituie o serie de monopoluri travestite de cuvinte şi de aparenţe, în folosul câtorva mari industrii parazitare şi al unei oligarhii biurocratice care, prin canalurile subcutanee ale controlului de stat, se va hiperparazita, cu mai multă încleştare şi predilecţie, pe acele întreprinderi, paralizându-le normala lor dezvoltare. Imaginea trandafirului plin de păduchi, şi a păduchilor supţi de furnici, se impune.

Deci, la oraşe, marea întreprindere sindicalizată şi colectivă. Concentrarea efortului cu suprimarea întreprinderii mici şi a clasei de mijloc, al cărei proces de proletarizare se precipită.

Dar la sate, dimpotrivă, individualizarea producţiei, parcelarea efortului, marşul spre idilă, spre sonet, spre un fel de cizelură agricolă.

Economia cea mai hibridă din Europa se află în plină gestaţiune.

Şi ne întrebăm, cu drept cuvânt, în faţa acestui catâr ieşit din împreunarea a două imaginaţii, ce soartă poate avea noul-născut?

CUM SE AJUNGE LA MONOPOLUL ZAHĂRULUI

O clauză suspectă în noua lege • Articolul 42 trebuie modificat • In atenţia Parlamentului şi a publicului

Urmând a sa „linie generală" a sindicalizărilor forţate, prin care guvernul atribuie statului controlul producţiei şi al desfacerii, s-a elaborat şi proiectul noului regim al zahărului, unul, desigur, dintre cele mai bine studiate, căci chestiunea nu a fost examinată pentru prima oară. Specialiştii noştri au avut prilejul să-şi exercite facultăţile lor analitice şi altele, în fiece an, asupra acestei materii şi cu o predilecţie care demonstrează suficient, dacă mai e nevoie, că subiectul e departe de a fi insipid. Au ajuns, deci, la concluzii bine întemeiate în ceea ce priveşte regimul statornic al condiţiunilor de producţie a zahărului, concluzii cari tind să introducă o ordine în această activitate. Este, de altfel, în interesul general, această ordine. Cu rezerva însă ca interesele tuturora să fie ţinute în seamă. Raporturile dintre cultivatorii de sfeclă şi fabricanţi iscau, anual, anevoioase discuţi. Cuantumul de producţie, apoi, nu mai putea fi lăsat la voia întâmplării fără riscuri şi anomalii. Dar intervenţia statului în regimul zahărului nu ar determina rezultate armonioase, dacă nu ar duce la o scădere progresivă a preţului de desfacere. Interesele consumatorului nu se pot, într-altfel, armoniza cu ale fabricantului şi ale sfeclarului.

Proiectul de lege însă, aşa cum este elaborat, sindicalizând fabricile, reglementând producţia şi interzicând înfiinţarea de fabrici noi, creează o situaţie defavorabilă consumatorului. Fiindcă această clauză prohibitivă constituie, de fapt, un adevărat privilegiu în folosul unui sindicat particular de fabricanţi. Se înfiinţează, deci, sub masca sindicalizării, un monopol al industriei zahărului, ale cărui foloase vor fi plătite, în ciuda ieftinirilor momentane, de marele public.

La adăpostul clauzei prohibitive, fabricanții de zahăr sunt scutiți de orice efort de raționalizare a metodelor de fabricație, de neplăcerile personale ale oricărei ieftiniri neprevăzute a zahărului. Căci articolul 42 din proiect, care se ocupă de posibilitățile înființării de fabrici noi, pare că ar ascunde în aparenta preocupare de a determina condițiile autorizării de asemenea noi fabrici, grija de a înlătura definitiv această eventualitate.

Fireşte, în România nu mai e nevoie de fabrici noi. Orice adaos e nu numai inutil, dar e şi o amenințare de dezordine economică.

Dacă însă se iveşte un inventator (spune articolul 42) al unui procedeu experimentat în străinătate şi brevetat în străinătate, procedeu care să provoace o ieftinire de douăzeci şi cinci la sută a prețului zahărului, în cazul acesta, dar cu rezerva unor formalități caudine, înființarea unei fabrici pe acest procedeu devine îngăduită. Formalitățile, ca orice bețe în roate, sunt chestiuni de detaliu. (Bacşişul joacă, în țară, şi un rol simplificator.) Preciziunile însă ale articolului 42 sunt absurdități, menite, cu voie sau fără voie, să apere *monopolul zahărului* de orice vătămare sau intruziune. Mai întâi, ele constituie un fel de *capitis diminutio* al posibilităților şi însuşirilor noastre naționale. Dintru început, proiectul de lege, art. 42, exclude pe inventatori români, exclude până şi posibilitatea unui român inventator al procedeului de fabricație ieftinitor. Asemenea ispravă e permisă numai unui străin. Unui autohton însă nu se cade să-i fulgere vreo născocire. Ministerul nici nu se poate măcar sesiza de cererea unui inventator care a avut nefericirea să se nască cetățean român.

Cetățeanul inventator ar fi nevoit să recurgă la un expedient; de pildă asociația cu un cetățean ne-inventator al vreunei țări străine. Ca şi cum ar fi prevăzut trucul acesta al mizerabilului inventator român, articolul 42 intervine cu o barieră decisivă: invenția trebuie să fi fost brevetată şi

experimentată în străinătate... Inventatorul valah să ia deci toiagul lui Ahasverus. Sub pretextul industriei naționale, fabricile de zahăr sunt bine ocrotite împotriva geniului național.

Articolul 42 e cu desăvârşire exclusivist când prevede că procedeul de fabricație cu ieftinire de minimum 25 la sută trebuie să fi fost, în prealabil, experimentat în străinătate. Nu numai fiindcă introduce o şicană, ineludabilă, ci fiindcă limitează însesi posibilitățile geniului inventiv. Sărmanul articol 42 intră în luptă cu natura. Presupuneți că pârdalnicul de inventator român sau străin născoceşte o bazaconie care se aplică, din diverse cauze obiective, mai degrabă în România, decât în străinătate. Un procedeu ideal în conformitate cu pământul nostru, cu sfecla noastră, cu lucrătorul nostru, cu văzduhul nostru, cu stomacul, cu apetitul, cu Dumnezeul nostru, etc, etc; tot ce se poate! Articolul 42 ridică degetul arătător: Nu e voie!

Este, deci, demonstrat că tocmai articolul menit să deschidă o poartă în chinezescul zid al monopolului şi să amenajeze panta ieftinirii treptate a zahărului, ridică un parapet mai mult în fața raționalizării progresului posibil.

Este credem, vădit, că proiectul de lege pentru regimul zahărului capătă un caracter de monopol, în dezacord cu toate interesele avuabile şi se anulează, deci, de la sine, în virtutea articolului 42, deviat şi denaturat, cu sau fără intenție, prin introducerea unor condițiuni şicanatoare, absurde şi prohibitive.

Camera şi Senatul vor fi chemate să voteze, cu obişnuita urgență, legea regimului celei mai importante industrii din țară. O vor face cu viteza înscrisă în ritmul lor circular, în susul şi în josul tribunei. Parlamentari distrați vor fredona, desigur în gând, în timpul votării, aria faimoasă zglobie şi adecvată: *La moară...* Un minut de atenție, însă, şi se pot aduce articolului 42 îndreptările necesare. Condițiunile cinice sau uşuratice cari bagatelizează o întreagă problemă şi

proclamă, indirect, un monopol, trebuie, neapărat, înlăturate. Altfel întreaga lege devine caducă şi un regim instituit împotriva logicei şi a tendinţei de progres a oamenilor nu se poate menţine.

PĂŢANIA DOMNULUI MIHAI POPOVICI

Pentru cine îşi dă seama şi cunoaşte dificultăţile pieţei financiare mondiale, împrumutul realizat de d. Popovici, departe de a fi un succes, e departe de a însemna „catastrofa" şi „discreditul" pe care-l ţipă anumite guri şi condeie.

Pentru că, în împrejurările de astăzi, nici nu poate fi vorba de „succes" financiar: nu numai pentru noi, dar pentru nimeni.

Există, astăzi, o tendinţă, egoistă dar explicabilă, a finanţei franceze de a-şi plasa prisosurile în valori naţionale şi în rente de stat franţuzeşti. Miliardul pierdut în Germania în 1914, miliardele pierdute în Rusia, stabilizarea la 20 centime a francului, diversele *krah-un* şi scăderi bursiere au creat o stare sufletească de suspiciune şi de prudenţă. în ceea ce ne priveşte, să nu ne facem iluzii...Nu contăm pentru banca franceză, ca seriozitate şi putinţă, iar pentru micul subscriitor francez nici nu existăm. Poate doar ca o vagă noţiune etno-geografică. Marea bancă franceză suspină după singurul plasament sigur, în ochii ei: Germania, cu şapte, opt şi nouă la sută. Restul, pentru ea, e literatură. Dar se opune tendinţei acesteia, presa naţionalistă şi politică nu a lui Briand, ci a lui Tardieu. Această chestiune comportă însă un întreg capitol de diferenţieri subtile: am anunţat aci, încă din august, demersurile de apropiere franco-italiană, încurajate de Tardieu. Precizăm azi că se apropie momentul când, pentru Franţa, alianţele ei din Orient vor deveni cu totul neglijabile.

împrumutul italian însuşi întâmpină enorme împotriviri şi, dacă nu se recurge la un compromis, Italia va trebui să se angajeze la o dobândă de şapte la sută, sau să refuze.

D. Mihai Popovici nu putea să lupte cu această situaţie. Cine se laudă că are finanţa franceză, sau alta, în buzunarul vestei, e un farsor de rând. Timpul scamatorilor cari scot panglici pe nas şi cloşca cu pui din fundul jobenului, a trecut... Orice operaţiune de credit s-ar mai încerca din partea orişicui, în numele României, se va lovi de aceeaşi tendinţă, pe care nici un considerent politic sau sentimental nu o poate îndupleca: dobânda cât mai mare, pentru a compensa riscurile inerente unei ţări limitrofe Rusiei şi greu lovite economiceşte, riscurile inerente unei epoci bântuite de războaie şi revoluţii... Un curs, apoi, cât mai scăzut pentru a ispiti pe subscriitor şi un comision cât mai măgulitor pentru a linişti scrupulele colaboratorilor. Nimeni, repetăm, nimeni pe lume nu va modifica legile acestea, ale actualelor împrumuturi externe. La cari se adaugă, fireşte, ca o superprecauţie, tendinţa de a introduce controlul străin cât mai intim, în utilizarea sumelor. Tendinţă justificată prin procedeele sui-genris ale pieţei şi al Statului românesc în materie de obligaţiuni faţă de străinătate. Procedeele şi reputaţia corespunzătoare au o vechime de zece ani. Sunt procedee revoluţionare, desigur. Dar cei ce le aplică apelează la ordinea burgheză stabilită, pentru a găsi fonduri. Şi nu d. Mihai Popovici, nici oricare om politic român, putea să calmeze bănuielile oamenilor cărora le cerem împrumuturi.

-Dar politica de concesiune preconizată contra împrumuturilor? E politica unui bancher român fără relaţii, împotriva altuia, care şi le-a păstrat. Concesiunile româneşti nu ispitesc pe nimeni. E acesta, însă, un alt subiect.

Dar piaţa engleză? Nu are nici posibilitatea, nici dorinţa să intervie în România. Ignoranţa unor plumitivi români a făcut să apară, în presa bucureşteană, pledoarii pentru orgoliul britanic şi pentru punga secătuită de criza industrială şi de şomaj, şi de cheltuieli militare şi poliţiste, a finanţei britanice.

în actualele împrejurări, sistemul cel mai cuminte este de a cointeresa, prin credite, capitalul străin, la prosperitatea noastră. în Europa, numai aurul francez prisoseşte. Să atragem, din răsputeri, câteva *paillete.* Ele vor fecunda, cât de cât, pe cernoziomul românesc şi vor veni, la nevoie, şi altele, să le apere rodul. E ritmul firesc, şi oarecum comic, al creditorului.

Şi pe urmă aceste împrumuturi sunt pe patruzeci de ani. Cine ştie dacă în 1970 ne vom supune aceloraşi rituri? Banii se spulberă, investiţiunile rămân. Poate că delegatul român parafrazează (în situaţie inversă) exclamaţia lui David Golder:

- *Dans quarante ans... et bien... je m 'en fous!**

ANSCHLUSSUL REALIZAT

Convenţiunea vamală austro-germană a explodat în mijlocul pregătirilor pan-europene ale diverselor cancelarii şi într-o lume grăbită să improvizeze, sub ameninţarea Revoluţiei, o nouă formă de viaţă economică. Printre toate aceste preocupări, conducătorii poporului german, dincolo de grijile crizei, dincolo de ameninţarea luptelor de clasă, intrate, fără greş, în faza decisivă, şi dincolo de vrăjmăşiile politice interioare şi de atitudinea pe care le-ar dicta-o propria lor culoare politică, nu uită să se supună şi să execute imperativele naţionale. Ridicaţi în faţa fascismelor lui Hitler şi lui Stahremberg, Bruning şi Schober îndeplinesc, totuşi, un mare act naţional. Naţionalismul se afirmă ca un sentiment predominant pe malurile romantice ale Rhinului şi pe ale Dunării lui Strauss.

*** Peste patruzeci de ani... ei bine... mă doare-n cot (franc).**

Finele unui proces istoric

Fără posibilitate de interpretări, convenţiunea vamală austro-germană însemnează *Anschluss-\i* realizat. Restul e simplă formalitate, şi încă neglijabilă. Două popoare, de aceeaşi limbă, dominate de aceeaşi impozantă, milenară, cultură, din care a rezultat o conştiinţă lucidă şi orgolioasă şi un sentiment absolut, se unesc sub un regim de viaţă comun. Sub acest regim, tendinţele, acţiunile şi reacţiunile şi reflexele marelui organism care se creează au devenit, mai mult decât în trecut, comune. Emblemele şi peceţile pot să mai difere încă. între Austria şi Prusia nu mai există, politiceşte., altă deosebire, ca între Wurtermburg şi Saxonia, de pildă. In 1870, toate statele uniunii vamale germane au invadat Franţa, sub steaguri diverse, dar sub o conştiinţă politică şi naţională comună. Uniunea politică formală nu s-a săvârşit decât un an mai târziu. Astăzi, situaţia este aceeaşi. Uniunea statelor germane s-a întregit cu Austria, indefectibil. Avem în faţă un tot, conştient şi organizat după sistemul germanic. Un proces istoric de mai multe ori secular a luat sfârşit, un ideal a fost atins. Idealul acesta, trebuie să o spunem, nu are în sine nimic agresiv şi nimic nefiresc. Idealul acesta este în perfectă armonie cu principiul, la modă, al naţionalităţilor şi al autodeterminării. Nimic mai pervers decât sforţările de a-l împiedica, ale diplomaţiei. Nimic mai sortit pieirii decât obstacolele artificiale ridicate în cale-i. Şi nimic mai nedrept, totdeodată.

Pacea modificată

Anschluss-ul este rezultatul logic al războiului european şi al victoriei aliaţilor. Un principiu erijat în lege a victoriei şi a păcii trebuie aplicat tuturor, fără deosebire. Trebuie să privim adevărul în ochi. Din această confruntare a ieşit dezorientarea şi inacţiunea cabinetelor europene. Altfel armata franceză ar fi trebuit să se găsească, în câteva zile, la Rhin, şi trupele italiene, dincolo de Brenero. Inacţiunea de astăzi dovedeşte că diplomaţia franceză se află dinaintea unui

fenomen pe care l-a prevăzut, pe care s-a străduit numai să-l întârzie, dar la care se şi resemnase, după toate regulile logicei şi ale clar-vederei.

Consecinţele uniunii germano-austriece sunt, să nu ne înşelăm, uriaşe.

" Cu toate ciuntirile Tratatului de la Versailles, cu toate sforţările marei coaliţii din anii măcelului european, Germania, adică întreaga lume germanică, iese, geograficeşte şi numericeşte, învingătoare. O simplă privire pe hartă şi o consultare a statisticei etnografice şi economice va demonstra şi celor mai sceptici că nu emitem, aci, paradoxuri.

Un bloc, din toate punctele de vedere, unitar, se formează din aproape optzeci de milioane de oameni masaţi în centrul Europei, stăpâni pe Valea Dunării şi pe punctele strategice şi pe drumurile economice ale continentului.

Optzeci de milioane de oameni, animaţi de un spirit de disciplină, de o solidaritate şi de o putere de muncă inalterată, fie că se găsesc în uzină, în şantiere, la munca câmpului, fie în cazărmi şi în submarine.

Auxiliarii Germaniei

Către blocul acesta, converg, magnetic atrase, toate fragmentele germane sau germanizante, de pretutindeni. Pretutindeni se vor ivi iridenţe, sau cel puţin, în locurile prea depărtate, se vor afirma focare de propagandă. Ne gândim, în primul rând, la cele aproape patru milioane de germani din Cehoslovacia, statul cel mai direct ameninţat de realizarea germanismului. Ne gândim, fireşte, la milionul de germani din Ardeal, Banat, Bucovina şi Basarabia, a cărui atitudine şi al cărui rol va reclama toată atenţiunea naţiunei dominante. Mai sunt apoi germani în Burgenlandul stăpânit de unguri, în Tirolul italian, în Silezia, în Statele baltice, în Sarra franceză, în Alsacia, în Eupen şi Malmedy, în Schlesswig şi Holstein, în Livonia, Estonia şi Lituania, peste tot locul, compacte minorităţi germane, conştiente, laborioase, tenace şi active. Mai sunt apoi naţionalităţile germanizante: flamanzii.

Problema se complică la infinit, tentaculele marei caracatiţe centrale se descoperă până departe, şi pretutindeni...

O lume, pentru care cuvântul de ordine va pleca de la Berlin.

O lume care e mult mai primejdioasă în timp de pace decât în timp de război.

Refacerea Antantei

Fiindcă *Ansclussu-ul* a determinat, cu brutalitate, taberile unui viitor război. Colosul germanic s-ar bucura de aceeaşi alianţă, a blocului turanic, maghiaro-bulgaro-turc, din trecut. Italia, atrasă câtva timp într-un joc cochet şi într-un şantaj neîndeajuns disimulat, va adresa Parisului surâsurile sale pocăite. Italia e ameninţată nu numai în Tirol, nu numai în visurile ei de hegemonie în Adriatica şi de expansiune în Balcani. întreaga ei economie va fi ca şi turtită de concurenţa germanică, fără a mai socoti că o Vienă puternică îi aminteşte de soarta de altădată a Veneţiei şi a Italiei nordice, totdeauna bântuită de „tedesci".

Expansiunea germanică determină refacerea „antantei cordiale". Anglia nu uită fraza lui Wilhelm al II-lea: „viitorul nostru este pe mare..." Un război, deci, ar simplifica lucrurile. Dar pentru moment, federaţia germanică are totul de câştigat de pe urma păcii.

Hegemonia economică germanică

Ungaria va cădea, cea dintâi, pradă docilă şi beneficiara cea mai indicată. Ungaria este anexa firească, geografică, economică, tradiţională şi tot ce vreţi, a confederaţiei germanice.

Prin Ungaria, statul nostru a devenit limitroful Germaniei.

De câteva zile încoace, graniţa Germaniei este la Tisa.

Aceasta este complicata şi grava problemă care se impune României.

Pentru o îndelungă vreme, confederaţia germanică a cucerit piaţa rusească. Reuşita planului quinquenal nu

schimbă întru nimic situaţia. Consiliul economic sovietic a şi elaborat noul plan pe douăzeci de ani, a cărui realizare necesită sprijinul tehnic german.

Este de prevăzut că statele Micei-înţelegeri se vor afla într-un an-doi, sau mai curând, în faţa unor propuneri germane: drumul spre Orient trece pe la sârbi şi pe la noi. Va fi poate momentul, pentru România, de a obţine oarecari avantagii. Pentru România, insuficient susţinută de aliaţii ei. Pentru România, în care economiştii organizează astăzi şi consacră, prin legi şi îndrumări suspecte, înfrângerea ei economică. Pentru România, căreia atât Germania, cât şi toate celelalte state industriale nu-i cer decât să redevie statul patriarhal consumator şi rob, care a fost şi înainte de război.

Unde este scăparea? Nu într-un măcel pe care Viena şi Miinchenul catolic îl vor interzice Berlinului mereu acelaşi. Nu într-o revoluţie mondială, pe care înţelegerea economică germano-rusă şi planul constructiv rus, necesitând timp, au amânat-o. Ci numai în organizarea Europei Federale, dacă întârzierile involuntare ale politicei lui Briand nu au fost dezastruos surprinse de constituirea blocului economic germano-austro-maghiar. (Fiindcă se şi poate vorbi de bloc germano-austro-maghiar).

Şi ar mai fi o scăpare: într-o acţiune proprie, smulgând ajutorul aliaţilor şi pornind campania de edificare a statului. Există pentru asta şi argumente şi mijloace. Dar totul este paralizat de venalitatea, de prejudecăţile, de defetismul şi apa-n piuă legiferantă a vremurilor.

UZINELE COMUNALE LA MEZAT

Sunt câţiva ani numai de când Uzinele Comunale, în urma expirării contractului cu Societatea de Gaz şi Electricitate, au intrat în patrimoniul Comunii şi, mulţumită

excelentei conduceri actuale, au putut face faţă tuturor nevoilor Capitalei.

Singura problemă ce preocupa pe edilii noştrii a fost asigurarea de noi surse de energie electrică pentru viitor, consumul actual de circa 50 milioane de kilowat-ore fiind aproape de limita posibilităţilor de producere ale Uzinelor Comunale. S-a prevăzut o creştere a consumului până la 100 milioane kilowat-ore, ba chiar şi mai mult.

Problema a fost rezolvată încă sub primariatul D-lui Costinescu care a încheiat un contract cu soc. belgiană Hydrofina pentru circa 50 milioane kilowat-ore. Societatea *Hydrofina* cu concursul *Băncii de l 'Union Parisienne* a luat asupră-şi crearea acestor surse prin captarea izvoarelor Brăteiului dela Dobreşti unde s-a construit o splendidă uzină de 20 000 cai putere, inaugurată anul trecut în prezenţa M. S. Regelui, a D-lui Sergent, preşedintele consiliului de administraţie al *Băncii de V'Union Parisienne* şi a membrilor guvernului nostru.

Canalul Argeş-Bucureşti-Dunăre

Lucrările abia terminate, şi se ivi chestia canalului *Argeş-Bucureşti Dunăre,* susţinut de *Niederoessterreichische Escompt Geselschaft* şi de *Banca Chrissoveloni.* Toate sforţările ce s-au făcut pe lângă cele două grupuri adversare, fie în ţară, fie în străinătate, în vederea unei înţelegeri, au rămas infructuoase, belgienii obiectând că chestiunea canalului, cu toate aparenţele ei ispititoare, nu are şanse de reuşită, iar riscurile pentru capitaliştii cari ar investi capitalul într-o astfel de întreprindere sunt prea mari. Rezultatul a fost o pierdere de timp preţios pentru ambele grupuri şi în special pentru *Hydrofina* care nu-şi putea valorifica uzinele în cari s-au investit peste 900 milioane de lei.

Electric Bond and Share

Iată, însă, un nou adversar care dispută furnitura energiei electrice pentru Capitala noastră - de astădată sub

forma unui puternic *holding* american, *Electric Bond and Share,* frate bun cu I. T. T. *{International Telegraph and Telephone)* care obținuse tocmai concesiunea telefoanelor noastre. Cum însă americanii nu înțeleg colaborarea sau *cointeresarea,* ca să reînviăm termenul specific creat la noi, ci *cumpărarea* obiectului, pentru a dispune de el în voie, era mai mult ca.sigur că își pierd timpul de pomană la noi. Nu trebuia să fii vintilist ca să respingi o astfel de veleitate. Au rămas totuşi aci aproape 9 luni de zile întreținând un stat major de 15 persoane la *Athenee Palace* până când împrejurările li s-au arătat mai propice decât s-ar fi aşteptat.

Primăria Capitalei, contrânsă de a contracta, cu orice preț, un împrumut mai mare; *Hydrofma,* plictisită de tărăgănelile fără sfârşit pentru încheierea unui contract pe care primariatul Doctorului Costinescu îl lăsase incomplect; s-a ajuns la un acord - întâi la Bruxelles între belgieni şi americani, iar acum între aceste două grupuri şi primăria Capitalei. Primăria Capitalei nu mai cesionează pe un număr de ani, *ci vinde propriile ei uzini* - de cele dela Dobreşti nu mai vorbim. în schimbul unei sume de 5 şi jumătate milioane de dolari, toate instalațiile şi toate drepturile Comunii intră în patrimoniul unei noi societăți ce se va constitui curând, subt denumirea de *Electric Force and Light. Hydrofina* aduce ca aport uzinele dela Dobreşti evaluate la 5 milioane de dolari, asupra cărora va primi în numerar 200 mii. lei, restul în acțiuni, astfel că participă cu 40 la sută la noua întreprindere.

D. Dobrescu, primarul Capitalei, fireşte că nu a acceptat cu inima uşoară acesta oneroasă afacere pentru Comună care e aservită pentru cel puțin 35 de ani, dacă bineînțeles va fi atunci în măsură *se răscumpere* această avere productivă de care se desparte azi, cum prevede contractul, la prețul zilei. Nu e o concesiune a unei avuții moarte care urmează a fi pusă în valoare de capitalul şi inițiativa străină, ci a unui izvor de venituri în plină dezvoltare. De două lucruri s-a temut d. Dobrescu: de parlament şi de voturile consilierilor.

Voturile consilierilor comunali cari trebuiau să întruniască două treimi ca contractul să poată lua ființă au fost asigurate prin *„cointeresarea"* - ca să reînprospătăm termenul național - unor membri ai Partidului Liberal, spre disperarea Doctorului Costinescu.

Cât despre parlament, ai citit poate, cititorule distrat, modificarea unor articole din Legea energiei, adică o expunere de motive sibilică, apărută în *Argus* imediat după închiderea parlamentului? Dacă nu ai putut-o înțelege, oricât ți-ai încordat atențiunea, să ți-o explicăm noi: Prin modificarea acestor articole ale Legii energiei, primăria va putea încheia contractul cu *Electric Bond and Share,* fără votul parlamentului, şi oarecum fără controlul presei.

Dacă nu pentru altceva, dar pentru frumusețea acestei subtilități merită să plătim bir timp de câteva decenii excelenților *businessmen* de peste Atlantic în tovărăşia fericitelor țări unde activează azi *Electric Bond and Share:* Peru, Chili, Cuba, Argentina, Mexic etc, etc, cu atât mai mult cu cât unii financiari ar scăpa şi ultimul prilej de refacere şi consolidare dacă zelul ce depun pentru reuşita acestei afaceri ar rămâne şi de astă dată fără folos.

VICTORIA PROSCRIŞILOR

Răstignit la putere, între Argetoianu şi Manoilescu,va izbuti, oare, d. Iorga, în misiunea imensă, pe care şi-a asumat-o? Primul său act a fost hotărârea însăşi - care nu s-a împiedicat de amănunte - de a guverna. Un minister alcătuit în câteva minute şi care, puțin după depunerea jurământului, ținea cel dintâi al său consiliu, scurt şi acesta, şi se împrăştia la departamente, surprinzând scepticismul experimentat al uşierilor: iată impresia, pe care noul prim-ministru a pricinuit-o unei opinii publice obişnuită cu spectacolul, fără

oră fixă, şi cu încetineală, îndelung. Dar d. Iorga, se ştie, e obişnuit cu truda continuă şi promptă. Nu în avântul şi nu în precizia cu care s-a dat, d-sa, de-afundul, în treburile obşteşti, constă plăcuta surprindere a mulţimii, de a-l vedea la lucru. Ci în fulgerătoarea sa victorie asupra sentimentului de absurdă deficienţă cu care întâmpină vulgul de totdeauna încercările omului de idei de a se măsura cu dificultăţile pragmatice ale unei situaţii. E vreme îndelungată de când, şi pentru cei de sus, şi pentru cei de jos, şi pentru pleava cluburilor, şi pentru ochelarii de pe nasul biurocraţiei, calitatea de ideolog şi de om de talent se leagă de un fel de incapacitate de a aborda orice problemă practică şi determină între acesta şi acţiune, între acesta şi viaţa intensă şi complexă a realităţilor, un divorţ de care profită, cu o făţarnică gravitate, imbecilii şi şnapanii ce şi-au arogat, cu monopolul bunului simţ, sarcina de a ne guverna. Care e partea de vină a „ideologilor", invitaţi definitiv în biblioteci şi catedre, şi puşi, dincolo de acestea, la un regim de interzişi şi de minori, care e partea lor de vină în această decadenţă ce datează de-abia de vreun secol, se poate stabili din declamaţiile romantismului şi din dispreţul său pasiv până la inerţie. Instinctul de apărare al mediocrilor, aglutinaţi solidar pe domeniul utilitar, a instituit această lege a excluderii. Şi, pentru că un asemenea duşman se putea ivi în orice clasă şi în orice castă, s-a ascuţit în acestea simţul de investigare al suspecţilor. Cel dovedit că gândeşte şi creează este izolat, brusc, sub semnul modern al leproşilor: slugăria şi parazitismul.

Regele Carol al II-lea a fost, nu de mult, cea mai aristocratică victimă, a universalei şi formidabilei coaliţii a mediocrilor şi a găunoşilor. Era deci firesc să apeleze la Neculai Iorga, să reabiliteze întru cele lesnicioase şi cotidiene (şi pe cari stupiditatea interesată a „economiştilor" le-a complicat) o categorie de proscrişi, prin însărcinarea dată atletului lor. Şi d. Iorga s-a mişcat cu o uşurinţă perfectă, cu un surâs spiritual, cu o ştiinţă sigură şi voioasă, pe locul

I

acela, hărăzit până ieri manechinelor specialiste şi grave. Credem în victoria sa, oricât de vrăjmaşe ar fi condiţiile actuale, şi credem, dacă va fi nevoie, chiar în absurd: mântuirea de azi e o problemă de credinţă.

LA PANDA!

Nu e nevoie de împrumuturi cari să apese greu generaţiile viitoare, dându-le dreptul de a blestema neprevederea şi risipa noastră, ci de stricta economie asupra unor venituri asigurate.

N.Iorga

Curios!... Cuvintele acestea reproduc aidoma declaraţia făcută de d. Titulescu, la înapoierea d-sale în ţară, când i s-a pus chestiunea finanţelor ţării. Cui s-or fi adresând ele?

Se vorbeşte în şoaptă de un monopol al producţiei şi desfacerii produselor de petrol sub auspiciile unui grup patronat de Sir Deterding; de un monopol al alcoolului, de care se preocupă o mare bancă din Bucureşti; de concesionarea Căilor Ferate; de monopolul fabricaţiunii şi distribuirii zahărului etc, etc - planuri mai mult sau mai puţin fanteziste -, dar se păstrează cea mai mare taină în ceea ce priveşte o afacere pusă la punct, o afacere prin care se aserveşte populaţia Capitalei pentru generaţii, dacă nu pentru totdeauna: Uzinele Comunale şi distribuţia energiei electrice în Capitală. Aci nu mai e vorba de monopol sau concesiune, ci de vânzare propriu-zisă!

Am fost singurii cari am atras atenţia asupra acestei afaceri şi asupra grupului american de mâna a doua care o pândeşte de vreo nouă luni. Am arătat că s-a mers atât de departe, încât s-a modificat *anume* Legea energiei, prin

surprindere, în ultima zi a sesiunii parlamentare, pentru a se scuti făuritorii acestei afaceri de neplăcerea unei discuţii publice. Dacă această modificare grăbită a unor articole a rămas totuşi nepromulgată şi a căzut în desuetudine, o datorăm tot grupului american, da, înşişi domnii Odlum şi Chiever, dumnealor n-au primit-o, în ultimă instanţă, preferând o lege specială, care să le dea deplină certitudine că afacerea pe care o încheie este ultralegală şi inatacabilă. Sunt atât de siguri că pot obţine orice, încât îşi permit şi această fantezie. Interesaţii în această hibridă combinaţie, care cuprinde bănci rivale, financiari adversari, politicieni cari se duşmănesc, interesaţii cari au dat de o pradă destul de bogată ca toţi laolaltă să fie împăcaţi pentru o clipă au mers prea departe ca *Electric Bond and Share,* care ţine la *dragee haute,* să nu ceară *ce* şi *cât* vrea.

Oare aceasta să fie ţinta vizată de d. Titulescu întâi, şi apoi de d. Iorga?

Ne punem această întrebare, deoarece reprezentanţii grupului american s-au reîntors în ţară; iar cei interesaţi, siguri de un eficace sprijin, unde lucrurile sunt prezentate sub forma unei politici de atragere a capitalului american, aşteaptă încrezători primele şedinţe ale vreunei sesiuni extraordinare a Parlamentului (nou sau vechi) pentru a „trece" contractul vânzării Uzinelor Comunale - contract pus la punct, parafat şi semnat provizoriu.

Asupra confuziei voite ce se face între *capitalul american serios* şi o întreprindere ca *Electric Bond and Share* căreia însuşi Morgan, creatorul ei, îi interzice, din motive de prestigiu, să se folosească de numele lui, nu mai insistăm. Financiarii de la noi cari cunosc originile acestui *holding* şi coincidenţa lor bizară cu crahurile din New-York, sunt edificaţi asupra acestui punct. Probabil că şi cei răspunzători de seriozitatea relaţiilor noastre cu finanţele din străinătate vor deschide, în sfârşit, ochii asupra necesităţii acestui *distinguo,* pentru prestigiul ţării româneşti.

Asupra motivelor *reale* ale celor cari împing lucrurile atât de departe, trecând peste orice sentiment de pudoare şi rezervă sufletească, asupra combinaţiilor fantastice, ca varietate şi îndrăzneală, ce stau la baza acestei afaceri pe spinarea Comunei, amănunte bine cunoscute de edilii geloşi de averea publică şi de politicianii cu prestigiu şi greutate pe cari îi mai avem, vom reveni la timp, dacă meşterii făurari nu vor fi cedat de la sine.

URNE DE CRISTAL

Prima condiţie pe care trebuie s-o prezinte apărătorii legilor este, evident, să creadă în existenţa acestora.

Or, aproape totalitatea politicianilor români au predicat filosofia inexistenţei legilor şi au afirmat mereu că principiile diriguitoare ale raţiunei sunt o superstiţie şi că singura lege care funcţionează este rezolvarea numai a problemelor pe care momentul şi actualitatea le indică.

Există, totuşi, o justiţie imanentă care planează deasupra capetelor noastre, care stăpâneşte situaţiile şi le determină. Contrariată, această imanenţă politică se răzbună

Sunt prea multe exemplele istoriei, în decursul veacurilor, şi chiar din vremurile noastre, recente, se desprind câteva pregnante motive - toate, boabe înşirate, evolutiv, pe unicul fir roşu, care străbate întreaga umanitate.

Problemele morale suscită afirmaţii vibrante - cu atât mai vibrante cu cât sunt gratuite. Pledăm, aci pentru triumful libertăţii spirituale şi pentru dărâmarea baricadelor de minciună care indiguesc viaţa statului, de la fiinţarea lui. Dorim să scoatem în evidenţă, la suprafaţă, din fântâna moravurilor bizantine, ciutura plină a adevărului, care se poate lipsi de elocvenţă.

Vor fi noi alegeri. în atmosfera deprimantă, de mizerie, masele populare, de la sate şi oraşe, s-au îmbrăcat în dura chitină a unei indiferenţe politice. Nu ştim dacă manifestele electorale şi întrunirile politice, dacă ziarele, agenţii electorali şi întreaga clientelă a tuturor cluburilor va reuşi să dărâme crusta de scepticism, să violenteze abulia totală şi să urnească cohortele de votanţi, la urne.

La urne, dacă se vor prezenta, cetăţenii vor fi aiuriţi, dezorientaţi. Care dintre partide să merite încrederea? Cine dintre candidaţi să fie lipsit de umbra bănuielei?

Şi, fatal, pe lângă anulări, voturile vor fi nedecise. Desigur, interesele de clasă vor fi, şi acum, precise. Categoriile sociale îşi vor raţionaliza voturile, după afinităţi politice. Aci, voim să ne oprim, niţel.

Fiindcă dorim, fiindcă preferăm o astfel de afirmare, nepervertită. Fiindcă întreaga gamă a dezastrului general se repercutează, la noi, mai groaznic, tocmai din cauza acestei perversiuni politice. Fiindcă nicicând nu este prea târziu şi nicicât nu este prea mult intonat refrenul moralei şi a cinstei, din care burghezia şi-a făcut proverb şi care, azi, sunt aruncate şi insultate drept prejudecăţi.

Să fie posibil, ca exaltarea moralei şi a cinstei - baza statului burghez - aidoma exaltării onoarei - caracteristică feodală - să ajungă valori perimate? Evident.

Cetăţeanul politic, care s-ar opri în faţa acestor precepte, ca să aleagă între cluburile partidelor potentate, a celulelor plutocrate - în căutarea unor astfel de firme - riscă calificativul de fosilă. Un atare ins rămâne în afara şiragului de fericiţi, îndreptăţiţi să se înfrupte în pace şi onor, din toate bunătăţile regimului.

Conducătorii ţării româneşti nu sunt recrutaţi din astfel de naivi. Un astfel de tip agasează şi indignează.

Dar, în orizontul brumat al vieţii noastre sociale, este evident aşteptat - astăzi - acest imperativ politic.

Metafizica păcatului iniţial condamnă tot ce se realizează murdărit de interesul personal imixtat în consideraţiile de ordin general, omenesc. Totul este condamnat realizat, după ce a căzut din bolta albastră a idealului în mlaştina întunecată a realului - care a imprestat intenţiile şi posibilităţile cinstite.

Pe pragul unui astfel de moment se află actualul guvern. Nu aruncăm piatra înainte de a-l fi văzut urnindu-şi carul, din loc. Alegerile generale, fixate la i iunie, sunt piatra de hotar, între două regimuri, două mentalităţi, două societăţi.

Desfiinţarea Camerilor naţional-ţărăniste - dacă înseamnă un nou mijloc de consultare a suveranităţii populare - nu poate fi primită decât cu entuziasm.

Dar, prea sunt multe motivele de neîncredere şi prea sunt aceiaşi oamenii, ca să nu avem dreptul la garantarea votului cetăţenesc.

Şi primul postulat este: inviolabilitatea urnelor.

Cerem introducerea unui metod simplu, delicat - dar, totuşi, rezistent şi impunător - cerem un nou model de urnă. în locul vechii urne de lemn, al cărui fund poate fi dublat, ale cărei peceţi pot fi violate, să fie instalată urna de cristal pe care regimul iberic a introdus-o şi care a fost salvator. Şi mai cerem desfiinţarea acelei faimoase nopţi dinaintea numărătoarei voturilor, şi când mâinile îndemânatice ale agenţilor guvernamentali operau întru falsificarea afirmărei populare.

Prestigiul enorm, pe care l-ar exercita asupra vieţii politice interne, transparenţa urnelor de sticlă - pentru considerente pecuniare notăm că sunt foarte ieftine - şi salutara influenţă asupra moralei contimporane oficiale, monumental decăzută va compensa lacrimile de crocodil ale politicienilor necinstiţi, strecurate prin gura vechilor urne de lemn, pe unde introduceau buletinele falsificate şi de unde apăreau, decorativ în fruntea treburilor obşteşti.

1 r

VÂNZAREA FORȚATĂ A UZINELOR

Extremele se ating: cine ar fi crezut acum trei ani, patru ani, că aceiaşi inşi cari combăteau cu înverşunare politica negativă, retrogradă şi meschină a principiului „prin noi înşine" vor avea de luptat cu atât mai vârtos împotriva tendinței de a scoate la mezat bunuri publice, tendința manifestă, brutală şi inconştientă a unor elemente destul de modeste până deunăzi, dar temerare în ultimul timp?

Cine ar fi crezut cu putință că întreprinderi străine de mâna a doua ce obicinuiau să opereze în țări obscure, sud-americane, iberice, indo-chineze etc vor cuteza vreodată să se apropie de tronul României, conduşi de un bancher sau politician autohton, pentru a promite, pasămite, sprijin financiar țării?

într-o notiță publicată în numărul nostru trecut, ne întrebam dacă suspendarea negocierilor cu *Electric Bond and Share* e un eşec sau un *intermezzo* datorit evenimentelor politice survenite în ultimul timp. Se pare că ipoteza a doua e mai verosimilă, căci aflăm dintr-un ziar cu strânse relații la Primăria Capitalei că s-ar fi semnat provizoriu, sâmbătă, contractul cu *Electric Bond and Share,* urmând ca Parlamentul, şi apoi Consiliul comunal, să ratifice acest contract.

Lucrurile, temporizate puțin până la deschiderea Parlamentului, îşi vor relua, probabil, cursul rapid şi misterios ca până deunăzi.

Se contează deci pe flexibilitatea d-lui Iorga care, după cum se ştie, s-a exprimat categoric împotriva unor afaceri de asemenea natură.

Pândarii s-ar putea însă înşela de astă dată asupra şefului guvernului, al cărui temperament are la bază bun-simț şi spirit de discernământ în măsură arhisuficientă ca să persevereze, când trebuie, până la capăt.

Afară de aceasta, hotărârea şefului guvernului e sprijinită de o falangă de oameni cu simțul răspunderii, de a căror obiectivitate nimeni nu se poate îndoi.

în ceea ce priveşte nevoia unui împrumut comunal, în pofida şoaptelor interesate că nimeni şi de nicăieri nu ni se întinde o mână, suntem informați că finanța italiană şi reprezentanții ei tehnici, aflători în țară, urmăresc chestiunea electrificării Capitalei cu mult interes şi că e gata să intervină cu largheţea ei caracteristică, aşa cum a dovedit-o sub guvernul Averescu şi acum de curând, cu ocazia construcțiunilor pentru funcționarii publici.

Ar fi şi un prilej de reconciliere cu Italia, țară despre care se vorbeşte atât de mult la noi, dar ne ținem departe de ea economiceşte.

O AFACERE MURDARA:

Concesiunea desfacerii tutunurilor

E unul din semnele crizei: o mare instituție de credit se abate, cu multiplicitatea de mijloace pe care i-o înlesneşte capacitatea sa de corupție, asupra averilor statului şi a întreprinderilor particulare, căutând un izvor de venituri fără de risc în parazitarea sa pe o producție străină.

Parazitarea de bunuri străine

Deci, una din marile bănci din Capitală, cumplit sângerată de asprimea vremurilor, caută să obție o infuzie de viață, prin acapararea tutunurilor româneşti, a căror desfacere se obligă să o asigure şi să o amelioreze. Până astăzi, veți zice, nimeni nu a remarcat că desfacerea tutunurilor Regiei ar lăsa de dorit. A trebuit să intervie un geniu financiar în suferință, pentru a face constatarea că Regia autonomă are grabnică nevoie de o mână de ajutor. Banca însă se fereşte să solicite însuşi monopolul

fabricației - cum va face în alte direcții, pe cari le vom preciza când momentul va fi venit. Ea cere numai un monopol de desfacere şi de vânzare, adică una din cele mai comode forme ale parazitismului, instituind un simplu impozit asupra rezultatului anual al comerțului interior de tutunuri.

Un impozit în favoarea unui consorțiu particular

Impozitul acesta, sub forma unui procent de 4 la sută, va produce consorțiului concesionar un venit de 150.000.000 lei anual, ceea ce pe aceste vremuri stagnante nu este deloc de disprețuit. Ce va câştiga Casa autonomă a Monopolurilor pe urma acestei concesionări împotriva căreia protestează, în surdină, înşişi conducătorii ei? Evident, nimic, şi aci se reliefează caracterul cinic şi spoliator al concesiunii desfacerii.

Concesiunea - un jaf intenționat

Inutilitatea concesiunii, din punctul de vedere al C.A.S-ului nici nu are nevoie de demonstrație. Să subliniem, totuşi, că în schimbul acestor o sută cincizeci de milioane obținute în mod cu totul gratuit, consorțiul care smulge concesiunea nu oferă şi nu poate oferi, în schimb, nimic. Nu poate oferi o îmbunătățire a produselor, fiindcă e vorba de un monopol de desfacere şi nu de unul de fabricație. Nu poate oferi, fireşte, o ieftinire a produselor, fiindcă s-ar compromite însăşi natura şi scopul afacerii acesteia în care geniul aristidian s-a împerecheat cu priceperea zorabică pentru o monstruoasă concepțiune. Nu poate făgădui nici măcar o creştere a producțiunii prin mărirea desfacerii, şi iată de ce:

Taxa de participațiune

Inițiatorul afacerii a cerut băncilor bucureştene concursul lor, în schimbul participațiunii la o atât de bizară afacere, pe care, cu o vanitate nedisimulată, nu s-a sfiit să o prezinte ca pe o favoare personală: „afacerea mea"... Băncile au refuzat concursul fiindcă li se cere, între altele, garantarea sporirii consumului de tutunuri. Băncile nu garantează sporirea consumului.

De ce atunci se mai concesionează desfacerea?

Băncile refuză să participe ,

Inițiatorul veroasei şi neverosimilei afaceri **trebuța**'f&^**i-**asigure, pentru liniştea operațiunilor **ulterioare, concursul** câtorva importante instituții de credit din **țară. Poate că** afacerea ar fi ispitit pe unele, scrupulele n-au **fost niciodată** un determinant în asemenea materie. Dar **băncile s-au aflat în** fața unei extraordinare condiții şi pe care au **respins-o cu o** spontaneitate unanimă: anume o miză de cinci **sute de mii de** lire pentru a acoperi, chipurile, riscurile **inerente.**

Banca inițiatoare se află, deci, izolată **în fruntea tttiui** consorțiu din care nu participă nici Banca **de Credit,**'**nici** Banca Românească, nici celelalte instituții **bancare poftite,' cu** intrare, la ospăț.

Un regulament scandalos

S-a purces totuşi între timp la perfectarea **amănuntelor,** fiindcă afacerea trebuie să se realizeze cu orice **preț.**

Am vorbit în treacăt de cointeresarea **invalizilor de** război. E un capitol care necesită o dezvoltare **specială,** — spațiul ne interzice acest lucru azi.

Rămâne chestiunea regulamentului care, **am mai spus, şi** nu am fost dezmințit, n-a fost lucrat la C.A.S. **şi nici n-a fost** întocmit de funcționarii C.A.S.-ului.

înlăturarea concurenței

Regulamentul acesta asigură băncii celei **mai interesate,** acordarea monopolului de desfacere.

într-adevăr, un articol special conține **clauza scandaloasă** că administratorii C.A.S.-ului au libertate **deplină de a alege** între diversele oferte pe aceea care li se va **părea mai serioasă,** chiar dacă celelalte oferte ar fi în fond mai **avantajoase, .,**

în asemenea condiții este evident că o **singură ofertă va** fi cea mai serioasă: concurența este cu **cinism înlăturată, şi** cinismul acesta nu este al cinstiților funcționari **ai CA*S-ului.** Este al acelora cari țin morțiş să pună **mâna pe produsele** remuneratorii ale Regiei în momentul **când propriile lor** întreprinderi sunt deficitare. '"'

Regulamentul acesta zorabo-aristidian conţine şi alte clauze cari permit ca toate condiţiile lui esenţiale să fie cu uşurinţă eludate. Vom arăta în ce chip.

CREIERE ALTERATE

Celebrul amic al scandalosului personagiu Aurel Dobrescu se apără într-un ziar şi se scoate, cu mijloace verbale pe care cu stupefacţie i le admirăm, nevinovat şi nedreptăţit de presă, de opinia publică, de magistraţi.

Tremurător de emoţie şi liric de cinism, Tiberiu Vornic crede că are dreptul să ne orbească cu fraze frumoase. Că marele pungaş rămâne celălalt, asta e altceva. Dar că, prin aceasta, vina celui care se disculpă acum cu atâta uşurătate, ar scădea cât de cât, asta - la alţii!

„Loialitatea mea lipsită de orice echivoc..."

Zău?... Cu ce neruşinare de fier trebuie să se îmbrace sufletul unui om într-o asemenea situaţie, ca să mai vorbească de loialitate!

Rebegită dialectică de circumstanţă, care înfundă - de fapt - pe amândoi vinovaţii, mai rău! Păi dacă era ministru şi nu un om naiv (te cred...) — şi tot ai reuşit să-1 cumperi, apoi dacă ai fi exersat momeala bancnotelor pe la nasul slujbaşilor mai mici, lihniţi şi împovăraţi ţării acesteia, aceia câţi se mai ţin cu cinste la locurile lor, ce s-ar mai fi întâmplat! Ei ar fi fost în drept, atunci, după această logică, să-şi gâtuie părinţii, să dea foc instituţiilor de stat unde lucrau, să ucidă şi să siluiască, orice murdărie şi cea mai de jos le-ar fi fost iertată, dacă d-ta, primul venit, le-ai fi „plimbat pe sub ochi un pachet de bancnote..."

Dacă se poate face din mituire o scuză, unde mergem atunci şi la ce morală ajungem?

Partea de dreptate a lui Tiberiu Vornic este însă, că numai el a suferit umilirile închisorii, pe când celălalt, ministrul, purificatul, prietenul intim al d-lui Maniu şi candidatul de ieri de la Caras şi de azi la Făgăraş, a fost făcut scăpat de înalta moralitate şi spiritul de justiţie al omului legilor, fostul prim-ministru.

Fireşte, Aurel Dobrescu - încă nepedepsit - trebuie dus acolo unde-i e locul, la acea „clădire mărginaşe a Bucureştilor" pe care le-a promis-o mai multora, d. Nicolae Iorga. Desigur, marele vinovat e acesta, care totuşi candidează pe listele cinstitului Partid Naţional-Ţărănist, la Făgăraş, şi care l-a scos curat şi nevinovat ca de la cutie, deputat în viitorul Parlament al fericitei noastre Românii. Da, Aurel Dobrescu nu trebuie uitat şi nici nu este: poporul îl ştie şi nu-1 mai vrea, chit că-1 ia d-l Maniu în cârcă. Dar ce lege e aceea care iartă pe pungaşii cari cumpără conştiinţele, pentru motivul că există pungaşi cari şi le vând?

Dintr-o aceeaşi apă infectată au ieşit şi unii şi alţii. Lăturile argumentelor celor dintâi trebuiesc aruncate la maidan, cu aceeaşi vehemenţă cu care înaltele protecţii care-i apără pe cei din urmă de sancţiuni trebuiesc demascate şi expuse oprobiului public.

Altminteri, boala de a-şi teoretiza mizeria, a acestor creiere alterate, se lărgeşte, devine epidemie.

GUVERNUL INTELIGENŢEI

Fără această ingrată Lege electorală, guvernul ar fi fost nevoit să demisioneze, în ziua chiar a deschiderii Parlamentului. Una din cele mai ridicule greşeli ale trecutei guvernări a fost amânarea reformei electorale. O şoaptă infamă afirmă însă că această greşeală i-ar fi fost impusă, şi atunci tot ceea ce s-a desfăşurat apare ca o premeditare tenebroasă.

Graţie primei majoritare de treizeci la sută, regimul smulge 287 mandate, din care, deducând suta de liberali, de maghiari, de independenţi, de gazetari şi de incerţi, rămâne o

majoritate foarte insuficientă pentru moravurile politice de la noi: guvernul va trebui să danseze pe frânghie, să se dedea unei echilibristice parlamentare complicate, să încheie pacturi, să pronunțe prorogări, să scurteze sesiunile şi dezbaterile la minimum.

" Se poate, în cele din urmă, guverna şi în felul acesta.

Sunt însă chestiuni în cari guvernul Iorga va fi cu desăvârşire la discreția celor 68 liberali ducişti ale căror angajamente iau sfârşit la constituirea Camerilor: după Constituție, legile financiare nu pot fi votate decât cu o majoritate de două treimi. Această majoritate nu poate fi realizată fără bunăvoința d-lui I. G. Duca. Peste umărul d-lui Iorga, acest Demostene al României, prezența aliatului său electoral atârnă ca o sabie a lui Damocles. D. I. G. Duca va fi deci obiectul unui nou apel şi patriotismul d-sale se va resemna să tragă încă o poliță asupra factorilor hotărâtori.

Din punct de vedere parlamentar, avem deci un guvern la discreția d-lui I. G. Duca.

Din punct de vedere electoral, avem cel mai delicat guvern de la război încoace. (Şi aceasta fără a mai face calculul măsluirilor).

Guvernul are, asupra adversarilor şi a predecesorilor, o singură evidentă superioritate: inteligența. Desfăşurarea evenimentelor va fi un fel de verificare a posibilităților de luptă şi de creație a acestei însuşiri.

UN REGULAMENT AL NERUŞINĂRII

Concesionarea distribuirii tutunurilor • Fraudarea ofertelor mai avantajoase • Farsa sporului de consumație

Am arătat în precedentele noastre articole: o mare bancă din Capitală tinde să-şi asigure un venit de câteva zeci de milioane pe an, obligând prin mijloacele obişnuite, Casa

Autonomă a Monopolurilor, să-i concesioneze distribuirea tutunurilor.

Am demonstrat, din punctul de vedere al C.A.M.-iilui, absurditatea procedeului acesta. Ne-am fi mirat de uşurința cu care C.A.M.-ul îşi periclitează unul din veniturile sale cele mai importante, al cărui monopol, dat în garanție, ne-ar fi putut aduce mari împrumuturi din străinătate. Din nefericire, de la o vreme, nici logica, nici sănătosul calcul comercial nu mai au cuvânt în asemenea materie. O lămurire ne-ar putea furniza d. profesor Guşti, preşedintele Consiliului de administrație al C.A.M.-ului şi membru în alte câteva zeci de astfel de formațiuni de beatitudine. Dar prietenia şi celelalte legături ale d-sale cu bancherul în plină ofensivă parazitară îl obligă la o tăcere prudentă.

Regulamentul, precum am mai afirmat, fără a fi dezmințiți, a fost întocmit în afara zidurilor C.A.M. şi cu concursul, permanent în tot timpul lucrărilor, a unor anumite persoane cari vor face parte din viitoarea Societate de Distribuire.

E o inovație, faptul acesta, în analele potlogăriilor naționale. Specialiştii întreprinderii în curs de parazitare, dimpreună cu niscai venetici asiatici, colaborând cu organele oficiale, întru spolierea instituției, iată ceea ce trece de limitele neruşinării şi ale cinismului.

O lectură rapidă a regulamentului, plin de obişnuitele legalități, nu revelează dintr-o dată capcanele deschise mai la fiece paragraf. Impresia primă este că fieştecare poate concura pentru obținerea concesiunei.

Dar, mai întâi, termenul „concesiune" este înlocuit cu acela, mai puțin alarmant, de „acordare". Dacă ar fi singurul tertip, această delicată sinonimie, plină însă de abilități şi de spaime, am putea fi totuşi învinuiți de spirit de şicană şi proces.

Cetiți însă articolul 10 din regulamentul publicat în No. 104 (1931) al *Monitorului oficial,* astăzi intruvabil:

„Consiliul de Administrație va examina ofertele prezentate şi va acorda dreptul de distribuire acelui solicitant care,

îndeplinind condiţiunile regulamentului de faţă, va asigura cele mai mari avantagii C. A. M.".

„Cele mai mari avantagii C.A.M.-ului..." Iată ceea ce se numeşte o clauză precisă, sinceră şi folositoare. Pe baza ei însă,-se poate organiza o concurenţă frenetică, iniţiatorilor acestei monstruoase spolieri a C. A. M. Se pot înjgheba societăţi puternice cari să înlăture debila înfiripare a unei lăcuste bancare de la copiosul ospăţ, gata servit, al tutunurilor.

Şi atunci, în acelaşi articol, intervine, anodin, paragraful escrocheriei, piatra fundamentală a farsei cu ofertele, cheia de boltă a vastei tâlhării... Cităm:

„Consiliul va putea da preferinţă acelui solicitant care va prezintă garanţiile cele mai serioase, pentru o cât mai bună executare a convenţiunei".

„Consiliul", - dar mai întâi, cine e consiliul? Vom răspunde acestei întrebări...

„Va putea da preferinţă"; aceste simple cuvinte înlătură de fapt orice posibilitate de concurenţă şi asigură acordarea concesiunei către persoana care a şi cutezat să întrunească bancherii oraşului şi să le ceară cu seninătate cinci sute de mii de lire (apoi trei sute, apoi două sute) fără rezultat, drept participare a lor în afacerea lui.

Dar toate aceste puncte necesită o amplă dezbatere. Şi vom publica în curând părerile câtorva oameni politici, a unor financiari şi specialişti, asupra afacerii acesteia a tutunurilor.

POLUAREA LEGII

Prezenţa celor cinci deputaţi ai revoluţiei, în Cameră, însemna o primejdie. Reprezentanţii aşa-numitei noastre burghezii, apărătorii aşa-zisului nostru capitalism au reacţionat deci cu brutalitate.

Sub imperiul crizei demascatoare, ţara începe a-şi da seama că nu e nici burgheză, nici capitalistă, ci pur şi simplu desculţă şi golană. într-un asemenea moment, tribuna nu putea fi abandonată propagandiştilor roşii. Luptă de clasă? Ce clase? Defensorii ordinei vechi nu sunt nici ei burghezi - propriu-zişi. Sunt numai aspiranţi la o asemenea stare. Câteva zeci de intelectuali, de liber-profesionişti sau agitatori, năzuind la un confort, la o rentă. O schimbare a bazelor economice echivalează, pentru ei, cu o anulare de ideal. Fordul şi grădiniţa şi gardul cu zorele sunt încă, la noi, semne de burghezie, adică de prosperitate sacră şi inviolabilă. Cei cinci nepoftiţi reprezintă, dimpotrivă, o făgăduinţă de efort necontenit, câteva ore de lucru pe zi, obligativitatea tichetului de muncă, trista certitudine a nivelării.

Deci, nu luptă de clasă, nu război social, fiindcă vremurile desfiinţează clasele şi dezvăluie aspra realitate a tăvălugirii comune în salariat, a concentrării bunurilor în câteva mâini cari tremură, fiindcă s-a afirmat, în toată lumea, conştiinţa că puterea este iluzorie. O simplă ciocnire de mentalităţi şi de sentimente.

Educaţia supravieţuieşte formelor sociale. Şi este sigur că parlamentarii cari cereau, cu vigoare, excluderea deputaţilor comunişti, cred cu îndărătnicie că existenţa neamului şi a patriei româneşti este legată de o anumită formă economică. O schimbare a sistemului de producţie ar aduce declinul naţiei. Dar sistemul acesta s-a transformat, pretutindeni, şi se transformă şi la noi, cu repeziciune. Suntem sub regimul producţiei colective, iar raţionalizarea grăbeşte procesul fatal. Totul va fi, în momentul precis, o scurtă formalitate. Şi revoluţia s-a schimbat, cum s-a schimbat şi războiul de altădată, războiul stindardelor, al şarjelor sublime, al morţii în fireturi. Revoluţia şi-a pierdut şi ea baricadele, ghilotinele, desfăşurările de imnuri şi de mase, şi se reduce aproape la o mută operaţiune aritmetică, în funcţie de un decret.

Ceea ce îi rămâne burgheziei să salveze este, cu o ierarhie, un simplu *procent.* Aprigă tocmeală care mobilizează ultimele uri şi ultimele forţe. Şi o mai interesează un lucru încă: să-şi menţină personalul ei politic, mâna ei de lucru, oamenii ei, în fruntea aparatului de stat, în momentul acesta de colectivizare, de raţionalizare, de „economie dirijată", de „revoluţie".

Din punctul acesta de vedere mai ales, cei cinci comunişti din Cameră erau nişte concurenţi, deci nişte intruşi.

Pericolul, în forma în care se prezintă, a fost înlăturat cu forme legale, de către o Cameră excesiv de tolerantă, pe de altă parte, faţă de propriile ei origini electorale, definitiv şi dovedit viciate din punctul de vedere al legalităţii. Nu era oare firesc să se petreacă lucrurile aşa? Legea electorală, hidosul pur-sânge al unei gândiri sifilitice, a fost obligată, sub biciul necesităţii, la cele mai bizare contorsiuni. îmblânzitorul ei a fost d. Eduard Mirto, în care spiritul juridic s-a aliat, în împrejurare, cu un suflet de patriot-integral. Potrivit precedentului creat, majorităţile parlamentare vor putea modifica, după plac, ceea ce se cheamă expresia voinţei maselor. Rezultatul electoral, care, după datinele restaurate, se modifică o dată la urne, prin procedeul infuziunei, şi se mai corectează, apoi, la Interne, prin operaţia simplă a adunării, i se mai administrează o supremă îngrijire în Camera constituită, la validări. Nu prin excluderea celui ce nu poate fi legalmente ales. Ci prin anulare de voturi, prin reducere sub cota de două procente. Astfel, *partidele mici vor putea fi totdeauna scoase din Cameră,* iar partidelor mari li se va preleva, la nevoie, un număr de mandate, peste cele ce li s-au dat prin prima majoritară. (Se ajunge şi la absurditatea că un deputat proclamat, ales cu lista lui toată, care şi a participat la vot şi la lucrările Camerei, să fie deposedat de mandatul său, fiindcă partidului căruia îi aparţine i s-a modificat cota).

Trebuie să menţionăm, pentru adevăr, atitudinea curajoasă până şi în explicabilele ei excese, a tânărului deputat Pătrăşcanu, care în eroica lui luptă cu trei sute de adversari, n-a trezit, în aceştia, nici un moment de cavalerească stimă.

...Dar să sperăm, vor zice unii, că asemenea procedee se vor aplica numai extremiştilor, numai boşevicilor, de pildă, şi antisemiţilor sacrificaţi necesităţii unui argument de imparţialitate.

- Cine însă garantează că numai aceştia vor fi subversivii?

- Patriotismul conducătorilor: atât şi nimic mai mult.

PANAMAUA PANAMALELOR

Scandaloasa Afacere a Tutunurilor

> ***Consiliul de Administraţie va examina ofertele prezintate şi va acorda dreptul de distribuire acelui solicitant care îndeplinind condiţiunile regulamentului de faţă, va asigura cele mai mari avantagii C. A. M.***
>
> ***Consiliul va putea da preferinţă acelui solicitant care va prezintă garanţiile cele mai serioase pentru o cât mai bună executare a convenţiunii.***
>
> ***(Art. 60 din Regulamentul jăfuirii C. A. M.)***

Caracteristic pentru împrejurările de faţă şi pentru chestiunea de care ne ocupăm nu este numai aspectul veros până la cinism, până la obrăznicie şi sfidare, al concesionării desfacerii tutunurilor. în definitiv, afaceri murdare s-au mai făcut în ţara românească. Politicienii au tripotat şi au cambriolat din plin, în bunurile statului, în averea publică, de la moartea vigilentului şi rigurosului rege Carol I, încoace.

Afaceri murdare se vor mai face, desigur, şi în viitor şi în zilele noastre. E drept, concesionarea (sau *acordarea,* cum zice regulamentul d-lui Guşti) reprezintă, din punctul de vedere al jafului senin şi neruşinat, o enormitate ca îndrăzneală şi apetit, un record ameţitor la şampionatul acesta al marilor lovituri. Este şi explicabil. Cutezanţa, în asemenea cazuri, este în raport direct cu crunta necesitate în care se află şampionii, de a realiza cu orice preţ, o operaţiune salvatoare. Repetăm însă, că proporţiile superalpestre ale acestei Himalaya, a panamalelor, nu alcătuiesc, totuşi, grava şi îngrijitoarea ei caracteristică.

Altceva constituie fondul a cărui purulenţă pare a participa dintr-un proces morbid general, dintr-o cangrenă adâncă a organismului nostru naţional, declarat incapabil de reacţiune şi de împotrivire.

Este, anume, părerea, când resemnată, când cinică, a cercurilor noastre politico-financiare, că graţie unor situaţiuni speciale şi insondabile, afacerea asta, îndelung premediată, lovitura asta de Shylock în trupul economic al statului, se va realiza fără greş.

Este siguranţa pe care o afectează copărtaşii anticipaţi şi complicii surdo-muţi ai brigandajului, că nici o protestare, nici un argument, nici o pagubă şi nici o concurenţă nu va zădărnici distribuţiei tutunurilor, crearea unui impozit în folosul unei anumite case particulare pentru a-i lecui penuria, cu orice chip.

Este afirmaţia că spolierea C. A. M. e atât de iremediabil hotărâtă, că sentinţa e atât de definitiv pronunţată, încât instituţia, astfel privilegiată, a şi făcut demersuri şi a luat atitudini de concesionar atitrat.

Este, în cele din urmă, insinuarea intolerabilă care se desprinde din această întreagă chestiune şi care tinde să acrediteze pretutindeni, că pe deasupra guvernelor, un particular, cu resturile puterii sale, dispune de averea publică.

Această temere am descoperit-o în părerile multor oameni politici şi de finanţa, cari nu s-au sfiit totuşi să condamne cu tărie complicităţile grupate în jurul acestei încercări, tâlhăreşti fără doar şi poate.

PRIN SURPRINDERE?...

(Tâlhărirea Uzinelor Comunale)

„ Ţară păcătoasă!"
(P. P. Carp; N. Iorga)

Holding-u\ Electric Bond and Share, aşa de discret şi taciturn până mai deunăzi, a devenit, subn% extrem de locvace, bineînţeles dincolo de hotarele ţării. întâi, marele cotidian american *New-York Herald,* apoi cunoscuta publicaţie franceză *Agence Economique et Financiare* şi o serie de ziare şi reviste economice serioase din Apus vorbesc de afacerea încheiată (!) în România de *Electric Bond and Share* ca de un fapt împlinit, confirmat la sursă.

Subliniem termenul „încheiat", deoarece nici partizanii din ţară ai acestei afaceri nu se sfiesc s-o considere altfel.

Parlamentul? Votul Consiliului comunal? Mofturi, simple formalităţi ce se vor îndeplini pe nesimţite. Totul s-a aranjat, până şi complicitatea presei cotidiane. Cât priveşte controlul public - e o simplă ficţiune care nu şi-a afirmat niciodată existenţa reală. Afacerea este *încheiată,* prin urmare se va trece prin Parlament. Ca în cunoscuta comedie a lui Bernard Shaw în care un general pretor exclamă peremptoriu: „Şi acum, după ce am hotărât că individul trebuie spânzurat, să procedăm la judecarea lui!".

De unde au putut porni zvonurile înregistrate în presa economică serioasă din Apus care dă ca fapt împlinit o afacere ce implică votul Parlamentului şi al unui consiliu

comunal? Cine a putut sugera americanilor din grupul *Electric Bond and Share* — bine cunoscut în Chili, Mexic, Cuba, unele ţări din Asia Centrală, dar nu şi în Europa - această proastă părere despre Parlamentul românesc încât să-şi închipuie că votarea unui contract oneros, ca cel pus la cale de ei, este o simplă formalitate ce se poate obţine în doi timpi şi trei mişcări?

Am ridicat la timp vălul acestei afaceri scandaloase şi am avut sentimentul, o spunem fără a fi prezumţioşi, că nu va reuşi, pentru bunul motiv că la baza calculelor era tocmai elementul discreţiei şi al surprinderii. Şi apoi, declaraţiile categorie ale d-lui Nicolae Iorga privitoare la împrumuturile pe bază de înstrăinare de surse de venituri, cu aluzii destul de transparente pentru cei interesaţi, erau un indiciu că forţele oculte care împingeau pe edilii noştri spre aventura cu *Electric Bond and Share* sunt... handicapate.

Managerii „capitalului american", patrioţi recenţi, cari au uzurpat locul vacant al lui Vintilă Brătianu, înlocuind steagul *cointeresării naţionale* cu fanionul *mezatului naţional,* au adoptat şi sistemul activităţii oculte.

Lucrurile s-au întors însă împotriva lor. Americanii, cari cunosc delicateţea situaţiilor create, au dat de înţeles că orice noi discuţiuni asupra punctelor stabilite trebuiesc considerate ca excluse, contractul urmând a se vota integral, aşa cum a fost elaborat şi formulat dincolo de Ocean. *Cest ă prendre ou a laisserl*

Dacă cramponarea disperată de afacerea Uzinelor Comunale va sfârşi totuşi prin a smulge Parlamentului nostru votul fatal, în cursul acestei sesiuni, cum susţin cei interesaţi, cuvintele lui Petre P. Carp, actualizate de primul ministru, d. Nicolae Iorga, vor justifica tristele păreri despre noi ale gangsterilor transoceanici.

Bunul simţ ne opreşte însă de la astfel de conjecturi. Dar argumentul hotărâtor în această chestiune, este numai acea inexorabilă necesitate ca primăria să dispună, prin lichidarea

bunurilor sale şi prin împrumuturi, acordate ca recompense, de mijloace suficiente pentru a crea Parcul Naţional. Ceea ce se traduce prin cumpărarea pe 500.000.000 lei a terenului faimos de la Bordei, proprietatea Băncii Blank, urgent dispusă să se sacrifice pe acest preţ pe altarul Comunei.

SĂRIŢI, HOŢII!

Murdara afacere a tutunurilor • S-a ţinut licitaţia

Zeci de scrisori din partea cetitorilor se întrec să ne informeze asupra operaţiunilor Marelui Gangster. Uneori, aceste informaţiuni depăşesc scopul campaniei noastre. Nu ne interesează situaţia excelentă sau nu, a instituţiei pe care omul nostru o conduce. Nici felul cum d-sa se comportă şi nici cum diriguieşte. Ne limităm la chestiunea tutunurilor şi a Uzinelor Comunale fiindcă acestea constituie un venit şi un bun comun asupra cărora se întind ghearele hrăpăreţe ale pseudo-marei finanţe pervertite. O bancă nu trebuie să utilizeze forţa, de care dispune, forţa de corupţie, de intimidare şi de căluş, pentru a prăda bogăţiile statului. Vom închina, desigur, fiindcă cetitorii o cer, câteva coloane celorlalte mari prădăciuni cari în ultimii ani au făcut goluri dureroase în visteria statului. Astăzi încă e la ordinea zilei, în neruşinata tăcere a tuturora, scandaloasa afacere a tutunurilor...

Am arătat în numărul nostru trecut că una din caracteristicile cele mai îngrijitoare ale acestei banditeşti operaţiuni este liniştea în care ea a fost pe îndelete şi în amănunt pregătită, este extraordinara şi cinica siguranţă că ea va fi dusă la bun sfârşit, oricât de furtunatec ar fi protestul opiniei publice, şi de enormă indignare în cazul când [...]*.

*** Cuvinte lipsă.**

într-adevăr, indivizii cari au conceput, au pregătit prin colaborarea unui regulament (care este un capodoperă al sfruntării şi al spiritului de escrocherie) şi au luat toate măsurile ca afacerea să se facă, au ţinut, săptămâna trecută o parodie de licitaţie, al cărei rezumat îl găsim în *Adevărul.* O simplă notiţă, ascunsă în coloanele marelui cotidian, şi care rezumă, în izmenita ei modestie, o escrocherie de 150 milioane pe an:

„Luni s-a ţinut la Casa Autonomă a Monopolurilor o licitaţie publică pentru acordarea dreptului de desfacere a tutunului, hârtiei de ţigări şi cărţilor de joc.

S-au înaintat, în total, 51 oferte din cari şase pentru mai multe regiuni, una generală pentru toată ţara. Restul ofertelor sunt numai pentru o regiune.

Oferta generală a fost înaintată de Societatea de Distribuire Comercială creată anume în acest scop.

Asupra ofertelor Casa Autonomă va decide în două săptămâni".

Nu vom intra în analiza ofertelor, dintre cari cel puţin câteva sunt simple mistificări puse la cale pentru a demonstra inanitatea licitaţiei şi necesitatea clauzei „ofertei cele mai serioase". Notiţa de mai sus indică limpede că pe baza regulamentului întocmit cu complicitatea d-lui D. Guşti, al cărui nume rămâne legat de această ispravă, Casa Autonomă va acorda desfacerea tutunului, a hârtiei de ţigări şi a cărţilor de joc „Societăţii de Distribuire Comercială", îndărătul căreia se văd urechile bancherului iniţiator.

Spoliaţiunea este atât de evidentă încât marile bănci ale Capitalei, Banca Românească şi Banca de Credit, au refuzat să participe la licitaţie, în vreuna din firmele ofertante.

Iar unul dintre ofertanţi a specificat că nu poate garanta sporirea consumului. Căci trebuie notat că întreaga escrocherie -termenul nu e deloc exagerat — se bizuie pe

această himeră a sporului de consum făgăduit statului şi retras printr-unul din tertipurile cele mai impudice ale regulamentului.

LA BĂDĂCINI

Un erou sub cort ia încă parte la bătălie. Prestigiul mâhnirii sale încordate lucrează asupra vrăjmaşilor. Această învăţătură vine tocmai de la Homer. Ce mărunt cinism, ce minusculă vanitate histerizată a încercat să semene perlele bolnave ale unui râset scremut peste marea hotărâre şi faptă a lui Iuliu Maniu?

Iată într-adevăr un şef, pentru că voinţele şi actele sale nu sunt ale lui. Marinarii numesc „lame de fond" acele talazuri liniştite şi uriaşe care îşi iau avântul nu din atingerea superficială a brizei de mare, ci din sărutul furtunii cu adâncul. Mişcarea unui şef este aceea care porneşte în el din răscolirea fundului nenumărat al mulţimilor. Iuliu Maniu este un astfel de om. Gândul său, ţinuta sa, ţinta sa, sunt ale poporului din Ardeal. Cum s-a petrecut această contopire, această continuitate a celor mulţi într-unui singur? E o taină de tradiţie, de credinţă şi de dăruire de sine. Puterea lui Iuliu Maniu vine şi din celălalt adânc, al anilor, al istoriei.

Şi de aceea, Iuliu Maniu e mai puternic decât un parlament, decât un partid, decât o armată. Identitatea sa întristată e primejdioasă. Numele său e Ardealul. Rezistenţa sa se desfăşoară, liniştită şi elementară, dintr-un mileniu. Iar rezultatul, lent sau repede, direct sau întortocheat, complex sau simplu, e inevitabil acelaşi: Victoria!

PANAMAUA TUTUNURILOR

Banca Marmorosch-Blank acaparează desfacerea tutunurilor • Farsa unei licitaţii • Matrapazlâcurile unui regulament şi al unui caiet de sarcini • O „afacere" luată la sigur • Complicităţi

Nu mai încape nici o îndoială. Poate că la ora când apar aceste rânduri infamia s-a consumat. Poate dintr-o pudicitate ipocrită şi din dorinţa de a salva vagi aparenţe, Consiliul de administraţie complice, în cap cu onorabilul Zissu, şi direcţiunea C. A. M., d. Stănescu, au căzut de acord asupra unei amânări care nu e decât o batjocură în plus.

Afacerea aceasta trebuia să se facă. Statul nostru deficitar până la bancrută este silit să-şi sacrifice veniturile cele mai sigure pentru susţinerea unor instituţii de credit, particulare. Un om de bancă, al cărui rol ar fi să înlesnească statului, prin relaţiile sale (dacă le are), găsirea de fonduri străine, foloseşte puterea sa, pe care o umflă prin zvonuri mistice şi constrânge guvernul să scoată avuţiile publice la mezat. Murdara şi penibila operaţiune a tutunurilor nu este decât începutul. Statul va ceda tot ce are cert productiv, presa nu va publica un singur comentar, Parlamentul va amuţi. Ne dăm fireşte seama că facem reclama unei case care pierduse în mod vădit încrederea clientelei sale. Câteodată, în materie bancară, sceleratețea merge mână în mână cu prestigiul, abjecţiunea cu soliditatea.

La licitaţia din 22 iunie, s-au prezentat diferite oferte pe regiuni şi o ofertă pe toată ţara, a Băncii Blank. A fost una dintre ofertele cel mai scumpe: cu impozite cu tot se ridică la 14,50 la sută. Oferta Băncii elveţiene a fost de pildă, de 11 la sută, a fraţilor Gal de 8 la sută. Oficiul I. O. V. a făcut o ofertă fără garanţie; vom vedea altădată de ce.

Cum am mai spus, marile bănci din Capitală s-au abţinut, nevrând să acorde, prin participarea lor, o aparenţă de adevăr unei parodii de licitaţie. Au refuzat băncii

r

iniţiatoare acest concurs, după cum i-au respins şi taxa de participaţie, de cinci sute de mii de lire, pe care aceasta le-o pretinsese.

Unde devine evidentă mistificarea? Acolo unde vedem că, în legătură cu o licitaţie viitoare, al cărui rezultat nu poate fi ştiut cu anticipaţie, o instituţie bancară constituie din timp societăţi anonime pe regiuni, angajându-se în toate cheltuielile (depuneri şi taxe) preliminarii.

Ca să facă toate acestea, Banca Marmorosch trebuie să fi fost sigură, anticipat, pe rezultate. Era evident că celelalte instituţii nu se puteau ralia la carul triumfal al Băncii Blank, mai ales când acest car avea anumite aspecte şi răspândea anumite miresme.

Dar caracterul ilegal al ofertei Blank? E demonstrat prin însăşi faptul că această ofertă este condiţionată de aplicarea sau neaplicarea impozitului pe cifra de afaceri. Regula generală în materie de licitaţie spune că o ofertă condiţionată este nulă. Consiliul de la Regie ar trebui să o respingă dacă ar avea mâinile libere.

Am văzut că regulamentul despre care am afirmat, fără a fi dezminţit, că nu s-a elaborat la Regie, conţine clauza frauduloasă a ofertei celei mai serioase. (Prilej pentru Aristid, acest delicat colecţionar de pilule anticonceptice, de a-şi decerne, prin adjudecare, un certificat de seriozitate).

Pentru cazuri neprevăzute s-a introdus în caietul de sarcini o altă clauză, potrivit căreia Regia poate anula, fără nici o motivare, toată licitaţia şi poate atribui desfacerea tutunurilor prin bună învoială, în termen de cincisprezece zile.

în cazul acesta, complicii principalului ofertant vor atribui Societăţii Generale a lui Blank, principalele regiuni din ţară, refuzându-i de ochii lumii câteva anume regiuni.

Se va spune: consiliul a lucrat cu independenţă. Consiliul
I a refuzat lui Blank desfacerea pe întreaga ţară. în realitate, se vor refuza Societăţii Generale tocmai acele regiuni în care

desfacerea e mai dificilă şi consumul mai redus. Cum vedeţi, aranjamentul acesta e împins până în cele mai mici amănunte. Societatea Generală va fi scutită de efortul de a organiza desfacerea în regiunile muntoase şi impracticabile şi paupere ale ţării, iar această scutire va trece ca un act de independenţă şi imparţialitate a complicilor de la Regie.

Dacă nu se va proceda în acest fel, e posibil ca Regia să facă media ofertelor. Această medie dă aproximativ 14, ceea ce va permite să se atribuie licitaţia Societăţii Generale.

Regulamentul prevede obligativitatea sporului de consum după o scară anuală.

Guşti însă a pus şi clauza crizei: pe vreme de criză, sporul de consum nu mai este obligatoriu. Nu întrebăm, când este criză, şi când nu e? Escrocheria, în acest punct, se manifestă făţiş şi fără menajamente.

Sub aceste aspecte, se prezintă această pseudolicitaţie în care o anume forţă concurentă se prezintă cu siguranţa că va obţine obiectul scos la mezat. Codul penal [...]* Societăţii Generale a vrut să joace la sigur.

Deverul tutunurilor este de şase miliarde anual. Escrocheria este deci de aproximativ două sute de milioane anual.

Dar lucrurile nu vor rămâne aşa. Molohul bancar flămând va fi silit să-şi stoarcă afară aurul înghiţit.

SINISTRA COMEDIE A UZINELOR COMUNALE

Teama exprimată în articolul nostru *Prin surprindere,* publicat acum trei săptămâni, a fost deci justificată. Seninătatea cu care *Electric Bond and Share* anunţa în presa de Apus încheierea contractului de vânzare a Uzinelor Comunale din Bucureşti, ca un *fait accompli,* dând de înţeles că votul

*** Omisiune de tipar.**

Consiliului comunal şi cel al Parlamentului românesc sunt simple formalităţi ce nu pot impieta asupra unei afaceri, fie chiar veroasă, seninătate ce friza dispreţul pentru instituţiile fundamentale ale ţării, se baza deci pe o cunoaştere profundă a moravurilor specifice nouă.

Surpriza de care ne temeam s-a produs, prin urmare, în ciuda celui mai elementar bun-simţ, care refuza să creadă în posibilitatea înstrăinării unei ramuri gospodăreşti, bine administrată, generatoare de mari venituri pentru Comună şi susceptibilă de o dezvoltare din ce în ce mai mare, fără a necesita noi investiţiuni sau sacrificii din partea contribuabilului bucureştean.

Şi asta pentru un împrumut neînsemnat, destinat nu unor nevoi imperioase cărora suntem chemaţi a le face faţă imediat, ci unor operaţiuni de ordin fantezist pentru edili, dar de interes vital pentru o instituţie particulară care aşteaptă cu jind încheierea acestei afaceri pentru a se putea dezbăra cu un ceas mai devreme de un vast teren expropriabil la extrema periferie a oropsitei noastre Capitale. („Bordeiul").

Rar s-a desfăşurat atâta speculaţie într-o afacere ca în cazul de faţă: speculaţie în jurul unor nevoi ale Comunei, cari au fost mult exagerate, speculaţie în jurul unor întreprinderi în cari capitalul franco-belgian a investit 800.000.000 lei, poticnindu-se nu din cauza lipsei de prevedere banchierească, ci din cauza dificultăţilor de ordin politicianist ce i s-au creat necontenit, amânându-se la infinit perfectarea unui contract pe care a apucat să-1 execute integral şi, *last but net least,* specula cu şoapte, zvonuri şi insinuări cari tind să dea proporţii mistice prestigiului suferind al unui om de afaceri.

Latura gravă a spoliaţiunii a fost însă laşitatea ambianţei care asista neputincioasă la progresul tratativelor, se indigna, dar nu crâcnea. Un singur om, fostul primar Grozdea, şi, pe de altă parte, d. Anibal Theodorescu, a cutezat, acum, în ceasul din urmă, să ridice glasul de protestare publică. *A cutezat,* pentru a învedera atmosfera ce s-a creat în jurul

acestei afaceri, când gestul de protest e privit ca o *virtute,* de mulţimea celor intimidaţi, laşi sau interesaţi.

Aşteptăm cu resemnare desfăşurarea sinistrei comedii. E o chestiune a de câteva zile.

EŞECUL ÎNSTRĂINĂRII UZINELOR COMUNALE

Publicitatea ce s-a dat dezbaterilor din consiliul comunal în jurul înstrăinării Uzinelor Comunale a deschis ochii şi celor profani asupra imensei afaceri puse la cale în dauna Comunii, de mâini oculte cari numai binele colectivităţii nu urmăreau. Eşecul moral al afacerii s-a produs pe loc, iremediabil; eşecul material a fost întârziat numai, dar nici cei mai optimişti nu-şi mai fac iluzii asupra posibilităţii realizării vânzării Uzinelor Comunale urzită în taină şi perfectată până la cele mai mici amănunte.

Curat vorbind, votul consiliului comunal de la care s-a abţinut mai mult decât o treime de consilieri nu poate fi considerat decât ca o slabă consolare pentru reprezentanţii grupului american cari au lucrat aci aproape un an de zile în vederea realizării afacerii, o consolare platonică, necesară prestigiului lor în străinătate unde apucaseră să anunţe încheierea contractului ca un fapt împlinit.

S-a căutat a se da încă o aparenţă de menţinere pe tapet a afacerei, invitându-se o delegaţie de parlamentari cari să studieze în timpul vacanţelor clauzele contractului. Dar prezenţa în fruntea departamentului de industrie şi comerţ a d-lui Vasilescu-Karpen, unul din cei mai hotărîţi adversari ai vânzării Uzinelor Comunale, e o garanţie pentru cetăţenii Capitalei că surprizele de care ne temeam mereu, sunt de-acum încolo excluse.

De altfel, faptul că chiar majoritatea consiliului a renunţat la împrumutul de 500 milioane destinat exproprierii

Bordeiului constituia o spărtură ireparabilă în combinaţia pusă la cale, *etpour cause...*

în cercurile bine informate se vorbeşte, apoi, de modificarea Legii energiei la care se lucrează asidu la Consiliul Technic Superior şi, după câte transpir în public, e vorba de unele prevederi cari se opun categoric operaţiunilor financiare în genul contractului de vânzare a Uzinelor Comunale. Şi modificarea Legii energiei va preceda votul parlamentului pentru vânzarea uzinelor, dacă eventual chestiunea va mai fi adusă cândva în discuţia Camerei.

Primăria Capitalei va căuta, deci, forţamente alte orientări pentru realizarea împrumutului de care are nevoie şi, deoarece nevoile stricte ale Comunii sunt mult mai prejos de sumele fantastice pe cari *Electric Bond and Share* se crede în măsură să ni le procure, chestiunea electrificării Capitalei îşi va relua cursul normal, fără înstrăinări de bunuri şi fără monopoluri oneroase, înlesnind un împrumut mai modest pe pieţele europene, fără a se sustrage controlului autorităţilor autohtone şi fără a sfida regimul energiei naţionale care a fost şi este obiectul cele mai mari atenţiuni din partea tuturor guvernelor ce s-au perindat la cârma ţării dela război încoace.

O apropiere de finanţa şi technica europeană, în vederea unei colaborări în domeniul acesta, e în orice caz preferabilă sforţărilor a face legături cu *holding-un* transoceanice mai mult sau mai puţin dubioase.

ŞOMAJUL LA C. A. M.

S-a încheiat scârnava şi tenebroasa afacere a tutunurilor.

Facla şi-a făcut o datorie şi un merit de a o divulga.

Spărgând tăcerea iscusit pregătită şi sfidând rânjetul şi ameninţarea complicilor, a valeţilor şi spionilor gangsterului.

(Cuvântul *spion* nu e utilizat aci la întâmplare. El se aplică foarte bine şi constituie consacrarea penală legitimă a unuia dintre cei mai zeloşi şi mai agresivi clănţăi ai gangsterului, spion de la Bucureşti şi nu de la Shangai. Pentru pielea lui brunetă rezervăm un şfichiu şi o codirişcă noduroasă, pe care o vom mânui, croindu-1, cu o scârbă rece, în piaţa publică, dacă nu-şi va limita debitul între zidurile contenciosului oficinei... Cuvântul *spion* se mai potriveşte, fără discuţie, celor ce s-au dedat la cotrobăiri anonime printre manuscrisele ziarului, la tipografie, precum şi tuturor cloporţilor puşi în dezmetică circulaţie, cu antenele răscăcărate, adulmecând în această chestiune.) S-a încheiat, deci, puhava operaţie a monopolului de vânzare al tutunurilor, pus la cale de grotescul trio (o adevărată viziune de panopticum) GUSTI-BLANC-ZORAB, cu vizibile relaţiuni ombilicale în lumea cea mai gălăgioasă şi mai aparentă. S-a încheiat, conform planului prostituai, cu eventualităţi şi reluări prevăzute şi pe cari le-am destăinuit aci, spre marea confuzie a izmeniţilor, a bonomilor codoşi cu aere de gravi şi respectabili, din consiliul de la Regie. Campania noastră nu a fost însă fără efect, cu toate că nu ne-am făcut nici un moment iluzia că vom zădărnici tâlhăria. Sub impulsiunea tonică a epitetelor noastre - pe cari cei de la direcţia C. A. M. le-au acceptat cu o suspectă gratitudine -, dregătorii concupiscenţi de acolo s-au văzut obligaţi la un simulacru de rezistenţă. Trebuiau salvate oarecari aparenţe de grijă şi responsabilitate comercială şi s-a ajuns astfel la un fel de tocmeală amiabilă, în cursul căreia d. Aristide Blank a fost obligat să cedeze din procentele pretinse. Diferenţa asta, la care banca a consimţit de ochii lumii, înseamnă câteva zeci de milioane anual salvate şi obţinute de C. A. **M.** Un fir de păr, ca să utilizăm folclorul omului nostru de bancă, smuls apetitului său obez, domestic şi pahiderm.

Pentru a da, apoi, o impresie de largheţă, în procedee, banca iniţiatoare şi-a redus pretenţiile, cointeresând, în \ sfârşit, două instituţii de credit, cărora le exijase, cu câteva luni înainte, o exorbitantă taxă de participaţie în lire sterline. Aci, banca iniţiatoare păgubeşte din nou, dar fără să beneficieze, în schimb, statul, ci doi asociaţi fortuiţi.

Tâlhăria se complică însă astăzi cu un aspect social. Prin realizarea monopolului desfacerii, se aruncă pe drumuri un număr de şapte-opt sute de funcţionari şi de distribuitori, pe cari banca refuză să-i angajeze în noua întreprindere. Refuzul băncii se bazează pe însăşi regulamentul şi caietul de sarcini al concesiunii, cari nu conţine clauza preluării personalului. Naturalmente: regulamentul şi caietul Gusti-Blank-Zorab nu au fost lucrate la C. A. M. şi dovada este făcută prin chiar acest lapsus care transformă opt sute de funcţionari în tot atâţia şomeuri. Vom stărui asupra punctului acesta. Poate, în cele din urmă, tot se va găsi o faţă care să roşească la C. A. **M.** Ce spune, bunăoară, d. Stănescu?

CÂNTECUL LEBEDEI

D. Argetoianu a vorbit. E incontestabil că d. Argetoianu e mai inteligent în vorbe decât în fapte. Omul deştept vorbeşte cuminte, dar comite prostii. Inteligenţa prostului se manifestă în fapte: e un adevăr pe care-1 puteţi verifica de mii de ori, în viaţa de toate zilele. Şi nu va găsi nimeni că e paradoxal să susţinem că, din acest punct de vedere, deşteptul nu e decât un prost, degenerat.

Inteligenţa fină şi substanţială a d-lui Argetoianu se risipeşte, când recurge la cuvânt, în surprize delicate, în daruri discret fosforescente. Ne dăm atunci seama că brutalitatea care i se atribuie nu e decât violenţă, violenţa intermitentă a unei naturi sensibile şi nervoase, şi care se disimulează. Şi una din măştile sub care îşi acoperă timiditatea este cinismul său care afectează dispreţul.

în *Universul*, într-o formă care destăinuieşte o atentă redactare şi nicidecum un *interview*, d. Argetoianu declară, în esenţă, că situaţia e gravă din cale-afară, iar soluţiile, cele mai multe, aleatorii. Partea polemică, de la început, e de un bun-simţ, de o sinceritate în ton şi de o siguranţă în afirmaţii care convinge. Convinge mai ales pe cei ce nu şi-au făcut iluzii. Iar efortul dictatorului - a cărui mănuşă, e drept, nu se simte şi nu a strangulat încă pe nimeni - se îndreaptă, în special, împotriva iluziilor. Vremurile sunt grele. Viitorul e turbure.

Declaraţiile d-lui C. Argetoianu sunt un bilanţ al primelor luni de guvernare. Bilanţ deficitar. în toate direcţiile d-sa afirmă numai bune intenţii şi nici un rezultat. Nici un început de rezultat. în apărare, dictatorul cu mâna uşoară (şi acesta e un real merit, singurul pe care l-ar fi putut invoca, singurul însă pe care nu-l revendică) recurge la vechile argumente: lipsa de capitaluri... criză generală... timpul insuficient de scurt de la începerea guvernării.

...Cu totul altfel vorbea d. Argetoianu în opoziţie. în opoziţie, d. Argetoianu avea, ca tot românul, în buzunare, „piatiletka" sa. De planul său misterios şi original din cale-afară, visa presa de toate nuanţele. Astăzi, d-sa spune: vom aplica măsurile *dacă vom putea*. Această reticenţă arată distanţa toată, şi eternă, dintre două ipostaze.

In lăuntru, deci, n-a fost timp, n-a fost cu putinţă să se realizeze absolut nimic, dezolamente nimic. Dar în afară? în politica externă, în raporturile cu aliaţii, cu vecinii, cu Germania, cu Rusia, ce demon l-a împins pe d. Argetoianu să strice totul?

Azi nu mai ignoră nimeni că relaţiunile noastre cu Franţa s-au schimbat. Suntem suspecţi la Paris, suntem compromişi în Mica-Antantă. O atitudine de nesăbuită ameninţare cu o absurdă „orientare spre Berlin" şi o serie de uneltiri meschine prin birourile Ministerului de Externe francez ne-au scos de

pe terenul solid al alianţelor tradiţionale şi ne-au suspendat, în echilibru indiferent, printre puterile ostile ale Europei. Şi apoi ce năstruşnică idee să te îndrepţi spre Berlinul falimentar şi să întorci spatele Parisului, capitala aurului, bancherul lumii. Şi suntem oare, cu aceasta, mai aproape de Berlinul acesta, sperios să nu aţâţe gelozia, foarte problematică, a Parisului? între acestea, d. Cezianu, proaspătul şi emeritul diplomat, se vede constrâns să se reîntoarcă la echipele de fotbal şi să pună capăt scurtei şi miraculoasei sale cariere diplomatice. Rechemării d-lui Cezianu îi va urma, fără doar şi poate, o chemare de ordine a întregului cabinet. Afară numai dacă nu ni se va repeta şi aplica teoria zidului chinezesc şi a lui „prin noi înşine": „avem de toate, n-avem nevoie de nimeni..." Formula: pâine şi păduchi, erijată în ideal naţional şi orgoliu...

E inutil să insistăm asupra raporturilor cu Rusia, cu Ungaria sau cu Mica-Antantă. Asupra ţinutei generale a atitudinii noastre externe... Ce atitudine se poate cere unui moral vlăguit? Căci, altfel, o atitudine se poate avea chiar în zdrenţe. Mândria cerşetorului spaniol e mai estetică şi mai impresionantă decât placiditatea unui burghez sătul şi înzgărduit. Nu avem nici una, nici alta.

Dacă, înlăuntru, cu un singur pas n-am înaintat, iar relaţiile externe ne-au compromis prieteniile pe cari bizuiam securitatea noastră internaţională, ce ne rămâne din guvernarea efemeră a d-lui C. Argetoianu? Satisfacţia de a fi guvernaţi de un om mai inteligent şi mai de calitate decât politicienii cari s-au perindat la putere? Fireşte, pentru vanitatea noastră, vag prostituată, e o compensaţie aceasta. Dar nu mai e timp pentru asemenea experimente sufleteşti şi senzuale. Mizeria nu le permite. Lumea se transformă adânc, şi vertiginos. In astfel de împrejurări, hotărât revoluţionare, un guvern fără asentimentul opiniei publice şi al naţiunii nu se poate menţine. Guvernul acesta nu poate fi capabil nici de

o reacțiune bruscă şi totală, nici, dimpotrivă, de o adaptare conştientă şi continuă la situațiile, mereu noi, ce se ivesc în lume. Regimul actual va fi, credem, dislocat prin forța lucrurilor, în iarna cumplită ce se anunță, după ce a pierdut timpul prețios în care, printr-o acțiune de entuziasm şi de măsuri radicale, ar fi putut îndrepta moralul şi virtuțile poporului. Suntem, virtual, în criză ministerială, cu toată incontestabila şi nobila râvnă a d-lui Argetoianu de „a servi".

D. IORGA, MARX ŞI CAPITALISMUL

Adevărul reproduce, după un ziar englezesc, *interview-u* acordat acestuia de primul-ministru al României... Să fie vina ***Adevărului,*** să fie a gazetarului străin? Datu-ni-s-a o traducere trunchiată, un rezumat pripit, sau britanicul confrate a înțeles şi a redat mai puțin decât i s-o fi spus? Căci prima parte a *interview-ului* d-lui Iorga ne pare (cu toate că interesantă) obscură şi arbitrară. „Marxismul-Tamerlanicesc", de care vorbeşte d. Iorga, are nevoie de cu totul alte amplificări, pentru a fi susținut, ca „butadă" sau paradox. Evident, e perimată, dar „numai pe ici pe colo". Formula lui Caragiale nu i se aplică pe de-a-ntregul. Marxismul e criticabil, ca orice teorie, de altfel. Nu însă în „punctele esențiale". Punctele esențiale scapă criticei pentru că sunt confirmate de realitate, cu o preciziune care umple de panică mentalitatea şi sentimentalismul nostru burghez. „Concentrarea capitalelor", de pildă, şi tot ceea ce decurge din acest năpraznic, irezistibil şi fatal fenomen... Suntem ispitiți, de altfel, să-1 acuzăm pe d. Iorga, că sub guvernarea d-sale, se realizează, vrând-nevrând, pronosticuri marxiste, dar d-sa, şi colaboratorii d-sale, nu au absolut nici o vină, în aceste alunecări. Şi apoi, scopul nostru e să relevăm cu totul alte contraziceri.

D. Iorga spune că, asemenea marxismului, capitalismul însuşi e răsuflat. II amenință pieirea. Trebuie, grabnic, să se modifice, să se adapteze. D. Iorga nu dă exemple şi nici gazetarul englez. Desigur însă că, dacă ar fi intrat în amănunte, primul-ministru ar fi semnalat unul din cele mai mari defecte ale sistemului actual. Este preponderența capitalului imobiliar asupra celui mobiliar şi a muncii oamenilor. Este acromegalia bancherului, este legitimizarea, prin forța lucrurilor, a năravurilor cămătăreşti, deasupra omenirei, stăpânită şi speculată, cu capital cu tot, de această aşezare supercapitalistă care însă i se integrează, ca un cancer.

Capitalismul actual, dacă vrea să se redreseze, trebuie să înceapă, fireşte, cu ieftinirea şi repartizarea creditului, cu dărâmarea supremației sterile şi rapace a bancherului. Ne îndoim foarte că această operație profundă şi îndrăzneață s-ar putea încerca fără primejduirea, cu una la mie şansă de scăpare, a bolnavului. (A bolnavului care suferă de încă vreo câteva duzini de metehne necesitând cuțitul). Totul însă depinde de moment şi de chirurg. Dar tocmai în țara în care d. Iorga e chirurgul, d. Argetoianu asistentul şi d. Manoilescu sora de caritate, se practică, în ritm nou şi cu un entuziasm absurd, „capitalismul perimat" denunțat opiniei mondiale de primul-ministru. Preocupat de abstracțiuni şi, deopotrivă, de lăudabila d-sale politică de reorganizare şcolară, d. N. Iorga nu simte îndeajuns că regimul de astăzi este al refacerii pseudo-capitalismului românesc, în ceea ce are acesta mai vetust şi mai funest. Utilizăm cuvântul „refacere" fără să ignorăm enorma doză de iluzie inclusă în el. Sub d. Iorga se practică, pe seama statului şi a colectivității, o politică de parazitism bancar, destinată să susțină anume instituții de credit cari au părăsit, prin forța împrejurărilor, specifica lor misiune. Ultimile monopoluri de desfacere, ultimile vânzări de întreprinderi cu venit (contra cărora a protestat chiar ***Neamul românesc),*** proiectatele cumpărări de către stat a unor proprietăți bancare improductive, monopolurile ce se

anunță, toate acestea sunt operațiuni de sacrificiu, impuse statului, sub regimul Iorga, de către prestigiul unui bancher impostor (vezi *interview-u* Grozdea) care a fost nu de mult nevoit să recurgă de-a dreptul în lamentabile circumstanțe, la grabnicul ajutor al Băncii Naționale. Aceasta, firește, era datoare să intervie. Dar Statul, Comuna, Casele Autonome nu pot fi obligate, la infinit, să se sângereze în folosul unei întreprinderi particulare necesitoase [sic!]. Şi nimeni, credem, nu poate fi mai potrivnic ideilor d-lui Iorga, decât această simbioză forțată, în care a intrat România, cu o anume foarte privată instituție.

Dacă există o economie națională pe care banca a ruinat-o, aceasta e, desigur, cea românească. Agricultura şi mult-puțina noastră industrie, şi aproape tot comerțul, au îngenuncheat sub povara datoriilor. Cauzele sunt, desigur, mai multe, şi nu toate cad asupra Băncii. Dar legătura de la dobândă la camătă se poate uşor restabili prin jocul sucursalelor, al filialelor, şi al creațiunilor în participație: tentaculele cefalopodului bancar se pot identifica uşor, în cele mai depărtate şi mai minuscule înrămuriri.

Pentru salvarea ordinei capitalisto-burgheze, pe care o urmăreşte d. N. Iorga, nimic nu e mai indicat decât o acțiune de limpezire, de asanare, nu numai în finanțele statului, ci şi cele private. Reorganizarea creditului nu se poate realiza fără victime, reajustarea capitalismului nu se poate îndeplini fără reducerea hegemoniei şi stârpirea parazitismului bancar.

Dar primele luni ale regimului Neculai Iorga înseamnă tocmai o înmulțire şi o înverşunare a păduchernței acesteia, care, părăsind organismul economic în răceala premergătoare a agoniei, s-a refugiat, cu pompe vorace, pe trupul Statului, anemiat.

Spațiul nu ne îngăduie astăzi să ne ocupăm de ultima parte a *interview-ului* d-lui N. Iorga care când ne vorbeşte despre noua misiune a şcoalei, pogoară, cu o siguranță superioară, în adâncimile problemei şi ne revelează adevăruri esențiale.

SOCIALISMUL D-LUI ARGETOIANU

Nimeni nu-i va contesta d-lui Argetoianu agerimea vederii, promptitudinea şi supleţea inteligenţei sale politice. D. Argetoianu posedă *Je coup d'oeil"* al bătăliei, oricât de vastă ar fi aceasta: şi, în momentul de față, teatrul bătăliei este lumea întreagă. Intr-o foarte interesantă conferință, şi care nu poate fi comentată în câteva rânduri grăbite, d. Argetoianu a arătat, la Văleni, că ştie ce are de făcut. Exemplul lui Briining a schițat programul de salvare al capitalismului în plină ruină, Statele vor interveni în ajutorul băncilor şi industriilor amenințate de criză. Statul va deveni deci un fel de garant împotriva crizelor interne sau mondiale: aşa precum a fost, mai înainte, instituit tutore al tuturor întreprinderilor neviabile, denumite, pentru a fi justificate, industrie națională. De aci şi teoria, pe cât de ingenioasă pe atât de primejdioasă, a celor două bugete.

Se instituie, adică, un al doilea buget, care va apăsa şi asupra generațiilor viitoare şi va servi la susținerea, sau mai bine zis, la prevenirea şi amânarea marilor noastre bancrute particulare. Contribuabilul va avea de plătit, în ultimă analiză, două biruri:

1) Birul către stat,

2) birul pentru capital (pentru bancherul sau marele industriaş în faliment).

Birul acesta ultim exista, de fapt, în forme oarecum mai discrete. Asistăm numai la oficializarea şi exagerarea lui.

Cari vor fi rezultatele? Nu e greu să ni le închipuim. Statul, covârşit de propriile lui obligațiuni, va urma, în curând, soarta întreprinderilor pe cari încearcă să le salveze. O asociere între faliți, la ce poate, oare, duce?

Nu insistăm asupra imoralității procedeului. Ne intimidează zâmbetul d-lui Argetoianu. Dar de ce să plătim noi, la urma urmei, cheltuielile somptuase ale unui Aristide

Blank. (Căci sistemul acesta pare inaugurat anume pentru heredele plasator, quasimaniac, de portofolii dubioase şi de industrii în încetare de lucru).

Şi apoi: statul, guvernul prin miniştri, cum se va putea opune, oare, cererii de credit, a cutărui bandit bancar care stipendiază pe aceiaşi miniştri, în consiliile de administraţie?

Şi încă o întrebare: oficiul de salvare, instituit de stat, pe baza celui de-al doilea buget, nu aduce oare statului nici un drept de control şi de intervenţie în gestiunea întreprinderilor parazitaro-falimentare pe cari le creditează? E o chestiune pe care d. Argetoianu e ţinut neapărat să o precizeze. Cum adică? Un Blank, de pildă, să ne poată vârî pe gât poliţe cu scadenţa la reapariţia cometei Halley şi, în acelaşi timp, să poată înfiinţa noi sucursale, pentru pomparea micilor economii - NECONTROLAT? Statul-garant, statul dirijor al economiei naţionale, trebuie să aibă drepturi formale şi efective de tutelă asupra falitilor şi a prodigilor. Totul altfel s-ar reduce la un jaf scandalos.

D. Argetoianu a studiat, desigur, chestiunea. împărtăşim, credem, nerăbdarea şi neliniştea unanimă, rugându-1 să vie cu precizări.

D. ARGETOIANU FACE REVOLUŢIA

Cu o serie de declaraţiuni, ministrul de Finanţe insistă asupra orientărilor şi intenţiunilor sale. Să nu dăm note d-lui Argetoianu. E însă o vie plăcere să-1 citeşti sau să-1 auzi. Facem bineînţeles, fireştile noastre rezerve în privinţa realizărilor. Plăcerea de care vorbim e de ordin pur intelectual. Am fost până la guvernarea din urmă, conduşi de o foarte bălţată faună politicianistă. Tipuri de arhivari stârpiţi, sau de pedanţi miopi, de oratori suburbani şi de stâlpi de

cafenea, de eroi răsuflaţi şi de cărturari aiuriţi, s-au perindat la putere, ca printr-un pisoar obştesc, pe ale cărei afişe descifrau, distraţi, problemele timpului. **D.** Argetoianu oferă, într-un târziu, un spectacol cu totul altul. Ne îndoim că va mai izbuti să-şi suprapună acest chip nou, de om preocupat, clarvăzător şi foarte informat, imaginei de cinic brutal pe care gazetarii şi amicii i-au popularizat-o. Cert e însă că în guvernul acesta, sortit unei căderi apropiate, se află un politician care îşi dă seama de ceea ce se petrece şi în ţară şi în lume. Şi, prin întrebările pe cari şi le pune şi prin măsurile la cari se gândeşte, devine vădit că actuala guvernare, în ceea ce priveşte fondul, dacă nu şi răspunderea, poartă profunda sa pecete. Restul nu e decât literatură. Şi l-am socoti pe d. Argetoianu om periculos dacă i-am atribui naivitatea de a lua iniţiative în stil mare, cum ar fi, de pildă, antrepriza salvării capitalismului... românesc, sau iniţiative de ordin mărunt, ca bunăoară, salvarea şefiei d-lui I. G. Duca şi a Partidului Liberal. Pentru d-sa, vremea dublurilor şi a domnului care trage sforile a trecut. I-a sunat ora propriei realizări, ora când, în plină .lumină, tenor ignorat, d. Argetoianu, trecând peste timidităţi şi reticenţe, trebuie să ne intoneze cântecul său suprem. A înţeles. Momentul e cât se poate de penibil, dar tocmai de aceea prielnic marilor afirmaţiuni. Deci, d. Argetoianu va debuta cu aria la modă a „Economiei dirijate". Expresia nu e nouă. A fost pusă în valoare de curând de un economist tânăr, care la 25 de ani a scris sub acest titlu o adâncită şi îndrăzneaţă lucrare: Bertrand de Juvenel - după ce ideea fusese dezbătută, în treacăt, de Francisc Delaisi şi de S. Beracha, ni se pare. D. Argetoianu, şi colegii săi reformatori, de aiurea, urmează, vrând-nevrând, anticipările acestor economişti. Iar economiştii aceştia preludiază, cu sau fără voie, realizărilor marxiste. Un fel de *demi-viergism* social-economic, faza excitantă pregătitoare a intemperiilor de mai târziu.

E drept, d. Argetoianu îşi dă seama încotro ne duce etatismul şi economia d-sale, dirijată. Deşi ne declară că „regimul capitalist trebuie să mai dăinuiască" (pus însă în cămaşa de forţă a etatismului), deşi afirmă că etatismul era, în trecut, „o doctrină periculoasă înrudită cu comunismul" şi ni-l prescrie totuşi ca pe un remediu tranzitoriu până la o himerică „întoarcere înapoi", d-sa mărturiseşte, în sfârşit, că nu-l interesează dacă drumul ales duce „la stânga sau la dreapta". Fiindcă alt drum nu este. Necesitatea momentului comandă anumite măsuri pentru menţinerea ordinei actuale. Instaurând metodele economiei dirijate, capitalismul *va mai trăi.* Asta înseamnă a lucra ştiinţific. (Spânzuratului trebuie să-i tai mai întâi funia). Restul e politică. Şi trebuie să fie cineva nebun să facă pe asemenea vremuri „politică ori dragoste". Sau impotent, - mai ştii?...

Etatismul d-lui C. Argetoianu, ca să fie ştiinţific, trebuie să fie mai întâi politic. A sosit momentul - unic în evoluţia ultimă a capitalismului - a eliberării Statului de sub tutela Băncii şi a Marei Industrii. Până mai ieri, magnaţii finanţei şi ai industriei comandau "statului prin personajul său politic, din cari îşi recrutau valetăria şi argăţimea din consilii şi contencioase. Astăzi capitalul ridică, spre vecinii săi, priviri rugătoare şi gesturi disperate. Un ministru escroc şi-ar umple buzunarele în schimbul *reescompt-ului* şi al preluării de portofolii. D. Argetoianu e însă un latifundiar care trebuie să fi păstrat ciuda lui de clasă pe bancherul parvenit, bun platnic, obsequios şi impertinent. D. Argetoianu are prilejul unic să restabilească valorile economice, să desfiinţeze hegemoniile bancare, să restaureze o ierarhie a producţiei, să acorde Statului-tutore onorurile şi drepturile sale. Procedând astfel va da o utilizare fertilă inteligenţei sale, orgoliului pus de a servi, şi până şi onoarei sale. Şi, în funcţie neapărată de cele ce se pot întâmpla în triunghiul Berlin-Londra-Paris, capitalismul românesc *va mai trăi.* Un deznodământ amânat şi înlesnit. E mai uşor cu baloane de oxigen decât în chinurile

asfixiei pure. Iar d. Argetoianu mai are, desigur, o părere: e mai bine ca procesul morbid să fie condus de medicul curant, decât de bărbierul din colţ... (Nu afirmăm că deznodământul înseamnă comunism sau soviete. Ci numai altceva decât ceea ce se aşteaptă. în tot cazul, altceva decât „capitalism").

Se mai poate ca d. Argetoianu să înţeleagă prin etatism asigurarea de către stat a birului stors populaţiei, de cei câţiva şefi bancari şi duzina de industriali, dimpreună cu stat-majorul lor de colaboratori specialişti şi clienţi politici. în cazul acesta, paliativul economiei dirijate îşi pierde până şi trecătorul şi mizerul său efect. Sărăcia în creştere irezistibilă va zădărnici orice sforţări. Economia dirijată necesită o riguroasă revizuire a producţiei româneşti şi o racordare a ei la economia mondială. Fără sacrificii dureroase nu se poate ajunge aci. Cum se va îndura d. Argetoianu să suprime atâtea industrii neviabile, să irite atâţia comanditari suferinzi şi afectuoşi? O întreagă revoluţie, pe mâinile sale conservatoare. Şi chinul, mai acut decât în oricare altă împrejurare, de a şti că lucrezi, orbeşte, pentru cine ştie ce Destin indescifrabil. Noi n-am accepta rolul acesta de dădacă a unui regim căzut în a doua copilărie. Ni s-ar rupe inima în noi, inima noastră docilă, burgheză şi atât de capitalistă.

CONCORDATUL BERKOWITZ

Piaţa românească nu şi-a revenit încă din surpriza şi alarma pe care i-a pricinuit-o suspendarea operaţiunilor la Banca Berkowitz. Fiindcă această veche bancă bucureşteană se bucură, pe drept cuvânt, de cea mai solidă reputaţie cu putinţă. Nici în ultimele timpuri de incertitudine şi bănuială unanimă, soliditatea şi seriozitatea acestui institut de credit nu fusese pusă, fie şi numai un moment, în discuţie.

Trăim, de la o vrem, sub imperiul zvonului. Rând pe rând, băncile româneşti au suferit, în diferită măsură, influenţa lui primejdioasă. Singură banca fraţilor Berkowitz, aproape ca o instituţie de stat, a continuat să se sprijine pe încrederea oarbă a publicului, a negustorilor, a bursierilor, a oamenilor de specialitate.

Faţă de Banca Naţională, zilnic asaltată de bancherii în suferinţă de numerar, fraţii Berkowitz se aflau, până în ultimele săptămâni, în situaţia privilegiată de a nu solicita nimic. Şi doar Banca Naţională a fost (amintiţi-vă cazul, sau mai bine zis, cazurile Marmorosch-Blank) singurul adăpost şi refugiu al pieţei în derută.

Soliditatea Băncii Berkowitz nu era numai un fapt între noi. întreaga lume bancară - cinci continente - ratificau această situaţie. Se ştia că banca este condusă de oameni cum nu se poate mai laborioşi şi mai pricepuţi în meseria lor.

Seriozitatea, prudenţa, perspicacitatea şi informaţia fraţilor Berkowitz ajunsese proverbială. Reuşita lor în afaceri, de asemenea. Sobrietatea lor constituia o dovadă vizibilă şi vie. Niciodată banca aceasta nu şi-a ieşit din rolul ei de bancă. Nu s-a amestecat în politică şi în afaceri oneroase cu statul, ca alte întreprinderi similare. Nu s-a lansat în întreprinderi fanteziste şi ruinătoare şi nu a fost deci nevoită să le plaseze, cu forţa, statului român.

Nu a căutat să se paraziteze, în nici un fel, pe bugetul României, sau al Comunei. Nu a trebuit deci să uzeze de intimidare şi de corupţie. A rămas în misiunea ei de furnizoare de credit şi de animatoare de afaceri pe o scară care mergea de la micul detailist până la cei mai reputaţi şefi de comerţ şi de industrie.

Evenimentele din Germania, unde banca găsise credite mai ieftine ca la Banca Naţională, şi scăderile din petrol, au silit pe fraţii Berkowitz, neajutaţi la timp, să întrerupă operaţiunile. In ultimul timp au cerut însă amânarea cererii de concordat. Deponenţii, fapt semnificativ, îşi păstrează calmul

şi încrederea în urma faptului, foarte lăudabil, că directorii Berkowitz au solidarizat averea lor personală cu soarta băncii.

O sugestie se desprinde din acest gest de curaj: dacă s-ar cere acest lucru (şi s-ar impune, la rigoare, printr-o lege specială) tuturor administratorilor şi directorilor de instituţii financiare?

ÎNCĂTUŞAREA PRESEI CINSTITE

Ştiam cu toţii, din prima zi a guvernării d-lui profesor Nicolae Iorga, că *guvernul Uniunii Naţionale,* nefiind un guvern de partid, este cu totul lipsit de program. A declarat acest lucru însuşi şeful guvernului.

Afacerile de guvernământ, diversele soluţiuni pentru multiplele situaţii şi probleme de stat, aveau să se rezolve - în lipsă de program - după mintea cocoşului, văzând şi făcând.

Consecinţele şi eficacitatea acestei politici de strictă oportunitate nu a întârziat să-şi arate roadele.

Asistăm, de câteva luni, la cele mai extravagante operaţiuni din câte am văzut, din câte am auzit că s-ar fi comis vreodată şi, dacă nu am constata zilnic brutala consecinţă a faptelor, am fi dispuşi să credem în forţa hipnotică a unei forţe diabolice.

Se produc denunţuri, se ordonă anchete cari stabilesc cele, mai îndrăzneţe tâlhării. Aparatul guvernamental şi administrativ rămâne impasibil. Din contra, se cunosc cazuri când tâlharii au firmane de întărire a vechilor huzmete de tâlhărire.

în jurul unor anumite instituţiuni bancare se produce vâlvă şi deponenţii se înghesuiesc la ghişee pentru retragerea avutului lor încredinţat în nişte mâni neabile sau criminale. în

loc să rămână strict în cadrul legilor, aplicându-le cu rigoare şi imparţialitate, aparatul guvernamental şi administrativ sare în ajutorul ticăloşilor cari şi-au permis ademenirea şi risipa micilor economii a celor cari nu cunosc alt ban decât cel muncit.

în mod sistematic şi printr-un complot tacit şi criminal, bunurile reale şi productive ale statului, creditul şi avutul naţional este zălogit sau chiar sacrificat imundei clici a plutocraţiei bancare. Iar ca supremă sfidare, ministrul de Finanţe şi Interne - printr-un cumul de puteri abil aranjat pentru a fi judecător şi parte - ameninţă că va pune căluşul în gura ziarelor şi ziariştilor cari *din interese meschine* îşi permit alarmarea opiniei publice asupra jafului care s-a dezlănţuit cu o ferocitate catastrofală şi fără precedent, asupra ţării bântuită de criză şi de şomaj.

Cu toată masca atitudinei legaliste a d-lui Argetoianu, recunoscându-i cavalerismul gestului de avertisment ce ne dă şi înfruntând toate riscurile atitudinei noastre corecte faţă de planul ticăloşilor dosiţi în umbra autorităţii sale ministeriale, noi nu vom înceta să divulgăm şi să analizăm mârşavele lovituri jefuitoare executate fără pic de ruşine în contra avutului naţional al statului.

Nu există nici o ameninţare care să ne facă complicii taciţi ai himericelor planuri asanalizate prin statutele nouţe ale tânărului Sindicat bancar, în care noi nu putem vedea decât o nouă sursă de îmbuibare a consiliilor de administraţie şi a hrăpăreţilor directori de bancă. Fiindcă nimeni nu ne va putea explica metoda prin care se va achita 25 de miliarde - valoarea depunerilor în bănci - când efectivul lor numerar nu reprezintă decât cel mult 4 miliarde şi jumătate.

Ce reprezintă, în acest caz, sacrificiul de două miliarde al statului, ce altceva decât o nouă sarcină jefuitoare asupra contribuabilului-deponent, deposedat odată prin băncile falimentoase. Cunoaştem şi noi, prea bine poate, magia „condicelor negre" şi conturilor politicianiste, înglobând sute

de milioane, cari se achită prin misterioase şi discrete reesconturi.

Dar tocmai fiindcă cunoaştem aceste delictoase operaţiuni zise bancare, tocmai din acest motiv refuzăm să devenim, prin tăcere, complicii piraţilor avutului public, complicii cioclilor avutului naţional.

Şi domnul ministru Argetoianu va înţelege că, în tot cazul, încătuşarea presei cinstite nu reprezintă decât un efect de moment.

Poporul oraşelor noastre va afla oricum, cel mult cu 3 zile întârziere, că biraicul român trebuie să plătească azi cu câteva miliarde eşecul financiar al unei lovituri de bursă încercate de câtiva bancheri cu acţiunile „Steaua României". Şi cu drept cuvânt, şerbul elicei bancare se va întreba cine ar fi profitat dacă acţiunile „Steaua României" -în loc de pagube - ar fi dat beneficii de miliarde?

Muncitorul ogoarelor româneşti, fără voia d-lui Argetoianu, la fiecare pachet de mahorcă ce-i otrăveşte sănătatea [...]* Statul român a cedat - de bunăvoie - un apreciabil impozit pentru combinaţiile de mistică naţională a bancherului Aristide Blank.

Şi tot fără voia d-lui Argetoianu, poporul român, scăpat din sclavia turcească prin jertfe de sânge de-a lungul veacurilor, va afla de noul jug la care a fost înhămat pentru salvarea economiei naţionale reprezentată prin arhiva bancară a domnilor Blank-Dinerman & Co.

Aceasta este situaţia, pe care nimic şi nimeni nu ne va împiedica s-o strigăm deasupra capetelor - oricare ar fi ele - înjugate sau amăgite de farmecul vorbelor late şi al vilelor marine clădite cu banul plugarului şi deponentului român.

Ne dăm perfect seama de situaţia reală a lucrurilor şi singurul nostru defect este că le numim cu adevăratul lor nume.

*** Omisiune de tipar.**

Noi nu practicăm *„defetismul"* sau alarmismul sub nici o formă şi situaţia statului, departe de a o crede disperată, suntem perfect convinşi de viabilitatea lui.

Ţara şi poporul nostru sunt tari şi gata să reziste tuturor clătinărilor vecinale.

Statul însă este slab prin conducătorii săi.

Se clatină nu Ţara, nu Statul, ci întreprinderile parazitare, cârmuite de ticăloşi jefuitori, cari azi, în vâltoarea derutei, se agaţă cu disperare de naufragiaţi de grumazul sănătos şi robust al Ţării.

Aceasta nu o putem tolera.

Să piară piraţii finanţei parazitare, să se năruie împreună cu castelele lor de nisip.

Să rămână în viaţă doar cei cari merită să trăiască. Ispăşească-şi fiecare păcatele săvârşite.

Statul nu are drept să-i salveze cu preţul jertfelor publice, nici chiar pe deponenţii păgubiţi, decât după opera de asanare morală asupra provocatorilor banului obştesc.

AUTOMATELE MIZERIEI

în marginea falimentului mondial

Criza, deci, se întinde în ţările neutre. După cutremurul uşor din Sviţera, telegraful anunţă prăbuşirea enormului trust sudez Kreuger şi Toii, în ciuda nedumeririlor, a protestărilor şi explicaţiunilor inutile ale marelui şi pasionatului Ywar. Crahul era prevăzut. De trei luni aproape, mărunta presă bursieră pariziană îl insinua în notiţe prudente, pe când marile cotidiane de specialitate păstrau o tăcere pe cât de respectuoasă, pe atât de remunerată. Astăzi, aceeaşi presă, prevestitoare de fenomene seismice în materie de finanţe,

zvoneşte, cu reticenţele de rigoare, că **marele vulcan** pe care stăm îşi deschide loc subteran printre **prestigioasele** ternelii ale aşezărilor Morgan, pe curând transformabile în cratere semănătoare de panică şi de ruini aritmetice. **Ambele** grupuri îşi creaseră legături recente cu ţara noastră. **Ne interesează** îndeaproape regretabila lor decrepitudine, **din cari ar trebui să** rezulte pentru noi unele eliberări, dacă specialiştii **din guvern** ar avea simţul situaţiei şi al acţiunei prompte **şi dacă finanţa** noastră particulară s-ar mai putea mişca **în fotoliul ei cu** rotile, marca Argetoianu. Dezastrul se deplasează **deci ca un** ciclon din ţară în ţară, şi e în continuă creştere, **până ce vârful** lui - dacă nu se ia aminte - se va înfige în **inima financiară a** planetei, în Parisul, care simte de pe acum palpitaţiunile premergătoare sincopei. Din momentul de faţă **prea mari** iluzii nu mai sunt îngăduite. O lume dezbinată **nu poate** dăinui. Numai unificarea, prin stabilirea unui **singur regim** economic peste întreg pământul, e în măsură să instaureze pacea şi ordinea pe cele cinci continente, dar la **această** unificare nu se ajunge decât traversând un cumplit **purgatoriu** ale cărui etape sunt sau falimentul şi revoluţia, sau războiul **şi** cele ce-i urmează.

Nimeni nu ştie care din aceste alternative e preferabilă, nici forma de viaţă la care duce. Asistăm la **o vastă şi** unanimă zvârcolire, în scopul redus de a găsi un paliativ, ***un*** *modus vivendi,* pe un număr meschin de ani **bicisnici.** Strigătul astăzi, al fiecăruia, este: să scape cine poate. **Nimeni** nu se mai simte în stare să alerge într-ajutorul aproapelui **din** răsputerile sale, şi această asistenţă, precaută **şi** dozată **între** vecini ameninţaţi deopotrivă, nu izbuteşte să stingă, **nicăieri,** focul. Negreşit, efortul fiecăruia e limitat şi zădărnicit de propriul lui egoism flagelat de o teamă năprasnică. **Peste** rugul său aprins, fiecare îşi trage o pulpană izolatoare, **care** grăbeşte asfixia, fiece stat, în ciuda evidenţei, **caută, în** mijlocul prăpădului, să se izoleze într-o imposibilă şi absurdă

piață închisă, pe când mântuirea stă, fără greş, într-o generoasă mutualitate, într-un solidarism activ, într-o îmbrățișare universală. Strădania multora, fireşte, se îndreaptă în acest sens. Să sperăm, ca aceştia, în amiciția franco-germană, în Societatea Națiunilor, în Pan-Europa, sau, bunăoară, în „cruciada" contra sovietelor sau în binefacerile anemiate ale unui nou război între națiuni, preconizat de adepți medicinei medievale a sângerării la răstimpuri?

Ceea ce devine tot mai cert e că, în actualele stări, nici un ajutor eficace nu ne poate veni, de nicăierea. Afară de cazul în care capitalismul zădărnicit şi autoamputat va purcede la o utopică operă de ajutor internațional, vom fi reduşi, din ce în ce, la propriile forțe. Şi ar fi suficiente acestea, cu toată modestia lor, pentru a crea, în centrul Europei, un luminiş provizoriu, în care am aştepta, într-o relativă linişte, desfăşurarea năprasnică a istoriei. Măsurile însă pe cari le dictează guvernanții nu izbutesc decât să întețească antagonismele afirmate şi să accelereze dezorganizarea, în ritmul crescândei mizerii. Amenințarea e precisă.

Mai întâi, restriştea economică. Tânăra burghezie românească pierde din substanță. Banca, pe care se sprijină, consumă zilnic dobânzi, cheltuieli şi salarii, din capitalul investit şi depus: veniturile, în proporție cu acestea, sunt nule, şi bilanțurile, de ani de zile măsluite, sunt în realitate, profund deficitare. Statul, apoi, este săpat de discredit în afară, de lipsă de autoritate înlăuntru, de curentele centrifuge ale unor minorități numeroase şi conştiente, de discordie, pe care o întrețin, cretin şi orb, politicianii, în sânul națiunei dominante, de un început de luptă de clasă. în mijlocul acestor dificultăți, grija guvernului, în loc să se preocupe de forțele reale şi de resursele autentice ale țării, e acaparată de suferința, foarte puțin interesantă şi extrem de binemeritată, a unui pâlc de intermediari, de paraziți şi de profitori ai anomaliei posteblice. Toată inițiativa ultimelor zile a năzuit să procure baloane de oxigen ignobilei caracatițe cămătăreşti

care a spoliat țara şi bandei parazitare de antreprenori care a sărăcit-o, prin accentuarea (protejată) a dezacordului dintre prețuri. Momentul unic în care ar fi putut proceda la restabilirea valorilor, la corijarea suprematiilor factice şi- ale excrescentelor canceroase din economia țării, guvernul l-a pierdut - poate sub imperiul panicei - în gesturi şi înjghebări aleatorii, în folosul aristizilor tentaculari din cetatea de maculatură a pseudofinanței. E tratamentul, superficial şi iluzoriu, al simptomelor.

Momentul de care vorbim, şi care se pierde înlăuntru (nu cunoaştem încă proiectul guvernului de reglementare a comerțului bancar), se pierde şi pentru politica noastră externă. Utilizăm aci o expresie curentă fără să credem în ea. Căci politica externă a regimului pare a fi, pur şi simplu, conflictul cu d. Titulescu sau acțiunea prestidigitantă din birourile de pe Quai d'Orsay. Un demers curajos şi susținut ar izbuti să smulgă străinătății nu noi împrumuturi, ci uşurările la cari are dreptul România, prin „rolul" ei la răspântia dintre două ere şi două lumi.

în sfârşit, pasiunea economică a d-lui Argetoianu, care reduce totul la caietul de intrări şi ieşiri, desconsideră pe de-a-ntregul viața intelectuală şi contemplă cu indiferență întunecarea care ne pândeşte. Trăim, fără exagerare, din ultimii şasezeci de ani, cele mai depline clipe de agramatisnm, de stârpiciune cerebrală, cele mai stinse zile de renunțare intelectuală, de abdicare artistică, de repudiere a spiritului cercetător, de abandon al eforturilor creatoare. Mâna care cotrobăieşte în visteria statului, miliardele traiului artificial al unor întreprinderi neviabile, refuză, cu zgârcenie, ajutorul necesar celei mai nobile şi inexorabile activități a unui popor. Organizarea ajutorului cultural, pentru reînvierea muncii întru ştiință şi artă, ucisă, în slujitori ei, de atrocitatea condițiilor actuale de existență, constituie o necesitate cel puțin tot atât de urgentă ca redeschiderea ghişeelor deficitare. Căci ce vom reprezenta şi deveni, între minoritățile fosforescente, fără aceasta? Automatele mizeriei? Ce oare se căzneşte să înjghebe

guvernul, cu scoaterile la mezat de astăzi, cu proaspetele lui stocuri legiferante? Ramolismentul în sărăcie şi păduchi nu e un ideal, nici o formulă, necum un titlu la existenţă.

SFÂRŞITUL EXPERIENŢEI IORGA

Sunt numai câteva luni de la faimosul ***interview,*** franţuzesc, al primului-ministru: „aveţi în faţa d-voastră, un guvern Iorga, un guvern Iorga, un guvern Iorga"... Această fanfară de trei afirmativă, şi care suna ca o declaraţie de război făcută chiar tovarăşilor de luptă, această sinceritate agresivă şi hotărâtă, trăda, încă de pe atunci, starea de aprehensiune şi de iritare a d-lui Iorga, neliniştit de tăcerea enigmatică şi de calmul activ al redutabilului său colaborator. In auzul d-lui Argetoianu, provocarea intempestivă a premierului nu era marţialul arpegiu al unei conştiinţe luptătoare, ci numai accentul alterat al unui refren bufon din Offenbach.

Râsetul său, fără glas, a răspuns: aşteaptă şi vei vedea... Rezultatul se cunoaşte astăzi. D. Iorga a rămas prim-ministru numai cu numele. Cu toată devoranta d-sale activitate, nimic din strădania şi din faptele guvernului pe care-1 prezidează nu poartă pecetea personalităţii preşedintelui.

Evenimentele îl ocolesc, autoritatea îi scapă, oamenii nu la d-sa, ci alături, îşi caută îndreptările, aşteaptă cuvântul de ordine. Tot ceea ce este esenţial în lucrările unei guvernări, mai ales în vremurile de faţă, nu de la d. Iorga se inspiră, nu de către d-sa se înfăptuieşte. Argumentul că împrejurările actuale aduc în discuţie probleme cari nu sunt de specialitatea primului-ministru nu pot fi valabile, când se află în joc o personalitate animatoare şi omniscientă, de valoarea acestuia. Şi apoi, respins şi limitat pe terenul pur şcolar, nu-1 vedem pe d. Iorga dezvoltând cel puţin o campanie culturală. Ci dimpotrivă. Redus la rolul de simplă şi (mai ales în începuturi) necesară

emblemă, d. Iorga se decolorează încet sub acţiunea intemperiilor politice. Şi dedesubt apare treptat, în linii ferme, în masive volume, masca de Vitelius a d-lui C. Argetoianu.

Nu facem, fireşte, parte dintre detractorii d-lui **N.** Iorga. Ne dăm foarte bine seama de factorii cari au determinat, prin toate mijloacele posibile, eşecul şi decăderea sa ca prim-ministru şi ca om politic al acestui timp. D. Iorga se aşezase de-a curmezişul intereselor bancare cari domină încă întreaga situaţie. A vrut să zădărnicească sau, cel puţin, să limiteze, jaful cinic operat în averea obştească, de sindicatul ocult al marilor bancheri. Şi atunci din fiece gest al d-sale, presa lui Blank a făcut o gravă greşeală, din fiece cuvânt de spirit, un scandal public, fiindcă în ochii prostimei politice şi biurocratice, d. Iorga nu oferea imaginea ţeapănă şi solemn mumificată, sau hoitul viu de padişah trândav, care şade bine unui prim-ministru. Iar între timp, oamenii de la Sinaia ai bancherului decrepit lucrau. învins, d. Iorga s-a văzut garat pe o linie moartă. întristător nu e că a fost învins, ci că a acceptat situaţia. Astăzi încă, dacă ar pleca, afirmând cu tărie punctul său de vedere, d. Iorga şi-ar rezerva posibilităţile viitorului. Mâine, va fi prea târziu. Căci a sunat ceasul în care, mulţumită priceperei şi abilităţii sale, d. Argetoianu s-a învestit de prestigiul necesar promovării d-sale politice. Prestigiu vechi, în cercuri restrânse. Prestigiu nou, pentru marele public. D-sa se înfăţişează ca omul unic al situaţiei şi nu a avut nevoie de intriga meschină şi interesată a bancherului nevoiaş, pentru a ajunge la asta. D. Argetoianu este ultimul politician, şi cel mai indicat, pe care-1 opune burghezia noastră bancară şi biurocratică, şi populaţia micilor averi, din sate şi oraşe, evenimentelor şi elementelor revoluţionare, stârnite. în această calitate, d-sa se integrează, firesc, frontului unic care se improvizează în toată lumea. Nu prognosticăm asupra rezultatului giganticei lupte. Ministrul de Finanţe acceptă, credem, cu modestia omului conştient, rolul acesta nemăsurat. Victoria e pretutindeni în funcţie de reacţiunea individuală a celor ce înţeleg şi mai pot lansa un cuvânt de

raliere. La noi, în tabăra celor interesați la menținerea ordinei vechi şi la ajustarea ei trecătoare, Argetoianu e singurul bărbat politic în stare să susție o formulă. Este eroul, poate involuntar, al acestei agonii, în sensul antic al cuvântului.

E drept de aceea, e necesar, e onest să fie lăsat în fruntea străduințelor şi destinelor pe cari le serveşte, desolidarizând, prin venirea d-sale în fruntea guvernului, pe d. N. Iorga, de o situație pe care nu o înțelege şi nu o iubeşte. E şi firesc ca d. Argetoianu, pricepător al evenimentelor la cari participă, şi conştient de măsurile pe cari le ia cu mână fermă şi simplitate elegantă, să-şi asume deplina şi grava lor răspundere. Fiindcă îndoială nu încape: partida a ajuns din cale afară de primejdioasă şi oamenii politici devin răspunzători, de ceea ce fac, cu capul lor. De ce dar să angajăm capul prețios şi pe de-a-ntregul nevinovat al d-lui Iorga, în acest joc născocit şi condus de capul temerarului d. Argetoianu? Şi, în cele din urmă, e vorba de o estetică şi de o morală la care opinia publică, cea mai dezgustată de politică, nu izbuteşte să renunțe. Ea vrea să vadă limpede în ceea ce simte că se petrece. Pentru această opinie, experiența Iorga a luat sfârşit, şi experiența Argetoianu e în plină desfăşurare. Continuând ca până acum, rezultă o impresie penibilă şi demoralizantă de farsă. Operatorul să iasă deci la iveală. E rândul lui. Al lui e spectacolul. Al lui e şi recuzita: jobenul, păpuşile, paiațele. (Hârtiile sunt ale țării). La rampă, dar. Vom vedea, la urmă, dacă va recolta fluierături sau aplauze.

NOI...

...cei de aci, am simțit şi am gândit la fel, am avut, din capul locului, unii despre alții, o părere bună, care mergea până la admirație. Numai Noi, cei de aci, am vrut, pentru fiecare, o viață şi o expresie liberă şi deplină. Din această afirmare am ajuns, firesc, la înțelesuri în forme şi cuvinte cari nu erau numai ale noastre, ci ale timpului şi ale oamenilor crescuți cu noi.

Nu am imitat, deci, pe nimeni, nu am silabisit şi repetat nimic. Din capul locului, nume pe care le-ați găsit aci au sunat alături de cei care au făcut în străinătate primele începuturi. Nu am răspuns nici unui apel: am fost, în Europa, dintre cei care au ridicat steagul.

Noi însă nu suntem răspunzători de victoria noastră şi nu ne solidarizăm cu progeniturile involuntare. Constatăm însă această victorie în toată opera zilei de azi - copie ascultare servilă a gesturilor noastre. Vitrinele, afişele, casele, mobilierul, decorațiunea, sculptura, poezia, întreaga producție de artă şi artizanat a zilei, constituie dovada biruinței principiilor noastre şi a râvnei noasre investigatoare.

Hohotul batjocoritor de odinioară s-a transformat în ascultare inconştientă şi platitudine copistă. Am fost dintre cei ce au izbutit să descifreze stilul unei epoci şi să-i găsească un glas.

Noi, astăzi, cei de aci nu înțelegem să rămânem prizonierii nimănui, cu atât mai puțin captivii trecutului nostru. în politică revoluțiile se fac pentru instituții noi, în artă, nu. Ne proclamăm în stare de revoluție parmanentă față de tot ceea ce devine procedeu, sistem, rețetă şi gargară, în artă: indiferent de ordinea lor cronologică, de la realismul osificat până la suprarealismele în putrefacție, totul se poate închide sub acelaşi epitaf al neputinței şi istovirii.

Singur spiritul de cercetare, singură, întâmpinarea minunii supraviețuieşte.

REVIZUIRI

Democrația trebuia să fie pregătită pentru epoca aceasta, de mare încoronare a ei. Dar e o imposibilitate organică, o fatalitate istorică.

Arta - un atribut al individualităților (primele, să nu uităm, au fost profeții şi regii, ideale entități, exponenții masei, quintesența ei) [care] nu se pot mula pe masca hibridă a mulțimii victorioase.

De aci rațiunea faptului că arta nu comunică direct cu mulțimea (deşi mergând direct din conjuncturi şi complexele obiectelor).

Trecerea bruscă (în fond fiind acțiunea ignorată a unei subterane şi lente evoluții, dar cu eruperi) de la autocrație la tendința maximă de democratizare, precipitarea evenimentelor, forțând ochiul să parcurgă timpurile, atmosfera nebuloasă în care agoniza lebăda unui veac de bijuterie şi fals, dotată cu toate drepturile (ținând de la *Declarație)* n-a putut percepe nici ritmul, nici melodia. Arta e expresia sublimată, dar paralel ideatică a veții.

Epoca noastră a creat-o pe a ei. Până acum spiritul s-a complăcut într-o generozitate care întreținea viciul unui parazitism năclăios. Spectatorului i se oferea, pe măsura craniului, arta. Faptul incomprehensiunii artelor noi se explică prin lipsa oricărui efort din partea individului spectator care, deşi nu e dotat minor cu puterea discernământului, a fost obişnuit de o adolescență vicioasă să fie indolent.

Artistul este punctul normal, adică relativ superioara conştiință universală; el nu trebuie să coboare de pe soclu.

Spectatorul are de parcurs drumul de la norma medie, până la el. Acesta e chiar sensul emulației, care prin concurs devine instituție pură şi ideal democratică.

Or, s-a întâmplat în toate artele o neaşteptată dar falsă victorie, o bruscă dar superficială revizuire a valorilor.

în literatură, s-au acceptat încercările de a identifica o logică nouă care o infirma pe cea anterioară. Muzica oficială recunoştea aposteriori ceea ce nega.

în pictură, un public, dezorientat de incultură şi de mentoratul unei critice aproape nule, acceptă şi neagă rând pe rând aceleaşi principii, sfârşind sau într-o tâmpă adulare sau într-o nejustificată atitudine de ostilitate.

în arhitectură, şcoala şi oficialitatea, fatal, nu au înțeles noile încercări, dar aci e publicul care hotărăşte asupra unei arte care-i intuieşte cerințele şi care-şi propune drept scop să corespundă utilității timpului.

In teatru, noile încercări au eşuat logic; individului confort îi trebuieşte, nu acțiunea neconformă cu el, nu viziunea alta decât organică a vieții, ci identitatea materială, vulgară, pornografică a existanței sale palide şi stupide.

Dar şi arta e supusă modei. Curentului care acceptă o modă i se zice snobism.

Şi iată cum, pentru ca să se ajungă mai facil la arta nouă, snobismul a servit şi a deservit arta. A întreținut acelaşi condamnabil parazitism, aceeaşi victorioasă indolență.

E o victorie inutilă aceasta.

Ea se va autentifica în clipa în care liberul arbitru, stimulat de emulație, îl va conduce pe individ la artă, ca spre o comuniune de care prin canoane şi penitențe s-a învrednicit.

Când, în sensul nostru, va creşte din om o creastă cocoşească de supraom şi-l vom vedea tăind linia de ape a orizontului, fără cârje, drept şi fără şovăială?

Artistul şi arta sunt situate lângă curcubeu.

MAREA OPERĂ DE SALVARE

Ce pregăteşte viitorul? Războiul sau Revoluția? Sau amândouă dimpreună? Toate preocupările şi zvârcolirile momentului stau sub umbra roşie a marei amenințări. E zadarnic şi poate ridicol să încerci, la Bucureşti, o atitudine. Avem cu toate acestea reacționarii şi răzvrătiții noştri. Iar cei mai agitați sunt cei mai de râs. Sunt profitorii cu simbrie ai pseudocapitalismului putrefact. Mica lor exasperare țipată înlocuieşte curajul cufurit al patronilor. Dar cele ce s-ar putea petrece la noi ce însemnătate să aibă? în ziua când o siguranță

sau o stabilitate nouă are să se afirme în Occident, transformarea se va înfăptui telegrafic pe malurile penibile ale Dâmboviței. Vor fi bolșevici sau capitaliști-reformiști, după cum va hotărî soarta giganticei lupte dintre Moscova și Paris. Zid chinezesc, de-a lungul hotarelor românești, nu se poate. Din belșugul nostru de ceapă, pâine și fasole, nu putem face meterez. Să asigurăm însă pe anxioșii specificul nostru național, că patria și neamul nu au nimic de pierdut, chiar în teribila eventualitate a unei răsturnări de regim, totale. Proprietatea sacră și inviolabilă a fost atât de recent și des și repetat întreprinsă* de virila exigență a reformelor și de lubricitatea insidioasă a cămătăriei contimporane, încât decretul care, în numele popoarelor, o va desființa pe veci, nu va fi decât un certificat al unei stări de fapt superpoluate.

Dar Londra și Berlinul, New-Yorkul și Parisul se agită. Suntem în pragul marilor hotărâri. Capitalismul stăpânește încă toate mijloacele și toate citadelele. Mai poate rezista. Mai poate, deci, birui. Dezastrul, pentru el, e o biată expresie a unei stări de psihoză. Nu există dezastru decât în ordinea elementară. Lumea nu poate merge, cu ochii deschiși, la dezastru. O simplă ofensivă verbală, cu discursuri și articole de ziar poate modifica o prea catastrofică stare sufletească. Se aplică, deci, în domeniul politico-social metoda negării evidenței și a „burajului" Coue-ist: „îmi merge bine, îmi merge bine". Asta, ca măsură preliminară. Dar nici celelalte intenții nu constituie un mister. Ca din actuala dezordine să rezulte un regim de raporturi stricte și suportabile, ar fi de-ajuns să se recurgă la soluțiile și sacrificiile ocolite atâta vreme cât egoismul posedanților n-a fost pus la marea încercare a panicei... Și primul sacrificiu e renunțarea deplină, a tuturora, la datoriile de război. Urmează instituirea imediată a monedei unitare internaționale și a Băncii care îi va reglementa repartiția și circulația - ceea ce va desfunda cele mai inaccesibile

*** Cu sensul "prinsă între".**

debușeuri extrem-orientale. Cea dintâi și mai decisivă consecință a monedei-unitare-internaționale, pe bază de aur, ar fi uniunea vamală continentală, cu delimitarea zonelor de producție și reglementarea acesteia. într-o lume astfel constituită, dezarmarea devine și ea o necesitate și un corolar. Chestiunile teritoriale se degradează de la sine. Șomajul, prin organizarea noilor debușeuri, se reduce, treptat.

Acestea sunt leacurile pe cari vracii unei lumi astmatice și sincopate le prescriu mondialei boleșnițe. Reacțiune ce se bizuie mai ales pe imposibilitatea partidelor comuniste de a prelua răspunderea acolo unde sunt ele mai tari: în Germania și Austria. E, deci, momentul de a crea un provizorat care să dureze.

Pe hârtie, firește, soluțiile par de o limpezime și de o simplicitate pastorală. Jos valutele, jos armele, jos frontierele. O lume nouă, bizuită pe reglementarea producției și a consumației, pe o justă circulație a aurului, pe un drept și modest beneficiu, într-o stare de muncă voioasă și de pace suavă... Conducătorii celor patru mari puteri capitaliste devin utopici și subversivi. Iar ceea ce prepară ei, fără zguduire, cu gesturi casnice și măsurate de gospodină care deretică prin casă, nu este oare o anticameră a revoluției?

BLANK RENUNȚĂ LA MONOPOLUL TUTUNURILOR

Trebuie să înceapă sancțiunile

Scriem net și fără falsă modestie: campania pe care a întreprins-o ziarul *Facla* pentru zăgăzuirea afacerilor necurate ale Băncii Blank, această campanie înregistrează un nou și puternic succes. Senzaționala escrocherie aranjată de Aristide Blank, pentru a pompa fără nici o sforțare sute de milioane din averea națională, a ratat.

Vine ştirea că instituţia veselului moştenitor, prin Societatea pe care o constituise, a renunţat la monopolul de vânzare al tutunurilor.

Vreme de şase luni, în tăcerea complice a tuturor ziarelor, orientate cu bunăvoinţă întru acoperirea panamalei, am protestat energic contra acestei spoliaţiuni.

Acest protecţionism coborât asupra capului unui bancher venal, asemenea harului divin, era o sfruntată sfidare adusă mizeriei colective.

Am documentat: monopolul vânzării tutunurilor era o vastă escrocherie. Nici un argument nu putea sprijini inutila creare a unei firme, care să primească danie întreaga avere a unei industrii şi să nu aducă nici un beneficiu. Ba dimpotrivă, să mărească jecmăneala banului public.

Am arătat, mai ales, că Banca Blank nu va izbuti să sporească producţia, nici să mărească consumul. Nici măcar să-1 menţină actualul consum, şi el atât de redus în raport cu posibilităţile de fabricare şi, mai ales, în raport cu sumele necesare întreţinerei. Monopolul vânzărei tutunurilor trebuia să determine falimentul instituţiei subtilizată de Aristide Blank.

Toate pledoariile noastre au rămas inutile în faţa tuturor celor interesaţi să realizeze beneficii enorme, fără nici un risc, fără nici o cheltuială. Blank a trecut peste toate obstacolele, corumpând, ameninţând, silind o sumă de oameni să-şi plece fruntea în faţa interesului lui care prima asupra intereselor generale, ale ţării. Blank a smuls monopolul cât timp a crezut că escrocheria este bună, este rentabilă, este atotsalvatoare pentru şubreda Bancă pe care a moştenit-o şi pe care o duce la râpă.

Astăzi - după ce a intrat în intimitatea afacerei -, abia astăzi, Aristide Blank a constatat că escrocheria nu e bună şi a restituit-o statului. (C. A. M.) Acest joc trebuie pedepsit. Această balansare a intereselor şi avuţiilor naţionale între labele murdare ale unui cămătar venal şi ostil trebuie sancţionată.

- Cine e Blank?

-Autocratul la discreţia poftelor căruia trebuie să îngenuncheze orice demnitate.

- Ce suntem noi?

- Statul la dispoziţia capriciilor acestui prost financiar, dar mare samsar şi maestru de culise.

Până când se va tolera acest scandal, care a depăşit limita coţcăriilor cu care ne-au obişnuit politicianii şi a trecut în domeniul marilor jafuri continentale, pe care le refuză orice înţelegere şi orice răbdare? Chiar cea a poporului român, pitit în fundul Balcanului.

Am cerut măsuri eroice şi pedepse. în atmosfera de revoltă generală, când spiritele sunt revoluţionate în tot cuprinsul ţării, când ţăranii sunt fugăriţi cu puşca ca să-şi plătească birul, când este sechestrată unealta de muncă şi este încarcerat muncitorul sărman, lipsit de hrană, fiindcă cere de lucru - în atmosfera de mizerie generală - tolerarea acestui cămătar şi a vastelor lui escrocherii constituie cea mai periculoasă fomentare* de mişcări periculoase pentru însuşi edificiul statului.

O ÎNTORSĂTURĂ ÎN AFACEREA RATATĂ A TUTUNURILOR

I

Sordida întreprindere Gusti-Blank-Zorab a suferit o sincopă. în ultimele 15 zile, antreprenorul tuturor afacerilor actualului regim, d. Aristide Blank, a fost pe punctul de a renunţa la concesiunea monopolului de vânzare a produselor C.A.M. După ce a făcut totul pentru a smulge acest monopol, punând în joc toate influenţele imaginabile şi toate ştiutele mijloace (de la intimidare la corupţie) pentru a reuşi, pentru

* *Fomenter* **(franc.) = a aţâţa, a instiga.**

a-şi impune oneroasele sale condiţii dimpreună cu şarlatanescul caiet de sarcini acceptat de inima civică a Stănescului de la Regie, s-a văzut deodată, Aristide, în buimaca situaţie a unui Pyrus modern, învingător covârşit de trofee inutile.

Fiindcă victoria fusese plătită prea scump.

Fiindcă prada era neîndestulătoare şi nu acoperea sacrificiile făcute.

într-adevăr, după constituirea cu mari pierderi a Sindicatului Bancar, d. Aristide Blank s-a prezentat primul, la ghişeul virgin şi proaspăt văpsit, al improvizatei instituţii. Şi a cerut, fireşte, ajutoare, pe veşnicul şi ilariantul pretext al asanării Blankbăncii sale, ai cărei deponenţi sunt pe cale de a căpăta vertigii şi bătăi de cord (la deponenţi, inima se numeşte cord) cu toţii. Somat cu infinite precauţii să prezinte registre, augustul personaj n-a izbutit să disimuleze o recentă cheltuială de şaptezeci de milioane. Indiscreţii cari dădeau banii au întrebat insistent: care a fost destinaţia acestei sume atât de elocvente? Iar d. Aristide a răspuns cu cel mai misterios dintre zâmbetele sale: *comisioane pentru obţinerea concesiunii tutunurilor!*

Afacerea e proastă

D. Aristide a dispus de şaptezeci de milioane pentru smulgerea unei afaceri pe care o credea grandioasă. Iată însă că înteţirea crizei provoacă o catastrofală scădere a consumului de tutunuri. Mai mult încă. Din pricina situaţiei ei precare, Banca nu era în măsură să finanţeze o afacere extorcată cu atâta cazină. Dar d. Aristide nu e omul care să se poticnească de un obstacol aşa de mic. Nu are Blankbanca bani? Dar Banca Naţională ce rost are? încă o dată, d. Aristide şi-a îndreptat ochelarii sentimentali şi ghitara de trubadur financiar spre balcoanele Băncii Naţionale, care constată cu nelinişte anumite fenomene monetare pricinuite de inflaţia creditului artificial din ultimul timp. Subliniem că directorii Băncii Naţionale, „amerdaţi" de solicitările şi terorismele d-lui Blank care se pricepe întotdeauna să prezinte demersurile sale ca însoţite de ocrotiri ce nu suferă rezistenţă, au fost nevoiţi să examineze cererea atotputernicului şi indiscretului bancher-pe-drojdie. De astă dată însă, protestările tardive ale presei, rumoarea indignării publice, zgomotul prăbuşirilor din lume, panica băncilor de emisiune, au înlesnit direcţiunei patriotice şi oneste a Băncii Naţionale refuzul cel mai hotărât.

A fost momentul în care d. Aristid s-a gândit să abandoneze cererea atotputernicului tutunurilor. Să fi fost numai un ultim mijloc de presiune asupra Băncii Naţionale, în sfârşit intransigente?

După refuzul Băncii Naţionale

Astăzi afacerea tutunurilor poate fi socotită ca eşuată şi părăsită. Silit să o suporte cel puţin un an, ea trece în rândul numeroaselor proaste afaceri pe cari conducerea nepricepută a d-lui Aristide Blank a impus-o băncii moştenite, acţionarilor şi deponenţilor ei. (Aici s-ar intercala, firesc, capitolul bilanţurilor camuflate, a beneficiilor şi dividendelor fanteziste. Dar asta e altă poveste).

„Afacerea tutunurilor" continuă, o bucată de vreme, pe riscul subconcesionarilor lui. Societatea să-şi creeze fondul necesar activităţii pe baza garanţiilor pe cari le cere subconcesiunilor din fiecare judeţ. Această subconcesionare (fie zis în treacăt) e categoric interzisă de regulamentul Stănescului, dar e îngăduită printr-un artificiu din caietul de sarcini al Zorabului.

încercări de a stoarce bani

Unde şarlatania trece de marginile cinismului şi pluteşte în atmosfera senină a inconştienţei e când Discom-ul cere fiecărui subconcesionar o garanţie de minimum 3 milioane pe judeţ, pentru cincisprezece ani, cu 4 la sută. S-a născocit deci un procedeu de finanţare nu a concesiunei, ci a Băncii, care speră să încaseze bagatela a 200 milioane pentru a-şi continua afacerile.

O bancă însă sprijinită zadarnic cu 2.600 milioane *reescompt* şi portofoliu preluat poate fi oare onorată cu încrederea [celor] cărora li se solicită o sumă exagerată drept taxă şi garanţie de subconcesiune?

Afacerea tutunurilor, care se prezintă, mai de mult, sub auspiciile surâzătoare ale *sporului de consumaţie,* astăzi, sub imperiul crizei năpraznice, nu mai făgăduieşte nimic, nu mai ispiteşte pe nimeni. Inflaţia de cereri de subconcesionare, de la început, a fost descurajată de mizeria timpului, cum şi de taxa de garanţie: 3 milioane, minimum, pe termen de 15 ani cu 4 la sută. Acest simplu enunţ cheamă singur binemeritatul calificativ: escrocherie şi jaf neruşinat, la care celelalte bănci mari din Bucureşti, invitate, au refuzat să participe.

Negustorul prudent îşi administrează, astăzi, banii săi, singur.

ARISTIDE - CU APROXIMAŢIE

Nimic mai dureros decât alianţa, în aceeaşi fiinţă, a neputinţei cu ambiţia. Şi mai scârnav nimic, de asemeni, decât idealismul corcit cu lăcomia. Clădit din astfel de contraste, Aristide Blank are norocul să scape de soarta celor din acelaşi aluat cu dânsul graţie unui trist amănunt din povestea sa de sfârşit: croit din plin pentru operetă, se furişează, codit, în melodramă. O lacrimă, într-adevăr, i se cuvine acestui herede al defunctului Moritz - piosului fiu icnit, într-un spasm vomitiv, de propria sa instituţie, departe de sorţii ei, duşi de râpă. Ştim că n-a existat, pentru Aristide, mai mare râvnă, decât creşterea şi berechetul Blankbăncii moştenite. Ştim că umilirea de astăzi întrece chiar paguba celorlalte deşertăciuni spulberate. Bani îi mai rămân, post-falimentari, destui. De onoruri pierdute, averea dosită îl va consola, fără doar şi poate. Renunţarea însă la conducerea marei tarabe familiale e un chin stăruitor şi ascuţit. Şi în chinul acesta e ispăşirea. Şi în ispăşire iertarea.

Nu tot astfel, fireşte, gândesc miile de oameni, pe cari i-a ruinat cu ştiinţă, dar fără intenţie. Şi zecile de mii de salariaţi cari rămân pe drumuri... Nu credem că eforturile imense şi gândurile caritabile ale lui Aristide, să le fie de mângâiere. Dar trebuie spus: cu tot cinismul lui de om încolţit, cu toată brutalitatea lui de nevropat, cu toată pofta lui care nu cruţa nimic - pofta lui de pui de chiabur -, cu toate acestea, Aristide nu e decât o victimă.

Victimă a creşterii lui de kronprinţ de ghetto. Victimă, mai sigur, a biografiilor savurate, a lecturilor excitante şi deci a modelelor pe cari şi le-a proiectat în zona unei voinţi mediocre şi a unei fantezii cromolitografice. Victima lui Disraeli. A lui Byron. A lui Don Juan. A lui Casanova... Lassalle... Walter Rathenau... A lui Suss, misirul care ia în antrepriză un tron şi un regat. Victimă deci a sugestibilităţii lui de copil tardiv, de adolescent neevoluat, de fătălău în care muierea copleşeşte bărbatul! Viaţa lui e o desfăşurare de cariere neizbutite. A vrut să fie om politic. A vrut să fie scriitor. A vrut să fie economist şi financiar. A vrut să fie bancher. Ce dracu n-a vrut şi unde n-a dat greş, lamentabil? Până şi cariera lui de filantrop e compromisă în gesturi teatrale, în capricii dezordonate şi mai ales, în recuperări sută în sută. Despre mecenatele Blank, povestea Culturii Naţionale ar fi prea lungă şi prea ştiută. Şi povestea traducerii Sf. Scripturi de către Gala Galaction, şi câte altele, pun în odioasă lumină priceperea şi sensibilitatea lui Aristid-Estetul. Dar viaţa de Amant a Bancherului? (Fiindcă despre bancher nici nu se poate discuta. Era izvorul de veselie al confraţilor întru viţelul de aur şi permanentul motiv de disperare al comparşilor). Viaţa lui de Amant, puizată din lecturi, după legea omului acesta incapabil să prindă ceva de-a dreptul din viaţă, după blestemul acestui samsar de mare-stil, pentru care cartea e un intermediar şi o codoaşă... Asupra simulacrelor livreşti s-a năpustit cu o înteţire bolnavă. De aceea, căutând plăcerea, n-a recoltat decât viciul şi vânând dragostea, întâlni

erotismul. S-a spus că şi-a cheltuit, în stuprii şi în aventuri sarbede, o energie demnă de o soartă mai bună. N-a fost energie, ci simplă excitaţie poluată peste câteva sute de dactilografe, funcţionare, femei de teatru, de litere şi femei de lume-, cari au cunoscut tuburile sale, din jiletcă, de pilule anticonceptice, şi teancurile sale de bancnote - secret al succesului masculin. Virginităţi tocmite cu şedinţa... întunecate poveşti de bordeluri variază romanul zigzagat al acestui cavaler de finanţe, de litere, de industrie şi Fante asupra căruia blazoanele, numele boiereşti şi celebrităţile de teatru şi literatură aveau stranii efecte afrodiziace. Anecdote de lupanar suburban vin să complecteze gama vastă a odoratului său, întins de la fermentul sui-generis până la giraldoză. Decadenţa în lumea mediocră a senzaţiilor, realizare contrafăcută a marelui model al unui Rege al Vieţii, mult deasupra mijloacelor aproximative ale tristului Aristid.

Şi, din toate, va rămâne amintirea vagă a unui tragedian ratat. In toate împrejurările şi-a apropiat un rol. L-a jucat prost: ochi daţi peste cap, suspine suspendate peste un ocean de intenţii şi de iluzii zădărnicite, gesturi deznădăjduite înspre tavan. Calităţi intrinsece, daruri autentice şi le-a însuşit la suprafaţă fotogenic şi spectacular. O viaţă întreagă a mimat. Rolul neînţelesului, al cugetătorului, al omului de acţiune, al eternei victime. Victimă a fost, în auzul cui a vrut să-1 audă, victimă a lui Vintilă Brătianu. Pentru a sfârşi ca victimă a lui Manoilescu. Copită năprasnică a unui destin şugubăţ.

...Cum şi-a sedus muzele digitale din biurouri, şi apariţiile ghilotinate la ghişee, şi artistele, poetesele şi aristocratele, cu cecuri (pe atunci acoperite), cu flacoane, cu pilule vaginale, tot astfel şi-a corupt şi oamenii de stat, preparându-şi, prin ei, loviturile bugeticide. Că în materie de corupţie, d. Aristide a făcut în adevăr, figură de maestru, iată ce nu se poate contesta. El a creat, aproape, ciupercăria politicianistă, a politicienilor fără meserie, fără avere, copios ţinuţi în consilii de administraţie, pentru a jefui, prin complicitatea lor asigurată, paragina mănoasă a statului. Putregaiul trunchiului Blank a favorizat această jilavă floră. Şi creaturile l-au urmat, fidel, cercând să descifreze pe figura stăpânului ameninţările ceasului. Acea sepulcrală figură de sugestii farmaceutice, cu tonuri de catafalc sub pleoape, acea paloare lividă, semn al epuizării libidinoase, adipoasa lividitate a unui lut buhăit, suprasaturat de cantaridă: un zâmbet dulce şi absent de curtezană, flutura ca un bun-rămas peste falsa seninătate cu care Aristide târa, prin atelajul său de politicieni, statul român la bancrută.

...Izbutise, pasămite, să convingă pe unii că el ar fi ultimul atlet, iar banca lui, ultimul bastion, al burgheziei române cu mutra la Nistru. Atletul, iată-1, bolea pe picioare, iar bastionul era o leprozerie, în plin târg.

Cu Aristide i-a sfârşit o proastă comedie, un vulgar vicleim, ai cărui spectatori au fost mulţimile pe preţ de 2600 de milioane, dimpreună cu încă 1500 de milioane depuneri primejduite. Bani legal furaţi agriculturii şi nevoilor adevărate, cu concursul guvernelor noastre, alcătuite, toate, din consilierii şi avocaţii fraudo-bancherului bancrutar. Fie, deci, toate acestea stăruitor reamintite, în clipa în care fecioarele închiriate cu ora şi bărbaţii miluiţi din avutul altora ne invită la bocet şi la înduioşări.

UN BILANŢ TIPIC, AL FRAUDEI

Inadmisibilul concordat al Băncii Blank

D. Argetoianu a spus, cândva, că trebuie să fie cineva nebun să facă dragoste când e cu ştreangul spânzurătorii de gât, sau să se ţină de politică, astăzi, când ne ameninţă falimentul. în coloanele ziarelor abundă, totuşi, politica, iar omuleţii noştrii de stat se revarsă, de la tribune, în cuvinte fără sens.

Eveniirientul covârşitor al ultimelor săptămâni, scandalosul şi mai mult decât semnificativul faliment, fraudulos şi purulent, al băncii Blank, dispare suspect, din discuţie. Complotul tăcerii se organizează, peste strigătele, disperările şi, pe.alocuri, morţile, deponenţilor jefuiţi.

Atât de mult se bizuie imundul trio pe această quasi-unanimitate a toleranţei ante şi post profitoare, încât până astăzi, până în faţa judecătorilor săi terorizaţi, a refuzat şi refuză să aducă gajul de un miliard al averilor realizate din tâlhărirea cinică a deponenţilor.

Soarta acestora (sunt cincizeci de mii) depinde de intransigenţa magistraţilor. Şi tribunalul nu are nevoie de cine ştie ce perspicacitate pentru a descoperi falsul care i se oferă sub ironica denumire de bilanţ. Nici nu are nevoie de revelarea tenebroaselor maşinaţiuni bine cunoscute d-lui Manoilescu, pentru a respinge această ultimă tentativă mistificatoare: cererea de concordat.

E suficient o singură aruncătură de ochi, pentru a ajunge la convingerea concordatului inadmisibil.

De trei ani, Banca Blank s-a folosit de cel mai uriaş *reescompt* al Băncii Naţionale, pentru vagi investiţiuni industriale, deficitare.

Piaţa comercială fusese complet abandonată de banca falimentară. In schimb, aceasta impunea industriilor comanditate şi deficitare bilanţuri cu excedente. Falsurile dela centru se întemeiau pe falsurile ordonate la periferie. Dar dovada marelui pasivJfinal se traduce prin falimentul monstruos de astăzi.

într-adevăr, bilanţul acesta de patru miliarde, o adevărată capodoperă a minciunii şi a neruşinării, arată numai 26 de milioane numerar în casă. Douăzeci şi şase de milioane! Aceasta înseamnă nu numai că banca nu e în măsură să plătească taxele concordatare (dacă i s-ar cere aceasta dintr-odată); nu va izbuti să facă faţă cheltuielilor de regie proprie, mai mult de două-trei săptămâni...

Contează oare, banca, pe împrumuturi clandestine la Discom? Sau poate pe„intrări" noi? Conducătorii, credem,

sunt prea buni bandiţi pentru a socoti cu aceste intrări noi, absolut imposibile: fiindcă întreg portofoliul sănătos a fost gajat la Banca Naţională şi la Sindicatul bancar. (Acesta e probabil obiectul ultimului lor demers la Manoilescu).

Vor vinde oare „Bordeiul"? Cui? Vor mulge industriile în participaţie? Dar acestea nu-şi pot acoperi credite obişnuite.

Din orice punct de vedere şi cu cea mai largă bunăvoinţă, cu o toleranţă, dusă până la desfrâu, de a-i privi bilanţul, şi dezastrul apare mai complet decât orice închipuire permisă.

Evaluări nebuneşti: Bordeiul, de la 5 milioane la aproape 500 milioane; acţiuni (56 milioane) socotite la o cotă absolut fantezistă; întreprinderi, cifrate la 501 milioane, a căror lichidare e o imposibilitate; clădiri, superevaluate; portofoliu, în care imaginaţia colaborează cu datele reale; debitori în cont curent, fără să se arate garanţiile, 651 milioane; „diverşi suspecţi, 11 milioane, „dubioşi", în sfârşit, daţi la concordat, dar absenţi în bilanţurile anterioare. într-un cuvânt, kilograme de maculatură răvăşite într-un adevărat dans al miliardelor; bilanţul acesta desfide orice analiză serioasă şi prezintarea lui în faţa unui tribunal e un adevărat document al disperării şi un delict de /ese-justiţie.

Un singur lucru poate garanta într-o măsură apreciabilă pe deponenţii ruinaţi: averile direcţiunii. Pentru judecătorii români e, în aceasta, o datorie de conştiinţă şi de onoare.

URMĂRILE CONCORDATULUI BLANK

O sentinţă judecătorească, astăzi, nu mai poate acoperi zgomotul surpăturilor imense ale capitalismului bancar intrat în zodia sinistră a lui Saturn. Tot ceea ce mai încearcă strădania copiilor în răsfăţ ai băncilor, politicienii crescuţi în consilii de administraţie ca în herghelii de lux, pentru a fi azvârliţi la nevoie în marile şarje din zilele debandadelor, nu

vor obține decât amânarea vremelnică a deznodământului dezastruos. Nu numai în România, ci pretutindeni, Banca, hipertrofică și obeză până la înăbușire, își numără ultimile bătăi ale inimii gâfâite. în Anglia, patria negoțului de bani, de tot felul, cele mai cuminți partide înscriu, în programul lor, etatizarea instituțiilor de credit. Capitalismul, ca să-și salveze așezările lui sociale, ca să-și consolideze coloanele susținătoare, consimte, în grabă, la amputarea cariatidelor inutile, a stucaturilor și a zorzoanelor de prisos.

Nicăieri, poate, mai mult ca la noi, puterea politică nu a fost mai deplin concentrată în mâinile reprezentanților finanței. Idolii politici ai zilei, nicăieri nu erau mai cobză legați și mai reduși la rolul de manechine mecanice, decât în Bucureștii celor de-abia patru-cinci săli capitonate. O dulce frăție, un armonios și suav armistițiu domina în penumbra verde din jurul meselor de consiliu, în jurul cărora, bancherul sobru și desfătat, întrunea cea mai deplină menajerie extrasă din cele mai disparate cluburi. Patetismul zgomotos și vulgar, al tribunei, leșina dulce, aci, într-o discreție aproape mistică și într-o amabilitate de idilă. Mutrele schimonosite și combative ale politicienilor, atât de învrăjbiți în fața publicului, se crispau aci în surâsuri grațioase. în mulțimea întărâtată a forului, monoclul bancherului descoperea pe cei mai agresivi și-i momea, irezistibil, la ospățul cel de taină și la tainul de hârtie, răvășit pe postavul verde.

Actuala guvernare a însemnat, pentru bancheri, apogeul forței lor, stăpână, pe stat, de-a dreptul. Cele mai deznădăjduite sforțări au fost, astfel, cu putință, pentru salvarea postamentului politico-financiar, al pseudo-democrației noastre burgheze. în această operă de consolidare a unui regim care cădea în ruină, sta însăși rațiunea de a fi, categoric proclamată, a guvernului Argetoianu. Toate măsurile au dat greș. Vom vedea, cu alt prilej, de ce. Important este că, astăzi, asistăm la concordatul Blank, la capitularea citadelei, cu un simulacru de onoruri și de condițiuni. Ceea ce înseamnă

deposedarea a aproape întregei burghezii, mari și mici, românești, în folosul nimănui.

E mărturisirea deghizată, a bancrutei de clasă, consfințită și de celelalte crahuri, și de noul buget care aduce nivelarea în mizerie a funcționarilor de stat. E falimentul întregei noastre populații orășenești.

Crahul Blank mai are însă o semnificație, limitată și specială. în jurul acestei bănci s-a grupat - am arătat în numerele noastre trecute, cu ce mijloace și cu ce devieri - lupta unei importante fracțiuni de burghezie românească, împotriva dictaturii economice a Partidului bancar Liberal. Cu mari riscuri, larg împărtășite de masa depunătorilor, cu înaintări și retrageri dramatice și uneori cu promiscuități provizorii, această luptă a dus penibil la o victorie: venirea, la putere, a național-țărăniștilor și tot ce a urmat de-atunci.

A fost o victorie penibilă și plătită scump. Pyrus bancar, d-l Aristide Blank a sucombat cu mâna întinsă înspre trofee iluzorii.

Și pe ruinele acumulate se ridică din nou, banca rivală, Banca Românească, și amenință cu noua dictatură economică, liberală

Dar criza, ca și ciuma din faimoasa *Mască a morții roșii* a lui Edgard Poe, izbește fără alegere și fără cruțare. în fața istoriei dezlănțuite, zidurile nu mai au rost.

COROANA DE SPINI

Debarcarea d-lui M. Manoilescu nu e decât continuarea penibilului spectacol care se desfășoară, de aproape un an, în sferele guvernării. Niciodată dimensiunile personale și activitatea în culise nu au fost mai acute și mai intense decât în timpul din urmă. Un freamăt, un zumzet și o forfotă de

viespar în delir a cuprins întreaga noastră clasă conducătoare. Apar şi dispar guverne, demnitari se prăbuşesc ca figurile de popiei, se anunță de mai înainte, de către personagii foarte puțin calificate pentru asta, sau de multe ori incalificabile, când-apropiata cădere a vreunui dregător, când excluderea din viața de guvernământ a vreunui om politic... în tot ceea ce se petrece a dispărut, pare-se, orice fir conducător, orice rațiune e abolită, şi cele mai stridente contradicții, emanând din acelaşi focar, se manifestă şi durează concomitent. Ca într-o coşniță cu raci, individualitățile se zvârcolesc, se asfixiază, în încleştări înăbuşite, pentru a străbate întunericul dens de la fund, până la suprafața clară, unde pier ucise de o împunsătură dinapoi, sau, unele, de aerul prea tare. Consternată şi uneori înveselită ca de un vicleim grotesc, lumea urmăreşte trânta cu piedică, farsa cu picioare în buci, cu tumbe, tifle, cu tăceri crispate şi hohote triviale a măscăricilor, a călăreților, a scamatorilor şi a îmblânzitorului din circul nostru politic.

Intre acestea, desigur, totul se devalorizează. Funcțiunile înalte, misiunile grele, totul se asimilează unor trambuline pe cari se cațără o clipă şi se prăbuşesc, de-a berbeleacu', maimuțoii sclivisiți ai vieții publice.

De aceea, în cazul celui de-al treilea guvernator scos sau băgat la Banca Națională, nu persoana, discutabilă, fireşte, a d-lui Manoilescu ne interesează. Din punct de vedere financiar, restaurarea harnicului şi priceputului d. C. Angelescu e, fără îndoială, un eveniment fericit, mai ales că în onestitatea şi limpezimea d-sale de caracter va găsi, fără doar şi poate, forța de a rezista ingerințelor cu cari a avut de furcă şi d. Manoilescu. Ceea ce e de reținut e că mascarada e departe de a fi luat sfârşit cu surprinzătorul, cu magnificul şi icnitul „buf." al ultimului guvernator, cu magistrala lovitură de talpă şi călcâi repezită acestuia de ministrul de Finanțe. Complotul şi dansul, cu trucuri şi trape, din balul măştilor, e abia la miezul nopții. Până în zori se vor mai întâmpla multe, pe marginea de prăpastie care ne serveşte de scenă, de incintă

şi de bancă de spectacol. Căderea d-lui Manoilescu atrage, ca în excursiunile alpestre, lunecarea celorlalți alpinişti cari, deşi se duşmănesc, sunt înşirați cu toții pe aceeaşi funie. O namilă cu barbă, dintre călăuze, se împleticeeşte, iat-o, de pe acum. O scenă de pigmei, văzuți astfel din cauza înălțimii pe care s-au cocoşat, se îmbrâncesc, discret şi confuz, peste genună. în empireul de răutăți şi interese... Fiecare se afirmă, pentru moment, se autoafirmă, că este cel ce face şi desface destinele unora şi ale altora, în patria română.

Iar deasupra se cască, întocmai ca o râpă, râsetul de căpcăun al ministrului de Finanțe, biruitor, sub ghețarul mobil al vremurilor. Ia seama!

...Metaforic şi teatral, d. Manoilescu a afirmat a fi avut impresia că a primit a doua oară coroana de spini. Coroana de spini, îl asigurăm, nu e pe capul d-sale, prea puțin făcut pentru martirologiu. Coroana de spini este pe fruntea țări.

HUMORIŞTI AUTENTICI ŞI „REVUIŞTI" DE PROFESIE

Am asistat, în lipsă de altceva, pe timpul verii la ultimele spectacole de revistă din Capitală. Citisem mereu la jurnal că reprezentanții oficiali ai acestui gen au „achiziționat" (ca şi vara trecută) numere de extraordinară atracție, câteva „stele de înaltă mărime" a scenelor din Apus (dintr-un atât de vag Apus, de altfel), că au cheltuit sume enorme cu dansatorii negri de la Berlin şi cu g/r/s-urile durdulii şi că decorurile sunt, în sfârşit, făcute după machete executate fără excepție „la Paris"...

Fără îndoială aşa va fi şi vara viitoare şi tot timpul cât va dura revista.

Şi totuşi m-am dus încă o dată - şi acum în urmă, la recentele spectacole - ca să verific dacă nu mă înşel.

Acum că m-am înşelat ori nu, asta nu interesează.

Poate că publicul grădinilor de vară s-o fi amuzând într-un fel şi în săli de iarnă. Pentru că, el, mai ales, venind la teatru încărcat de o mulţime de nevoi, congestionat de criză, ostenit de cele ale vieţi zilnice sudori şi necazuri, el îşi caută o momentană descătuşare în râsul în care se realizează - de orice calitate - solicitările insului lui către o evadare.

Lucrul asupra căruia face, cu toate astea, să insişti puţin, e însă altul.

Avem şi în revistă, orice s-ar spune, câţiva actori buni.

Tănase, de pildă. Este exemplul cel mai calificat să ne confirme.

Un actor dotat cu însuşiri excelente, dublează în acest campion naţional la toate categoriile distracţiei genului pe un om înzestrat deopotrivă cu toate calităţile de umor sănătos şi deşteptăciune naturală a românului.

Dar tocmai pentru asta - fiindcă l-am dat exemplu şi am ajuns acum la punctul nevralgic - nu putem înţelege pentru ce până azi nu s-a gândit încă directorul „Cărăbuşului" (şi nu mai puţin toţi ceilalţi directori) că revistele nu trebuie scrise neapărat şi numai de revuiştii profesionişti, în care adesea spiritul s-a uscat de vetusteţe şi poantele au îmbătrânit prin repetiţie, ci şi de oameni de humor.

De scriitorii, vreau să spun, de spirit autentic.

Ia gândiţi-vă cum s-ar înnobila revista, cum s-ar împrospăta şi ce ţinută ar avea, scrisă de un Topârceanu, Pătrăşcanu, Brăescu, F. Aderca etc. Adică să fi monopolizat „revuiştii" genul acesta care poate avea şi o soartă mai bună?

Am avut, personal, mărturisirile unora dintre scriitorii citaţi că nu s-ar da în lături să scrie reviste. Când plăteşti, în definitiv, două mii de lei pe seară autorilor, pentru o revistă care reproduce, cu mici modificări de vulgaritate, aceleaşi şi aceleaşi spirite grosiere, cuplete prăfuite, actualităţi dinainte de război ş.a.m.d., ai dreptate, - d-ta, director de teatru de

revistă - să crezi că sunt şi scriitori care ar primi... condiţiile materiale.

Iar condiţiile de text, humor, noutate, vervă, autenticitate a spirtului - ca de la sine înţeles - ar fi altele. Vă asigur, d-lor directori de teatru de reviste, se pot oferi publicului lucruri mai bune.

Pentru asta adresaţi-vă însă scriitorilor noştri humorişti, invitaţi-i să scrie, lăsaţi ambiţiunile personale şi vanităţile inutile - şi veţi culege rezultate care vă vor mira.

STATUL PATRIARHAL

Săptămână frământată pe Dealul Patriarhiei, atât de interesant de când a fost supus proiectelor de estetică edilitară ale primarului Dobrescu. Altfel, o desăvârşită izolare dăruie acestui deal derizoriu proporţiile unei singurătăţi tibetane. Din ceea ce se agită şi se vociferează sub cupola cocoţată pe vârfu-i, nimic nu atinge mulţimile sceptice. Chiar când se votează un buget sau când se instituie un nou impozit, cetăţeanul simte şi deosebeşte precis ceea ce se poate, de ceea ce nu. De pildă, birul pe funcţionarii comerciali. De pildă, salarizarea învăţătorilor de către comune. De pildă, întregul buget. Simţul maselor desluşeşte neîndoielnic că ne aflăm în faţa unei imense absurdităţi.

Voturile vor curge în urne, inutil. *Monitorul oficial* nu va împrăştia decât texte de moarte. Nici chiar adeziunea opoziţiei nu poate acorda un caracter legitim hotărârilor sprijinite pe majorităţi nelegale. Tot ce se mai proclamă astăzi, în forme solemne, nu are forţă de înfăptuire dacă nu e consecinţa şi ecoul voinţei anticipate a marilor mulţimi. Această voinţă, în ciuda ironiilor cinice ale câtorva teoreticieni deştepţi şi machiaveli ciocoieşti, cari visează dictaturi

anacronice, se manifestă masiv în toate domeniile. Regimul, iată, a încercat salvarea capitalismului bancar. Fiindcă în jurul acestuia erau parazitate partidele. Toată presa era de acord cu regimul, cu băncile, cu partidele. S-au stors poporului câteva miliarde. în zadar. Presiunea voinței colective a executat sentința de prăbuşire a capitalismului monetar. A silit acelaşi guvern filobancar să anuleze datoriile agricole. Din nimicirea puzderiei de minuscule bănci şi cămătării, va rezulta ruina întregului edificiu al negustorilor de bani, prin repercusiune. Fiindcă zece ani de camătă iscase în sufletul națiunii această osândă, în acord cu nevoile noi. Echipa de conducători e împinsă irezistibil, ca de înaintarea lentă a unui ghețar, înspre soluțiile naturale.

Aceeaşi soartă amenință impozitele, cari, fără nici o violență, se vor izbi de împotrivirea fără de gesturi, a categoriilor sociale. Aceeaşi soartă care a condamnat măsurile inepte: salarizarea învățătorimii. Un fel de uniune sacră a cuprins deodată partidele şi guvernul. Fiindcă altfel nu se putea. Nu se desființează, în veacul nostru, învățământul. Nu se aruncă unei mulțimi de treizeci de mii de învățători o sfidare care-i trimite, de-a dreptul, în capul răzmerițelor viitoare.

Totuşi, idealul guvernanților se lămureşte din însăşi greşelile retractate. Idealul naiv al potentatului latifundiar şi al biurocratului obez şi hemoroidal de odinioară. O țărănime idilică şi incultă, stăpână pe mici loturi de pământ zgâriat anevoie. Oraşe de slujbaşi, de funcționari şi de muncitori resemnați, în marginea extremă a mizeriei. Câteva industrii şi bănci suficient protejate pentru a putea să adăpostească şi păduchernița cluburilor politice. O jandarmerie dublată de o mică armată, nu pentru paza granițelor (lăsată în sarcina surorii noastre latine şi aliate: Franța), ci pentru ordinea interioară. Un stat patriarhal cu o neoboierime biurocratică, întreținută de o vagă finanța parazitară, pe un fond de ignoranță deasă şi de sărăcie inertă.

Mulțimile însă nu mai vor astfel. La noi ele au modul lor special de a reacționa: rezistența pasivă. Şi o conducere care încearcă să guverneze fără asentimentul oraşelor şi al satelor din Vechiul Regat şi împotriva Basarabiei şi a Ardealului se va nărui zgomotos ca o piramidă de hârburi inutile.

O notă de un romantism din vechiul Heidelberg confirmă, în această săptămână, preocupările desuete ale stăpânilor noştri: căsătoria şi renunțarea principelui Niculae. Cine a încercat să ia în tragic romanul palidului principe, om brav şi hotărât şi care încearcă să-şi trăiască adevărata viață? Toate urările noastre principilor cari consimt să devină oameni.

1931: ANUL DEZASTRELOR

Societatea actuală se clatină - clădire fragilă - înregistrând dezastre continue. Asistăm^ la zbuciumul unei întregi civilizații. Mai poate dura? încotro se-ndreaptă omenirea? Amețiți, surprinşi, conducătorii politici, cei spirituali, conducătorii financiari - veritabili magnați ai globului - îşi transmit întrebarea, îşi caută mâinile să se apropie, să se salveze.

*

O generație realistă. O misiune economică. Fapte, iată ce reprezintă singura realitate, închegată în cursul anului 1931 din toate frământările sociale. Criza economică domină preocupările tuturor. După un război mondial -continuat, din Europa, prin coliziuni violente, în diverse puncte ale globului - am ajuns astăzi să asistăm la o nouă, mai energică, încăierare în răsărit, în câmpiile Manciuriei. Este un semn

precis al viforului care se apropie şi care va fi suprema încoronare a dezastrelor pe care plutocraţia le provoacă.

Anul 1931 a fost prologul acestei noi ere sociale.

Trăim vremea dezastrelor, împrăştiate ca stropii dintr-o fântână arteziană în toate domeniile de activitate. Nici un ram de manifestare umană nu-i cruţat de acest evantaliu macabru.

Dezastrul monedei. Al etalonului aur.

Se credea, altădată, că bogăţia implică acumularea unei mari cantităţi de metal galben. Acesta era un adevăr şi pentru cetăţeanul particular, şi pentru stat. Aşa se credea. Dar au venit experţi să dovedească clar şi să alunge această prejudecată, bună pentru vremea ignoranţei şi secolul întunericului. Congrese burgheze internaţionale în care s-au discutat idei financiare au fixat concepţia *gold exchange standard**. „Devizele" puteau înlocui aurul ticsit în casele de bani ale unui stat. în loc de aur, lire şi dolari de hârtie, solid garantate şi acoperite, echivalente aurului. Ei, şi! Lira degringolează, şi - iată - nimeni numai crede în *gold exchange standard.* Europa vrea să revină la etalonul aur. Va folosi economia? Dimpotrivă. Această vorbă va produce catastrofe politice, fiindcă nu-i suficient aur.

*

La care se adaugă marele dezastru industrial. Toate marile trusturi, care au concentrat diversele ramuri de producţie, au dat faliment sub egida sistemului actual, începând cu industria petrolului care zace trântită la pământ, cu toată sforţarea lui Deterding, cu industria cărbunelui care nu mai rentează şi acea electrică care înregistrează deficite extraordinare - toate aceste trei ramuri producătoare de

" Standardul raportului de acoperire a monedei-hârtie în aur (engl.).

energie, aflate în criză sub regimul capitalist dovedesc marea dezolare a tuturor celorlalte industrii secundare care-şi procură forţa motrice. Cu toate legiuirile protecţioniste, industria zahărului, a produselor chimice, a ţesătoriei, a tuturor diverselor fabricate nu-şi găseşte loc de desfacere. Este o criză de subconsumaţie, din pricina şomajului care a creat zeci de milioane de oameni lipsiţi de mijloace de existenţă şi alte sute de milioane de flămânzi. Singurul stat care cumpără şi mai salvează Europa a rămas Rusia Sovietică, care, prin comenzile făcute, mai dă de lucru industriei capitaliste încă câtva timp, până ce planul cincinal va complecta posibilităţile proprii de rezistenţă.

Agricultura din Europa capitalistă şi din America îşi chinuie existenţa, fără să poată cuceri piaţa mondială unde grânele sovietice mai ieftine şi mai bune sunt cerute. Ca să-şi menţină preţul, fermierii americani răstoarnă vapoarele încărcate cu grâne în ocean; ard cafeaua şi îneacă orezul. Recurg la toate anomaliile de distrugere numai să menţină un preţ ridicat, care nu poate fi acceptat de masele muncitoare. Preferă, capitaliştii, dezastrul întregii industrii, bazată pe câştig personal - în locul unei satisfaceri generale a nevoilor populare.

*

Şi când agricultura, industria şi comerţul zac sfărâmate, normal este ca sistemul bancar să se prăbuşească şi el. Banca, în regimul actual, graţie consiliilor de administraţie în care stau pitulaţi toţi politicienii, oligarhii, îşi pompa din aceste direcţii susţinerea şi cheltuielile fantastice ale directorilor. Distrusă fiind baza, fatal e să se prăbuşească şi faţada. De aceea, în toate statele, după falimentele marilor trusturi, a urmat falimentul marilor bănci. Germania a dat marele număr de dezastre; a urmat Anglia; Franţa îşi ascunde neliniştea zilnic, în ziare: „Electro-Cable" pierde sute de milioane de

franci şi falsifică timp de 6 ani bilanţurile; banca „Union Parisienne" îşi retrage comanditele. Alte procese de falsificare sunt intentate bancherilor - toţi veroşi. în primăvară, Franţa va înregistra cele mai formidabile crahuri bancare, afirmă economiştii. Iar România? Să mai enumerăm toate falimentele, toate dezastrele care au nenorocit zeci de mii de mici deponenţi? Până la desfiinţarea băncii Blank, câte altele am cunoscut? Şi câte vor mai urma? Toate coloanele *Monitorului* ascund, sub denumirea de „concordat preventiv" - această manevră a partidelor politice plutocrate - falimentul capitalismului.

*

În domeniul politic, acelaşi dezastru cunoaşte capitalismul. Toate partidele politice burgheze sunt pulverizate, sau incapabile să se strecoare printre evenimente. Toate programele, toate reţetele - nu folosesc. Lipsite de încrederea maselor, domnesc prin teroare, prin forţa armată. Parlamentarismul s-a dovedit un *bluff* care obligă majoritatea unei naţiuni să suporte tirania unei legi electorale de clasă, care nu aduce nici o îndreptare a raporturilor sociale. De aceea burghezia a apelat la elementele fasciste. Dictatura militaristă vrea să-şi croiască un mod de existenţă care să stăpânească dezastrul. Primo de Rivera s-a prăbuşit. Mussolini domneşte, încă. Iar în Germania se-ncearcă înălţarea lui Hitler la conducere. Toate acestea însă sunt posibile numai cu ajutorul pe care social-democraţia îl oferă capitalismului.

Politica de posesiune, în coloniile din Orient şi Extremul Orient, a dat faliment. Revoluţia popoarelor coloniale ridică o nouă problemă, adaugă un nou factor de primejdie socială.

Unde sunt teoriile „prosperităţii" eterne, ale stabilizării solide? în vârtejul crizei s-au topit, ca zăpada la razele soarelui, şi acum ideologii burgheziei dimpreună cu lacheii social-fascişti sunt obligaţi să recunoască, cu spaimă, sfârşitul stabilităţii capitalismului bancar. Ce a rămas din toate precizările asupra apropiatei căderi a Rusiei, asupra crahului planului cincinal a Thermidorului, a crizei dictaturii proletariatului? Au căzut la rebut aceste preziceri şi chiar duşmanii cei mai feroci ai U.R.S.S. sunt obligaţi să recunoască superioritatea regimului sovietic asupra economiei burgheze. A ajuns limpede pentru muncitorimea internaţională că dictatura burgheziei duce la mizerie, la ruină, la foamete, la neagra reacţiune, la războaie.

Mari mişcări de masă au loc în toată lumea, bazate pe criza economică. Burghezia a pornit spre forma cea mai directă, cea mai deschisă, cea mai fascistă a dictaturii. Până în vârful piramidei sociale, toate posibilităţile de viaţă sunt încercuite de dezastru. Este o luptă de viaţă şi moarte. Lumea nouă, constructivă, se opune capitalismului putred, agonic. Lumea crizei, a scăderei producţiei, a sărăcirei maselor, a diminuării brutale a consumaţiei, a dezorganizării economiei, a împuţinării pieţelor interne şi externe, a creşterei şomajului, a scăderei salariilor, a ofensivei contra legislaţiei sociale, a ruinei maselor ţărăneşti, a sărăcirei micii burghezii urbane, a funcţionarilor - vrea să se împotrivească celeilalte lumi, care se va afirma, tânără şi mândră, într-un ritm de creştere şi care aduce mărirea producţiei la un maximum necunoscut în istoria omenirei, ameliorarea nivelului material şi cultural al maselor, cucerirei gigante de economie sistematică, lichidarea şomajului, încorporarea altor milioane de oameni în producţie, creşterea asigurărilor sociale, transformarea socialistă a economiei rurale.

între accentuarea tuturor contradicţiilor fundamentale şi o nouă societate, bună, dreaptă, inteligentă - mai poate sta careva la îndoială?

NOTE ŞI COMENTARII

1929

în prima parte a anului 1929, Vinea colaborează la ziarul *Cuvântul* al lui Pamfil Şeicaru. începuse această colaborare în toamna anului 1927, într-un climat politico-social bulversat de moartea regelui Ferdinand. Se cunoştea cu Pamfil Şeicaru de un deceniu, din redacția ziarului *Arena,* iar relația lor, de prietenie și stimă la început, trecuse și prin momente mai tensionate (vezi articolul *O trepanație,* voi V, p. 175 şi nota respectivă). Cariera de gazetar a lui Pamfil Şeicaru se relansase după asocierea cu Titus Enacovici, om cu mulți bani, care finanțează ziarul *Cuvântul.* Printre colaboratori se numără Nae Ionescu, Mihail Sebastian, Mircea Eliade, Perpessicius.

(p. 3) TINEREȚE

Cuvântul, an. V, nr. 1327, 1 ianuarie 1929. Semnat „I. V."

Demisia guvernului lui Vintilă Brătianu, în noiembrie 1928, a marcat încheierea unui deceniu de dominație liberală în politica românească (perioadă cunoscută sub numele de „marea guvernare liberală"). Ion Vinea, antiliberal şi antibrătienist statornic, a întâmpinat cu mare satisfacție căderea liberalilor şi venirea la putere a unui guvern național-țărănist condus de Iuliu Maniu. Pe de altă parte, componența noului parlament caracterizată printr-o pondere mare a numărului deputaților tineri îi dădea o deosebită satisfacție gazetarului care se manifestase constant împotriva dominației bătrânilor în viața publică; în *Cuvântul,* publicase, la mică distanță de timp, trei articole pe această temă: *Domnia moşnegilor, Ramolocrație* şi, din nou, *Ramolocrație* (vezi voi. VII, p. 210, 364, 395).

(p. 4) JOCURI ŞI JUCĂRII

Cuvântul, an. V, nr. 1329, 3 ianuarie 1929. Semnat: „I. Vinea". Republicat în *Facla,* an. X, nr.435, 25 decembrie 1931, cu acelaşi titlu şi aceeaşi semnătură.

Varianta din *Facla* a suferit o singură modificare:

r.2 *înspre Bobotează > spre brazii Crăciunului.*

(p. 7) DUPĂ NOUĂZECI DE ZILE

Cuvântul, an. V, nr. 1333,7 ianuarie 1929. Semnat: „D-rul Calligari".

Simpatia lui Ion Vinea față de național-țărăniștii recent instalați la putere, nutrită mai ales din adânci și nedrepte resentimente față de liberali, îl determină să comenteze pozitiv politica guvernului în primele luni ale mandatului, chiar dacă debutul politic al național-țărăniștilor s-a dovedit a nu răspunde așteptărilor celor aproape 80% din alegătorii care i-au votat. Ceea ce gazetarul numea nonșalant „îngăduința luxului unor măsuri impopulare" era o nouă lege a impozitelor, mai împovărătoare decât sub vechiul regim, deși, când era în opoziție, Partidul Național-Țărănesc declarase că va diminua impozitele și chiar proclamase „rezistența cetățenească", îndemnînd cetățenii să nu mai plătească impozitele cerute de guvernul liberal. Proiectul de lege fiscală votat de parlament prevedea sporirea timbrului și a impozitului pe acte juridice cu 20%, a taxelor pe automobile de la 5 la 10%, a impozitului pe produse petroliere, gaze și cărbune de la 2 Ia 3%, iar a taxei de consumație pe zahăr de la 4 lei la 7 lei.

Pe de altă parte, păstrarea în aparatul de stat a oamenilor regimului liberal era doar o stratagemă politică, deoarece guvernul a numit comisii de studiu, de analiză și de lucru la toate ministerele, care practic dublau și controlau activitatea oficialilor. Bine retribuiți, membri comisiilor erau persoane apropiate și de încredere ale național-țărăniștilor, unii - precum Romulus Boilă, nepot al lui Iuliu Maniu - făcând parte și din 7-8 comisii (Ioan Scurtu, Gh. Buzatu - *Istoria românilor în secolul* XX, Editura Paideia, București, 1999, p. 196-197)

(p. 9) MOARTEA DUCELUI

Cuvântul, an. V, nr. 1335, 9 ianuarie 1929. Semnat: „D-rul Calligari".

(p. 10) ANTIBRĂTIENISM

Cuvântul, an. V, nr. 1336, 10 ianuarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 13) LĂCUSTELE ALBASTRE

Cuvântul, an. V, nr. 1337, 11 ianuarie 1929. Semnat: „I. V. ".

Proiectul de lege privind organizarea jandarmeriei rurale va fi adoptat în martie 1929.

(p. 14) PE MARGINEA LEGII JAFULUI...

Cuvântul, an. V, nr. 1339, 13 ianuarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

E vorba de Legea minelor care va fi promulgată în martie 1929. Național- țărăniștii promovează, imediat după instalarea la guvernare, o politică de atragere a capitalului străin, în opoziție cu principiul financiar al lui Vintilă Brătianu „prin noi înșine". Băncile însă erau în cea mai mare parte în mâna liberalilor și „asaltul" lor se va dovedi imposibil de realizat.

(p. 16) PASTILE ECONOMIC

Cuvântul, an. V, nr. 1341, 15 ianuarie 1929. Semnat: „Dr. C".

(p. 17) ÎN CONSILIILE DE ADMINISTRAȚIE

Cuvântul, an. V, nr. 1342, 16 ianuarie 1929. Semnat: „I. V. ".

(p. 19) *LE CRI DES PEUPLES*

Cuvântul, an. V, nr. 1343, 17 ianuarie 1929. Semnat: „I. V. ".

(p. 20) SENTIMENTALISM

Cuvântul, an. V, nr. 1346,20 ianuarie 1929. Semnat: „Dr. Calligari".

(„. 23) ÎNTREBĂRI PENTRU D .VAIDA

Cuvântul, an. V, nr. 1347, 21 ianuarie 1929. Semnat: „I. V. ".

Al. Vaida Voievod era ministru de Interne în guvernul național-țărănist.

(p. 24) *UN UOMO FINITO*

Cuvântul, an. V, nr. 1350,24 ianuarie 1929. Semnat: „I. V. ".

Numeroasele atacuri critice la adresa liberalilor și mai ales a lui I.C. Brătianu n-au istovit, de-a-lungul anilor, pana de pamfletar a gazetarului. După ce eminentul om politic liberal, care a dominat viața publică românească după război a murit, Vinea și-a îndreptat ținta diatribelor sale fulminante spre Vintilă Brătianu, fost ministru de Finanțe în guvernele liberale, personalitate mult mai ștearsă decât energicul Ionel Brătianu. Iată că nici căderea liberalilor de la putere nu a domolit spiritul pamfletar al lui Vinea, care persistă în eroarea de a nu recunoaște nici un merit liberalilor în viața social-politică a României.

(p. 26) CE-AR TREBUI SĂ DEVINĂ BUCUREȘTII...

Cuvântul, an. V, nr. 1352,26 ianuarie 1929. Semnat: „I. V. ".

(p. 27) LECȚIA ÎMPRUMUTULUI

Cuvântul, an. V, nr. 1353,27 ianuarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 30) PURIFICAREA CAMERELOR DE COMERȚ

- *Cuvântul,* an. V, nr. 1354, 28 ianuarie 1929. Semnat: „1. V. ".

(p. 31) SISTEMUL D. R.

Cuvântul, an. V, nr. 1357, 31 ianuarie 1929. Semnat: „I. V. ".

(p. 33) ÎNTRE FICTIVI ȘI EFECTIVI

Cuvântul, an. V, nr. 1359,2 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 35) TOTUȘI, ÎMPRUMUTUL...

Cuvântul, an. V, nr. 1361, 4 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

România a obținut, în februarie 1929, un împrumut extern în valoare de 100 milioane de dolari, a cărei negociere a fost realizată de guvernul anterior, condus de Vintilă Brătianu (Vinea nu este niciodată capabil să-și înfrîneze ostilitatea față de liberali și față de Brătieni și să le recunoască obiectiv meritele). Pe baza împrumutului, a fost înfăptuită stabilizarea monetară a leului, la un curs de 32 de ori mai mic, comparativ cu perioada antebelică.

(p. 36) ALARMA

Cuvântul, an. V, nr. 1363, 6 februarie 1929. Semnat: „I. V. ".

(p. 38) TREI LUNI...

Cuvântul, an. V, nr. 1364,7 februarie 1929. Semnat: „Dr. Calligari".

(p. 40) VALUL DE PUDOARE

Cuvântul, an. V, nr. 1367, 10 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 42) ANTIVINTILĂ

Cuvântul, an. V, nr. 1368, 11 februarie 1929. Semnat: „I. V. ".

(p. 43) ÎNCREDERE

Cuvântul, an. V, nr. 1371,14 februarie 1929. Semnat: „Dr. Calligari".

(p. 45) ELOGIUL INFORMAȚIEI

Cuvântul, an. V, nr. 1373, 16 februarie 1929. Semnat: „I. V. ".

(p. 46) SALUTUL DIN EXIL...

Curentul, an. II, nr. 396, 21 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

La începutul anului 1929, Pamfil Șeicaru renunță la conducerea ziarului *Cuvântul,* nemulțumit de evoluția acestuia și de dominația tot mai accentuată exercitată de Nae Ionescu. El fondează un nou ziar, *Curentul,* care va deveni o publicație cu mare ecou în viața social-politică, un ziar de polemici, controverse și scandaluri, citit și temut în cercurile cele mai diverse. Echipa redacțională de la *Cuvântul* se divizează, Vinea urmându-1 pe Șeicaru la *Curentul.*

(p. 48) UN LUPTĂTOR

Curentul, an. II, nr. 397, 22 februarie 1929. Semnat: „I. V. ".

Constantin Miile (1861-1927), ziarist, avocat, om politic, scriitor. A participat la organizarea mișcării socialiste în România și la fondarea PSDMR, în 1893. A desfășurat o activitate de presă prodigioasă fiind, între altele, proprietar și director al ziarului *Adevărul* (1895-1916, 1919-1920) ji director fondator al ziarului *Dimineața* (1904-1916; 1919-1920).

In 1920 a părăsit *Adevărul* și *Dimineața* pentru a fonda un alt ziar, *Lupta,* pe care îl va susține, cu energia-i caracteristică, până la sfârșitul vieții.

Ion Vinea 1-a cunoscut pe C. Miile îndeaproape, în anul 1920 când a lucrat ca redactor la *Adevărul.*

(p. 50) LEGILE CONTRA JAFULUI

Curentul, an. II, nr. 398, 23 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 52) FLORI DE GER

Curentul, an. II, nr. 399, 24 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 54) PERICOLUL SERINGEI

Curentul, an. II, nr. 401, 26 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 56) PEDEPSE ȘI MESERII

Curentul, an. II, nr. 402, 27 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 58) POLITICIANISM UNIVERSITAR

Curentul, an. II, nr. 403, 28 februarie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 60) SALVAREA COOPERAȚIEI

- *Curentul*, an. II, nr. 404, 1 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 62) „ÎNCREDERE"

Curentul, an. II, nr. 405, 2 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 65) EFORTUL MUNCITORESC

Curentul, an. II, nr. 406, 3 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 67) SCRÂȘNIRI ȘI DISPERĂRI

Curentul, an. II, nr. 407, 4 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 68) PESTE PRUT

Curentul, an. II, nr. 408, 5 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 69) UN SOL ȘI UN ECOU

Curentul, an. II, nr. 409, 6 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 71) OAMENI ÎN CEASUL DIN URMĂ

Curentul, an. II, nr. 411, 8 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 74) EȘAFODUL DIN CARPAȚI

Curentul, an. II, nr. 412, 9 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 77) EPIDEMII (Consultație medicală)

Curentul, an. II, nr. 413, 10 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 79) PENTRU LOCUINȚE ȘI GRĂDINI

Curentul, an. II, nr. 414, 11 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 81) ASEPSIA GUVERNĂRII

Curentul, an. II, nr. 415, 12 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

După o suită de articole entuziaste exprimând la superlativ satisfacția față de căderea liberalilor de la putere și instaurarea guvernării național-țărăniste, Ion Vinea coboară din înaltul ideal reprezentat de Iuliu Maniu și oamenii lui - care îi provocase chiar accente de idilism - la prezentul realist. Neregulile din viața economică și socială sunt în continuare atribuite liberalilor, rămași în diverse slujbe administrative, dar tonul optimist al evaluărilor se diminuează.

(p. 84) GUVERNUL ȘI D. DIAMANDI

Curentul, an. II, nr. 417, 14 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 85) SE ÎMPART BANI!...

Curentul, an. II, nr. 418, 15 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 86) MĂCIUCA

Curentul, an. II, nr. 419, 16 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

Legea minelor, validată în martie 1929 de Camera Deputaților - raportorul, Virgil Madgearu, era ministrul Industriei și Comerțului - se înscrie în programul de guvernare al național- țărăniștilor care sperau într-o masivă infuzie de capital străin.

(p. 88) POLITICIANISM

Curentul, an. II, nr. 420, 17 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 90) „RECRUDESCENȚA BENIGNĂ"

Curentul, an. II, nr. 421, 18 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 92) CEL CARE NE-A CONDUS

Curentul, an. II, nr. 422, 19 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 94) UN PLEBISCIT CIUDAT

Curentul, an. II, nr. 423, 20 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 96) CASA MUNCII CFR ȘI AUTORUL EI

Cuvântul, an V, nr. 1405, 20 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 98) PENTRU O SCRISOARE DE AMOR

Curentul, an. II, nr. 424, 21 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 99) PROPAGANDA IMPOZITELOR

Curentul, an. II, nr. 425,22 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 101) MIS HUNGARIA

Curentul, an. II, nr. 426, 23 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

în legătură cu recunoaşterea internaţională a Tratatului de la Trianon din 1920, România a întâmpinat dificultăţi din partea Ungariei mulţi ani de-a rândul. Contele Apponyi, reprezentantul Ungariei la Liga Naţiunilor, a ridicat problema pretenţiilor de revizuire a Tratatului, dar a primit replica strălucită şi categorică a lui N. Titulescu. Ulterior „optanţii" unguri, nemulţimiţi de decizia luată la Geneva, au recurs la Tribunalul Arbitrai din Paris. Vinea a scris în mai multe rânduri articole în sprijinul drepturilor internaţionale ale României (vezi *Solidaritatea partidelor faţă de decizia Tribunalului Arbitrai din Paris,* voi. VII, p. 17)

(p. 104) EXERCIŢII MINISTERIALE

Curentul, an. II, nr. 428,25 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 106) DISPERARE

Curentul, an. II, nr. 430,27 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 108) RECLAMĂ PENTRU REVOLUŢIONARI

Curentul, an. II, nr. 431,28 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 109) ZIG-ZAG PENTRU ŞEF ŞI MAJORITĂŢI

Curentul, an. II, nr. 432, 29 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

Ion Vinea, partizan al lui Iuliu Maniu, în care a văzut un puternic adversar al liberalilor, începe să fie nemulţumit de prestaţia şovăielnică a guvernului naţional-ţărănist.

(p. 111) LA RĂSPÂNTIE

Curentul, an. II, nr. 433, 30 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 114) VIEŢILE ŞEFILOR

Curentul, an. II, nr. 434, 31 martie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. H6) BOCET DE SĂRBĂTORI

Curentul, an. II, nr. 435, 4 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 118) UNUL

Curentul, an. II, nr. 436, 5 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

Republicat în *Facla,* an. IX, nr. 359, 26 mai 1930, cu acelaşi titlu şi aceeaşi semnătură.

Este posibil ca acest portret anonim, care nu se încadrează în stilul „fiziologiilor" cu tentă pamfletară schiţate uneori de Vinea, să-1 vizeze pe Constantin Stere.

C. Stere (1865-1936), om politic şi literat din Basarabia, a avut o viaţă agitată, marcată de multe momente dramatice. După ce în tinereţe este arestat şi deportat în Siberia pentru activitate revoluţionară, se stabileşte la Iaşi, devenind o personalitate proeminentă a vieţii sociale şi culturale de la începutul secolului XX: teoretician al poporanismului, fondator al revistei *Viaţa românească,* profesor universitar, publicist.

Declinul prestigiului lui Stere s-a produs în preajma şi în timpul primului război mondial când a manifestat o orientare progermană. După război, a fost violent atacat şi exclus practic din viaţa publică, deşi a încercat să se disculpe, prin articole, discursuri etc.

Vinea i-a luat apărarea lui Stere ori de câte ori s-a ivit prilejul, în acelaşi spirit de toleranţă şi înţelegere a vicisitudinii condiţiei gazetarului şi literatului în viaţa publică cu care a protestat împotriva excluderii din Societatea Scriitorilor Români a scriitorilor învinuiţi de colaboraţionism cu forţa de ocupaţie germană: Ioan Slavici, Tudor Arghezi, Gala Galaction, Dem. Teodorescu.

(p. 120) DOUĂ TENDINŢI

Curentul, an. II, nr. 437, 6 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 123) SEZONURI MEXICANE

Curentul, an. II, nr. 438, 7 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

Observaţiile lui Vinea despre schimbările climaterice, neaşteptate şi bulversante, din primăvara anului 1929 pot face deliciul cititorului de azi care regăseşte, într-o cascadă scânteietoare de notaţii şi epitete, capriciile

meteorologice din zilele noastre, considerate, atunci ca şi acum, excepţionale, conjuncturale, catastrofale. Iată că nu numai în ceea ce priveşte spectacolul meandrelor politicii, dar şi în materie de climă articolele lui Vinea par a fi scrise în prezent.

(p. 125) MIZERIE

Curentul, an. II, nr. 439, 8 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 127) PORTRETUL (Fragment)

Curentul, an. II, nr. 439, 8 aprilie 1929; în pagina „Curentul literar şi artistic". Semnat: „I. Vinea".

Acest text memorialistic aparţine unei serii de evocări lirice ale copilăriei şi adolescenţei, pe care Vinea a început să le scrie imediat după război. Unele au intrat în volumul *Descântecul* şi *Flori de lampă* publicat în 1925, altele au fost topite în micul roman *Tic-tac,* apărut în paginile *Contimporanului,* şi intitulat ulterior, în volum, *Paradisul suspinelor.*

(p. 129) STEAGUL ALB

Curentul, an. II, nr. 440, 9 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

Pactul Kellog-Briand, semnat în 27 august 1928, condamnă războiul „ca instrument al politicii naţionale". Nefiind completat de o legislaţie solidă care să prevadă sancţiuni internaţionale, acest pact a rămas o simplă iluzie.

(p. 131) PTIU!

Curentul, an. II, nr. 441, 10 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 132) ÎMBARCAREA SPRE CITHERA

Curentul, an. II, nr. 442, 11 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 133) LAPTE DE PASĂRE

Curentul, an. II, nr. 443, 12 aprilie 1929. Semnat: „Dr. Caligari".

(p. 135) SCABROASA EPOPEE

Curentul, an. II, nr. 444, 13 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 13 8) PROIECT DE LEGE (Note supra-lucide)

Curentul, an. II, nr. 445, 14 aprilie 1929. Semnat: „D-rul Calligari".

(p. 140) *KNOCK-OUT*

Curentul, an. II, nr. 446, 15 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 141) DATORIA GUVERNULUI

Curentul, an. II, nr. 447, 16 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 144) CORBUL ALB

Curentul, an. II, nr. 448, 17 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 145) GREŞEALA

Curentul, an. II, nr. 449, 18 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 147) METODA POMPIERULUI

Curentul, an. II, nr. 450, 19 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 149) COTITURA

Curentul, an. II, nr. 451, 20 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 152) PRESĂ ŞI SACRIFICIU

Curentul, an. II, nr. 452, 21 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 154) ÎNTRE STELE ŞI STRĂCHINI

Curentul, an. II, nr. 453, 22 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 155) NELINIŞTI ÎN JURUL TARIFULUI VAMAL

Curentul, an. II, nr. 454,23 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 158) CONTROLUL VENERIAN

Curentul, an. II, nr. 455,24 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 159) PROSTITUŢIA (Explicaţiuni)

Curentul, an. II, nr. 456, 26 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 161) A.B.C. PENTRU REGIMUL ACTUAL

Curentul, an. II, nr. 457, 27 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 162) STEAGURI

Curentul, an. II, nr. 458,28 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 164) DECEPȚIILE D-LUI BRĂTIANU

Curentul, an. II, nr. 460, 30 aprilie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 167) PE MARGINEA UNEI ORDONANȚE

Curentul, an. II, nr. 461, 1 mai 1929. Semnat: „I. Vinea".

Acest text care evocă imaginea unei cântărețe ambulante ilustrează în mod semnificativ unitatea operei lui Vinea, circulația motivelor și a metaforelor între poezie, proză și publicistică.

Prima variantă a portretului femeii „cu voce falsă și chinuită" apare într-o poezie, *Steaua morților,* publicată în 1923 în *Cugetul românesc.* Apoi, scriitorul reia nucleul poetic al portretului și-1 dezvoltă într-un mic poem în proză, amestec de realism crud și compasiune, inclus în volumul *Descântecul și Flori de lampă,* din 1925, sub titlul *Regret fugar* (vezi *Opere,* ediția noastră, voi. II, p. 54).

(p. 168) VANITAS...

Curentul, an. II, nr. 462, 2 mai 1929. Semnat: „D-rul Caligari".

Figura generalului Alexandru Averescu apare frecvent în publicistica lui Vinea, cunoscând de-a lungul anilor modificări semnificative. Imediat după război, când Averescu a fost venerat de români ca salvator al neamului, Vinea s-a integrat acestui cor de laude, admirând patriotismul și fermitatea morală a generalului (vezi *Generalul Averescu,* în voi IV al ediției noastre, p. 137). Apoi articolele urmăresc cariera politică a acestuia, consemnând dezamăgirea în raport cu șovăiala și inconsistența atitudinilor sale: momentul de aparentă ascensiune când preia conducerea guvernului la manevrele lui I. C. Brătianu *(Momâia,* voi. V, p. 60), promovarea unor legi antipopulare *{Avortorul,* voi. V, p. 114), încercarea de a reintra în grațiile liberalilor *(Un caz,* voi. VII, p. 495). Personajul mitic al militarului de carieră - creat în anii războiului - se redimensionează și se micșorează în ochii lui Vinea, fiind evocat mereu, când cu amărăciune, când cu sarcasm.

(p. 170) TINEREȚE

Curentul, an. II, nr. 464,4 mai 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 172) NATALITATE, PACE, DEMOCRAȚIE...

Curentul, an. II, nr. 465, 5 mai 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 174) „FIOR DE CLASĂ"

Curentul, an. II, nr. 466, 6 mai 1929. Semnat: „I. Vinea".

în momentele când politica nu-1 solicită foarte acut, Vinea scrie articole pe teme dintre cele mai diverse, de la moravuri la climă, narează fapte anecdotice, face portrete, valorizându-și bogatele resurse de inspirație și stil artistic. Uneori recurge la retipărirea unor texte mai vechi - și din acest punct de vedere anul 1929 e cel mai bogat în reeditări.

Acest text e o variantă a unei proze mai vechi, publicată în *Contimporanul,* an. II, nr. 29, 3 februarie 1923, sub titlul *In trenul 121* (în ediția noastră, voi. II, p. 19)

Și articolele următoare - neincluse în acest volum - reprezintă variantele, cu mici modificări, ale unor texte publicate anterior:

Excesele amorului, Curentul, an. II, nr. 467, 7 mai 1929, semnat: „I. Vinea", a fost scris cu un an înainte și a apărut în *Cuvântul,* an IV, nr. 1219, 13 septembrie 1928, sub titlul *Drame de amor* (în ediția noastră, voi. VII, p. 465).

Bacalaureatul, Curentul, an. II, nr. 468, 8 mai 1929, semnat: „I. Vinea", a apărut prima oară în *Cuvântul,* an. IV, nr. 1160, 16 iulie 1928, cu același titlul (în ediția noastră, voi. VII, p. 406).

(p. 177) NELINIȘTI VIENEZE

Curentul, an. II, nr. 480, 22 mai 1929. Semnat: „I. Vinea".

* * *

în vara anului 1929 Vinea renunță la colaborarea cu ziarul *Curentul,* se pare din dorința de independență profesională. El își propune să revigoreze revista *Contimporanul* care avusese în ultimii ani o apariție sporadică (în 1928 nu apăruse deloc). Așa se face că în toamnă *Contimporanul* anunță o ediție săptămânală, reușind într-adevăr să realizeze acest deziderat în lunile octombrie, noiembrie și decembrie. Vinea e prezent cu articole și note redacționale, cele mai multe texte fiind reeditări ale unor articole publicate anterior (vezi lista din *Nota asupra volumului),* dar și câteva inedite.

(p. 180) CHEIA VISELOR

Contimporanul, an. VIU, nr. 82,20 octombrie 1929. Semnat: „I. Vinea".

(p. 183) PUIU

Contimporanul, an. VIII, nr. 82, 20 octombrie 1929. Semnat: „Dr. Caligari".

(p. 185) MUSSOLINI ŞI TRATATELE

Contimporanul, an. VIII, nr. 84, 3 noiembrie 1929 (rubrica „Povestea vorbii"). Semnat: „Dr. C. ".

(p. 186) *„JSÂLES VALAQUES"*

Contimporanul, an. VIII, nr. 84, 3 noiembrie 1929 (rubrica „Povestea vorbii"). Semnat: „Dr. C. ".

1930

în ciuda revigorării temporare din toamna anului 1929, revista *Contimporanul* „obosise" şi îşi pierduse prestigiul atitudinii avangardiste. Cele câteva numere săpămânale nu reuşesc să impună un ritm nou, mai constant şi mai viguros, apariţiei ei tot mai şterse în peisajul literar. Vinea însuşi simţea nevoia unui suport nou pentru publicistica social-politică, care devenise stilul său de viaţă. Aşadar, el se hotărăşte să cumpere *Facla* de la N. D. Cocea şi face demersuri în acest sens pe lângă prietenul său.

S-au păstrat în arhive documente care atestă trecerea *Faclei* în posesia şi autoritatea lui Ion Vinea. Mai întâi, e vorba de o scrisoare a lui N. D. Cocea, care nu se afla atunci în Bucureşti:

„Dragă Vinea,

Ca răspuns la scrisoarea ta, îţi confirm în scris că îţi cedez definitiv, fără să-mi rezerv nici un drept, titlul ziarului *Facla,* pe care îl am înscris la Tribunalul Ilfov, pe numele meu.

Tu vei face demersurile necesare la tribunal pentru înscrierea pe numele tău.

Cu drag şi prietenie,

N. D. Cocea

26.1. 1930, Sighişoara"

(Din *Corespondenţa primită de Ion Vinea,* în *Steaua,* an. XVI, nr. 4 (183), martie 1965)

Facla reapare la 18 februarie 1930, cu menţionarea noii conduceri: „Director Ion Vinea". Pe frontispiciu se poate citi următorul anunţ: „După optsprezece luni de regim democratic şi legalist, legile şi libertăţile

cetăţeneşti mai au nevoie, totuşi, de apărători. De aceea reapare *Facla."* (Vinea se referă la momentul căderii liberalilor de la putere şi al instaurării guvernului Iuliu Maniu, în noiembrie 1928, dar calculează greşit intervalul.)

„Facla continua, atât cât era posibil, acea direcţie de generozitate spirituală şi de simţ libertar pe care o creease Cocea şi pe care Vinea se străduia s-o adâncească şi s-o tehnicizeze. [...] Nu era un ziar prea citit, dar era - relativ - un ziar de opinie, adică un ziar în care un scriitor putea să-şi afirme o părere, să atace sau să se apere. Concurenţa presei de mare tiraj era, pe plan comercial, ucigătoare. Dar ziarul era foarte citit în redacţii. Nu, desigur, în totalitatea lui, fiindcă serviciile noastre de informaţie şi reportaj erau deficiente. Dar în fiecare zi se putea găsi în paginile *Faclei,* relativ la cine ştie ce problemă a ceasului, un articol sau o simplă notă care să manifeste cu îndrăzneală o atitudine. în politica externă mergeam pe linia Titulescu, în problemele literare şi artistice luptam pentru literatura nouă, aşa cum era promovată de Eugen Lovinescu, de Tudor Arghezi, de Ion Barbu, de Ion Vinea" - scrie peste ani N. Carandino, care a fost cel mai energic şi mai activ redactor-şef al publicaţiei. (N. Carandino, *Amintiri despre Ion Vinea.xn România literară,* nr. 42, 15 octombrie 1970)

Despre locul *Faclei* în publicistica interbelică şi despre organizarea şi atmosfera din redacţie, îşi aminteşte un colaborator mai tânăr, Vlaicu Bârna: „în cercurile literare şi publicistice ale tinerilor, Vinea era socotit modelul ideal al omului de litere modern şi ziarul *Facla,* de numai patru pagini, cu orientare profund democratică, îşi marcase un profil sui-generis, de cotidian al literaturii şi al faptului cultural. în pagina a doua a gazetei se scriau cele mai multe recenzii, cronici, interviuri cu scriitori şi artişti, note şi polemice legate de apariţiile editoriale. Redacţia funcţiona la mezaninul unei clădiri din josul străzii Sărindar, peste drum de marea clădire a trustului *Adevărului* şi *Dimineţii.* Era formată din două odăi cam prăfuite, care fuseseră cândva separate de un *glasswand* şi se înfăţişau acum mobilate cu o masă lungă la mijloc şi cu alte mese pe lângă perete, destinate toate muncii redactorilor. Cei mai mulţi dintre aceştia erau tineri, iar lângă ei, vârste şi condeie mai încercate răspundeau la numele de N. Davidescu, Sandu Lieblich, E. Del etc. Juniorii se legitimau ca: Eugen Ionescu, Cicerone Theodorescu, Radu Popescu, Sandu Eliad, C. I. Şicloveanu, B. Marinescu, Oscar Lemnaru, iar, în fruntea lor, ca autoritate de factotul şi locotenent al directorului, semnând şi editorialele, se vedea recunoscut N. Carandino. Secretar de redacţie era filiformul şi străveziul Bibiţă Panaitescu, totdeauna cu un muc stins de ţigare lipit de colţul buzei.[...]

Carandino se îngrijea gospodăreşte de treburile redacţiei, scriind şi cronica dramatică, iar administraţia gazetei o făcea, la locuinţa familiei, din strada Bateriilor, doamna Iovanache, mama poetului. Era o femeie inteligentă, energică şi stăruitoare, ştia să împartă încasările făcute, onorând facturile tipografiei, cele ale furnizorilor şi statele de plată ale redactorilor, amânaţi aceştia, de multe ori, cu plata chenzinelor". (Vlaicu Bârna, *La ziarul „Facla"*, în *România literară*, nr. 16, 16 aprilie-2 mai 1995)„

în primele luni ale anului 1930 *Facla* are profilul unui cotidian social-politic-cultural. Pe pagina a doua există o rubrică intitulată „Facla muncitorilor", unde se scrie despre şomaj, greve, foamete, şezători muncitoreşti etc.

Colaboratori: Ion Călugăru, I. Ludo, Tudor Arghezi, Sergiu Dan, Sandu Eliad, H. Streitman, Isaiia Răcăciuni, Lucian Boz.

(p. 189) ORAŞELE OSÂNDITE

Facla, an. IX, nr. 301, 18 februarie 1930. Semnat: „I. Vinea".

Republicat, fără modificări, cu acelaşi titlu şi aceeaşi semnătură, în *Facla*, an. IX, nr. 372, 29 august 1930.

(p. 190) PLECAREA D-LUI RIST

Facla, an. IX, nr. 302, 19 februarie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

Cu ocazia semnării contractului pentru obţinerea împrumutului extern, în februarie 1929, pe baza căruia s-a realizat stabilizarea monetară, guvernul Maniu a trebuit să accepte numirea unui „consilier tehnic" al băncilor creditoare pe lângă Banca Naţională a României. Era pentru prima oară, de la înfiinţarea Băncii Naţionale - concepută ca o citadelă a capitalismului autohton - când în structura de conducere intra un exponent al finanţei străine (Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *op. cit.*, p. 198).

(p. 192) FURTUNA DIN ADÂNCURI

Facla, an. IX, nr. 303,20 februarie 1930. Semnat: „I. Vinea".

(p. 193) GUVERNUL CARE ŞOVĂIE

Facla, an. IX, nr. 305,22 februarie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 194) TRIUMFUL DE LA GENEVA

Facla, an. IX, nr. 305, 22 februarie 1930. Semnat: „C. Aladin".

Psudonimul „Aladin", identificat de Constantina Brezu-Stoian, cercetătoare competentă şi editoare a unei selecţii din publicistica lui Ion Vinea, apare prima dată în ziarul *Luptătorul*, în anul 1921 (vezi *Opere*, voi. V, p. 464).

Vinea l-a folosit ani de-a-rândul, inclusiv *în Contimporanul*, mai ales atunci când publica în acelaşi număr de ziar ori de revistă mai multe articole. Acum, în *Facla* din 1930, el reapare şi sub forma: „C. Aladin". Să fie o combinaţie cu celălalt pseudonim foarte frecvent „Calligari"?

Vinea îşi surprinde cititorul de azi - peste trei sferturi de veac - cu ideea unificării Europei. Este. credem, primul român care se gândeşte la desfiinţarea opreliştilor vamale şi la o viitoare uniune statală europeană, numită „Statele Unite ale Europei".

(p. 196) GREVA BAROULUI

Facla, an. IX, nr. 307, 25 februarie 1930. Semnat: „I. Vinea".

La numai câteva luni după venirea la putere a naţional - ţărăniştilor, prin guvernul condus de Iuliu Maniu, populaţia începe să-şi manifeste nemulţumirea faţă de scăderea nivelului de trai în comparaţie cu anii guvernării liberale. Aşa cum observa şi Ion Vinea, adversar neîmpăcat al liberalilor şi susţinător al noului guvern, acesta a dezamăgit, căci nu dovedea fermitatea şi competenţa necesare pentru a scoate ţara din criză. Anul 1929 marchează începutul unor mari acţiuni greviste în întreaga ţară: întâi minerii din Valea Jiului, apoi toate categoriile defavorizate - invalizii, orfanii, văduvele de război, şomerii, învăţătorii şi profesorii, funcţionarii publici - au ieşit în stradă exprimându-şi protestele.

(p. 198) GUVERNUL, GREVA ŞI ŞOMAJUL

Facla, an. IX, nr. 308,26 februarie 1930. Semnat: „Aladin".

Dacă în anii de opoziţie Partidul Naţional-Ţărănist a promis stârpirea „oligarhiei financiare" şi stoparea crizei economice, odată venit la putere, nu numai că a trebuit să salveze băncile liberale de la faliment, pentru a evita colapsul economic, dar a început să-şi manifeste propriile interese: naţional ţărăniştii au intrat în consiliile de administraţie ale băncilor şi ale întreprinderilor industriale, devenind profitori pe seama bugetului public.

(p. 199) SINCOPELE GUVERNULUI

Facla, an. IX, nr. 310,28 februarie 1930. Semnat: „I. Vinea".

(p. 200) SOCOTELI ZADARNICE

Facla, an. IX, nr. 311, 1 martie 1930. Semnat: „I. Vinea".

(p. 202) PRELUDIU DE VIAȚĂ PARLAMENTARĂ

Facla, an. IX, nr. 311, 1 martie 1930. Semnat: „C. Aladin".

(p. 203) ALARMISM ȘI DICTATURĂ

Facla, an. IX, nr. 312,2 martie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 204) D. VIRGIL MADGEARU ȘI GUVERNUL

Facla, an. IX, nr. 331,4 martie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

Vinea rămâne, orice s-ar spune, o fire de poet care vibrează la emoții, la idei frumoase, la spectacolul naturii. La începutul lunii martie, *Facla,* în plină dezbatere a unor importante probleme economice și sociale care marcau criza guvernului Maniu, publică pe frontispiciu - acolo unde apăreau dictoane cu conotații politice - următorul anunț: „La ordinea zilei: Primăvara! ".

(p. 205) OSPICIU GUVERNAMENTAL

Facla, an. IX, nr. 317, 8 martie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

Guvernul lui Iuliu Maniu trecea printr-o serioasă criză nefiind capabil să asigure stabilitatea economică și socială pe care național-țărăniștii au promis-o înainte de alegeri. La 7 martie 1930, are loc o remaniere, în urma demisiilor ministrului de Justiție, Grigore Iunian și a ministrului Industriei și Comerțului, Aurel Vlad. Se fac, de asemenea, schimbări la Ministerul de Interne.

(p.207) STAȚI PE LOC!

Facla, an. IX, nr. 318, 9 martie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

Reflecțiile din acest articol sunt prilejuite de recenta remaniere guvernamentală (vezi nota de mai sus).

(p. 209) BUCUREȘTII ȘI DOBRESCU!

Facla, an. IX, nr. 320, 12 martie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

Dem. Dobrescu, ales primar general al Capitalei la începutul anului 1929, s-a dovedit un bun organizator și un excepțional gospodar. El a realizat, în scurt timp, importante lucrări edilitare: canalizări, pietruiri de străzi și, mai ales, asanarea lacurilor dimprejurul Bucureștiului - Herăstrău, Colentina, Tei - care, din focare de infecții, au devenit locuri de recreere și odihnă.

Facla lui Vinea a lăudat constant seriozitatea și hărnicia acestui primar gospodar și a salutat inițiativa cetățenilor din București de a-i ridica un bust de marmură, cu ocazia sărbătoririi unui an de activitate municipală (fotografia acestui bust a apărut în *Facla* din 8 martie 1930).

Articolul de față se referă la campania electorală, în plină desfășurare, pentru alegerile locale.

(p. 210) [ALEGERILE COMUNALE]

Facla, an. IX, nr. 323, 15 martie 1930. Fără titlu și nesemnat.

Acest editorial se referă la alegerile comunale - locale, în terminologia de azi - organizate în 1930. Ele au avut loc în ziua de 16 martie și în cea mai mare parte a localităților din țară partidul de guvernământ a obținut majoritatea voturilor, înfrângându-i încă o dată pe liberali. în funcția de primar-general al Capitalei a fost reales Dem. Dobrescu.

Facla menționează într-o notă că au fost primele alegeri la care au avut drept de vot și femeile.

(p. 211) LOVITURA DE STAT

Facla, an. IX, nr. 331, 25 martie 1930. Semnat: „Facla".

în climatul în care criticile la adresa guvernului ca și acțiunile de protest - greve, adunări sindicale, manifestații etc. - se intensifică, național-țărăniștii refuză să vadă realitatea și consideră toate acestea rezulatul_ unui plan al opoziției de a discredita imaginea României în Europa. în consecință, guvernul lui Iuliu Maniu adoptă, la 21 martie 1930, un proiect de lege „pentru apărarea liniștei și creditului țării" care prevede: „Se vor pedepsi cu închisoarea corecțională de la 3 luni la 2 ani toți acei care vor fi răspândit în public, prin publicațiuni, broșuri, ziare, circulari, afișe, sau vor fi colportat prin viu grai, fapte neadevărate de natură a produce panică, sau de a tulbura siguranța, ordinea publică sau liniștea cetățenilor".

Legea a provocat o vie nemulțumire în rândul tuturor forțelor democratice, inclusiv a unor membri ai Partidului Național-Țărănesc (Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *op. cit.,* p. 209).

Ion Vinea, care susținuse cu pasiune ascensiunea național-țărăniștilor și instaurarea acestora la cârma țării, și-a pierdut treptat încrederea în guvernarea șovăielnică și ineficientă a lui Iuliu Mnaiu.

Acum, votarea unei legi împotriva actelor de „calomnie" la adresa guvernului, e sancționată chiar în editorialul *Faclei,* de către gazetarul democrat, susținător consecvent al dreptului la libertatea de opinie.

(p. 213) SUB TEROARE!

Facla, an. IX, nr. 332,26 martie 1930. Semnat: „Facla".

în martie 1930 are loc congresul Partidului Poporului condus de generalul Averescu. Ziarele din București care au scris despre lucrările congresului au fost confiscate. Editorialul lui Vinea nu este numai expresia indignării față de această flagrantă încălcare a libertății presei, ci și punctul culminant al neîncrederii sale în guvernul Maniu și despărțirea, ideologică, de acesta (vezi nota de mai sus).

(p. 214) DOMNUL MANIU JUSTIFICĂ

Facla, an. IX, nr. 334,28 martie 1930. Semnat: „Aladin.

(p.216) O ANIVERSARE

Facla, an. IX, nr. 335, 29 martie 1930. Semnat: „F. ".

(p. 217) TRAGEDIANUL

Facla, an. IX, nr. 341, 5 aprilie 1930. Semnat: „Ion Vinea.

„Cazul trădătorului Stere" (vezi nota de la p. 413) a revenit periodic în presa vremii și Vinea a scris în mai multe rânduri despre el, luându-i apărarea acestui intelectual eminent, în spiritul său de toleranță caracteristic: articolele *Un trădător oficial,* din 1923 *(Opere,* voi. V, p. 395), *Ultima greșeală,* din 1925 (voi. VI, p. 40).

Deși Stere trăia retras la proprietatea sa din Bucov, județul Prahova, prezența sa în spațiu public în unele situații speciale resuscita tensiunile și acuzații grave.

Așa s-a întâmplat când, la 27 martie 1930, s-a aniversat unirea Basarabiei cu România, iar Iuliu Maniu s-a văzut silit să-1 invite și pe Stere, care fusese unul dintre principalii făuritori ai unirii. Spiritele s-au încins, trei generali au părăsit sala, iar ministrul de Război și-a dat demisia.

Această criză, care amenința să devină o criză de guvern, 1-a determinat pe Stere să-și dea demisia din Partidul Național -Țărănesc, în ziua de 4 aprilie 1930.

(p. 220) SLĂBICIUNE

Facla, an. IX, nr. 342, 6 aprilie 1930. Semnat: „Facla".

Acceptarea demisiei ministrului de Război, generalul Cihovski, de către Iuliu Maniu a fost una dintre strategiile prin care abilul și ascunsul politician ardelean a scăpat de C. Stere, considerat incomod din cauza prestigiului și a instransigenței lui. Vezi și nota de mai sus.

(p. 222) TUTELA INTELECTUALĂ

Facla, an. IX, nr. 343, 8 aprilie 1930. Semnat: „Facla".

(p.223) BEȘNITELE MINISTERIALE SAU ARTA DE A PRIMI

Facla, an. IX, nr. 356,5 mai 1930. Semnat: „Ion Vinea".

începând cu luna mai, Vinea aduce unele modificări *Faclei:* din cotidian devine săptămânal, iar spațiul acordat literaturii și artei e tot mai extins. Totodată, se produce o înviorare grafică a primei pagini: titluri cu litere foarte mari, ilustrații care reproduc gravuri de Marcel Iancu ori Maxy, liniaturi fanteziste. într-un cuvânt, *Facla* lui Vinea începe să semene cu *Contimporanul.*

(p. 225) 1908 - 1930 [MARINETTI]

Facla, an. IX, nr. 357, 12 mai 1930. Semnat: „Facla".

Facla anunță astfel venirea lui Marinetti la București, publicând alături de acest editorial înflăcărat, care incontestabil a fost scris de Vinea, și „un mesaj al lui Marinetti": „Poetul Marinetti, în drum spre țară, a trimis d-lor Marcel Iancu și Ion Vinea următorul mesaj: *Plin de bucurie la gândul de a vă întâlni la București, vă trimit salutările mele viitoriste. Al vostru, Marinetti."*

Numărul 358 al *Faclei,* din 19 mai, consacră două pagini oaspetelui italian, bogat ilustrate cu plastică modernistă. Sunt publicate două texte celebre ale lui Marinetti: *Manifestul futurismului* din 1909 și *Temperatures du corps d'un mageur. Poesie thermometrique — mots en liberte.* Semnează articole omagiale Marcel Iancu, S. Eliad, Jacques Costin, M. H. Maxy.

O notiță informează publicul cititor despre banchetul care a avut loc în onoarea lui Marinetti: „La ștrandul Kisselef, în ritmul cel mai vioi, modern și cordial, au sărbătorit ieri seară moderniștii români pe animatorul Marinetti. într-o atmosferă de dragoste și căldură au vorbit Ion Vinea, Marcel Iancu, Ilarie Voronca, Valeriu Moisescu și Corneliu Mihăilescu. S-au declamat versuri și proză modernă de d-nii I. G. Costin, Ilarie Voronca, Ion Minulescu, Vinea, Roii etc. Tuturor a răspuns cu voioșie dar plin de emoție maestrul Marinetti, exprimând entuziasmul său

pentru arta românească şi promiţând strângerea relaţiilor artistice între cele două ţări surori."

Marinetti a ţinut la Bucureşti trei conferinţe: „Futurismul mondial", „Arta plastică modernă" şi „Literatura italiană contemporană". De asemenea - menţionează *Contimporanul* - „poetul Italiei moderne" a fost „strălucit primit" la Academia Română, la Uniunea Intelectuală, la redacţia *Contimporanului* şi la Societatea Scriitorilor Români *(Contimporanul,* IX, nr. 93-94-95, 1930)

Se pare că Marinetti a fost impresionat de căldura cu care l-au primit avangardiştii români şi nu i-a uitat nici după plecare. în iulie i-a trimis lui Vinea, de la Capri, o telegramă foarte cordială:

„Mon cher Vinea,

Mergi encore une fois pour le ferveur futuriste de ton beau journal. J'espere consacrer bientot conferences et articles aux futuristes roumains. Mon Incendio de la sonde *sera bientot ă point. Boucarest inoubliable!*

Une forte poignee de main,

F. T. Marinetti
Capri, 14 iulie 1930"

(Din corespondenţa primită de Ion Vinea, Steaua, anul XVI, nr. 4 (183), martie 1965)

(p. 225) CARABINIERII DOMNULUI VAIDA

Facla, an. IX, nr. 358, 19 mai 1930. Semnat: „F".

(p. 226) CAROL AL II-LEA, NICOLAE ŞI IULIU MANIU

Facla, an. IX, nr. 361, 9 iunie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

Aflat în exil, după ce la 4 ianuarie 1926 a semnat actul de renunţare la tron, prinţul Carol n-a încetat să se gândească la revenirea în ţară, mai ales după ce în 1927 Regele Ferdinand a murit, lăsând conducerea statului pe mâinile unui rege minor şi a unei regenţe dezbinate. Profitând de criza economico-socială din 1930 şi de nemulţumirile unei mari părţi a populaţiei faţă de guvernarea naţional-ţărănistă, Carol a luat decizia să vină inopinat în ţară. Ceea ce a şi făcut, în noaptea de 6 spre 7 iunie 1930, cu ajutorul unor susţinători, în mare parte ofiţeri. La Cotroceni, principele Nicolae, care făcea parte din regenţă, l-a primit cu bucurie.

Iuliu Maniu s-a comportat în acesată situaţie în felul prudent şi ascuns care îi era caracteristic. Nu a luat măsuri împotrivă, dar şi-a dat demisia din fruntea guvernului. în ziua de 7 iunie, s-a constituit guvernul George G. Mironescu, a cărui misiune a fost acea de a prezida actul restauraţiei. în 8 iunie, parlamentul a anulat actul de la 4 ianuarie 1926, validând succesiunea la tron a lui Carol al H-lea. Guvernul George G. Mironescu n-a fiinţat decât cinci zile, până în 12 iunie.

(p. 228) IULIU MANIU

Facla, an. IX, nr. 362, 16 iunie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

Imediat după urcarea pe tron a lui Carol al II-lea, guvernul Mironescu şi-a depus mandatul, iar regele l-a însărcinat pe Iuliu Maniu să formeze noul guvern, în condiţiile în care majoritatea parlamentară era naţional-ţărănistă. în stilul său imprevizibil, Maniu a refuzat mai întâi, apoi a acceptat, fiindcă nu s-a găsit o altă soluţie; el l-a determinat astfel pe rege să înţeleagă că Partidul Naţional-Ţărănist era factorul de decizie în viaţa politică românească.

Vinea îl laudă pe Maniu - ca şi altădată - pentru talentul de politician credincios propriei conştiinţe, considerându-1 un spirit aproape religios.

(p. 23 0) CLASE DE MINIŞTRI

Facla, an. IX, nr. 363, 23 iunie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 231) MESAJ DE VARĂ

Facla, an. IX, nr. 365, 7 iulie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 233) DEFUNCTUL

Facla, an. IX, nr. 366, 14 iulie 1930. Semnat: „Ion Vinea.

Partidul Naţional-Liberal s-a aflat într-o relaţie încordată cu regele Carol al II-lea la revenirea acestuia în ţară, cel mai intransigent fiind Vintilă Brătianu. în acest context, Gheorghe Brătianu, mezinul familiei, a creat o sciziune în partid, urmărind să preia el şefia. Presat din toate părţile, inclusiv de tinerii liberali, Vintilă Brătianu a cerut o audienţă la rege, care i-a fost acordată în ziua de 9 iulie.

începând cu luna iulie, sub titlul *Faclei,* în locul menţiunii: „Săptămânală", figurează menţiuneai „Apare duminica".

(p. 234) AD VAIDAM

Facla, an. IX, nr. 368, 28 iulie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 236) IMPOTENȚA POLITICIANISTĂ

Facla, an. IX, nr. 369,4 august 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 237) DUCĂ-SE...

Facla, an. IX, nr. 369,4 august 1930. Semnat: „Aladin".

(p. 238) BAIONETE ȘI CRAVAȘE

Facla, an. IX, nr. 370, 11 august 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 240) RESTAURAȚIE

Facla, an. IX, nr. 374, 8 septembrie 1930. Semnat: „Aladin".

(p. 241) VAI, DA!

Facla, an. IX, nr. 375, 15 septembrie 1930. Semnat: „C. Aladin".

(p. 242) MULȚIMEA, CRIZA ȘI PATRONATUL

Facla, an. IX, nr. 376, 22 septembrie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 243) REȚETA LUI VINTILĂ!

Facla, an. IX, nr. 377,29 septembrie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

„Taifasul liberal" la care se referă Vinea era Congresul general al Partidului Național Liberal convocat de Vintilă Brătianu în luna septembrie, în vederea revigorării partidului, slăbit de luptele interne pentru șefie între Vintilă Brătianu, Gheorghe Brătianu și I. G. Duca (vezi și nota la articolul *Defunctul,* p. 427).

(p. 245) VOIEVODUL MAZILIT

Facla, an. IX, nr. 380, 20 octombrie 1930. Semnat: „Ion Vinea"; cu mențiunea: „Grenoble, 15 octombrie".

Vinea pleacă în Franța în luna septembrie și stă acolo până după Anul Nou, după cum rezultă din mențiunile la articolele trimise în țară. Are cu el o scrisoare de recomandare către președintele Franței, despre care nu știm însă dacă i-a folosit sau nu (cf. *Steaua,* nr. 4, 1965).

(p. 249) REAPARIȚIA LUI CONSTANTIN STERE

Facla, an. IX, nr. 382, 3 noiembrie 1930. Semnat: „Ion Vinea"; cu mențiunea: „Paris".

Despre „cazul" Stere vezi articolele *Tragedianul* (p. 217) și *Unul* (p. 118) și notele respective.

(p. 252) CAPITALIȘTII ROMÂNI CĂUTÂND BANI LA PARIS

Facla, an. LX, nr. 382,3 noiembrie 1930. Semnat: „D-rul Calligari".

(p. 253) O CONSACRARE LA PARIS

Facla, an. IX, nr. 382, 3 noiembrie 1930; rubrica „Toate artele". Semnat: „I. V."

Republicat peste două săptămâni, cu același titlu și la aceeași rubrică, de această dată cu litere mai mari și o fotografie a muzicianului {*Facla,* an. IX, nr. 384, 17 noiembrie 1930).

(p. 255) RECONSTITUIREA TRIPLEI ALIANȚE

Facla, an. IX, nr. 383, 10 noiembrie 1930. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 257) ION LUGOȘANU

Facla, an. IX, nr. 384, 17 noiembrie 1930. Semnat: „Ion Vinea"; cu mențiunea: „Arcachon".

(p. 258 DACĂ AM FI LIBANEZI

Facla, an. IX, nr. 386, 1 decembrie 1930. Semnat: „D-rul Caligari".

(p. 260) ANTREPRENORUL DE IDOLI: C. ARGETOIANU

Facla, an. IX, nr. 388, 15 decembrie 1930. Semnat: „Ion Vinea"; cu mențiunea: „Arcachon".

Au fost corectate unele greșeli de tipar, conform unei erate publicate în *Facla,* nr. 390 din 5 ianuarie 1931.

(p. 264) DEPARAZITAREA INDUSTRIEI PARAZITARE

Facla, an. IX, nr. 388, 15 decembrie 1930. Semnat: „D-rul Caligari".

(p. 266) DIFICULTĂȚILE NOASTRE LA PARIS

Facla, an. IX, nr. 389,25 decembrie 1930. Semnat: „Ion Vinea"; cu mențiunea: „Paris".

1931

(p. 271) **FAZA FINALĂ**

Facla, an. [X], nr. 390, 5 ianuarie 1931. Semnat: „Ion Vinea"; cu mențiunea: „Paris. Decembrie".

în prima parte a anului 1931, pe frontispiciul *Faclei* numerotarea anului de apariție apare greșită: XII în loc de X, cum era normal. Apoi, se revine la numerotarea corectă.

Vom corecta această eroare.

„Guvernul provizoriu", la care se referă articolul, sub conducerea lui George G. Mironescu, reprezenta într-adevăr o soluție provizorie la criza politică declanșată de revenirea regelui Carol al II-lea. Iuliu Maniu își dăduse demisia în 8 octombrie 1930 și la 10 octombrie a fost desemnat să formeze noul guvern G. Mironescu, personaj obscur, dar bogat și ușor de manevrat.

(p. 273) **TEXTILELE ROMÂNEȘTI ȘI CREDITUL NOSTRU EXTERN**

Facla, an. [X], nr. 390, 5 ianuarie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".

(p. 274) **FRANCI FRANCEZI sau CE TREBUIE SĂ ȘTIE UN MINISTRU ROMÂN**

Facla, an. [X], nr. 391, 12 ianuarie 1931. Semnat: „Ion Vinea"; cu mențiunea: „Paris".

(p. 276) **ORA TITULESCU**

Facla, an. [X], nr. 392, 19 ianuarie 1931. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 27 8) **NECROLOG TARDIV: VINTILĂ BRĂTIANU**

Facla, an. [X], nr. 392, 19 ianuarie 1931. Semnat: „Ion Vinea".

Vintilă Brătianu, ministru de Finanțe în toate guvernele liberale conduse de fratele său, Ionel Brătianu, și succesor al acestuia la conducerea partidului, el însuși prim ministru în 1927-1928, a decedat la 22 decembrie 1930. în funcțiea de președinte al Partidului Național-Liberal a fost ales I. G. Duca.

Ca și la moartea lui Ionel Brătianu, Vinea nu își ascunde resentimentele antiliberale și antibrătieniste nici în cadrul solemn și protocolar al unui necrolog.

(p. 281) **ATENTATUL CONTRA LUI SOCOR**

Facla, an. [X], nr. 392, 19 ianuarie 1931. Semnat: „F".

în primele zile ale anului 1931, a avut loc un atentat împotriva lui Emil Socor, directorul ziarelor *Adevărul* și *Dimineața,* pus la cale de gruparea antisemită Liga Apărării Național-Creștine, condusă de A. C. Cuza.

Facla a reacționat imediat, publicând în nr. 390, din 5 ianuarie următoarea notă, pe prima pagină, cu litere mari, sub titlul:

„Glonte

Drept arhanghelească ripostă la un punct de vedere opus, un minor al ideilor ucigașe a îndreptat țeava morții spre creierul gândind potrivnic.

Că fatalitatea protectoare a cruțat pe directorul Dimineții și Adevărului șovăindu-i mâna arhanghelului ucigaș cade în afara preocupărilor logice.

Gândul care se desprinde și îngrijorează este că paznicii ordinei publice n-au făcut nimic ca rivalitatea de idei să rămână numai luptă de idei; și că de acum fiece stilou va trebui să aibă tovarăș un revolver.

Facla"

(p. 282) **SUB ÎMPRUMUTUL MESCHIN**

Facla, an. [X], nr. 394, 2 februarie 1931; rubrica „Puntea zilelor". Semnat: „Ion Vinea".

(p. 286) **ROMÂNIA ȘI SOVIETELE**

Facla, an. [X], nr. 394,2 februarie 1931; rubrica „Cronica externă". Semnat: „D-rul Caligari".

(p. 288) **SÂNGE ȘI PUROI**

Facla, an. [X], nr. 395, 9 februarie 1931; rubrica „Puntea zilelor". Semnat: „Ion Vinea".

Deteriorarea situației economice a României în anii '30 a avut efecte tot mai grave pe plan social. Guvernul a recurs, pentru micșorarea cheltuielilor statului, la prima „curbă de sacrificiu", la 1 ianuarie 1931, prin care salariile erau diminuate cu 10-50%, iar orice sporuri sistate. Ca reacție, muncitorii ceferiști din București au organizat o manifestație de

protest. Organele de ordine au intervenit în forță și doi manifestanți au fost uciși. Vina a fost aruncat asupra colonelului Gabriel Marinescu, prefectul Poliției Capitalei.

(p. 291) UN CONTRACT DE SALVARE A INDUSTRIEI TEXTILE

***Facla,* an. [X], nr. 395, 9 ianuarie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

(p. 293) TEAMA DE SALVARE

***Facla,* an. [X], nr. 396, 16 ianuarie 1931; Rubrica „Puntea zilelor". Semnat: „Ion Vinea".**

(p. 296) SINDICUL UNUI FALIMENT POLITIC: D. I.G. DUCA

***Facla,* an. [X], nr. 396, 16 ianuarie 1931. Semnat: „I.V. ".**

(p. 299) PARADOXUL BANCAR ȘI IMPOZITUL PE CAPITAL

***Facla,* an. [X], nr. 397, 23 februarie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

(p. 300) CORIJAREA PARTIDELOR

***Facla,* an. [X], nr. 397, 23 februarie 1931. Semnat: „C. Aladin".**

(p. 302) REGELE, CURTENII ȘI PARTIDELE

***Facla,* an. [X], nr. 398,2 martie 1931. Semnat: „Ion Vinea".**

(p. 304) LIBERALII ÎN PURGATORIU

***Facla,* an. [X], nr. 399, 9 martie 1931. Semnat: „I.V. ".**

Congresul Partidului Național Liberal a avut loc la 22 februarie 1931, la puțin timp după alegerea lui I. G. Duca în funcția de președinte. Dar forțele liberalilor erau împărțite și diminuate, după scindarea partidului.în vara anului anterior, declanșată de George Brătianu, care formase un nou Partid Liberal (numit și „georgist").

(p. 307) ECONOMIE HIBRIDĂ

***Facla,* an. [X], nr. 395, 9 ianuarie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

(p. 309) CUM SE AJUNGE LA MONOPOLUL ZAHĂRULUI

***Facla,* an. [X], nr. 401, 22 martie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

(p. 312) PĂȚANIA DOMNULUI MIHAI POPOVICI

***Facla,* an. [X], nr. 401, 22 martie 1931. Semnat: „I. V. ".**

(p. 314) *ANSCHLUSSUL* REALIZAT

***Facla,* an. [X], nr. 402, 29 martie 1931. Semnat: „Ion Vinea".**

(p 318) UZINELE COMUNALE LA MEZAT

***Facla,* an. [X], nr. 403, 7 aprilie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".**

(p. 321) VICTORIA PROSCRIȘILOR

***Facla,* an. [X], nr. 405, 27 aprilie 1931. Semnat: „I. V. ".**

După ce G. Mironescu a prezentat demisia guvernului - care nu reprezentase decât o formulă de tranziție -, în 4 aprilie 1931, a urmat o lungă criză de guvern, demonstrând lipsa de coerență a clasei politice românești. Regele Carol al H-lea a apelat mai întâi la N. Titulescu, dar, după neînțelegeri și tergiversări, l-a însărcinat pe Nicolae Iorga să formeze noul guvern. Un guvern deosebit de toate celelalte anterioare, deoarece nu aparținea nici unui partid și membrii lui au fost desemnați de rege.

(p. 323) LA PÂNDĂ!

***Facla,* an. [X], nr. 405, 27 aprilie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".**

(p. 325) URNE DE CRISTAL

***Facla,* an. [X], nr. 406, 4 mai 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

(p. 328) VÂNZAREA FORȚATĂ A UZINELOR

***Facla,* an. [X], nr. 407, 11 mai 1931. Semnat: „Dr. Caligari".**

(p.329) O AFACERE MURDARĂ

***Facla,* an. [X], nr. 411,1 iunie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

332) CREIERE ALTERATE

***Facla,* an. [X], nr. 41 Ibis, 8 iunie 1931. Semnat: „*C.* Aladin*.**

(p. 333) GUVERNUL INTELIGENȚEI

***Facla,* an. [X], nr. 41 Ibis, 8 iunie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

(p. 334) UN REGULAMENT AL NERUȘINĂRII

***Facla,* an. X, nr. 412, 15 iunie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".**

începând cu acest număr, *Facla* revine la numerotarea corectă a anului de apariție: X. Totodată, mențiunea de pe frontispiciu: „Director: Ion Vinea" nu mai apare vizibilă, cu litere mari, ci este înscrisă în căsuța redacțională, cu litere foarte mici.

(p. 336) POLUAREA LEGII

***Facla,* an. X, nr. 413, 22 iunie 1931. Semnat: „I. V. ".**

(p. 339) PANAMAUA PANAMALELOR

***Facla,* an. X, nr. 413, 22 iunie 1931. Semnat: „Dr. C. ".**

(p. 341) PRIN SURPRINDERE?...

***Facla,* an. X, nr. 413, 22 iunie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".**

(p. 343) SĂRIȚI, HOȚII!

***Facla,* an. X, nr. 414, 29 iunie 1931. Semnat: „Dr. C. ".**

(p. 345) LA BĂDĂCINI

***Facla,* an. X, nr. 414, 29 iunie 1931. Semnat: „V. ".**
Bădăcini este satul natal al lui Iuliu Maniu.

(p. 346) PANAMAUA TUTUNURILOR

***Facla,* an. X, nr. 415, 6 iulie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".**

(p. 348) SINISTRA COMEDIE A UZINELOR COMUNALE

***Facla,* an. X, nr. 416, 13 iulie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".**

(p. 350) EȘECUL ÎNSTRĂINĂRII UZINELOR COMUNALE

***Facla,* an. X, nr. 417, 20 iulie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".**

(p. 351) ȘOMAJUL LA C. A. M.

***Facla,* an. X, nr. 419, 10 august 1931. Semnat: „ D-rul Caligari".**

(p.353) CÂNTECUL LEBEDEI

***Facla,* an.X, nr.419, 10 august 1931. Semnat: „Ion Vinea".**

(p.356) D. IORGA, MARX ȘI CAPITALISMUL

***Facla,* an. X, nr. 419, 10 august 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

(p. 359) SOCIALISMUL D-LUI ARGETOIANU

***Facla,* an. X, nr. 419, 10 august 1931. Semnat: „V. ".**

(p. 360) D. ARGETOIANU FACE REVOLUȚIA

***Facla,* an. X, nr. 420, 17 august 1931. Semnat: „Ion Vinea".**

(p. 363) CONCORDATUL BERKOWITZ

***Facla,* an. X, nr. 420, 17 august 1931. Semnat: „Dr. C. ".**

(p. 365) ÎNCĂTUȘAREA PRESEI CINSTITE

***Facla,* an. X, nr. 421, 24 august 1931. Semnat: „Facla".**

(p. 368) AUTOMATELE MIZERIEI

***Facla,* an. X, nr. 422, 7 septembrie 1931. Semnat: „Ion Vinea".**

(p. 372) SFÂRȘITUL EXPERINȚEI IORGA

***Facla,* an. X, nr. 425, 5 octombrie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".**

(p. 374) NOI...

***Contimporanul,* an. IX, nr. 100, octombrie 1931. Semnat: „Contimporanul".**

Acest editorial, scris cu ocazia apariții numărului 100 din revista *Contimporanul,* face bilanțul - orgolios și supraevaluat - al celor nouă ani de existență ai publicației. Vinea exagerează contribuția revistei pe care a editat-o împreună cu Marcel Iancu atât în privința acțiunii de pionierat în câmpul avangardei europene, cât și a rolului acesteia în configurarea unui stil artistic modern. De fapt, *Contimporanul,* după ce a lansat acel

Manifest activist către tinerime, în 1924, a evoluat spre o orientare mai pragmatic-modernistă a gustului artistic la noi, punând accent pe promovarea artelor plastice şi a producţiei de artizanat. Chiar acest bilanţ enumera realizările grupării în următoarea ordine: „vitrinele, afişele, casele, mobilierul, tablourile, decoraţiunea, sculptura", lăsând la urmă „poezia"..

Avangardiştii mai tineri, afirmaţi în jurul revistei suprarealiste *Unu,* n-au ezitat să atace fără cruţare pe „bătrânii" revistei *Contimporanul* pentru „mediocritatea", „lâncezeala" şi „compromisurile" lor. Constructivismul, care era formula estetică predilectă a publicaţiei lui Ion Vinea şi Marcel Iancu, le apare tinerilor ca un curent „utilitarist" şi „rezolvit în arhitectură". Cât despre vinovaţi, *Unu* găseşte că „lamentabila zvârcolire a *Contimporanului* se datorează mai ales lui Marcel Iancu, fiindcă „moş Vinea" era prea bine cunoscut pentru „ezitările d-sale" *{Coliva lui Moş Vinea, Unu,* III, nr. 29, septembrie 1930).

(p. 375) REVIZUIRI

Contimporanul, an. IX, nr. 100, octombrie 1931. Semnat: „Contimporanul".

Şi acest al doilea articol-bilanţ al publicaţiei ajunsă la numărul 100 poartă pecetea stilului inconfundabil, de gândire şi expresie, al lui Ion Vinea. Gazetarul democrat, cu o ideologie de stânga pregnant afişată, se vede constrâns să constate că individul comun, care formează masa largă a unei societăţi, nu poate constitui acel „public ideal" al literaturii şi artei moderne. Receptivitatea redusă faţă de arta modernă se datorează - spune Vinea, reluând o idee dezvoltată şi în alte articole - mediocrităţii, lipsei de cultură şi indolenţei cititorului, spectatorului, privitorului etc.

(p. 377) MAREA OPERĂ DE SALVARE

Facla, an. X, nr. 426, 12 octombrie 1931. Semnat: „I. Vinea".

(p. 379) BLANK RENUNŢĂ LA MONOPOLUL TUTUNURILOR

Facla, an. X, nr. 426, 12 octombrie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".

(p. 381) O ÎNTORSĂTURĂ ÎN AFACEREA RATATĂ A TUTUNURILOR

Facla, an. X, nr. 426 [bis], 19 octombrie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".

(p. 384) ARISTIDE - CU APROXIMAŢIE

Facla, an. X, nr. 427, 26 octombrie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".

(p. 387) UN BILANŢ TIPIC, AL FRAUDEI.

Facla, an. X, nr. 429, 9 noiembrie 1931. Semnat: „Dr. C. ".

(p. 389) URMĂRILE CONCORDATULUI BLANK

Facla, an. X, nr. 430, 16 noiembrie 1931. Semnat: „Dr. C. ".

(p. 391) COROANA DE SPINI

Facla, an. X, nr. 432, 30 noiembrie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".

(p. 393) HUMORIŞTI AUTENTICI ŞI „REVUIŞTI" DE PROFESIE

Facla, an. X, nr. 432, 30 noiembrie 1931. Semnat: „C. Aladin".

(p. 395) STATUL PATRIARHAL

Facla, an. X, nr. 434, 14 decembrie 1931. Semnat: „D-rul Caligari".

(p. 397) 1931: ANUL DEZASTRELOR

Facla, an. X, nr. 435, 25 decembrie 1931. Semnat: „Dr. Caligari".

CUPRINS

1930

1931

